

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

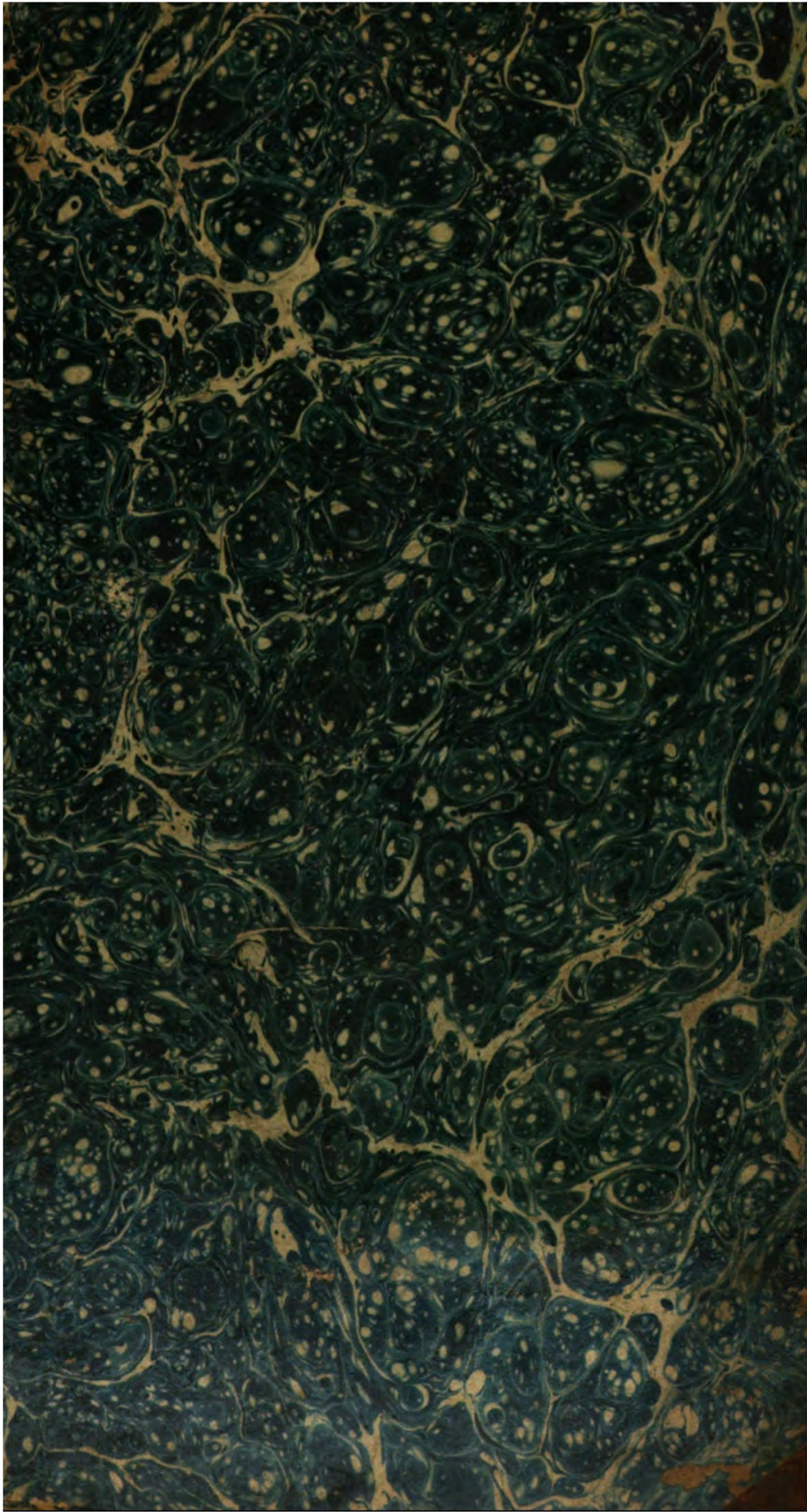
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

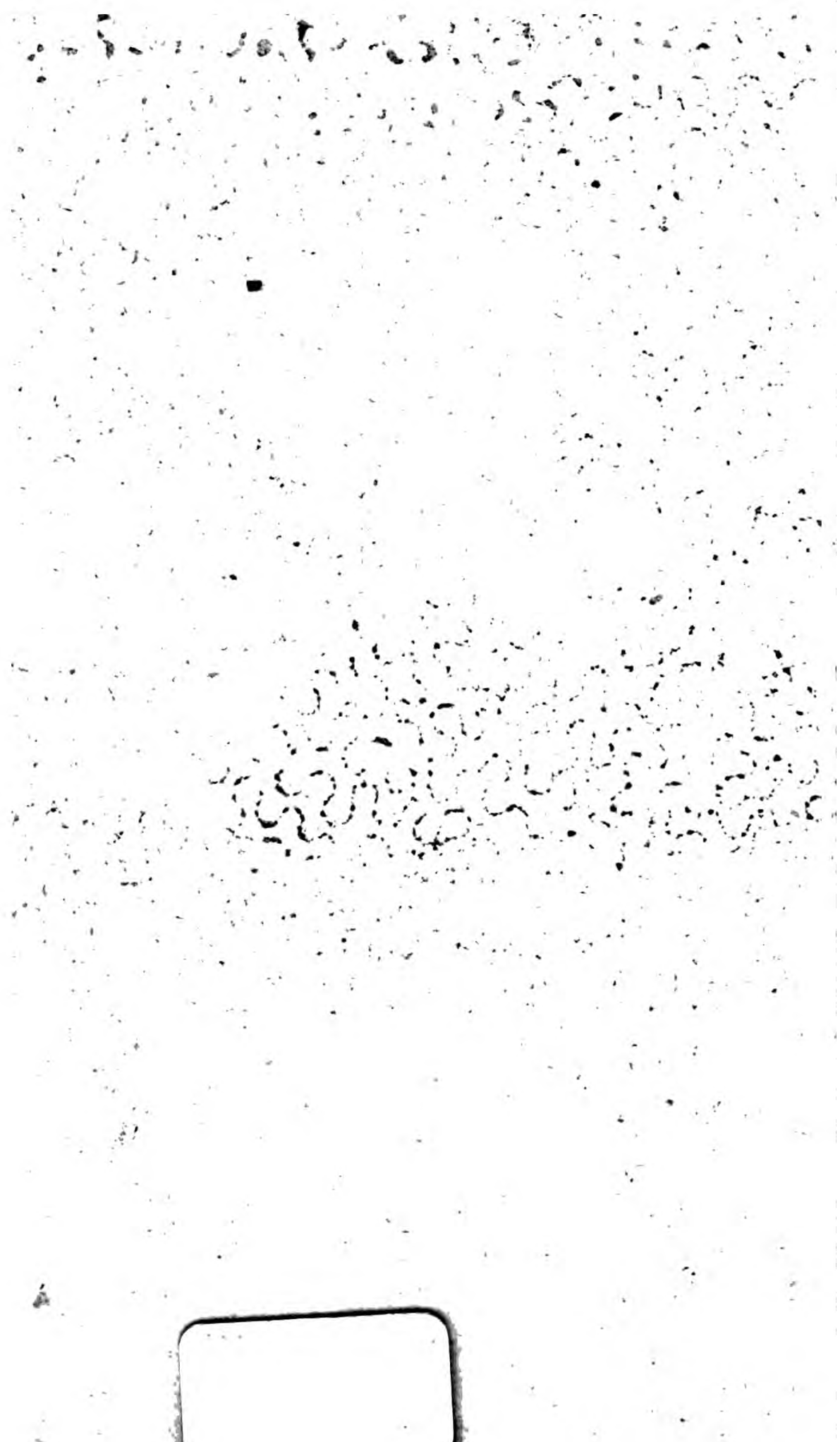
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

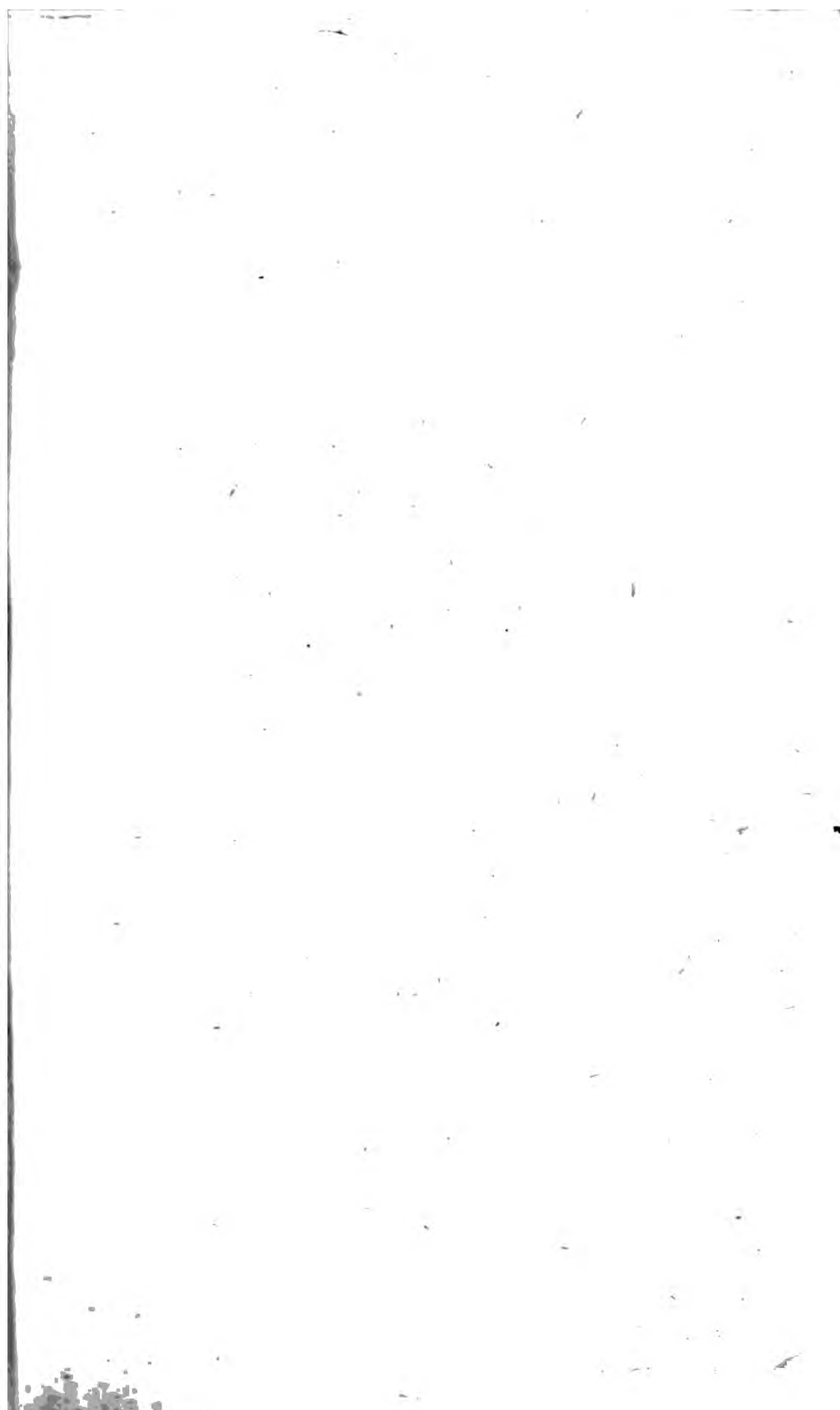

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

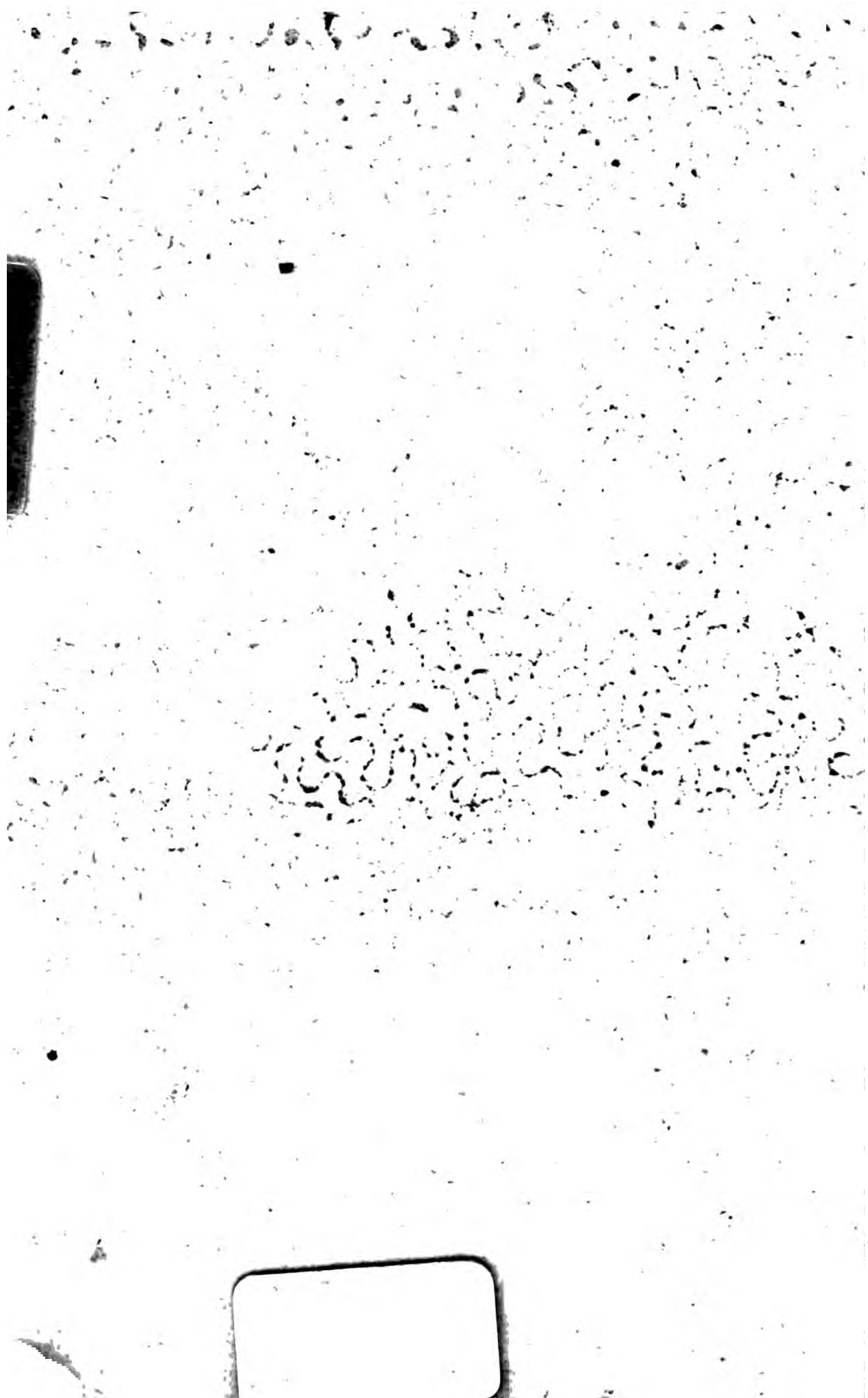

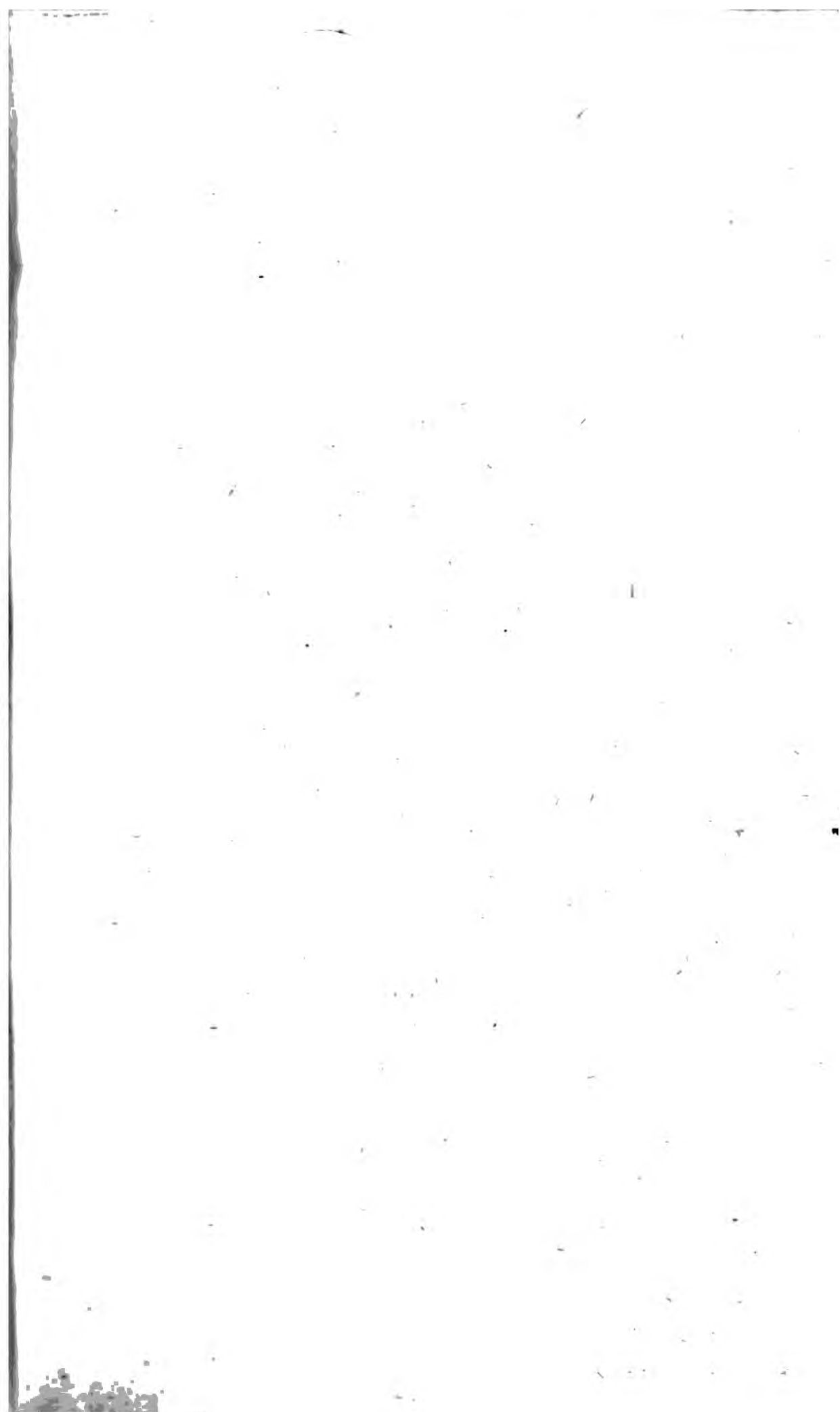

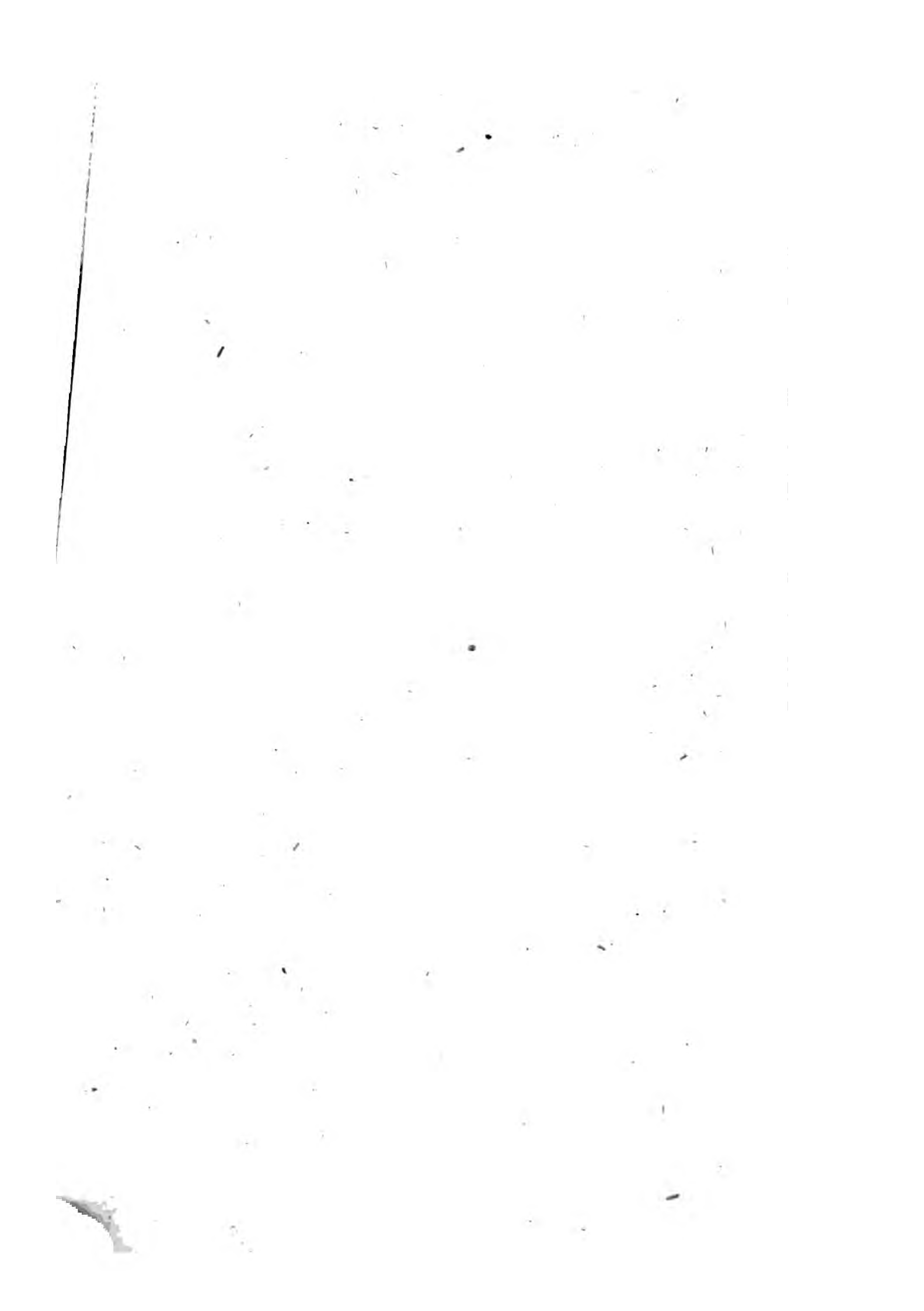

JOSEPHI DOBROWSKY

PRESBYTERI, AA. LL. ET PHILOSOPHIAE DOCTORIS,

SOCIETATIS SCIENTIARUM BOHEMICAERATQUE ALIARUM

MEMBRI

INSTITUTIONES

LINGVAE SLAVICAE

DIALECTI VETERIS,

QUAE

QUUM APUD RUSSOS, SERBOS ALIOSQUE RITUS GRAECI,

TUM APUD DALMATAS GLAGOLITAS RITUS LATINI

SLAVOS IN LIBRIS SACRIS

OBTINET.

~~~~~  
*CUM TABULIS AERI INCISIS QUATUOR.*  
~~~~~

VINDOBONAE,

SUNTIBUS ET TYPIS ANTONII SCHMID, C. R. P. TYPOGRAPHI.

MDCCCXXII.

P r a e f a t i o.

---

§. 1.

Sermo Slavenicus, rectius Slovanicus aut Slovenicus, sensu latissimo sumptus in duo genera idiomatum dispescitur: in Idioma ordinis primi (A); et in Idioma ordinis secundi (B).

Horum idiomatum characteres sunt:

A.

1. раз : разѸм.
2. из : издати.
3. л epentheticum:
корабль.
земля.
поставлен
4.
сало, крило,
правило.
молятся.
5. печи, моши.
пещ, мош.
(печи, мочи).

B.

- роз : розѸм.
- вы : выдати.
- корабль.
- зема.
- поставен.
- д epentheticum:
сadlo, криadlo,
правиadlo.
моdlитисе.
- пещи, моци.
- пещ, моц.

IV

6. звѣзда, цвѣт.	гвѣзда, квѣт
7. тѣ, (той).	тен.
8. пепел.	попел.
9. птица.	птак.
стѣденец	стѣданица.
10. десница.	правница.

Secundum hos characteres si dialectorum species, quarum Grammaticae prostant, examinentur, quinque earum sub A, aliae quinque sub B comprehenduntur, et quidem:

Sub A.	Sub B.
1. Russica.	1. Slovaca.
2. Slavica vetus.	2. Bohemica.
3. Illyrica seu Serbica.	3. Sorabica seu Vendica in Lusatia superiori.
4. Croatica.	4. Sorabica in Lusatia inferiori.
5. Slovenica s. Vindica in Carniolia, Stiria, et Carinthia.	5. Polonica.

Differunt autem dialecti, etiam ejusdem ordinis, non solum vocabulis, sed maxime formis et flexionibus. Linguae Slavicae veteris, quam Caramanus alique litteralem, alii liturgicam aut ecclesiasticam appellant, characteres et discrimen ab aliis facile nunc ex Gramma-

matica hujus linguae cognoscent ii, qui de vera ejus indole judicare voluerint.

§. 2. Alphabeti slavonici auctorem Constantinum philosophum, alias Cyrillum dictum, encomio celebravit Johannes VIII. Pontifex in epistola ad Svatoplukum. »Literas sclavonicas, inquit, a Constantino quodam Philosopho repertas, quibus Deo laudes debitae resonant, jure laudamus». Initium translatorum in linguam slavicam ab eo et fratre Methodio librorum sacrorum, ad officia Missae celebranda maxime necessariorum, in Bulgaria factum fuisse, testatur Biographus Clementis Archiepiscopi Bulgariae. Ad Moraviam et Pannoniam circa annum 863 evocatus Methodius »noviter inventis slavinis literis«, ut loquitur Anonymus de Conversione Carantanorum, inducto nimirum ritu slavico id effecit, ut populo vilescerent Missae et Evangelia ecclesiasticumque officium eorum, qui hoc latine celebrabant. Frustra itaque egit, qui nobis Alphabetum Proto-slavicum e Codice sec. XIII., quem centum annis Cyrillo antiquiorem somniavit, obtrudere voluit; frustra etiam ii, qui clericorum Dalmatiae traditionem seculo XIII. ortam de Hieronymi Versione slavica literis dalmaticis (glagoliticis) perscripta pluris aestimant, quam documenta legitima. Nec me movet Nicolai clerici Arbensis, qui Psalterium slavicum ad Hieronymi ex Hebraeo versionem accommodatum anno 1222 descripserat, suspecta adnotatio, se Psalterium hoc de-

VI

descripsisse ex eo, quod Theodorus ultimus Archiepiscopus Salonitanus scribi fecerit. Voluit nimirum Nicolaus scriba fucum facere lectori, et eum hac ratione inducere; ut crederet jam ducentis annis ante Cyrillum versionem slavicam Psalterii exstitisse. Nec mirum id Scemensi (Seniensi) episcopo jam fuisse persuasum, qui petens ab Innocentio IV. licentiam, sacra peragendi lingua slavonica, traditionem clericorum asserentium, se literam specialem, quam observarent in divinis officiis celebrandis, a B. Hieronymo habere, etiam apud summum Pontificem valere posse credidit. Concessit licentiam Pontifex an. 1248 hisce verbis: »Nos igitur attendentes, quod sermo rei et non res est sermoni subjecta, licentiam tibi, in illis duntaxat partibus, ubi de consuetudine observantur praemissa, dummodo sententia ex ipsius varietate literae non laedatur, auctoritate praesentium concedimus postulata».

Ab hoc itaque tempore distinguenda sunt duo Alphabeta Slavonica, alterum Cyrillicum, alterum Hieronymianum dictum. Distinguendus quoque ritus Slavo-graecus a Slavo-latino, quorum primus Codicibus Cyrillicis (Russicis, Serbicis, Moldavicis, Bulgaricis), alter Codicibus Glagoliticis continetur.

§. 3. Cyrillo, ejusque fratri Methodio, Slavicas ecclesias debere primam versionem librorum sacrorum, prorsus dubitare non licet. Si vero quaeras, quos in specie libros e graeca lingua in slavicam transtulerint, non facile

cile reperias testem idoneum, qui accuratius nos hac de re doceat. Diocleatis testimonio si fidem tribuas, audies: »Constantinum (Cyrillum nimirum) literam lingua slavonica composuisse, commutasse Evangelium Christi atque Psalterium et omnes divinos libros veteris et novi testamenti de graeca litera in Slavonicam, nec non et Missam Presbyteris ordinasse more Graecorum.» Alii similia tradunt, adduntque Odarum librum, ab octonis Octoechum dictum. Strzedowskius cum in Annalibus Sarnicii legisset, Erfordiae in Bibliotheca Reuchlini servari manuscriptum exemplar characteribus slavonicis exaratum libri Cyrilli Alexandrini contra Julianum, suspicatus est etiam hunc a Cyrillo nostro fuisse conversum. At cavendum profecto, ne librorum slavonicorum, qui fortasse aliquot seculis posterius translati sunt, Cyrillum interpretem fuisse statuamus. Nec scio, quid moverit editores, ut libri *МНННА ВЕЩАА* dicti anno 1600 editi auctorem Cyrillum Philosophum, Slavorum et Bulgarorum doctorem, dicerent, siquidem titulus libri iis verbis conceptus sit, quae Sopikovius in Bibliotheca Russica recitat. Idem etiam editionem principem Evangeliorum sine anno in fol. editorum N. 274. descripturus prolixo titulo a se concepto adjecit, Evangelia e Graeco fuisse in Slavonicam linguam seculo IX. a Methodio et Cyrillo, Slavorum episcopis, conversa. Quae quidem etsi vero similia sint, tamen titulo libri non erant *inserenda*, sed in notula aliqua subjungenda, uti

VIII

N. 725, postquam N. T. editiones consignasset, factum est, ubi Nestoris, qui tamen hoc in capite interpolatus esse videtur, testimonium pro Methodio et Cyrillo tanquam auctoribus versionis N. T. adducitur, quamvis Nestoris verba non de integro novo Testamento, sed de Evangeliiis, Actis et Epistolis, minime vero de Apocalypsi intelligenda sint, cum hujus in ecclesiis Graecorum nullus sit usus. E veteri Testamento praeter Psalterium, cujus usus semper maximus fuit, certe vix aliud, quam paucae lectiones e quibusdam libris a Cyrillo aut Methodio seculo nono conversae sint. Hoc ex iis, quae Johannes VIII. in epistola ad Svato-plukum Moraviae ducem de libris slavicis pronunciavit, consequi videtur. »Nec sanae fidei aut doctrinae, ita ille, aliquid obstat, sive Missas in eadem Sclavonica lingua canere, sive sacrum Evangelium vel lectiones divinas novi et veteris Testamenti bene translatas et interpretatas legere, aut horarum officia omnia psallere.»

Facto feliciter per Cyrillum initio non defuere alii, qui coepta continuarent. Dominum Kolajdovič cujusdam libri Johannis Damasceni versionem slavonicam a Johanne Bulgariae exarcho seculo IX. factam nuper detexisse, eundem etiam proxime editurum sermones Cyrilli, episcopi Turoviensis sec. XII., Annales literarii Vin-dobonenses Tom. XIV. indicant. A Johanne presbytero Exarcho conscriptum (сѣписано) Hexaameron Basilii, descriptum an. 1263, vidit in bibliotheca synodali

Mos-

Mosquae Dn. Vuk Stephanovich, pluribusque de eo egit in literis serbice scriptis (писмо) Vindob. 1821 editis. Ad finem sec. X. libri liturgici slavonici cum sacris Christianorum ad Russos pervenerunt, quorum duces sec. XI. interpretes librorum e Graeco transferendorum liberaliter aluere. Hoc tempore et Chronicorum lingua slavonica scriptorum initium factum est per monachum Kieviensem Nestorem, quem mox alii imitati sunt. Circa annum 1030 etiam S. Abbatem Procopium Bohemum, quem literis slavonicis a Cyrillo inventis canonicè imbutum annales domestici tradunt, monasterium Szaviense in Bohemia erexisse, et in id fratres regulam S. Benedicti professos lingua slavonica in sacris utentes induxisse scimus. Hos ob suspicionem haereseos Latinorum odio sub Spitigneo duce loco motos, ex Ungaria revocatos benigne recepit Wratislaus, qui et usum linguae slavonicae in sacris a Gregorio VII. Bohemis concedi frustra postulavit. Post Wratislai obitum latinis monachis inductis fratres ritus slavici alio commigrarunt; relictis quidem libris slavonicis in monasterio, qui tamen temporis lapsu omnes periere.

§. 4. In Russiae bibliothecis qui, quamque antiqui reperiantur codices biblici, e catalogis, quos Griesbachius primo et secundo Volumini Novi Test. graeci praefixit, cognosces. Sunt inter eos Bibliorum integrorum codices tres; Novi testamenti cum Apocalypsi codex unus, qui Alexii Metropolitae manu scriptus creditur. Novi testa-
menti

X

menti sine Apocalypsi unus. Quatuor Evangeliorum codices tres. Evanglistaria (lectiones ex Evangeliiis continetia) duo. Apostolus integer, Acta et epistolas Apostolorum continens, unus. Codices Apostoli quem ἀπὸστολος (i. e. ἄπραντος) vocant, lectiones ex Actis et Epistolis continentes, tres. Epistolarum Pauli cum Commentario unum. Apocalypseos, cum Andreae Caesariensis Commentario, duos. Horum plerosque vidi partim Petropoli, partim Mosquae, et examinavi, e quibusdam etiam specimina dedi. (Vide Gramm. p. 70 et 672 et sqq.). Veteris testamenti libros, praeter Psalterium, vix ullos spectare licet, qui seculo XV. antiquiores sint. Inter Codices slavicos Bibliothecae Coislinianae Sangermanensis, quos Montfauconius in Bibliotheca bibliothecarum Mss. enumeravit, reperitur N. 2. Veteris Testamenti codex unus, Nr. 3. quatuor Evangeliorum codex unus, N. 12. liber Tobiae, N. 22. Evangelia cum notis characterе elegantissimo et antiquissimo. Patrum et scriptorum ecclesiasticorum opera longe plura ibidem consignata leges. De horum omnium aetate altum silentium. Idem Montfaucon in Diario Italico indicat in armario bibliothecae Ambrosiane esse »codicem Rutheno characterе, quem vocant S. Cyrilli, argenteis tabulis compactum, in quibus anaglypha». Constat vero ex responso bibliothecarii Bugati, quod in adversariis Fortunati Durich legitur, codicem hunc continere quatuor Evangelia, sec. XV. scripta.

Re-

Refert porro in Itinerario Bernardus Montfaucon Codicem Ruthenicum de officio divino in Bibliotheca Ducis Mutinensis, et codicem non spernendae vetustatis, in quo Psalmi caractere slavico, in coenobio Canonorum regularium S. Salvatoris Bononiae a se visos. (Vide ex eo specimen N. VIII. p. 686). Inter codices Slavonicos bibliothecae regiae Berolinensis memorat La Croze haberi disputationem Gregentii in manuscripto 400 fere annorum integram, cujus operis initium, cum in Codicibus graecis absit, a se latine conversum Alberto Fabricio miserat. E codicibus Ruthenicis, quos in Specimine codicum manuscriptorum bibliothecae Zaluscianae Janoykius an. 1752 descripsit, quidam vetustiores et praestantiores memoratu digni sunt. In folio Ritualia duo N. CCXI et CCXII. In quarto Codex membranaceus remotissimae antiquitatis, iudicio Janoykii, e bibliotheca Meletii Smotrisicii, Archiepiscopi Hierapolitani, Archimandritae Dermanensis, continens Canones Apostolicos, N. CCCLXXXV. Codex antiquissimus membranaceus N. CCCLXXXVI., cui inest Synaxarium de Sanctis Ecclesiae Ruthenicae. E minoribus Codex perantiquus N. CCCCLXXXVII. in membrana tenui, literis minusculis aureis exaratus, quo continetur Officium de S. Vladimiro. Integrum officium latine reddidit atque in Appendicem ad Specimen Ecclesiae Ruthenicae p. 1—15 intulit Ignatius Kulczyński. Menologium

Sanc-

XII

Sanctorum Ruthenorum N. CCCCLXXXVIII, forma minima, in membrana tenuissima, literis minutissimis scriptum. **Liber liturgicus N. CCCCLXXXIX**, vetustissimus in charta nitidissima, literis elegantissimis, magna ex parte coccineo colore pictis consignatus. — »Carus et jucundus haberi meretur, (hoc manus recens annotavit), quoniam Cosacis in cruentissima illa ad Beresteciam pugna a Nostris cum multis aliis spoliis est detractus, A. D. 1651 in Julio. « Hos et alios dum e Russia rediens an. 1793 mense Januario Waruaviae inspicere vellem, responsum mihi fuit, illos pridem a possessore Zaluscio Ecclesiasticis Slavo - graeci ritus fuisse donatos. Mirum videri possit, inter omnes a Janoykio recensitos nullum esse codicem, qui Evangelia aut Apostolum contineat, cum tamen Evangeliorum codicem in charta scriptum Lundii, et alterum a Sparfwenfeldio e Russia allatum Upsalae viderim.

Codices Ruthenicos duos bibliothecae Vaticanae, quorum alter lectiones evangelicas per anni circulum secundum ritum ecclesiae graecae, alter quatuor Evangelia continet, descripsit Jos. Sim. Assemanus in Calendariis Slavicis. Matthaeus Sovich eos rectius Cisdanubianos quam Ruthenicos appellare maluit, cum Serborum more in iis et pro A scribatur. Primum Assemanus sec. XI. esse censuit. Hujus lectiones cum textu Speciminis VII. p. 679 convenire observavimus, excepta Orthographia. E secundo p. 75. specimen adduxi-

daximus. Cum is Joh. 1, 1. **ВНАЧЕЛѢ** pro **ИЗКОНН** legat, seculo XIII. scriptus esse non potest, sed ad finem sec. XIV. aut sec. XV ineunte. Tabulas Capponianas, Calendarii Sanctos repraesentantes, quas in eodem opere apte explicavit, facile admiserim a Serbicis monachis circa annum 1300 fuisse pictas.

Chronicon Constantini Manassis, quod eadem bibliotheca servat, anno 1350 scriptum slavonicus interpretes Regi Bulgariae Johanni Alexandro dedicavit. Codicem cyrillicum, anno 1406 scriptum et Duci Spalatensi Hervojae Bosnae Starostae dicatum, Acta et Epistolas continentem, Facciolatus Benedicto PP. XIV obtulit. Alium graeci ritus antiquum codicem in peculiari bibliotheca ejusdem Pontificis extantem, qui Novum Testamentum cum Psalterio continebat, examinarunt Caramanus et Matthaeus Sovich. Hic eum cisdanubianum (i. e. Serbicum) appellat, additque se eum non satis commode examinasse, et id circo aetatem ejus statuere non potuisse.

Praeter duos ab Assemano descriptos Codd. vaticanos tertium Caramanus in Apologia (Considerazioni) Cap. CXXXVIII. nominavit et examinavit. Continet Psalterium, decem Cantica, Canones et Officium B. Virginis ritu graeco. Characteres tam minuto et antiquo exaratum dicit Caramanus, ut forte non reperiatur codex, qui similes literarum figuras habeat. Has ille in Apologia calamo efformatas exhibet. D. Mich.

XIV

Bohrowski Canonicus Vlnensis graeci ritus, cum Codicem hunc nuper Romae inspexisset, eum in literis ad D. Kopitar his verbis descripsit: »Reperi etiam Codicem membranaceum in 16. nitide exaratum, continentem Psalterium et hymnum acathisticum (ακαθίστητον) Slavonica quidem lingua, sed caractere scriptum mirum in modum reformato ex Cyrilliano, quum Alphabeti literas vix non omnes mutatas aut potius mutilatas exhibeat, videlicet pro Cyrilliano a scribendo etc. (Literarum figurae typo exprimi non possunt) ita, ut scriptor, quisquis ille fuerit, artem tachygraphicam fingere videatur. Codex pertinet ad recensionem Danubianam, aetatis posterioris».

Cyrillicum Bosnensem parvum codicem graeci ritus apud se exstitisse Matth. Sovich refert. Complectebatur is Apocalypsim, cum initio Evangelii S. Joannis. Scripsit eum Radosav Christianus Gonsavo Christiano diebus regis Tomaw et avi Ratko. In postremo folio versus 13. cap. 2. epist. ad Titum glagolitico caractere sed non obvio perscriptus erat.

Evangelia slavonica lingua exarata religiose Remis servata, quae reges Galliae coronandi praestando iusjurandum tangere solebant, furor tumultuantium, proh dolor! igni tradidit.

Venetiis in bibliotheca S. Marci ante annos 26 examinaui codicem Novi Testamenti Serbicum, membraneum in 8vo, apud Griesbachium N. 11. Hic quamvis

in

in fine mancus (desinit enim Hebr. 1, 6.) continet tamen et Apocalypsim post Evangelium Johannis. Nominavi eum p. 676 et potuissem ex eo lectionem cum textu speciminis VI. conferre. Legit enim Luc. 1, 3. **ИЗВОЛИСЕ МНѢ ХОЖДШЪ ИСПРВА — ДЪРЖАВНЫ ТЕШПИЛЕ.** Voce **ХОЖДШЪ** utique aptius graecum **παρικο-λαδύκωτι** exprimitur, quam corrupto, ut videtur, vocabulo **ХЪЖШЪ**. Post Apocalypsim inserit narrationes: a) de decem verbis scriptis in tabulis lapideis. b) Dorothei episcopi Tyri de 68 discipulis Domini. c) Epiphani de Apostolis. d) De Pauli ortu et martyrio. Prologi praemittuntur Actis, epistolis canonicis, sed longior Pauli epistolis. Cum **СЕ** pro **СА**, **ЕСАМЪ** pro **ЕСМЪ**, et **ЮПА** pro **АЛФА** in eo legatur, patriam ipse prodit suam. Nec male in catalago «serviano idiomate» scriptus esse censetur. Adest et alius codex, idiomate serbiano, chartaceus in fol., qui odas, et lectiones pro festis SS. per menses Septembrem et Octobrem continet.

Paulus Solarich in memoriis literariis (**ПОМИНАКЪ КНИЖЕСКЫЙ**) an. 1810 Venetiis editis, memorat se vidisse, apud D. Johannem Pericinotti Ictum, Biblia slavonica, manu Monachi Gabrielis anno mundi 6937 (Christi 1429) sub duce Moldaviae Johanne Alexandro et ejus uxore Marina, in monasterio **НѢМЦУ** pulchre descripta. Per Biblia hic partem aliquam Novi Testamenti intelligi haud dubito, cum de codice aliquo, qui integra Biblia contineat, ante annum 1499 nullum sit

XVI

sit indicium. Existimavit quidem Caramanus ex Inventario rerum mobilium, quae 1475 princeps Frangipani Vegliam miserat, colligi posse, praeter Missalia Illyrica (literis glagoliticis scripta) etiam sacra Biblia extitisse; sed metuo, ne de Bibliis latinis hoc intelligi debeat, aut de lectionibus e libris biblicis, quales in Breviis obviae sunt. Bibliorum versionem illyricam, quam in Seminario Poglicensi Prici non procul Almissa extare Appendini in notitiis historico-criticis perhibet, vulgari lingua et recentius confectam arbitror, Latinoque caractere conscriptam, non Glagolitico aut Cyrilliano

E Parisino uno specimen leges N. X. et ex altero lectiones p. 691. Ex iis, quos Bern. Montfaucon enumerat, velim codicem veteris Testamenti examinari, et de aetate codicis aut saltem de libris in eo contentis certiores reddamur.

Lubet et Angliam invisere. Servat Bibliotheca Bodlejana in Academia Oxoniensi codices Russicos (certe Slavonicos; an in Russia scriptos?) duos; impressos longe plures exhibet Catalogus A. 1674 editus, e quibus hic non nisi *Preces* lingua serviana, Ven. 1527 8. et *Biblia Ostrogiensia* 1581. nominare licet. Rariorres pronunciarem *Grammaticam Slavonicam* Vilnae 1518. et aliam *Ostrog.* 1518, nisi mendum cubaret in numeris. Constat enim ex accurate delineatis titulis, quod D. Holmes Altero miserat, primam esse *Lauren Zizaniae Grammaticam* 1596, et alteram esse eleme-

tarem libellum pro pueris, non Ostrogiae sed Vilnae 1618 impressum. Henricus Wharton in Auctario historiae dogmaticae Usserii Apostolum hisce descripsit: »Exstat etiam MS. in bibliotheca Lambethana codex lingua et literis Slavonicis (quales a Cyrillo inventae dicuntur) pulcherrime exaratus. Illum animadverti continere Acta Apostolorum (D a e a n i a A p o s t o l e s c a), et alia quaedam, forsitan Epistolas Pauli, Canonicas et Apocalypsim, cum Liturgia ad finem addita. An versio Cyrillo debeatur necne, non habeo quod affirmem, cum linguam minime intelligam ». Ita ille satis modeste. At certe fallitur in eo, quod Canonicas post Pauli epistolas nominet, et Apocalypsim et Liturgiam etiam codice hoc contineri putaverit. Ejusmodi libri, qui *npaξew* (pro *πράξεων*) seu Apostoli appellari solent, nil aliud comprehendunt, quam Acta, Canonicas, Pauli epistolas et Synaxarium seu collectionem mensium. Tales sunt apud Griesbachium Ribyanus N. 5, quem nunc Budae servat bibliotheca nobilis Domini de Jankovics, N. 7. Petropolitanus, N. 8. Vindobonensis, cujus lectiones Alterus in Novo Test. Graeco exhibuit, chartacei omnes; addam infra Vindobonensem membranaceum, qui post Alteri editionem N. Test. graeci Bibliothecae Caesareae accessit.

Codices Pragenses Evangeliorum chartaceos duos, apud Griesbachium 4. et 7. paucis descripsimus. Primus, familiae Serbicae, in bibliotheca regia publica, retinet

XVIII

vocabula antiquiorum Codicum. Habet enim vocem година pro час, ктер pro нѣкый, книги pro писаніе, спона pro забѣса, вѣѣ pro вложи, нечю pro неувѣдѣ, отежчени pro штагчени etc. Alter, quem e Russia an. 1793 Pragam allatum servo, frequenter confundit ж et ѡ, ut solent codd. Moldavici; legitque, ut alia taceam, само, huc, pro сѣмо.

Monasteria Serbica in Sirmio si lustremus, magno numero se nobis offerunt codices biblici atque liturgici, immo et historici. Horum plerosque consignatos lego in descriptione Monasteriorum an. 1772 facta, quae olim Fortunato Durichio pro augenda Bibliotheca Slavica communicata fuit. In monasterio крѣшедол inter 51 ibidem inventos recensentur quatuor codd. Evangeliorum; duo an. 1540 et 1579 scripti, et duo sine anno. Scala coelestis (лѣстница) dictus, e Graeco translatus 1453 sumptibus Georgii Brankovich Despotae. Jus canonicum an. 1453. Vita S. Chrysostomi Semendriae sub Lazaro Despota an. 1458, alia an. 1593. Typicum seu norma Cerimoniarum ecclesiasticarum 1574, Cantiones festivales vulgo Postile. Sermones 1519. Regulae vitae christianae 1558. Libri ecclesiastici quatuor. De aliis in genere notatur: »alii porro sunt, quorum etsi titulus et annus emanationis ob vetustatem attritorum resciri non poterat, quantum tamen ex contextu colligere licuit, partim ecclesiastici, partim vero historici argumenti esse dignoscuntur». E novem in monasterio Re-

me-

meta consignatis notari merentur Evangeliorum liber 1684. Duo Psalteria sine anno. Homiliae Gregorii Nazianzeni 1629. Liber ecclesiasticus Minej dictus 1568. Inter 17 consignatos in monasterio Орово praecipui sunt Evangeliorum tres, quorum primus an. 1630, alter typō veteri illyrico editus, 1675 argento obductus fuit. Psalteria 1622. Aliud cum expositione 1637. Panegyricus 1509. Menaea, Prologi, Octoechus, Typicon. Liber Hymnorum seu Troparium ad SS. 1615, ad B. Virginem 1654. Jus canonicum (Законник) scriptum in urbe Jassy (Іѣш) per Damianum Grammaticum 1495.

In monasterio Јазаk inter decem Mss. reperti sunt duo libri Evangeliorum sec. XVI., duo Apostoli quorum unus 1541 scriptus fuit; duo Psalteria, ac praeter Menaea, Prologos, Ephremi Syri librum ad Monachos 1577, Vita et Encomia Regis Урош conscripta per Paisium Patriarcham Pekiensem 1642. In monasterio Бешеново quatuor libri Evangeliorum 1536, 1575, 1592 conscripti, quarti annus ob vetustatem dignosci nequit; Acta et epistolae 1652, praeter septem libros Menaeorum, Jus canonicum, Typicum. — In monasterio Шинатовая libri Evangeliorum duo, unus an. 1560, alter in membrana, ejusdem aetatis cum Apostolo (Lectionibus ex Apostolo) in membrana in Patriarchatu Pekienensi, regnante Stephano tertio Урош Rege Serborum, jubente Archiepiscopo Nico-

demo per hieromonachum Damianum 1324 scripto, quem mox pluribus describemus. Acta et epistolae in monte Atho descriptae 1670, praeter quinque Menaea, Panegyricum Sanctorum 1545, Liturgiarium seu Missale a Johanne Alexandro, filio Jeremiae Vojvodae Moldaviae 1596 huic monasterio transmissum, atque alios. — In monasterio **КѢВЕЖДИН** Psalterium valde attritum, Menaeorum libri decem, quorum tres sec. XVI. scripti, Dorothei Sermones ascetici, Exhortationes ad Monachos. — In monasterio **Рибина Глава** Evangelia 1560, Apostolus 1646, Psalteria tria 1643, 1646, 1654. Vita S. Athanasii in monte Atho scripta 1646. Menaeorum libri duo, Triodion 1563, Prologi 1560, praeter librum Canonum, et Panegyricum SS. 1615. — In monasterio **Ракова** Apostolus, Psalteria duo; praeter Vitas nonnullorum Sanctorum, scriptas 1592 in monasterio Bosnensi **Озрен** dicto, et librum Prolog.

Non miror, nullum Veteris Testamenti codicem inter tot Evangelia et Apostolos reperiri, cum ipse Constantinus Ostrogiensis dux fateatur, in omnibus regionibus nullum fuisse inventum, qui V. T. libros complecteretur. In ipsa etiam universa Russia nonnisi tria exemplaria Bibliorum integrorum (excepto tertio Machabaeorum libro) manuscripta extant. Chr. Fr. Matthaei in Appendice II. ad Apocalypsim de Novi Testamenti libris haec an. 1785 pronunciavit: »Codices Sla-

vonicos, ita ille, qui omnes Novi Test. libros continent, paucos eosque recentiores et in charta scriptos vidi. Hujusmodi est unus in forma maxima, qui in bibliotheca SS. Synodi Mosquae servatur. Secundum vidi in monasterio S. Trinitatis, Sanctique Sergii. In utroque annus et nomen scribae, si recte memini, notata sunt. Utrumque ego codicem, integra Biblia continentem, anno 1792 lustravi Mosquae; nam et secundus e monasterio S. Trinitatis post cl. Matthaei abitum ad Bibliothecam Synodalem perlatus fuerat. Hic autem caret nota temporis. Primus vero an. 1558 per monachum Joakimum scriptus est. Tertium vetustius exemplar Petropoli Mosquam 1791 missum, catalogo Synodalis bibliothecae, quae 649 libros slavonicos et inter hos antiquissimos non paucos servat, 7. Jul. 1792 inscriptum fuit. E quo, cum exemplar ipsum in cista sigillo munita inspicere non licuisset, notavi Biblia haec an. 1499 scripta fuisse sub magno Duce Joanne Basilii F. et Metropolita Simone, in domo Archiepiscopi Novogrodensis Gennadii. Etiam ex iis Evangeliorum et Apostolorum codicibus, quos e catalogo typographej Synodalis recitat Matthaei, multi ad Bibliothecam Synodalem translati fuerant, quorum plerisque ibidem inspexi. In catalogo monasterii Novae Hierosolymae quinque Evangeliorum exemplaria consignata legi; at bibliothecae a Nicone Patriarcha variis et raris libris ecclesiasticis ditatae codicibus volutatis

XXII

tis non nisi lectionaria et unum Evangeliarium seu quatuor Evangelia integra reperi. Codex hic chartaceus in fol., emptus 1430 per hieromonachum Athanasium Russum in Monte Atho in Pantocratoris laura, translatus fuit in urbem Tver sub Magno Duce Boris Alexandri filio monachophilo, et datus S. Mariae Dei Genitrici 1436 sub hegumeno Jona. Procul dubio et alii libri in monte Atho scripti, in Russiam perlati sunt. De Basilii Hexaemero cum praefatione Joannis Exarchi Bulgariae, qui in bibliotheca Synodali N. 325 servatur, certo constat, id in laura Chilandar A. 1263 manu Grammatici Theodori descriptum esse. Vide specimen ex eo in Vukii literis (письмо) p. 11. Rituale Serbicum (Trebnik) in monte Atho an. 1624 scriptum fuisse catalogi perhibent.

In catalogo bibliothecae Academiae Petropolitanae, A. 1708. confecto, 232 Mss. omnis generis et aetatis consignata reperio, quorum aliqua Joh. Bacmeisterus in descriptione ejusdem bibliothecae nominavit. Evangelia in membrana A. 1317 non sunt integra, sed Evangelistarium, apud Griesbachium N. 2.; Evangeliorum codicem alterum (apud Griesbachium N. 3.) perhibet ille scriptum a. 1392. Ego notam chronologicam frustra quaesivi, quamvis de vetustate ejus non dubitem. At Seculo XIII. antiquiora Mss. ibidem non exstant. Et Menaea Aprilis in membrana non sunt 1296, sed 1396 scripta, seu anno Mundi 6906, non 6806,

6806, A enim denotat 900. E seculo XIV. adduxit Dionysii Areopagitae de coelesti Hierarchia librum per monachum I s a i a m translatus A. 1371 (corrigere 1471), Menaeum Martii 1348, Ephreми Syri sermones in membrana 1377, Octoechum 1387 in charta.

Utinam montem Atho sine periculo adire liceret! Inde profecto tot Patrum et Historicorum opera, olim in bibliothecam Seguerianam illata, accepta sunt. Vix tamen credo antiquiores ibi codices adhuc servari, quam sint Evangelia O s t r o m i r i (1057) et Ducis M s t i s l a v i, nuper detecta in Russia, quorum plenior notitiam desiderem. In his certe et aliis aetate supparibus antiquam Cyrilli versionem contineri haud dubito. Quis non optet, ut haec ceu linguae Slavicae monumentum antiquissimum, et ad Criticam sacram insigne subsidium, aliquando prorsus immutata ac characteribus vetustam formam referentibus in lucem edatur. Huic ego operi, quo universa gens Slavica et gloriari et proficere posset, lubens consecrarem operam meam, si quis Maecenae sumtibus ferendis par inveniretur.

Sed jam Vindobonam redeamus. Caesarca bibliotheca servat Tetraevangelii codices duos chartaceos in folio N. 355 et 356. Horum primus a principe P e t r o, senioris Stephani Vojvodae Moldaviae filio monasterio Xeropotamiensi an. 1535, alter a K r u n i a, dicta Monacha Maria, an. 1651 ecclesiae SS. Michaelis et Gabrielis in urbe Belgrad donatus fuit. Ex utroque

XXIV

que lectiones excerpfit sedulus Alterus pro editione sua N. Test. graeci. In Cod. Belgr. librarius ж et л confundere solet, quod Alterum saepe fefellit. Xeropot. Serbicorum codicum more е pro л amat: се pro са, петъ pro патъ, хотен pro хотан. Discrimen inter ы et и rarius negligit, at inter ѣ et ѥ fere semper, ubique pro ѣ scribendo ѥ; porro euphonicas vocales е aut о ante р et л non inserit, sed ѥ apponit literis р et л: прѣвѣнѣцѣ, вѣлкѣ, вѣстокѣ. Ex Adversariis Fort. Durich, qui diligentius ratione Orthographiae utrumque olim examinavit, lubet differentias utriusque paucas notare. E Matthaeo: ѿ гредѣщаго гнѣва, Belgr. бжджшаго; имами, Belgr. имамы; гредѣи, Belgr. гради; нкго, Belgr. него; нѣ, Belgr. нѣ; землѣ, Belgr. землѣ; нынѣ, Belgr. нынѣ; езыкѣ, Belgr. азыкѣ; начеть, Belgr. начать. E Marco: поас оу-снѣанѣ, Belgr. п. оусмѣнѣ; въ вѣрѣме, Belgr. вѣврѣма. E Luca: многы, Belgr. многы; званнѣмѣ, Belgr. званнѣмѣ; соутъ вѣса, Belgr. сѣтъ вѣсѣ; селѣ, Belgr. сѣло alia sede accentus; к еос, Belgr. л; ме, Belgr. ма; покх, Belgr. полх; ницек и вѣднѣе, Belgr. ницѣа и вѣднѣа; сѣмо, Belgr. само; моеѣ вечеѣе, Belgr. моеа вечеа; чедѣ, Belgr. чадѣ. etc.

Eadem Bibliotheca palatina servat duos codices Actorum et Epistolarum, unum chartaceum in 4. N. CI., alterum elegantissime in membrana scriptum in fol. N. 3275. Chartaceum in 4., ex quo lectt. variantes Vol. II.

Nov.

Nov. Test. Alterus inseruit, apud Griesbachium N. 8. (inter Codd. Act. et Epist.) descripsimus. 1 Joh. 5, 8. ita habet: ꙗко трѣ соуť свѣдѣтельствующе. а҃хъ. и вода. и кровь. и трѣ вѣ єдино соуť. Eum esse Serbicae familiae orthographia prodit. Membranum (пра҃ѣω dictum) imaginibus, rubricis aureis ornatum 1610 scribi fecit Archiepiscopus Anastasius Krimkovich, Metropolita Moldaviae seu Suchaviensis, eumque monasterio recens aedificato Dragomirnenſi donavit. Hunc codicem Alterus pro editione sua N. Test. conferre non potuit, cum duobus annis serius (1789 mense Aprili) Zamoscio missus fuerit. Descripsit vero eum in Appendice ad Homeri Iliadem, et lectiones ex eo in Miscellaneis adduxit. Ab Ostrogienſi textu non nisi in paucis differt. Act. 3, 1. observante Durichio legit Dragom. вѣ цр҃ковь, Ostrog. вѣстїлице, v. 3. Dragom. ѿ вѣзлазациихъ, Ostrog. вѣходящихъ, v. 5. Dragom. servat Dualem ѿ нею, Ostrog. ѿ нихъ, in plur. v. 8. Dragom. хождааше, Ostrog. omittit а. Dragom. scribit прѣд, Ostrog. прѣд. Dragom. utitur non raro vocali ѣ pro а: вѣѣко pro вѣако, опалѣюци pro опалаюци, помышлѣюци pro помышлаюци, вышнѣа pro вышнаа, ближнѣго pro ближнаго, immo et трѣва pro трава. Amat нж pro нѣ seu но. Servat tamen а in са, ма, азык. Jacobi epistolam ex hoc codice et antiquiore chartaceo cum editis conferre si cui tibeat, videbit rarius omnes tres differre; ac saepius,

XXVI

pius, ubi chartaceus differt, Dragomirnensem cum editis convenire. Jac. 1, 6. pro Instrumentali вѣтрѣ, quem habent editi et Chart., legit Dragom. ѿ вѣтрѣ, at възмѣтаемѣ Drag. cum editis, Chart. vero възмѣщаемѣ. Pro развѣбаемѣ vero, Cod. Chart. развѣбающѣе, a quo Dragom. solum orthographia differt, cum са, pro се retineat. V. 7. про да не мнит, Dragom. да не непишет. V. 8. Chart. legit неουσταμενη ἀκατάστατος, inconstans, et ab utrisque differt, qui неустроен habent. V. 13. неискѣшает Dragom. et editi, exigente Syntaxi slavica particulam не, Chart. vero не non admisit, cum in Graeco non legatur ἄ. V. 23. законѣ i. e. νόμος pro словѣ i. e. λόγος. Cap. 2, 4. про злых editorum Codices habent Dativum, Dragom. злыми, Chart. лѣкавшими. V. 19. Drag. страшѣте, (quod ex трѣсѣте antiquiorum Codd. ortum sit), Chart. оужасающе, edd. трепещѣте. V. 25. Dragom. такожде же cum editis, Chart. подобнѣже. Cap. 4, 5. Chart. тыщето Dragom. сѣетно, editi всѣ. V. 6. Chart. et Dragom. благодарѣть, editi благодарѣть. Cap. 5, 1. ἄγε νῦν Dragom. оубо и нѣнѣ, editi прѣидѣте нынѣ. V. 3. Chart. скровищевасте ἐθυσανρίσατε, Drag. cum editis снискасте. V. 11. Chart. многоблагодѣроу πλὺσπλαγχνος, Drag. cum editis многомилоствѣ. V. 14. Chart. et Dragom. immo et Ostrog. попы, et мѣлом, correcta прѣсвѣтеры, et елеем. V. 17. conspira Drag. cum aliis Codd. p. 697.

Со-

Codex Serbicus chartaceus in 4., **Psalterium** continens, ejusdem Bibliothecae N. XCVIII. seculi XV., vix unquam differt ab edito Venetiis 1561. Uterque Psal. 1, 3. mascul. **иже** male legit pro neutro **еже**, cum istud, uti graecum δ ad $\xi\acute{\upsilon}\lambda\omicron\nu$, ad **дрѣво** referatur. Ps. 121, 8. Ms. **ближник** in Genitivo plurali, pro **ближик** editionis Venetae, quod certe vitiosum est, pro **ближнихъ** aliarum. Confer Gramm. p. 314. Ps. 77, 28. **окрестъ окрестныхъ**, ed. Ven. **окрестъ** in plurali. Pro veteri **окрестъ** seu **окрестъ**, cum quo **черга** et **чардак** Serbis usitata conferre liceat, Ostr. et aliae editiones **жилицъ** legunt.

Codex Serbicus Odarum, quae in Octoecho leguntur, paulo aliter dispositarum, membraneus in 4. sec. XIV. N. XLVI. Adhaerent Canones poenitentiales minori caractere (foll. 35.) ex alio codice, nec non tria folia rudiori caractere, in quibus Evangelium de Lazaro (Joh. 11, 1.) inchoatur hisce: **ѣ етеръ колен лазаръ. ѿ вѣтани градъца марина**. Editi habent **нѣкто** pro **етеръ**, **кола** pro **коленъ**, **веси** pro **градъца**. Confundit librarius non raro **ы** et **и**, scribendo ex. gr. **мы**, mihi, pro **ми**.

Codex slavonicus in Russia scriptus, membraneus in 4. sec. XIII aut XII, apud Griesbachium N. 1. Continet praeter Canones anastasimos aliasque **одас** Octoechi, etiam lectiones ex Evangeliiis et Apostolo, et in marginibus rubro colore **снѣзаръ** (Synaxarium). Accessit is Bibliothecae Caesareae post mortem posses-

XXVIII

soris Aloysii Hanke ab Hankenstein, qui peculiari dissertatione, quam inscripsit: *Rezension der ältesten Urkunde der Slavischen Kirchengeschichte, Literatur und Sprache, eines pergamentenen Kodex aus dem VIII. Jahrhunderte*, Budae 1804 in 4. impressa, aliis persuadere conabatur, Codicem hunc esse linguae slavicae antiquissimum monumentum, et ante Cyrillum seculo integro scriptum. At scribam Russum fuisse, omnia clamant. Fol. 271. in inferiori margine *Здоров полко*, in Calendario 8. Junii *перенесѣнѣ* legitur. Martius *березозла* appellatur. Euphonicum Russorum *о*, quamvis pro eo alias vix non semper *ѡ* scribatur, tamen jam in eo invenias: *плоть про плѣть, волѣхвомѣ про вѣлѣхвомѣ, но про нѣ, сотѣ (Genit. plur.) про сѣтѣ а сто, вопию про вѣпю, вонѣ про вѣнѣ in eum, вонѣ, вотьмѣ, возрѣти про вѣзрѣти, ко про кѣ, отондѣ, отокназь, надовсѣми*. Adde *марот*, Martius, pro *март*. Confer ex eo Specimen VII. p. 679, et aliud p. 72. Gramm. Plura quidem dedit auctor recensitionis, sed non sine erroribus excusa, ut taceam signa *ѣ* et *ѡ* admodum confusa. Quam presse vetus interpretes Octoechi graeca slaviciis vocibus reddere soleat, uno saltem tropario, e Canone anastasimo toni primi desumpto, doceamus:

Ο' χερσίν	ἀχράντοις	ἐκ χοῦς,	θεουργικῶς
роукама	прѣчѣтыма	ѡ перѣти	бѣлѣпно
			кат'

κατ' ἀρχὰς διαπλάσασμε, χεῖρας διεπέτασας
 иπερβα сѣздавъ ма. роуцѣ простѣрълъ ки
 ἐν τῷ σαυρῶ, ἐκ γῆς ἀνακαλέμενος, τὸ φθαρένμυ
 на κрѣтѣ. Ѡземла вѣзѣвама. тлѣньнок ми
 βῶμα, ὁ ἐκ παρθένης προσείληφας.
 τέλο. кже Ѡ дѣти пригати.

Sic Cod. Vindob. olim Hankianus. Cod. Vindob.
 Serb. differt quoad vocales et Orthographiam in his:
 ѡпрѣсти, иπερβα, сѣздавъме, простѣрълъ, Ѡ зем-
 ле, вѣзѣвама, приети, additque ꙗко прослави се.

Cod. Serb. meus legit иже ante рѣкама cum edi-
 tis. прѣчистымима; иπερβα бѣолѣпно (hoc ordine
 et Veneta ed. an. 1537), распротрѣть, (ed. Venet.
 распротрѣтъ), земле, вѣсприетѣ (Venet. вѣсприкѣтъ).

Editiones posteriores, uti Buzeana in Valachia
 1770 in fol., legunt, корѣдѣтелиѣ про бѣолѣпно,
 распротрѣл еси, вѣзѣвама, приал еси.

Non est tacendus Codex Philolog. graecus N.
 CLXXI. chartaceus in 4. sec. XIV. glossarium graecum
 continens, quod ob superscriptas in primis 15 foliis voces
 Slavonicas Graeco-Bulgaricum Durichius in Bibl. Slav.
 p. 270 appellavit, quamvis ex eo exemplum varietatis
 russicae, nimirum корзѣног, produxerit. A Russo,
 non a Bulgaro slavica vocabula scripta fuisse, pluribus
 exemplis doceri potest. ἄβελλον. ταπεινόν. et su-
 pra hanc vocem кроток. — ἀγαθός. ἀνδρεῖος. χρα-
 кор.

XXX

βορ. — ἄγοντα. ἡγούμενον. вож (pro βοждь). — ἀγετά. λεπτά. тонка. — ἀδάυης. ἐγρηγορος (sic), борзтин. — ἀδηφάγος. γαρίμαργος. чревополнец. — ἄδροι. ἄρχοντες. князи. Bulgarus aut Serbus κνεзи scripsisset. — αἰγιν. τὸ ἀπ αἰγίν γάλακτος ἢ ἡ πόλις. козьк молоко или города. Bulgarus scripsisset маѣко aut млеко et града. — αἰζηρί. νεανίσκοι. молоди. — αἰθνία. ἐναλία κορώνη. морскага ворона, etc.

Praeter Missale glagoliticum 1368, e quo specimen XII. pag. 697, et Breviarii lectiones, e quo specimen XIII. pag. 698 dedimus, exstant in Bibliotheca Caes. codices glagolitici manuscripti quatuor. a) Missale in fol. sine nota anni. b) Psalterium cum Canticis in 4. in charta et membrana an. 1463 scriptum. c) Liber Kvadrige dictus, tractans de fidei articulis, de decalogo et de aliis, an. 1493. scriptus. d) Expositio Evangeliorum (тамаченіе евангеліи) incipiendo a prima dominica quadragesimae, in charta in 4. an. 1503.

Non repetam glagoliticorum Missalium et Breviariorum descriptiones, quae e Caramani Apologia sumtae apud Assemanum leguntur. At Matthaei Sovichi verba e Praefatione ad versionem latinam Crammaticae Smotriskianae, quibus Codicem suum describit hic adducam: »Glagol. meus olim Codex, nunc autem Alberti Fortis, loco S. Georgii parum a Segnia distante adscribendus, a scriptore ignoto Michaeli

eli

eli Soltich presbytero an. 1462 dicatus. Continet varias lectiones S. Scripturae, Sanctorum gesta, Visiones, morales sermones, Missam auream, aliaque partim semivernacula, partim literali lingua, tum in membranis, tum in charta scriptus. Ita ille. Servari nunc codicem hunc in Bibliotheca, quam diligentissimus et scientissimus rerum Slavicarum collector Baro Sigismundus Zois Lublanae posteris reliquit, ex catalogo librorum Slavicorum mecum quondam communicato video.

Nominandi mihi sunt praeterea duo Codd. Evangeliorum Vindobonenses, quos inspexi, chartacei in folio. Alter Serbicus Dni. Kopitar, alter familiae russicae in bibliotheca libris ad historiam praepremissis polonicam spectantibus instructissima, quam Excellentissimus D. Maximil. Comes Ossolinski patriae suae Poloniae consecratam voluit. Cod. Kop. recte legit Luc. 7, 25. *ἡ царкѡхъ ἐν τοῖς βασιλείοις*, pro vitioso *царствіи* (Mardar. *црствихъ* in plur.) editorum. Confer in correcta glossam *во дворѣхъ*. Non tamen caret naevis. Marci 15, 7. male legit *въ кровѣ* cum Ostrog. pro *въ ковѣ*, quod Mardarii editio e correctiori Cod. exhibet. Inserit saepe vocalem euphonicam a inter duas consonantes, quae alias sine vocali conjunguntur: *даци* filia pro *дщи*, *даскы* pro *дскы*, *дацица* pro *дщица*, *лажа* pro *лжа*; *маній*, *мазда*, *ластацъ* pro *мній*, *мзда*, *лестецъ*. Sic et in fine: *огань* pro *огнь*, *седамь*, *осамь*.

XXXII

осамъ про седмъ, осмъ. Adde нѣсомъ про нѣсмъ. Saepissime vero а vel ь vocalem euphonicam е aut о Russorum supplet: на et нь про но, ка et къ (rarius кѣ) про ко, вась et въсь про весь, мачь про мечь, лажь, et лѣжь про лож mendax, начин про начен, бадр про бодр, дѣбрь et дѣбрь про дѣбрь; жазл et жѣзл про жезл; пѣтал et пѣтал, силан et сильн, осѣл et осал, стѣденац, вѣнац, сѣчац про пѣтел, силен, осел, стѣденец, вѣнец, сѣчец. А жарц seu жѣрц про жрец. Inde Adject. жарчакъ et жарачакъ. Hinc et пѣтакъ про пѣток; крѣпакъ, ѡпрѣпакъ про крѣпок, ѡпрѣпнокъ. санмище et сѣнмище про сонмище; стагна про стогна; паприще et пѣприще про поприще. Apparet hinc, поприще non esse compositum ex Praepositione по, cujus vocalis non est ambigua. Malim ergo поприще potius a radice peregrina пѣпр оpe formativae ище, quam попрѣти (Gramm. 117.) deducere. Retinet plerumque antiquas voces. Luc. 7. 2. тѣчанъ про честен editorum. Alibi книги про singulari книга et про писаніе, ктеръ про нѣкѣй. Miscet et flexiones vulgares recentiores Serbicas, sed non nisi rarissime: вѣмо про вѣмы, дамоли или недамо, Joh. 10, 5. чюждагъ гласа про чюждаго. Luc. 4, 29. да къ и низринѣ ли про да къша etc. At Cap. 5, 1. more antiquo да къше слышали. Marci 6, 40. про лѣхы substituit мѣста: на мѣста на мѣста. Ossolinianum cūm

cum editis retinuit phrasin antiquam **НА ЛѢХУ НА ЛѢХУ**. Correctorum glossa **НА КЪЧИ**, in cumulos, prodit eos vocem **ЛѢХА** non satis intellexisse. Hic quoad Orthographiam ad Moldavicos codices accedit. Habet enim **НЖ** pro **НО**. Confundit **А** et **Ж**. Pro **А** subinde substituit **Ѣ**: **всѢ** pro **вса**, **варѣет**, praecedit, pro **варает**, immo **трѣва** pro **трава**. Marci 10, 38. conspirat cum edd. antiquis, legendo **невѣстася**. Correcta delevit **СА**, quod etiam in Кор. abest. Luc. 24, 11. retinet Ossol. antiquum **блѣди** (Кор. **блѣди**, alii Codd. Serb. **блѣди**) pro **лжа**, quod jam in Ostrog. legitur. Matth. 28, 19. negligens scribe omisit **и сына**.

Chronicon slavicum apud RR. PP. Benedictinos Scotos Alterus e graeco Dorothei Metropolitae translatum, at multis capitibus auctius pronunciavit pluribusque descripsit in Miscellaneis philologico criticis. Auctor versionis est Arsenius Satanowski, monachus Kieviensis.

Apostolum in membrana (lectiones ex Apostolo) Monasterii **ШИШАТОВАЦ**, qui sub Stephano Урош tertio, jubente omnium regionum Serbicarum Archiepiscopo Nicodemo, Pekii in urbe seu arce **жрѣло** (**оу пекѣ въ градѣ рекомѣм жрѣлѣ**) ab hieromonacho Damiano anno mundi 6832 (i. e. 1324) descriptus est, cum frequentissime citaverim, de ejus Orthographia nihil jam adjiciam, nisi eum **ь** subinde in fine vocum duplicare: **пророкъь, мѣжьь, времяньь, лѣтъь**, in

XXXIV

his vocibus ad designandum Genitivum pluralem; rarius in pronomibus **тъ** pro **тъ**, et **съ** pro **съ**. Cum solo **ь** (pro **ь** et **ъ**) utatur, etiam **соль**, nunquam **ъ** occurrit. Et vocibus et formis vocum ac lectionibus multum differt ab editis et Codd. junioribus. Act. 27, 16. legit **отожже ктеръ прѣмхавше**, editi vero **островже нѣкій мимотекуше**. Novit tamen et vocem **остров**, insula, alibi occurrentem. Mundus ei est **весьмиръ**, sed subinde et **свѣтъ**. Sic et **мѣсець** pro **лѣна**, **лѣка** pro **нѣдро** sinus (maris); **скрижаль скандалъ** petra scandali, pro **камень соблазна**. **мученик** *μαρτύριον*, pro **свѣдѣтельство** 1 Tim. 3, 6. nemo probaverit. Gal. 4, 17 **цркви васъ хотеть** pro **ѡлѣчити** вас **хотѣтъ**, quasi legisset *ἐκκλησία* pro *ἐκκλησία*. Philipp. 4, 3. *σύζυγε γνήσιε* socie germane, (Vulg. germane compar) de femina dici putavit, cum habeat: **приснаа съвръстниче** pro **сѡпрѡжнице** **присный**. 1 Cor. 11, 10. librarius erravit scribendo **власт** pro **власти** et 1 Thess. 5, 8. **дне вни сѡще** pro **сѡве сѡци** **дне**. Sequitur hic Slavus, Codd. graecos, qui *νιοι* addendo legunt *ἡμέρας νιοι ὄντες*.

§. 5. Juerit saltem typographicorum slavice literis instructorum initia breviter perstringere, cum lingua slavica impressorum librorum catalogum in specimine Bibliographiae russicae integro Volumine primo Basilius Sopikovius dederit. Primus omnium Slavicorum lingua literali seu ecclesiastica editorum librorum e

Mis-

Missale glagoliticum anni 1483 sine indicio loci in fol. Caramanus in Apologia cap. XXXIX. Missalia glagolitica antiqua an. 1528, 1531 recensens, non nisi fragmentum hujus Missalis se vidisse apud Patres S. Joannis Zarae testatur, quod characteribus majoribus (più rilevanti) differre ab aliis et defectum majuscularum in eo suppletum calamo observavit, de tempore editionis nihil statuendo. **Matthaeus Sovich** exemplar, quod possedit, in Praefatione Grammaticae Meletianae ita describit: »Missale secundum legem Romanae curiae, praemisso Calendario (sed manco), sine literis majusculis — sine loco: anno Domini (uti in fine notatur) 1483 mensis Februarii die 22 haec Missalia fuerunt absoluta«. Ipsum hoc exemplar in Bibliotheca Caesarea spectare licuit. Clausula finalis (transformatis literis glagoliticis in cyrillicas) sonat: **ЛѢТ ГНІХ Ч. Ѧ. О. Р. мѣа первра днѣ І. В. ти мисли бише свршени**. In Bibliotheca Vaticana duo exemplaria, unum integrum literis initialibus manu pictis, alterum mancum se vidisse scribit **D. Mich. Bobrowski**.

In domum Archidiaconi Segniensis **Sylvestri Bedriccich** Magister Gregorius Segnia ortus, ad imprimendos literis glagoliticis libellos illyricos at vernacula lingua scriptos ex urbe Venetiarum Segniam 1507 vocatus fuit. Istorum tres nominat **Sovichius**, quos possedit: 1) Transitum Hieronymi, 2) Manipulum Curatorum 1507. 3) Quadragesimales fratris Ro-

XXXVI

berti 1508. Secundum, Guidonis Manipulum Curatorum (НАРЪЧНИК ПЛЕБАНЪШЕВ) 27, Augusti an. 1507 editum, servat Bibliotheca Caesarea. Missalis glagolitici curante fratre Paulo de Modruша Ordinis S. Francisci Conventualium apud Franciscum Bindoni et Mafeum Pasyni Venetiis 1528 in 4. impressi exemplar servatur Pragae in bibliotheca regia, aliud mancum in Rudnicensi Principis de Lobkowitz. In Vindob. Caes. vero reperitur Azbukvidarium glagoliticum, rarissimum cimelium, quod eodem tempore ibidem in 4 editum videtur. Constat 6 foliis, quorum quintum hic deest. Post Rubrum Іѣ маѣа, sequuntur 32 litterae glagolicae, quibus loco ultimo figura)(, latinum X repraesentans, addita est; deinde Pater noster, quinque Psalmi Dominicae ad Vesperas (109 — 113), Canticum Magnificat, Canticum Simeonis, Psalmi 129, 50, 90. Hymnus (Іман) Те Deum; Introibo ad altare, Confiteor, Absolutionis formulae duae Salve regina (спаси кралице мати etc.); Evangelium Joannis, Cap. I. искени бѣ слово. и слово бѣ бога. и бог бѣ (omisso слово). се бѣ искини бога вса тѣм баше и безнегоже ничтоже бист еж бист в том живот бѣ. Symboli singulis articulis nomen et imago Apostoli praelegitur. Benedictio mensae. Benedictio mane dicenda. Denique Oratio cum rubro мѣтвѣ онѣ кид бѣде говѣа з дивоцноном бѣки дан е

Anno

Anno 1531 tertium Missale imprimi curavit Flumine in aedibus propriis Simon Cosicich seu Begna illustri familia Jadertina ortus, Episcopus Modrušensis.

Idem episcopus, Sovichii verba recito, librum de vita Romanorum Pontificum et Caesarum an. 1531 aliosque libros edidit, ut ipse in Praefatione testatur. Ejus editiones non exhibent purum Slavonismum. Exemplar Missalis mancum e Bibliotheca L. B. de Zois Vindobonam missum nuper inspexi. Breviarii a Nicolao Brozich, plebani de Omiseel (Castel-Muschio) in insula Veglia, Venetiis apud filios Joh. Franc. Turresani 1561 in 8. editi duo exemplaria in Bibliotheca Caes. spectare licet. — Libri ab Antonio Dalmata et Stephano Consule translati et typis glagoliticis Tübingae et Urachii 1562 — 1564. editi, cum lingua vulgari scripti sint, eos hic recensere nolim. Eos, post Schnurrerum et me, plerosque ad exemplaria Bibliothecae Caesareae, plene descripsit D. Barth. Kopitar in Appendice Grammaticae suae Slavicae (dialecti Carniolanae).

Ad Cyrillicos libros, quorum longe major est numerus, transeamus. Seculo XV. editos non nisi quinque aut sex nominare licet. Tres Cracoviae in Polonia an. 1491.

Octoechi (осмогласник) ibidem in fol. impressi notitiam dedit G. Sam. Bandtke in dissertatione de primis Cracoviae in arte typographica incunabulis

Psal-

XXXVIII

Psalterii meminerunt Joh. Bacmeister et alii, et ex his Sopikovius. Breviarium seu Horologium (часословец) in 4. in Bibliotheca episcopali Munkachensi exstans nominavit Fort. Durichius in Bibliotheca Slavica p. 126, ejusque ampliorem descriptionem promissit. Postremo folio sub Insigni urbis Cracoviensis clausula legitur iisdem verbis concepta, uti in Octoecho apud Bandtke: **ДОКОНЧАНА БЫСТЬ СИМЪ КНИГА ОУ ВЕЛИКОМЪ ГРАДѢ ОУ КРАКОВѢ. ПРИ ДЕРЖАВѢ ВЕЛИКАГО КОРОЛЯ КАЗИМИРА. И ДОКОНЧАНА БЫСТЬ МИЩАНИНЪМЪ КРАКОВСКИМЪ ШВАНПОЛТОМЪ ФѢОД., ИЗЪ НѢМЕЦЪ НѢМЕЦКОГО РОДУ, ФРАНКЪ. И СКОНЧАШАСЯ ПО КОЖИЕМЪ НАРОЖЕНІЕМЪ. ДѢ СѢТЪ. ДЕВЯТЬДЕСЯТЬ И Ѧ ЛѢТО.**

Tetraevangelium (четверо евангеліе) in fol. sin. nota anni edidit Johannes Biegner de Brassovia (i. e. Corona urbe Transilvaniae). In fine editor se ipsum nominavit hisce: **АЗЪ ЖЪПАНЪ ХАНЬШЪ БѢГНЕРЪ ІВРАШЕВ.** Serbuni fuisse editorem ex Orthographia colligi posse autumavit Sopikovius. At cum in specimenibus ab eo adductis **А** legatur in vocibus **СА, БЫША, ОБЛАТЬИ, МА, ВРѢМА**, potius e Codice Moldavico hanc editionem factam fuisse censeo.

Anno 1493 editi Breviarii Slavici in 8. memin. Chr. Th. de Murr in Memorab. Biblioth. Norimbergae P. I. p. 222. Impressit Magister Andreas de Thoresan de Asula die 13. Martii. 1493. (Venetiis). Videtur es. **ЧАСОСЛОВЕЦ.**

Anno

Anno 1493 — 1494 Octoechus jubente Georgio Cernoevich (црѣноєвичъ) principe, et Babyła episcopo, editionem curante Monacho Macario de Monte nigro, impressus est, cujus exemplar Budae vidit Georgius Ribay. Aliud servari Miragnae in ecclesia Serborum refert Caramanus, apud quem librarii forte errore 1474 pro 1494 legitur.

His adnumerandum est Euchologium (молитвенникъ) rudioribus typis impressum in 4. manum apud me. Post duernionem 31, cujus signatura in primis quatuor foliis est Z₁, Z₂, Z₃, Z₄, et in octavi folii pagina versa ѠѠ, continuantur signaturae latinis literis Ii, Kk, Ll, Mm; signaturae Mm, non nisi quinque folia adsunt, reliqua desiderantur. Secundam editionem curavit Vincentius Božidari Vuković filius iisdem typis, quibus Psalterium 1561 Venetiis impressum est. In hac editione singulae paginae respondent paginis primae; sign. Omni apparet superne Nomen бож i. e. божидар. Hic uti et alibi inscriptio чинъ бываемъи legitur pro послѣдованіе et надъ коутникю, pro надъ коливом primae editionis. Alia fere immutata mansere. Exemplar Bibl. Caesar. duernione лѣ finitur, videturque folium cum notatione anni et loci deesse. Textum evangeliorum et epistolarum in hoc Euchologio pro usu Serbicarum ecclesiarum edito parum differre ab Ostrogiensi observavi. At lectiones ex Prophetis minus conveniunt.

XL

In acoluthia festi Epiphaniae, Isaiae Cap. 35. integrum legitur, cujus v. 7. sic sonat: и боудеть безводное въ блго. и въ жеждоущїи земли, источникъ водѣ боудеть. тоу боудеть вселенїе птицамъ и въдворенїе свриномъ и трьстїе и клата. Pro vitioso блго certe блато edendum fuit, et post земли com- ma delendum. Ostrog. legit: и безводная бѣдетъ кѣлата (согг. езера), и на жаждущей земли источ- никъ водни бѣдетъ. тѣ бѣдетъ вселенїе (согг. веселїе) птицамъ и стаа вельбѣдомъ и лѣси. (согг. post пти- цамъ: и селитва трости и лѣзи). Cameli in Ostr. ori sunt ex καλάμω, pro quo male legerit interpretes καμύλω.

Anno 1519 Venetiis sumtibus suis paravit typos longe elegantiores vojvoda Вождар Vuković de Gjurikъ submontanus (подгоричанин) ab urbe подгорица sic dictus. His imprimi fecit слѣжебникъ seu librum Litur- gias Basilii et Chrysostomi continentem in 4. Finita est editio 1519, 7. Julii, quam curavit hieromonachus Pachomius de Nigro Monte de loco Reka dicto. Pro а ubique ѿ, pro initiali ѣ semper ꙗ locum ha- bet. Hujus et secundae editionis, an. 1554 sumptibus Vincentii filii ibidem factae, in qua paginae et lineae respondent primae, exemplar vidi apud D. Kopitar, se- cundae alterum olim Olomucii. Etiam in secunda, mor- tuo jam Вождаро, fol. 3 apparet syllaba ко et supra ж.

Anno 1537. 27. Julii completus est liber Octoe- chus (ωχτοих) Venetiis in fol., jussu Вождари, cujus

in-

insigne (БѢЛЪГ) a Carolo V. ei concessum exhibetur. Liber alias осмогласник dictus hic петогласник appellatur, certe propterea, quod a quinto tono incipiat. Post octavum tonum tamen стихиръ e primis quatuor tonis leguntur Operam huic editioni impenderunt sacerdos Theodosius et Gennadius Paraecclesiarchus Monasterii Miljешева, natu de Prijepolje. Typi differunt ab iis, quibus Liturgiae 1519 impressae sunt. Exemplar habet Dn. Kopitar.

Anno 1538. 19. Januarii iisdem typis (quos ad patriam perferre volebat Вожидар), cum figuris ligno incisis in fol. Venetiis (оу венецїех) prodiit liber Minej, qui hic et съборник appellatur. Editionem curavit hierodiasconus Moyses e monasterio Дечан in Macedonia prope Magnos Montes, oriundus de Budiml prope monasterium Шудиков. Exemplar habet Dn. Kopitar.

Post obitum Вожидари, cujus corpus ad patriam 1540 devectum et sepulturae traditum fuit, filius ejus Vincentius eodem zelo animatus continuat laudabilia patris coepta Venetiis.

Anno 1547 in 8. edidit libellum precatorium pulcherrimis parergis ornatum, cujus exemplar et Sopikovius vidit et sub titulo молитвослов in bibliographia russica, impressum in Serbia asseruit. Exemplar Bibl. Caes. integerrimum fol. ult. signat PP seu ѿи docet, libellum sacrarum precum (свѣти писанїе) 1. Junii 1547 finitum esse Venetiis per Vincentium Вожидари

XLII

Vukovik^h filium, cujus insigne et in ultima pagina conspicitur. Secundam editionem, paucis quibusdam initio solum mutatis, et demtis parergis curavit idem anno 1560. In Oratione dominica (Signat. Cu) legitur **насоуць-внѣ**, at in Psalterio, quod sequitur, **насоуцнѣ**. Exemplar in Bibl. Caesarea.

Anno 1561 edidit Psalterium in 4. cum adnexis Tropariis, Menologio (**мѣсецословіе**), initio magni Ierunii, Horologio secundum ritum S. Sabae Hierosolymitani. Fol. tertio insigne Vincentii conspicitur. In epistola fol. 4., vulgari dialecto concepta, quam Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Sacerdotibus, Monachis et reliquis Religiosis, similiter et piis rectoribus et regibus Macedoniae, Serbiae (**шербіе**), Bosniae et Sirmii, et reliquis principibus christianis magnis et parvis, et hujus linguae literatis inscripsit, se ipsum nominat **виценцо де господинъ кожидара вѣковикъ ѿтѣтарца**. In hujus fine petit, ut ei e Serbia mittantur libri antiqui manuscripti, quos ille imprimere velit. Num per verba **старе кнѣге писане ѿ срѣбске земље** chronica Serbiae intelligat, nolim definire. Suspicio autem Psalterium hoc esse editionem repetitam antiquioris, sicuti Euchologium Vincentii curis impressum, de quo supra. Anno 1638 Psalterium a Vincentio editum cum adnexis omnibus iterum in 4. Venetiis excudit Bartholomaeus (**барто**) Ginammi typis antiquis, quos Marcus Ginammi Venetiis reperisse

risse dicitur. Sunt autem typi hi (κιναρν) iidem, qui primi Euchologii. Utriusque psalterii exemplar est in Bibl. Caes. Reimpressi, apud me unum, apud Dn. Kopitar alterum foll. 274, in Bibliotheca S. Marci Venetiis quartum, folio uno, in quo Alphabetum, auctius, a Paulo Solarich descriptum in Pominak p. 26 — 30. Operam suam huic editioni impendit Hieronymus (κρονημ) Zagurovikъ Patricius (βλαστειν) de Cataro.

Habeo prae oculis Psalterii folium ad Dn. Kopitar spectans, cujus typi rudiores sunt, quam Vincentiani, Signaturae Δ ñi paginam primam 25 lineae occupant. Linea 10 incipit Canticum Isaiae cap. 26, 9—21. Textum et Orthographiam non differre a textu aliarum editionum Serbicarum collatio docet. Legit enim v. 9. ѡноши оутрънюють доух мои ктебѣ бже, зане свѣтъ повѣленія твоѣ на земли. правда наоучителе живущей на земли. 10. прѣста бо нечестивѣ etc. Vincent. melius повелѣнїа. Ostrog. et correcta на земли. Vincent. male наоучителе in 3. sing. pro 2. plurali. Ostrog. помолче, at corr. прѣста ꙗ́ко ꙗ́коже. Vellem nunc definiri, utrum folium hoc sit e Psalterio Serbico anni 1545, cujus meminit Sopikov p. XCII, an ex alia hucusque ignota editione.

Anno 1561 Venetiis in fol. typis Vincentii Vuko-
viki prodit **Trio dion**, apud Sopikon **трипѣснецъ**, male
1562. Exemplar in Bibl. Caesarea. Primo folio com-
patentъ ѿфч цпана оу мнетке, posito ч pro љ seu
60,

XLIV

60, et цпана pro штампана. In fine vero афѣа ге-
ноувага s, i. e. 1561 Januarii 6. Operam editioni cor-
rigendae impendit Stephanus ab urbe Skodra (ѡ
града скадра) qui spem fecit, partis secundae prope-
diem edendae. Post triodion quadragesimale secutura
fuit illa pars, quam тріодъ цвѣтнаа seu пентикос-
ттаръ appellant. Utrumque, et Triodion et Pentecostarъ-
on Mosquae 1759. fol. cum multis aliis libris ecclesiasticis,
Menaeis, Prologis, Menologio, Liturgiariis, Hirmolo-
gio, Octoecho, Paterico, Rituali, Vitis SS., Commen-
tariis et Homiliis Patrum, Bibliis Ostrogiensibus 1581,
Evangeliiis Leopoli 1736 fol. Concordantiis in Psalmos,
Evangelia et Acta, et Epistolas, anno 1787 Leopoli
huc transmissis, servat Bibliotheca Caesarea.

Anno 1571. 12. libellus Calendarium, Officia B.
Mariae, S. Crucis, S. Spiritus, Mortuorum, septem Psal-
mos poenitentiales, Litanias omnium SS. et alias preces
continens, Venetiis impressus fuit literis Serbicis seu
Bosnicis, quales Postellus 1538 in linguarum XII. cha-
racteribus differentium Alphabeto primus exhibuit, nos-
que Tabula IV. linea septima ex aliis opusculis edi-
tis sistimus. Post а figura prima est в, sequentes tres
sunt ѡ; post и sequuntur duo ѣ, deinde ж, Serbi-
cum тѣрѣ, postea ѣ, (cum quo et figura octava li-
neae sextae conferenda est), ultimo loco duo ч. Li-
bellus hic longe rarissimus Bibliothecae Caesariae
post Calendarium SS. in ecclesia Latina cultorum in

folio singulari figuras Alphabeti repraesentat, post has Ave Maria (Здрава мариѣ милости пѣна) et Pater noster: ѡче нашъ. конъси на небеснѣхъ. — и ѡклони намъ ѡдъ зла. Ямень. At mox fol. 3 alia formula quam ob vocem лѣкаваго, ποιήρε, Graeco-Slavicam dixerim, recitatur, in qua illud prorsus singulare, quod pro насѣщныи hic насити насъ legatur: хлѣбъ нашъ насити насъ дажь намъ данасъ. In fine libelli bibliopolarum nomina, locus et annus impressionis notantur: цѣмпапо ѡ бѣнециѣхъ. наковѣ. дѣ баромѣ. и лебѣжо. корѣо. кѣмъ пано. аласена. дѣла. скала. ѡ ч. б. ѡ а. Insigni scalae etiam titulus ornatus est, sub quo M. D. LXXI. Alios libros asceticos Venetiis ejusmodi literis impressos a Paulo Solarich aliisque recensitos studio praetermitto, cum solum initia typographiarum nobis hic exponenda sint.

In Ugrovlachia loco incognito anno 1512 in 4, prodire quatuor Evangelia, quorum exemplar ante annos 30 Mosquae in Typographeo synodali inspexi. Clausulam finalem integram Sopikov pag. L. descripsit. Editionem curavit jussu Johannis Basaraba magni Vovodae hieromonachus Macarius.

Anno 1517 — 1519 in 4. Pragae in urbē majore veteri Franciscus Skorina de Polouk, Medicinae Doctor, varias partes Veteris Testamenti a se in Russicam linguam translatas edidit. Harum indicem habes apud Sopikovum. Nominabo hic eas, quae in indice lau-

XXXVIII

Psalterii meminerunt Joh. Bacmeister et alii, et ex his Sopikovius. Breviarium seu Horologium (часословец) in 4. in Bibliotheca episcopali Munkachensi exstans nominavit Fort. Durichius in Bibliotheca Slavica p. 126, ejusque ampliorem descriptionem promissit. Postremo folio sub Insigni urbis Cracoviensis clausula legitur iisdem verbis concepta, uti in Octoecho apud Bandtke: **ДОКОНЧАНА БЫСТЬ СИМ КНИГА ОУ ВЕЛИКОМЪ ГРАДѢ ОУ КРАКОВѢ. ПРИ ДЕРЖАВѢ ВЕЛИКАГО КОРОЛЯ КАЗИМИРА. И ДОКОНЧАНА БЫСТЬ МИЩАНИНѢМЪ КРАКОВСКИМЪ ШВАНПОЛТОМЪ ФѢОД., ИЗЪ НѢМЕЦЪ НѢМЕЦКОГО РОДУ, ФРАНКА. И СКОНЧАШАСЯ ПО КОЖИЕМЪ НАРОЖЕНІЕМЪ. АѢ СЪТЪ. ДВѢАТЪДЕСѢТЪ И Ѣ ЛѢТО.**

Tetraevangelium (четверо благовѣстіе) in fol. sine nota anni edidit Johannes Biegner de Brassovia (i. e. Corona urbe Transilvaniae). In fine editor se ipsum nominavit hisce: **АЗЪ ЖДПАНЪ ХАНЬШЪ БѢГНЕРЪ Ѡ БРАШЕВ.** Serbum fuisse editorem ex Orthographia colligi posse autumavit Sopikovius. At cum in speciminibus ab eo adductis **а** legatur in vocibus **сѧ, бѣшѧ, обѣати, ма, вѣма**, potius e Codice Moldavico hanc editionem factam fuisse censeo.

Anno 1493 editi Breviarii Slavici in 8. meminit Chr. Th. de Murr in Memorab. Biblioth. Norimberg. P. I. p. 222. Impressit Magister Andreas de Thoresanis de Asula die 13. Martii. 1493. (Venetiis). Videtur esse **часословец.**

Anno

Anno 1493 — 1494 Octoechus jubente Georgio Cernoevich (црѣноевичъ) principe, et Babyła episcopo, editionem curante Monacho Macario de Monte nigro, impressus est, cujus exemplar Budae vidit Georgius Ribay. Aliud servari Miragnae in ecclesia Serborum refert Caramanus, apud quem librarii forte errore 1474 pro 1494 legitur.

His adnumerandum est Euchologium (молитвенникъ) rudioribus typis impressum in 4. mancum apud me. Post duernionem 31, cujus signatura in primis quatuor foliis est Z_i, Z_{ii}, Z_{iii}, Z_{iiii}, et in octavi folii pagina versa 77, continuantur signaturae latinis literis Ii, Kk, Ll, Mm; signaturae Mm, non nisi quinque folia adsunt, reliqua desiderantur. Secundam editionem curavit Vincentius Božidari Vuković filius iisdem typis, quibus Psalterium 1561 Venetiis impressum est. In hac editione singulae paginae respondent paginis primae; sign. Omni apparet superne Nomen божіе. кожидаръ. Hic uti et alibi inscriptio чинъ бываемъи legitur pro послѣдованіе et надъ коутникю, про надъ коливом primae editionis: Alia fere immutata mansere. Exemplar Bibl. Caesar. duernione 18 finitur, videturque folium cum notatione anni et loci deesse. Textum evangeliorum et epistolarum in hoc Euchologio pro usu Serbicarum ecclesiarum edito parum differre ab Ostrogiensi observavi. At lectiones ex Prophetis minus conveniunt.

XL

In acoluthia festi Epiphaniae, Isaiae Cap. 35. integrum legitur, cujus v. 7. sic sonat: и боудеть безводное въ блго. и въ жеждоущи земли, источникъ водѣ боудеть. тоу боудеть вселеніе птицамъ и въдвореніе сѣриноу и трѣстїе и клата. Pro vitioso блго certe блато edendum fuit, et post земли comma delendum. Ostrog. legit: и безводная бѣдетъ кѣблата (сорт. езера), и на жаждѣщей земли источникъ водни бѣдетъ. тѣ бѣдетъ вселеніе (сорт. веселіе) птицамъ и стаа вельбѣдомъ и лѣзи. (сорт. post птицамъ: и селитва тростіи и лѣзи). Cameli in Ostr. orti sunt ex καλάμῃ, pro quo male legerit interpretes καμύλα.

Anno 1519 Venetiis sumtibus suis paravit typos longe elegantiores vojvoda Вождар Вуковиѣ de Gjurikъ submontanus (подгоричанин) ab urbe подгорица sic dictus. His imprimi fecit слѣжебникъ seu librum Liturgias Basilii et Chrysostomi continentem in 4. Finita est editio 1519, 7. Julii, quam curavit hieromonachus Pachomius de Nigro Monte de loco Reka dicto. Pro ѡ ubique ꙗ, pro initiali ѣ semper ꙗ locum habet. Hujus et secundae editionis, an. 1554 sumptibus Vincentii filii ibidem factae, in qua paginae et lineae respondent primae, exemplar vidi apud D. Kopitar, secundae alterum olim Olomucii. Etiam in secunda, mortuo jam Вождаро, fol. 3 apparet syllaba ко et supra ж.

Anno 1537. 27. Julii completus est liber Octoechus (ωχτοηχ) Venetiis in fol., jussu Вождари, cujus in-

insigne (БѢЛЪГ) a Carolo V. ei concessum exhibetur. Liber alias осмогласник dictus hic петогласник appellatur, certe propterea, quod a quinto tono incipiat. Post octavum tonum tamen стихиръ e primis quatuor tonis leguntur. Operam huic editioni impenderunt sacerdos Theodosius et Gennadius Paraecclesiarchus Monasterii Miljешева, natu de Prijepolje. Typi differunt ab iis, quibus Liturgiae 1519 impressae sunt. Exemplar habet Dn. Kopitar.

Anno 1538. 19. Januarii iisdem typis (quos ad patriam perferre volebat Вождар), cum figuris ligno incisis in fol. Venetiis (оу венеціѣх) prodit liber Minej, qui hic et съборник appellatur. Editionem curavit hierodiasconus Moyses e monasterio Дечан in Macedonia prope Magnos Montes, oriundus de Budiml prope monasterium Шудиков. Exemplar habet Dn. Kopitar.

Post obitum Вождари, cujus corpus ad patriam 1540 devectum et sepulturae traditum fuit, filius ejus Vincentius eodem zelo animatus continuat laudabilia patris coepta Venetiis.

Anno 1547 in 8. edidit libellum precatorium pulcherrimis parergis ornatum, cujus exemplar et Sopikovius vidit et sub titulo молитвослов in bibliographia russica, impressum in Serbia asseruit. Exemplar Bibl. Caes. integerrimum fol. ult. signat PP seu ѿи docet, libellum sacrarum precum (свѣти писанне) 1. Junii 1547 finitum esse Venetiis per Vincentium Вождари

XLIV

бо, et цпана pro штампана. In fine vero афѣа ге-
ноувага s, i. e. 1561 Januarii 6. Operam editioni cor-
rigendae impendit Stephanus ab urbe Skodra (ѡ
града скадра) qui spem fecit, partis secundae prope-
diem edendae. Post triodion quadragesimale secutura
fuit illa pars, quam тріодъ цвѣтнаа seu пентикос-
ттаръ appellant. Utrumque, et Triodion et Pentecostari-
on Mosquae 1759. fol. cum multis aliis libris ecclesiasticis,
Menaeis, Prologis, Menologio, Liturgiariis, Hirmolo-
gio, Octoecho, Paterico, Rituali, Vitis SS., Commen-
tariis et Homiliis Patrum, Bibliis Ostrogiensibus 1581,
Evangeliiis Leopoli 1736 fol. Concordantiis in Psalmos,
Evangelia et Acta, et Epistolas, anno 1787 Leopoli
huc transmissis, servat Bibliotheca Caesarea.

Anno 1571. 12. libellus Calendarium, Officia B.
Mariae, S. Crucis, S. Spiritus, Mortuorum, septem Psal-
mos poenitentiales, Litanias omnium SS. et alias preces
continens, Venetiis impressus fuit literis Serbicis seu
Bosnicis, quales Postellus 1538 in linguarum XII. cha-
racteribus differentium Alphabeto primus exhibuit, nos-
que Tabula IV. linea septima ex aliis opusculis edi-
tis sistimus. Post а figura prima est в, sequentes tres
sunt к; post и sequuntur duo Ѧ, deinde ж, Serbi-
cum тѣрѣв, postea ѣ, (cum quo et figura octava li-
neae sextae conferenda est), ultimo loco duo ч. Li-
bellus hic longe rarissimus Bibliothecae Caesariae
post Calendarium SS. in ecclesia Latina cultorum in

folio singulari figuras Alphabeti repraesentat, post has Ave Maria (Здрава мариѣ милости пѣна) et Pater noster: ѡче нашъ. кой еси на небесехъ. — и ѡклони насъ ѡдъ зла. Ямень. At mox fol. 3 alia formula quam ob vocem лѣкаваго, ποιήρε, Graeco-Slavicam dixerim, recitatur, in qua illud prorsus singulare, quod pro насѣщныи hic насити насъ legatur: хлѣбъ нашъ насити насъ дажь намъ данасъ. In fine libelli bibliopolarum nomina, locus et annus impressionis notantur: ѡанпано ѡ бѣнецнхъ. наковъ. дѣ баромъ. и аерождо. корсо. кѡмъ пано. аласена. дѣла. скала. ѡ ч. ѣ. ѡ а. Insigni scalae etiam titulus ornatus est, sub quo M. D. LXXI. Alios libros asceticos Venetiis ejusmodi literis impressos a Paulo Solarich aliisque recensitos studio praetermitto, cum solum initia typographiarum nobis hic exponenda sint.

In Ugrovlachia loco incognito anno 1512 in 4, prodire quatuor Evangelia, quorum exemplar ante annos 30 Mosquae in Typographeo synodali inspexi. Clausulam finalem integram Sopikov pag. L. descripsit. Editionem curavit jussu Johannis Basaraba magni Voevodae hieromonachus Macarius.

Anno 1517 — 1519 in 4. Praeg in urbē majore veteri Franciscus Skorina de Poloyk, Medicinae Doctor, varias partes Veteris Testamenti a se in Russicam linguam translatas edidit. Harum indicem habes apud Sopikov um. Nominabo hic eas, quae in indice

lau-

XLVI

laudato desiderantur, seu de quibus nondum constat, utrum impressae aut ab auctore translatae fuerint. Sunt autem hae: Libri Paralipomenon, Esdrae, Prophetarum (exceptis Threnis et Daniele, quorum exemplaria cognita sunt), et Macchabaeorum. Psalterium Slavicum, quibusdam vocibus hinc inde mutatis, post aliquot annos in 8. cum aliis libellis, qui Canones et Acathistos continent, ejus curis editum est, et quidem, ut videtur, Vilnae. Ibidem enim, in domo Jacobi Бабича senioris Magistri civium urbis Vilnae, an. 1525 Apostolum in 8. excudit. Ex eo specimina leguntur in Sopikovii Bibliographia p. 10—17.

Antequam in Russia vel unus liber ederetur, Evangelia pro usu Ecclesiarum Serbicarum jam bis edita fuere per hieromonachum Mardarium e monasterio Мръкшина црква prope Nigrum Montem. Prima vice an. 7060 (i. e. 1552) 4. Augusti, Belgradi (оу бѣлградѣ) in fol. Pro hac editione, cujus exemplar Consil. Reg. Sabbas Tököly servat Aradini, alterum in monasterio annunciationis sub monte Kablar in sinistra ripa Moravae in Serbia vidit Vukius, typos formavit Радиша Дмитровиѣ, et post eum sumtus supeditavit Тројанус (трѣмн) Гундулиѣ ex urbe Ragusa. Altera vice in fol. an. 7070 (i. e. 1562) 24. Junii, ad aedem Ascensionis in мръкшина црква ad pedem Nigri Montis. Pro hac editione, cujus exemplar est in Bibl. Caesarea, Mardarius ipse, patria de flu-

vio Drina, typos magno labore e ferro et cupro se confecisse (ρουκοδ'ελισαχ) testatur. Textum secundae non differre a prima ex collatione 3^a 6^a (quae Matthaei 1, 18. incipit et Cap. 2, 12. desinit) concludere licet. Lectiones ejus in Grammatica laudavi saepius. Luc. 7, 10. legit cum Cod. Кор. въдомъ quod Ostr. et corr. male omittunt. Ibidem initio v. 41. iterum cum Cod. Кор. conspirat, non addendo и рече aut ꙗже рече, quorum primum Ostrog. legit, alterum correcta. Differt tamen etiam ab hoc codice. Hic enim Luc. 11, 25. legit ουπραжнен, пометен и ουκραшнен, σχολάζοντα, σεσωνωμένον, και κεκοσμημένον, Mar. sine пометен. Editi habent quidem пометен, sed omisso ουπραжнен. Luc. 6, 20, Mar. cum Ostrog. post нишїи non habet дѣомъ, τῷ πνεύματι, quod Ms. Кор. cum alijs editis addit.

Versionum Antonii Dalmatae et Stephani Consulis, Augustanae Confessionis addictorum, literis cyrillicis et glagoliticis ab an. 1561 — 1564 Tubingae (aut Urachii) impressarum, licet illyrica (croaticam illi appellabant) lingua vulgari factae sint, hic iterum meminisse oportet. Quae de iis in Appendice Vol. I. Sopikovius conguessit, non carent erroribus. Novum Testamentum, quod N. 1714 nominavit, non est Croaticum, nec literis cyrillicis 1554 impressum, sed Primi Truberi Versio Carniolica Matthaei, et editio N. 1715 adducta est Novi Test. prima pars 1557 lit. latinis edita. Recte quidem N. 1717 dicitur, N. Test. Tubingae 1563

XLVIII

in 4. literis cyrillicis prodiisse, at male N. 1718, 1719, 1720, novas ejusdem editiones an. 1565, 1577, 1581 factas fuisse. N. 1721 recte habet Croaticum N. Test. Tubingae in 4. glagol. Falsum vero illud, quod addit: sine notatione anni. Nam prima Pars praefert annum 1562, secunda 1563. Annos hos ipse jam N. 705 recte consignaverat, sed ficto et monstroso loci nomine: **ТРА-ГЪГІА ВЪ БРАНДЕНБЪРГІИ**. Falli eos, qui post mortem Johannis Ungnadii, cujus sumtibus typographia Tubingensis erecta fuit, typos glagoliticos Tubinga in Austriam, et inde Romam translatos suspicati sunt, alibi ostendimus. Vide Glagolitica mea.

Non ausim praeterire, typis cyrillicis **Несвижи** in Lituania 1562, 4. Catechesim russica lingua (dialecto alborussica) fuisse editam, quam triumviri novae doctrinae propagatores Matth. Kaweczinski, Simon Budny, et Laurentius Kriszkowski Principibus Radzivilis dedicarunt. Exemplar seculo XVI a Jesuita Vilna allatum servatur in Bibl. regia Praegae.

In Russia coepta quidem 1553 consilia instruendae typographiae, sed primus omnium librorum Mosquae impressorum **Apostolus** prodiit demum anno 1564 in fol. Exemplar tractavi manibus in typographeo synodali. Ridiculum est, quod titulo libri **Сопиков** Nr. 73 apposuerit verba: **перводъ** etc. i. e. Apostolum e graeca versione LXXII. interpretum translatum fuisse. Operarum Magistri erant **Johannes Fedorow** (**Федоровъ**) Dia-

conus, et Petrus Timofejew (Тимоѳеевъ) Mstislavey. Uterque eorum, cum male audirent, nec optime haberentur, patriam deseruit. Prior Leopoli impressit Apostolum 1573 in fol. Ejus nomen sub Insigni urbis Leopoli folio ultimo subscriptum legitur: иванъ медоровичъ дръкаръ московскій. De fatis ejus vide plura apud Sopikovium p. LX. seqq. Alter subscriptus legitur in editione Evangeliorum, quae Vilnae 1575 in fol. impressit. Exemplar exstat in Bibliotheca Comitum de Nostitz Pragae; quo et Durichius et ego saepe usi sumus. Tredecim annis ab editione Apostoli elapsis, impressum fuit Mosquae Psalterium 1577 in 4. Post plurium annorum decursum prodire A. 1590-1592 duo Triodia (посѣнаа и цвѣтнаа) in fol. Editionem curavit Typographus Andronicus Timothei filius (Тимоѳеевъ), невѣжа dictus. Anno 1594 Octoechus in fol. A. 1597 iterum Apostolus in fol. A. 1600 Menaeum commune (минѣа общаа). A. 1602 Liturgiarium (служебник) in 4. A. 1606 Tetraevangelion elegantissimis typis, cujus exemplar servat Bibliotheca Caesarea. Typographo nomen fuit онисѣм миѣанловъ радошевскій e Volynia oriundus (волынѣцъ). In subscriptione mendum est in annis Christi а х дї i. e. 1614. Nam annis Mundi 3741. i. e. 7114, et primo anno regiminis magni Ducis Basilii Ivanovič, respondet A. Chr. 1606, non 1614. Hanc editionem Evangeliorum dialecti veteris ecclesiasticae

L

praecesserunt sex aliae, prima sine anno, secunda 1512 in Ugrovlachia, tertia Belgradensis 1552, quarta 1562, quinta Vlnensis 1575, sexta Vlnensis 1600 sumtibus et typis Lucae Mamonič, ut adeo Mosquensis an. 1606 ordine septima sit. Reliquos post annum 1606 Mosquae impressos libros slavicos vide sis in Sopikovii Bibliographia Russica.

Idem ille Johannes Theodori filius, Mosqua oriundus, qui Mosquae 1564, et Leopoli 1573 Apostolum impresserat, Ostrogium, Volyniae urbem, aut sponte aut a Constantino Duce Ostrogiensi vocatus venit, ubi jussu religiosi Ducis Novum Testamentum cum Psalterio A. 1580 in 8., mox etiam integra Biblia in fol. excudit. Bibliorum titulus annum 1581 exhibet, at clausula fol. ultimo docet, ea jam an. 1580, 12. Julii fuisse absoluta per Ivanum Theodori filium Moscovitam (иваном ѿеодоровым сѣном москвитинѡм). Huic infra subjunctum conspicitur signum typographi, in quo I et Ѡ nomen illius indicant. In Spenceri Catalogo et titulum et typographi signum ligno incisa spectabis. Habent autem quaedam exemplaria aliud folium ultimum (in exemplari integerrimo, quod est apud RR. PP. Benedictinos Scotos adest utrumque), in quo oratiuncula eucharistica graeca et Slavonica typographi signo praemittitur, et post signum typographi in clausula annus 1581, et dies 12. Augusti nominantur. Verbis напеча-
таша мною многорѣшнымъ Іоанномъ ѿеодоровымъ

сѣномъ змоскѣвъ respondent in formula graeca haec:
 τετίκωνται ὑπ' ἐμοῦ ἀμαρταλώτατῃ Ἰωάννου, τῷ Θεο-
 δώρῳ υἱοῦ ἐκ τῆς μεγάλης ρωσίας.

Titulum libri rubrum: БИБЛІА СИРѢЧЬ КНИГЪ ВЕТ-
 ХАГО И НОВАГО ЗАВѢТА ПО МЪЖКѢ СЛОВЕНСКѢ latine
 sic reddideris: Biblia i. e. libri veteris et novi Testamenti
 lingua slovenica. Post orationem eucharisticam Du-
 cis pientissimi graecis et slavonicis verbis conceptam,
 consilium operis ipse Dux exponit. Gratulatur sibi, se a
 Magno Duce Russiae Johanne Basilievich assiduis
 precibus per Michaellem Garaburdam scribam magni Du-
 catus Lituaniae exemplar Bibliorum integrum obti-
 misse, cum antea frustra ejusmodi exemplaria, quae
 omnes Vet. Test. libros complecterentur, in Serbicis
 et Bulgaricis monasteriis quaeri curasset. Credidit ille
 in transmisso exemplari (aut illius apographo) veterem
 versionem Slavicam, quae e Septuaginta Interpretum
 graeco textu ante annos 500, et quod excurrit, tem-
 pore Vladimiri primi Ducis christiani facta sit, conten-
 tam fuisse. (Confer Gramm. p. 701). Excipiendi certe
 erant libri Tobiae, Judith et tertius Esdrae, quos non
 e Graeco, sed e Vulgata translatos facta collatione mox
 advertere potuissent ii, qui editionem curarunt. Libri
 tertii Macchabaeorum versio, cum in exemplari
 transmisso reperta non fuisset, recens editioni accessit.
 Ad finem enim libri tertii haec nota legitur: сѣа третѣа
 книги маѣкавенскѣа въпрочѣихъ библіахъ не обрѣта-

ЮТІА НИЖЕ ВСАМОИ ТОИ СЛОВЕНСКОИ, И НИ ВЛАТИНСКИХЪ АНИ ВЛАТСКИХЪ ТОЧІЮ ВЪГРЕЧЕСКОИ И ВЧЕСКОИ, НО И МЫ НХЪ НЕОСТАВИХОМЪ і. е. hic liber tertius Machabaeorum in reliquis Bibliis non invenitur, neque in ipsis illis Slovenicis, nec in latinis, nec in Polonicis, tantummodo in Graecis et Bohemicis; verum et nos eum non omisimus. Male Kohlius et qui eum secuti sunt, voce ЛАТСКИХЪ (alias ЛАЦКИХЪ) Letica biblia, quae nondum exstabant, hic indicari putarunt.

Tempore Vladimiri ad Russos delatam Versionem Slavicam Evangeliorum, Apostoli, Psalmorum et librorum liturgicorum non dubito, at libros Veteris Testamenti omnes aut aliquos praeter Psalterium translatos exstitisse vix credi potest. Seculo XII. Proverborum versionem jam Nestori, qui librum frequentius citat, ad manus fuisse, et ex usu ecclesiae paroemias legendi, colligi possit. Sapientiae liber, Ecclesiasticus, Prophetiae et Job sec. XIII. et XIV. in Serbia, Pentateuchus alique sec. XV. in Russia aut Polonia translati videntur. In unum vero corpus circa finem sec. XV. (non tamen ante editionem Bohemicorum Bibliorum Pragensem 1488 aut Kutebergensem 1489) collectos et secundum exemplar Bohemicorum Bibliorum dispositos fuisse existimo. Hac occasione plerique Vet. Test. libri, antea e Graeco translati, secundum Vulgatam recogniti fuere. Cujus rei indicia cum ubique obvia sint, miror id non advertisse editores Ostrogienses. De conferendo textu Sla-

vonico et ex graecis fontibus emendando ne cogitatum quidem fuerit, cum illi exemplari transmissio nimium confidentes nihil immutandum censerent. Non miraberis itaque tot manifestos librariorum errores in Ostrogiensi editione inveniri. Sunt et alia ejus vitia, textus nimirum multis in locis corruptissimus, interpunctiones confusae saepius, praeter Polonismos et Russismos in libris, qui a Russis serius translati sunt. In editione Mosquensi 1663, in qua textus Ostrogiensis recusus fuit, non nisi pauci, iique leviores errores sublati sunt. Longe plures et graviores mansere incorrecti, qui tamen vel obiter inspecto textu graeco facile emendari potuissent.

Quis enim non advertat, Jobi 41, 19 pro *αρκ μετην* legendum fuisse *αρκ μεταν*, cum Graecus *τόξον χάλκεον* habeat? Restitui etiam facile potuissent Job. 9, 9. post *творан власожельца и проходню*, ὁ ποικῶν πλειάδα καὶ ἑσπερον, vocabula male divisa et pessime in Ostrog. expressa: *нарек тѣ, рани южь наложѣ.* A primo interprete certe scriptum fuit *и арктѣра и южьналожѣ*, convenienter graeco textui: *καὶ Ἀρκτερον, καὶ ταμεῖα νότι.* Editores autem Mosquenses non restituto textu veteri, maluerunt in margine notare: *грече πλειάδα и еспера и арктѣра и сокровища южнаа.* In Orthographia emendanda, flexionibus vocum immutandis faciliiores fuere editores Mosquenses, licet eis injunctum fuerit, ut textum Ostro-

giensem immutatum (НЕИЗМѢННΩ) exprimerent. In Psalmis, (quibus et Athanasii epistola ad Marcellinum de interpretatione Psalmorum praefixa est, quae in Ostrogiensi abest), vocabula alia in Mosquensi legi, p. 187 monui. In his enim excudendis non Ostrogiense, sed aliud exemplar secuti sunt. Addam de exemplaribus Ostrogiensis editionis observationem Dn. Kopitarii, nimirum folium cōs (276) fuisse reimpresum, cum Jobi Cap. XLI. linea ultima exemplar Bibliothecae Caesareae legat cъауа sine sequenti мо, quod in exemplari RR. PP. Scotorum lineam claudit. Praefatio de utilitate lectionis S. Scripturae, et disticha slavonica, quibus editio haec et laudes Ducis Constantini celebrantur, auctorem habent Gerásimum Danilovič. Gravissime hallucinatus est Jacobus Suur, qui in libro »Saulus et Paulus Ruthenae unionis — sive Meletius Smotriscius Archiepiscopus Hierapolitanus« inscripto et Romae 1666 edito, hunc Gerasimum, Danilovič (Smotriski), patrem Meletii, olim Vice-capitaneum castri Camenecensis, deinde rectorem academiae Ostrogiensis, auctorem versionis Slavonicae Ostrogii editae asseruit. Cum enim eum Graecarum Latinarumque literarum, nec non Slavonicae linguae gnarum fuisse dixisset, addit: »cujus rei argumento sunt perutiles toti Russiae ejus lucubrationes, Biblia scilicet e Graeco et Latino sermone in Slavonicum versa et Ostrogiae ducis memorandi impensis edi-

edita; quorum etiam exemplar Eminentissimus Cardinalis Franciscus Barberinus suae recens adscribi locupletissimae curavit Bibliothecae. Si Jac. Suша Praefationem Gerasimi inspexisset, potuisset laudare ejus modestiam, qua tenuitatem ingenii sui excusat. Ait enim sibi, qui scholas nunquam vidisset, (нико оучилища николиже видѣхъ), injunctum fuisse ab ipso Duce, ut hanc Praefationem scriberet. Equidem vix ei tantam linguae graecae peritiam tribuendam censeo, ut vel libri tertii Macchabaeorum versio ab eo profecta credi possit. Inter libros supra memoratos, qui Leopoli ad Bibliothecam Caesaream missi sunt, est rarissimum opusculum foll. 10, ab eodem Gerasimo Smotrickio Ostrogii A. 1587 in 4. editum: Календаръ римски новы. Sub finem: написано ѿ Академии Острогской etc. ѿ кциртоме чиволнада мисареГ. Additur: qui arabica legerit, eum facile haec intelligere posse. Alios Ostrogii impressos libros enumerat Sopikovius. Librum Basilii de Jejunio, quem ille N. 103 recenset, 1594 in fol. 14. Martii ex Ostrogiensi typographia (Здрѣкарнѣ острогское) servant Bibliothecae Caesarea et Ossoliniana.

Emendatior quoad libros Vet. Test. editio prodiit tandem 1751 fol. Petropoli (Mosquae), in cujus Praefatione correctionis negotium latius exponitur. Textum hujus editionis repetunt aliae omnes, quarum plenior indicem dedit Sopikovius. N. 113 habet Mosquensem 1756, et N. 114 Petropolitanam ejusdem anni in fol.,

LVI

fol., quae fortasse non nisi nomine loci differunt. N. 116 Petropolitanam 1759, fol. Rectene? cum postea N. 117 Kieviensis 1758 sequatur. Post hanc N. 118 Mosquensem 1759 in 8. Voll. 4. (apud me Voll. 3). Sequuntur Mosqu. 1762, et alia 1765 in fol. (Apud me in Slovanka 1766), Kieviensis 1779 in fol. Mosqu. 1778 in 8. Voll. 5; Mosquensis (octava) 1784. fol. Kiev. 1788 in 8. Voll. 5. (Mosqu. 1790, in fol. deest apud Sop.) Mosqu. (decima) 1797 fol. Pochaev. Part. 5, 1798 in fol. Mosqu. (undecima) 1802 fol. (Budensis Voll. 5. 1804. in 8., secundum Kiev. 1788 impressa, deest apud Sopikov). Mosqu. Voll. 4. 1806 in 8. maj. Mosqu. (duodecima) 1810 fol. Addamus primam stereotypis 1816 in 8. a Societate biblica editam, quae 1820 jam undecima vice recusa fuit.

§. 6. Superest, ut Grammaticas Slavonicas dialecti literalis saltem nominemus. Earum aliquas recensuit Leon. Frisch. Pleniorum earum indicem dedit Franc. Alterus, quem inscripsit *Literatur der Slavischen Grammatiken*, et Miscellaneis philologico-criticis (Vindob. 1799) N. VIII. inseruit, sed etiam in eo quaedam supplenda sunt. Alium in Sopikovii Bibliographia Russica invenies, qui et aliarum dialectorum, uti Carniolicae, Illyricae hodiernae, Slavo-Bohemicae, Grammaticas sub generali nomine Slavonicarum complectitur, quin hae satis distinguantur a Grammaticis veteris slavonicae linguae. Nostrum igitur erit, eas

solum accuratius, supplendo simul alibi omissas, consignare, quae proprie sensu strictiori Slavicae dici possunt. In harum censum venire non potest Grammatica graeca slavonice translata a studiosis scholae graeciritus Leopoli, atque A. 1591 in 8. »in usum inclytæ nationis Russicae« edita titulo: ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΔΟΒΡΟΓΛΑГОЛИВАГО ЕΛΛΗΝΟΣΛΟΒΕΝΣΚΑГО ΓΛΩΣΣΑ. (Apud Alterum N. VI.) Recte Fort. Durich in adversariis suis adnotavit: in rem Grammaticam Slavorum omnia ferme vocabula technica ex etymologia graeca transisse nemo negaturus est, quicumque hanc Grammaticam legerit. συλλαβὴ enim in ea vocatur слог, ὄνομα ἰμᾶ, ἀντωνυμία мѣстоимѧ, ρῆμα глагол, μετοχή причастіе, πρόθεσις предлог, ἐπίρρημα наречіе (apud Maximovium наѡглаголіе), σύνδεσμος сѡюз. Articulus vero, ἄρθρον, est различіе.

Primus omnium Grammaticam linguae slavicae ecclesiasticae composuit Laurentius Zizania, Vilnae 1596 in 8. in typographia Fraternitatis impressam, quam inscripsit: ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΣΛΟΒΕΝΣΚΑ (male apud Sopikovium славенска) сѡвершенаго искуства осми частен слова и иных нѡужднѡх. нѡвѡ сѡставленна Д. З. Fusius eam, ob raritatem, describit episcopus Eugenius in lexico historico Scriptorum status ecclesiastici, notatque, in ea casum Narrativum seu Praepositionalem in declinationum paradigmatis desiderari, totamque 59 foliis absolvi. Ejusdem Zizaniae alphabe-

LVIII

rius libellus СЛОВЕНСКАА АЗБУКА dictus, Vilnae 1596 editus, continet 34 foliis Lexicon seu collectionem vocum slovenicarum russica vulgari dialecto expositarum.

Libelli in 12. nomine Grammaticae ab Altero N. I. e Bibliotheca Bodlejana adducti, titulus Slavicus est: ГРАММАТИКА. АЛБО СЛОЖЕНІЕ ПИСМЕНА, ХОТАЩИМЪ СЯ ОУЧИТИ СЛОВЕНСКАГО ЯЗЫКА. МЛАДОЛѢТНЫМ ОУЧЕЩЕМЪ. ВЪ ВИАНА. РОКЪ. 5. 5. 11. Apparet autem vel e titulo, eum pueris discentibus destinatum atque adeo nihil aliud esse, quam unum ex innumeris alphabetariis КЪКВАРЬ dictis, quorum complures Sopi- kovius consignavit.

Plenius linguae Slavonicae regulas exposuit Meletius Smotriski, (monachus coenobii Vilnensis descensionis S. Spiritus, cujus vitam latius Jac. Suша, concinnius nuper Eugenius enarravit), edito Anno 1619 (1618) in 8. Jevii (prope Vilnam) libro, cui titulum fecit: ГРАММАТИКИ СЛАВЕНСКАЯ ПРАВИЛНОЕ ОУЧЕТАГМА, ПОУЧАНІЕМЪ МНОГОГРѢШ- НАГО МНІХА МЕЛЕТІА СМОТРИСКАГО etc. ВЪ ВІЮ. foll. 252. In Praefatione vernacula summo opere commendat studium linguae literalis Slavonicae, cum sit ecclesiae graeco - russicae naturalis et connata (ПРИРОДНЫЙ). Ejus praecepta ab omnibus semper aestimata fuere. Non poterant autem ex hac Grammatica, utpote quae ipsa lingua slavonica conscripta esset, praeter Russos et Serbos proficere alii. In Dalmatarum praepriis usum et com-

commodum eam latine convertit **Matthaeus Sovich** Cathedralis ecclesiae Auxerensis Archidiaconus, cui olim in collegio Urbani cathedra linguae Slavonicae a **Benedicto XIV.** decreta fuit. Adjecit ille Alphabetum Glagoliticum et praemisit longiorem praefationem, in qua codices cyrillicos et glagoliticos sibi notos et quosdam impressos literali ac etiam vulgari sermone scriptos libros enumerat. Exemplar operis, nobis benevole concessi, exstat Lubanae in Bibliotheca Baronis Zois, qui illud nescio utrum ex Autographo an ex Apographo describi fecit. Versioni latinae e regione respondet textus ipsius Smotriskii, slavonice, caractere cyrilliano.

Non diffitetur Sovichius, Grammaticam hanc »accuratio-
rioribus Bibliorum animadversionibus adhibitis« perfectiorem reddi posse ab aliis, promittitque in fine praefationis, se ad perficiendum Dictionarium quo fieri potest uberiorius progressurum. Obiit Sovichius 1774, post cujus mortem de edenda hac versione Grammaticae nemo erat sollicitus.

Repetitis autem vicibus Grammatica Meletii Slavonice scripta edita fuit; pro usu Russorum Mosquae 1721 et pro usu Serborum Rimnicii in Valachia 1755, paucis in ea mutatis et additis.

Anno 1638 edita fuit Cremenecii Grammatica (писменная) in 8., apud Alterum N. III. foll. 104.

Auctor Grammaticae Slavonicae in 4. Mosq. coeptae 1648, finitae 1651, Meletio quidem vix non omnia debet.

bet. Cum tamen quaedam omiserit, alia addiderit et mutaverit, nolim cum Sopikovio opus hoc singulare editionem Meletii tertiam aut secundam (cum Vilmensis A. 1629 vix exstet) appellare. Appositae in fine sunt tres appendices: 1) Discursus Maximi Graeci de utilitate Grammaticae. 2) Interpretatio slavonica Nominum Sanctorum. 3) Analysis duarum Orationum. Has et seorsim an. 1782 in 8. Mosquae impressas habeo. Male tribui ab aliquibus hanc Grammaticam Maximo Graeco recte monuit Sopikovius. Exemplari huius Grammaticae, quod servat bibliotheca Upsalensis, passim versionem latinam margini adscripsit Sparfvenfeldius. Haec autem versio vix alia esse videtur, quam ea, ad quam perficiendam Sparfvenfeldius Mosquae an. 1686 hortatus est anonymum, qui Nissae MDCXC in 4. »Exemplar characteris Moscovitico-ruthenici duplicis Biblici et usualis« in quatuor, et Declinationum terminationes in quinque tabellis aeri incisis edidit. Is enim de studio linguae Slavonicae Mosquae continuato et de versione Grammaticae a se confecta loquens ait: »Quod meum studium cum approbasset nobilis Dominus Joannes Spahrenfeld Svecus, juvenis praeclarissimus et suae gentis spes maxima, plurimarum linguarum peritissimus, qui eo ipso tempore agebat Mosquae, eamque linguam didicit Rutheno pariter, porrexit mihi Grammaticam fusam sola lingua ruthenica editam, ut eam pro meo exercitio latinitate

donarem. Qua ego perlecta utilius fore judicavi, si eam in compendiosiores terminos et clariorem methodum redigerem. Quod etiam auxiliante bono Deo brevi praestiti. Hortabantur et rogabant deinde omnes exteri, ut etiam pro eorum usu publici juris facerem, quod quidem libenter praestitissem, si alicubi typum Ruthenum cum Latino reperire potuissem. Occurrit nunc, ut saltem Alphabetum et quaedam eo pertinentia sculpi curarem, usibus illorum servitura, qui olim seu in Magna Russia, Circassia, Walachia, seu Servia, Sclavonia, Bulgaria, Bosnia pro re christiana sunt laboraturi, aut inter gentes illas versaturi, cum linguae hujus in plerisque illis regionibus, saltem in officiis ecclesiasticis, et libris sit usus. Has tabellas mihi proprias vendico, quas magno labore confeceram, etsi fundamentum aliquod ex dicta fusa Grammatica desumpserim, sed valde mendosum, confusum et pene usui nulli aptum. Haec ille.

An et quibus rebus differat editio 1719 in 8. non possum dicere, cum eam cum priore conferre non licuerit.

Compendium ex illa pro usu scholarum confecit scholae Novogradensis discipulus, hypodiaconus Theodorus Maximov, idque Petropoli in monasterio Alexandri Nevensis 1723 in 8. imprimi fecit. Apud Alterum N. V. Constat Grammatica pag. 212. Praefatio 4 et Index alphabeticus 8 foliis.

Hegumenus Eugenius brevi Lexico slavonico 1784 in 8. Petropoli edito praemisit Paradigmata Declinationum et Conjugationum Slavonicarum.

Manuductio ad Grammaticam Slavonicam (Рѣководство къ славенскѣй грамматикѣ), quam pro usu scholarum nationis Serbicae e pluribus aliis collegit Abrahamus Mrazovič scholarum nationalium director, primum Vindobonae 1794, deinde appendice trium foliorum, quae numeri dualis flexiones exhibent, aucta, Budae 1811 in 8. prodiit.

Brevis Grammatica Slavonica (краткаа славянская грамматика) a Petro Vinogradov conscripta XIV. capitibus pagg. 112. absolvitur. Petropoli 1813. 8. Slavonicam tradit lingua vernacula.

Grammatia slavonica Ms. A. 1643 Joannis Vsevicii Bibliothecae Colbertinae N. 5876, e qua Bandurius in Animadvers. in Constantini Porphyri. librum de administr. Imp. Tom. II. tabulam desumsit, a Jo. Ugevicio (Ужевик) Slavono sacrae theologiae studioso conscripta. Inspexit eam Parisiis D. Kopitar, et ex iis quae notavit, video auctorem fuisse Polonum, aut Russum e Polonia, qui polonica slavici miscuit.

Aliam a Johanne Sohler linguarum Slavonicae, Russicae et Polonicae interprete, an. 1724 confectam, N. 462 Bibl. regiae, citant Benedictini in novo tractatu artis diplomaticae. Hanc illi quidem Russicam dixere, at Slavonicam esse non dubito.

De ea, quam Caramanus in Alphabeto an. 1753 edito promiserat, non constat, utrum vel inchoata fuerit.

Jacobi Blonijki hieromonachi Grammaticam, (Грамматика новостараго и славнаго языка) jam ante an. 1761 in monte Atho conscriptam, servari apud SS. Synodum, et Lexicon Slaveno - graeco - latinum in Kieviensi laura, Eugenius testatur. Quis non miretur et doleat, horum neutrum in lucem edi! Miror etiam non prodiisse Grammaticam, cui decem annorum operam Venetiis impenderat Justinus Vinnovski, legationis russicae capellanus. Hanc typoparatam ante A. 1799 Vindobonae viderat Alterus, apud quem vide sis illius conspectum.

Hac, quam linguae slavicae cultoribus nunc offero, etiam exteris, qui linguae hujus cognoscendae desiderio tenerentur, consultum esse volui. Methodo autem nova tractandam censui, Declinationum et Conjugationum numerum augendo et aliter disponendo. Pars illa, quae vocum formas exponit, prorsus neglecta fuit ab aliis. Meletii vestigia premens in iis, quae ille recte statuit, in eo multa alia probare non potui, quae auctoritate veterum destituuntur. Optabam equidem opus magis elimatum prodere in publicum. Sed continuis amicorum editionem urgentium hortatibus ante tempus cedendum esse existimavi. Inter quos praeprimis nominandus mihi est e Vindobonensibus

con-

LXIV

conjunctissimus Kopitarius, bibliothecae palatinae custos, qui corrigendis diligenter plagulis, oblati e lectissima sua bibliotheca ultro, qui mihi hic deerant, libris, exquirendis, inspiciendis et sedule conferendis quum manuscriptis tum impressis codicibus, quaedam etiam opportune monendo, operam meam multum adjuvit. Brevi ille, spero, Lexico Sloveno-graeco-latino, quod parat, feliciter absoluto, justiore symbolam conferet ad accuratiorem penitioemque sinceræ dialecti veteris scientiam.

Vindobonae 1821. 21. Decembris.

Con-

Conspectus Operis.

	Pag.
Introductio.	
Cap. I. De literarum slavicarum figura, pronnunciatione, valore numerico, divisione, affinitate §. I. — XXVI.	1
Cap. II. De euphonia, seu de Vocalium mutatione, Consonarum transformatione, epenthesi, prothesi et elisione literarum §. I. - XXVI.	35
Cap. III. De tono seu accentu §. I. — XI.	51
Cap. IV. De scribendi compendiis seu Abbreviaturis §. I. — VI.	60
Specimen Orthographiae §. VII.	70

Grammaticae Slavicae

Pars I.

De vocum Formatione.

Cap. I. De syllabarum radicalium structura.	
Classis I. syllabarum radicalium.	81
Classis II. syllabarum radicalium.	86
Classis III. syllabarum radicalium.	110
(*****)	Cap.

LXVI

	Pag.
Cap. II. Functiones literarum servilium.	259
Cap. III. De Nomine Substantivo.	
Formae Substantivorum, prima et secunda.	267
Substantiva a fine aucta vocalibus.	276
Substantiva consonis a fine aucta.	285
Cap. IV. De Nomine Adjectivo.	
Adjectivorum forma prima et secunda.	317
Adjectiva consonis servilibus aucta.	322
Comparatio Adjectivorum et Adverbiorum.	332
Cap. V. De Numeralibus.	336
Cap. VI. De Pronomine.	341
Cap. VII. De Verbo.	344
Verba formae primae.	348
Verba formae secundae	354
Verba formae tertiae et quartae.	357
Verba formae quintae.	363
Verba formae sextae.	372
Formatio Futuri.	374
Praesens Imperativi, Gerundivi et Participii.	381
Praeteriti simplicis et Infinitivi formatio.	383
Praeteritum Gerundivi, et Participiorum.	385
Praeteritum Iterativum.	386
Praeteritum circumscriptum.	388
Praeteritum Optativi et Futurum conditionale.	391
Supini forma.	393
Passivi formatio.	394
Reciproca neutra seu media.	395
Affixa personalia Verborum.	396
Cap. VIII. De Praepositionibus.	398
Praepositiones in Compositis.	401
	Cap.

	Pag.
Cap. IX. De Adverbio.	426
Cap. X. De Conjunctionibus.	440
Cap. XI. De Interjectionibus.	451
Appendix de vocibus compositis.	454

Grammaticae Slavicae

Pars II.

De vocum Flexione.

Cap. I. Declinatio Substantivorum.	459
Masculinorum duae.	466
Neutrorum tres.	474
Femininorum quatuor.	478
Declinatio Adjectivorum indefinitorum.	482
Cap. II. Declinatio Pronominum 1mae et 2dae personae.	489
Declinatio Pronom. tertiae personae I. et II.	495
Declinatio Adjectivorum definitorum I. et II.	501
Declinatio Numeralium.	505
Flexio Dualis Pronominum, Substantivorum et Adjectivorum.	510
Cap. III. Verborum Conjugatio.	
Conjugatio prima.	521
Conjugatio secunda.	525
Conjugatio tertia.	528
Anomalorum Conjugatio.	534
Notae generales et speciales in quaedam tempora.	552
Mutatio toni in Conjugatione:	570
Analysis grammatica orationis dominicae et versuum quorundam Evangelii Johannis.	573

LXVIII

Grammaticae Slavicae

Pars III.

De vocum constructione.

	Pag.
I. Syntaxis Convenientiae.	581
Substantivi collectivi.	587
Verbi in plurali.	591
Adjectivorum cum Substantivis.	593
Numeralium.	598
Reciprocorum. СЕБЕ, СВОЙ.	602
Relativi ИЖЕ pro Articulo)	609
Particularum НЕ et НИ.	611
II. Syntaxis Regiminis.	614
Accusativi regimen	615
Genitivi regimen.	619
Dativi regimen.	629
Localis regimen.	637
Instrumentalis regimen.	640
Regimen Infinitivi et Supini.	645
Regimen Gerundivi.	646
Rectio Praepositionum.	648
III. Syntaxis ordinis.	667
Specimina e Codd. tam cyrillicis, quam gla- goliticis.	672

Introduction

in

Institutiones linguae Slavicae.

Caput I.

De literarum Slavicarum figura, pronuntiatione, valore
numerico, divisione, affinitate.

§. I.

Soni linguae Slavicae omnes et singuli neque latinis, neque graecis characteribus exprimi possunt. Hinc ingeniosa inventione opus fuit ad constituendum alphabetum omnibus numeris absolutum. Auctor illius Constantinus Philosophus, alias Cyrillus dictus, Methodii Pannoniae et Moraviae Archiepiscopi frater, Slavis primum Bulgariae, deinde Moraviae daturus Evangelium aliosque libros liturgicos, hoc consilio usus est, ut graecos characteres fundamenti loco substerneret, sonorum a graecis alienorum signa ex aliarum nationum, Armenorum videlicet et Coptorum, alphabetis mutuaretur, reliquisque adaptaret, ac, missis nominibus literarum graecis seu phoeniciis, Slavicis appellationes substitueret, pro Alpha enunciando *Az*, pro Beta seu Vita *Vjedi*, interposito

A

ta-

2 Cap. I. §. II. Liter. Slavic. figura et pronunciatio.

tamen *Buki*, quod Latinorum *B* respondet. Eadem ratione literae *Zjelo*, quae Graecorum signo numerico ς respondet, praemisit sonum *živjete*; in reliquis jam non turbato alphabeti ordine usque ad ω progressus est, nisi quod literas, Graecis duntaxat proprias, ξ , ψ , ω , ν , ad finem plane rejecerit.

§. II. Figuras et nomina literarum slavice scripta in tabula prima aeri incisa conspicienda exhibuimus; valorem earum nunc exponemus.

Respondet autem

А	а	az,	Graeco A	Lat. a
Б	б	buki,	...	b
В	в	vjedi,	В	v
Г	г	glagol,	Г	g
Д	д	dobro,	Δ	d
Е	ѣ ѥ	} est (jest)	Ε	e
Ж	ж	živjete,	...	Gall. j
З	з	zjelo,	ζ	z
З	З з	} zemlja,	ζ	z
И	и	iže,	Η	Lat. i
І	і	i,	Ι	i
К	к	kako,	Κ	k
Л	л	ljudi,	Λ	l
М	м	myslјete,	Μ	m
Н	н	naš,	Ν	n
О	о	on,	Ο	o
П	п	pokoj,	Π	p

Alphabetum Cyrillicum.

А	а . а́зъ .	Ѡ	оу ѡ . оу́къ .
Б	б . бѣки .	Ф	ф . фѣртъ .
В	в . вѣди .	Х	х . хѣръ .
Г	г . глаго́ль .	Ѣ	ѣ . ѣтъ .
Д	д . добро .	Ц	ц . цы .
Е	е . е́сть .	Ч	ч . чѣрвѣ .
Ж	ж . живѣ́те .	Ш	ш . ша .
З	з . зѣ́ль .	Щ	щ . щча .
И	и . и́же .	Ъ	ъ . ѣръ .
І	і . і .	Ы	ы . ѣры .
К	к . ка́къ .	Ь	ь . ѣрь .
Л	л . лю́ди .	Ѣ	ѣ . ѣтъ .
М	м . мы́слѣ́те .	Є	є . є .
Н	н . на́шъ .	Ю	ю . ю .
О	о . о́нъ .	Ѧ	Ѧ . Ѧ . Ѧ .
П	п . по́кои .	Ѣ	Ѣ . кси .
Р	р . рцы .	Ѧ	Ѧ . пси .
С	с . сло́во .	Ѧ	Ѧ . дита .
Т	т . твѣ́рдо .	У	у . ѣжица .

Cap. I. §. II. Liter. Slavic. figura et pronuntiatio. 3

P	p	rci,	Graeco ρ	Lat. r
G	c	slovo,	σ	s
T	т	tverdo,	Τ	t
OV	oy	uk,	ου	u
X	ж		ϝ	
δ	δ			
Φ	φ	fert,	Φ	f
X	χ	chjer,	Χ	Germ. ch
Θ	θ	ot,	ωτ	Lat. ot
II	ц	ci,	(τς)	{ Ital. z
Ч	ч	červ',	..	{ Germ. ð
III	ш	sa,	..	{ Ital. ce
III	ш	sca,	..	{ Gall. ch
h	ъ	jerr,	..	{ Germ. sch
li	л	jery,	..	{ Germ. schtsch
h	ь	jer,	..	Germ. schtsch
ѣ	ѣ	je,	..	Pol. y
ѣ	ѣ	jaŭ,	..	Boh. '
Ю	ю	jus,	..	je
Ю	ю		..	
Ю	ю		..	
II	и	ja	..	ja
и	и		..	
и	и		..	
ѣ	ѣ	ksi,	ξ	x
ѣ	ѣ	psi,	ψ	ps
ѣ	ѣ	thita	θ	th
V	у	izica	υ	y
V	у			

4 Cap. I. §. III. Lit. Slavic. valor numericus.

§. III. Valor harum literarum numericus prorsus idem est, qui apud Graecos:

ā	ē	ī	ā	ē	ś	ś	ñ	ō	ī
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ā̇	ē̇	ī̇	ā̇	ē̇	ṥ	ṥ	ñ̇	ō̇	ī̇
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
ka	ā	ā	ñ	ś	ō	ñ	ī	ī	
21	30	40	50	60	70	80	90	100	
ī	ī	ī	ī	ī	ī	ī	ī	ī	
200	300	400	500	600	700	800	900		
ā̇	ē̇	ī̇							
1000	2000	3000	etc. Olim et ā valebat 900.						

Ut itaque annus a condito mundo ⲛⲓⲧⲏⲛ sit 7329, a quo si 5508 demas, annum ⲛⲁⲱⲕⲁ i. e. 1821 obtinebis.

§. IV. Figurae harum literarum graecas seculi noni referunt, his eo similiores, quo antiquiores codices inspexeris. Serbicos ductus, quales Postellus anno 1538 exhibuit, et Theseus Ambrosius A. 1539 pluribus descripsit, quidam typographi Veneti, imprimentes libellos catholicos Bosnica lingua scriptos seculo XVII. imitati sunt. Paulisper etiam a forma Cyrillicorum characterum antiqua deflectunt ii, qui versionibus illyricis Antonii Dalmatae et Stephani Istriani Tubingae annis 1561, 1562, 1563 impressis adhibiti sunt. His plane similes sunt, quos tabula II. e Bohorizhii Grammatica desumptos ante oculos sistit.

Rus-

Alphabetum Cyrillicum

Majus.	Minus.	Curr.	Nom. valor	N.	Majus.	Minus.	Curr.	Nom. valor	N.
А	а	а	as	1.	С			иоконьти	90.
Б	б	б	boga		Р	р	р	rezi	100.
В	в	в	vidil	2.	С	с	с	slovo	200.
Г	г	г	glagole	3.	Т	т	т	terdo	300.
Д	д	д	dobro	4.	Ѡ	ѡ	ѡ	uk	400.
Е	е	е	esti	5.	Ф	ф	ф	fert	500.
Ж	ж	ж	shivite		Х	х	х	hir	600.
З	з	з	solo	6.	У	у	у	psi	
И	и	и	sembla	7.	Ѧ	ѧ	ѧ	ot	700.
Н	н	н	ishe		Ѩ	ѩ	ѩ	shzha	800.
О	о	о	i	8.	Ч	ч	ч	ci	900.
І	і	і	thita	9.	Ѳ	ѳ	ѳ	zhorr	1000.
К	к	к	jota	10.	Ш	ш	ш	sha	
Л	л	л	kako	20.	Ъ	ъ	ъ	jer	
М	м	м	lidi	30.	Ѣ	ѣ	ѣ	jad	
Н	н	н	mislite	40.	Ѥ	ѥ	ѥ	ja	
О	о	о	nash	50.	Ѧ	ѧ	ѧ	je	
П	п	п	xi	60.	Ю			jo	
			on	70.				jus	
			pokoi	80.					

[The page contains faint, illegible markings and artifacts.]

Alphabetum Glagoliticum, aliter Hieronymianum dictum.

<i>Najus.</i>	<i>Ninus.</i>	<i>Curr.</i>	<i>Nom. valor. N°.</i>	<i>Najus.</i>	<i>Ninus.</i>	<i>Curr.</i>	<i>Nom. valor. N°.</i>
𐌀	𐌁	𐌂	az 1.	𐌆	𐌇	𐌈	on 80.
𐌃	𐌄	𐌅	buki 2.	𐌉	𐌊	𐌋	pokoi 90.
𐌆	𐌇	𐌈	widil 3.	𐌌	𐌍	𐌎	rci 100.
𐌉	𐌊	𐌋	glagolje 4.	𐌏	𐌐	𐌑	slowo 200.
𐌊	𐌋	𐌌	dobro 5.	𐌒	𐌓	𐌔	tworzo 300.
𐌍	𐌎	𐌏	jast 6.	𐌕	𐌖	𐌗	uk 400.
𐌎	𐌏	𐌐	živite 7.	𐌘	𐌙	𐌚	fert 500.
𐌏	𐌐	𐌑	sjelo 8.	𐌛	𐌜	𐌝	chir 600.
𐌐	𐌑	𐌒	zemlja 9.	𐌞	𐌟	𐌠	ot 700.
𐌑	𐌒	𐌓	iže 10.	𐌡	𐌢	𐌣	szerza 800.
𐌒	𐌓	𐌔	i 20.	𐌤	𐌥	𐌦	ci 900.
𐌓	𐌔	𐌕	je 30.	𐌧	𐌨	𐌩	czern 1000.
𐌔	𐌕	𐌖	kako 40.	𐌪	𐌫	𐌬	sza
𐌕	𐌖	𐌗	ljudi 50.	𐌭	𐌮	𐌯	jor
𐌖	𐌗	𐌘	mislite 60.	𐌰	𐌱	𐌲	jat
𐌗	𐌘	𐌙	nasz 70.	𐌳	𐌴	𐌵	jus

Compendia Literarum ex M. S. Hohenfurt.

21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050

Russici, qui politici seu civiles vocantur, ex ecclesiasticis orti, pro vario artificum conatu alii aliis elegantiores sunt. His nunc et Serbi, adjectis formis quibusdam propriis, utuntur. (Vide Parallelismum alphabeti Serborum cum viciniorum popularium et aliis cultioris Europae alphabetis, quem Vukii Lexicon Serbico-Germanico-Latinum p. LXIX. conspiciendum praebet).

§. V. A Cyrillico autem alphabeto, quo a medio seculo nono omnes Slavi graeco ritui addicti uti sunt, figuris plane differt alphabetum Slavicum, quod Glagoliticum seu etiam Bukviya appellatur. Voluit nimirum auctor ejus, incertus Dalmata, cyrillicum antiquum in compendium redigere, retentis quidem literarum nominibus, sed ductibus pro ingenio suo formatis, a priorum forma valde diversis, quos tabula III. exhibet. Hoc alphabetum clerici Dalmatiae, ut liturgiae suae Latino-Slavicae, recenter inventis literis conscriptae, auctoritatem conciliarent, mox a prima ejus inventionem, initio nempe seculi XIII., S. Hieronymo, quem, utpote Stridone natum, Slavum Dalmatam fuisse sibi persuaserant, tanquam inventori tribuerunt; hinc vulgo Hieronymianum appellari solet. Notandum vero, literas glagolicas a cyrillicis differre primum valore numerico. Buki enim valet 2, Vjedi 3, Glagol 4, Dobro 5, Jest 6, mivjete 7, Zjelo

Zjelo 8, Zemlja 9, l̑e 10, I 20, Je 30, Kako 40, Ljudi 50, Mysljete 60, Naw 70, On 80, Pokoj 90, Rci 100, Slovo 200, Tverdo 300, Uk 400, Fert 500, x̑jer 600, Ot, quod figuram Psi refert, 700, m̑ta 800, Ci 900, ʒerv 1000. Differunt deinde etiam numero et ordine. Inter I et Kako, Je ad exprimendum latinum j insertum est; literae autem graecae ksi, psi, th̑ta, et ȋiija, tanquam inutiles plane omissae sunt, cum auctor literas ks pro ḡ, ps pro ψ, t pro ϑ, u et i pro v scribere maluerit. Literam ϕ retinuit, cum ei latinum f respondeat. Nec enim nomina Felix, Fabianus, Fortunatus apte scribere potuisset, licet subinde ϕ graecum seu ph latinum in p mutet, scribendo Pilip pro Philippus. Unico o contentus, Ot rescidit, quod graeci ω figuram referret, quamvis nomen Ot retinuerit, illudque figurae ex ψ ortae tribuerit. Inter Jerr crassum et Jer tenue seu molle, codicum Cyrillicorum a Serbis scriptorum abusum secutus, nullum discrimen observavit; ita, ut nescias, utrum in voce *den* n pronunciandum sit, uti n solidum, an vero uti n liquidum. Cyrillicum m et ꙗ figura una expressit, sequendo consuetudinem patriae suae, quia Dalmatae illo aevo Jazyk et jezyk promiscue pronunciassent videntur. ꙗ initio pro ꙗ etiam in codicibus cyrillicis, recentioribus tamen, usurpatur. Hos imitatus Dalmata, Jest gla-

glagoliticum initio vocum pro κ , et post consonantes pro ϵ puro adhibuit. Šća, cum in medio et fine apud Dalmatas ut illyricum ch, non ut ψ sonet, literae Ci praeponendum censuit. Solent autem ψ glagoliticum, dum hac litera sonum cyrillici ψ exprimere volunt. Dalmatae, tribus punctis notare, aut ei literam ω praefigere. His defectibus alphabeti glagolitici mederi volentes Raphael Levakovich et Matthaeus Caraman, librorum liturgicorum correctores, variis signis literas glagolicas notarunt ad exprimendos sonos omnes, qui aptissime literis cyrillicis redduntur.

Hoc consilio opera Caramani Jadrensis Archiepiscopi Romae 1753 Bukvar Slavenskij literis tam cyrillicis quam glagolicis editus est.

§. VI. Qui alphabetis e latino aut germanico formatis utuntur, uti Illyrii in Slavonia et Dalmatia, Croatae, Carnioli, Poloni, Bohemi, et Venedi Lusatiae, diversa ratione sonos Slavis proprios signant, eos nimirum, quos simplici litera exprimere non poterant. Cape exempla:

Cyrill.	Illyr.	Croat.	Carn.	Pol.	Boh.
З	z	z	s	z	z
ж	x	s	sh	z	z
с	s	sz	f	s	s
ш	sc	sh	fh	sz	ff, s
ч	c	cz	z	c	c
ч	cs	ch	zh	cz	c'

8 Cap. I. §. VI. Literae Polonicae, Bohemicae.

Venedi Lusatiae Bohemos secuti ž pro ж, aliqui etiam 3 pro з retinere, alii vero litera f pro з, 3 vero pro ц, Ѣ pro є, ſch pro ш, tž pro ч utuntur.

In exprimendo ц plerique multum variant. Poloni scribunt szcz, Croatae sch: цоука, lucius, Pol. szczuka, Croat. schuka. Illyrii vero ц pronunciant uti шт (sht, sct), hinc shtuka, sctuka, Serbice штыка. Bohemi quoque ц in ſſt' mutant, quamvis Slovaci ſč seu ſſč adhuc servarint: Ohnisst'e, ohnissče. Apud Carniolos plerosque terminatio isze (ише) viget pro iszcze (ище). In Infinitivis in ци, et gerundivis in ѣци, аци, et in fine vocum моци, ноци et similibus, Illyrii pro ци amant ch, Serbi ч, cujus defectum alii per ть suppleunt; Poloni et Bohemi his in vocibus non nisi ц pro ц et pronunciant et scribunt.

Pro х Poloni, Bohemi, Lusatae scribunt ch, cui Croatarum et Carniolorum h aequivalet. Illyrii quidem h scribunt pro х: hud, hoditi, uho, muha, suh, pro хоуд, ходити, оухо, мѣха, ѣх, sed pronunciant ut latinum h. Serbi vero sonum х plane negligunt aut subinde in в mutant: уа, одити, уво, муа et мува, сув, lege: ud, oditi, uvo, mua, muva, suv. Bohemorum autem h respondet slavico г: hora, гора, mons. Si enim r hiantе gutture efferatur, quod et Russorum ali-

qui

qui faciunt, facile in h transit. Pronunciant autem h pro r, praeter Bohemos, Slovaci omnes, immo et Lusatae superiores. Polonorum sibilantes z', s', c', rhinesmusque in pronunciandis vocalibus a, e, slaviciis literis nullatenus exprimi possunt. Literae rz respondet quidem slavicum рѣ, sed sono longe diverso. Amant autem Poloni et Bohemi stridens rz in omnibus vocibus, in quibus ъ, aut vocales и, ѣ, а, ю, cum р conjunguntur: крѣло, krzidlo, рѣка, rzeka.

§. VII. Etsi Cyrillus literam ѣ ante ъ, et ж ante з inseruerit, ingenio usus suo, aut Latinos et Armenos hac in re imitatus, noluit tamen ordinem alphabeti graeci in aliis ita turbare, ut sibilantes literas slavicas locis suis cum c conjungeret. Rejecit enim ѣ, ч, ш, ѡ, et signa ѣ, ъ, uti et vocales affectas, ad finem post ѿ. Recta autem methodus eum omnino ordinem sibi vendicat, qui literarum cognationi et affinitati innitatur. Habita igitur ratione organorum, primam seriem constituent vocales purae, quas pulmonales liceat appellare. His mox palatinae seu vocales affectae subijciendae sunt.

Secunda series consonas labiales, tertia linguales, quarta dentales, quinta sibilantes omnes, sextademum gutturales in tabula hic apposita conspiciendas praebet:

Vocales.

I.	1.	а,	о,	оу.
			ѣ,	ѣ.
			ї, н,	
	2.	ѣ,	к,	юу seu ю.
		ѣ,	ѣ,	ѣж.

Consonantes.

II.	б,	б,	п,	м.
III.	н,	л,	р.	
IV.	ѣ,	т.		
V.	з,	ж.		
	ѣ,	ш,	(ѣ)	
	ѣ,	ч.		
VI.	г,	х,	к.	

Literam ϕ , quam hic consulto exclusimus, quod non nisi peregrinis vocibus scribendis serviat, si quis seriei secundae inserere velit, locum inter $\mathfrak{b}$ et $\mathfrak{c}$ occupabit. Literas $\mathfrak{z}$, ψ , $\mathfrak{a}$, $\mathfrak{v}$, utpote sonis peregrinis, non slavici, exprimendis aptas eodem jure hic exclusimus, quo in alphabeto cyrillico extra seriem ad finem rejectae, in glagolitico prorsus exclusae fuere.

§. VIII. Vocalis $\mathfrak{i}$, natura sua liquidissima, aliis vocalibus ita praefixa ut cum eis coalescat in unam syllabam, aequivalet latino et germanico j , adeoque naturam consonantis induit. Hinc syllabae $\mathfrak{m}$,

к, юу seu ю, uti *ja, je, ju* pronunciandae, pro diphthongis haberi non possunt. In fine vero post vocales alias appositum и, quando cum vocali praecedenti uno oris motu conjunctim effertur, diphthongum proprie sic dictam constituit. Tales sunt:

ай,	ой,	оуи
	ей,	эи
	ий.	

Et praefixo і: ий, кей, юй.

Quo in casu и superne notari solet sigla, quam colliquescensem (слитнѣм) appellant Grammatici.

Consona в, licet affinis vocali оу seu 8, post vocales quascunque in fine posita diphthongos non efficit. в enim in terminationibus ав, ов, оув, ев, ив pronunciandum est eo fere modo, uti solet ante vocalem efferri, id est leni flatu, qui ad f latinum fere magis accedat, quam ad vocalem оу.

(a) Male igitur Meletius Smotriski, princeps Grammaticorum slavicoꝝ, et qui eum ducem secuti, inter Diphthongos non solum и, к, ю quas improprias nominarunt, immo et оу, эи retulerunt. Hinc syllabas суй, ьий Triphthongos, жий plane Tetrathongum appellarunt, quod hanc e quatuor vocalibus (юуи) constare censuerint, cum tamen ж sit aequale graeco з, latino u, russo у, cui junctum и Diphthongum 8и seu уи constituit. Diphthongos ав, эв et вий non nisi in graecis vocibus reperias.

imaginum Salvatoris o ωн est graecum o ωу. b) in interjectione ω Vocativo praefixa; in Praepositionibus ω, ωк, ω, et vocibus cum his compositis. Reperias tamen окрест, одежда, обзичай, окласть, облак, образ, in quibus praepositiones o et ок secundum regulam ω exigent. c), non raro initio vocum aliarum in codicibus, ut ωгнь, ωцет, ωн; rectius tamen alias огнь, оцет, он. In antiquissimo Izbornik a. 1073 plane отъ pro ω legitur. d) in casibus pluralis numeri, quos, subtilius quam opus erat, distinguere volebant librarii: ex. gr. in genitivis вωнн militum, прорωк, отрωк, закωнник, дважник, quae in nominativo singulari scribuntur per o: воин miles etc. In genitivo in ωб: жидаωб Judaeorum, non alia certe ratione quam ut distinguatur a possessivo жидов. Sic сωт, genitivum а стот centum, distinguunt а сот favus. In dativis in ωм, ne terminatio eorum cum instrumentali singulari in ом confundi possit: законникωм, бωтеникωм. Бωлаша, мнωга nominativi plurales, generis neutrius, ω amant, ob discrimen a feminino singulari болаша, многа. Hoc modo nom. plur. глагωли verba, ab imperativo глаголи loquere differt. e) in adverbiiis ob discrimen adjectivorum in o desinentium: зѣлаω valde, тамω ibi. f) denique in Genitivo singulari Pronominum et Adjectivorum, quem nimia cura ab Accusativo, ut eis videbatur,

secernendum voluere: κρω ejus, свѣтаго sancti. In formula оузрѣ κρω отец κρω vidit eum pater ejus, primum κρω Accusativi vices sustinet, secundum vero κρω officio suo defungitur.

3. оу initio vocum, ѿ vero in mediis et ultimis syllabis scribi solet: оукрѣх fragmentum. Compendii causa Russi pro оу usurpant ubique у, quod et in Bibliis Slavicis novissime impressis initio vocum prima vice tentatum est.

(d) In libris Serbicis fere omni in loco оу, et non nisi rarissime ѿ legitur. In variis codicibus manuscriptis, antiquissimis aequae ac recentioribus, post consonantes ж pro ѿ legitur: рѣжа manus, вѣрѣ правѣ fidem rectam. Russorum Ік seu у olim non nisi pro v scribebatur, praecipue in codicibus Serbicis; мѹро unguentum, pro мѹро. In Russicis tamen codicibus etiam antiquis у subinde jam pro оу reperias: рѹка etc.

§. X. Ab *Est* seu ε solido nulla vox slavica inchoatur. In manuscriptis antiquis et libris a Serbis editis initio vocum κ pro ε scribebatur; nunc compendii causa ѣ initio vocum scribitur, sed pronuntiatur ut je. Inde factum est, ut ε, etiam sine praefixo ї, *Jest* nominaretur. ε et ѣ omnino non differunt nisi usu; ѣ initia vocum occupat: ѣ id, ѣи ei (feminae), ѣм ѣи (viro), ѣаа num, ѣѹѣ adhuc. Praecipiunt autem Grammatici etiam in medio vocum post consonas, sed non nisi tum scribendum ѣ, cum casus pluralis numeri a similibus singulari-

laris numeri distinguere volunt. Differt hac ratione Genitivus pluralis *отъѣ* a Nominativo singulari *отъѣ*, Dativus pluralis *мѣстѣмъ* ab Instrumentali singulari *мѣстѣмъ*, et plurales *вѣнъ, двѣри, сестръѣ*, a Genitivo singulari *вѣнъ, двѣри, сестръѣ*. Genitivus plur. *овѣѣ* *ovium* scribitur per *ѣ*, quod ei nullus casus in singulari respondeat; plur. nom. *знаменѣя* autem per *ѣ*, quod ei Genitivus singularis *знаменѣя* similis sit.

ε igitur alias semper post consonas et vocales in medio et fine locum habet: **βερδ** accipio, **μεδ** mel, **εδδετε** eritis. Est autem inter ε et ϑ tanta affinitas ut post consonas varias ε saepius vices liquidae ϑ suppleat: **πρε**, **πρεδ**, **βρεμα**, **δρεβο**, quae librarii Russici amant, pro **πρεϑ**, **πρεδα**, **βεϑμε**, **δρεβο**, quae Serbici codices constanter retinent.

§. XI. Vocalis *zi* ab *u* seu *i* ita differt, uti *a* solidum, a liquida *m*. Igitur *zi* inter vocales solidas, *i* vero inter liquidas referri debet.

(e) Constat autem ꙗ, uti in antiquissimis Codicibus scribitur pro hodierno ѡ, e crasso ꙗ (non e tenui ѡ) et ѣ. Neglecto paulatim jam inde a seculo XIII. discrimine inter ꙗ et ѡ, librarii Serbici ubique ѡ pro ꙗ scribere coepere. Hos imitatus auctor alphabeti glagolitici, excluso altero, unico *Jer* contentus fuit, nullius fere usus, nisi ad separanda ab invicem vocabula, quae olim conjunctim sine intermedio spatio scribebantur.

Notandum vero literam η , seu, ut nunc scribitur, ϵ , initio vocum nusquam occurrere. Sup-

ponit enim consonam solidam praeceuntem crassius enunciamdam. Differunt autem **ѣ** et **ѥ** consonis junctae non solum figura, sed ipso significatu et pronuntiatione. Crassius enim et durius sonant syllabae **ѣѣ**, **ѣѥ**, **ѣѥ**, **ѣѥ**, gracilius et mollius **ѥѥ**, **ѥѥ**, **ѥѥ**, **ѥѥ**, quarum discrimen facile observabis, si ore Polono aut Russico prolatas audieris. Simili modo differunt **ѥѥ**, **ѥѥ**, **ѥѥ** a **ѥѥ**, **ѥѥ**, **ѥѥ**. Stridentem syllabae **ѥѥ** sonum, Polonis, Bohemis atque Moravis communem, quem per **rz** exprimunt, alii Slavi prorsus ignorant; latum tamen **r** a tenuiori recte distinguunt Lusatae inferiores.

Ad discrimen hoc notandum interpretis veteris testamenti Sorabici, Cotbusii 1796 impressi, Joh. Frid. Fritze, duplici figura literae **r** usus fuit.

Дѣ, **тѣ**, а **ѣѥ**, **ѥѥ**, vix alii melius quam Bohemi et enunciamdo et scribendo **dy**, **ty**, et **di**, **ti**, distinguunt. Immo et post sibilantes **з** et **с** discrimen inter **ѣ** et **ѥ** observandum est. Post **ѣ** vero et densiores sibilantes **ж**, **ш**, **ѣ**, **ч**, locum suum **ѥ** sibi vendicat. Post **г**, **х**, **к** vero non nisi **ѣ**, uti pluribus seculis constanter observatum fuit, et ipsa analogia exigit, scribendum est, etsi nunc in libris slavicis, quos Russi ediderunt, more Polonorum post gutturales **ѥ** scribatur. Clariora haec fient exposita literarum **ѣ** et **ѥ** functione.

XII. 1. Characteres **ѣ** et **ѡ**, quos quidam literas aphonas (безгласная) dixere, Smotriskius conjunctim sonantes (припрѣжногласная) rectius appellavit, quod temperando sono consonantium syllabam aut vocem finientium inserviant. Crassius enim et durius sonant literae, quibus **ѣ** crassum (дѣбелокъ) affigi solet, tenuius autem et mollius, quibus **ѡ** tenue (тонкокъ) apponitur. Sic finales consonae vocum кровѣ tectum et кровѡ cruor, вонѣ foras et вонѡ in eum, ленѣ linum et лѣнѡ piger, оуглѣ angulus et оуглѡ carbo, мѣдѣ venenum et мѣдѡ esca, медѣ mel et мѣдѡ aes, перстѣ digitus et перстѡ humus, частѣ frequens et частѡ pars, atque aliarum plarium differunt.

2. Post literas **г**, **х**, **к**, nec tenue *Jer* (**ѡ**) nec **и** seu **ї**, locum habere potest, sed duntaxat crassum (**ѣ**): снѣгѣ nix, страхѣ metus, пророкѣ propheta. Hinc in accusativo plurali non **и**, sed **ѣ** scribendum erit: снѣгѣ, страхѣ, пророкѣ; minime vero, uti solet pro arbitrio librariorum polonizantium снѣги, страхи, пророки.

3. Densiores vero sibilantes **ж**, **ш**, **ч**, uti et **ѣ**, postulant in fine **ѡ**: стражѡ custos, нашѡ noster, пищѡ strepitus, козлищѡ haedus, мечѡ ensis, врачѡ medicus, плачѡ fletus, жрецѡ sacrificulus, заяцѡ lepus. Hinc post literas has **ѣ** locum habere non potest.

(f) Contra analogiam certe in libris impressis scribuntur пророцы in Nominativo pro пророци, сердцы in locali pro сердци, тецы in Imperativo pro теци, ницым in Dativo plurali pro ницим, чаюцым expectantibus pro чаюцим, et similia alia.

§. XIII. Quando vero post consonantes labiales, linguales, et dentales, et post sibilantes з et ц, scribendum sit ь, ex usu et pronunciatione, ex analogia grammatica, formis nimirum vocum et flexionibus, dijudicari debet. Usus ex. gr. docet scribendum et pronunciandum червь vermis, голубь columba, семь septem, осьмь octo, маріамь, аминь, день dies, конь equus, огонь ignis, моль tinea, вопль clamor, царь rex, зверь fera, дождь pluvia, пять quinque, путь via, тать fur, зать gener, тесть socer, гость hospes, князь princeps, весь omnis, съ hic, unde et день hodie. De aliis index radicum consulendus erit. Analogia, et quidem regula discernendorum generum, docet, omnia Feminina in consonam desinentia exigere ь: сѣнь umbra, соль sal, дѣрь vallis, падь spithama, плоть caro, радость gaudium, смерть mors.

§. XIV. Sunt tamen et Masculinorum derivatorum formae quaedam, uti ень, ель, арь, quae ь amant: камень lapis, спаситель salvator, мзитарь publicanus; item Adjectivorum possessivorum, quae a Substantivis оре ь et ень formantur: велеблудь cameli, Фараонь Pharaonis, Сионь Sionis,

nis, Іакѡвъ Jacobi, орлъ aquilae, Господень Domini. Adde исполнь plenus, свобода liber, чужда alienus.

Cum Imperativi flexio и postulet, in apocopatis даждь da, виждь vide, ѡ retentum fuit, absorpti и indicium. Idem dicendum de persona tertia singularis et pluralis ктъ, имать, сѣтъ, et paucis aliis anomalis.

(g) Olim omnium verborum personae tertiae in т Jer molli, non ut hodie crasso notabantur: бѣдѣтъ бѣдѣтъ. Participiorum autem passivorum terminatio in ѡ signo ѣ finitur: питаемъ, творимъ, non питаемъ, творимъ, uti Grammatici subtilius distinguere haec tempora volebant a persona prima pluralis. Post ѡ vero in Locali et Instrumentali codices antiquissimi constanter ѡ affigunt: въ томъ, въ нѣмъ, тѣмъ, тѣмъже, прѣдъ нимъ, кѣмъ словомъ. Joann. 1, 7 recte olim legēbatur: да вси вѣрѣ имѣтъ имъ, ut omnes crederent *per eum*, non кѣмъ, uti librarii locum hunc foede corruperunt, male supponendo имъ esse Dativum pluralem. Dativi certe pluralis in имъ et омъ constanter crasso ѣ distinguebantur a casu singulari: имъ eis, облакомъ nubibus, оученикомъ discipulis.

§. XV. Rarius nunc post literam aut syllabam primam in medio vocum ѡ scribi solet. Praeter voces польза utilitas, et пользѣю, свѣдѣтельство testimonium, льстити seducere, vix alias in Bibliis récenter impressis reperias. In antiquis libris, praecipue manu exaratis, plura occurrunt, uti: тѣма tenebrae, сѣдѣка judicium, татѣка fur-tum, сонѣмъ synagoga. His adde ex antiquissimo codice, in quo alias ѣ et ѡ exactissime distingui so-

lent, правьда justitia, славынъй gloriosus, кдиньство unitas, їдольскъй idolis proprius, горьскъй montanus, адьскъй infernalis, крашьно cibus, помощьник adjutor, et centena alia.

(h) In eodem codice non solum смѣръть, плоть, sed etiam сѣмьръть, плѣть scriptum invenitur. Supplevit enim vocalem о non raro crasso *ъ*, *ѣ* vero leni *ь*. Sic испѣлань, крѣвь, дѣлго russo more legendum est исполнь, кровь, долго; оцѣтъъ vero et мѣрътъьъ uti оцѣтъ, мѣрътъьъ. Serbici codices in his minus accurati sunt, cum inter *ъ* et *ь* discrimen a multis seculis non observent, ubique *ь* leni utentes: сѣмьрътъ, quod absorbendo vocalem euphonicam Russorum, pronunciant смѣрътъ; etsi in glagoliticis libris subinde сѣмѣрътъ scriptum invenias.

§. XVI. Solebant autem etiam оpe *ъ* compositae voces a simplicibus distingui. Aliud certe est свѣтъ lux, aliud сѣвѣтъ consilium (Russice совѣтъ), quod ex *съ* cum, et radice вѣтъ sermo constat. Sic сѣвѣтъ (совѣтъ) conscientia ex *съ* et вѣтъ. Нас ratione disjunguntur etiamnum praepositiones separabiles a voce sequenti, cui praefigi solent: въ град in urbem, съ мною tecum, прѣдъ нимъ, ante eum, Nunc usus obtinuit, ut praepositiones въ, къ, съ, item изъ, безъ, надъ, прѣдъ, signo Jerik' notentur: вѣ, кѣ, сѣ, изѣ, надѣ, прѣдѣ, nisi euphoniae causa potius о pro *ъ* assumant: во, ко, со, прѣдо etc. Idem valet de conjunctione нъ verum, cui Russi apponunt о, Serbi vero а: но, на. Pro отъ ab, ubique ѿ in libris impressis legitur. In compositis *ъ* prae-

praepositionibus affixum plane jam omitti solet: вселити pro въселити, изведѡ pro изъведѡ, воздвигнѡ pro въздвигнѡ etc. In прѣдидетѡ tamen прѣд' sigla *Jerik* notatur.

(i) A *Jerik* differt sigla *Pajerk* ^, qua olim in impressis libris, docente Smotriskio, suppletum fuit lene ѡ: перстѡ pro перстъ. Idem monuit lineolam lenientem quibusdam vocibus imponi: полнѡи (а поле), вонѡже, сонѡмѡ, хвалѡный, сдѡба. Sed has literas si quis accuratius exprimere velit, nunc potius iis affigendum erit lene ѡ: вонѡже, сонѡмѡ. Obiter hic notandum, in Bibliis nuper impressis voces вонѡ et вонѡже male hoc modo dividi: въ онѡ, et въ онѡже. Nam vocalis о non ad нѡ, sed ad в referri debet. Sicut enim нанѡ, ex на et нѡ (pro и) constat, ita вонѡ ex во et нѡ: ideoque si dividenda sint, pro въ онѡ, въ онѡже scribendum erit во нѡ, во нѡже, cum orta sint ex во и in eum, во иже in quem, mutato и in нѡ.

§. XVII. Quotiescumque сѡ verborum personis consona finitis pressius apponitur, nullo ѡ opus esse senserunt jam alii. Scribunt enim речетсѡ, мнитсѡ, ѡберзѡтсѡ, quin inter finalem literam т et сѡ interponatur ѡ. Eodem modo кто scribitur, quod veteres ope ѡ disjungebant: кѡто. Cum igitur singulas inter voces, quae olim uno tenore scribebantur, nunc etiam spatia relinquuntur, ac literae mollius pronunciandae leni ѡ signentur, videtur et mihi superfluum finem vocum crasso ѡ notare, cum illud ubique supponi debeat, ubicumque lene ѡ locum non habeat. Manet tamen func-

tio

22 Cap. I. §. XVIII. Regulae de ѡ et ѣ scribendo.

tio illius ante ĭ in constituenda vocali solida *Jery* (ѣ) admodum necessaria.

(k) Vis nominum кѣъ seu ѣѣъ et кѣъ seu ѣѣъ, quae Cyrillus figuris ѣ et ѣ imposuit, in eo consistit, quod sono diverso finalis literae ѣ functionem signorum ѣ et ѣ, Armenorum R duplex, asperum et dulce, fortasse respiciens, exprimere voluerit. Huic discrimini explicando exemplum satis aptum praebent non solum vocabula кѣъ vehemens, et кѣъ fruges vernae, sed et plura alia, uti БЕЛѣ et БЕЛѣ, Бѣлѣ et Бѣлѣ, ДАНѣ et ДАНѣ, Тѣѣ et Тѣѣ et omnia alia in consonas ejusmodi desinentia, quae subinde durius, aliquando lenius sonant, ideoque utriusque signi ѣ et ѣ capacia sunt, nimirum Б, В, П, М, Н, Л, Р, Д, Т; his enim pro vario soni temperamento et ѣ et ѣ affigi solet.

§. XVIII. In regulis de scribendo. ѡ et ѣ, quas diligenter collegit *Abraham Mrazovics*, et in Grammatica sua in usum Serborum scripta clare exposuit, cum eae et rectae pronunciationi syllabarum radicalium, et analogiis formationum et flexionum atque communi usui innituntur, nihil fere est, quod jure reprehendam, duabus tamen exceptis, quae auctoritati librorum novorum a Russis editorum nimium tribuunt.

Quarum una praecipit, scribendum ѡ post ѣ, quod et codicibus antiquis et ipsa analogia refellitur. Si namque ex.gr. рѣ in Nominativo plurali ѣ, non ѡ, postulat, certe et агѣѣ, лиѣѣ, мѣѣѣѣ, uti haec in Serbicis libris antiquitus impressis recte exarata leguntur, scribendum erit.

Altera и post г, х, к pro ѡ, ponendum docet. Codices autem antiqui tam Russici, quam Serbici omnes, immo et libri liturgici seculo XVI. a Serbis impressi constantissime post gutturales has, analogia id exigente, ѡ scriptum exhibent: гѡкѡѡ, книгѡ, врагѡ, грѣхѡ, вѣкѡ, ликѡ, мѡкѡ.

(1) Non ignoro, post alias consonas in codicibus Serbiciс и et ѡ confundi saepius ita, ut вѡнѡ pro вѡнѡ *semper*, любѡм pro любѡм, обѡлѡно pro обѡлѡно, обѡтель, (quasi a бѡти derivatum esset), pro обѡтель, *habitatio*, (ab обѡ et вѡтати *habitare*), imo subinde et Imperativi изѡбѡѡ, помѡзѡ pro изѡбѡѡ, помѡзи male scripta legantur; in eo tamen, quod orthographiam codicum antiquorum analogiae innixam, quoad ѡ post gutturales г, х, к, illaesam servarint, libri Serbici novis Russorum inventis praeferendi sunt.

§. XIX. Vocales и et ѣ non nisi usu differunt.

Ponitur autem и:

1. Initio vocum Slavicarum: и et, ѣ eum, ии alius, иже qui, ити ire, истина veritas.

2. Occupat syllabas omnes, in quibus radix ipsa, aut formationis et flexionis analogia ѡ non exigit: бѡти caedere, мѡ mihi, нѡ non, тѡ tibi, a quibus utique discernuntur бѡти esse, мѡ nos, нѡ nos *Accus.*, тѡ tu.

3. Diphthongi omnes in fine postulant ѣ: бѣлѣѣ, моѣ, рай paradisus.

Peregrina servant ѣ: Іѡдѣ, їѡдѣ, їѡмос, їѡрей sacerdos, кѡлѡ liliū. Huc referri potest вѡно, quamvis et вѡно recte scribatur. Roma urbs mutata in и; Рим.

tio illius ante *ï* in constituenda vocali solida *Jery* (ѣ) admodum necessaria.

(k) Vis nominum *крѣ* seu *ѣрѣ* et *крѣ* seu *ѣрѣ*, quae Cyrillus figuris *ѣ* et *ѣ* imposuit, in eo consistit, quod sono diverso finalis literae *ѣ* functionem signorum *ѣ* et *ѣ*, Armenorum *Է* duplex, asperum et dulce, fortasse respiciens, exprimere voluerit. Huic discrimini explicando exemplum satis aptum praebent non solum vocabula *ѣрѣ* vehemens, et *ѣрѣ* fruges vernae, sed et plura alia, uti *ѣлѣ* et *ѣлѣ*, *ѣлѣ* et *ѣлѣ*, *ѣлѣ* et *ѣлѣ*, *ѣлѣ* et *ѣлѣ*, *ѣлѣ* et *ѣлѣ* et omnia alia in consonas ejusmodi desinentia, quae subinde durius, aliquando lenius sonant, ideoque utriusque signi *ѣ* et *ѣ* capacia sunt, nimirum *ѣ*, *ѣ*, *ѣ*, *ѣ*, *ѣ*, *ѣ*, *ѣ*, *ѣ*; his enim pro vario soni temperamento et *ѣ* et *ѣ* affigi solet.

§. XVIII. In regulis de scribendo. ѡ et ѣ, quas diligenter collegit *Abraham Mrazovics*, et in Grammatica sua in usum Serborum scripta clare exposuit, cum eae et rectae pronunciationi syllabarum radicalium, et analogiis formationum et flexionum atque communi usui innituntur, nihil fere est, quod jure reprehendam, duabus tamen exceptis, quae auctoritati librorum novorum a Russis editorum nimium tribuunt.

Quarum una praecipit, scribendum ѡ post ѣ, quod et codicibus antiquis et ipsa analogia refellitur. Si namque ex. gr. *ѣлѣ* in Nominativo plurali *ѣлѣ*, non ѡ, postulat, certe et *ѣлѣ*, *ѣлѣ*, *ѣлѣ*, uti haec in Serbicis libris antiquitus impressis recte exarata leguntur, scribendum erit.

Altera и post г, х, к pro ѡ, ponendum docet. Codices autem antiqui tam Russici, quam Serbici omnes, immo et libri liturgici seculo XVI. a Serbis impressi constantissime post gutturales has, analogia id exigente, ѡ scriptum exhibent: гѡкнѡ, книгѡ, врагѡ, грѣхѡ, вѣкѡ, ликѡ, мѡкѡ.

(1) Non ignoro, post alias consonas in codicibus Serbiciс и et ѡ confundi saepius ita, ut винѡ pro ѡвинѡ *semper*, любѡм pro любим, обѡлѡно pro обилѡно, обѡитель, (quasi a бѡти derivatum esset), pro обитель, *habitatio*, (ab об et витати *habitare*), imo subinde et Imperativi изѡбѡ, помозѡ pro изѡбѡи, помозѡ male scripta legantur; in eo tamen, quod orthographiam codicum antiquorum analogiae innixam, quoad ѡ post gutturales г, х, к, illaesam servarint, libri Serbici novis Russorum inventis praeferendi sunt.

§. XIX. Vocales и et ѣ non nisi usu differunt.

Ponitur autem и:

1. Initio vocum Slavicarum: и et, ѣ eum, ии alius, иже qui, ити ire, истина veritas.

2. Occupat syllabas omnes, in quibus radix ipsa, aut formationis et flexionis analogia ѡ non exigit: бити caedere, ми mihi, ни non, ти tibi, а quibus utique discernuntur бѡти esse, мы nos, нѡ мы nos *Accus.*, ты tu.

3. Diphthongi omnes in fine postulant ѣ: бѣлѣѣ, моѣ, рай paradisus.

Peregrina servant ѣ: Іѣдѣ, іѣдѣлѣ, іѣромѣс, іѣрей sacerdos, крѣн liliū. Huc referri potest вѣно, quamvis et вѣно recte scribatur. Roma urbs mutata in и; Рим.

Amant et voces slavicae ї ante vocalem aliam: бїю, бїеши, а бїти, спасенїе salus, знаменїа signa. Eximit Smotriskius composita ex при, uti приемаю, приятно, sed etiam in his et aliis при ante vocalem usurpatur: приїти, приїмѣ, приїати. Legitur tamen при in Bibliis ante ѡ: приѡбращѣ, приѡбщаю. Arbitraria sunt haec. In Ostrogiensi Biblicorum editione plane єдинѣ pro єдинѣ scriptum reperies. мїръ, olim весьмиръ, *mundus*, а миръ *пax*, non quidem in manuscriptis, sed in impressis libris distingui solet. мѡро ab utroque differt et genere et vocali ѡ, quia origine graecum est. Exigunt et alia graeca ѡ: порфѡра, крѡстала.

Pronomen ѡ *eum*, pronunciari mollius, quam conjunctionem и *et*, nimirum uti *ji*, jam Smotriskius docuit, et Caramanus confirmat. Bohemi ex ѡ diphthongum *jej* formarunt.

(m) In antiquissimis codicibus post vocalem scribitur и: тѣи, какои, пропашаи crucifixerunt eum; post consonas solidas ии: поставилѣ ии posuit eum, бѣнчалѣ ии coronavit eum, приятѣ ии accepit eum; post liquidas autem, ex. gr. post тѣ, ии et и: глаголють ии жива dicunt eum vivum, да помажють ии ut ungant eum. In iis etiam ии pro їй locum habet: мнии minor, белии magnus, от двѣри а foribus, третии tertius, прочини reliquis. Sic etiam спасеник pro спасенїе.

§. XX. Inter Vocales affectas, quas liquidas appellare liceat propterea quod cum ї colliquescant, hoc

hoc discrimen observandum est, ut ѣ et ѡ initio vocum, ѡ vero et ѣ post consonas scribantur. ю autem supplet et юу et ѡж tam initio, quam in fine syllabarum. Igitur scribendum ѣ eos, ѡко quia, ѡможе quo, ѡзык *gens*, a quo nimis subtiliter distinguunt quidam *linguam*, scribendo ѡзык.

In medio autem et fine ѡ: ѡа te, ѡа se, ѡма nomen, ѡлаа deliramenta, ѡраҳлый moestus, ѡвораѣ faciunt, ѡвдаѣ vident, ѡа mea, ѡва tua, ѡва sua. Sic et брѣѣа fratres, стоѣа stant; quae tamen, quia syllabam inchoant, melius in manuscriptis scribebantur per ѣ: стоѣа, сѣѣати serere, бѣѣа timor. Serbici libri antiqui plerique solum ѣ norunt, neglecto prorsus ѡ. In iisdem frequenter ѡ purum post vocales supplet ѣ: смѣа serpentis, ѡ смѣй, pro смѣа seu, ut Russici editores amant, смѣа, чѣстаа munda pro чѣстаа. Confer. §. IX. 1.

(n) Quamvis in impressis libris adhuc коша cophinos, ѡужа funes, reperias, tamen post densiores sibilantes pro ѣ scribi solet ѡ, praecipue in persona tertia plurali: вѣѣаѣ, слыѣаѣ, мѣѣаѣ. Pro ѡ seu ѣ in talibus Serbi amant et scribunt ѣ: вѣѣаѣ, слыѣаѣ, мѣѣаѣ. Sic et pro ѡзык pronunciant кзык, et a quinque et pluribus seculis pro ма, ѡа, ѡа scribunt ме, те, се, ubique fere pro ѡ substituendo ѣ. Igitur поѣѣ pro поѣѣ, пѣѣ pro пѣѣ, мѣѣ pro мѣѣ, ѡме pro ѡма, вѣѣѣѣ pro вѣѣѣѣ, кнѣѣѣ pro кнѣѣѣ, клѣѣѣа pro клѣѣѣа, зѣѣѣ, зѣѣѣѣ pro зѣѣѣ, зѣѣѣѣ. жѣѣѣ aculeus pro жѣѣѣ, жѣѣѣа sitis pro жѣѣѣа, чѣѣѣ pro чѣѣѣ seu чѣѣѣ proles. Rarius in quibusdam vocibus ѣ initio pro ѣ legitur: ѣѣѣ pro ѣѣѣ, ѣѣѣа pro ѣѣѣа vulnus; in
fine

fine vero pro *ѣ* feminino: *дѣво непорочнаѣ* virgo sine macula, et pro *ѣ* neutro plurali: *врата вѣчнаѣ* porta aeterna. Confunduntur hic *ѣ* et *ѣ* eo fere modo, quo Glagolitae *ja* suum in aliis uti *ja*, in aliis uti *je* pronunciare solent. Vice versa *нѣнѣ* codices Serbici, etiam impressi, pro *нѣнѣ* legunt.

§. XXI. *к* initia vocum et syllabarum in antiquis manuscriptis occupat, pro quo tamen compendii causa in libris minus antiquis *е* locum obtinuit: *един* pro *ѣдин*, *твоѣ* pro *ѣвоѣ*.

ѣ vero post consonantes scribitur. Admittunt autem quandoque, siquidem pronuntiatio ipsa id postulet, consonantes pleraeque liquidam hanc vocalem et quidem labiales omnes: *вѣк* seculum, *аѣта*, *вѣно* dos, *вѣра* fides, *вѣг* fuga, *вѣл* albus, *вѣс* daemon; *пѣна* spuma, *пѣти* canere, *пѣназъ* numus, *пѣхота* pedites; *мѣра* mensura, *мѣсто* locus, *мѣх* uter. Linguales et dentales similiter: *нѣм* mutus, *нѣдо* sinus, *нѣкто* aliquis; *лѣто* aestas, annus, *лѣность* pigritia, *лѣха* agri portio, *лѣпота* decor, *рѣна* rapa, *рѣзати* scindere, *рѣчь* sermo, *рѣшити* solvere; *дѣва* virgo, *дѣд* avus, *дѣло* opus, *дѣти* proles, *тѣло* corpus, *тѣшити* consolari, *тѣсто* massa. Nec nonsibilantes *з*, *с*, *ц*: *зѣла* valde, *зѣница* pupilla, *сѣмя* semen, *сѣвер* septentrio, *сѣтъ* laqueus. Densiores autem sibilantes atque gutturales respuunt liquidam hanc vocalem; excepto ta-

men

men nomine literae хѣр, quod post х exhibet ꙗ pro е aut ѡ. Est enim хѡр apud Slovacos clamor.

(o) Non sunt reticenda exempla, in quibus ꙗ post ж, ш et ѡ scriptum legitur. Luc. 24, 29 occurrit in antiquo codice осажѣте palpate pro осажите, quod nunc impressi libri habent. Alterum exemplum Psalm. 77, 46 habetur, ubi pro antiquo ерисиѡи, quod in Psalterio a Serbis, Venetiis, 1561 impresso, graeco ἐρσιβѡ respondens, adhuc legitur, Russici editores vocem ржѣ i. e. *aerugini* substituerunt. Est autem omnino vitiosa haec inflexio. Nam ржа, si slavice declinetur, in Dativo post ж, uti et post alias densiores sibilantes non admittit ꙗ, sed и adoptat. Exempla pro шѣ et ѡѣ, quae e Smotriskio adduci possent, sunt Duales feminini нашѣ, чѣдѣ, чѣтѣ: sed hos duales nemo probaverit. Nam in probis exemplaribus duales feminini post ш et ѡ in и desinunt. Et quod recte olim Matth. 24, 41 legebatur двѣ мѣлющи, male nunc substituto мѣлющѣ correctum est.

§. XXII. Apud Russos, licet in plerisque vocibus м retinuerint, usus obtinuit, ꙗ initio earum vocum scribendi, in quibus olim м legebatur: ꙗзѣнѣ pro мзѣнѣ vehor, ꙗсть, ꙗмь pro ести, емь, edo. In discrimine vero inter ꙗ et е post consonas observando negligentiores sunt.

(p) Hinc opusculo singulari, Petropoli 1815, 8vo. impresso, quod et regulas, quandonam scribendum sit ꙗ pro е, et indiculum vocum, quae ꙗ postulant, continet, sibi consultum voluere. Si auctor voces in eo collectas non a literis initialibus, sed ab iis consonis, cum quibus ꙗ immediate connectendum est, in ordinem redeisset, non opus fuisset Composita sub praepositionibus singulis toties repetere. Posuissem ego primum eas voces, quae post primam radicalem ꙗ habent,

ex. gr. вѣтъ, et sub hac omnia composita, uti увѣтъ, отвѣтъ, навѣтъ, завѣтъ, сзвѣтъ (совѣтъ). Deinde adduxissem eas voces in quibus в secundam radicalem constituit, ex. gr. говѣтъ, свѣтъ, ѣвѣтъ et has quidem ordine alphabetico. Hac ratione uno quasi obtutu cognoscere licuisset ꙗ post в, к, п et alias consonas poni solitum, quin opus fuisset singulas alphabeti literas percurrere.

§. XXIII. Licet nunc plerique Slavorum meridionalium discrimen inter ꙗ et ѣ sola pronuntiatione non percipiant, sunt tamen provinciae quaedam, in quibus recta pronuntiatio slavica adhuc viget, ita ut pro *vera*, *svet*, *bel*, *mera*, *sneg*, et pronuncient et scribant *vjera*, *svjet*, *bjel*, *mjera*, *snjeg*, id est: вѣра, свѣтъ, бѣла, мѣра, снѣг.

(q) Amant inter eos aliqui et diacresim, resolventes ꙗ in ѣ, ita quidem, ut pro бѣла, лѣпа, duae syllabae percipiantur: бѣѣла, лѣѣпа, lege *bjel*, *lijep*. Carnioli ꙗ post consonas non norunt amplius, sed sonum vocalis e acunt more suo in ejusmodi syllabis, quae in Slavica veteri lingua ꙗ exigunt: véra. Poloni subinde ꙗ in ja mutant: biały pro бѣлый. Bohemi, qui ꙗ et ѣ satis accurate distinguunt, post l non nisi e usurpant: leto pro лѣто.

§. XXIV. Vocalis ю pro юу et ѣж et initio vocum et in medio post vocales et consonas in usu est: ю eam, юг auster, юность juvenus, юдѣже ubi. Saepe et alia, quae ab оу incipiunt, scribuntur per ю: юза, юзник pro оуза, оузник, юже pro оуже, южика cognatus et cognata, pro оужика, юрод pro оурод. Adde юдоль vallis, quam vis ex оу et дол compositum sit. ютро, mane, Ser-

Serbici codices legunt, оутро vero Russici, in quibus plane оун, оуноша pro юн, юноша reperias.

(r) Characterem ѣ obsolete initio et in medio vocum licet reperire in antiquissimis codicibus: ѣзами, вѣроѣ, тѣчѣѣ et тѣчѣѣ (точію).

(s) In Serbico codice A. 1324 etiam неювидим pro неювидим reperi. Sed talia negligentiae potius librariorum tribuenda censeo, quam ut credam, sic pronunciata fuisse.

Syllabum radicum si percurras, non nisi post а vocalem ю inveneris, et quidem post primam consonam radicalem in любити diligere, людіе homines, populus, лют ferox, post secundam vero in блюдо discus, блюсти attendere, плюнѣ, плювати spuerе.

(t) In antiquis codicibus post sibilantes ш, ч, scribitur ю pro hodierno ѣ: шюм sonitus, чюти sentire, чюдо res mira, идѣю, сѣмѣю. Adde тѣсюи mille, quod codices Serbici pro Russico тѣмѣа legunt. Supponendum itaque post densiores sibilos ubique ю, licet nunc ѣ usurpetur, praecipue in prima persona singulari et tertia plurali: сѣю pro сѣѣ judico, помаю ungam et помаюють ungent, слѣю audio, пишю scribo, ищю quaero, плачю fleo.

In declinationum casibus non solum post а, sed etiam post alias consonas, eas nimirum quae in Nominativo vocali liquida aut ѣ finiuntur, ю locum habere solet, ex. gr. in Dativis: сѣзю captivo, а Nom. сѣзень, сѣѣтѣю testi, царю regi, князю principi, врачю medico. In Accusativo feminino: сѣзю semitam, всю охнѣ а весь.

(u) Olim semper post ж, ш, ч: мрежю, дшю, притчю, quorum Nominativus in а pro а terminabatur: мрежа, дша, притча. Subinde etiam post ц: пшеницю triticum, сланицю soli, а сланице.

Respuunt autem ю labiales, ita quidem, ut ubi formatio ю postulat, literam л interponant. Formatur hoc modo оре ю, prima persona павлю а павити, люблю а любяти, кѹплю а кѹпити, ломлю а ломити.

§. XXV. Diphthongis, quas §. VIII. nomina vimus, illustrandis, cum et in syllabo radicum, et in formatione nominum atque alibi exempla inveniuntur, pauca hic sufficient.

ай: рай paradisus, край margo.

ой: рой examen arum, зной aestus.

уй: уй seu оуй avunculus, крагѹй miluus, поми-
лѹй miserere.

ый: вѹторый secundus, старый senex.

ей: сей hic, бывшей, ei quae fuit.

ій: сій hic, велій magnus, тѹій vacuus.

пай seu ай: пайце ovum, пріемлай accipiens.

кй seu фй: кй ita, старѣй senior, имѣй habe.

юй lege јуј: воюй pugna, воюйте pugnate, утрє-
нѹй, упрєнѹйте, аб утрєнєвати mane surgere.

In peregrinis recte libri impressi av et ev ser-
vant:

av: Авѹст, Клавѹій, Павел.

ev: Ева, Евфрат, Евнѹх, Евтѹх.

Sic

Sic et εὐαγγέλιον, licet v ut в pronuncietur: *evangelije*. Pro вѣ exemplum aliud non suppetit quam стахвѣ e graeco εὐχισ.

(х) In manuscriptis pro v saepissime в scribitur: *клавѣи, павѣл*. Pro левѣ plane левгѣ, inde левгѣтскыи, шѣ куга, ебга pro ева, inde ебжин.

§. XXVI. Circa consonantes recte praecipiunt Grammatici, ne confundantur eae literae, quae sono sibi similes sunt. Nolunt igitur фала scribi pro хвала laus, ногти pro ногти ungues, хрест pro крест сгук, ищѣтныи pro ищѣтныи. Mrazovics indiculum ejusmodi vocum in gratiam discipulorum congegit, in quo etiam sequentes reperias: бог deus et бок latus; волк lupus et волхв magus, глаз oculus (apud Russos duntaxat, non alios) et глас vox, грек Graecus et грѣх peccatum, лѣс pratum (apud Russos duntaxat, лѣс enim apud Veteres est lucus) et лѣк arcus, мах vibratio et мак papaver, мѣка farina et мѣха musca. Sed haec quis facile confundere audeat? Distingui quoque voluit, ut jam alii, κάμηλον animal БЕЛЕБЛѢ, а камѣлон fune nautico БЕЛЕБЛѢ, cum tamen БЕЛЕБЛѢ nihil aliud sit, quam corruptio vocis БЕЛЕБЛѢ. Sunt autem et alia, quae moneamus.

1. Pro пчела apis, quod editi libri habent, in antiquissimis codicibus кѣчела legitur. Sonum literae к in hac voce servant Carnioli scribendo

buzhela, aut transpōitis literis **Ѣ** et **ч**: zhebela. Bohemi mutarunt **Ѣ** in **в**: wčela, i. e. вчела. Serbi omisso **п** pronunciant чела, alii tamen Illyrii **п** retinere et пчела dicunt, uti et Russi. Poloni **п** quidem servant, sed **ч** mutarunt in szcz, et more suo vocalem **e** in **o**; pszczola, i. e. пчола, пшчола.

2. Pro **v** graeco, quando uti **в** sonat, scribi frequenter **в** jam monuimus: **ѢВВѢ** pro **ЄВВѢ**. Probanda tamen Editorum cura in rite scribendis nominibus propriis, quae **v** postulant.

3. **Аѿ҃҃҃** editores Bibliorum, Graecorum morem secuti, scribunt, quamvis *angel* pronuncian- dum sit. Codices autem antiqui etiam **АН҃҃҃** exhibent.

4. **ТЕШКО** pro **ТЕЖКО**, id est **ш** pro **ж**, in codicibus Serbicis subinde scribi non est probandum, cum **ТЕЖЕК** seu **ТАЖЕК** *gravis* sonum literae **ж** clare demonstret.

5. **ѕ** literam superfluum censuit Smotriskius et alii, cum ejus vices **з**, quod pronunciatione non differt, supplere ubique possit. Mos tamen obtinuit, ut in codicibus manuscriptis et editis quarundam vocum initia potius **ѕ** occupet, quam **з**. Tales sunt: **сѣѣѣ** stella, **сѣѣѣ** fera, **сѣѣ** olus, **сѣѣ** malum et composita ex **сѣѣ**, **сѣѣ** aut **сѣѣ** serpens, **сѣѣ** herba, **сѣѣ** pupilla
сѣѣ

сѣлаw valde, quo nomine et ipsa litera *s* appellatur.

(y) In prima Bibliorum editione Ostrogii A. 1581 curata etiam in aliis vocibus *s* occurrit, ex. gr. in отверси ab отвергъ *rejeciam*, quasi ad distinguendum Imperativum hunc a simili отверзи ab отверзъ *aperiam*. In psalterio a Serbis, Venetiis 1561, edito plane кнѣзем pro кнѣзем (кнѣзем) legitur:

6. Litera *з* in praepositionibus из, въз, кѣз, низ, рѣз, licet ante plerasque consonas sonum sibi proprium servet, tamen ante п, т, х, к, ц, ч, acriori sono profertur, in quo casu с pro з scribi solet: распѣтъ crucifixus, бесплѣтный sine carne, испѣсти emisit, възток oriens, нѣход exitus, нѣхождъ descendo, нѣхпнн redimere, нѣцѣлнн sanare, нѣчезнъ. Literas сч vero contrahunt librarii in antiquis codicibus in ц: нѣцѣзе pro нѣчѣзе, нѣцрѣсл pro нѣчрѣсл seu изчрѣсл, нѣцрѣва pro нѣчрѣва. Eodem modo ц pro сч legitur in vocibus ex кѣз compositis: кѣцѣстен, кѣцнслнн, quae tamen ab editoribus librorum Slavicorum probari non poterant. Immo et optandum foret, ut из, ac reliquae praepositiones litera *з* terminatae, ante omnes consonas per *з* scriberentur.

7. Зѣтъ *hic*, et Зѣравъ *sanus* in omnibus libris nunc obvia sunt. Veteres tamen etymologiam respicientes с constanter servant: сѣтъ, сѣравъ, сѣравнн, *sanitas*. Qui sequentem literam respici-

unt, etiam з вогом pro с вогом scribere malunt, quod nemo probaverit, nisi Polonus et Carniolus.

8. Literam ц pro ч in voce оуѣтити pro очистити amant libri Serbici et Glagolitici. Iidem тѣжда pro чѣжда a multis jam seculis retinent.

9. Pro щ in antiquissimo изборник seculi XI saepissime occurrit шт: извлѣшти pro извлѣщи, ноштыж pro ношю, сѣште pro сѣще, аште pro аще, кште pro кше, хоштете pro хоште, прѣльштакть pro прелцакт, et, quod mirum, in vocibus штѣжда and штѣжа pro чѣжда, cum quo tamen et щѣ conferri potest.

10. Gutturales г, х, к nemo facile confuderit, qui rectam earum pronunciationem novit. Pro гѣт tamen veteres codices кѣ legunt, et recte quidem spectato vocis etymo, quod et Bohemi faciunt. Est enim adverbium кѣ *ubi* ex interrogativo к et ѣ compositum. Male editores Serbi in Psalterio Venetiis 1561 impresso Ps. 39, v. 18 excuderunt гѣ приѣкт ми, Dominus sollicitus est mei, pro прихѣкт. Хѣати enim non solum in Stephan regis Serbiae legibus pro corrupto hodierno аѣати legitur, sed et alii Illyrii hodiequum scribunt *haxati*

(2) Veterem versiculi hujus versionem emendare volentes Russi, quibus хѣати prorsus ignotum fuerit primum попеченіе мое in Ostrogiensi editione, deinde in correctionibus Bibliis попечетса ѡ мнѣ substituerunt pro obsoleto прихѣкт ми.

11. Крест et крестити libri novi et antiqui probant omnes. Sed хрестъ legitur in literis (грамота) anni 1265, хръстъ et хрътити antiquiores codices prae se ferunt; idque rectissime, cum originem harum vocum ipsa orthographia exprimere voluerint. Est enim хрестити, uti apud Germanos olim *christen*, idem ac christianum facere, id est baptizare, inde хрест baptismus et crux.

12. In exprimendis vocibus, in quibus Graecorum more literae *v*, *z*, *œ* servandae sunt, accuratiores sunt libri impressi, quam codices antiqui. In his enim subinde кѣно pro кѣно, Фроуѣа pro Фроуѣа, мироносица pro мѣроносица, александѣр pro алектѣандѣр, максим pro маѣѣм, филѣкс pro филѣѣ, алатема pro алатѣема et alia similia scripta sunt. Litera *ψ* quandoque in Slavica voce *ψа* pro *па*, *ψωм* pro *пѣωм*, etiam in libris impressis usurpatur.

Caput II.

De euphonia seu de vocalium mutatione, consonarum transformatione, epenthesi, prothesi et elisione literarum.

§. I.

Alternant saepe vocales *a* et *o*: станѣ - стою.

Poloni et Russi in vocibus quae tribus consonis constant, si media sit *л* aut *р*, pro *а* amant *о*:

Slav. глада	Pol. głod	Russ голод	fames.
глас	głos	голос	vox.
клас	kłos	колос	arista.
слама	słoma	солома	stramen.
града	grod	город	urbs.
праг	prog	порог	limen.
брада	broda	борода	barba.

In ejusmodi vocibus Bohemi retinent a, quamvis in aliis quibusdam post initiales л et р pro a ament o, uti Poloni: *lodi, loket, rowen, robota, rozum* et in omnibus aliis compositis ex praepositione роз, pro ладѣа, локоть, равен, работа, раз, разѣм, in quibus meridionales Slavi omnes conservarunt a. Cum his conspirat et Russus, qui tamen et росписѣ et ростѣ pro растѣ dicere solet.

(a) In Serbicis libris снаха pro сноха nurus, раженъ pro рожен veru, stimulus, legitur.

§. II. Regulariter mutatur o in a in formatione verborum Iterativorum, quae a aut м ante terminationem ти assumunt:

поити-напаати, ломити-ламати.

клонити-кланати, помогѣ-помагати.

горѣти-гарати, бодѣ-бадати,

§. III. Alternant o et e. Hinc пепел cinis, pro попел aliarum dialectorum, hinc тепл et топ calidus. Mutatur vero o in e regulariter post i quando latino jaequivalet, et post liquidas consonas

Нас

Нас de causa Infinitivus formae sextae pro **обати** amat **ебати**:

боквати а бой, клебати а блюю.

плебати а плую, врачевати а врач.

Hinc et terminatio **ем** in Instrumentali, et **ым** in Dativo plurali secundae Declinationis transit in **ем** et **єм**: **отцем, отцєм.**

(b) Patet hinc, cur in Slavica literali *jo* latino more prolatum locum habere non possit. O enim cum *ї* conjungi non potest, quin mutetur in *е*. Pro hodierno Serborum **їюй**, id est *joj* (ci), slavice scribitur **кй**. Potuit igitur **ю** tuto sumi pro **юу**, latino *ju*.

(c) Bohemi et in prima declinatione pro *om* amant **ем**: bohem.

§. IV. Vice versa mutatur *е* in *о* in formandis Iterativis et Factitivis, ac proinde etiam in Substantivis ab iis derivatis:

БЕДѸ - водити, воквода, вождь.

БЕЗѸ - возити, воз.

ЛЕЖАТИ - положить, ложе.

ТЕКѸ - точити, ток.

Praesens **пою** *cano* habet in Infinitivo] **ѣ** pro **о**: **пѣти.**

(d) Russi et pro *е* initiali seu pro *к* amant **о** **один** pro **един**, **озеро** pro **езеро**.

§. V. In iisdem formationibus mutatur **и** seu **і** in **о** si sequatur **и**, **ѣ** vero in **о** sequente **в**:

пїю - напоити, напой.

гнїю - гноити, гной, крѣю - кров.

§. VI.

38 Cap. II. §. VI. VII. et VIII. Mutatio Vocalium.

§. VI. Eodem modo resolvitur oy sequente vocali in syllabam ов:

плѡю - плѡвѡ, слѡю - слѡвѡ, слово.

отринѡ - отринѡвен, мгнѡ - мгнѡвен.

Нас lege formant verba in ѡю Infinitivum in

овати: радѡю - радѡвати, милѡю - милѡвати.

кѡпѡю - кѡповати, кѡю - кѡвати.

§. VII. Alternant subinde ѡ et ѡ:

плѡю - плѡнѡ, стѡдѣти - стѡдѡ,

слѡшати - слѡхѡ.

§. VIII. Alternant etiam ѡ seu ѡ et ѡ seu ѡ:

ѡмѡ, ѡсти - ѡѡмѡ, ѡѡсти.

ѡдѡ - ѡѡдѡ, ѡѡсти.

ѡвращѡ - ѡвращѡѡ, ѡвращѡвати.

(e) In libris Serbicis, etiam antiquis, constanter ѡ et ѡ pro ѡ scribitur: стѡк pro стѡѡ, чѡк pro чѡѡ, кѡвѡ et ѡвѡ, неѡсѡѡ pro неѡсѡѡ pelicanus, ѡвращѡ pro ѡвращѡ, ѡувѡѡ pro ѡувѡѡ marcesco, ѡѡѡ et ѡѡѡ pro ѡѡѡ sanctus, ѡмѡѡ pro ѡмѡѡ memoria, ѡѡѡ, ѡѡѡѡ pro ѡѡѡ, ѡѡѡѡ, ѡѡѡѡ pro ѡѡѡ oratio, ѡѡѡѡ pro ѡѡѡѡ vādens, ѡѡѡѡ et ѡѡѡѡ pro ѡѡѡѡ volens. Alia exempla vide Cap. I. §. XX. (n).

§. IX. Consonae ejusdem organi nunquam fere inter se permutantur, nisi consona subsequens mutationem lenioris in duriorē aut vice versa subinde postulet. Pro ѡѡ, ѡѡѡ, ѡѡѡ, ѡѡѡ, ѡѡѡ ante ѡ, ѡ, ѡ, scribi ѡѡ, ѡѡѡ, ѡѡѡ, ѡѡѡ, ѡѡѡ jam

jam diximus C.I. §. 26, 6. Pro *везти* scribunt aliqui *вєсти*, а *вєзѣ*. Vice versa pro antiquo *кѣ* nunc *гѣ*, pro *сѣ* nunc *зѣ* in usu est.

§. X. Solent tamen sibilantes *з, с, ц* in densiores cognatas *ж, ш, ч* mutari. Linguali *д*, quoties sequente vocali affecta cum *ї* coalescere deberet, praefigitur *ж*; *т* vero et *ст* mutantur in *щ*. Gutturales *г, х, к* in affines *з, с, ц*, quandoque etiam in *ж, ш, ч* transformantur. Juverit affinitatem transformabilium et transformatarum uno quasi intuitu conspicere. Mutatur nimirum

<i>д</i>	in	<i>ж</i>	<i>д</i>	: водити	-	вождю.
<i>т</i>	-	<i>щ</i>		: мѣтити	-	мѣщю.
<i>ст</i>	-	<i>щ</i>		: пѣстити	-	пѣщю.
<i>з</i>	-	<i>ж</i>		: мазати	-	мажю.
<i>с</i>	-	<i>ш</i>		: писати	-	пишю.
<i>ц</i>	-	<i>ч</i>		: обѣа	-	обча.
1. <i>г</i>	-	<i>з</i>		: бог	-	бозн.
2. <i>г</i>	-	<i>ж</i>		: дѣг	-	дѣже.
1. <i>х</i>	-	<i>с</i>		: дѣх	-	дѣсн.
1. <i>х</i>	-	<i>ш</i>		: дѣх	-	дѣши.
1. <i>к</i>	-	<i>ц</i>		: лик	-	лицн.
2. <i>к</i>	-	<i>ч</i>		: око	-	очи.
<i>ск</i>	-	<i>щ</i>		: искати	-	ищю.

Prima series hic transformabiles sistit, secunda eas literas, in quas transformatio fieri solet. Fit autem transmutatio haec secundum cer-

tas

tas regulas in declinatione, conjugatione et derivatione observandas.

(e) Mirum alicui videri possit, Smotriskium praeter Γ , χ , κ , ψ , etiam ж , ш , ч inter mutabiles (измѣняемая) retulisse, cum hae potius transformatae, utpote ex Γ , χ , κ prognatae, nuncupandae sint. Supposuit ille, male utique, in omnibus Verborum formis, personam primam Praesentis esse thema aliorum temporum. Hinc cum а вижѸ, молочѸ, прошѸ, secundas personas видиши, молотиши, просиши formari putasset, ubi Infinitivi видѣти, молотити (slavice млатити, млацию), просити respiciendi erant, in eum errorem inductus est, ut literas ж , ч , ш ex д , т , с transformatas mutabiles diceret.

§. XI. Vocales purae seu solidae consonis finalibus, quae syllabam radicalem terminant, affixae, nullam inducunt in declinatione et conjugatione mutationem, praeter ϵ , cum sit affinis vocalibus affectis. Fit nimirum transformatio:

1. in Vocativo substantivorum masculinorum, cum ei ϵ affigendum est:

БОГ-БОЖЕ, ДѢХ-ДѢШЕ, ОТРОК-ОТРОЧЕ.

Sic КНАЗЬ-КНАЖЕ, ОТЕЦ-ОТЧЕ.

Aliae vero literae hoc in casu, praeter gutturales et зъ , ψ , non mutantur.

2. Ante ϵ Praeteriti, ante $\epsilon\text{ши}$, $\epsilon\text{т}$ Praesentis, ante $\epsilon\text{н}$ Participii passivi verborum in Ѹ :

ВЕРГѸ-ВЕРЖЕ, ВЕРЖЕШИ, ВЕРЖЕТ, ВЕРЖЕН,

ИЗСѸНѸ-ИЗСШЕ, РЕКѸ-РЕЧЕН.

§. XII. Ante **ен** participii passivi verborum in **н**ти literae **д, т, з, с, ст** mutationem subeunt, cum **е** hic vices agat vocalis affectae **ѣ**:

сѣдѣти - сѣжден, мѣтити - мѣщен.

казѣти - кажен, просѣти - прошен.

простѣти - прощен.

Adde: **мѣженіе** а **мѣзѣти**, **сѣкажен** а **сѣказѣти**, **умерщвлен** а **умертвѣти**, **помышлен** а **помышлѣти**, **ощрен** а **ощрѣти**, quamvis in his **е** literas **д, т, з, с, ст** non immediate, sed interpositis aliis, afficiat.

§. XIII. Ante **и** Nominativi pluralis, et ante **ѣ** dualis, porro ante **ѣ** Dativi et Localis, ante **и** et **ѣ** Imperativi, mutatur **г** in **з**, **х** in **с**, **к** in **ц**:

прѣг - прѣзи, ѡ прѣзѣ.

грѣх - грѣси, ѡ грѣсѣх.

внѣк - внѣци, ѡ внѣцѣх; рѣка - рѣцѣ.

нога - ногѣ, рѣка - рѣцѣ (Duales).

помогѣ - помози, помозѣте.

текѣ - теци, тецѣте,

At vero in formatione primae personae Verborum ope **ю**, deinde in derivatione Substantivorum et Adjectivorum tam ante liquidas vocales **л,** **ѣ**, quam ante **ен** mutantur **г, х, к** in densiores sibilantes **ж, ш, ч**, et quidem

г in **ж** : рог - рожан, книга - книжен

х - **ш** : страх - страшен, ѡхо - ошѣ.

42 С. II. §. XIV. Mut. I. Д, Т, З, с. §. XV. Mut. Ё, Г, К.

к in ч : вѣк - вѣчен, велик - величїе

ск - ц : плескати - плещѸ (плещю).

Similiter mutatur ц ante ен, et ина in ч :
лице - личен, конец - кончина.

§. XIV. Literae Д, Т, ст et З, с mutantur ante ю primae personae, et ante а in formatione Femininorum abstractorum, ut supra §. X., nimirum:

Д in жД : нѣдѣти - нѣждѸ, рѣѣти - рѣда (ржа).

т - ц : свѣт - свѣца, питати - пица.

ст - ц : тестъ - теца, прелестити - прелѸ.

З - ж : лазити - лажѸ, лизати - лижѸ.

с - ц : плакати - плащѸ, гасити - гашѸ.

Sic съблажню а съблазнити, испещрю ab испестрити.

Ante ти Infinitivi aliam mutationem subeunt literae Д, Т, quandoque etiam З. Mutantur enim in с :

ведѸ - вести, падѸ - пасти.

плетѸ - плести, обрѣтѸ - обрѣсти.

лезѸ - лести.

§. XV. Literae gutturales, si ante ти Infinitivi immediate poni debeant, una cum т mutantur in ц :

могѸ - мощи (про можти).

текѸ - теци, цекѸ - пещи.

(f) Initialis consona vix unquam transformari solet. Praebent tamen Praesens женѸ агнати, рогго шедѸ, почию, si conferantur cum ходѣти, et поконти, exempla mutationum in prima radicali faciarum.

§. XVI.

§. XVI. Vocali i, dum naturam consonantis induit, h. e. dum aliis vocalibus praefixa uti j. pronunciatur, praecedente praepositione, litera н substituitur: *кго - ѿ него, кемѣ - къ немѣ, км - ѿ нем.*

к - за не, ю - на ню, их - при них.

Sic etiam *нань* pro *наи*, *воньмѣ* pro *въ имѣ*, *соньм* pro *сзим а съ* et *имѣ*. Hinc epentheticum н in compositis *внидѣ*, *снидѣ* ab *идѣ*, *внати*, *снати а пати*, *внимати* ab *имати*, *снѣсти а псти*, *снискати* ab *искати*, *внѣшити* auribus percipere, ab *ѣхо* auris.

§. XVII. In slavica veteri lingua non alia prothesis locum habet, quam ea, dum i praefigitur initiali а seu ѣ: *ѣможе* pro *аможе*, *юдоль*, *южика*, *юза*, *союз* pro *удоль*, *ужика*, *уза*, *сѣз* (*сѣзз*). Serbici libri et *юже iam*, pro *оуже* legunt. In his adeo variant Codices, ut nisi etymologiam consulas, nescias utrum *уха*, *утро* quae Russi amant, an *юха*, *ютро*, quae meridionales Slavi praeferunt, rectius scribatur. Confer, quae C. I. §. XXIV. monuimus. In *нѣдро* pro *ѣдро* sinus, н est prostheticum, uti in illyrico *нѣгал* pro *угал*.

(g) Prostheticum в ante vocales о et ѣ in aliis dialectis valde frequens est. Bohemi vulgo vocali о praemittunt consonam w: *won* pro *on*, *worati* pro *orati*. Idem mos est et Lusatis. Pauca exempla suppeditat et Russica lingua: *восемь* octo, pro *осемь*, *вотчим* vitricus, pro *отчим*. Croatiae eandem consonam praeponunt vocali u: *vuda*, *vudicza*, *vugel* pro *уда*, *удича*, *угла*.

уга. Sed et apud Skorinam Russum наѡка scriptum reperi pro наѡка, et in antiquo codice вѡдица hamus pro удица. Poloni quoque, quamvis u in e et a mutant, tamen ejusmodi vocibus, quae ab u inchoantur, consonam w praefigunt: węda pro uda, węgiel *carbo*, pro ugi, wątroba *hepar* pro utroba, watek *trama* pro utek.

§. XVIII. Vocalis euphonica o aut e inseri nunc solet in editionibus Russicis in iis syllabis, quae olim sine vocali scribebantur. Tales sunt, quarum mediam radicalem constituunt literae л et р. Inseritur autem o communiter ante л: волна, волк, полн, ползок, полк, умолкнѡ, долг, солнце, столп, холм, про вана, вак, пав, пазок, пак, умалкнѡ, длаг, санце, стап, хам. Subinde etiam post л: плоть pro пать, поглотити pro полатити. Adde желчь fel, про жалчь, слеза pro саза, кленѡса pro клнѡса. Ante р vero inseri solet frequentius e quam o: берѡ, верх, перси, перст, дерзати, держати, терпѣти, тверд, жертва, сердце, смерт, скверна, червь, черн, чертог et plura alia, quae inter primam et secundam radicalem interponunt e. Alia vero assumunt o, et quidem ante р: торг, скорѡ, горд, гортань, корма, про трг, скрѡ, грд, гртань, крма; post р vero: брѡна thorax, брѡзда *canus*, трѡсть *arundo*, кровь *sanguis*, крот talpa, про брѡна, брѡзда, трѡсть, крѡвь, крт. Расторгнѡ amat o, at растерзати *disrumperе*, interponit e.

(h) In Serbicis et Glagoliticis libris antiquis ejusmodi syllabae sine vocali constanter scribuntur; etsi in Apostolo A. 1324 quandoque *сѣднѣ* scriptum sit. Nunc autem Serbi et Dalmatae jam ab aliquot seculis pro medio *л* pronunciant *ѣ*: *ѣг*, *ѣк* pro *длг*, *влк*. Hinc hybrida illa *ѣлана*, *пѣлно*, *пѣлт*, *ѣлаго*, *сѣднѣ* in libris a Glagolitis editis leguntur. Volebant illi hac ratione et retinere usum antiquum scribendo *л*, et simul consulere legentibus inserendo *ѣ*, ut, neglecto *л*, more suo pronunciare possent *ѣна*, *пѣно* etc.

Bohemi syllabas, media radicali *l*, aut sine vocali pronunciant, uti *pln*, *wlk*, (Slovaci etiam *tlku*, *stlp* et alia plura), aut *u* post *l* inserunt: *pluk*, *dluh*, *slunce*, *chlum*. Syllabas autem media radicali *r* non paucas Bohemi et Illyrii omnes satis commode sine vocali inserta pronunciant: *smrt*, *krt*. Attamen, pro *крѣ* illyrico, Bohemi dicunt *krew*, quamvis in obliquis casibus *e* elidatur: *krwe*.

Poloni inserunt in his syllabis vocalem *a* ante *ř*: *targ* forum, pro *трѣг*, *karczma* popina, pro *крѣма*; *e* vero aut *i* ante *l*: *welna* lana, pro *влна*, *pełny* plenus, pro *пѣный*, *wilk* lupus, pro *влк*, *milozec* tacere, pro *мѣлати*.

§. XIX. Russi vocalem euphonicam *o* affigunt etiam praepositionibus in fine, praecipue si plures consonae sequantur: *во*, *со*, *ко*, *око*, *изо*, *ото*, *подо*, *надо*, *предо*, pro *в*, *с*, *к*, *ок*, *из*, *от*, *под*, *над*, *пред*. Sed *воз* in medio assumit *o* fere semper: *воздѣх* pro *вздѣх*, *восток* pro *вѣсток*.

(i) Pro varietate dialectorum variat et vocalis euphonica. Illyrii amant *a*: *прѣдѣмной* pro *предомной*, Bohemi *e*: *przedemnu*. Hinc pro Slavico *огнь*, ignis, Illyrii *огань*, Bohemi *ohen*, Poloni *ogien*, Russi *огонь* scribunt et pronunciant. Idem valet de vocali ambigua inter duas consonas in vocibus, in quibus *o*, *a*

et *е* alternant: *сѣт* codicum manuscriptorum Russilegunt *сѣт*, Serbi et Glagolitae *сат*, *favus*. Pro *сѣн*, *somnus*, in libris impressis legitur *сон*; Illyrii vero nunc efferunt *сан*, Bohemi *сен*, Croatae et Carniohi *сень* et *сѣн*.

(k) Glagolitae, quandoque et Serbi in libris recentioribus, a euphonicum frequentius, quam par sit, inserere solent: *данас* pro *днесъ*, *мазда* pro *мзда*, *магла* pro *мгла*, *маститель* pro *мстителъ*, *лажѣ* pro *лжѣ*, *шало* pro *шлю* seu *слю*, *нарав* pro *нрав*, *одрѣ* pro *одрѣ*, *жезал* pro *жеза*, *жизань* pro *жизнь*, *ксам* pro *късмь*, *седам* pro *седмь*, *ѡалам* pro *ѡалм*, *могал*, *рекал*, *несал* pro *могл*, *река*, *неса*; *отрасал*, *мысал*, pro *отраса*, *мысль*, *богатаство* pro *богатство*, *канам* pro *кънам*, immo in Octoecho Serbica *паваставно* pro *павѣствовно*, *небещаставан* pro *небеществен*, et sexcenta alia. In his ego librorum antiquiorum et meliorum editionum sequar auctoritatem.

§. XX. Vocalis euphonica ante consonam ultimae syllabae mobilis est; accedente enim vocali alia; in fine, elidi solet: *зол*, *зла*, *зло*; *шел*, *шла*, *шло*, *шли*; *церков*, *церкве*, *церкви*; *красен*, *красна*, *красно*; *отец*, *отца*; *сладок*, *сладка*, *сладко*.

§. XXI. Raro admodum eliduntur vocales aliae: *измѣ*, *възмѣ* pro *изимѣ*, *възимѣ*, in quibus *и* radicale exciderat. Rarius adhuc integrae syllabae: *сѣтъ* pro *късѣтъ*, *инѣк* pro *къдинѣк* *монаchus*. Sic *ино* pro *къдино* in compositis *иночадый* unigenitus, *иноходец* equus gradarius, *инорог* unicornis.

(l) Olim Apoc. 18, 12 legebatur *сѣсѣда* *стислѣноба*, sed editores posteriores pro adjectivo vulgari *стислѣнобѣ* *eburneus*, quod e voci *ис* *костѣ* *слѣноба*

in ore plebis contractum fuit, recte substituerunt из
кости слоновья.

§. XXII. Labiales в, в, п, м, quoties iis vo-
cales liquidae т, ю, aut ь, affigendae sunt, epen-
theticum л assumunt:

вопль про вопль а вопію, seu впію. Sic

ловлю а ловити; жеравь про жеравь.

люблю а любити; коравль про коравль.

кѹплю а кѹпити, капла про капла.

дремаю а дремати, земаа про земаа.

Eadem { epenthesis literae л locum habet ante
in participiі passivi: избавлен, озловлен, престѹлен,
посрамлен, аб избавити, озловити, престѹпити,
посрамити. Serbici codices pro лен scribunt лкм:
избавлкм, etc. Confer. С. I. §. XXIV. pag. 30.

(m) Bohemica, Polonica, et Lusatica dialecti,
utpote alterius ordinis, hanc epenthesis literae л
non admittunt. Hinc Pol. zemia pro земаа Boh.
zbaven pro избавлен etc.

§. XXIII. Post ж frequenter inseritur д epen-
theticum: изжаденѸ про изженѸ, ижданѸ про из-
живѸ, вждада in Psalterio Serbico про возжада,
вождеаѸ про возжелѸ; раждези про разжези,
раждежен про разжежен (разжжен), раждеѸ, раж-
деа, ражданзаю про разжеѸ (разжѸ), разжеа,
разжизаю. Idem fit, sed rarius, ante р: раздрѹшити,
раздрѹшити про разрѹшити разрѹшити. Adde e
codicibus Serbicis ждѹтѸ pullus, про жеа,
жадеѸ

ждрекій *sortes*, про жрекій. Ноздри *nares* про нозри, а нос *nasus*. Illyricum ждрал, *grus*, inserto д et eliso в, е Slavico veteri жеравль (Carniolis *hodiedum* жерав) contractum est.

(n) Bohemis et Polonis usitatissima est epenthesis literae д ante лo Substantivorum: *sadlo* adeps, про сало, *kadidlo* thus, про кадило. Sic et *modliti se* orare, про молитиса.

§. XXIV. Literae д et т non raro eliduntur, uti in памь edo, вѣмь scio, pro inusitatis пдмь, вѣдмь. Radicalis enim syllaba harum vocum est пд, вѣд. Fit autem elisio literarum д et т sequenti consona, et quidem 1) ante л frequentissime: пдл про пдл, пдл про пдл а пдлѣ; вел, привел про велд, привелд; сѣл про сѣдл; счел, сочли про счета, сочтан. 2) ante н: оубанѣ про оубаднѣ, возенѣ про возаднѣ а вѣѣти, воспранѣ про воспраднѣ, свѣнѣ про свѣтнѣ, возелеснѣ про возелестнѣ.

(o) In editionibus Serbicis безна, празник, радсно, чесно, про безана, празаник, радостно, чесно *meliorum codicum*, nemo probaverit.

Litera д post ж excidere solet ante vocales: божь про бождѣ, госпожа про господѣ, ржа про рждѣ, прежде про прждѣ, чюжій про чюждій. Нинс etiam вижѣ, сѣжѣ, вѣдѣжѣ, хожѣ, про виждѣ, сѣждѣ, вѣдѣждѣ; хожѣ; вѣдженіе про вѣдженіе, оутвержен про оутвержен. Nec hoc probandum.

(р) In Glagoliticis libris, etiam antiquis, вню pro виждѣ legitur. Sic et рожи, рожиѣ pro рожден, рожденіе, et роиство pro рождество.

§. XXV. Frequentissime eliditur в post к in compositis ex вѣ: вѣитати pro вѣвитати, вѣетшати pro вѣветшати, вѣѣт pro вѣвѣт, вѣлзати pro вѣвлзати, вѣласть pro вѣвласть, вѣлак pro вѣвлак. In composito възопію, in Serbicis libris възпію, а въз et впію litera в non penitus excidit, sed in vocalem mutata est. Eliduntur subinde et aliae consonae, uti в in погрести pro погребсти а погребѣ; з ante з, ж, et с: возва pro возва, иждивити pro изждивити, раждегѣ pro раждегѣ seu разжегѣ. Pro вѣѣмене, вѣсмертен, безаконіе meliores editiones legunt без ѣмене, вѣсмертен, беззаконіе. Scribitur autem constanter кси es, in omnibus codicibus pro кси, quamvis formatio personae secundae fiat apponendo си syllabae radicali кс.

§. XXVI. Duplicationem literarum non admittit Slavica lingua. Vocales аа in читаах, ее in нищеe non unam sed duas constituunt syllabas; legendae enim sunt uti аа, ее: читаах, нищеe. Consonae autem non solent duplicari, nisi compositio aut derivatio id exigat. Преддверіе ex. gr. ex пред et двери, compositum est. Similiter въззвати, беззаконіе ex воз, без et звати, закон. Partici-

pium passivum **пожжен**, **сожжен**, а **пожгъ**, **сожгъ** formatum est, mutato **г** ante **ен**, in **ж**; igitur duplici **ж** scribendum est. Sic comparativus **вышій** appposito **шій** formatus est ab adverbio **выше** seu a syllaba radicali **выс**, quae in **выше**, mutata fuit.

Recte etiam **истинный**, **законный**, ob formam indefinitam **истинен**, **законен**, duplici **н** scribuntur. Sic et **плѣнник**, cum a **плѣнен** derivatum sit. At **оученик**, **мѣченик** non nisi simplex **н** postulant, cum a participiis passivis **оучен**, **мѣчен**, in quibus **н** non duplicatur, orta sint.

Solet tamen **н** Participiorum, quando, assumpta terminatione finita, adjectivorum more construuntur, pro arbitrio librariorum duplicari. Hinc **избранный**, **окапанный**, **смиранный**, **вселенная** (ad verbum: *οἰκουμένη*), atque alia duplici **н** scripta invenias.

(q) Etiam in Praesenti **пожегъ** et **сожегъ** literam **ж** duplicari, male scripsit Mrazovics. Idem regulam a Smotriskio male conceptam repetit, **н** in adjectivis **инный** purum, i. e. si vocalis praecedat, desinentibus duplicari, uti in **странный**. Atqui **странный**, cum **странен** sit a **страна**, non praebet exemplum aptum, uti nec **истинный**. **Юный** certe et **оутренній** simplici **н** scribuntur; in **искренній** vero **н** duplicari solet. Adeo nimirum variant librarii. Immo sunt qui **н** in voce **истина** male duplicent. In Bibliis novissime impressis **истина** quidem simplici **н** recte, pessime vero formula **воистиннъ** in veritate, vere, duplici **н** exarata est.

C a p u t III.

De Tono seu Accentu

§. I.

In libris liturgicis olim et nunc impressis vocales syllabarum, quae tono gaudent, accentibus notari solent. Cum autem hi in manuscriptis codicibus antiquioribus plane absint, et libri a Serbis Venetiis seculo XVI. editi, quoad accentus, multum a libris in Russia impressis differant, non liquet, utrum toni sedes aetate Cyrilli eadem fuerit, quam nunc accentus, sive a Serbis sive a Russis vocibus impositus, indicat. Serborum tamen libros antiquos tonum veterem, seculi IX. (quamvis prorsus immutatum permansisse vix credam), in pluribus vocibus referre facile mihi persuadeo. Cum autem libri Slavici a Russis impressi, ab eo tempore, quo Serbi magnis sumptibus ferendis impares edere suos desierant, omnes horum ecclesias repleverint, factum est, ut in Bibliis aliisque libris liturgicis nuper Budae et Vindobonae reimpressis, voces notarentur iis accentibus, qui tonum Russicum, Serbicae pronunciationi saepe prorsus repugnantem, designant. De hoc igitur nunc paucis agendum est.

§. II. Tonus seu syllaba majori prae aliis vi elata adeo in polysyllabis vocibus, apud Russos

variat, ut praeceptis difficulter determinari queat. Inspice, si lubet, Grammaticam Russicam a beato *Antonio Puchmayer* Radnicensi Parocho, Pragae 1819. 8. editam. Solet autem toni sedes accentu sive acuto sive gravi notari. Acuto (') notantur vocales primarum syllabarum, imo et ultimae si haec consona finiatur, gravi (̀) vocalis syllabam ultimam finiens. Utriusque eadem est potestas.

Exemplo sit Marci Cap. 12. v. 1. e Biblicorum postrema editione;

ВѢНОГРА́ДЪ НАСАДѢ ЧЛѢВѢ́КЪ,
и ѿГРА́ДѢ ѿПЛО́ТОМЪ,
и ИСКО́ПѢ ТОЧѢ́ЛО,
и СОЗДА́ СТОЛПЪ
и ПРѢДА́ДѢ ЕГО́ (ПРѢДА́СТЬ И Mss.) ТАЖА́ТЕЛѢМЪ
и ѿНѢ́ДЕ.

Столпъ, turris, in hac editione accentu caret. Superfluum enim editoribus visum est, monosyllaba, in quibus toni sedes ambigua esse non possit, accentibus notare, excepto pronomine и eum, quod a conjunctione и, et, distinguendum censuere.

(a) Apud Bohemos et Polonos toni sedes paucis regulis definitur; vocum enim bisyllabarum prima apud utrosque, trisyllabarum vero prima apud Bohemos, secunda apud Polonos tono gaudet, sive vocalis corripitur, sive producat. Nam et correptae tono affici possunt.

sunt. Meridionalium Slavorum, praecipue Serborum, tonum non nisi e Lexicis nuper editis, Vukiano praesertim, cognoscere licet.

(b) In codicibus etiam ꙗ in medio vocum, dum vices vocalium agit, accentu notari solet: ста́нъ, крѣ́вь, плѣ́тъ, трѣ́стъ, исплѣ́нити, млѣ́ва tumultus, pro hodierno мо́лва. Subinde et consona praecedens in codicibus Serbicis: чрѣ́пати, млѣ́ва.

§. III. Monosyllabarum vocum aliae, etiamsi per declinationem in fine crescant, toni sedem servant: бо́г бо́га, сы́н сы́на сы́нове, дѣ́х дѣ́ха, бра́к бра́къ, грѣ́х грѣ́ха, вѣ́с вѣ́са вѣ́сове; aliae vero tonum primae syllabae ad secundam rejiciunt: ра́к ра́ка, о́ум о́ума, о́др о́дра, пло́д пло́да, же́зл же́зла, до́м домѣ, ве́прь ве́пра, ца́рь цара, пѣ́тъ пѣ́ти.

Idem valet de Adjectivis, si terminationem definitam ѡй assumant. Servant alia tonum primae syllabae, uti хро́мъ ѡ хро́м, ма́льѡй, ю́нъѡй, но́въѡй а ма́л, ю́н, но́в. Alia vero terminationem, quae accessit, tono afficiunt: нагѡ́й, драгѡ́й, благѡ́й, сватѡ́й, младѡ́й, живѡ́й, хѣдѡ́й, нѣмѡ́й, слѣпѡ́й, глѣхѡ́й.

Illa vero, quae terminatione ѣй augentur, radicalis syllabae tonum nunquam amittunt: ве́ліѣй magnus, трѣ́тѣй tertius, ни́щѣй egenus.

§. IV. Bisyllabarum vocum simplicium quaedam tono afficiunt priorem, uti го́лѣвъ columba, ки́сер margarita, жѣ́пел sulphur, пла́мень flamma, бо́ини mi-

les, вѣчер vesper, оцет acetum, слѣга minister.
 Feminina: мѣти mater, вѣга collum, нѣва ager,
 вѣра fides, дѣва virgo, рѣва piscis, слѣнар ruina,
 пѣна spuma, рѣза vestis, птѣца avis, кнѣга li-
 ber etc. Neutra: слѣво verbum, нѣко coelum, кѣ-
 ло rota, злѣто aurum, ѡко oculus, ѡхо auris,
 ѣго jugum, мѣре mare, лѣже stratum. Aliae vero
 non paucae voces ultimae syllabae accentum im-
 ponunt: конѣб lebes, орѣл aquila, осѣл asinus,
 ковчѣг arca, чертѣг thalamus, конѣц finis, жених
 sponsus, глагол verbum, живѣт vita, язык lin-
 gua, падѣж casus. Feminina: кормѣ puppis, гла-
 вѣ caput, лѣзѣ vitis, лѣмѣ luna, цѣмѣ pretium,
 женѣ mulier, дѣшѣ anima, чертѣ linea, водѣ aqua,
 винѣ causa, culpa, травѣ gramen, рабѣ ancilla,
 стопѣ gressus, стѣмѣ paries, murus, стрѣлѣ sa-
 gitta, горѣ mons, звѣздѣ stella, росѣ ros, ногѣ
 pes, рѣкѣ manus, (in Accusativo tamen рѣкѣ, in
 Duali рѣцѣ). Neutra: лицѣ facies, гѣмнѣ area, вѣнѣ
 vinum, рѣнѣ vellus, селѣ rus, крилѣ ala, гнѣздѣ ni-
 dus, млѣкѣ lac, Pluralia: оустѣ os, oris, вратѣ
 porta.

(с) Tonum in ultima vix norunt Serbi. Hinc in
 eorum libris vocum bisyllabarum prima accentu notatur
 кѣнок, кѣвчег, жѣвѣт, мѣтеж про матѣж, слѣга
 стрѣна, лѣза, нѣга, жѣна, гѣмно. Idem valet de personis
 prima Verborum: пишѣ про Russorum пишѣ, грѣдѣ
 про градѣ, рѣкѣ про рекѣ, живѣ, мѣтѣ про живѣ
 морѣ. Idem in Infinitivis in сти et ии observatur
 Но-

Horum enim ultimam Russi, Serbi vero penultimam tono afficiunt; igitur apud hos *ра́сти* pro *расти*, *блѹс-ти* pro *блѹсти*, *спáсти* pro *спасти*, *мо́щи* pro *мо-щи*, *стрѣщи* pro *стреши* invenies. Idem de aliis temporibus et modis dicendum: *пáси* pasce, pro *паци*, *тѣкох* cucurri, pro *теко́х*.

§. V. Quod de Simplicibus §. priori dictum est, etiam in Compositis ex praepositionibus locum habet. Sunt tamen longe plura, in quibus praepositio accentu caret, syllaba radicali tonum servante: *исхо́д*, *оустáв*, *ѡбѣ́т*, *поко́й*, *потоп* diluvium, *примѣ́р*, *проро́к* propheta, *предѣ́л* terminus, *престо́л* thronus, *наро́д* natio, *недѣ́г* morbus, *завѣ́т* foedus, *закон* lex, etc. In aliis praepositio tono afficitur: *о́блак*, *о́бласть*, *о́трок*, *оу́жас* terror, *пáжить* pascuum, *пáмать* memoria, *бѣ́здна* abyssus, *пѣ́пел* cinis (in aliis quibusdam dialectis *по́пел*), *зáвисть* zelus, invidia, *зáпад* occasus, *рáзум* intellectus, *на́пасть* tentatio. Adde *во́зраст*, aetas, *со́вѣсть* conscientia, codicum Russicorum; in Serbicis *въ́зраст*, *съвѣ́сть*, monosyllaba sunt.

(d) In Serbicis libris leguntur *оужáс*, *окрáз*, *ок-ла́сть*, *зави́сть*, *разо́ум*, *подвѣ́г* pro *пóдвиг*, et aliae voces, in quibus praepositio accentum non recipit.

§. VI. Trisyllabae voces tonum habent aut in prima, aut in secunda seu penultima, aut in tertia seu ultima syllaba.

In prima: истина, хра́мина, па́лица, ю́ноша etc. Sed in Serbicis libris истíна, юно́ша; et si alias tonum in prima ament: тра́пеза pro трапéза, твóрити pro твори́ти, вѣ́жати pro вѣжа́ти.

In media: держа́ва, лови́тва, кончи́на, колѣ́но, свѣ́тило, храни́ло, свѣ́тильник, слѣ́жатель, ревни́тель, лани́та, лопáта, рабóта, ходáтай mediator, богáтство, десни́ца, пшени́ца, in quibus omnibus prima a Serbis signatur: дѣ́ржава, лóвн-тва, кóнчина etc.

In tertia seu ultima: та́гота, до́лгота, на́гота, ти́шина, жи́довин, ко́пие, plur. словеса́. Apud Serbos те́гота, дѣ́лгота, тѣ́шина, жи́довин, ко́пие, слѣ́веса. Sed на́гота pro наготà nuditas. Sic et по́хвала, испо́лин gigas, искони́, посредѣ́ tonum apud eos in secunda habent: похвáла, испо́лин etc.

(e) Variat tonus subinde in ipsis libris a Russis diverso tempore editis. In Psalterio Kioviae sec. XVII. edito за́кон pro закóн, о́трок pro óтрок, изба́витель pro изба́витель, де́снаа pro десна́а, глаго́ланный pro глаго́ланный, imò et испо́лин legitur, ut adeo in испо́лин tonus apud hos jam primam, apud illos secundam, apud alios demum tertiam occupet syllabam.

§. VII. In polysyllabis non solum secunda, tertia et quarta, sed et quinta et sexta a fine syllaba tono gaudere potest. Pro колесни́ца, баграти́ца, десяти́ны, цѣ́ловати Russorum, Serbici libri ко́лесница, багрэ́-

кагрѣница, десѣтинш, цѣловати exhibent. Про кади́лница vero ка́дилница thuribulum, habita ratione primitivi кади́ло, apud Serbos ка́дило. Покѣ́нше, все-леннаа habent tonum apud Serbos in quarta a fine: по́конше, все́леннаа; обѣ́тованіе, дерзновѣ́ніе, оуничиже́ніе plane in quinta: обѣ́тованіе, дрѣ́зновеніе, оуни́чиженіе. Adde e Russicis editionibus хо-дѣ́тайствовати, et зна́менованіе.

(f) Serbi voces plurium syllabarum signare solebant etiam duplici accentu: свѣ́дѣ́тельствю, благовѣ́ствованіе, in Russicis libris свидѣ́тельствю, благоговѣ́ствованіе. Козлогласованіе, κωμος, comesatio, plane tribus acutis et gravi signatum reperi: ко́злогла́сованіе, qui indicare videntur, vocem pronunciamdam esse, uti duos trochaeos (ко́зо-гла́со), et dactylum (ва́ніе).

§. VIII. In Compositis ex integris vocibus, quarum quaelibet tono affici solet, prima tonum amittit, et duntaxat secunda vox signatur: водо́нѣс hydria, пертогра́дарь hortulanus, во́кво́да dux exercitus, благода́ть gratia, ко́гочтѣу dei cultor, благо́словѣн, скоропи́теу ταχυγράφος, многоми́лостив multum misericors, сре́бролю́бев, само́ви́деу, мздо́возда́ніе μισθοποδοσία. Ехсі́ре три́десать, се́дмьдесят.

(g) In Serbicis libris plures accentus vocibus imponi jam nota (f) monuimus. Sic сре́бролю́бив, само́ви́дци, благо́словѣн, мздо́възда́ніе mercedis retributio.

§. IX. Particulae monosyllabae, uti et Pronomina ма, ми, та, ти, са, си carent accentu:

(h) In Bibliis A. 1816 Petropoli editis omnes voces monosyllabae sine accentu impressae sunt, excepto pronomine ѡ eum: сѢ азъ ѿсмь pro сѢ азъ ѿсмь; и сѢ мѡжъ ста pro и сѢ мѡжъ ста, ѡвѣдѡно же бысть сѢ по всей Іоппіи, ubi alias бысть, сѢ, всей accentu portabantur. Consultum tamen fuisset, in concursu plurium tono carentium signare accentu eam vocem, quae prae aliis elevanda sit. Non enim constare poterit legenti на та, utrum нѡта, an на та pronuntiandum sit. Luc. IX. v. 50. plane septem voces nunc accentu carent: иже бо нѣсть на вы, по васъ ѿтъ (qui non est adversus vōs, pro vobis est), quarum olim saltem quatuor signabantur: нѣтъ, вы, васъ, ѿтъ.

§. X. Significatus non nisi in paucis tōni sedem determinat. МѢКА, ВОЛНА, ВЕДРО, ПЛАЧЪ, МОЛИ pro sede accentus significatione differunt. МѢКА est supplicium, мѢкѧ vero farina; вѢЛНА lana, sed волнѧ fluctus, вѢДРО serenum, at ведрѢ (melius вѢдрѢ) situla, urna, плачѢ а плакати flere, плачѢ (pro

(pro платѣ) а платѣти solve, моли lineae, pluralis а моль, моли roga, Imperativus а моли́ти.

§. XI. Non est relicendus usus siglae(°), quae камора dicitur. Solebat illa imponi vocibus monosyllabis vocali terminatis. In editione praestantissima Evangeliorum Mosquensi, A. 1606., fol. signantur non solum particulae нѣ verum, кѣ enim, нѣ non, лѣ an, сѣ ecce, verum et Pronomina мѣ ѿмѣс, нѣ ѿмѣс, мѣ et мнѣ mihi, мѣ me, тѣ tu, тѣ tibi, тѣ te, вѣ vos, тѣ ista, тѣ istud, тѣ istos, ктѣ quis, чтѣ quid, внѣ in id, снѣ hi (Dualis), et Numeralia двѣ duo, двѣ duae, трѣ tres, стѣ centum, всѣ omne, всѣ omnes, всѣ omnia; adverbia злѣ male, внѣ foris, здѣ, тѣ hic, гдѣ ubi. Verba бѣ erat, кѣ conjunctivi, стѣ stetit; rarius Nomina: вѣтѣ in tenebris. Excipiuntur voces, quae a vocali incipiunt, quia hae leni et gravi notabantur: ѧ sed, ѥ id, ю eam, ѣ eum, ѥѣ ei (feminae).

In Serbicis libris, imo et in Ostrogiensi Biblicorum editione pro Kamora, qua voces monosyllabae signantur, duplex accentus gravis usurpatur: ѣ eum, нѣ, тѣ, тѣ, сѣ, трѣ, тѣ бѣ, злѣ etc.

Hodie vero Kamora supplet, sive acutum sive gravem accentum ad casus pluralis numeri a similibus in singulari distinguendos: чѣда proles,

бѣк

60 Cap. IV. §. I. Signa contractionum ^a et

брак nuptiarum, сѣа haec, всѣа omnia, рѣзѣ vestes, (a quo Genitivus singularis acuto differt: рѣзѣ a рѣза.) Sic елика, градошаа, оученик etc. Vocabulis о et е Kamoram imponi superfluum est, cum ѡ et є eodem officio fungantur. Luc. 7, 21. in postrema editione Bibliorum legitur: въ той же часъ исцѣли мнози ѡ недѣхъ и ранъ и дѣхъ слыхъ, и многимъ слѣпымъ дарова прозрѣнїе. (Eadem autem hora multos sanavit a morbis et plagis et spiritibus malis, et coecis multis donavit visum.) Vides hic ѡ in vocibus мнози, многимъ idem valere, ac Kamoram in недѣхъ, дѣхъ, слѣпымъ.

Caput IV.

De scribendi compendius seu Abbreviaturis.

§. I.

Signorum, notandis contractionibus seu abbreviaturis vocum destinatorum, duo solummodo nominat Smotriskius, ea nimirum, quae frequentius in libris impressis et codicibus manuscriptis occurrunt. Unum тѣтла, quod titulus hic honoris causa imponatur, alterum словотѣтла, quod literam с sub titla comprehendat, vocatur. Alii plura nominant. Paucis ille verbis rem absolvit. »Usurpatur, ait, utrumque contractionis signum

num a calligraphis in nominibus Dei et rebus ad cultum Dei pertinentibus, uti **Г҃ъ**, **Б҃ъ**, **Ѡ҃ъ**, **С҃ъ**, **А҃ъ** с: **ї**, **х**, **с҃ъ**, **Дѣ**, **Чѣ**, **Бѣ**, **Мѣ**, **цр҃ковь**, **Ев҃гліе**, **Сл҃нцѣ** sol justitiae Christus et reliqua. Supposuit nimirum ille nota haec lectoribus suis, qui libellos elementares *Bukvar* dictos manibus versabant. Hi enim seriem plurimarum vocum contractarum alphabetico ordine digestam continere solent. Liceat nobis ex ejusmodi *Bukvar*, Leopoli 1819 impresso, plura depromere, quaedam augendo et illustrando, alia, quae ex aliis facile intelligi possunt, omittendo.

§. II. Sejungendae autem sunt voces sub simplici Titla ~ scriptae ab illis, quibus alia contractionum signa imponi solent. Graecorum morem in plerisque Slavos imitatos fuisse ex ipsa hic subjuncta serie apparebit.

А҃г҃лаъ lege **ангел**. At malorum angelorum nomen Matth. 25, 41. **Дѣволъ и аггеломъ** **Егѡ**, sine Titla scribitur.

Ап҃лаъ lege **апоптол**. In antiquissimis codicibus sine Slovo sub Titla legitur, nunc sub Slovo titla **Ап҃лаъ**, olim etiam **Ап҃стаъ**.

Б҃ъ et **Бѣ** lege **бог**. Sic **Бѣа**, **Бѣ**, **Бѣе**, **Бѣій**. Sed diu gentium sine Titla scribi solent: **кози**, **Бсгѡв**, **Бсгѡм** etc. Deuter. 10, 17. **Б҃ъ** **Бсгѡвѣ**, **Г҃ъ** **госпѣдѣй**, legitur. At in libro Minej

a Serbis Venetiis 1538. fol. edito, hoc discrimen neglectum fuisse video. Legitur enim **Ѣ** **ѢМЪ** и **Ѣ** **ГМЪ**, id est **бог** **вогом** и **господь** **господѣм**.

(a) Etiam in editione Ostrogiensi Psalm. 49, 1. **ѢГЪ** **ѢГОМЪ** pro **ѢГЪ** **БОГѠМЪ** legi observavit b. *Fortunatus Durich* summus Slavophilus. Notavit enim in adversariis suis, edendae Bibliothecae Slavicae causa collectis, mihi que legatis, sequentia: »De Titla. Psalm. **мѢ**: **ѢГЪ** **ѢГОМЪ** **Ѣ** **ГЛА**. Male ponitur supra secundam vocem Titla; melius Armena editio, quae integre scriptam habet vocem, prout etiam Ms. Graec. Biblioth. Caes. Nro. 17. juxta Lambecium».

БѢА, alias sub Titla **А**: **БѢА** lege **богородица**.

БЛЖЕНЪ, **БЛГЪ**, **БЛГДТЬ**, **БГОБЛГОДАТНШЙ**, lege **блжжен**, **благ**, **благодать**, **богоблагодатный**.

ВЛДКА, **ВЛАДЧЦА** lege **владыка**, **владычица**. Sed frequentius cum supra scripto **А**: **ВЛКА**.

ГѢ, **ГА**, **ГѠУ**, **ГБИ**, **ГНИ**, et sub Slovo-Titla **ГДЪ**, **ГДНЬ**, lege **господь**, **господа**, **господѣ**, **господѣви**, **господи**, **господень**. Domini terrestres sine Titla scribi solent. Matth. 15, 27. utrumque legitur: **ГДН** de Christo et **господѣй** **своихъ** de aliis dominis. Confer locum e Deuter. 10, 17 sub voce **ѢГЪ** citatum. In Pauli epistolis **господѣ**, **господѣй**, **господѣм** leguntur sine Titla. In postrema tamen editione Petropolitana id neglectum fuit.

ГНЪ, frequentius sub Slovo-Titla **ГДНЪ**, lege **господи**.

ГЛЪ,

Глѣзъ, глѣю, глѣа, глѣати, lege глаголъ, глаголю, глагола, глаголати.

Дѣдѣзъ, дѣдѣвѣзъ, seu дѣдовъ, lege дѣвѣдъ, дѣвѣдовъ.

Дхѣзъ, дшѣа, lege дхъ, дша. Sed spiritus immundus Matth. 12, 43. atque alibi, sine Titla scribitur: дхъ, дши, дхшѣвѣ.

Дѣа, дѣица seu дѣца, lege дѣва, дѣвица.

Днѣ, днѣсь, lege день, днѣсь. In libris antiquis etiam casus obliqui et pluralis notari solent

Titla: днѣ, дни, днѣе, днѣхъ.

Бѣгѣиѣ, lege евангѣлиѣ. Alias supra v litera г sub Titla poni solet.

Иѣль, Иѣла, Иѣлевѣзъ, lege Израилъ, Израилѣа, Израилѣвѣ.

Иѣ хѣ, Иѣ хѣа, Иѣвѣзъ, lege Исѣсъ хрѣстѣсъ, Исѣ хрѣста, Исѣсовѣ.

Иѣзъ, in recentioribus libris pro Иѣ, lege Исѣсъ.

Мѣю, мѣтва, lege молю, молитѣа.

Мѣсть, мѣсрдѣзъ, lege милость, милосердѣ. Sub Slovo-Titla мѣть.

Мѣртѣзъ, ѿ мѣртѣхъ, lege мертѣ, отъ мертѣхъ, aut sine vocali мртѣ.

Мѣти, мѣтрѣ, мѣтере, lege мати, матерѣ, матерѣ.

Мѣѣа lege марѣа.

Мѣнѣкѣзъ lege мѣченикѣ.

Нѣо, нѣсе, lege небо, небесе.

Нѣзъ, нѣшѣ, lege насъ, нашѣ.

Нѣнѣ, нѣнѣа, lege нынѣ, нынѣа.

Оѣъ, оѣе, rectius quam Smotriskii ѡѣъ, lege отецъ,
отче.

Сѣъ, сѣль, сѣенникъ, lege сватъ, сватитель, сва-
щенникъ.

Сѣва, сѣвы, lege слава, славы.

Сѣнце, lege солнце, aut, prorsus sine vocali in pri-
ma, санце sol.

Сѣрътъ, in antiquissimo codice sine Titla: смрътъ,
lege смерть aut, prout Serbi et Bohemi pro-
nunciant, sine vocali смрътъ.

Сѣъ, сѣе, сѣѣ, всѣновленіе, lege сынъ, сыне, сынѣ,
всынновленіе. Sed Joh. 17, 12. сынъ погы-
белный sine Titla in plurimis editionibus, po-
strema tamen excepta, legitur.

Сѣтъ, сѣсти, сѣсеніе, lege спасъ, спасти, спасеніе.

Сѣдце, in antiquo codice sine Titla: сѣръдце, le-
ge сердце, aut Serborum et Bohemorum more
срдце sine vocali.

Сѣръсть, frequentius sub Slovo-Titla сѣрътъ, lege
страсть.

Оуѣтъ, оуѣнкъ, lege оучитель, оученикъ.

Хѣ, Хѣа, Хѣѣ, lege Христосъ, Христа, Христовъ. At Matth.
24, 24. лжехристи sine Titla. Sub Slovo-Titla,
Хѣтосъ.

Цѣъ, цѣца, цѣстьвѣе, et sub Slovo-Titla цѣтъво,
lege царь, царица, царствѣе, царство.

Цѣковь, цѣкъвъ, цѣкъве, lege церковь, церкве.

Чѣкъъ,

ЧЛКЪ, ЧЛВКЪ, ЧЛЦИ, ЧЛЦЕХ, ЧЛЧЕ, ЧЛЧЬ, lege ЧЕЛОВЕКЪ, ЧЕЛОВЕЦИ, ЧЕЛОВЕЦЕХ, ЧЕЛОВЕЧЕ, ЧЕЛОВЕЧЬ.

Adde ѿиѿи sub duplici Titla et lege Инѿс назаранин царь іоудейскый. Мѿ Ѧѿ plane graeca sunt: μῆτις θεῶ.

§. III. Praeter voces in ство desinentes, ut вжѣво, двѣво, чѣво, plures aliae contrahuntur imposito, quas e subnexo indiculo noscere licet:

ЯпЛЪ lege апостолъ.

БЛВИ, БЛВЕНЪ, lege БЛАГОСЛОВИ, БЛАГОСЛОВЕН.

Воскрѣнѣ, воскрѣнїе, lege воскреснѣ, воскресенїе. Sub simplici Titla въскрѣс, lege вкрес.

ГЛЪ in cod. Serbico pro глас; възглѣнт id est възгласитъ.

ГДЪ, ГДѣство, ГДНЪ, ГДНЬ, ГЖА, lege господъ, господѣство, господинъ, господень, госпожа.

Бпѣпъ, епѣпство, lege епѣскопъ, епѣскопство.

Іерлѣмъ, lege Іерусалимъ.

Ѧ in codd. Serbicis, lege Ѧсть seu есть. Sic et нѣ id est нѣсть.

Крѣтъ, крѣтити, крѣтль, lege крестъ, крестити, креститель. Sub simplici Titla крѣщенїе, крѣшлю, lege крещенїе, крещлю.

Млѣтъ, млѣтына, млѣдіе, lege милость, милостына, милосердіе.

Мѣъ, lege мѣсяцъ mensis.

66 Cap. IV. §. III. Voces cum Slovo-Titla^с.

Нѣхъ, нѣный, lege небесѣхъ, небесный.

Пѣтъ, пѣтый, id est пресвѣтъ, пресвѣтый.

Пѣтолъ, пѣтлъ, lege престолъ.

Пѣнѡ, id est прииснѡ.

Рѣтво, lege рождество.

Сѣен, сѣнїе, lege спасенъ, спасенїе.

Сѣе est среда dies Mercurii, germ. *Mittwoche*.

Стѣтъ, стѣтенъ, lege страсть, страстенъ.

Трѣтъ, lege трисвѣтъ.

Трѣтъ in codd. Serb. pro трѣсть, russ. трѣсть
arundo.

Хрѣтосъ, хрѣтовъ, хрѣтіанинъ, lege! хрѣтосъ, хрѣ-
стовъ, хрѣстіанинъ.

Чѣтъ, чѣтый, lege честь, честный.

Чѣтъ, чѣтота, ѡчѣтити, lege чистъ, чистота, ѡчи-
стити.

Adde днѣ (seu днѣ) pro днѣсь, глѣ pro глас sine
contractione.

In codd. Serbicis etiam super alias voces^с po-
ni solet, quin contrahantur: ѣ, вѣ, вѣкъ, дѣтъ,
вѣтъ, вѣтъ, id est се, все, всакъ, бытъ, власть,
Sic чѣ scribitur pro часъ et часа.

§. IV. Ончикъ, seu minutum о sub Titla, non
solum duae aut tres voces assumunt: пѣрокъ, пѣрокъ,
id est пѣрокъ, трѣца, трѣчнъ, lege трѣца, трѣ-
чнъ. In codicibus antiquis о super literam м scribi
sunt: дм, id est мой, млити, id est молити,

Fre-

cipue vero notandum ꝑ cum Titla, librorum liturgi-
corum in ѿмкѣ, id est ѿмѧ ꙗек, ubi nomen nomi-
nandum est, cui Latinorum NN. respondet.

Рѣ cum superscripto ч, legendum est рече; за vero cum superscripto ч est зачало. к seu е, supra posito г, est idem ac кго, его. Vjedi-Titla antiquorum librorum hodie non est in usu. Olim гѣа pro глава, сѣа pro слава, сѣо pro слово, scribebantur, posito nimirum literae в speciali caractere inter Titlam et vocem contrahendam. Sic вѣ ѡ, si sub Titla primae vocis sit в, literae ѡ vero superscriptum sit н, legendum est вѣ время оно, in illo tempore. Pro вторник, четверг, пятък duntaxat primae syllabae втѣ, чтѣ, пѣ, posito к sub Titla; pro соубѣѡта vero соу, superscripto ъ, scribuntur; alia aliter abbreviata reperias.

In antiquissimo *Izbornik*, pro оу, minutum v
vocibus impositum observare licet. Ex. gr. supra
м in кѣтомъ, id est кѣтомѣ, supra ѣ in трѣдѣхъ
id est трѣдѣхѣ, supra х in рѣхъ, id est рѣхѣ.

In libris seculo XVII. impressis lineolis duabus in fine vocum supra adscriptis и exprimitur: нарицаемый pro нарицаемый, тѣ pro тѣй, russ. той; imo et in medio sed longe rarius: оуготовѣта pro оуготовайта.

§. VI. Sicuti Slavo - Graeci, Russi et Serbi cyrillicis literis utentes, Graecos in scribendi compendiis

[illegible][illegible]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE NATIONAL ARCHIVES

10

17. Aug. 1909

1745 - 57 H. 10 10 10 10

Handwritten: 1860

$$Z_0 Z_0(Z) = 1 \quad E_0(Z) = \int_0^1 d\lambda$$

*Compendia e Codic. Cyrill. et Glagol. et ductus e
libris Serbicus.*

Ѧ, ѦѦѦ, Ѧ, Ѧ, Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ,
ѦѦ, Ѧ, Ѧ Ѧ Ѧ, Ѧ,
Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ
Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ, Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ,
Ѧ, Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ, Ѧ Ѧ.

Ѧ Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ Ѧ.

Ѧ, Ѧ, Ѧ Ѧ Ѧ, Ѧ, Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ.

in, id, od, odno, bo, po, no, ru, to, tr,
ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ; ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ
zd, so, svo, svo, chow.
ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ. ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ.

secuti sunt, ita Slavo-Latini glagoliticos characteres, seculo XIII. inventos, adoptantes non solum Serbicorum et Russicorum, sed et Latinorum codicum abbreviaturas imitati sunt. Excludunt itaque frequenter vocalem inter duas consonantes non solum in vocibus, quas cyrillicorum librorum scribae contrahere solent, uti in ѣ id est *ѣ*, *ѣ* i. e. *господь*, *ѣт* i. e. *глаголет*, *цѣ*, *дѣ* etc. Sed etiam in aliis, uti in *рѣ* pro *рак*, *рѣа* pro *рѣка*, *нѣ* pro *нас*, *нѣ* pro *нам*. Sic etiam contrahunt *анѣ* pro *анка*, recentiori more *anjel* pronunciando pro *angel*. Sic et *мѣк* pro *мѣченик*, *вѣц* pro *вѣнец*, *хѣтел* pro *хреститель*, *исѣд* pro *исповѣд*, *исѣднк* pro *исповѣдник*, *кѣт* pro *кѣдет*, *пѣт* pro *память*, *бѣлѣта* pro *белѣлѣпота*, *сѣтѣдѣство* pro *свѣдѣтельство*. Immo *ѣ* pro *естъ*, *ѣ* pro *иже*, *ѣ* pro *люда*, *ѣ* pro *нашъ*, *ѣ* pro *слово*; qua ratione lectio librorum glagoliticorum longe difficilior reddita est. Difficultatem hanc augent varii nexus et literarum duarum et plurium conjunctiones; quarum bene multas tam in Glagoliticis meis A. 1807 Pragaе editis, quam in auctiori editione Historiae linguae Bohemicae A. 1819 Pragaе impressa, aeri incidi curavi. Hic vero tabula IV. ejusmodi compendia e cyrillicis et glagoliticis codicibus collecta exhibet.

§. VII. Pro lectionis exercitio servire possunt specimina orthographiae, quae e vetustis codicibus

bus descripta hic subjungimus, Evang. Johannis C. I. v. 1—5. e codice Mosquensi quatuor evangeliorum A. 1144 scripto.

1. ИСКОНІ а) БѢШЕ б) СЛОВО. И СЛОВО БѢШЕ ѿ БѢ с). ИѢЗ БѢШЕ СЛОВО.

In principio erat verbum et verbum erat a Deo, et Deus erat verbum,

а) Legunt ИСКОНІ alii. Sed antiqui codices figura ι pro и promiscue utuntur.

б) Pro terno БѢШЕ alii legunt КѢ.

с) ѿ-кѢ, legunt etiam codd. Hankianus, nunc Vindobonensis, et Mosquensis alter A. 1358. At Mosquensis tertius A. 1382 legit КѢБѸ, et pro primo ИСКОНІ jam ВЪНАЧАЛѢ, uti recentiores codd. et editiones.

2. Се d) КѢ ИСКОНІ ѿ БѢ с).

Hoc erat in principio a Deo,

д) Се omnes alii codd. manuscripti et editiones antiquae, quia Се respondet neutri СЛОВО, ut adeo mirer, quid editores posteriores movere potuerit, ut pro Се hoc substituerent Сей hic.

е) Mosqu. tertius pro ѿ БѢ legit hoc loco ВЪКѢЗѢ in Deo. Alii recentiores uti v. 1. КѢ БѸ, editi К БѸ ad Deum.

3. Все f) ТѢМЬ g) БЪІ и БЕЖИГО h) НИЧТОЖЕ i) НЕБЪІ k) КЖЕ l) БЪІ m).

Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod factum est.

f) Mosqu. secundus in plurali ВСѦ ТѢМЬ БЪІША, tertius praemissa conjunctione и, ВСѦ ТѢМЪ БЪІША, Vindob., plane ВСЕ ТѢМЬ БЪІША.

- g) тѣмъ cum ъ in fine omnes antiqui, excepto Mosquensi tertio, qui тѣмъ legit. Idem in бѣша, бѣ pro за usurpat ѡ.
- h) Alii omnes безнего. Mosqu. secundus безнегоже omisso и. Codex Serbicus Kopitarii и безънегоже *et sine quo.*
- i) ничтоже omnes alii.
- k) Vindob. небысть, Mosqu. secundus небы postposito ничтоже. Mosqu. tertius бы omisso negatione не, uti codices recentiores et editiones, neglecta syntaxi slavica.
- l) Mosqu. secundus еже pro же antiquorum codicum.
- m) Videtur hic, et antea bis, Slovo-Titla omisso, cum alii бѣ legant. Notandum, sequentis versiculi voces вътомъ животъ бѣ in Vindobonensi et Mosqu. secundo conjungi cum versu priori.

4. Вътомъ n) животъ o) бѣ. и животъ p) бѣ свѣтъ члкомъ q).

In ipso vita erat, et vita erat lux hominum.

- n) вътомъ cum ъ leni in fine omnes, excepto Mosqu. tertio, quem jam recentiores codd. et editiones sequuntur.
- o) Про животъ vitio scribae жи lineam quintam claudit et тъ sextam inchoat, omisso во. In Mosquensi secundo sequens бѣ deest.
- p) животъ omnes alii. Mosqu. secundus животъже бѣ и свѣтъ.
- q) члкомъ Mosqu. tertius, Vindob. члвкомъ. Mosqu. secundus члвкмъ, pro чловѣкѡмъ.

5. Исвѣтъ вътъмѣ r) свѣтитъ s) итъма t) кго u) непостиже x).

Et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt.

- r) Vindob. вотьмѣ, Mosqu. secundus et tertius вотмѣ.

72 Cap. IV. §. VII. Specimen Orthographiae.

- з) Vindob. СВѢТИТЬСЯ; igitur in utroque antiquissimo
ь pro ѣ et i pro и. Mosqu. tertius СВѢТИТЬСЯ.
Mosqu. secundus plane да СВѢТИТСЯ.
т) Alii тма tenebrae.
и) кго etiam alii. Mosqu. autem secundus его, uti re-
centiores codd. et editiones, exceptis Serbicus.
х) НЕПОСТИЖЕ non comprehendit. Sic etiam Vindob.
At Mosqu. secundus legit НЕОБАТЪ, Mosqu. tertius
НЕОБЪПАТЪ.

Addamus sextum et septimum versiculum e
Vindobonensi codice, et conferamus eos cum co-
dice Serbico Кор. longe recentiori.

6. БѢИ ЧЛВКЪ ПОСЛАНЪ ѿ БѢИМА КМОУ ИВАНЪУ).

Fuit homo missus a Deo, nomen ei Jo-
hannes.

- у) Codex Serbicus члкъ про чловѣкъ, име про има
et IВАННЬ.

7. СѢ ПРИДЕ ВЪ СВѢДѢТЕЛЬСТВО. да СВѢДѢ-
ТЕЛЬСТВОУЕТЪ о СВѢТѢ да вси вѣроу имоутъ имъ з).

Hic venit in testimonium, ut testaretur de
lumine, ut omnes crederent per illum.

- з) Codex Serbicus, uti editi прїиде venit; СВѢДѢ-
ТЕЛСТВО testimonium, СВѢДѢТЕЛСТВОУЕТЪ testare-
tur, ѿ uti editi pro о de; sed емъ ei, editi vitiose pro
имъ per eum, дї' аутѣ.

Specimen alterum, Joh. X. 9—16. e codice
Vindobonensi.

- 9) ЯЗЪ КСМЪ ДВЕРЬ. а) мною аще кто вѣзни-
детъ спсется. и вѣзидеть изидеть б) и пажить
обращаетъ с).

Ego

Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur, et ingreditur et egredietur, et pascua inveniet.

- a) Alii **ДВЕРЬ** janua, ostium.
- b) Melius alii **и ИЗЫДЕТЪ**.
- c) Cod. Serbicus **ОБРАЩЕТЕСЯ**, editi **ОБРАЩЕТЕСЯ**.

10. **ТАТЬ** d) **НЕПРИХОДИТЬ** **НЪ** e) **ДА ОУКРАДЕТЬ** и **ОУБИТЬ** и **ПОГООУБИТЬ**. **АЗЪ ПРИДОХЪ** f) **ДА ЖИВОТЪ** **ИМОУТЬ** и **БОЛЬ** g) **ИМОУТЬ**.

Fur non venit, nisi ut furetur, et mactet et perdat: ego veni, ut vitam habeant et abundantius habeant.

- d) Alias idem recte **ТАТЬ**, non **ТАТЬ**.
- e) Pro **НЪ** alii **РАЗВѢ** praeter, nisi.
- f) Alii **ПРИДОХЪ**.
- g) **БОЛЬ** pro **БОЛЕ**, alii **ЛИШЬШЕ**.

11. **ЯЗЪ** **КЕМЪ** **ПАСТЫРЬ** **ДОБРЫИ**. и h) **ДШЮ** **СВОЮ** **ПОЛАГАЮ** i) **ЗА** **ОВЬЦА** k).

Ego sum pastor bonus et animam meam pro pro ovibus.

- h) Pro и cum aliis legendum est **ПАСТЫРЬ** **ДОБРЫИ**.
- i) **ПОЛАГАЮТ** in tertia persona alii; Serbicus codex, quamvis **ПАСТЫРЬ** **ДОБРЫИ** legat, tamen primam personam **ПОЛАГАЮ** retinuit.
- k) Cod. Serb. **ОВЦЪ**, sed editiones antiquae **ОВЦА**, recentiores **ОВЦЫ**, quae inflexio non Slavica sed Russica est.

12. **Я** **НАИМНИКЪ** l) **ИЖЕ** **НѢСТЬ** **ПАСТЫРЬ**. **КМОУЖЕ** **НЕСОУТЬ** m) **ОВЬЦА** **СВОЯ**. **ВИДИТЬ** **ВЪЛКА** n)

ИДОУЩА

и доуца о), и штаваакть швьца и бѣгаакть. и
взакъ расхътиакть п р) и распоудить қ) швьца.

Mercenarius autem, qui non est pastor, cu-
jus non sunt oves propriae, videt lupum venien-
tem et relinquit oves et fugit, et lupus diripit eas
et dispergit oves.

l) Editi наемникъ, каі gracci textus ante иже non le-
git Slavus.

m) нѣсоуть editi quidam et Cod. Serb. hoc loco, alibi
несоуть.

n) Alii волка, et infra волкъ. Cod. Serb. вьлка et
вьлкъ neglecto, ut solet, discrimine inter ѡ et ѡ.

o) градоуца editi, гредоуца Cod. Serb.

p) расхътити к Cod. Serb. расхититѡ их editi.

q) распоудить scribendum erat.

13. Я наемникъ г) бѣжить. ꙗко наемникъ
къ. и не радить ѡ овцахъ s).

Mercenarius autem fugit, quia mercenarius
est, et non curat de ovibus.

г) наемникъ et наемникъ. Cod. Serb.

ѕ) овцахъ alii.

14. Язъ ксѣмь t) пастырь добрый. и знаю
моѡ. и знаютъ ма моѡ u),

Ego sum pastor bonus et cognosco meas, et
cognoscunt me meae.

t) Alii ксѣмь. Cod. Serb. subinde ксѣмь.

u) Cod. Serb. ме, моѡ про ма, моѡ.

15. ꙗкоже знакъ ма шїѡ. и азъ знаю шїѡ
и дшю мою х) полагаю за швьца.

Sicut novit me pater et ego agnosco patrem, et animam meam pono pro ovibus.

1) свою. Cod. Serb. convenienter syntaxi slavicae,

16. ИҢѢ у) ѡвѣца имамъ. ꙗже не соутъ ѡ двора сего и тѣ з) ми подобакъ привести. и гла мон оуслышеть аа), и боудеть кдино стадо. и кдинъ пастѣрь.

Alias oves habeo, quae non sunt ex ovili hoc, et illas me oportet adducere, et vocem meam audient, et fiet unus grex et unus pastor,

у) и инѣ editi; инѣ Cod. Serb. про инѣ.

з) тѣа editi, тѣик. Cod. Serb.

аа) оуслышеть Cod. Serb. neglecto, ut saepe, discrimine inter тѣ et и.

Specimen tertium Joh. X, 1—3. e codice Ruthenico (potius Serbico) Bibliothecae

Vaticanae.

1. Яминъ яминъ глаю вамъ. не въхоу а) дверми въ дворъ ѡвчѣи. нь прѣлазеи б) иноудѣ с) татѣ d) ксть и разбойникъ.

Amen amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed transcendit aliunde, fur est et latro.

а) не въхоу editi,

б) прѣлазѣ Cod. Serb. Копитаріи, прѣлаза editi.

с) иноуда Cod. Serb. Копитаріи.

д) тѣтъ Cod. Копитаріи, (cf. вѣинъ про бойнъ cod. Hankiani). Ante татѣ addunt editi той, cum in graeco ἐκεῖνος legatur.

Cap. IV. §. VII. Specimen Orthographiae.

2. Я въхо^ден д^верми, пастирь е) ѿ ѡвца^м.

Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium.

е) пастырь editi. Serbici codices negligunt saepe et confundunt discrimen inter ѡ et и.

3. Оемоу д^верникъ ѡвръзаетъ ф) и ѡвце гласъ кго слышать г). и свок ѡвце глашаетъ по и^мени и изгонитъ к h).

Huic ostiarius aperit, et oves vocem ejus audiunt, et suas oves vocat nominatim et educit eas.

ф) ѡвръзаетъ editi.

г) слышетъ Cod. Serb. Kopitarii, perperam posito и pro ѡ. слышатъ editiones antiquae.

h) их Genitivum pluralem pro accusativo к seu ѡ habent editi.

4. И кгда свок ѡвце и) ижденеть, прѣ^ними ходить. и ѡвце понемъ к) идоутъ, тко вѣдетъ л) гласъ кго.

Et quum suas oves emisit, ante eas vadit, et oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus.

и) свок ѡвца editiones antiquae, recentiores russice овцы. Cod. Serb. ubique ѡвцѣ.

к) по немъ editi.

л) вѣдатъ editi.

5. По чюждемъ неидоутъ. м). тко незнають нюждего п) гласа.

Alienum autem non sequuntur, quia non no-
verunt alienam vocem.

м) Desunt hic нь бѣжеть ѿ него, quae Cod. Serb.
Кор. legit. Editi но бѣжатъ ѿ него, fugiunt
ab eo.

н) чюждага Cod. Serb. Кор. cum inflexione recen-
tiori vulgaris dialecti га pro го. Editi antiquiores
чюждагъ, posteriores чѣждагъ.

6. Сию притчу рече имь ІѢ. ѿниже неразюу-
мѣше о) что бѣше р) ꙗже глаголаше ѿмь.

Hanc parabolam dixit eis Jesus: illi autem
non intellexerunt, quid esset, quae loquebatur eis.

о) неразѣмѣша editi.

р) баше editi. бѣ Cod. Serb. Кор.

7. Речеже пакы q) имь ІѢ. аминь аминь глѣю
бамь г) азъ ꙗкъ дверь s) ѿвѣцямь.

Dixit ergo iterum eis Jesus: Amen amen di-
co vobis, ego sum ostium ovium.

г) пакы recte Cod. Serb. Кор., пакы editi, polonice.

г) Ante азъ legunt editi ꙗкъ, quia, ѿт.

с) Про дверь Cod. Serb. Кор. пастирь pastor, utique
vitiöse.

8. Вси елико t) ихъ прѣиде прѣжде мене,
татиѣ u) соуть и разбойници. нь непослоушаше x)
ихъ ѿѣце y).

Omnes quotquot eorum venerunt ante me,
fures sunt et latrones: sed non auscultaverunt
eos oves.

Cap. IV. §. VII. Specimen Orthographiae.

2. Я ВЪХОДЕН ДВЕРМИ, ПАСТИРЬ е) ꙗ ѿвѣцѣмъ.

Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium.

е) пастырь editi. Serbici codices negligunt saepe et confundunt discrimen inter ы et и.

3. ОМОУ ДВЕРНИКЪ ѿВРЪЗАЕТЪ f) и ѿВѣе ГЛАСЪ КГО СЛЫШАТЬ g). и СВОЕ ѿВѣе ГЛАШАЕТЪ ПО ИМЕНИ и ИЗГОНИТЬ к h).

Huic ostiarius aperit, et oves vocem ejus audiunt, et suas oves vocat nominatim et educit eas.

f) ѿВЕРЗАЕТЪ editi.

g) СЛИШЕТЪ Cod. Serb. Kopitarii, perperam posito и pro ѡ. СЛЫШАТЪ editiones antiquae.

h) их Genitivum pluralem pro accusativo к seu ꙗ habent editi.

4. И КГДА СВОЕ ѿВѣе i) ИЖДЕНЕТЪ, ПРѢБИМИ ХОДИТЬ. и ѿВѣе ПОИЕМ К) ИДОУТЬ, ꙗКО ВѢДЕТЬ l) ГЛАСЪ КГО.

Et quum suas oves emisit, ante eas vadit, et oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus.

i) СВОЕ ѿВѣе editiones antiquae, recentiores russice ѿвѣцѣ. Cod. Serb. ubique ѿвѣцѣ.

к) по НИМЪ editi.

l) ВѢДАТЪ editi.

5. ПО ЧЮЖДЕМЪ НЕИДОУТЬ. m). ꙗКО НЕЗНАЮТЬ ЧЮЖДЕГО n) ГЛАСА.

Alienum autem non sequuntur, quia non no-
verunt alienam vocem.

m) Desunt hic нь бѣзѣть ѿ него, quae Cod. Serb.
Кор. legit. Editi но бѣжатъ ѿ него, fugiunt
ab eo.

n) чюждага Cod. Serb. Кор. cum inflexione recen-
tiori vulgaris dialecti га pro го. Editi antiquiores
чюждагѡ, posteriores чѡждагѡ.

6. Оию притчю рече имь ІѢ. ѡниже неразоу-
мѣше о) что бѣше р) ꙗже глаголаше ѡмь.

Hanc parabolam dixit eis Jesus: illi autem
non intellexerunt, quid esset, quae loquebatur eis.

o) неразумѣша editi.

p) баше editi. бѣ Cod. Serb. Кор.

7. Речеже пакы q) имь ІѢ. аминь аминь глѡ-
бамь г) азъ ꙗсмь дверь s) ѡвцямь.

Dixit ergo iterum eis Jesus: Amen amen di-
co vobis, ego sum ostium ovium.

q) пакы recte Cod. Serb. Кор., пакы editi, polonice.

г) Ante азъ legunt editi ꙗкѡ, quia, ѡти.

s) Про дверь Cod. Serb. Кор. пастирь pastor, utique
vitiose.

8. Вси елико t) ихъ прѣиде прѣжде мене,
татиѡ u) соуть и разбойници. нь непослоушаше x)
ихъ ѡбще y).

Omnes quotquot eorum venerunt ante me,
fures sunt et latrones: sed non auscultaverunt
eos oves.

- t) ЕЛИКОЖЕ Cod. Serb. Кор. ЕЛИКѠ editi.
 u) ТАТІЕ editi. ТЪТІК Cod. Serb. Кор. uti supra ТЪТѠ
 про ТАТѠ. Alias ѣ est signum vocalis ambiguae,
 uti in нѣ, quod Russi legunt но, Serbi на.
 x) но непослѣдшаша editi.
 y) ѡвѣе Cod. Serb. Кор. sed alibi ѡвѣѠ. Editi an-
 tiquiores ѡвѣа про ѡвѣа, recentiores russice ѡвѣу.

Oratio dominica Matth. VI, 9—13. ex editione
 Petropol. 1816.

Оче нашъ, ѡже еси на нѣбѣхъ, да сѣѣтся
 ѡмѡ твоѣ: да прѣѣдетъ црѣствѣе твоѣ: да бѣдетъ
 вола твоѡ, гѡкѠ на нѣсѣ, и на землѣ. Хлѣбъ
 нашъ насѣщный а) даждь намѡ днѣсь: и
 ѡстѡви намѡ дѡлги наѡша, гѡкѠ б) и мы ѡстав-
 лѡемъ должникѡмъ наѡшымъ: и не введѣ насѡ въ
 напѡсть, но избѡви насѡ ѡ лѣкѡвагѠ. ГѡкѠ твоѡ:
 естъ црѣствѣе и сѣла и слава во вѣки. Аминь.

а) Ms. Serb. Кор. насѣщствнѣи. Ms. Pragense
 насѣщствнѣи.

б) Ms. utrumque гѡкѡже про гѡкѠ. In reliquis praeter
 Orthographiam conveniunt cum textu hic
 impresso.

Grammaticae Slavicae

Pars I.

De vocum formatione.

Caput I

De syllabarum radicalium Structura.

§. 1.

Voces compositae e simplicibus constant, ut БЛАГОВѢСТВОВАНІЕ evangelium, bona annuntiatio, ex БЛАГО et ВѢСТВОВАНІЕ; ЗАКОНОПРЕСТѢПЛЕНІЕ legis transgressio, ex ЗАКОН, ПРЕ et СТѢПЛЕНІЕ; ЗАКОН vero ex ЗА et КОН.

Simplices voces sunt aut primitivae, ut БЛАГО, aut derivatae, ut ВѢСТВОВАНІЕ, СТѢПЛЕНІЕ.

E primitivis aliae sunt nudae, quae syllabam radicalem sine servili litera exhibent, ut БЛАГ, ЗА, КОН, ПРЕ, СТѢН; aliae auctae, i. e. servili litera indutae seu formatae, ut БЛАГО, СТѢПЛЕНІЕ. Accessit enim syllabae radicali nudae БЛАГ terminatio generis neutrius О; et syllabae СТѢН terminatio participii passivi ЕН, ob labialem n inserto epenthético А: СТѢПЛЕА, unde verbale СТѢПЛЕНІЕ.

De-

Derivatae ab aliis vocibus jam formatis deducuntur, uti verbalia вѣствованіе, стѣпленіе immediate a participiis passivis вѣствован, стѣплен verborum вѣствовати, стѣпити. Ex his стѣпити primum est a nuda radice стѣи formatum, вѣствовати vero derivatum, immediate a вѣство, hoc autem a вѣсти, alias вѣдѣти deductum, cujus nudam radicalem syllaba вѣд constituit.

In investigandis igitur vocum polysyllabarum etymis radicalis syllaba a servilibus literis, quae in formatione vocum accēdere solent, accurate distinguenda est. Vocis derivatae et simul compositae призкыточествовати superabundare, proximum etymon, rejecta praepositione прѣ, est избыточество, remotius autem избыток, quod superest. Hujus autem compositae et derivatae vocis, rejecta praepositione из et terminatione ок, primum erit быт, ab Infinitivo быти formatum. Resecta etiam terminatione ти remanet nuda radicalis syllaba бы.

Vocis decompositae засвѣдѣтельствовати testificari, rejecta praepositione за, etymon compositum est свѣдѣтельство testimonium, hoc autem accedente terminatione ство а свѣдѣтель deducitur, hoc vero ab Infinitivo свѣдѣти derivatur. Наес autem vox constat ex praepositione с, et simplici verbo вѣдѣти scire, ut itaque testis свѣдѣтель dicatur, quod rei conscius sit. Rejecta terminatione Infinitivi

tivi **ѣти**. Constat igitur **засвѣдѣтелствовати** ex tribus simplicibus elementis **за, с, вѣд**, quae conjuncta, accedentibus formativis **ѣти, ел**, deinde **ство** et **овати** vocem septem syllabarum producere. Sic **преизбыточествовати** a **бы**, accedentibus formativis **ти, ок, ство** et **овати**, derivatum, et cum **пре** et **из** compositum est.

Itaque, cum formatio vocum sine cognitione radicum et literarum, quae his accedere solent, clare exponi non possit, considerata sunt primum simplicissima vocum stamina et primigenia syllabarum radicalium structura, deinde literarum formativarum functiones.

Classis I. Syllabarum radicalium.

§. 2. Classe I. continentur eae syllabae, radicem constituentes, quae aut sola vocali, aut unica consona initiali, et vocali finali, quae tamen in paucis etiam abesse possit, constant; suntque sequentes:

1. —	а	о	у	—	—	и	я	—	—
2. вѣ	ва	—	—	бы	—	ви	—	вѣ	—
	ѣа	ѣо	ѣу	ѣы	—	ѣи	—	ѣѣ	—
	па	по	—	—	—	пи	па	пѣ	—
	ма	—	—	мы	—	ми	ма	—	—

3.	нѣ	на	—	ну	ны	не	ни	—	нѣ	—
		ла	—	—	—	—	ли	—	—	—
		ра	—	ру	ры	—	ри	—	рѣ	—
4.	аѣ	аѡ	ау	—	—	—	—	аѣ	—	—
	тѣ	та	—	ту	ты	—	—	та	—	—
5.	за	—	—	—	—	зи	—	зѣ	—	—
	—	—	—	—	же	жи	жа	—	жо	—
	сѣ	—	—	су	—	сь	си	—	сѣ	—
	—	—	—	—	ше	ши	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	чи	—	—	—	—
	—	—	—	—	че	чи	ча	—	чо	—
6.	ха	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	кѣ	ка	—	ку	кы	—	—	—	—	—

Syllabas во, но, со, ко, cum vocali euphonica, huic indiculo insertas non reperiēs, cum ad вѣ, нѣ, сѣ, кѣ referendae sint. Sic et femininum та et neutrum то а тѣ, си (ѣ) vero et сѣ hoc, а сѣ orta sunt.

§. 3. Continentur hac tabula prima stamina plurium partium orationis, et quidem

a) Pronominum personalium:

и eum, ѣ eos, ꙗ id, ю eam.

ва, fem. вѣ nos, primae personae Dualis.

м primae personae nota, inde ми mihi, ма me,

мы nos (ἡμεῖς).

ны nos (ὑμεῖς), нам nobis, нас nostrum.

ты tu, ти tibi, та te.

Determinativorum et demonstrativorum:

та ille, iste, fem. та, neutr. то; inde adverbium тѣ
isthic, illic.

сь hic, fem. си, neutr. се, inde Interjectio се ecce.

Reciproci recto carentis: сѧ se, Dat. си, Gen. себѣ.

Relativi: же, quod pronomini и suffigi solet:

иже, таже, же, qui, quae, quod.

Interrogativorum: че, cui determinativa то et
со suffiguntur; hinc что, чего, quid; et к, cum
quo то conjungi solet: кто, quis?

b) Verborum, quorum praeterita simplicia
prima themata exhibent:

ѣи feriit; hinc ѣити, ѣю.

пи bibit; hinc пити, пю. мы lavit; hinc мыти, мыю.

Eadem ratione а вы, би, вѣ, ба, би, ны, ла, ли,
ры, рѣ, да, дѣ, ты, та, сѣ, ши, чи, ча seu ча,
чо seu чѣ, ка, кѣ formantur Praesentia выю, вю,
бѣю, бю, баю, ныю, лаю, лю, рю, рѣю, даю,
дѣю, тую, таю, сѣю, шю, чю, чаю, чѣю, каюся,
кю. А themate жи: жити, живѣ vivo. Аб и: ити,
идѣ eo, а ше всего шѣдѣ, а бѣ fuit, aut а бы: быти,
фут. бѣдѣ его.

А ма, ми, ма, ри, дѣ, зи, сѣ, кы: мадѣ,
минѣ, мадѣ, ринѣ, дѣнѣ, зинѣ, сѣнѣ, кынѣ.

А па tetendit, пати, Praes. пнѣ. Sic etiam
мнѣ, тнѣ, жнѣ, чнѣ, а ма, та, жа seu жа, ча seu ча,
exclusa vocali thematis formata sunt.

c) Particularnm non flexibilem, uti Praepositio-
num: о, у, въ, вѣ, на, по, на, до, за, съ, къ;
Conjunctionum: а, и, ко, нѣ, ли, да; Adverbio-
rum не, ни, нѣ. Haec, uti Praepositiones aliis vo-
cibus praefixae, composita constituunt: оумы ab-
luit, почто quare, пода porrexit, забы oblitus est,
сидѣ descendit, недѣг morbus, нечист immundus,
никто nemo, ничто et ничего nihil, нѣкто aliquis,
нѣчто aliquid etc. Constat itaque никтоже ex ele-
mentis: ни-к-то-же; et ничегоже ex ни-че-го-же.

d) Substantivorum et Adjectivorum, si litera
servilis in fine accedat. Sic дѣй, in compositis
злодѣй malefactor, любодѣй fornicator, est per-
sona agens, factor, а дѣ seu дѣю. Eodem modo
derivatur бой praelium а би seu бѣю caedo, жив
vividus а жи, живѣ vivo, пиво potus а пи, пѣю bibo,
дар donum а да, даю do, вѣтрѣ ventus а вѣ,
вѣю, вѣти flare, et infinita alia. Formas autem
Substantivorum et Adjectivorum primitivas, quae
nulla servili auctae sint, haec tabula nullas com-
prehendit. Neque Illyricum нада spes, expecta-
tio, cujus compositi pars altera да syllaba radi-
cali nuda constare videtur, objici potest. Nam
нада ex надежа, pro надежда, а надѣю seu на-
дежда contractum est. Lusatarum vero inferio-
rum са i. e. за lacryma ex ла ortum, et ipsum

Ла

la ex *сѣза* seu *сѣза*, apud Lusatas superiores *сѣза*, contractum est.

§. 4. Cum Lexicon radicum hoc loco inserere non liceat, saltem primae seriei hujus classis significatus paucis indicabimus.

a Conjunctio, at, sed, et.

o seu *ω* Praepositio, de: *ω нем* de eo, *ω ком* de quo.

ω, Interjectio, o!

γ 1. Praepositio, apud: *γ негω* apud eum, *γ когω* apud quem.

γ 2. Adverbium: *не γ*, nondum. *γ же* jam, compositum ex *γ* et *же*.

γ 3. Stamen verbi simplicis *γти*, *γю*, cujus composita *изγю* exuo, et *ωбγю* induo, in usu sunt.

γбо ѿ, itaque, compositum ex *γ* et *бо*.

и 1. Conjunctio, et: *идем и мы*, imus et nos. *и бо* etenim, compositum ex *и* et *бо* enim. *или* aut, compositum ex *и* et *ли* an.

и 2. Pronomen, Accus. *и* eum, Instrum. sing. *имь* per eum, Gen. plur. *их* eorum, *ѿних* ab iis, Dat. *им* iis, *къ ним* ad eos, Instrum. *ими* per eos, *ѿ ними* cum iis. Ante vocalem *и* transit in consonam *ј*: *кгω* ejus, *кмѣ* ei; *кмѣ* ejus (feminae), *ки* ei fem., *ю* eam, *к* Accus. id, *ѣ* eos.

и же ex *и* et *же* compositum Pronomen relativum, qui, fem. *ѣ же*, quae, neutr. *к же* quod.

и 3.

и 3. Stamen verbi ити ire, cujus Praesens идѣ
ео, Praet. идѣ ivit.

ѣ stamen verbi ѣти capere, Pret. ѣ, ѣт, Prae-
sens имѣ.

ѣ eos, eas, ea, Acc. plur. ab и. ѣже ab иже.

ѣ, ѣт, ѣти Serbici codices pro ѣ, ѣти.

ѣ seu ѣ id, Accus. gen. neutr. ab и; ѣже ab иже.

ю eam, Accus. fem. ab и. юже ab иже.

Specimen hocce facile augeri potest, si omnia derivata et composita ipsi syllabae radicali sub-
jiciantur. Sub жи ex. gr. non solum жив, живот, ѡживѣ, поживѣ, житіе, житель, жителство, жи-
телствѣю, sed etiam жизнь, жито, житница, пажить et compositorum, quorum primam partem живо constituit, copia collocanda erit.

§. 5.

Classis II, syllabarum radicalium, quae duabus con-
sonis aut vocali initiali, quae consonae aequivalet,
et consona finali constant.

A vocali solida inchoantia:

1) үй. 2) ов, ав, об, ѡв, үпъ, үм. 3) он, үн;
үл; ор. 4) үд, от, ѡт. 5) аз, үз, оъ, үг. 6) аг
үг; үх; ок, үк.

үѡ refer ad ү et ѡ primae classis.

үпъ confer cum вѡпъ,

үз confer cum ваз.

үже jam, refer ad ү et же primae classis.

үже

үже funis, refer ad үз: ұза.
 үши aures, refer ad үх: үхө.
 очи oculi, refer ad ок: око.
 үчити docere, refer ad үк: ұка.

A vocali liquida:

1) пй, кй. 2) нв, пв, пк, пп, пм. 3) ин, юн;
 ил, пал, кал, пр. 4) па, ка; пт. 5) из, пз, кз;
 кж; пс, кс. 6) иг, пг, юг; юх; пк, кк.

ида ед, refer ad и: ити primae classis.
 юза, юзник refer ad үз: ұза.
 южика cognatus, refer ad үз: үже.
 южный, южскый australis, refer ad юг.
 кчати sonare, refer ad кк.
 юхати odorari, refer ad үх: үхати.
 пакω quia, пакый qualis, vide sub ак derivata
 аб и.

A labiali в:

1) вой. 2) бак, бап, бѣпъ, вѣм. 3) вѣи (внѣ),
 вонъ, выи, вин, вѣи; вѣа, вѣа, вѣа, вѣа, вѣа; вѣѣ,
 вѣр, вѣр, вѣѣ. 4) вѣа, вѣа, вѣа, вѣа, вѣа, вѣа;
 вѣт; вѣт, вѣт. 5) вѣз, вѣз, вѣз, вѣж; вѣс, вѣс,
 вѣс, вѣс, вѣс, вѣс; (вѣш), вѣч. 6) вѣх; вѣк, вѣк.

вѣвати refer ad ви: вию seu винъ primae classis.
 вѣлити, вѣла refer ad вѣа: вѣѣти velle.
 вѣдити, вѣда, вѣда refer ad вѣа ducere.
 вѣз, вѣзити refer ad вѣз: вѣзъ vehere.
 вѣз in вѣзѣ ubique, refer ad вѣс omnis.
 вѣс in вѣсток, вѣход refer ad вѣз seu вѣз.
 вѣше, вѣшній refer ad вѣс: вѣсок altus.
 вѣшаю refer ad вѣс: вѣсити suspendere.
 вѣщаю refer ad вѣт, unde etiam вѣщ res, про
 вѣщ.

вѣчный aeternus, est a вѣк seculum.

вага libra, est a germ. *Wage*, inde важити.

А labiali в:

1) вѣй. 2) вав, вав, воб. 3) ван, вал, воль, вѣл, вѣл, вѣ, вѣю; вар, вор, вѣр, вер (вра), вѣр, вѣр (ври). 4) вод, вѣд, вѣ (вѣдѣ); вѣт. 5) воз, вѣз; вѣс, вѣс, вѣч. 6) вог, вѣг; вѣх; вок, вѣк, вѣк.

вой praelium, et Iterativum вивати, refer ad ви:

вити primae classis.

вѣв, вѣвати refer ad вѣ: вѣти,

вѣю in Infinitivo вѣвати vomere.

вѣжати fugere, refer ad вѣг: вѣгѣ.

вѣжій, вѣжество, ad вог.

вич flagellum, ad ви; вѣю.

А labiali п:

1). 2) пав, поп, пѣп. 3) пенѣ, пѣн; пал, пол, пѣль, пѣл, пѣл, пѣл, пѣл, пѣл, пѣл; пѣр, пѣр, пѣр, пѣр, пѣр, пѣр, пѣр, пѣр, пѣр. 4) пад, под, пѣд, пѣд; пот, пѣт, пѣтѣ, пѣт, пѣт, пѣт, пѣт, пѣт. 5) пѣз, пѣс, пѣс, пѣс, пѣс; пѣе, пѣч, пѣч. 6) пѣг, пѣг; пѣх, пѣх, пѣх, пѣх (пѣх), пѣх; пак, пѣк, пѣк.

пой in напей potus, напоити ποτίζειν, et пиво refer ad пи: пѣю primae classis.

пѣпел cinis, compositum ex по et пѣл, refer ad пѣл: пѣлти, пѣлти.

пѣне saltem, utpote compositum refer ad по et пѣ, pro ꙗ seu е, ab и. Sic et пѣнеже resolvendum est in по, пѣ (е) et же.

пѣр: addita terminatione Praeteriti ѣ: пѣрѣ, inde пѣрѣти, cujus Praesens пѣрю, a quo пѣра lis.

пѣз

ноз in позѡ, позѡѣ est e по et с, mutato с in з ob ѡ sequens.

нос in носѡѣ post, itidem e по et с, cui servile ѡѣ accessit.

пѣш, пѣшій pedes, refer ad пѣх, inde et пѣхота pedites.

печ in печаль moeror, (forte et печать sigillum) refer ad пекѡса.

печь furnus, est a пекѡ pinso.

пища cibus, a питати nutrire, alere.

A labiali м:

1). 2). 3) мен (мн), мень, мн (мнѣ) мѣн; мал, моа, мел, мил, мѣл; мор, мир, мѣр, мѣр (мѣрѣ). 4) мѡд, мѣд, мѣдѣ; мат, мот, мѡт, мыт, мет, мат, мѣт. 5) маз, моз, мѡж; мыс, мас, мѣс, мыш; меч, мац. 6) мог; мг (миг), мах, мох, мѡх, мѣх; мак, мок, мѡк, мак, мк.

май Majus, peregrinum est. мой meus, оре ой derivatum, refer ad м (ма, ми, мы) primae classis.

мимо praeter, refer ad минѡ, мѣю.

мажѡ ungo, масть, масло ad маз: мазати.

межа limes, междѡ inter, ad мѣд.

мжити, мизати nictitare, мжа nictitatio, ad мг.

мѣшати miscere, ad мѣс: мѣсити. мшѡ ad мѡх,

мѡх, Russ. мох, Serb. et Carniolis мах, muscus.

мочити, мѡчити ad мок, мѡк. мче in промче ad мк: мкнѡ.

мощ, мѡщи, магати, можен, ad мог: могѡ possum.

магкый mollis Russicum est, ortum e Slavico

мак: маккый.

A linguali н:

1) най. 2) нов, нив, неб, нѣм. 3) нын, нан; нор, нѡр, ныр, нр (нрѣ). 4) над, нѡд; нить,

5)

лѣчити mederi, лѣча curatio, ad лѣк.

лочити lambere ad лок: локати.

лаца lens, lentis, siquidem ѡ ex т ortum sit, ad hanc classem, non ad tertiam, spectat.

A linguali р:

1) рай, рой 2) раб, рев, рв (рва); раб, рѣк, рѣб, реб, раб; роп, реп, рѣп; рам, рем, рѣм. 3) ран, рѣн, рѣнь. 4) рад, роа, рѣа, рѣа, рѣа, рѣа, рѣа (рѣа), 5) раз, роз, риз, рѣз; раж, рѣж (рож), рѣж, рж (ржа); рос, рѣс, рѣс, рѣс, рѣс, рѣш, рѣш; рач, рѣч. 6) рог, рѣг, рѣг; рѣх, рѣх; рак, рѣк, рѣк, рѣк (рек).

раб servus, рабен aequalis, in aliis dialectis роѣ, ровен.

ров fovea, refer ad рѣ: рѣю fodio. Ab eodem рѣлец, рѣло derivantur.

ринѣ, ѡтринѣ, repellere, refer ad рѣю primae classis.

рало aratrum, pro орало, refer ad ор: орати arare.

раждаю genero, парю, refer ad роа: роаити.

рожен veru, stimulus, refer ad раженъ.

рожа a peregrino rosa ortum est.

рожец, рожи, керѣтѣ, siliquae, refer ad рог cornu. Huc refer et Adject. рожан.

рождаѣ est collectivum а розга palmes; refer utrumque ad роз pro раз. Alternant enim а et о in hac particula.

ржа, ржа асруго, refer ad рѣѣти, а quo differt ржѣ, ржати, hinnire.

рас in распнѣ, распинаю dispando, crucifigo, refer ad раз.

рачица est diminutivum а рака tumba.

рѣчка vas, урна, refer ad рѣка.

A litera А:

1) дой. 2) дав, два (двѣ), дек, див, двѣ; док, двѣ, дек, дѣп; дом, дым, дмѣ. 3) дѣн, дѣнь, дѣно; дал, дол, дѣл; дар, дер (дра). 4) двѣд, дат, двѣт. 5) двѣж, дес, двѣс. 6) дѣг, дег; дх (дѣх), дик.

А дой formatum est дойти lactare.

А дав 1) давити, удавити suffocare; а дав 2) давиш pridem. А двѣ 1) двѣрь levir; а двѣ 2) двѣать novem. А двѣд двѣва puella, virgo. А див mirum, дивитиса mirari. Ad док spectant докѣ, докрьш. двѣ est quercus. А дек est декрь vallis. А дѣп дѣпла concavitas. дом est domus; дым fumus, quod ad дмѣ referri possit.

дѣна репо, дѣнь dies, дѣно fundus. А дал далѣк longius, далекыи longinquus, remotus. А дол долѣ, долѣ deorsum, humi. А дѣл est дѣлѣти partiri, at дѣло opus, est а дѣю. А дар ударити percutere. А дерѣ, драгѣ, лacerare est Iterativum дѣрати, et дѣра foramen.

дѣд est avus, дѣта infans.

дѣжа convenit cum germ. Döse.

А дес 1) est десѣть decem; а дес 2) десныи dexter, десница dextera; а дес 3) десна, plur. десны (Boh. деснѣ) gingivae А двѣс est Boh. двѣсѣти terrere.

А дѣг est compositum недѣг morbus et дѣж robustus, дѣга vero est iris. А дег est Russ. дѣготѣ (olim apud Boh. dehet) pix liquida, germ. Theer. А дх est дхѣнѣ seu дѣхѣнѣ, Iterativum дѣхѣти, Praes. дѣшѣ, spirare. At дѣша anima est а дѣх spiritus, quod est formatum а дѣ: дѣю primae classis.

дик in dialectis est idem, quod slavicum дѣвѣй ferox, incultus,

A litera т:

1) тай. 2) топ, тѡп, теп: том, тем (тм), тим, тѣм. 3) тѡн (тон), тѡн, тѡн, тен, тин; таль, тол, тѡл, тѡл, тел, тѣл, тл (тлѣ); тор, тѡр, трн, тр (трѣ, трѡ). 4) тать, тѡт, тет, тат. 5) тез, тѡз; тес, тис, тѣс; тѡч. 6) тѡг, тѡг; тѡх, тѡх, тѡх. ток, тѡк, тѡк, тек, тк (тка), тк (тче).

Ab adverbio тай, occulte, formantur таити occultare, тайна mysterium etc. At таю, таити liquescere, refer ad та primae classis.

тѡп est obtusus, hebes, inde тѡпити.

А тем seu тѣм est тѣма tenebrae, inde темный, темница carcer. А тѣма differt тма myrias.

тимѣніе et тина coenum, faex, non significatu, sed secunda radicali differunt.

тѣма est sinciput, vertex.

А тон formatur adjectivum тонкый, tenuis. тонѡ, mergor, convenit cum топнѡ, топити,

А тѡн formatur adverbium тѡне (тѡнѣ) gratis, frustra. тѡн est sepes, а тен vero тенето cassis, plaga.

тѣнь est Russis umbra, pro Slavico сѣнь seu стѣнь.

тѡл est pharetra; тѡл occiput, tergum.

тѡл corruptio, а тѡлѣти, unde et тѡлѣніе.

телец vitulus, differt а тѣло corpus, non solum forma, sed et ipsa radicalis syllabae vocali.

трѣе, трн, tres, tria, in derivatis et compositis vocalem mutat; hinc трѣ, трѡк, троица trinitas.

трѡ, трѣти et трѡю conveniunt et significatu et ipsis radicalibus literis cum latino *tero*, *tritum*.

А тать fur, est тѡтъка furtum etc.

тѣта est amita, matertera; тѡтѡва chorda, nervus.

тез in compositis тезо: тезоименіе idem nomen. тѣжити refer ad тѣга taedium.

тазати, unde тажеа lis, iudicium, contentio refer ad таг: тагати; quo etiam spectant: тажаніе quaestus, тажатель operarius, agricola; тажек gravis, тагота, тажесть sunt a таг: тагнѣ.

А тес formatur тесати, тешѣ; а тѣс vero тѣснѣй angustus, тѣснота angustia. тѣшити delectare est a тѣх, unde утѣха consolatio. тис est taxus; тисѣ quiete et тишина refer ad тих.

теча cursor, теченіе cursus, refer ad тек.

точію solum, confer cum токмѡ.

ток fluxus, et точити, unde точило torcular, refer ad тек: текѣ.

тѣча est nubes, imber, grando.

тѣчен, тѣчний pinguis est a тѣк.

тѣшити extinguere refer ad тѣх.

ткати texere, differt a ткнѣ, et ejus Iterativo тыкати figere, unde доутыкатиса tangere.

тицати, стицати confluerе, concurrere, est a текѣ.

Inchoantia a sibilantibus: a s et z:

1) зай. 2) зов (зва); зок, зук, зѣб, заб; зем, зим, зми. 3) зна, зѣн; зѣл, зѣл, зѣл; зар, зор, зорѣ, зр (зрѣ, зир, зор). 4) заа, зать.

заяц lepus formatum est a зай, nisi potius sit a за primae classis.

зѣбати agitare cunas, a зѣб. зѣбель cunae, Russis et Carniolis.

зѣница pupilla a зѣн, cui terminatio нца accessit.

зрѣю maturesco, differt a зрю, зрѣти aspicere, cujus iterativum est зирати. Substantiva vero a зрю deducta inter з et р inserunt o: позор, зазор.

ЗАА-

ЗДАТИ videtur compositum ex **с** et **ДАТИ**, eodem modo, uti latinum condere. Iterativum a **ЗДАТИ** est **ЗИДАТИ** aedificare, hinc et **ЗИД** murus apud Serbos, **ЗЕДЪ** fem. apud Bohemos. Legitur Psalm. 101, 8. **НА ЗДѢ**, ἐπὶ δώματος et Ps. 128, 6. **ТРАВА НА ЗДѢХ**, χορτὸς δωμαίων. Concordant Psalterium Ms. Bibl. Palatinae et editio Veneta loco primo, verum secundo versiculo legunt **НА ЗДАНІИ** in aedibus. Inflexarum vocum **ЗДѢ** et **ЗДѢХ** casum rectum auctor. Concordantiarum in Psalmos, Antiochus Kantemir, ignoravit; Polykarpow vero in Lexico trilingui sub **ЗДА** citat **ЗДО**, istudque explicat per **КРОВЛА**, σκεπή, tectum, respiciendo certe versiculos Psalmorum citatos, cum **ЗДА** et **ЗДО** nullibi legatur. Localis casus in sing. **ЗДѢ**, in plur. **ЗДѢХ**, rectum habere possit **ЗДА** seu **ЗОД**, cum **ЗОДЧИЙ** architectus vix aliunde deductum sit.

A litera ж:

1) 2) **ЖВ** (**ЖВА**), **ЖАВ**. 3) **ЖЕН**, **ЖИН**, **ЖАЛ**, **ЖЕЛ**, **ЖИЛ**, **ЖАР**, **ЖР** (**ЖРѢ**). 4) **ЖАД**, **ЖИД**, **ЖА** (**ЖДА**). 5) **ЖЕЗ**, **ЖАС**. 6) **ЖГ** (**ЖЕГ**).

ПРО ЖВЪ, **ЖВАТИ** mandere, apud Russos **ЖУЮ**, **ЖЕВАТИ**.

ЖАВ, **ЖЕН**, **ЖИЛ** sunt Genitivi plurales a **ЖАКА** гана, **ЖЕНА** mulier, **ЖИЛА** vena. Ast **ЖЕНЪ** refer ad **ГНА**: **ГНАТИ**.

ЖУПЕЛ sulphur, germ. *Schwefel* peregrinum, sed civitate donatum est.

ЖИНѢ Bohemis est seta equina, Carniolis **ЖИМА**, *Rosshaar*.

ЖЕРТВА victima, sacrificium, **ЖРЕЦ** sacerdos, est a **ЖРЪ**; **ЖРѢТИ** (**ЖРЕТИ**) immo **аре**, sacrificare. Norunt tamen Slavi et **ПОЖРЕТИ** et hujus Iterativum **ПОЖИРАТИ** (unde **ЖИР**), deglutire, devorare; Carnioli non nisi **ЖРЕМ** (pro **ЖРЪ**), **ЖРЕТИ**,

vorare, Serbi ждѣрати eodem significatu. Russis praeter Slavicum жрѣти etiam жратѣ in usu est. Bohemi distinguunt жерѣ, жрати vorare, а жрѣ, пожрѣ, пожрѣти deglutire.

жатѣва messis, жатель messor, sunt а жати, жнѣ: primae classis.

жажда sitis, refer ad жадати, cujus Praes. primum жаждѣ.

жезѣ baculus, virga, supponit radicalem syllabam жезѣ.

жизнь vita, живѣ, живити, животѣ, житѣль, житѣ, et plura alia refer ad жи: жити primae classis.

жигати, жизати sunt Iterativa а жгѣ, жеши.

А litera с:

1) соѣ, сѣѣ, сѣѣ. 2) совѣ, снѣ; сопѣ, сѣпѣ, сѣп сѣпѣ, сѣпѣ, сѣп (спа, спе, соп), сѣпѣ; самѣ, сѣмѣ, смѣ. 3) санѣ, сынѣ, синѣ, сѣн (сон), снѣ, сѣнѣ, сѣнѣ; сало, соль, сѣлѣ, сѣлѣ, силѣ, сла (сѣлѣ), сѣлѣ, сѣлѣ; сорѣ, сѣрѣ, сѣрѣ, сѣрѣ, сѣрѣ. 4) сѣдѣ, сѣдѣ (сѣдѣ, сѣдѣ), сѣдѣ; сотѣ, сѣтѣ, сѣтѣ, сѣтѣ (сто), сѣтѣ, сѣтѣ. 5) сѣсѣ (сѣса, сѣс); сѣчѣ, сѣчѣ, сѣчѣ. 6) сѣгѣ; сѣхѣ (сѣхѣ, сѣхѣ, сѣхѣ); сѣкѣ, сѣкѣ, сѣкѣ, сѣкѣ, сѣкѣ.

соѣ, совѣ sunt Genitivi plurales а сомѣ corvus glandarius, соѣ noctua.

А сѣѣ formatur сѣѣти splendere, nisi plane sit а сѣ, quod ad primam classem referendum est.

собака canis Russicum est, non Slavicum.

Reciproci Genitivus сѣсѣ, Dativus et Localis сѣсѣѣ, augmentum сѣсѣ recepere.

сѣма semen, а сѣю derivatum est, quod in prima classe locum habet.

Praeteritum **спѣ** est a **спати** dormire, **спѣ** vero a forma **спнѣ**. Praeteritum Gerundivi **сп** inserit euphonicum **о**: **успѣ**, **успѣшій**.

смѣю audeo, differt a reflexivo **смѣюся** rideo. Ab illo sunt **смѣлый** audax, **смѣлость** audacia, ab hoc **смѣх** risus.

сила est Genitivus a **сила** virtus, vis, et a **сило** laqueus.

A **слѣ**: **слѣю** fit **словѣ** appellor, inde **слово** verbum.

слѣма trabs summa, est a **слѣ** ope **ма** formatum.

Factitivum **садити** ponere, plantare, est a **сѣдѣти** sedere, et hoc a primitiva forma **сѣдѣ**.

сѣдѣю canesco, est a **сѣдѣ**, **сѣдѣый** canus.

сѣть laqueus, differt a syllaba radicali verborum **сѣтити**, **посѣтити** invisere, et **сѣтовати** lamentari, plorare.

A **стѣ** deducta videri possint **стѣнь** umbra, alias **стѣнь**, et **стѣна** paries, murus. Confer graecum **σκιᾶ**.

сажа fuligo, refer ad **садити**.

сажень orgyia, ad **сагати** spectare videtur, cum Bohemi *sah* i. e. **саг** dicant.

сице sic, **сицев** huiusmodi, a demonstrativo **съ** primae classis derivata sunt.

сѣша arida, et **сѣшити** siccare, refer ad **сѣх** siccus, aridus,

сѣч, **сѣченіе** caedes, **сѣчице** instrumentum secandi (Psal. 75, 6. *λαξευτήριον*), uli Iterativum **сѣцати** sunt a **сѣкѣ**.

A litera **ш**:

1) **шѣй**, **шѣй**. 2) **шнѣ**; **шен**, **шип**; **шѣм**. 3)

шин; **шел**; **шар**, **шир**. 4) **шат**. 5) **шес**, **шиш**.

шѣй et **шѣй**, inde **шѣйца** laeva manus.

шѣи plur. jusculum e brassica, vulgo **шн**, Russis usitatum.

шѣм, Russ. шеа, collum, slavice et вѣм.
 шамти, ошамтиса, vitare, abstinere.
 шикати, cujus compositum прошикатиса de arboribus Luc. 21, 30. legitur: прошикаются emitunt folia, προβάλλωσιν.
 шин, inde шинск rosa canina.
 шѣм est sonitus; шар color.
 шеа: шеаа refer ad ше primae classis.
 шатайтиса fremere, шатаніе fremitus, in libris Serbicis шетаніе.
 шес syllaba radicalis numeri шесть sex. Confer. hebraicum שש, lege шеш.
 шаг gressus, шагаю gradior, sunt voces Russicae.
 шик sericum Аpos. 18, 12. Ostrogiensis et Mosquensis prima editio habent, pro шелк; sed utrumque peregrinum est. Illyrii sericum свила vocant, alii aliter. Olim et шида (a germ. *Seide*) in usu fuit. Nam 2 Esdr. 5, 6. in antiquis editionibus legitur кидаръ шиданый, pro hodierna interpretatione кидаръ вѣсонный, quae graeco κίδαριν βυσσίνην melius respondet.
 шев (шоб) sutura, шеву sutor, шило subula a ши: шию suo, primae classis, derivata sunt.

Quae a litera duplici ѡ inchoantur, uti ѡаа gigas, ѡаао portentum, ѡит scutum, ad tertiam classem spectant, quia ѡ aequivalet literis шч.

А litera ѡ non nisi pauca inchoantur:

1). 2) ѡѣв, ѡѣп. 3) ѡѣн, ѡѣл, царь. 4) ѡѣа, ѡат.

ѡѣвъ, f. Carniolanis et Serbis est tibia, fistula, tubulus, germ. *Spule*; inde ѡѣвница lyra, fistula.
 ѡапаа Russis est ardea, Serbis vero чапаа.
 ѡѣп 1) masc. flagellum, germ. *Dreschflegel*.
 ѡѣпъ 2) fem. catena Russis, in libris slavicis чепъ.

ѡѣп

цѣп 3) pro цѣп: цѣпити, цѣпати findere (ligna), Russis цѣпати.

цѣп 4) inde цѣпенѣю obrigescere, Marc. 9, 28; ѡцѣпенѣвает (olim ѡцѣпѣнѣвает) arescit. Bohemis цепенѣти est rumpi, perire.

цѣн gen. plur. а цѣна pretium, inde цѣнити aestimare, цѣнный pretiosus, многоцѣнный multi pretii.

цѣл integer, sanus, inde цѣлѣти, исцѣлѣти sanari, цѣлити, исцѣлити sanare; цѣлѣю, цѣловати salutare, salvum esse jubere; osculari; цѣломѣдріе sobrietas, σωφροσύνη.

царь rex, vox peregrina, sed ab annis plus mille civitate donata. Inde царица regina, царск, царскый regius, царство et царствіе regnum. въцаритиса et царствовать regnare, царьград urbs regia (Constantinopolis).

цѣд, inde verbum цѣдити colare, ѡцѣждати percolare, цѣдило colum.

цѣта, in lib. Serb. цѣта, Luc. 20, 24. denarius; hinc apud Russos bracteola aurea sive argentea lunulae figuram referens, apud Bohemos цѣтка, germ. *Flitter*.

A littera ч:

1) чай. 2) чав, чап, чѣп. 3) чин, чѣл, чар, чер. 4) чад, чѣд, чѣт, чѣ (чѣтѣ). 5) чѣз, чиж, чѣс, чѣс, чаш, чих.

чай, inde чайка avis, apud Russos Iarus, germ. *Mewe*, apud Bohemos vanellus, *Kibitz*.

чав, inde чавка monedula apud Serbos, apud Bohemos et Carniolanos кавка.

чѣство sensus, interposito в epenthetico, refer ad чѣ: чѣю sentio; in prima classe.

чап Bohemis est ciconia, *Storch*, Carniolis чапла, Serbis autem ardea. Confer Russicum чапла.

чеп, m. embolus, *Zapfen*, differt a чепъ, f. catena, чепочка catenula, Exod. 28, 24, Russis цѣпь, olim Slavis верига.

чин ordo; чинити ordinare, componere.

чел, inde чело frons, челаа familia, человек homo, челюсть mandibula.

чар, plur. чары, magia, praestigiae, inde чаровати, чарованіе. чародѣй veneficus, *φαρμακὸς* Apoc. 22, 13. Et 2 Tim. 3, 13. чародѣи sunt impostores, seductores, *γόητες*; чародѣиіа Gal. 5, 20 sunt veneficia, *φαρμακεία*, et Act. 19, 18. *περτεργα*, curiosae artes. Bohemis чара est linea, certe nigra, чарове autem artes magicae, a lineis nigris ita dictae.

чер, collatis черт niger spiritus, diabolus, черта linea, videtur radix Adjectivi черн; quod tamen malim ad tertiam classem referre.

чаа gen. plur. a чаао filius aut filia, *τέκνον*, dimin. чааце filiulus, collect. чааь liberi, compositum исчааіе proles. чаалюбца Tit. 2, 4. *φιλότεκνος*, liberorum amans.

чѡа gen. plur. a чѡао miraculum, чѡаитиса mirari. Huc refer чѡжаа alienus, extraneus. чѡжін eliso а idem est ac чѡжаій, quod minus recte чѡжаый in impressis libris scribitur.

чет gen. plur. a чета turма. сочетати, сѣчетати, conjungere, Matth. 19, 6. Marc. 10, 9.

чт, Praet. чте, Praes. чтѡ, Inf. чести, Iterat. читати, 1) numerare, 2) legere, 3) honorare. Inde 1) число, чисма, numerus, 2) чтеніе lectio, чтец, читатель, lector. 3) честь honor. чтилице 2 Thess. 2, 4, *σέβασμα* numen, quod colitur.

чез, inde чезнѡ tabe consumi apud Russos; in slaviciis libris non nisi compositum cum из legitur: Praeteritum исчезѡ, Fut. исчезнѡ, Iterat. исчезати *ἐκλείπειν*, deficere, evanescere.

чиж, чижек Russis, чижек Bohemis, notissima avis acanthis, fringilla spinus L., *Zeisig*.

час hora, часослов horologium, preces horis statutis persolvendae.

чес, inde чесати pectere, pectine colligere, carpere, Praes. чешу. чесало pecten. чешуга squama. Нис refer чеснок, Bohemis чешек allium.

чаш Gen. plur. а чаша calix, poculum.

чих, inde чихати et чхати, чихну et чхну, sternutare, чхненіе, et чханіе sternutatio. Bohemis *kychati*, *keychati*, idem ac Russis чихати.

Inchoantia a gutturalibus г, х, к.

A Itera г:

- 1) гай, гой. 2) гав, гов, гѣк, гѣк, гом, гѣм.
- 3) ган, гѣн, гни, гн (гна); гол, гѣл, гор, грѣ.
- 4) гад, гѣд, гѣд, гат, гот. 5) гѣж, гас, гѣс. 6) гѣг, гѣк.

гай est nemus. гой Interjectio, at гойный copiosus. Bohemis *hojiti* (гойти) est curare, mederi. гав, inde огавіе molestia. In Psalterio Veneto legitur: огавіе твораху ми, Psalm. 34, 13. про внигда они стѣжаху ми, ἐν τῷ αὐτῶς παρενοχλεῖν μοι, cum ipsi molesti essent mihi. Bohemis *ohawa*, *ohawnost* abominatio, *ohawny* abominabilis, adhuc in usu sunt.

гов, inde говѣти revereri, colere, observare jejunium.

гѣз gen. plur. а гѣка spongia, Russis гѣбы sunt labia, Bohemis *huba* os.

гѣзити perdere, est factitivum а гѣбену. гѣбитель λοιμός, homo pestilens.

гѣбену,

гѡбенѸ, изгѡбенѸ, гѡблю а гѡбати perire, гѡ
бель perditio.

гѡмно area. гѡна stragulum villosum.

гананіе Psalm. 48, 5. πρόβλημα propositio; га-
нанія Ps. 77, 2. ab inusitato ганати.

гонити insequi, persequi, est Iterativum а гнати,
женѸ. гонитель persecutor.

гнїю putresco, inde гной stercus, fimus, 2) ul-
cus. гноен ulcerosus. гноище sterquilinium.

гол, голый nudus, implumis, calvus. голоть
glacies, Russis гололедица, *Glatteis*. голень
tibia, crus.

гор Gen. plur. а гора mons; горѣ sursum, гор-
ній superior.

горница coenaculum, αὐτοῦρον; superior locus,
δωμα, Act. 10, 9.

горе vas, malum; горѣе, горше, pejus.

горѣти ardere, flagrare; confer горѣю.

горек, горький, amarus, горестъ amaritudo.

горѣшица а горѣха, inde зерно горѣшно et го-
рѣшично granum sinapis.

горѣю calefacio, горѣюса calefio.

гад reptile, serpens. гадити vituperare; гажде-
ніе δισφύλια, convitium, 2 Cor. 6, 8.

год tempus, Russis annus. година hora, про час

годѣ кѣтъ, gratum est, placet, inde угодный
gratus, qui placet.

гѡдѡ canere fidibus, inde гѡдец, гѡсли. Арос.
14, 2. гласъ слышахъ гѡдец гѡдѡщихъ въ гѡс-
ли свои, vocem audiui citharoedorum cithari-
zantium in citharis suis.

гати strata via in paludibus, гатити sternere viam
palustrem.

готѡв paratus, ἑτοῖμος; готѡбити, готѡвати,
уготѡвити praeparare.

гасити, угасити, Iterativum угашати extin-
guere; угасати, гаснѣти extinguī.

гѡсъ anser; гѡса pullus anserinus.

гѢСЕНИЦА βρῆχος, bruchus Ps. 104, 34. Est autem гѢСЕНИЦА proprie crucea, Рауре. Bohemis *hausenka*.

гѢГНИВ μογιλαλος, balbus, difficulter loquens, Marc. 7, 32. Bohemis *huhnjawy* est per nasum loquens.

гѢК clamor inconditus, strepitus; гѢКАТИ clamare, sonare, cucubare.

A litera χ:

1). 2) ХОВ, ХОБ, ХЫБ, ХОП (ХАП), ХОМ. 3) ХАЛ, ХѢЛ, ХЫЛ; ХАР, ХОР, ХЕР (ХѢР). 4) ХОД, ХѢД, ХОТ, ХЫТ. 5) ХЫЖ, ХАС. 6) ХОХ, ХѢХ.

ХОВАТИ, ХЫКА, ХОПИТИ, ХАСА Bohemis usitata sunt.

ХАРА larva Russorum, peregrinum videtur.

ХОКОТ cauda, οὐρα, а ХОБ, Арос. 12, 4. Russis ХОКОТ est proboscis elephantis; Bohemis extremitas retis, piscinae, quia caudae formam habent. Illyriis *hobotnicza* (ХОБОТНИЦА) polypus. ХѢЛА blasphemia, ХѢЛИТИ blasphемare, ХѢЛНИК blasphemus.

ХОДИТИ ambulare, Praesens ХОЖАХ, ХОЖУ, Iterat. est а ШЕАХ; ВХОД ingressus, ИСХОД egressus.

ХѢД vilis, egenus, ХѢЖАШЕЕ ВІНО, vinum deterius. СѢДИЩЕМ ХѢДЫМ κριτηρίων ἐλαχίστων, judiciis minimis, 1 Cor. 6, 2. ВХ ѢДѢ ОДЕЖДѢ εν ρυπαρᾷ ἐσθῆτι, in sordido habitu, Jac. 2, 2.

ХОТѢ voluit, ХОТѢТИ velle, Praesens ХОЩУ, а fine graeco ХАТѢΩ.

ХЫТИТИ rapere, Iterativum ХЫЩАТИ; ХЫЩНИК raptor, ХЫЩЕНІЕ raptus.

ХЫЖА, dimin. ХЫЖИЦА, tugurium, casa; Croatis *hisa*, *hisicza* (ХЫЖА, ХЫЖИЦА). Carniolis vero *hifna* (lege ХЫША), et Bohemis olim *chysse*, *chysska*. Serbis *ижина* pro *хижина* est cubile, cella.

хохол *crista*, а хоҳ, et хѣхнаніе *obtrectatio*
а хѣх.

А litera к:

1). 2) кав, ков, кап, коп, кѣп, кѣп, кам,
ком. 3) кан, кон, конь, кѣн; кал, кол, кол(кла),
кла, кля; кор (кар), кѣр, кер. 4) кад, кѣд, кѣд;
кот, кѣт, кѣт. 5) каз, коз, кож, коз (кас), кѣс,
кѣс (кѣш), каш, кош, кѣч. 6) кох, кѣх, кѣх;
как, кок, кѣк, кѣк.

кой in покой refer ad чи: почію.

ков *seditio*, ковник *seditiosus*, а ковати *cadere*,
cujus stamen кѣ: кѣю ad primam classem
spectat.

кѣвати *movere* (*caput*), refer ad кѣ: кѣнѣ.

капати *stillare*, капла *stilla*. At капище *delu-*
brum. Act. 17, 23 βωμης, ara.

копати *fodere*, ископати *effodere*. копыто *ungula*,
копа *idem quod кѣпа*. копіе *hasta*.

копотъ *fuligo*. Bohem. *kopet*. Confer graecum καπ-
νος *fumus*.

кѣпа *simulus*; кѣпнѣ *simul*; совокѣпити *col-*
ligere, congregare.

кѣпити *emere*, кѣпец *emtor*, кѣпла *mercatura*,
At кѣпина *rubus*.

кѣпати, покѣпати, *lavare*; кѣпѣль *lavacrum*,
кѣпѣти (кипѣти) *ebullire, effervescere*.

камень, rarius камы, *lapis, petra*. каменіе *collect.*
lapides; каменный *lapideus*.

ком *Russis frustum, massa rotunda, inde Serbi-*
cum комада.

комар *culex*, ѡцѣждающій комары, Matth. 23,
24. *excolantes culices*. кана *est genus vulturis*.

канѣ, канѣти *stillare, refer ad капати*.

конецъ, а кон, *finis*; кончина *consummatio, finis*,
конь *fem. inusitatum, inde искони a principio*.

ЗАКОН *lex*, *ex* **за** et **кон**, quasi actio finita, plurimum sententia conclusa,

конь *equus*, olim et **комонь**; **конник** *eques*.
кѡна *martes*.

каа *coenum*, в **каа** **тинный** *ad volutabrum coeni*, 2 Petr. 2, 22.

кол *palus*, **колю**, **клати** *pungere*. **коло** *rota*, **колеса** *rotae*, **колесница** *carrus*. At **колѣно** *genu*.
кыла *hernia*; licet vox haec Russis, Illyris et Bohemis nota sit, videtur tamen esse peregrina, a graeco *κίλη*.

кааса, **каатса** *iuravit*, **каатиса** *iurare*, **каенѣса** *iuro*, et **каенѣ** (*sine са*) *maledicere*. **каатва** *iuramentum*.

калюю, **клевати**, *rostro ferire*, *tundere*, *tertiaе classis propius accedit*.

карати *Iterativum verbi корити, покорити subicere, subdere*.

кора *cortex*; **корень** *radix*, *collectivum кореніе* *radices*; **корица** *cinnamomum*, Арос. 18, 13.

корыть *spolium*. Cum Bohemi *korzist* pronunciant, scribendum esset *користь*.

корыто *canalis, alveus*.

кѡр, **кѡра**, **кѡра**, *gallus, gallina, pullus*.

кѡрити *fumare*; **кѡреніе дыма** *vaporem fumi*, *ατμίδα καπν*, Act. 2, 19. Bohemi *fumum densiorem kurz* (**кѡръ**), *minus densum дум* (**дым**) appellant.

крыю, **крыти** *tegere*, *Iterativum крѡвати, inde кров* *tectum, tabernaculum*.

кадити *adolare, suffire*, **кадило** *thus*, **кадила** *ница* *thuribulum*; **кажденіе**, **каженіе**, *incensum, suffitus*.

кѡдель *pensum lini*; *stupa* Bohemis.

кѡдри *cincinni*.

кыдати *jacere, projicere* Illyriis. Bohemis et Carniolis *finum ejicere*.

КОТЕЛ alienum, gothice *katil*, quae vox a Gothis ad Slavos transierit. Confer latinum *catinus*, *catillus*, germ. *Kessel*, *Ketel*. Legitur Marci 7, 4. КОТЛѢМ про χαλκίῳν, aera mentorum.

КОТ catus; КОТВА anchora. КѢТ angulus.

КАЗ, accedente и habetur Praeteritum кази, Inf. казити destruere, mutilare, inde проказа lepra; КАЖЕНИК eunuchus, Act. 8, 34. 36. 38. 39.

КАЗ, accedente а: каза Praeteritum, казати Inf. показати ostendere, monstrare, Fut. покажѸ.

КОЗА capra, КОЗІЙ caprinus, КОЗОРОГ capricornus, КОЗЕЛ hircus, КОЗЛІЙ hircinus; КОЗЛОГЛАСІЕ; КОЗЛОГЛАСОВАНІЕ vox hircorum, clamor ingratus ebriorum. Rom. 13, 13. et 1 Petr. 4, 3. КОЗЛОГЛАСОВАНІА sunt comessationes, κῶμοι. At Gal. 5, 21. нунс БЕЗЧИННЫ кличи про козлогласованіа codicum antiquiorum legitur.

КОЗНЬ insidiae, μεθοδεία, refer ad КЮ.

КОЖА cutis, pellis; КОЖАН, КОЖАНЫЙ, pelliceus. 2 Tim. 4, 13. КОЖАНЫА sunt membranae, in Ms. КОЖНЫА; in antiquiori codice Mosqu. КЕЖНИЦЮ БЕММАРАНЫ conjuncta sunt.

КОС merula. КОСА falx foenaria, Sense, et 2) capilli Serbis. КОСНѢ oblique. КОСНѸ et КОСНѢСА, касатися, прикасатися tangere, attrectare. At КОСЕН cum о ambiguo (in Mslis КѢСЕН, in libris Serbicis КАСЕН) tardus, КОСНѢТИ, КОСНЮ, КОСНѢНІЕ, tardare, tardatio.

КѢС bolus, frustum, а КѢСАТИ mordere; КѢСИТИ non nisi in compositis obvium: ВКѢСИТИ gustare, ИСКѢСИТИ tentare, ИСКѢСИТЕЛЬ tentator; ИСКѢШЕНІЕ tentatio.

КЫС (КИС), inde КЫСНѸ acesco, КЫСЕЛ acidus; КЫСЕЛЬ pulmentum acidum e farina fermentata etc.

КАША puls, pulmentum, dim. кашинца.

КАШЕЛЬ tussis, КАШАТИ tussire.

КОШ cophinus; КОШНИЦА spolia

кѣчѣ (кичѣ), **кѣчити** inflare, 1 Cor. 8, 1. *ἡ γυνὼσις φυσιοῦται*, **разѣм** *οὐκὼ* **кичит**. 2 Cor. 12, 20. **киченїа** sunt *φυσιώσεις*, inflationes, tumores, at codex A. 1324 legit **гордынкѣ**. Est autem **гордына** Jac. 4, 16. *αλαζονεία*, arrogantia.

кѣга Illyriis hodiernis est pestis; vox aliis Slavis prorsus ignota, inde **кѣжан**, Croatis et Carniolis **кѣжен**, peste correptus.

кѣхати sternutare, Serbis **кипати**, Croatis et Carniolis **kihati**, Bohemis *kychati*.

кок, inde **кокошь** gallina, Russicum **кочет** gallus, Illyricum **кокот** gallus. Serbis **кокош**, **кокошица** et **кока** gallina. At Russis vulgare **кока** est ovum.

кѣколь, zizania, proprie agrostemma githago L. *der Kornraden*.

кѣка (кика) longiores capilli, cirrus, *der Zopf* apud Serbos et Illyrios; vox rari usus. Legitur tamen in Apostolo A. 1324 ter. 1 Cor. 11, 14. **кѣкѣ** **раститѣ** *κομᾶ*, comam nutrit, pro hodierno **влакѣ** **раститѣ**, v. 15 vero in feminino **кѣкѣ** **раститѣ**, et eodem versu pro *κομῆ*, coma seu capilli, iterum in masculino **кѣкѣ**. Ъ inter duo к nondum uti vocalem euphonicam Illyriorum, id est uti а, pronunciatam fuisse, sed potius uti Carniolorum brevissimum obscurum е facile admiserim. Hinc hodiernum **кечка** apud Croatas,

§. 6. Нас classe non solum Pronomina, ut **ѡб**, **он**, **аз**, **ин**, **сам**, et Particulae, ut **ок**, **ѡ**, **изъ**, **вѣз** (**воз**), **пре**, **при**, **под**, **най**, **над**, **низ**, **раз**, et Verborum themata, sed etiam Substantivorum et Adjectivorum tam formae primitivae, quam derivatarum formarum radices bene multae continentur. Nam **ѡй**, **ѡм**, **ѡл**, **ѡд**, **ѡд**, **ѡг**, **ѡй**, **ѡг** et
plura

plura alia Substantiva sunt. **пар, бѣл, маа, нов, нѣм, лѣп, лнх** et multa alia Adjectiva et quidem masculina. Feminina rejecto **а**, et Neutra rejecto **о** in Genitivo plurali hic posita scito, ut **мѣк а мѣка, сѣа а сѣао**. Vocum derivatarum Syllabae radicales subinde exhibentur nudaе, etsi in usu non sint. A radice **ов**, quae omnino a pronomine **об** distinguenda est, **овен** et **овца**, ab **от** **отец**, а **пй** **пйце**, а **врѣ** **вар** et **варити**, а **вет** **ветох**, а **выс** **высок**, ab aliis alia, ope formativarum iis affixarum derivantur.

Plurium verbi formarum themata hic spectantur. A syllabis enim **блѣ, блю, врѣ, плѣ, плю, зна, смѣ, слѣ, гни, грѣ, крѣ** formantur primae personae: **блѣю, блюю, врѣю, плѣю, плюю, знаю, смѣю, слѣю, гнѣю, грѣю, крѣю**. A syllabis **вед, бод, без, нес, мог, тек**: **ведѣ, бодѣ, безѣ, несѣ, могѣ, текѣ**, quae, uti alia hujus formae, sine **ѣ** Praeteritum Gerundivi constituunt. A staminibus vero **мк, тк, сх**: **мкнѣ, ткнѣ, схнѣ**.

A syllabis **вид, вѣд, лет, хот** primum formatur Praeteritum simplex adnexo **ѣ**: **видѣ, вѣдѣ, летѣ, хотѣ**; deinde Infinitivus addito **ти**: **видѣти, вѣдѣти, летѣти, хотѣти**. Eodem modo a staminibus **вр, бд, пр, мн, мр, рд, тр, зр, жр**: **врѣ, врѣти; бдѣ, бдѣти; прѣ, прѣти; мнѣ, мнѣ-**

мнѣти; мрѣ, мрѣти; рдѣ, рдѣти; трѣ, трѣти;
зрѣ, зрѣти; жрѣ, жрѣти..

А syllabis мв, вав, люб et aliis adnexa characteristic Praeteriti и: мви, ваи, люби, inde мви-ти, ваити, любити.

А syllabis вит, пыт, пит, пис, маз, рьд, каз adnexa characteristic Praeteriti а: вита, пыта, пита, писа, маза, рьда, каза, inde Infinitivus ви-тати, пытати, питати; писати, мазати, рьдати, казати. Eodem modo formantur a staminibus пер, рж, др, тк, за, жа, сп, сл, сс, гн, кол Prae-teritum et Infinitivus: пра, прати; ржа, ржати; дра, драти; тка, ткати; заа, заати; жаа, жаа-ти; спа, спати; сла, слати; сса, ссати; гна, гнати; кла, клаати.

Indiculo huic non judicavi inserendas syllabas seu nominum seu verborum, quae in derivatione mutationem subeunt. Nam hae ad primitivam formam reducendae sunt. Sic лож, лжа ad лгати; ле-жати, ложити, ложе, лагати ad лгѣ; сѣша, сѣши-ти ad сѣх, сх; мѣчити ad мѣка referri debuit. Iterativa возити, носити, гонити supponunt primitiva везѣ, неѣ, женѣ (гнати); igitur in indiculo praemisso non nisi syllabae radicales primitivarum, non vero derivatarum vocum reperiuntur.

Numerale два duo, dualis, три pluralis numeri terminatione aucta sunt. два fundus, сто cen-

tum neutrorum o finali terminantur. нить *filum*, inter radices locum habet, quamvis ope тѣ formatum videatur a verbo deperdito нѣю, quod Latinorum neo, netum respondet. Si orientales linguae consulantur, море *mare*, certè a мо *aqua*, addito servili рѣ deductum est. Sed etymologus Slavicus tutius intra limites linguae propriae se continebit.

§. 7.

Classis III. syllabarum radicalium:

Hujus classis syllabae tribus, subinde quatuor, rarius quinque consonis constant, quarum primam in paucis vocibus vocalis initialis supplet. In his in ordinem redigendis non solum prima littera, sed etiam secunda radicalis respicienda fuit.

Inchoantia a vocali solida:

аак; оаѡ, утѡ; оемѣ, уем, остѣ, уст; аѡи; аѡн.

His addi possunt огнѣ *ignis*, углѣ *carbo*, еѣ bisyllaba овоа seu оваа *tabanus*, оеструс, meridionalibus Slavis оваа; овес *avena*, овоѡи *poma*, омеаа *viscum*, омер *cicuta*, оаха, оаша *alnus*, уроа *stultus*, орѣх *nux*, кестѡ, Russis оестѡ, *acipenser sturio*, уроѡи *anguilla*, et alia, quorum origo et

et derivatio non satis explorata est, uti *орѣдіе* instrumenta, *орѣжіе* arma. Peregrina sunt *акр*, *аер*, *овол* obulus, *онух*, *анеѣй* consobrinus, *ан* *кѣра* anchora, *оцет* acetum, immo et *уповати*, Bohemis *ufati*, germ. *hoffen*.

алк: *алкати*, *алчѣ*, esurire, inde *алч*, *алчка* fames.

одр lectus, grabatus.

утро et *ютро* mane, matutinum tempus.

осмѣ octo, vide Numeralia.

усма corium, *усмен* pellicens, e corio, olim et *усніе*; Carniolis etiam hodie *vufenje*, Croatis *vuszenje*. *усмарь* coriarius.

остѣ arista, inde *острѣ* acutus.

уста plur. os, oris, inde *устна* labium.

аше, id est *ашче*, Adverb. si.

агн, inde *агнецъ* agnus, *агница* agna. Pro *агна* in aliis dialectis *тагна* agnus.

осва vespa, refer ad *ос*: *оса*. Compositum *оспа* variolae, refer ad *о* et *сѣпѣ*, *спѣ*; *окидѣ* abundantia ad *ок* et *вил*; *окш*, *окшій* communis, ad *ок* et *вѣш*; *отава* foenum secundum, *Grummet*, Bohemi, Carnioli et Russi norunt, sed quo referam, dubius haereo.

A vocali liquida:

ист, *иск*, *игр*; *тѣл*, *тѣтр*, *тѣш*, *кш*, *тѣм*.

His adde bisyllaba *тѣрем* jugum, *тѣвор* acer, *тѣзык* lingua, et *тѣтрѣк* accipiter.

Ab *ист* est *истина* veritas. *истый* vide inter Pronomina.

иск 1) inde *искати*, *ишѣ*, quaerere.

иск 2) inde *искра* scintilla.

игра ludus, *играти* ludere, canere, saltare.

мѢЛОНЫ malus, arbor, мѢЛОКО malum, germ.

Apfel.

мѢТРЬ, мѢТРОВЬ, leviri uxor. Serbis hodie кѢТРВА.

мѢТРА, Carniol. кѢТРА, convenit cum lat. jecur.

юТРО mane, vide уТРО.

мѢЩЕРИЦА lacerta. мѢЧМЕНЬ hordeum, Serbis кѢЧАМ

про мѢЧМ. кѢЩЕ, Adv. adhuc.

мѢДРО nucleus refer ad мѢД: мѢСТИ.

мѢЗВЕЦ ursus meles, germ. *Dachs*, et мѢЗВИНА fo-
vea, uti et мѢЗВА, refer ad мѢЗА. кѢЗЕРО lacus
ad кѢЗ.

A labialibus в, вѣ, п, м, cum quibus frequen-
tissime connecti solent л et р, quae in medio po-
sitaе vocalem supplent.

A litera в:

вѢЩК:

ВАН (ВОАН), ВЛАД, ВЛАС, ВЛАГ (ВЛАГ), ВЛАХВ (ВОЛХВ),

ВЛЕК, ВЛК (ВОЛК).

ВРВ (ВЕРВЬ), ВРБ (ВЕРЬ), ВРАБ, ВРЕМ, ВРАН, ВРЕД, ВРЕТ,

ВРТ (ВЕРТ), ВРАТ, ВРАЗ, ВРЗ (ВЕРЗ), ВРАЖ, ВРСТ

(ВЕРСТ), ВРЕС, ВРЕСК, ВРАЧ; ВРАГ, ВРГ (ВЕРГ), ВРХ

(ВЕРХ), ВРК (ВОРК).

ВДОВ, ВДОД; ВОСК.

His adde bisyllaba ВЕЛЕС deus pecorum apud
Slavos, Russicum ВОРОН niger, quod Арос. 6, 5
pro Slavico ВРАН legitur. Porro ВЕРТЕН, in Serbi-
cis libris et ВЪРТЕН, spelunca.

вѢЩК nepos, Serbis nunc уѢЩК.

ВЛАНА 1) lana; ВЛАНА 2) fluctus, nisi hoc a ВЛАГ-
ТИСА agitari, deducere malis.

ВЛА-

- ВЛАДЪ**, власти, *dominari*; **ВЛАДЫКА** *dominus*.
ВЛАС *capillus*. **ВЛАГА** *humor*. **ВЛК** *lupus*, *λύκος*.
ВЕРВЬ *restis*, *funiculus*. Carniolis *hodiedum verv*,
 Serbis **врѣца**, *die Schnur*, pro **врѣица**.
ВРАКЪ *passer*. **ВЕРКА** *salix*. **ВРЕМА** *tempus*. Serbis
време, *olim врѣме*, *nunc plane et врѣме*.
ВРЕД *poxa*, *damnum*; **ВРЕДИТИ**, **ВРЕЖДЪ**, *Iterat*.
ВРЕЖДАТИ *poscere*.
ВРЕТНИЦЕ *saccus*, *cilicium*, Serbis **врѣжа**, *Dalma-*
tis vrechya, *Croatis vrechje* (**врече**), *Carniolis*
vrezhje et *vrezha* *saccus*.
ВЕРТ et **ВЕРТОГРАД**, *hortus*.
ВЕРЗЪ, **ѠВЕРЗЪ**, **ѠВЕРСТИ** *aperire*.
ВРАЧ *medicus*, inde **ВРАЧЕВАТИ**, **ВРАЧЬЮ**. **ВРАГ** *ini-*
micus, inde **ВРАЖДА**, **ВРАЖДЬЮ**.
ВЕРГЪ, **ВРЕЩИ**, *jacere*, *projicere*. Part. pass. **ВЕР-**
ЖЕН, inde **ВЕРЖЕНІЕ** *камene*, *jactus lapidis*, *Luc.*
22, 41. uti recte exposuit Alexjejew in Lexico
vocum Slavicarum. Minus recte autem ab Im-
perativo поверзи Exod. 4, 3. et верзиса Matth.
4, 6. formam verbi верзити confluxit, cum
ВЕРЗИ sit a **ВЕРГЪ**.
ВЕРХ *summitas*, *vertex*, *sacumen*; inde **ВЕРШИТИ**.
ВЕРХЪ *triturare*, Serbis et hodie **вршем**, **врѣжи**
 pro antiquo **врхъ**, **врѣши**.
ВДОВА *vidua*, *Indis vidaha*, *dimin. вдовица*.
ВДОД *urupa*, **ВДОДОВ** *ad urupam pertinens*, *Carn-*
niolis udeb, *odeb*, *Croatis deb* et *dedek*, *Bohe-*
mis dedek et *dudek*.
ВОСК *cera*, Serbis **восак**, *cum a euphonico mobili,*
Ген. воска.
ВЕЛБЛД *camelus*, **ВѢГЛА** *prudentia*, *sunt com-*
posita. верига catena, Serbis plur. **вериге**, *Cro-*
atis veruga, *оре ига*, *дга* *formata videntur.*
ВОПЛЬ *clamor* *refer ad впи: впию. врѣх brach-*
chus, Lev. 11, 22. peregrinum est.

A litera б:

БОБР.

БЛАН, БЛОН, БЛѢД, БЛАД, БЛѢД, БЛЮД, БЛАТ, БЛАЗ,
 БЛИЗ, БЛИСТ, БЛЕСК, БЛЮЩ, БЛАГ, БЛХ (БЛОХ).
 БРАВ, БРЕВ (БЕРВ), БРВ (БРОВ), БРЕМ, БРАН, БРЕН (БЕРН),
 БРН (БРОН), БРАД, БРѢД, БРЕД, БРИД, БРА (БЕРД),
 БРАТ, БРАЗД, БРЕЗ, БРЕЗГ, БРЗ (БОРЗ), БРЗА
 (БРОЗА), БРОС, БРѢС, БРАШ, БРОЩ, БРАЦ, БРЕГ,
 БРЮХ, БРАК. — БЫСТ.

Adde peregrina багр, russice багор, coccus,
 кистер margarita. Нис etiam refer бекѣда eloquium,
 с егмо. Аі клебота, клеботина vomitus, refer ad
 бляю, Inf. блевати про бляти. берлог lustrum, an-
 trum, est compositum.

БОБР castor, *Biber*, apud Illyrios nunc дакар.

БЛѢД fornicatio (alias error, aberratio). Нис блѣд-
 ник fornicator, блѣдница meretrix.

БЛАДА λῆρος, deliramentum, Luc. 24, 11, in an-
 tiquissimo codice legitur. In aliis блѣди (in Ser-
 bicis блѣди), in editis лжа seu лжа. блѣдны
 1 Tim. 5, 13. nugaces, verbosae (mulieres),
 φλύαροι. Russis блѣда est non solum garrula
 femina, sed plane meretrix. Haec vocis ambi-
 guitas moverit eos, ut pro блѣди substituerent
 vocem лжа.

БЛѢД, БЛѢДЫЙ, pallidus. БЛЮДО catinus, scu-
 tella, discus. БЛЮДЪ, БЛЮСТИ servare, conser-
 vare. БЛАТО palus, coenum.

БЛАЗНИТИ scandalizare. БЛИЗ prope.

БЛИСТАТИ splendere, coruscare.

БЛЕСК splendor, coruscatio, inde блѣцати.

БЛЮЩ hederæ helix.

БЛАГО

БЛАГ, **БЛАГЫЙ**, bonus, benignus, ἀγαθός; **БЛАГО** in compositis est ευ: **БЛАГОСЛОВИТИ** εὐλογεῖν, benedicere. **БЛАГОРОДІЕ** εὐγένεια. **БЛАЖЕН** beatus, est а **БЛАГ**.

БЛОХА pulex, Bohemis olim *blecha*, nunc *blecha*. Illyriis *buha*, Serbis plane **БУА**, Carniolis *bouha*, Polonis *pchła*.

БРЕВНО et **БРВНО**, in Serbicis codicibus **БРЪВНО**, trabs, Serbis et hodie **БРВНО**, Bohemis *brzewno*, Carniolis *brun* masc. et *brune* neutr.

БРОВИ supercilia. **БРЕМА** onus. **БРЕНІЕ** et **БРНІЕ** lutum.

БРНА, **БРОНА**, lorica.

БРАДА *Bart*, barba. **БРЕДЪ**, **БРЕСТИ** transvadare, inde **БРОД** vadum. **БРЪД** illuvies, sordes. **БРО** Serbis et Illyriis 1) mons. 2) pecten textorum, *Weberblatt*. Apud Bohemos *podbrdsky kraj* Berunensis vocabatur, quia situs ejus sub montibus. Significatio pectinis viget adhuc.

БРАТ frater. **БРАТІА**, collect. fratres, **БРАТСТВО** fraternitas.

БРАЗДА sulcus, differt а **БРЗДА** (**БРОЗДА**) *самус*, fraenum, Carniolis hodieum *bersda* (**БРЗДА**) Confer gallicum *bride*.

БРЗВ, **КОРЗВ**, adv. velociter; adj. **КОРЗЫЙ** velox.

БРОСИТИ, **БРОСАТИ**, projicere, est Russicum.

БРЪС cos. **БРАШНО** cibus, *βρώσις*.

БРОШ (Serbis **БРОЖ**) rubia tinctorum.

БРОЖИТИ rubia tingere, in Euchologio Serbico **ВБРОШИТИ** **КРВНЮ** sanguine tingere seu rube-
facere. Convenit Bohemorum *zbrocen* а *zbrotiti*, slavice **ВЗБРОШИТИ**. Sed **ВБРОЩЕНІЕ** (**ШИПКА**) Cant. 4, 3. est ab **ВБРОСТЪ**. Legitur enim in Ostrogiensi et prima Mosquensi editione **ВКРАЩЕНІЕ**, quod est proprie Slavicum, quia Slavi meridionales **РАСТЪ** dicunt, non **РОСТЪ**.

БРЕГ litus. БРЕГЪ custodio, НЕБРЕГЪ negligo, non
curo, reprobо.

κρυχο venter, Polonis brzuch et brzucho, Bohemis brzicho; meridionalibus Slavis vox ignota; veteribus чрево erat venter.

брак et браки plur. nuptiae, γάμος.

A litera n:

прав, прѣ (перѣ), прѣм; прѣд прѣд (прѣд), прѣд,
прот, прет, прѣт, прѣт (порт), прѣд, прѣж,
прѣж, прѣс, прѣс, прѣс, прѣс, прѣс (перс), прѣст,
прѣст (перст), прѣстѣ (перстѣ), прѣск, прѣш, прѣч,
праг, прѣг, праг, прах, прак, прок, прек.

пост, пѣст, пест, пастъ, пѣст, пыск, писк (пищ),
пак (пѣск), пещ.

Adde bisyllabam vocem ПЕЛЕС, ПЕЛЕСЬИ, varius, variegatus; peregrina ПѢНАЗЬ denarius, numus, ПЛАСТЫРЬ emplastrum, *Pflaster*; поро́м Russicum pro прам ratis ad transvehendum, a graeco Πέριμα; прѣпрѣда, in Mss. et прѣпрѣда, purpura.

пелынь absinthium refer ad пел, quod latino *fel* respondet. попрыще milliare, parasanga, а попрыти conculeare, deductum est. пльвѣ, пльнѣ, плавати refer ad плью.

плав, плавый, albus. Joh. 4, 35. нивы плькы плавы сѣть. Confer lat. flavus.

плева palca; плевел, плевеліе, zizania.

пламы, пламень flamma, quod а плати formatum videtur.

плена, seu ut Serbi et Russi pronunciant пелена fascia, Croat. et Carn. пленица. 2 Petr. 2, 4. пленица est rudens, catena, σείρα.

плн, полн et исполнь, plenus.

плѣн spoliū, captivitas, плѣнити captivum ducere. Ephes. 4, 8. плѣнилъ кси плѣн. плѣненіе captivitas.

плод fructus, плодити, плождѣ, et плодствовати, fructificare.

плат assumentum. платно tela.

плетѣ, плести, plectere, plicare, inde шплот serpes, Bohemis et Serbis плот.

плть, плоть caro, quae non editur, Gallis la chaire, плотскый carnalis, воплотитиса incarnari; воплощеніе incarnatio. Confer Boh. plet', Polon. plec', cutis seu carnis color.

полза utilitas, полезный utilis.

плзнь, ползнь, поползнь, labi, поползновеніе lapsus. плѣжъ геро, serpo, Infin. плѣзати, (apud Alexjejew плѣжити). Croatis, Carn. Bohem. plazim, Russis ползѣ, ползти, Iter. ползати, ползаю, Serbis пѣжем, пѣжати id est плжѣ, плзати, et пѣжити; inde пѣж, pro плж, quod Bohemis servarunt, limax, *die Wegschnecke*.

плесна planta pedis; плесница sandalium.

пласати saltare; пласица saltatrix.

- ПАСТЬ, ПОЛСТЬ, f. coactile, *Fila*.
 ПЛЕСКАТИ, ПЛЕЩЬ, plaudere manibus.
 ПЛѢШЬ calvitium, refer ad ПЛѢХ. Bohemis ple-
 chaty est calvus.
 ПЛАЩ pallium, refer ad ПЛАХТА, Bohemis. linteum,
 inde et ПЛАЩАНИЦА linteum.
 ПЛЕЩИ Dual. scapulae. ПЛИЩ clamor refer ad ПЛИСК.
 ПЛЮЩЕ, plur. ПЛЮЩА, pulmo. Croatis sing. plyu-
 cha (lege ПЛЮЧА), Carn. plur. pluzhe, Polonis
 plur. плуца, n. Bohemis plíce f.
 ПЛЪГ aratrum, a germ. *Pflug*. Slavice aratrum est
 рало.
 ПЛХ Bohemis est glis, *die Bilchmaus*, Croatis puh,
 Carniolis polh, повh, Serbis пх.
 ПЛАКАТИ 1) ПЛАЧЬ, et ПЛАКАТИСЯ, flere, inde
 ПЛАЧ fletus.
 ПЛАКАТИ 2) а radicali producto, abluere, eluere,
 Vukius accentu haec verba distinxit, primum
 signando gravi ПЛАКАТИ, alterum acuto ПЛАКА-
 ТИ. Dellabella sub voce *lavar* circumflexo vo-
 cem hanc notavit: plākati, oplākati, isplākati.
 Poloni а radicis more solito mutarunt in
 o: płokać. Apud Russos penitus exolevit по-
 локати. Luc. 5, 2. pro ἀπὸ πλυναν τὰ δίκτυα
 abluabant retia, in editione Ostrog. legebatur
 ПЛАКАХЪ мрежа, in Mosquensi prima ПЛАКАХЪ
 мрежи. Vocem ПЛАКАХЪ cum editores Russi non
 intelligerent, in Evangeliiis Mosquae 1606 editis
 substituere maluerunt ex conjectura ПЛАТАХЪ
 мрежоу, i. e. reficiebant, а ПЛАТИТИ. Qui edi-
 tionis Ostrogiensis textum antiquum Mosquae
 1663 recuderunt, in margine apposita glossa
 ИЗМЫВАХЪ explicare conati sunt vocem Russis
 ignotam ПЛАКАХЪ. Nunc in omnibus editionibus
 posterioribus ИЗМЫВАХЪ in textu legitur.
 ПАК, ПОЛК, castra veteribus, recentioribus agmen,
 legio; Polonis pułk legio, Bohemis pluk cohors,

- Croatis et Carniolis puk plebs; turba. впол-
чигиса castrametari, вполченіе praelium.
прав, правый, rectus, правда justitia, Bohemis
veritas. праведен justus.
првый, первый, primus, quod ad прѣ referri pot-
est.
прадѣ, прасты, nere, fila ducere. Аѣ воспранѣ,
воспрадаю, expergiscor.
прѣд Serbis syrtis. Act. 27, 29. прѣднѣ мѣста,
loca aspera.
прѣтити, прѣщѣ, запрѣтити, Iter. запрѣщаю,
comminari, praecipere.
прѣт, порт, вѣтхи порты Jerem. 38, 11. vete-
res panni. прѣтиште Serbis linthea. Carniolis et
Croatis pert est pannus lineus, inde Adj. perten
lineus.
прѣзден vacuus, otiosus. прѣздник festum,
прѣжити torrere; прѣжмо tostae aristae.
прѣсити, прѣшѣ, orare, petere, впрѣсити inter-
rogare. Confer lat. *precari*.
прѣснѣ, semper, прѣснѣй germanus, proximus,
domesticus.
прѣси, перси, pectus, Russis грѣдѣ.
прѣст, прѣстѣй simplex, прѣстѣта simplicitas.
прѣст, прѣстѣ, m. digitus, inde прѣстѣнѣ, прѣстѣнѣ
annulus. Аѣ прѣстѣ, прѣстѣ, f. terra, humus;
прѣстѣнѣ Adj. terrestres.
праца funda, Serb. прѣчка, Croat. precha, Carn.
prezha, i. e. прѣча, Polon. proca, Bohem.
прак. Confer Boh. praskati, prassiti, percutere.
праг limen. прах pulvis.
прѣг, plur. прѣзи locustae, прѣжѣ collect. idem.
прок residuum; прочѣй reliquus.
пѣст jejunium; пѣстити (пѣститиса) jejúnare;
пѣстник jejunator.
пѣст, пѣстѣй, desertus; пѣстѣна desertum.
пѣстити, пѣщѣ, dimittere, ex. gr. uxorem; пѣ-
щеница uxor dimissa, repudiata.

пестрый, varius, variegatus, Pol. (et Boh. olim) pstry, Boh. etiam perzesty.

пасть pugnus, Boh. pjest, Pol. pięść, Croat. peszt, Carn. pest, Serbis песница. Russi peregrinum кѣлак adoptarunt.

пѣстѣи paedagogus, пѣстѣница paedagoga, nutrix.

пискати tibia canere; писканіе sonitus tibiae, τῷ αὐλούμενον 1 Cor. 14, 7. inde пицаль tibia, fistula. Арос. 18, 22. legebatur писк pro αὐλῶν, tibia canentium, nunc clarius пискателей.

поци Praeteritum Gerundivi, про постив, refer ad пост.

пещ fornax, refer ad пекѣ II. classis.

пица cibus, refer ad питати nutrire.

пещера spelunca, crypta, Serbis пѣжина, Croat. pechina, an а пекъ (песок), an potius а пѣт, latine petra? Confer Polon. pestka, Boh. pecka lapis, *Stein im Obste*. Croat. pechka, Carn. pezhka (lege печка) acinus.

пщю, пщевати inusitatum, at compositum не-пщевати arbitrari, existimare.

пчела apis, olim бчела, videtur оре ла а sono бѣч formatum,

A litera м:

МНОГ.

мלב (молв), млан (молн), млад, млат, маз (молз),
млек, млак (молк).

мрав, мрз (мерз, мраз), мреж, мрк (мерк, мрак).
мзда, мазда, мост, мѣсть, мѣст, мек.

Adde bisyllaba мозол callus, могила tumulus,
Russica молод, молот, мороз refer ad млад, млат,
мраз. модѣ, мѣдѣ, мокѣ оре ѣ formata sunt.

МНОГ

мног multus, inde **множити** multiplicare, **множество** multitudo.

мавити, **молвити**, tumultuari, turbari; **мава**, tumultus. Bohemis *mluwiti* loqui, Polonis *mo wić*. **молеба** refer ad **молити** orare.

маніа, **моаніа** et **моаніи** sing. fem. fulgur. Serbis nunc **мѣна**, mutata more solito media radicali **л** in **ѣ**. Dalm. *munya*. Vox aliis Slavis ignota. Nam Bohemis fulgur est *blesk*, Croatis *bleszk*, Carniolis *blisk*, Polonis *błyskawica*. Luc. 17, 24. *ἡ ἀστραπή ἡ ἀστράπτουσα* redditur **моаніи** блистающіа, fulgur coruscans seu fulgurans.

маад juvenis, tener (de ramis). **мааденец**, parvulus, infans, juvenis. 1 Cor. 14, 20. **злостью мааденствуйте**, *τι κακία υπιάζετε*, malitia parvuli estote.

маат malleus; **маатокіец** Gen. 4, 22. malleator. Boh. et Croat. *mlat*, Polon. *młot*, Russ. **молот**. **маатити**, **маашѣ** triturare. Lev. 26, 5. **млаченіе** tritura, pro **млащеніе**, a Part. pass. **млащен**, Russ. **молочен** a **молотити**, quae forma nunc in Pauli epistolis ter legitur: 1 Cor. 9, 9. **вола молоташа**, v. 10. **молотай** triturans, 1 Tim. 5, 18. **вола молоташа** bovem triturantem. Olim his in locis legebatur **врѣща**, **врѣи** a **врѣѣ**.

мазѣ, **молзѣ**, **моести** mulgere. Serb. **мѣсти**, Praes. **мѣзем** (pro **мазѣ**); Carn. *movsem* seu *molsem*. Pro Praeterito simplici **измолзе** Job. 10, 10. (Ostrog. edit.) Russi **измелзил** еси substituerunt, quasi a **мелзити**. Habet enim et Polykarpow **мельзю** pro vera et genuina forma **мазѣ**. Atqui a **мелзити** Praesens esset **мелжѣ**, non **мелзю**. Prov. 30, 33. **малзи** (**млеко**) legebatur olim, nunc **мелзи** legitur; sed sive **мелзи** sive **молзи** pronuncies, Imperativus hic primam personam Praesentis **мазѣ** supponit. Ab hac radice apud Serbos **мѣзенье** mulsura, **мѣ-**

Злица mulctra, мѣзара vacca, capra, ovis, quae mulgetur, et млаз mulctus, apud Carniolos movsnjak mulctra, *Melkgelte*, *Melkfass*, et movsniza locus ubi mulgent, *Melkplatz*, in usu sunt. Bohemis mleziwo est colostrum, Russ. молозиво. млеко et мѣко lac, germ. *Milch*. Confer lat. mulgeo, mulctus.

макнѣ, молкнѣ, умолкнѣ, Praet. умолкох con-
ticui; inde молчати tacere, silere, Bohemis
мачети, Serb. мѣчати, et мѣк (pro мак) si-
lentium.

мравѣй formica, Russ. муравей, Serb. мрав, Croat.
et Carn. мравла, fem., Polon. mrówka. Boh.
mrawenes.

морзнѣ, мерзнѣ, gelare; мраз gelu, frigus.
мерзость abominatio, мерзок, мерзкий detes-
tabilis, foedus.

мрежа et мрѣжа rete ad capiendos pisces. Bohem.
plur. mrziže sunt crates.

меркнѣ, меркнѣ, померкнѣ, шмеркнѣ; шмерче,
солнце Апок. 9, 2. sol obscuratus est. мрак,
сѣмрак; caligo. Act. 13, 11. мрак ἀχλὺς, тма
vero σκότος, tenebrae. мрачен obscurus. Serb.
мрк ater. Aliis сѣмрак est crepusculum.

медлити, медлю, cunctari, morari.

мзда merces, Goth. mizda, a græc. μισθος. ме-
здник mercedem requirens, кезмездник mer-
cedem non quaerens, ἀναργυρος. мздовозда-
тель Hebr. 11, 6. μισθοποδοτής; remunerator.

мозг medulla, cerebrum. оpe r formatum videtur,
inde можданы Psalm. 65, 15. medullata, quod
olim legebatur pro тѣчна.

мазга Russis, мезгра Serbis, Bohemis mizha,
miza, succus arboris, mézga Croat. alburnum,
videtur оpe ra formatum.

мазара, Boh. mazdra, Croat. mezdra mem-
brana, diaphragma; cutis superficies carni obversa,
die Fleischseite apud Carn. et мазарити apud

Rus-

Russos cutem a carne purgare, а масло deducta sunt.

масло, масть, refer ad мазати.

мост ронс. мѣст (non мѣсто) mustum, Gen. мста, Dalmat. mast, Serb. nunc мѣст.

мѣсть ultio, vindicta; мѣстник ultor, мѣтити, мѣщ, ulcisci, мѣтитель vindex.

мѣсто locus; вмѣстити, Iter. вмѣщати capere. въ мѣстѣ vide Adverbia.

мѣщ а метати refer ad II. classem.

мѣск mulus, Gen. мска, inde мѣца, мѣцатарulli mulorum. Croat. mezg, et mezgina mula.

мысль mens, refer ad мыс.

мѣсел lucrum, мѣселонмѣц 1 Tim. 3, 3. est turpis lucri cupidus, αἰσχροκερδής.

мечта, мечтаніе, phantasia, phantasma, мечта-бса somniare, а мѣнѣ, Pract. мѣе.

мечка ursa, est contractum ex мѣдвѣдица.

A litera n:

нрав, нощ.

Addi posset нищ egenus, nisi a ничто deducere malis. Нуч quoque refer peregrina нарѣ, нѣтр, et bisyllabam vocem небѣд sagena, quam Russi et Bohemi servarunt; нещевати compositum mihi videtur, uti нѣдѣт et infinita alia ex particula не et radice propria.

нрав mos, indoles, Serb. нарѣ, Russice норѣ, Boh. olim nrawy, nunc mrawy, in plur. Si нрав cum lat. mos, moris, conferatur, licebit dicere literas нр esse radicales, а в vero formativas. нѣдрѣ, нѣдрѣ, Boh. нѣдрѣ plur. а нѣдрѣ praefixo н. Sic composita вѣдрѣ ab утрѣ, unde et утрѣ-ка, вѣдрѣти ab ухѣ, ушн.

но-

ноздрѣ nares, Serb. ноздрѣ, germ. *Nüstern*, refer ad nos.

нѣжда necessitas, ad нѣдѣти.

нощѣ nox, a radice нок esse possit.

нощѣ Dan. 14, 33. alveolus, Russ. ночѣ, Carn. neshke, nishke, Boh. necky (нецкы) germ. *Trog*.

A litera л:

лобз, лѣсть, лист, лыст, ласк, лѣск, лоск (лѣск, лск), лѣск.

Addere possis Russicum лѣщ cyprinus brama, *Brachsme*, et bisyllabum лосось salmo trutta, *Lachsforelle*; item Slavicum лѣча lens, Croat. lecha (лѣча), nisi hoc malis ad лат П. classis referre. лѣбан, лѣбада pratum, лѣтра, peregrina sunt. лѣбѣдѣ cygnus, Serb. лѣбѣдѣ, Croat. labud, Carn. labud, lobod, Pol. łabędź, Boh. labut' (лѣбѣтъ), et лѣбѣда atriplex, Serb. лѣбѣда, ореѣдѣ, ѣдѣ formata sunt. Idem de vocibus лопата, ланита, лагода, atque aliis sentiendum. лѣстѣвица scala a лѣзѣ, лѣсти derivatum est. Vox ластѣвица hirundo, supponeret radicem ласт, nisi potius a власть deducenda sit. Bohemi saltem olim wlasstowice scribebant. Solet et alias в ante л excidere: ласъ (лас) apud Croatas про власъ.

лобзати, лѣбѣ, Iter. лѣбѣзати, ѡблѣбѣзати, osculari; лѣбѣзаніе osculum.

лѣсть fraus, dolus, fallacia, лѣстити, лѣщѣ, dolose agere; прѣлѣстити, Iter. прѣлѣщати, прѣлѣщѣ seducere, прѣлѣщѣтисѣ errare, лѣщѣвый dolosus,

лѣщѣ

ЛСТЕУ seductor. **ΔΥΧ** **ЛСТЧІЙ** spiritus erroris, 1 Tim. 4, 1. et 1 Joh. 4, 6. Sed quae ibidem v. 2. addita sunt **и ΔΥΧΑ** **ЛСТЧА** non leguntur in graecis editis et Vulgata.

ЛІСТ folium; **ЛІСТВІЕ** collect. folia. **ДРЕВО** **ЛІСТВА-**
НО Jerem. 3, 6. lignum (arbor) frondosum.

ЛЫСТ m. tibia, crus. Psalm. 146, 10. **НИЖЕ ВЪ ЛЫСТѢХЪ**
МѢЖЕСКИХЪ **БЛАГОВОЛИТЪ**, **ὅδε ἐν ταῖς κνήμας τῶ**
ἀνδρὸς εὐδοκεῖ, neque in tibiis viri beneplacitum
est ei. Quaeri possit, quis sit Nominativus a Lo-
cali **ЛЫСТѢХЪ**. Antiochus Kantemir posuit **ЛЫСТЬ**,
cum Russ. **ЛЫТКА** femininum sit; Polykarpow
vero **ЛЫСТО** habet, quod alii repetivere. Serva-
runt Serbi **ЛІСТ**, sura, *Wade*, etsi, ut solent, **ы**
et **и** non distinguant. Phrasim **ОДОШЕ** **ЛЫСТОМЪ**
illustrabis, si **ЛЫСТОМЪ** ad crus (**ЛЫСТЪ**) referas.
Vocant et Croatae suram *lisztanyek*, et Oswaldus
Gutsmann notat sub voce *Wade*: *Wade samt*
dem Beine, *lisfonik*, m., *krazha*; *latki* pl. Pluralis
latki supponit singularem *latek*. Russis **ЛЫТКА**
est sura. Bohemis *lytka* f. olim in usu erat, nunc
leytko, plur. *leytka*.

ЛАСКАТИ adulari, blandiri, inde **ЛАСКАНІЕ** adulatio,
κολακεία, 1 Thess. 2, 5. Vide etiam **ЛАСКАТЕЛЬ**,
ЛАСКАТЕЛНИЦА, **ЛАСКАТЕЛНЫЙ**, **ЛАСКАТЕЛСТВО** apud
Polykarpow. Apud eundem **ЛАСКОСЕРДСТВО** est
edacitas, gula. Alexjejew plures explicat voces
ex **ЛАСКО** compositas: **ЛАСКОСЕРДИТИ**, **ЛАСКОСЕРД-**
СТВО, **ЛАСКОСЕРДСТВОВАТИ**, quod in Bibliis correc-
tis Amos 6, 4. legitur, et **ЛАСКОСЕРДЫЙ**. Postrema
vox etiam in Bibliis Ostrogiensibus Prov. 29, 21.
legitur: **ЛАСКОСЕРДЪ** **ЕДДЕТЪ**, **κατασπαταλά**. Bo-
hemis *laska* est amor, charitas, Polonis *łaska*
gratia, favor. Confer Svecorum *älska* amare.

ЛЕСКА Serb. Croat. corylus, Russ. **ЛЕСЦА**, Polon.
laska, *leszczyna*, Boh. *leska*, *ljska*, Carn. *lieshje*
collect.; **ЛЕШНИК** Serbis, *lesnyak* Croatis, *leshnek*
sive *lieshnik* Carniolis nux avellana, Polonis

laskowy orzech, Bohemis leskowy, ljskowy orzech.

лоск Russ. fulgor, laevigatio, inde лоуи́ть laevigare. Carniolis lefk, lefkanje et lifk, fulgor. Bohemis lesknu et lsknu, Croatis lefzketam micare, fulgere.

лѣска squama, siliqua, folliculus, Russis, Polonis, Croatis, Carniolis; Bohemis vero lusk *die Schote*, inde lusstina, Croatis luschina, Carn. lushina; inde et Boh. luskati, lauskati nuces ad fringere, enucleare, Russ. лѣщи́ть.

лауца lens, lenticula, vide in secunda classe.

А litera ρ:

раст (рост), рыск, рист (риш).

Huc omnino referendum bisyllabum ρогоз scirpus, *πάπυρος*, Job. 8, 11., alias typha, inde ρогозина in Prologo mensis Maji, apud Serbos ρогожина, Russ. ρогожа, Bohem. rohozka, storea, teges. Рамн, gen. рамна, Psal. 57, 10. est graecum ῥάμνος. Collectivum ρождѣе palmites, sarmenta, a ρозга Croat. rosgye; ρозга vero a radice ρоз, cui germ. *Reis* respondet. ρопот, ρоптати, ρопуш, refer ad ρоп secundae classis. ρтѣть mercurius, apud Polykarpow живаа ρтѣть, argentum vivum, e latino *argentum* contracta et deformata vox est. Russo- rum ρевень a rheum. ρемень lorum, convenit cum germ. *Riem*, *Riemen*. ρжавый rubiginosus, est a ρжа rubigo, et hoc a ρдѣти.

растѣ, расти, Bohemis imo et Russis ростѣ, crescere; inde factitivum растити, ращѣ, germinare, augere. раст Serb. statura, *Wuchs*, Slavice възраст, возраст, aetas, statura. раст Ezech. 22, 12. et рост Neh. 5, 7. legebantur olim pro usura, nunc utroque in loco rectius лихва legitur, cum раст et рост hoc significatu Russicae voces sint, non Slavicae. In расль, штрасль propago, т radicale excidit ob affixum servile ль.

рыскаю Russis in usu est de celeri cursu. Confer ристаю. Olim 3 Esdrae 11, 37. legebatur левъ рыцѣи leo rugiens, certe vitiose pro рычѣи а рыкати, melius nunc рыкаюци.

ристати, рицѣ, celeriter currere, ристаніе конское cursus equorum, ристалище hippodromus.

A litera А:

дверь, двор, двиг.

длаб, долб, длань, длат, дласк, длаг (долг), длак.

дрб, дроб, драб, дрб, драп, дрем, дрен, дрн (дерн); дрозд, дрѣз, дрз (дерз), драж, дрожд, држ (держ), драч, дрѣч, драг, дрог, дрѣг, драг, дрг, драх, дрк.

дждь (дождь), джск (дожк, деск), дщ.

Huc spectat nomen Borysthenis дненъ Danaprus. драселю refer ad драхл moestus. дбел, доблѣй, добрый ad secundam classem spectant, quo etiam refer дверь levir. дѣбрава silva est а дѣ quercus, immo et arbor in genere, saltem apud

Illy-

Illyrios. δαιμων graecum est et non nisi in Apocalypsi legitur, cum alias graeco δαίμων slavicum бѣс respondeat. дракѡн, gen. драконѡта nunc Isai. 27, 1. cum смій (gen. сміа) bis conjungitur, et semel sine смій ponitur.

двери plur., rarius дверь in singulari, janua, ostium, *θύρα*. Carnioli *duri*, *dure* pronunciant. дверник janitor, ostiarius, дверница ostiaria. врата sunt *πύλαι*.

двор, aula, atrium, ovile. Act. 1, 20. *ἔπαυλις*, commoratio. въдворитисѡ manere, demorari. двигѡ, двигнѡ, подвигнѡ, движѡ, двизати, movere, commovere. подвиг agon, certamen. длань f. vola manus, Serbis длан nunc est masc. gen. Polon. *dłoni* f. Russis долонь et ладонь. длото scalprum, coelum. Illyriis *dleto*, Pol. *dłoto*, Russis долото.

долг, долг debitum, Pol. *dług*, Boh. *dluh*, Carn. *dovg*, *dolg*. Croat. Illyr. Serb. дѡг. должник debitor. Confer долгѡй longus, *δολίχος*; продолжити prolongare.

дерево et дрѣво arbor. Collect. древіе, n. arbores. дрѡва, дрѡва plur. ligna. дреколь fustis, compositum e дерево et коль.

древній antiquus. древле olim.

дробь exta, minutae res. дробѡй parvus, minutus. дробити, раздробити, comminuere.

дремлѡ torreo; дремѡй torpidus.

дремаги, дремлю, dormire.

дрен cornus mas. Serbis et дринк pro дрѣн, Dalm. drin, Carn. drin et drejn. Polon. *dereni*, Russ.

дерен, inde germ. *Dörnlein*.

дрн, дерн cespes. Polon. darn. Croatis *dérn* est scopulus.

дрозд turdus, Serbis дрозд et дрозак, Gen. дрозга.

ДРЗ, ДЕРЗ, ДЕРЗЫЙ, sibi confidens, audax.
 ДРЗАТИ confidere, ДРЗНОВЕНІЕ confidentia, а
 ДРЗНЪ.

ДРАЖИТИ, РАЗДРАЖИТИ, irritare, incitare, exacer-
 bare. ПОДРАЖНИТИ irridere, subsannare, ПОДРА-
 ЖНЕНІЕ subsannatio. At ПОДРАЖАТИ imitari, ПО-
 ДРАЖАТЕЛЬ imitator, а ДРАГА via, quasi eadem
 via incedere. At Hebr. 13, 7. про ПОДРАЖАЙ-
 ТЕ olim in Codd. serbicis legebatur ПОДОБИТЕСЯ,
 et ПОДОБИНИЦИ alibi про ПОДРАЖАТЕЛИ.

ДРОЖДІЕ collect. faeces. Croat. drosgye.

ДРЖАТИ, ДЕРЖАТИ, tenere, ДЕРЖАВА potentia,
 imperium.

ДРАЧІЕ collect. sentes, vepres, Isai. 55, 13. Sere-
 bis ДРАЧА densi frutices, Croatis drachje senti-
 cetum. Ad vocem drach (ДРАЧ) herba, gramen,
 notat Bellosztenecz: in Glagoliticis et Dalmati-
 cis libris *sentis spinaque* dicitur. Bohemis ДРАЧ
 m. est berberis. Referri possit ДРАЧІЕ ad ДРАГИ
 secundae classis.

ДРАГ, ДРАГЫЙ, pretiosus, carus. In Apocalypsi
 quidem semel КАМЕНЬ ДРАГЫЙ lapis pretiosus, et
 quatuor vicibus collect. КАМЕНІЕ ДРАГОЕ lapides
 pretiosi, legitur. At aliis in locis, ubi olim ДРА-
 ГЫЙ pro graeco τίμιος legebatur, vocabulum
 ЧЕСТНЫЙ substitutum observavi. Sic 1 Cor. 3,
 12. КАМЕНІЕ ДРАГОЕ, Яс. 5, 7. ДРАГАГО ПЛОДА,
 1 Pet. 1, 7. ДРАЖАКЪ ЗЛАТА (pro многочест-
 нѣйше) in Apostolo А. 1324 legi. ДРАГОЦѢН-
 НЫЙ pretiosus, cari pretii. ДРАГЫЙ more suo
 Poloni pronunciant drogi, Russi дорогий.

ДРАГА via, olim et Bohemis draha, Polonis droga,
 Russis doroga. Croatis draga est convallis,
 Carn. sulcus (fossa) penes prata.

ДРЪГ, amicus, socius: ДРЪГЫНА amica; ДРЪ-
 ЖИНА Luc. 2, 44. est συνοδία, comitatus. ДРЪГ-
 ДРЪГА alter alterum; ДРЪГЫЙ alter, alius. At
 secundus est ВТОРЫЙ.

ДРАХЛЫЙ moestus, et mutato χ in c: ДРАСЕЛ, inde verbum ДРАСЕЛЮ. Matth. 10, 3. *συγνάζων ο οὐρανός* reddidit Slavus ДРАСЕЛА НЕКО, Vulg. triste coelum. Ad vocem dreszel notat Bellosztenez: v. saloszten. Est autem ЖАЛОСТЕН moestus, tristis.

ДЖДЬ, ДОЖДЬ, m. pluvia, in libris Serbicis ДЪЖДЬ ad indicandam vocalem ambiguum, quam Illyrii nunc ut a, Croatae atque alii ut e pronunciant. ДАЖДА f. apud Vukium obsoletum est, pro quo Serbi киша usurpant. Aliis Illyriis dasgy (ДАЖДЬ), Croatis desgy, Carn. desh, gen. deshja, Bohemis desst' (ДЕШТЬ), Polonis deszcz et deżdż. ДОЖДИТИ, ѠДОЖДИТИ pluere. Recte notat Alexjéjew, formam ДОЖДЕВЫ, quae Act. 14, 17. legitur, esse pluralis numeri, addi tamen oportuisset esse casum accusativum, cuius rectus est ДОЖДЕВЕ.

ДСКА tabula, asser; at Joh. 2, 15. ДСКИ sunt mensae, cum tamen alias Interpres Slavus vocem graecam *τραπέζα* servavit. Dsky zeimské Bohemis sunt tabulae regni, *Landtafel*. ДЕСКА aliis, uti Croatis, Carn., Polonis, Moravis est asser, Russis доска. Diminutivum a ДСКА est ДШИЦА, qua voce Luc. 1, 63. *πινυκίδιον*, tabella, pugilaris, redditur. Croatae deshicza (ДШИЦА) scribunt.

ДШИ, Accus. ДШЕРЬ, filia. Russis доч pro ДОШ. In libris glagoliticis ДЕШИ, ДЕШЕР. Bohemis olim dei, Accus. dcerz, nunc dcera; Serbis кѣи, шѣи et кѣр, Croatis kchi, kcher, Carn. hzhi, hzher. Apud plerosque nunc Acc. pro Nom. usurpatur. Immo Isai. 1, 8. in Bibliis correctionibus legitur jam цѣрь сѣѡна, ubi alias in Ostrogiensi et Mosquensi prima editione rectius ДШИ legebatur. In Psalmis et libris novi testamenti nullibi Nominativus ДШИ cum Accusativo ДШЕРЬ confunditur. Exemplo sit МАТИ НА ДШЕРЬ И ДШИ НА МАТЕРЬ, Luc. 12, 53,

A litera T:

твѡр, тврѡ (твѣрѡ).

ТЛАП, ТЛЪП, ТОЛП, ТЛАМ, ТЛЪМ, ТЛЪТ (ТЪЛЪТ),

ТЛЕЩ, ТЛАЧ, ТЛАХ, ТЛАК, ТЛК, ТОЛК.

трав, трѣв (трьѣв), трѣв, трѣв, трѣв, трѣв, трѣв,

τρᾶπ, τρπ, τρμ, τρн (τερн); τρδδ, τρατ,

трѣѣ; трѣѣ, трѣѣ, трѣѣ, трѣѣ, трѣѣ, трѣѣ

(тѣрѣ), трѣть (трѣть), трѣск, трѣск, трѣч (трѣч);

траг (траж), трог, трг (торг), трк.

тѣтр; тѣсть, тѣст, тоск (тѣск), тѣск, тиск (тищ),

τῆς, τῶν (τοῖν).

Spectant huc bisyllabae radicēs, etsi faciem peregrinam referant: товар merces (Serbis onus, sarcina, Croatis et Carn. *tovor* idem), тоboleя perā, тополь populus, топор securis. Adde тарча scutum a germ. *Tartsche*, тысяца (olim тыщьа) a goth. thusund, тѣтло et тѣтла a latino titulus, талант, тартар, тѣтан, тектон, тѣган, трапеза a Graecis accepta. талант in N. T. quatuordecim in locis legitur. At quid sibi vult Apoc. 16, 21. талантѣе? Manifestum hoc vitium priorum editionum ex талантѣек ortum, qua voce interpres Apocalypseos adjectivum *ταλαιπυρία* recte expressit, saltem in postremis editionibus emendari debuisset. Consului quondam Mosquae tres Codices, in quorum primo талантѣнек, in altero талантѣок, in tertio талант scriptum reperi. Croat. et Carniol.

taliga biga, Russis телега, peregrinis accensendum. третій derivatum est a три. Trocha Bohemis modicum, Carn. troha, Croatis *truha* festuca, stipula, res quaeque minutissima, Russis трыха, refer ad трѣtero. Slavo-serbicum тѣжа, hodie тѣжа, Croat. et Carniol. *tuj* alienus, allophylus, respondet Slavico чѣжа, quod ad чѣж secundae classis referendum est. не топырь vespertilio, compositum est ex не et топырь; at топырь unde? Bohemicum et Polonicum *tchorz* (тхорь) mustela putorius, *Iltis*, cui Carniolicum *duhur*, *dihur*, respondet, ab odore (tetro) malim deducere. Iis enim duh (ѡх) est et odor. Accedente terminatione орь facile ѡх in тх transierit, eo fere modo, quo Poloni a Nominativo *dech* Genitivum *tchu* formant. Serbi in voce тхорь servarunt initiale т, at х mutarunt more solito in в, ideoque твор pronunciant. Bohemis etiam *xhorz* vulgo in usu est; Russis vero хорек, rejecto т et addita terminatione diminutivorum ек, Croatis *torecz*, Dalmatis *tor*, elisa secunda radicali х. Serbicum уторак dies Martis, Croat. et Carniol. tork, torek, est а второй secundus, cum sit secunda dies post dominicam. Haec vocis origo si P. Marco nota fuisset; profecto Martem non appellasset Tork, neque Bellonam Torka. Vox peregrina такор, castra, vix non omnibus Slavicis populis nunc nota, in antiquis Slavorum

rum libris nuspiam legitur. Idem de voce толмач interpres, ἑρμηνευτής, sentiendum, quamvis Gen. 42, 23. legatur; libri enim hujus versio minus antiqua est. Croatis et Carniolis толмачник, Polonis et Bohemis тълмач, olim et тамач, inde тамачити, толмачити, тълмачити, interpretari.

творити, сътворити, facere. твореніе opus, Croat. tvor. тварь creatura, Polonis et Bohemis twor. At twarz iisdem facies. творецъ factor, creator. творило Serbis, Russis, Croatis, torilo Carniolis, tworzydło Polonis et Bohemis est forma casearia, Käseform, Käsenapf.

тврѣ, тврѣдѣ, тврѣдѣй, durus, firmus. тврѣдѣ firmamentum, σερεωμα; stabilitas, ἀσφάλεια, munio. 2 Cor. 10, 4. на разореніе тврѣдем, ad destructionem munitionum, ὀχυρωμάτων. Carniolis, eliso v, terd, Pol. twardy, Boh. twrdy. Croat. tverd, Dalm. tward non differt pronunciatione a Serb. тврѣ.

тополь populus, arbor. Isai 41, 19. in Accusativo nunc тополю legitur, in prima Mosquensi тополь. Polonis quidem *topol* et *topola* est fem. generis, et Serbis топола. Russis vero тополь, Gen. топола, est masculinum, uti et Croatis, Carniolis, Bohemis.

тлстѣ, толстѣй, crassus, pinguis, Boh. et Pol. tlusty, Carniol. tolft, tovft. Croat. tuszt. толща crassitudo, pinguedo, Croat. tuscha (тѣща).

тлачити calcare, Serbis et Croatis, толочити Russis; Boh. тлачити premere. Tlak Croat. et Carniol. lutum aceratum, Estrich; tlaka labores dominis praestandi, Frohndienst.

такѣ, толкѣ, толкнѣ, Iterat. толкати et толчати, pulsare, tundere, Boh. tluku, Slovac. ilku, Pol. tlukę, Inf. tluc, Carniol. товzhem,

Inf.

Inf. tlezhī, Croat. tuchem, Serb. тѹчем, Inf. тѹчи, Illyr. tuchi, pro толци.

толк (так) interpretatio, explanatio; толкѹю interpretor; толковник interpreter, Russis usitata sunt. Confer толмач.

трава gramen, herba, цвѣтъ травный Jac., 1, 10. ἄνθος χόρτε, flos foeni (graminis).

треба 1) in formula трѣбѣ есть, opus est, inde трѣбѹю, трѣбовати opus habere, indigere.

треба 2) sacrificium, hostia, Exod. 8, 26. ωγρε-
батица ѿ трѣб ѿдѡлскихъ, Act. 15, 20. ἀπέ-
χεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγιμάτων τῶν εἰδώλων, ut ab-
stineant se a contaminationibus simulacrorum.

чадца, храните себе ѿ трѣб ѿдѡлскихъ, filioli
custodite vos a simulacris, ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

трѣкище idolium, εἰδωλεῖον, 1 Cor. 8, 10. трѣк-
ник 1) altare. 2) liber rituum sacrorum, rituale.

трѣкити, трѣкити, Serbis et Croatis expurgare,
secernere. потрѣкит гѡмно свое, Luc. 3, 17.
purgabit aream suam. At Luc. 9, 24. да огнь
снидет ѿ нѣсе и потрѣкит их (ms. га), ut ig-
nis descendat de coelo et consumat eos. In Psalm-
is потрѣкити disperdere, delere, conterere,
потрѣкитиса, disperire, deleri.

трѣбѹхъ, Croatice *terbuh*, Carniol. *trebuh* (lege трѣ-
бѹхъ), Serbice трѣб sine х, venter; apud Poly-
karpow трѣбѹха f.

трѣба tuba, buccina, трѣбити, вострѣбити tu-
ba canere, buccinare; глас трѣбный vox tubae.

трѣп truncus, cadaver. трѣпїе, plur. трѣпїа Psalm.
78, 2. morticina, θνησιμαία.

трѣпет tremor, трѣпетен: трѣпетна бѣсть зѣм-
ла Psalm. 17, 8. ἐντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ, con-
tremuit terra; трѣпетати, трѣпецѹ, tremere.

трѣпѣти, терпѣти, терпѹю, потерпѣти, стер-
пѣти pati, perpeti, sustinere; терпѣнїе pa-
tientia.

тѣрпкый, тѣрпкый, acerbus, *herb.* Croat terpek, Carniol. terpki, Boh. trpky.

тѣрн, тѣрн, spina, *Dorn*, proprie *Prunus spinosa*, *Schlehdorn*. тѣрниѣ collect. spinae; тѣрновъ et тѣрновен вѣнечъ spinea corona. Dan. 13, 54. male тѣрн pro σχῖνος prinus, in exponendis arborum nominibus minus accuratus interpres adhibuit, hinc in correctioribus editionibus subjecta notamonet lectores in Graeco legi σχῖνος.

тѣрѣ labor, тѣрѣтисѣ, тѣрѣдѣсѣ, Iterat. тѣрѣдѣтисѣ, laborare. Apud Serbos тѣрѣ 1) opera. 2) boletus igniarius, Boh. traud, trud, fomes, *Zunder*, Russ. тѣрѣт.

тѣрѣт et тѣрѣтина Serbis, *trot* et *trut* Croatis, fucus; *trot* Carniolis, apum genus, quod Germani *Drohne* et *Brutbiene* dicunt; Russis тѣрѣтень spado, Polonis trąd, truten', Bohemis trubec, trupec, traup, traud.

тѣризѣ certamen, pugna. тѣризѣнищѣ 2 Масс. 4, 18. locus certaminis, agon.

тѣрѣзѣ, тѣрѣзѣый, et тѣрѣзѣен sobrius, jejunos. тѣрѣзѣитисѣ sobrium esse, vigilare. Serb. тѣрѣзан, тѣризѣзан, Croat. trezen et trezniti, Carn. tresen et tresliv, Boh. strzizliv. Pol. trzeźwy, trzeźwić.

тѣрѣсѣ motus, terrae motus, σεισμος. Confer тѣрѣсѣ.

тѣрѣсѣ, потѣрѣсѣ, стѣрѣсѣ, тѣрѣсти, movere, quassare. тѣрѣсѣсѣ moveri, tremere. Serb. тѣрѣсем, тѣрѣсти.

тѣрсѣ in libris glagoliticis, et apud Croatas *terfz*, dimin. *terszek*, vitis, Bohemis trs, caudex cujusvis plantae, *Stock*. Serb. тѣрсѣка arundo, refer ad тѣрсѣгѣ.

тѣрсѣгѣ, тѣрсѣгѣ, arundo, calamus, dimin. тѣрсѣтка. Carn. terst, Croat. terszt, tersztika, Boh. trest, trestka, trztina. тѣрсѣгѣ блѣговѣннаѣ Exod.

30, 23. est calamus aromaticus; трость книжника скорописца Psalm. 44, 2. calamus scribae velociter scribentis, κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφῃ. 1 Cor. 3, 12. тростіє, καλάμη, stipula.

троскот ἄγρωσις, herba, gramen. Exod. 32, 2. Isai. 37, 27.

треск fragor, sonitus, fulmen. Croat. *treszka* strepitus, *treszk* fulmen, *treszkam* fulmino, fulmine tango.

трг, торг, торжище, forum, emporium. Boh. trh, trhowisstje, Croat. terg, tergovische, Polon. targ, targowisko. торжник Matth. 21, 12 κολλυβιστής, nummularius. торжество Hebr. 12, 23. πανήγυρις, frequentia, conventus: solennitas. Confer торгати.

тр҃гнѣ, тор҃гнѣ, Iterat. терзати et торгати, trahere, lacerare; истор҃гнѣти extrahere, растерзати dirumpere.

тетрѣв, Russ. тетерев, tetrao.

тєтѣ socer, inde тєцѣ socrus, Serb. Croat. Carniol. таст. Bohem. тєтѣ.

тѣсто маза, farina subacta, Teig.

тоска taedium, angor. Confer Bohem. teskno Polon. tѣskno.

тискати, тицѣ, premere, inde Russis тиски praelum. Pro точило torcular Matth. 21, 33. in Codicibus in Russia seculo XIV. scriptis тѣск substitutum reperi, cum точило Russis cotem, quae rotando circumagitur, significet. Sed alii codd. uti et editiones omnes hoc in loco servarunt точило. Legebatur etiam тѣск Isai. 16, 10. тиск Is. 63. 2. тѣск Os. 9, 2. Joel. 2, 24. et 3, 13.; at in correctiori editione his in locis recte substitutam genuinam vocem slavicam точило reperi. Sic Joel. 3, 13. pro подстави nunc подточилѣа, ὑπολήνѣа, legitur. Aliis autem in locis et olim

точило legebatur, in Evangeliiis ex. gr. bis, in Apocalypsi ter, in Psalmorum 8, 80, et 83, inscriptionibus (ω точилѣх), licet auctor concordantiarum in Psalmos id indicare neglexerit, Numer. 18, 27 et 30. Deuter. 16, 13. 4 Reg. 6, 27. Prov. 3, 10. Sir. 32, 17. Jer. 48, 33. Thren. 1, 15. Et Isai. 5, 2. προετοχίλει προλήνιον, Agg. 2, 17, et Zach. 14, 10. подточиліе, cum in-graeco sit ὑπολήνιον. Igitur точило sine dubio a primo interprete profectum, et τέκκ in locis citatis ab emendatore Russo substitutum fuit. Polykarpow vocem точило in Lexico trilingui per *torcum* explicat, attamen sub voce peregrina праца вѣноградная addit: или точило въ немже вѣноград топчѣтъ, ληνός, σαφυλοβολεῖον, torculare.

тешити non nisi in formula пѣны тешиѣ Marc. 9, 18. ἀφρίζει spumat, et v. 20. пѣны тешиа ἀφρίζων, spumans, occurrit. Possit tamen conferri cum тошити, истошити evacuare, a sequenti тош.

тѣш, f. тѣша, п. тѣше, et тѣшій, тѣшаа, тѣшее vacuus, inanis, cum vocali euphonica obscura seu ambigua et mobili, hinc Russis тош, Croatis tesh -(тѣш), Carn. tesh, Illyr. tafht. Polonici czy scribunt pro tszczy. Bohemi non nisi in voce tsstitroba, jejunos stomachus, radicem тѣш conservarunt. А тош est 1) истошити evacuare, exinanire. 2) тѣшатиса, потѣшатиса vacare, studere, sollicite curare, festinare; hinc тѣшнїе σπουδή, studium, diligentia, festinatio. 3) тѣшета detrimentum, тѣшетьный κενός, inanis, nocuus. In Compositis тѣше: тѣшеславїе κενοδοξία, inanis gloria. тѣшегласїе κενοφωνία, inaniloquium.

A literis s et з:

ЗВЕН (ЗВОН), СВѢРЬ, ЗВИЗА, СВѢЗА, ЗВѢК, ЗВАК
(ЗВАЦ), ЗВЕРЬ.

ЗНОЙ, ЗНОБ?

ЗЕЛВ, ЗАЛТ, СЛАК.

ЗРН (ЗЕРН).

Нuc fere magis spectare videtur смій draco, et сміа serpens, quam ad secundam classem. ЗНОБИТИ, ѡЗНОБИТИ, frigefacere, est a ЗАЕНЪ, inserto н epenthetico. ЗНАК, ЗНАМЕНІЕ, signum, a ЗНАТИ; ЗРАК форма, ЗЕРЦАЛО speculum, sunt a ЗРѢТИ; ЗРѢЛЫЙ maturus a ЗРѢЮ. ЗГИБ, diplois, apud Polykarpow, est idem ac сгик complicatio, compositum ex с et гик, uti ЗДРАВ ex с et ДРАВ. In ЗЕМЛА, terra, litera л non est radicalis, sed servilis et quidem epenthetica. ЗЕВЕС i. e. ζεύς, et ЗЕФVР peregrina sunt.

ЗВЕНѢТИ, ЗВЕНЮ sonare, resonare: МѢДЬ ЗВЕНАЩИ или КУМБАЛ ЗВАЦААЙ 1 Сог. 13, 1. χαλκός ἡχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον, aes sonans aut cymbalum tinniens. A neutro ЗВЕНѢТИ est factitivum ЗВОНИТИ et ЗВОН. ЗВОНЕЦ Exod. 28, 33. 34. tintinnabulum; Serbis ЗВОНЦЕ n. a ЗВОНО. Bohemis, Croatis, Carniolis ЗВОН m. campana. Poloni praefigunt d: dzwon. Russis ЗВОН est sonus, pulsus campanarum, sed campana КОЛОКОЛ, a germ. *Glocke*, Suec. *Klocke*.

СВѢРЬ m. fera, bestia, θῆρ, θηρίον. Graecorum θ, et Latinorum f respondet Slavico св initio

tio hujus vocis. начертаніе свѣрино Арос. 16, 2. character bestiae.

ЗВИЗДА sibilus, ЗВИЗДАТИ sibilare. позвиждет Jerem. 19, 8. et 50, 13. sibilabit; ЗВИЗДАНІЕ ibid. 19, 8. sibilatio. Serbis ЗВИЗНУТИ et ЗВИЖДАТИ, ЗВИЖАМ, Croatis zvisgam (ЗВИЖГАМ), Carniol. shvishgam) (жвижгам); Bohemis hwizdati, Polon. gwizdać.

СВѢЗДА stella. Sibilans litera s seu з apud Slavos meridionales et Russos inchoat vocem hanc; Bohemi autem et Poloni retinere gutturalem. Illi enim stellam hwjezda, hi gwiazda vocant.

ЗВѢЗДОСЛОВ, ЗВѢЗДОСЛОВЕЦ astrologus.

ЗВѢК sonus, clangor. трѣбный звѣк Hebr. 12, 19. tubae sonus. Huic affine est ЗВАК, plur. ЗВАКЪ. А ЗВАКЪ seu ЗВАКНЪ formatur Iterativum ЗВАЦАТИ tinnire. Vide ЗВЕНѢТИ. Serbis ЗВЕКА, ЗВЕКЕТ sonus, ЗВЕКНУТИ, ЗВЕЦКАТИ, ЗВЕЧАТИ, sonare, resonare. Croatae zvenk, zvenchim, Bohemi zwuk, zwućim norunt.

ЗВѢРЬ urus, bison, Polonis et Bohemis zubr. Polykarpow ЗВѢРЬ urus, et ЗВѢРИНА caro urī, Lexico trilingui inseruit. Animal, quod LXX. Interpretes πύγαργον vocant, interpres Slavus Deut. 14, 5. voce ЗВѢРЬ explicare conatus est. Male utique. Nec scio, utrum Alexjejevio notus fuerit ЗВѢРЬ, cum ille nihil aliud habeat, quam animalis hujus esum Israelitis concessum fuisse.

ЗНОЙ aestus, ЗНОЙ БѢДЕТ Luc. 12, 55. καὶ σὺ ἔσσι, aestus erit. Matth. 20, 12. aestus est вар. Serbis, Croatis et Carniolis ЗНОЙ sudor, ЗНОИТИЕ sudare.

ЗЕЛВЬ, apud Polykarpow limax, testudo. Confer ЖЕЛВЬ.

ЗЕЛВА Bohemis olim idem quod Russis ЗОЛѢВКА mariti soror,

ЗЛАТО aurum, Polon. złoto, Russ. зóлото. ЗЛАТ, ЗЛАТА, ЗЛАТО et ЗЛАТЫЙ, аа, ое, aureus. ЗЛАТИЦА Matth. 22, 19. νόμισμα, numisma.

ЗЛАК et ЗЛАК herba, χλόη; hinc ЗЛАЧЕН: на мѣстѣ ЗЛАЧНѣ Psalm. 22, 2. εἰς τόπον χλόης, in loco pascuae. An non ЗЛАК referri possit ad ЗЕЛІЕ olus?

ЗРЬНО, olim et ЗЬРНО, in Serbicis codd. ЗРЬНО, in Russ. зѣрно granum, κόκκος, Korn. Serbis зрно, et Bohemis zрно sine vocali inter з et р. Sic et Illyrii, Croatae, Carnioli vocem hanc pronunciant, licet zarno aut zerno scribant. Poloni inserunt ia: ziarno.

A litera ж:

ЖЕАН, ЖМѢР.

ЖЕЛБЬ, ЖАЎБ, ЖЛАБ (ЖЛЕБ), ЖАН (ЖЕАН), ЖАТ (ЖЕАТ),

ЖЛАЗ (ЖЛЕЗ), ЖАЧ, ЖЕЛК.

ЖРЕБ, ЖРН (ЖЕРН), ЖРЕЛ, ЖРАДЬ (ЖЕРДЬ).

ЖЕСТ.

Huc etiam refer ЖЕЛѢЗО ferrum, ЖЕРАВЛЬ, ЖАРАВЛЬ, γερανός, grus, Russ. жѢравь, Serb. ЖЕРАВ et ЖДРАО, Illyr. xdral, Croat. serjav (ЖЕРАВ); et forte ЖЕЛѢДЬ glans, glandis, quamvis ЪДЬ formativa esse videatur. Croaticum svala, Serb. ЖВАЛЕ plur. froenum, est a жвати mandere. Croat. svisgam, Carn. shvishgam, refer ad Slavicum звизд: звиздати sibilare. Croat. svenk, Carn. shvenk, sonitus, refer ad звак. Croat. smuly (ЖМДЬ) cyathus, vix norunt alii. Croat. et Carn. ЖВЕПЛО affine est Slavico ЖПЕЛ, sed utrumque origine peregrinum,

num, a germ. *Schwefel*. Interpres certe Evangeliorum Sec. IX. nondum usus est voce жѡпел. Nam Luc. 17, 29. *θετον*, sulphur, circumscripsit duabus vocibus: камы горѡцъ (in Ms. Serbico Prag. камень горѡцъ), in editione correcta камык горѡцъ, i. e. lapis ardens. Isai. 30, 33 et 34, 9. in Ostrog. et Mosqu. prima legitur камык горѡцъ (горѡцѡй), Gen. 19, 24. камы горѡцѡй pro hodierno жѡпел. Ezech. 38, 22. etiam editiones posteriores retinere камень горѡцъ. At Deuter. 29, 23. жѡпел jam in Ostrog. legitur, non deleta, quae praecedit, voce камык, quod est manifestum factae substitutionis indicium. Sic Job. 18, 15. post жѡпелом vox огнем in Ostrog. non fuit deleta. Nec dubito, etiam Psalm. 10, 6. vocem жѡпел alteri voci jam olim substitutam fuisse. жѡпел quinquies, et Adj. жѡпелный bis in Apocalypsi legi non miror, cum libri hujus versio slavica longe recentior sit aliis. Hoc certe mirum, Slavis meridionalibus Sec. IX. non fuisse notam vocem, qua Slavi septentrionales sulphur appellant. Est enim sulphur Russis сѣра, Polonis siarka, Bohemis sira, olim sjera. Dan. 14, 27. in Ostrog. editione сѣра quidem legitur, sed pro *σεαρ*, quod correctores posteriores maluerunt interpretari тѣк, adeps.

жеан Russis et Serbis vas ligneum, *Kanne*, Bohemis urceus. Confer Slavicum чѡан.

жмѡра

жмѣра Russis nictans, Serbis myinda. Confer жмѣрити, et Russ. et Serb. жмирати, Bohem. mhaurati.

ЖЕЛВЪ Oseae 12. 11. χελώνη, testudo. Croat. selva, selyva, Adj. selyvin, testudineus. A graeco χέλυσ, mutato χ in ж, ortum sit ЖЕЛВЪ.

ЖАЉВА Bohemis idem ac ЖАЉНА.

ЖААБ Bohemis canalis, alveus, Croat. sleb, Carn. shleb, shlieb, Rinnø. Serb. ЖЛЕБ, ЖДЛЕБ, et ЖЛИЕБ, ЖДЛИЕБ. Polon. żłob, Russ. ЖЕЛОБ, ЖОЛОБ. At slabram Croat., shlabram Carn. blatero, est onomatopoeticum.

ЖЕЛНА, ЖОЛНА, Russis picus martius, *Schwarzspecht*; Boh. žluna, Croat. suna (picus viridis), Carn. shona, shovna, *Grünspecht*, Serb. ЖДНА (ЦРНА И ЗЕЛЕНА), niger et viridis.

ЖАТ, ЖЕЛТ, ЖЕЛТЫЙ flavus, gilvus, luteus, Bohem. žlutý, Polon. żółty, Serb. ЖѢТ, Croat. sut, Carn. shut. Hinc vitellus ovi Russis ЖЕЛТОК, ЖОЛТОК, Pol. żółtko, żółtek, Bohem. žlautek, Croat. sutanyek, Serb. ЖДВАНЦЕ, ЖДЫЦЕ, ЖѢМАНЦЕ.

ЖААЗА glandula, *Drüse*, Bohemis; ЖЕЛѢЗА Russis, slezda Croatis, ЖЛЕЗДА, ЖЛИЕЗА Serbis. Affine vocabulum est ЖЕЛѢДЪ glans.

ЖАЧ, ЖЕЛЧ, fel, *Galle*. Serb. ЖѢЧ, Croat. such, Carn. sholzh, shovzh, shovz, Polon. żółc, Boh. žluč.

ЖЕЛКНѢ, Polon. żółknę, Boh. žloutnu, flavesco. Cum ЖЕЛКНѢ sit pro ЖЕЛТНѢ et ЖЕЛЧ pro ЖЕЛТЬ, gerri utrumque possit ad ЖЕЛТ; hoc vero, collatis vocibus fel, flavus, gilvus et *Galle*, *gelb*, ad syllabam radicalem secundae classis ЖЕЛ.

ЖРЕБІЙ, in codd. Serbicis ЖДРѢБІЙ, sors, κλέρος, Russ. ЖЕРЕКЕЙ, Illyr. xdreб, xdrіb, Carn. sdrib. Psalm. 77, 55. по ЖРЕБІЮ ДАДЕ ИМ (ЗЕМЛЮ) ОУЖЕМ ЖРЕКОДАНИА, et edit. Venet. Psalt. по ЖДРѢБІЮ РАЗДѢЛИМ ЗЕМЛЮ ОУЖЕМ ДѢЛОМѢ-

ρῖα ἐκκληροδότησεν αὐτοὺς ἐν σχοινίῳ κληροδοσίας,
sorte divisit eis in funiculo distributionis.

ЖРЕКА pullus equinus, asininus, Russis. ЖЕРЕБЕ-
НОК, Serb. ЖДРЕБЕ, ЖДРИБЕ, Croat. srebe,
(ЖРЕБЕ), Carn. shrebe. Bohemi amant guttura-
lem literam h pro ж; hrzibje. Sic et hrzeb,
clavus, convenit cum Carn. shrebel.

ЖРНОВ, ЖЕРНОВ, (Russis et ЖОРНОВ), lapis mola-
ris. Арос. 18, 22. ШДМ ЖЕРНОВНЫЙ Φωνή μύ-
λῃ, vox molaris. Ibid. v. 21. КАМЕНЬ ВЕЛИК ПКО
ЖЕРНОВ, λίθον ὡς μύλον μέγαν, Vulg. lapidem
quasi molarem magnum. Nescio, cur Slavus
ВЕЛИК transposuerit, cum lapis, quem sustulit an-
gelus, hic comparatur molari magno, seu molaris
magnae. Luc. 17, 2. ЖЕРНОВ ОСЕЛСКІЙ, μύλος
ὄνικος, mola asinaria. Ita editi, sed codd. Msti
legunt КАМЕНЬ ЖРНОВНЫЙ, lapis molaris. Matth.
18, 6. pro ЖЕРНОВ ОСЕЛСКІЙ cod. Serbicus Кор.
vulgarem dialectum secutus exhibet ЖРВАНЬ
ОСАЛСКИИ, et Matth. 24, 21. ВЪ ЖРВНАХЪ pro
ЖЕРНОВАХЪ, ἐν τῷ μύλῳ, in mola seu pistrino.
Est enim Serbis hodie ЖРВАНЬ, gen. ЖРВНА,
mola manuaris, trusatilis, *Handmühle*, Pol. żar-
na, Croatis servne, serne et sermlye, Mo-
ravis žernowy. A žernow apud Bohemos olim dim.
žernowky, Russis et hodie ЖЕРНОВКИ, lapides
cancrorum, *Krebsaugen*.

ЖРѢЛО: ЖРѢЛОМ ВЕЛИКИМ Dan. 13, v. 24. 42. 46.
60. Ostrogiensis editio habet, Mosquensis prima
ЖРЕЛОМ, et in margine quater appositum ГЛАСОМ,
cum in Graeco Φωνῇ legatur. ЖРѢЛО, Serbis ho-
die ЖДРИЕЛО fauces, Croatis srelo os furni, prae-
furnium, Carn. sherele foramen alvearis, *Flugloch*,
Russis ЖЕРЛО orificium, unde et ѠЖЕРЕЛІЕ, а
ЖРЕТИ, uti ЖДЕРЛО jugulum apud Micaliam, а
ЖДЕРАТИ vorare. Est igitur ЖРЕЛОМ ВЕЛИКИМ,
voce magna, figurata locutio.

жрѣдь, жерѣдь, palanga, pertica, apud Russos, et Bohemos, Polon. żerdź, dim. żerdka. Carn. sherd, shert, sherv, *Wiesbaum*, longurius, et shertiza ames, pertica aucupalis.

жесток, жестокий, σκληρός, durus, validus: ѿ жестокихъ вѣтрѡвъ Jac. 3, 4. a ventis validis, saevis. жестокость durities. жестовыйный Act. 7, 51. σκληροτράχηλος, dura cervice, а жесто et вып. жестосердїе Matth. 19, 8. σκληροκαρδία, duritia cordis. жестоколичный Ezech. 2, 4. dura facie. ѡжесточити (ms. ѡжестити) indurare, obdurare. не ѡжестите сѣрцъ вашихъ Psalm. 94, 8. (ed. Venet. 1561) μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν, nolite obdurare corda vestra. Aliae editiones legunt не ѡжесточите. ѡжестити, ѡжесточити indurari. ѡжестѣти Psalm. 89, 6. про ѡжестити. Croatis seztok seu sesztok est validus, firmus, lacertosus, Serbis жесток ardens, et жестина ardor, vehementia. Ат жеста et жестика iisdem est acer tataricum.

А litera с:

свин, свѣн, свар, свир, сверб (свраб), сверд, сверч, свид, свѣд, сват, свит, свѣт (свацц), свѣт (свѣцц), свѣж, свист, свѣсть, свек.

спой, спор, спод, спѣд.

смол, смѣр, смрд (смерд, смрад), смрк (сморк), смрк (смерч, смрѣч), смѣд, смѣг, смок, смык.

снѣб, сноп, снасть, снѣг (снѣж).

слов (слав), слив, слаб, слѣп, слам, слѣм, слан, слон, слин, слн (солн), слад, слѣд.

слюд,

СЛЮД, СЛАТ, СЛОТ, СЛЕЗ, СЛИЗ, СЛЗ (СЛЕЗ),
 СЛѢЗ; СЛѢГ (СЛѢЖ), СЛѢХ (СЛѢШ, СЛЫШ), СЛѢК.
 СРБ, СРЕБ, СРП (СЕРП), СРАМ, СРН (СЕРН), СРЕД,
 СРѢ (СЕРД), СРСТЬ, СРАЧ, СРХ, СРАК, СРК.
 СТЕБ, СТѢП (СТОП, СТЕП), СТЕН (СТОН), СТѢН,
 СТОЛ, СТЕЛ (СТАЛ), СТАР, СТР (СТРЕ), СТАД,
 СТѢД (СТѢЖ, СТЫД), СТЕЗ, СТОГ, СТѢГ (СТОГ),
 СТѢГ, СТЕГ, СТИГ, СТАГ, СТѢК.

* СТВОЛ, — СТАП (СТОЛП), — СТРОЙ, СТРѢЙ, СТРШЙ,
 СТРВ, СТРАБ, СТРѢБ, СТРОП, СТРѢП, СТРП (СТРОП)
 СТРЕП, СТРАП, СТРМ (СТРЕМ), СТРАН, СТРѢН,
 СТРН (СТЕРН), СТРѢЛ, СТРАД, СТРА, СТРИЖ,
 СТРЖ (СТЕРЖ), СТРОГ, СТРѢГ, СТРЕГ (СТРАЖ),
 СТРИГ, СТРАХ, СТРОК, СТРѢК, СТРЕК, СТРИК,
 СТКЛО. *

СЕСТ. — СКОБ, СКШБ, СКОП, СКОМ, СКАЛ, СКѢЛ,
 СКОР, СКѢД, СКОТ, СКѢТ, СКШТ, СКОК (СКОЧ).

* СКВАР, СКВОР, СКВЕР, СКВѢРК (СКВѢРЧ), СКВОЗ,
 СКВАЖ, — СКЛАБ, — СКРЕБ, СКРѢВ (СКОРѢВ),
 СКРИП, СКРОМ, СКРАН, СКРИН, СКРОЗ, СКРИЖ,
 СКРЕГ (СКРЕЖ), СКРЕК. *

Huc spectant bisyllaba, quae inter primam et
 secundam radicalem vocales recipiunt: сѣвер, сс-
 боль mustela zobela, сапог calceus, сосѢд vas,
 сокол falco. Adde сверѣн ferox, скаред tur-
 pis, sordidus, скѡвѣда frixorium. скорѣна puta-
 men ovi, compositum est ex скоро et лѣна. Fru-

stra etiam hic quaeras **свод**, **спона** **спор**, **спас**, **соньм**, **склеп**, **скров**; nam haec praefixa praepositione с initio aucta sunt. **спѣх**, **смѣх**, **став**, **стан**, cum in fine formativae **х**, **в**, **н**, accesserint, ad radices secundae classis spectant. Sic et **смерть**, cum initio et in fine auctum sit, ad **мр** referri debet. Russicum **сѣдѣ** **halex**, Polonis **śledź**, peregrinum est, a Suecis acceptum. Graecae voces in versione Slavica non paucae leguntur, quarum aliquas subinde posteriores interpretes slavici vocibus reddere conati sunt. **скнипы** sunt **σκίπες**, ciniphes, Psalm. 104, 31. Psalterium Venet. 1561 substituit **мѣшницѣ**. Interpres Pentateuchi Exod. 8, 16 17. 18. **скнипы** sexies repetiit. **скүмен** est **σκύμος**, catulus leonis, Psalm. 16, 12. Ps. 56, 5. Ps. 103, 21. Gen. 49, 9. bis. Jer. 51, 28. Thren. 4, 3. Prov. 30, 30. 1 Macc. 3, 4. quibus in locis antiqua editio cum correctis conspirat. At Deut. 33, 22. pro **львици** correctores substituerunt **скүмен**. Num. 24, 9. **скүмен** **лвѣ** pro **львици**; **скүмни** pro **львици** Job. 4, 11. et pro **щенцы** Os. 13, 8. Pluribus tamen in locis correctis **львици** seu **львициѣ** pro **σκύμος** retinuit, uti Num. 23, 24. (pro plur. **львици** ponendo **львициѣ**), Judic. 14, 5. (pro **львици** **гѣвый** ponendo л. **рыкающ**), Isai. 5, 29 et 30, 6. Ezech. 19, 2. 5. Joel. 1, 6. Amos 3, 4. Mich. 5, 8. Naum 2, 11. et 12., ubi γ. 11. **львициѣм** in Dat. plur.

rec-

recte utraque editio legit, v. 12. vero correctā Russicam inflexionem *львичицам* substituere maluit. *скинія* est *σκηνή*, Psalm. 77, 60 atque alibi, quam vocem Alexjewe explicat quinque aliis: *κδμα*, *сѣнь*, *намет*, *палатка*, *шатер*. *три сѣни* Matth. 17, 4: *τρεῖς σκηνάς*, tria tabernacula. Sic Luc. 9, 33. Et *поченіе сѣни* Joan. 7, 2. *σκηνοπηγία*, scenopēgia. At Act. 18, 3. *скинотворцѣ* sunt *σκηνοποιοί*. In Vet. Test. non eodem vocabulo ubique vox *σκηνή* exponi solet: Ex. 26, 1. vetus editio habet *храм*, correctā *скинія*. Gen. 26, 16. legebatur olim *въ домѣхъ*, nunc *въ скиніяхъ*, *ἐν ταῖς σκηναῖς*. Gen. 4, 20. utraque legit *въ селеніихъ*, *ἐν σκηναῖς*. Isai. 1, 8. et Sap. 11, 2. utraque voce *κδμα* utitur. *сѣхія* est *στοιχεῖον*, elementum. Col. 2, 8. *по сѣхіамъ* (Ms. *сѣхіемъ*) *міра*, *κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου*, secundum elementa mundi, quo in loco tamen Ms. Belgradense Apostoli Bibl. Caesareae Vindob. *по съставленію* substituit, nescio an satis apte. Deerat omnino Slavis idoneum vocabulum ad exprimendam vocem *στοιχεῖον*, quamvis Bohemi ab aliquot seculis elementum *žiwel* appellent, quae vox a Polonis recepta in *żywiol* mutata est. Istud mirum, quod 1 Tim. 5, 23. *διὰ τὸν σῶμα-χόν σου* reddiderit interpret Slavus *стомаха ради твоєго*, cum vocabulo ad designandum stomachum non careant Slavi. Est enim Russis *желѣдокъ*, Serbis *желѣдацъ*, Croatis *seludecz* (*желѣдецъ*). Carn. she-

lodez (желодѣц), Bohemis žaludek, Polonis żołądek, stomachus, а желѣдъ glans. In Ms. antiquo Mosquensi pro стемаха substitutam vocem сырица legi. сырице etiam in versione slavica Ephreми Syri stomachum significare, docet Alexjew; at monendum hic, сырице esse proprie id, quo lac coagulari solet. Utuntur autem Slavi vitulorum stomachis pro coagulo.

стамна est *σάμνος*, urna, Hebr. 9, 4. At Exod. 16, 33. ubi nunc стамна legitur, editio Ostrog. exhibet *сѣѣда*, vas. Alexjew стамна voce *ведѣро* (i. e. *вѣдро*) explicavit; alias pro стамна legitur vox slavica *рѣчка*.

свинѣа sus, porcus, *Schwein*. Matth. 8, 30. стадо свинѣй, et v. 31. стадо свинѣе, grex porcorum. At свинецъ plumbum, non nisi Russis et Carniolis commune vocabulum, refer ad винѣ.

свар pugna, contentio; сваритиса 2 Tim. 3, 24. *μάχεσθαι*, litigare; сварливый litigiosus. Sed свар, сварити composita esse possint ex с et вар, варити, uti свада ex с et вада.

свирати fistulam inflare, Serbis свирити et свирати; свирѣль fistula, Serbis et Croatis свирала.

сверкъ, свербеж, prurigo; Serbis свраб, Bohemis swrab, Croat. szrab, scabies, porrigo.

свердель, et свердло, terebra, Croat. szveder, Carn. fveder, Pol. świder.

сверчек, сверш, Russ. gryllus, Boh. цврчек, Croat chverchek, szmerchek.

свиѣина cornus sanguinea, Boh. swid, swjda.

сват, affinis, pronubus, proxeneta; **сваха** pronuba, **сватати** pronubere, **сватѣа** nuptiae, a quo differt **сватѣа** sanctificatio.

свитати illucescere. Recte editi, etiam recentiores, Matth. 28, 1. **свитающи**, ἐπιφωσκούσῃ, legunt, at male Luc. 23, 54. **свиташе**, quod Codd. manuscripti et editi veteres exhibent, mutarunt in **свѣташе**. Omnibus enim Slavis **свитати** est lucescere, Polonis *świt* diluculum; Serbis et Croatis **свитанье**, Boh. *switanj*. In **свѣнѣ** pro **свѣтнѣ** locum habet **ѣ**, non vero in **свитати**, quamvis utrumque sit a **свѣт**.

сват, **сратый**, sanctus, ἅγιος, Serbis **свѣт**, in antiquis eorum libris et **свѣт**, Boh. *swaty*, Pol. *święty*. A **сват** formatur **сватити**, **сващѣ**, sanctificare, inde **сватитель**, Hebr. 3, 1. ἄρχιερεὺς, pontifex, summus sacerdos, **сватителство** 2 Petr. 2, 5. ἱεράτευμα, sacerdotium. **сващенник** sacerdos. **сватына** ἁγιοσύνη, sanctitas. **сватилицѣ** Psalm. 82, 13. ἁγιαστήριον, sanctuarium, et alia plura.

свѣт lux, lumen, **свѣтити** et **свѣтитица** lucere. **свѣтлый** lucidus. **свѣтлость** splendor, λαμπρότης. **свѣща** lumen, fax, lampas. **свѣщник** candelabrum. **свѣтило** luminare. **свѣтильник** lucerna, λύχνος.

свѣт nunc in dialectis omnibus est mundus. Russ. et Boh. **свѣт**, Serb. **свѣт** et **свѣкт**, Croat. *szvet*, Polon. *swiat*. In libris slavici antiquis mundus est **вѣсьмир**, unde et *mīr*. Interpretamen tertii (in Vulgata quarti) libri Esdrae, qui e latino longe serius quam alii libri in slavice linguam translatus fuit, Cap. 6. seculum voce **свѣт** expressit: **создалъ еси свѣт**, creasti seculum v. 55, **сотворенъ вѣсть свѣт**, creatum est seculum v. 59, licet alias voce **вѣк** utatur. In correctiori editione citatis versibus **вѣк** pro **свѣт** recte substitutum legitur.

свист sibilus, свистати sibilare.

свѣсть soror mariti; Serbis сваст, свастика soror uxoris. Conferatur сестра, et germ. *Schwester*. At сзвѣсть, совѣсть conscientia, compositum ex praepositione с et вѣсть, refer ad вѣдѣти.

свекры et свекровь socrus. Serb. свекар (gen. свекра), Croat. szveker, est socer, свекрова utrisque socrus.

спор, спорый, proficiuus, Serbis спор хлѣб panis quo facile satiamur, quo parce et diu frui licet. споро adv. largiter, abunde apud Polykarpow; Croatis szporen parcus. At спор, id est сспор, contentio, compositum est ex с et пор, а прѣ, прѣти.

спод, Marc. 6, 39. на споды на споды, συμ- πόσια συμπόσια, secundum contubernia, per convivia. Explanat hunc locum glossa во окрѣг in Bibliis correctis apposita. Hinc et Alexjejew спод voce рад, series, explicat. At mihi спод peregrinum videtur, e graeco vocabulo συμ- πόσιον natum.

спѣд modius. под спѣдом sub modio, in Evangeliiis ter legitur.

смола pix, смолити picare.

смердѣти, смердѣти, смержда, foetere, смрад foetor, смрадити foetorem creare. Confer lat. merda.

смрк Bohemis pinus picea, *Fichte*, *Rothtanne*, Moravis et Slovacia smrek, Polonis smrok, (in montibus Cracoviensibus smrek), olim et smerek, smereka, nunc świerk, świerczyna, Croat. szmrek, Carn. smrėka. Non mirum itaque, in antiqua editione Isai. 9, 10. et 14, 8. et 37, 24. κέδρος redditum fuisse per смрѣчїе, quamvis interpretes hujus libri alias, uti c. 2, 13. et 60, 13. voce кедр utatur. Idem in Ezechiele Cap. 17. observare licet, ubi v. 3. смрѣч, et v. 22. et 23.

кедр habetur. Voluit nimirum sciolus quidam notio- rem arborem substituere minus notae. Simile quid etiam Soph. 2, 14. et Zach. 11, 1. factum est, ubi τικίε pro кедр, кедръ positum fuit, licet Zach. 11, 2. кедр immutatum manserit. Est autem тик taxus. 2 Paral. 2, 8. recensentur ligna cedrina, arceuthina et pinea, secundum Vulgatam, in antiqua versione: кедрова, пеггова и смерекова; in Graeco vero ἀρκεύσινα prius leguntur quam πεύκηνα, quem ordinem servat editio correctae: ἀρκεύσινα и пеггова. Adjectivum смереков, a Polonico смerek, vix credo a primo interprete hoc loco positum, sed ab indocto quodam emendatore, qui Vulgatam hic inspexerit, alteri cuidam voci male substitutum fuisse. Eadem enim sunt ligna pinea, quae πεύκηνα. Correctores autem Mosquenses maluerunt hoc loco graecam vocem servare, licet alias adjectivo смерчій pro graeco ἀρκεύσινος utantur.

Смерчїе 3 Reg. 19, 4. ἀρκεύθος (ῥαθύμην), juniperus. Concordat hic vetus et nova editio Slavica. Oseae 14, 9. vero Ostrogiensis legit смрѣч, correctae autem смерчїе, pro Graeco ἀρκεύθος. Vulgatus abietem habet. 3 Reg. 6, 31. 33. correctae editio legit ѿ древ смерчїих, ubi adjectivum смерчїй respondet graeco ἀρκεύθινος, ἀρκεύθς. Nescio, cur antiqua editio genus arboris hic exprimere noluerit, legit enim деревом лѣпым, ligno pulchro. Cl. Heymio visum fuit, cum in gallica et germanica versione, quas citat, ligna olivarum habeantur, aliam hic arborem adjectivo смерчїй intelligi, quam juniperum. At non omnino male Lexicon Academiae Russicae vocem смерчїе explicavit, cum hic non aliae versiones, sed potius graeca respicienda sit. Revera nunc, et certe jam ab aliquot seculis non solum Serbis смрека est juniperus, смрекови

на et **СМРЧЕВИНА** juniperi lignum, sed ab omnibus fere meridionalibus Slavis, qui pinos vix norunt, juniperus **smrjek**, **smreka**, **smrika** vocatur. Croatae tamen et Carnioli significatum vocis **СМРЕК**, **СМРЕКА** primaevum retinuerunt. Juniperum autem Carnioli **brinje** vocant, hinc **brinovz** vinum adustum juniperi, apud Polonos et Slovacos **borowiczka**, quamvis hi et Bohemi juniperum **jalowec**, Pol. **jalowiec**, appellant. Russis juniperus est **ВЕРЕСК** et **МОЖЖЕВЕЛЬНИК**, juniperi granum **МОЖЖЕВЕЛИНА**, **МОЖЖУХА**, Croatis **bor** juniperus, **borovo** seu **borovichno** zernye grana juniperi, et **borownyak** poculum e ligno juniperi. **Bor** Polonis sylva, proprie pinetum. Bohemis **borowice**, **chwoy** et **sosna** est pinus sylvestris, Carn. **borovez**, *Föhre*, *Kiefer*, Russ. **сосна**, Pol. **sosna** et **choina**.

СМОКВА ficus, **συκή**; **СМОКОВНИЦА** ficus arbor, ficulnea.

СНОП manipulus, merges. Matth. 13, 30. **СВЯЖИТЕ ИХЪ ВЪ СНОПЫ**, *δέσατε αὐτὰ εἰς δεσμάς*, alligate ea in fasciculos.

СНѢГ nix, Serb. **СНЕГ** et **СНИГГ**. Confer **לָג**.

СЛОВЪ pro **СЛѢЮ** appello; **СЛОВО** verbum, inde **СЛОВАН**, **СЛѢВАНИН**, Slavus; **СЛОВЕНСКЫЙ**, *slavicus*, *slavonicus* (melius *slovenicus*), quod Russi in editione Mosquensi 1663 mutarunt in **СЛАВЕНСКЫЙ**: по **АЗЫКЪ СЛАВЕНСКЪ**. Attamen Polykarpow scripsit in Lexico trilingui 1704: **СЛОВЕНСКІЙ** et **СЛОВАНИН**. Croatis **szlovénecz** est Illyrius, *Illyricus*, Slavus; **szlovénka** Illyrica mulier, *szlovenszki* *Illyricus*, *Slavonicus*. А **СЛОВО** sunt **СЛОВИТИ**, **СЛАВИТИ** et **СЛАВА** gloria. А **СЛАВИТИ** celebrare, glorificare, est **СЛАВІЙ** *philomela*, *luscinia*, Russ. **СОЛОВЕЙ**, Serb. **СЛАВУЙ**, Croat. **szlavich**, **szlavichek**, Carn. **flavizh**, **flavizhik**, Boh. **slawjk**, **slawjček**, Pol. **slowik**.

СЛИВА prunus, prunum.

СЛАК,

СЛАБ, **СЛАБЫЙ**, debilis, imbellis, languidus, inde neutrum **СЛАБѢТИ**, **ОСЛАБѢТИ**, debilitari, deficere, languescere; activum **СЛАБИТИ**, **ОСЛАБИТИ** debilitare, remittere. **ОСЛАБИ** ми Psal. 38, 14. ἄνεξ μοι, remitte mihi. Act. 27, 40. **ОСЛАБИВШЕ** ужа, laxantes juncturas; **ОСЛАБА** remissio, indulgentia. Act. 24, 23. **ИМѢТИ** **ОСЛАБѢ**, ἔχειν ἄνεσιν, habere requiem. **РАЗСЛАБЛЕН**, **РАЗСЛАБЛЕННЫЙ**, paralyticus.

СЛѢП, **СЛѢПЫЙ**, **СЛѢПЕЦ**, coecus.

СЛАМА stramen, refer ad **СТАЛАТИ** sternere.

СЛАНА pruina. **СЛАН**, **СЛАННЫЙ**, salsus, inde **СЛАННОСТЬ** Psalm. 106, 34. ἄλμη, salsugo, in Psalt.

Veneto **СЛАТИНА**, quod Bohemis in usu est.

СЛОН elephas; **СЛОНОВАА** кость ebur. **СЛИНА** saliva.

СЛНЦЕ, **СОЛНЦЕ**, sol. Confer Suecicum sol, cum suffixo articulo solen. Pol. słońce, olim et słonie, Boh. slunce, Slovac. slnce, slnko; apud meridionales Slavos nunc **СДНЦЕ**, mutato л in д.

СЛАДОК, **СЛАДКИЙ** dulcis. **СЛАДОСТЬ** dulcedo; **СЛАСТЬ** τρυφή, voluptas, deliciae. **В СЛАДОСТЬ** Marc. 6, 20. ἡδέως, libenter. **СЛАДУѢ** ἡδισα, libenter, 2 Cor. 12, 9. **СЛАДЧИЦА** Serbis est sinapi.

СЛѢД vestigium. **ГРАДИ** **ВЪСЛѢД** МЕНЕ, Matth. 19, 21. ἀκολουθεῖ μοι, sequere me. **НАСЛѢДНИК** heres.

СЛЕЗИНА Serbis et Bohemis splen, lien, *Milz*, Russ. **СЕЛЕЗЕНЬКА**, **СЕЛЕЗЕНЬ**, in versione Ephreми Syri **СЛЕЗЕНЬ**, Croat. szlezena, Carn. fliesëna, flesenu.

СЛАЗА, **СЛЕЗА**, lacryma, Boh. slza sine vocali, Serb. et Croatis **СЪЗА**, Carn. fovsa, folsa. **СЛЕЗИТИ** lacrymari. **СЛЕЗНЫЙ**: **ХЛѢБОМ** **СЛѢЗНЫМ**, pane lacrymarum Psalm. 79, 6.

СЛѢЗ malva. Croat. szlez (СЛЕЗ). Boh. slez, Pol. szlaz, ślaz; Serbis **СЛЕЗ** et **ШЛѢЗ**, uti et Carn. flies, est althaea. Cl. Linde **СЛЮЗ**, quod uti alia

e Polykarpovii Lexico trilingui hausit, vetus Slavicum esse credidit, signando illud literis Ec. i. e. ecclesiasticum. At Polykarpow, quod et aliis dictum volo, Russica miscuit cum Slavicis. Estque obsoletum сляз apud Polykarpow vulgari pronuntiatione legendum uti sljoz, pro сляз seu слязъ, quod est meridionalium Slavorum dialecto proprium atque vere Slavicum.

сладга minister, servus; сляжити ministrare, servire; сляжка ministerium, servitus. сляжителъ minister, сляжителница ministra.

сладх auditus, fama, esse possit a сля: сляю. А слях sunt verba сляшати auscultare, et слышати audire. въ слях оуха послашаша ма Psalm 17, 45. εἰς ἀκοὴν ὥτις ὑπήκουσέν με, in auditu auris obedivit mihi; послашаша, obediverunt, est hic in plur. ob praecedens людѣе, in Graeco λαὸς, populus.

срб, србааь, србин, србинь, срблин Serb. Serbus, србка, србкына Serba. србала liber vetus Serbicus. србскый Serbicus; србска, a producto pro србската, Serborum regio, Serbia, quae male hactenus Servia scribebatur. Significatum radicis срб, consultis etiam dialectis omnibus, nondum licuit eruere.

сребро argentum, Silber. сребреник argenteus nummus. сребролюбец Luc. 17, 14. φιλάργυρος, avarus. среброковач Act. 19, 23. ἀργυροκόπος, argentarius, signator argenti. Boh. inserunt т inter с et р: strzjbro.

срп, серп, falx messoria, Sichel, gall. serpe. Illyrii licet scribant серп aut sarp, vix aliter tamen pronunciant, quam Serbus et Bohemus, nimirum срп, Russi vero серп, Pol. sierp.

срам, срамота, pudor, verecundia, срамный turpis; срамити, посрамити confundere, срамитица confundi, veteri, pudere.

СРНА, СЕРНА, caprea. Serb. et Boh. срна, Pol. sarna; at sarn cervus capreolus, Croat. szernecz, Boh. srnec, Carn. fernak, Serb. срнаѣ.

СРЕДА medium; ѿ СРЕДЫ de medio; посредѣ in medio.

СРДЦЕ, СЕРАЦЕ, cor, καρδιά, Armenis sirt.

СРАЧИЦА indusium, interula. Matth. 5, 40. ἱμάτιον, Vulg. pallium. Luc. 6, 29. χιτῶν, tunica. Carn. frajza, frajzhiza, indusium.

СТЕКО, culmus, caulis, collect. СТЕБЛІЕ stipula, Serb. СТАКО, caulis. Gen. 49, 21. СТЕКА f. nunc legitur, olim vero ЛѢТОРАСА f. ramus, propago.

СТѢПИТИ, СТѢПАТИ, gradi; пристѢПИТИ accedere. СТОПА gressus, vestigium pedis. Croat. sztupina, sztupay. СТЕПЕНЬ gradus, Boh. stupen. Pol. stopień. Serbicum СТЪП vide sub СТАП.

СТЕНАТИ, СТЕНЮ, gemere. СТЕНАНІЕ gemitus. Russ. СТОНЫ; СТОН gemitus. Serb. СТЕНАТИ, СТЕНАНІЕ. Boh. stonati gemere (olim), nunc morbo decumbere.

СТѢНЬ umbra, σκιά, Bohemis stjn, olim stjen. Conf. in II. classe СѢНЬ, quod et umbram (σκιά) et tabernaculum, tentorium (σκηνή) significat, et vere Slavicum est. Serb. сен m. Croat. szencza, Carn. fenza. Sed jam in Pauli epistolis ter occurrit СТѢНЬ, cum alias in Evangeliiis et in Psalmis СѢНЬ scriptum sit. In veteris Testamenti libris promiscue СѢНЬ et СТѢНЬ reperies. Jud. 9, 15. СѢНЬ, at v. 36. СТѢНЬ. 4 Reg. 20, 9. 10. 11. СТѢНЬ. 1 Paral. 29, 15. СѢНЬ, Job. 3, 5. et 14, 2. et 24, 17. СТѢНЬ, at 7, 2. et 8, 9. et 12, 22. et 28, 3. СѢНЬ. Eccle. 7, 1. legebatur olim вѣстѣнѣ (pro СТѢНИ), nunc СѢНИ correcta editio habet. Sap. 2, 5. СТѢНЬ, at 5, 9. СѢНЬ, et 15, 4. СѢННОПИСАНЫХ (in antiqua edit. СѢНІЮ). Sirach 34, 2. СТѢНЬ. Jerem. 6, 4. СѢНИ, 13, 16. СѢНЬ; at

48, 45. **СТѢНИ**. **СТѢНЬ** praeterea legitur Cant. 2, 3. 17. et 4, 6. Isai. 9, 2. et 38, 8. ter. Thren. 4, 20. Bar. 1, 12. bis. Ezech. 17, 23 et 31, 6. Jon. 4, 5. 6. Crederem **СТѢНЬ** pro **СТѢНЬ** Bibliis illatum a Russo, qui vulgari **ТѢНЬ** literam **С** praefixit, ut saltem hac ratione vetus **СТѢНЬ** aemularetur, nisi et in Codice Serbico antiquo Hebr. 10, 1. **СТѢНЬ** pro hodierno **СТѢНЬ** legeretur. Affine voci **СТѢНЬ** est **СТѢНА**.

СТѢНА paries, murus, *τείχος*, quod in Psalmis quater, in novo. Test. decies legitur. Bohemis *stjena* est paries, Carn. *stena*, *stiena*, Pol. *ściana*. Croatis *sztena* 1) paries. 2) cautes, saxum asperum et abruptum. Serbis **СТЕНА**, **СТИЕНА**, saxum, collect. **СТЕНЬЕ**, **СТИЕНЬЕ**, *saxa*: iisdem tamen *cimex*, *Wanze*, est **СТЕНИЦА**, **СТѢНИЦА**, utique a **СТѢНА** paries.

СТОЛ, dim. **СТОЛЕЦ** Prov. 9, 14. sella, germ. *Stuhl*; **ПРЕСТОЛ** thronus. Russis olim **СТОЛ**, Serbis **СТО**, Carn. *stol* hodieum sella. At Russis, Polonis, Boh. immo et Croatis nunc **СТОЛ** est mensa, inde **СТОЛНИК**, qui mensis praeerat.

СТЕЛЮ, **СТАЛАТИ**, **ПОСТАЛАТИ**, Iterat. **ПОСТИЛАТИ**, sternere; **СТАЛНІЕ** stratum. **ПОСТЕЛА** lectus, *κλίνη*; **ПОСТЕЛНИК** Act. 5, 15., *ὁ ἐπὶ τῷ κοιτῶνος*, Vulg. qui praeerat cubiculo.

СТАР, **СТАРЫЙ**, senex, antiquus. **СТАРЕЦ** senex vir, *πρεσβύτερος* 1 Tim. 5, 1. **СТАРИЦА** senex mulier, *πρεσβυτέρα* ibid. v. 2. **СТАРѢЙ** senior, **СТАРѢЙШИНА** senior, qui praest. Marc. 6, 21. **СТАРѢЙШИНЫ** sunt *πρώτοι*, primi, primarii (Galilaeae). Luc. 13, 14. **СТАРѢЙШИНА** **СОБОРЪ** praefectus synagogae, *ἀρχισυνάγωγος*. Apud Serbos **СТАРѢШИНА** pater familias, senior domus. Croat. *sztarešina*.

СТРЪ,

СТРѢ, **СТРЕТИ**, inde compositum **ПРОСТРѢ**, **ПРОСТРЕТИ**, Iterat. **ПРОСТИРАТИ** extendere, expandere.

СТАДО grex. **СТАДІА**, stadium, peregrinum est.

СТѢ pudor, **СТѢДОУЩІЯ** Marc. 7, 22. ἀσέλγεια, impudicitiae. **СТѢДѢТИСЯ** erubescere, pudere.

СТѢДЪ frigus. Дан. 3, 67. **СТѢДЪ** и **ЗНОЙ** frigus et aestus, olim **ЗИМА** и **ЗНОЙ**. **СТѢДЕНЬ** Gen. 31, 40. frigus, Russ. **СТѢЖА**. **СТѢДЕН**: **СТѢДЕНА ВОДА**, frigida aqua. **СТѢДЕНЕЦЪ** Luc. 14, 5, φρέαρ, puteus, fons, Serb. **СТѢДЕНАЦЪ**, Croat. fztudenecz et zdenecz, Carn. ftudenz et sdenz. Polonorum studnia et Boh. studnje, studnice, genere et forma differunt.

СТѢЗА semita, callis, germ. *Steig*. Serb. **СТАЗА**, **СТАЦИЦА**, Croat. szteza, Carn. ftesa, ftesda. Boh. stezka, Pol. ścieżka. **ТРОПИНКА** apud Linde Russicum quidem est, non vero *Ec.* id est Slavicum literale. Nam **СТѢЗА** in Psalmis et Nov. Test. pro semita, *τρίβος*, semper legitur.

СТОГ acervus, meta (foeni). Differt **СТОГНА** (in libris Serbicis **СТЪГНА**, **СТАГНА**) platea. Gothi *staigs* est non solum callis, sed et platea.

СТИГНѢ, compositum **ПОСТИГНѢ**, Praet. **ПОСТИЖЕ**, comprehendere.

Sequuntur sub signis * * eae voces, quae quatuor radicalibus literis constant, incipientes a literis **СТ** et media radicali **Л** et **Р**. Has a reliquis separandas judicavi.

СТОЛП, columnā, turris, *πύργος*, *σύλος*, *σήλη* **СТОЛПОПИСАНІЕ** Psalm. 15, 1. *σηλογραφία*, tituli inscriptio. **СТОЛПОСТѢНА** Psalm. 121, 7 *πυργόβασις*, Vulg. turris. **СТОЛПНИК** *συλίτης* Russi pro **СТОЛП** amant **СТОЛБ**, Serbi, aliique

Illyrii et Croatae **CTHP**, Pol. *ślup*, Boh. *slaup*, Slovaci **CTAΠ**. Sic et Mss. antiqua.

CTPOHTH, **ΟΥCTPOHTH**, *disponere*. Marc. 1, 19.

CTPOAЦA **MPEЖA**, *καταρτίζοντας*, *componentes*, *sarcientes retia*. Iter. **ΟΥCTPOAHTH**, melius **ΟΥCTPAΠHTH**: Psalm. 15, 5. **ΟΥCTPOAHH** **ΔOCTOAHH** **MOE** (Ps. Ven. **ΟΥCTPAAEN** **ΔOCTOAHH** **MOE**), *ὁ ἀποκαθιστῶν*, Vulg. *qui restitues*. Hebr. 13, 19.

ΔA **BCOYTE** **YCTPOYCA** **BAH**, et in margine inferiori **BOЗBPAЩA C K BAH**, *ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῇ ὑμῖν*, quo celerius restituar vobis. **CTPOEHIE** *dispensatio*, *οἰκονομία*. **CTPOKHHTA** in Mss. 1 Cor. 12, 28. **κυβερνήσεις**, *gubernationes*, in editis **πpαβλeHиA**. **CTPOHTEЛЬ** *οἰκονόμος*, *dispensator*, *procurator*, Vulg. *arcarius*, Rom. 16, 23.

CTPOAΠ, *fluentum*, *ρεῖθρον*. Croat. Pol. *struga*, Boh. *struha*, *strauha*, *alveus*, *Rinne*.

CTPOH *patruus*, Pol. *stryi*, *stryy*; Serb. Cro. Carn. Boh. **CTPOH**. Et **CTPOH** *patruus* uxor, Serb. Croat. Boh. **CTPOH**, Pol. *stryina*, *stryyna*.

CTPOB m. et **CTPOBHA**, *cadaver* Serbis, **CTEPBO** et **CTEPBA** Russis. Confer Suec. *skraf*.

CTPABITH, inde *compositum* **YCTPABITH**, *vires reficere*; **YCTPAKA** *recreatio*; **YCTPAБЛEHIIE** *refectio*, *refocillatio*, **YCTPAБЛATHCA** *refici*, *revallescere*, *refocillari*.

CTPOΠ *laqueare*. **CTPOΠ** *crustula ulceris* Lev. 13, 2. **CTPOΠH** Luc. 10, 34. *τὰ τραύματα*, *vulnera*.

CTPOΠTHB, **CTPOΠTHB**, *pravus*, *perversus*, *σρεβλός*. Psalm. 100, 4. **CEPДЦE** **CTPOΠTHBO**, *καρδία σκαμβή*, *cog pravum*. At pro **CTPOΠTHBO** Psalt. Ven. **ΛΘKABO**. Psalm. 77, 8. **POΔ** **CTPOΠTHB** (Serb. Cod. **CTPbΠTHB**), *γενεα σκολιά*, *generatio prava*. Ps. 17, 27. **CO** **CTPOΠTHBHM** **PAЗBPATHHHCя**, *μετὰ σρεβλῆ διασρεψείς*, *cum perverso perverteris*. **CTPOΠTHBCTBO** *pravitas*. **CTPOΠOTHH** *pravus*. Luc. 3, 5. **БДAДT** **CTPOΠOTHH** **BA** **πpαβA**, *ἔσσι τὰ σκολία εἰς εἷδειαν*, *erunt*

πpα-

prava in directa. At Cod. Serb. hoc loco крї-
вам, curva, legit pro стропотнаа.

СТРМ, СТРЕМ, СТРЕМГЛАВ praecipus, capite de-
orsum, Serb. СТРМО, СТРМОГЛАВ. Croat. szterm,
praecipus, praeruptus, arduus. Carn. fterm.
Serb. СТРМЕН, СТРМЕНИТ. Job. 40, 15. на горѣ
СТРЕМИННЮ, (olim острѣ), in montem arduum.
СТРЕМИННЫЙ supponit СТРЕМИНА, i. e. locus
praeruptus, Russ. СТРЕМИНА acclivitas, prae-
cipitium, Carn. ftermina, Croatis sztermocha,
Serb. СТРМЕНІ. СТРЕМЛЕНІЕ Jac. 3, 4. ὄρμη, im-
petus. рѣчнаа оустремленіа Psalm. 45, 5.
τῆ ποταμῷ τὰ ὀρμήματα, fluminis impetus.

СТРАНА 1) pars, 2) regio. Pol. strona, Russ. сте-
рона. СТРАНЕН Psalm. 67, 9. ξένος, peregrinus.
СТРАННОЛЮБІЕ Rom. 12, 13. φιλοξενία, hospi-
talitas. СТРАНСТВУЕТ Act. 10, 6. ξενίζεται, hos-
pitatur.

СТРѢНА chorda. Ps. 150, 4. во стрѣнахъ, ἐν χορ-
δαῖς.

СТРѢЛА sagitta, jaculum; СТРѢЛИТИ, СПРѢЛАТИ
sagittare, tela emittere, jaculari. СТРѢЛЕЦъ sa-
gittarius. Act. 23, 23. δεξιολάβους διακοσίους,
СТРѢЛЕЦъ двѣстѣ, Vulg. lancearios ducentos.
Serb. СТРЕЛА, СТРЕЛА, Croat. sztrela, Carn.
ftrrela, Boh. strzela, Pol. strzala.

СТРАДАТИ, СТРАЖДА, ПОСТРАДАТИ, pati, perpeti,
laborare, certare. СТРАДАНІЕ, СТРАСТЬ, passio.
СТРАЖДАЮЩЕ ТЕРПИТЕ 1 Pet. 2, 20. πάσχοντες
ὑπομενεῖτε, patienter sustinetis. ВЪ ТЕРПѢНІИ
ТѢХЪЖЕ СТРАДАНІЙ 2 Cor. 1, 6. ἐν ὑπομονῇ τῶν
αὐτῶν παθημάτων, in tolerantia earundem passio-
num, et v. 7. ОБЩНИЦИ ЕСТЕ СТРАСТЕМЪ НАШИМЪ,
κοινωνοὶ ἐστέ τῶν παθημάτων, socii estis passio-
num (perpassionum). At Marci 6, 48. ВИДѢ ИХЪ
СТРАДУЮЩИХЪ ВЪ ПЛАВАНІИ (Cod. Serb. ВИДЕВЪ
СТРАДУЮЩЕ ВЪГРЕБЕНІИ), εἶδεν αὐτοὺς βασανιζομέ-
νους

νους ἐν τῷ ἐλαύνειν, vidit eos laborantes in remi-
 gando. Et 2 Tim. 2, 5. αἷμε θε и ποστραждет кто,
 не вѣнчається, аще не законнѣω μάχην ἐδδѣт,
 εἰάν δὲ καὶ ἀθλή τις, ὃ σεφανέται, εἰάν μὴ νομίμως
 ἀθλήσῃ, Vulg. nam et qui certat in agone, non
 coronabitur, nisi legitime certaverit. Glossa
 autem textui slavico subjecta pro страждет le-
 git подвизает, pro μάχην ἐδδѣт substituit ἐδ-
 дѣт подвизатиса, melius utique. Sic et Hebr.
 10, 32. μνωγῶν страсти претерпѣте стра-
 даніи, πολλὴν ἀθλήσιν ὑπεμείνατε παθιμάτων,
 magnum certamen sustinuistis passionum; in
 glossa subjungitur: мног подвиг подасте.
 спострадати Hebr. 5, 2. μετριοπαθεῖν, condo-
 lere. спострадати 2 Tim. 1, 8. συγκακοπάθη-
 σον, collabora (particeps esto afflictionum);
 et eodem versu pro страстиію in glossa legitur
 свидѣтельством, cui graecum μαρτύριον, testi-
 monium, melius respondet. Ps. 11, 6. et 31,
 4. страсть est ταλαιπωρία, miseria, aerumna.
 страдь, Bohemis stred, strdi, mel, Carn. fterd.
 Sed et меа iis non ignotum.
 стрегѣ, стрещи, Praet. стрегох, стреже, Iter.
 стрежах, стрежаше, custodire. стража cu-
 stodia, vigiliae. Boh. straž. стражка Ps. 76, 5.
 φυλακή, vigiliae. страж custos, Pol. stróż, Russ.
 сторож, Serb. стражар, Croat. sztrasnik. Carn.
 strashar.
 стригѣ, стрици, tondere, forficibus scindere,
 Serb. стрижем, стрижки. стриженіе tonsura.
 Carn. strishalu seu strishalo forfices.
 страх timor, metus; страшити terrere; стра-
 шитиса timere. Ps. 52, 6. ουστραшиσάσα стра-
 ха, ἐφοβήθησαν φόβον, trepidaverunt timore;
 страшен terribilis, horrendus. страшлив timi-
 dus. страхованіа Luc. 21, 11. φόβητρα, ter-
 rores, Serb. страшило terriculamentum. Croat.
 etiam spectrum. Boh. strassidlo.

стрѣкѣ

СТРѢК oestrus, quo percitae vaccae furunt. Boh. strzeček. **СТРѢКАТИ**, **СТРѢЧУ** pungere, incitare. Optime antiqua editio Os. 4, 16. δάμαλις παροϊκρῶσα юница **СТРѢКОМ** **СТРѢЧЕМА** (vacca oestro incitata) vertit, et nescio, cur correctores **СТРѢКОМ** mutarint in **СТРЕКАЛОМ**. **СТРЕКАЛО** enim, a **СТРЕКАТИ** est stimulus, quo incitantur animalia, graece κέντρον, quod Os. 5, 12 et 13, 14. atque alibi verti solet **ОСТЕНЬ**. Pro σκόλοψ autem 2 Cor. 12, 17. legebatur **ПОДСТРѢКАТЕЛЬ** in Serbicis libris impressis, in Ms. **ПОСТРѢКАТЕЛЬ**, i. e. stimulus, nunc **ПАКОСТНИК**. Apud Polykarpow **ПОДСТРЕКАТЕЛЬ** est stimulator, a **ПОДСТРЕКАТИ** stimulare; apud Alexjejew **ПОДСТРЕКАТЕЛЬ** (**ПЛОТИ**) stimulus (carnis), idem ac **ПАКОСТНИК**, quam vocem jam Ostrog. editio habet. Biblia Polonica Radz. citato loco stark w ciało legunt. Cum **СТРЕКАТИ** confer Boh. strkati trudere, et trkati, cornu petere, Carn. terkati tundere.

СТКЛО vitrum, Pol. skło, Boh. sklo, olim stklo. Russ. **СТЕКЛО**, Serb. **СТАКЛО**, Croat. sztklo, lege **СТКЛО**. Cum vocalis, quam post **СТ** Russi et Serbi inserunt, duntaxat euphonica sit, non possum probare conjecturam eorum, qui a **СТЕКЪ**, **СТЕКАТИ** vocem, ut mihi videtur, peregrinam **СТКЛО** deducunt. Confer ἱαλος et germ. *Glas*. Apoc. 21, 18 et 21. **СТКЛО**, ἱαλος, Ibid. 4, 6. **ΜΟΡΕ** **СТΚΛΑΝΟ**, θαλάσσα ἱαλίνη. **СТΚΛΑΝИЦА** Matth. 23, 25. atque alibi ποτήριον poculum. Matth. 26, 7. **СТΚΛΑΝИЦА** **ΜΥΡΑ** ἀλάβαστρον μύρε, alabastrum unguenti, nunc in editis libris legitur; **ΑΛΑΒΑΣΤΡ** vero retinent Codd. manuscripti veteres et juniores. Cod. Kop. utpote Serbicus plane **ΑΛΑΒΑΣΤΑΡЬ** habet.

СЕСТРА soror, ope **ра** formatum a **сест**; Poloni more suo e mutant in **io**; siostra. Confer germ. *Schwester*

ster, Suec. *syster*, et lat. *soror*, a radicali syllaba *sor*, ope *or*, formatum.

Inchoantia ab *ck*, si sequatur immediate vocalis, claudunt syllabam radicalem tertia consona; si vero post *ck* adhuc inserant *в*, *л*, *р*, quatuor consonis constare solent.

ckъбъ, *ckъбъти*, Croatis *szkubem*, Pol. *skubię*, *skubać*, Boh. *sskubi*, *sskubati* et *ssklubati*, deplumare. Confer lat. *glabrare*, *glubere*.

ckонити, *ckоплю* castrare. *ckонѣу* eunuchus Matth. 19, 12. Pol. *skop*, Boh. *skeeper* vervex, unde Germ. *Schöps*. At referri omnia debent ad *кoп*, cum Croatis simplex *kopiti*, et *kopilo* ferum, quo testiculi abscindi solent, in usu sint. Confer capro, graec. *κοπτω*, germ. *kappen*.

ckала saxum, *Fels*, nonnisi Polonis, Lusatis, Bohemis et Carniolis nota, Serbis aliisque Slavibus meridionalibus prorsus ignota vox, ut mirer, quomodo in Lexicis russicis *ckала* ceu Slavicum adduci possit. *ckалы*, gradus, limina, ex homiliis Chrysostomi citat Alexejew, et recte a lat. *scala* deducit. Differt Boh. *skula*, *skulina*, Croat. *skulya*, rima, specus. Cum *ckала* conferri possunt Suec. *skar* scopuli, saxum, lat. med. aevi *scolium*, ital. *scoglio*, gall. *escueil*, graec. *σχάλα* apud Tzetz. Chil. VII. 151. *ἵφαλος ἔρμα λέγεται, σχάλα παρ' ἰδιώταις*. Voce peregrina *ckала*, plur. *ckалы*, usus est interpres libri tertii Esdrae. Habet enim editio antiqua cap. 4, 56. *такъ вѣ скалахъ вѣк* (vitiose omissio verbo *изважила* aut alio), quod latino textui *quoniam in statera ponderavit seculum* respondet. Lances *staterae*, germ. *Wageschalen*, is in mente habuisse, videtur, eas *ckалы* appellans. Melius utique correctae editio hunc locum exhibet: *по неже на мѣрилахъ извѣсила вѣк*.

ckop,

скоръ, скорый, celer, velox. скорѣ cito, velociter. скорѣе celerius. Psalm. 147, 4. до скорости, ἕως τάχους, velociter. скорописецъ ὀξυγράφος Psalm. 44, 2. скоротеча cursor, apud Polykarpow; скоротечецъ in Bibliis correctis, gen. скоротечца, δρομέως, Job. 9, 25. olim текѹшаго. Amos 2, 14. ѿ скоротекѹшаго, ἐκ δρομέως, olim текѹшаго.

скора cutis, pellis, distinguunt Poloni et Russi а кора cortex. Carniolis skorja est cortex. Boh. cortex cinnamomi skorzice. А скора derivantur Pol. skornia, ocrea, Croat. skornya (legо шкорна), Carn. škorniza, Boh. sskornje. Russ. скорнак, pellifex. Serbis et aliis Illyriis скорупа est superficies densior lactis, seu flos lactis, *Milchrahm*, *Sahnə*. Boh. sskorzipka, sskorzapka testa ovi.

СКѹДЕЛЬ: ИЗШЕ ТАКѡ СКѹДЕЛЬ КРѢПОСТЬ МОЯ Psalm. 21, 16. ἐξήρανθῇ ὡς ὄστρακον ἡ ἰσχύς μου, arguit tanquam testa virtus mea. СКВОЗѢ СКѹДЕЛѢ (Ms. СКѹДЕЛИ) Luc. 5, 19. διὰ τῶν κεράμων; per tegulas. Pol. szkudła, Carn. škodla, škodla, *Schindel*. СКѹДЕЛЫЙ СОСѹД vas fictile; СКѹДЕЛНИК figulus. At Marc. 14, 13. Luc. 22, 10. vas, amphora, κεράμιον.

СКѹД, СКѹДЕН, inops, egenus; СКѹДОСТЬ, СКѹДОТА, inopia, penuria. ѡСКѹДѢТИ, deficere. Serb. СКѹДИТИ, calumniari, refer ad КУДИТИ.

СКОТ pecus, jumentum; СКОТЕН Psalm. 72, 22. κτηνώδης, jumento similis; СКОТОПИТАТЕЛЬ, κτηνοτρόφος, Gen. 46, 32. olim СКОТОПИТАТЕЛНИК. Serb. СКОТАН gravidus, praegnans (de canibus), refer ad КОТ.

СКѹТАТИСА vagari, errare, circumferri. Hebr. 11, 38. въ пѹстынахъ скитающеса, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, in desertis errantes. Serb. et Croat. скытаме.

СКОК saltus, **СКОЧИТИ**, **ВСКОЧИТИ** (**ВОЗСКОЧИТИ**)
exsilire, Iter. **СКАКАТИ**, **СКАЧЪ**, saltare.
СКОКТАТИ titillare. Confer **ЩЕКОТАТИ**.

Incipientia a **СКВ**, **СКЛ**, **СКР**, sequente vocali et quarta consona radicali:

СКВОРЕЦ Russ. sturnus, Croat. skvorcz, Carn. fkorz, fhkorz. Dalm. chvarly (чварль), Serb. чворак, Boh. olim sskworec, nunc sspaček, Pol. szpak, szpaczek. Apud Polycarpow **СКВОРЕЦ** est alauda. Pessime! Num Polonorum skowronek (alauda) in mente habuit, cum quo et Croat. skurjanecz, skerlecz, Carn. fhkorjanz, Boh. sskrjwan conferatur.

СКВЕРНА macula, inquinamentum; **СКВЕРЕН** communis, impurus; **СКВЕРНИТИ** coinquinare; **СКВЕРНИТЕЛЬ** Hebr. 12, 16. βέβηλος, profanus. Croat. fzkruna est labes. Carn. fkrun foedus, fkrunofi turpitude, ofkruniti foedare. Confer Russ. **СКВАРА** impuritas, sordes, et Suec. skarn coenum, lutum.

СКВОЗЪ per. Croat. fzkoz, Carn. fkus, fkusi, Russ. **СКВОЗЬ**.

СКВАЖНА, **СКВАЖНИНА** et **СКВАЖИНА** foramen, rima.

СКЛАКИТИСЯ subridere. Serb. **СКЛИКИТИСЕ** ringendo ridere. Boh. ssklebitise ringi, ringendo flere; osskljbatise os torquere, ringi. Alia a **СКЛ**, uti **СКЛАД**, **СКЛОН**, **СКЛОП** sunt composita ex praepositione **С** et **КЛАД** etc.

СКРЕКЪ, **СКРЕБТИ**, Russ. **СКРЕСТЬ**, scabere, Pol. skrobać, olim skrabać, Boh. sskrabati, Carn. fhkerbati, fhkerblati.

СКРѢЬ, **СКОРѢЬ** ὀλψις, tribulatio; λύπη, tristitia Joh. 16, 6. 21. **СКОРѢЕН** afflictus, tribulationem patiens, **СКОРѢНИ** быша Matth. 17, 23. contristati sunt. **СКОРѢТИ** tribulari, contristari. Cro-

atis

atis szkerb est cura, sollicitudo, anxietas, szkerbim curo. Carn. fkerb, fkerbim.

СКРАЊІА plur. tempora, Russ. **вѣки**. Pol. skron', f. skronie plur. Boh. sskranje et židowiny, Carn. fenzi *Schläfe*, at iisdem skranja est mentum, skranjifhe maxilla. Alexjejew citat e Prologo et **ОКОЧІЕ** pro **СКРАЊІА**. Est autem **ОКОЧІЕ** locus circa oculos; Bohemis obočj supercilia. Voce **ОКОЧІЕ** usus est antiquus interpres libri Judicum 4, 21 et 22. At cap. 5, 26. **ЧЕЛЮСТЬ** (mandibula) habet pro *κρόταφος*. Verum Bibliorum Correctores his in locis recte substituerunt **СКРАЊІА**. Psalm. 131, 4. etiam Ostrog. editio legit **ПОКОЙ СКАЊІАМА МОИМА** *ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου*, requiem temporibus meis; at Psalterium Venetum 1561, quod primae versionis Slavicae vocabula studiosius servat, hoc loco legit *κρόταφόμα*. Caruisse itaque videntur meridionales Slavi vocabulo apto ad exprimendam vocem graecam *κρόταφος* et carent hodieum. Croatis enim tempora sunt szlepoochje, Serbis et aliis Illyriis **СЛЕПО ОКО**, sljepe ocsi.

СКРИНА Hebr. **אָרָה**, 4. in Apostolo anni 1324 pro **КОВЧЕГ**, *κιβωτός*, arca, cista. Russ. **скрин**, m. et **скринка**, f. Pol. skrzynia, skrzynka, Carn. fkrina, fkrinja. Croat. skrinja (шкриня), Boh. sskrzinje, sskrzinka. Confer lat. scrinium, germ. *Schrein*, Succ. skrin.

СКРѢНСТВО Ephes. 5, 4. in eodem Apostolo pro **ΚΟΙΝΩΝΙΑ**, *ἐντραπείλια*, scurrilitas, dicacitas, sales, joci. Serbis **кренути**, **скренути**, movere, amovere. Confer etiam **СКОМРАХ** ludio, jocularior.

СКРОЗѢ in eodem Apostolo pro **СΚΕΘΕ**, per, Serb. abjecto с hodie **кроз**, **кроза**. Boh. skrze. Confer Russ. **чрезъ**, **черезъ**, per, trans.

СКРЕЖЕТ stridor. Matth. 8, 12. **СКРЕЖЕТЪ ЗЪБѢМЪ**, *ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων*, stridor dentium. **СКРЕ-**

ЖЕТАТИ, СКРЕЖЕШЪ, stridere, frendere. СКРЕГ-
ТАТИ idem, quod СКРЕЖЕТАТИ, Croat. skergutati, skerguchem, Boh. skrzehot (СКРЕГОТ)
stridor. Differt СКРИПѢТИ strepere, quamvis
Croatae skripati, skripanye, Carn. shkripati de
stridore dentium usurpent. Vide skrzyp in Le-
xico Polonico summa diligentia a clariss. Lin-
de conscripto, et confer skrzek (СКРЕК) sub
skrzeczeć.

СКРИЖАЛЬ tabula. Hebr. 9, 4. СКРИЖАЛИ ЗАВѢТА,
αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, tabulae foederis. Bo-
hemis krzižalky sunt segmenta pomorum, lami-
narum instar, sic dicta, quod sectio transver-
sim (на криж) fiat, Croatis transversarius est
prekrisni, transverse na kriscze, et kriscze, Carn.
krishama, a kris, krish (lege криж) crux. Inde
Serbis крижати dissecare. Est itaque СКРИ-
ЖАЛЬ vox composita et ad radicem криж re-
ferenda.

А litera ш et щ:

ШВЫР, ШВИГ, ШПАК, ШМЕР, ШМЪР

ШЛАП, ШЛЕМ, ШЕЛК,

ШАРП, ШЕСТЬ, ШЕРШ,

ШАСТ, ШЕСТ, ШЪСТ.

ШКАП, ШКАЛ, ШКАР, ШКЪР, ШКВАР, ШКВОР, ШКРАТ.

ШАВ, ШЕК, ШАП, ШЕП, ШИП, ШЪП, ШЕМ.

ШЕН, ШЕЛЬ, ШЪЛ, ШЕР, ШИР, ШЪР, ШЕРБ, ШЕРК.

ШАД, ШЕД, ШЪД, ШЕТ, ШИТ, ШЪТ, ШАСТ?

ШЕГ, ШК (ШКА), ШЕК, ШОК, ШИК, ШЪК.

Ad

Ad ш spectant bisyllaba шалаш tugurium pastorum, шатер tentorium, Russicum шорох strepitus, et peregrina bene multa, quae in Lexicis aliarum dialectorum collecta habentur, ex gr. школа a schola, шкода, a germ. *Schade*, Suec. skada, штампати apud Serbos et Croatas imprimere, ab Ital. stampare, Pol. szruba, Boh. ssraub, Russ. шурьш, a germ. *Schraube*, Polonorum szlachta nobiles, nobilitas, e veteri germ. slahta, slahto (*Geschlecht*) orta sunt. Cum с facile, ante consonantes praecipue, in ш transeat, multa, quae apud alios ab ш inchoantur, in indice slavicarum vocum sub с locata reperies. Serborum слива prunus, cum notissimo potu сливовица, et aliis derivatis, sub слива; шлѣме sub слема, шлѣз sub слез, шврака просврака sub срака, шкопац sub скопец quaerenda erunt. Pro шалаш Moravi, Slovaci, et Poloni quidam салаш pronunciant. In voce peregrина шафран, Serb. шавран, germ. *Safran*, omnes ш pro с pronunciant, praeter Dalmatas et Bosnenses, qui, litera ш in ч mutata, dicunt чафран. Legitur nunc шафран in Bibliis slavici Cant. 4, 14., ubi vetus interpres graecam vocem κρόκος servaverat, et Prov. 7, 17. pro κρόκινον, ubi antea желтаница legebatur. Est autem желтаница nunc Russis Carthamus tinctorius L. quem Germani *Saflor* dicunt. Alias etiam icterus желтаница vocabatur.

Mahuerunt itaque correctores Bibliorum vocem peregrinam ambiguae substituere. Sed et **ШЕЛК** et **ШАЕМ** peregrinae voces sunt. Pleraeque autem in indiculo positae ex aliis dialectis colligendae erant, cum in libris slavicis antiquis voces ab **ш** inchoantes, quae tribus aut quatuor consonis constant et ad hanc classem pertineant, observare non liceat. In vulgaribus vero Lexicis omnes fere voces, quae a **шм**, **шн**, **шл**, **шр**, **шт**, **шк** incipiunt, aliunde assumptae, non in solo patrio natae sunt. Apud Serbos tamen et Bohemos quaedam a **шт** inchoantes sunt slavicae originis, sed sub **ш** quaerendae sunt.

ШБЫРАТИ Russis est jacere, projicere.

ШВИГАТИ, Bohemis *sswihati* virgis caedere, vibrare scuticam; inde Serborum **ШВИГАР** extremum scuticae, germ. *Schmitze*, gall. *la touche*. **ШПАК** Polonis sturnus, **шпачек** dim. idem, etiam Bohemis.

ШМЕЛЬ Russ. vide **ЧМЕЛЬ**.

ШМЕР Pol. murmur, strepitus, cum quo diligentissimus Linde nullam aliam vocem conferre potuit, quam Russ. **шорох** et **шокорт**,

шмѣр in libris glagoliticis est catinus.

ШЛАПЬ f. Polonis gradus, gressus major equi. Boh. *sslapiti*, *sslapati*, gradi, calcare. Pol *szłapić*, *szłapać*. Boh. *sslepjeje*, *sslapjeje* gressus, vestigia. Conf. germ. *schlappen*. Russis **ШЛАПА** est pileus.

ШАЕМ galca, *περικεφαλαία*, Ephes. 6, 17. et 2 Thess. 5, 8. et in pluribus Vet. Test. locis, uti 1. Reg. 17, 38. 2 Paral. 26, 14. Sap. 5, 19.

Isai,

- Isai. 59, 17. Jer. 46, 4. Ezech. 23, 24. et 27, 10. 1 Macc. 6, 35. In libris glagoliticis et **ШЛМ**. Russ. **ШЕЛОМ**, **ШОЛОМ**. Affine est germ. *Helm*, Suec. *hjelm*. In Moravia **ШЛЕМ** et hodie in usu est, sed de ornamento muliebri capitis. Pol. Slov. Cro. et Illyr. immo et Russi galeam voce peregrina appellant.
- ШЕЛК** sericum, Арос. 18, 12. Confer Suec. *silke*. Serb. et Croat. **СНИЛА**. Pol. *jedwab*, Boh. *hedwabj*, *hedbawj*. Carn. et Lusat. **ЖИДА**, a germ. *Seide*. Vide supra **ШИК**, quod eliso **Л** ex **ШИЛК** ortum est.
- ШАРП**, Pol. *szarpać*, carpere, *rozszarpać*, discerpere, quae cum Boh. *sapati* et *rozsapati* conferenda sunt.
- ШЕРСТЬ**, f. Russis *lana*, Pol. *szerchla* vilior *lana* Boh. *srst* collect. *villus*, *pili*, Pol. *sierć*, (olim *sierść* et *sierchl*) idem. Serbis, Croatis Carn. **ДЛАКА** sunt *pili*.
- ШЕРШЕНЬ**, m. crabro, *Horniss*. Plur. **ШЕРШИНИ** Exod. 23, 28. Deut. 7, 20. Etiam in hac voce, uti in **ШЕРСТЬ**, **Ш** ex **С** ortum est. Nam Serbis crabro est **СРШАЉЕН**, Croat. et Carn. **СЕРШЕН**, Boh. *srssen*, Pol. *sierszeń* et *szerszeń*.
- ШАТЕР**, gen. **ШАТРА**, peregrina vox nullibi alias in Bibliis slavonicis lecta, a correctoribus in nova libri Judith versione e Graeco, cap. 10, 18. adhibita fuit ad exprimendam vocem **παρά σκηνώματα**: по шатрѡм. Antiquus interpres, hoc in libro latinum Vulgatae textum secutus, voce **СТАН** usus est. Legit enim v. 16. **КЪ СТАНУ**, ad tabernaculum. Biblia Bohemica ab eo inspecta fuisse suspicor. Alii graecum **σκηνή** vocabulis **СТѢНЬ**, **КЪЩА**, **СЕЛЕНІЕ**, immo et **ДОМ**, **ХРАМ** interpretes expresserant, voce barbara **ШАТЕР**, seu vulgo **ШАТІОР** (iō uti lat. *jo* pronunciando) nusquam uti voluere. Nunc quidem **ШАТОР** omnibus Slavorum populis, Bohemos si excipias, notum. По-

loni szatra dicunt pro шатор. Serbi шатор et чадор; шатра vero iis est tentorium mercatorum.

шаст Russis, ssust Boh., szast et szust Pol. sonus ad signandum celerem motum cum strepitu. Hinc Russ. шастати, Pol. szastać, strepitum ciere, Boh. ssustjeti, ssaustati. Serb. шушкати et шуштати, шушнути strepere.

шесть Russis contus. шесток praefurnium, focus. At шествиѣ gressus, iter, refer ad ше; шедь primae; sicut et numerale шесть sex, ad шес secundae classis.

шкан: quare in Lexicis Polonicis szkapa vilis equus, szkapina caro equina.

шкѣл: vide Croat. skulya specus, spelunca, Boh. sskulina rima.

шкаред Russ. foedus, turpis, refer ad скаред.

шкура Russ. pellis, cutis, refer ad скоро.

шквара Russ. scoria, confer cum Pol. skwara. Boh. sskwarek cremium, cum Pol. skwarek, Croat. oczvirek.

шквор: apud Boh. sskwor forficula auricularia, germ. *Ohrwurm*, *Ohrkäfer*. Serb. уволажа (*Ohrenkriecher*), Cro. striga, Carn. strigalza, fhtrigla. P. Marco et sqvor, quod e libro Bohemico hausserit et suum fecerit,

шкрок: Boh. sskrob amyllum, confer cum Pol. skrob, et Russ. скорбило, Carn. kerfka, e germ. *Kraftmehl*, corrupta vox, syllaba *Kraft* in krob mutata, unde praefixo s sskrob natum est, syllaba *Mehl* penitus neglecta, Pol. nunc krochmal dicitur, Russ. крахмал, крухмал, et трухмал, Croat. sterka, a germ. *Stärke*, Carn. fhtirka, Serb. штирак et штирка, inde штир-кати.

шкрат seu шкрет, Carn. fhkrat et fhkratel est spiritus fodinis praesidens, P. Marco daemon metallicus, *Bergmännchen*. Bohemis sskrzjtek,

olim

olim sskrzetek lar, spiritus familiaris. Confer germ. *Schradel*.

Velim lectores ea relegere, quae p. 8 et 24. de litera duplici *щ* monuimus. Addam hic, subinde *щ* pro simplici *ч* locum habere: *щѣдо* monstrum pro *чѣдо*, *щѣтити* sentire, cognoscere, pro *щѣтити* (а *чѣю*). Slavico *чешѣ*, squama, Poloni praefigunt *ш* et *szczeszua* (*щешѣ*) pronunciant. Ita et *szczegoł*, Russis *щеголь*, e latino *singularis* ortum est. Nec dubito eadem ratione a germ. *Segel* formatum *щегла* seu *щогла*, apud Polykarpow et *шогло* penes *машт* malus. Alexjejew, *щогла* explicans vocibus *мачта корабельная*, citat Isaiae cap. 30, v. 17. Supposuisse ille videtur vocem *щогла* esse slavica, uti et Lexicographi russici censuere. At Isai. 30, 17. vox *щогла* a correctoribus recenter substituta fuit vocabulo *пестав*, quo antiquus interpres Isaiae non male graecum *ἰσὺς* exprimere conatus est. Cap. 33, 23. iterum *щогла* pro *нѣдро* substitutum fuit. Hoc quidem versu antiquus interpres malum et vela (*ἰσὺς* et *ἰσλα*) confudit, voce *нѣдро* pro utroque usus. Vela quidem recte interpretatus est *нѣдра*, Croatis et hodie *jadra*, pro quibus nunc *вѣтрила* leguntur. At malus dici debuisset *мѣрило*, non *нѣдро*. Vox *мѣрило* non fuit ignota ei, qui Ezechielis versionem antiquam sibi emendandam sumsit. Ibidem enim cap. 25, 7.

leger

legebatur pro ἰσὲς ἐλατίνες σλѣмена ελοβα, et in margine editionis primae Mosquensis glossa κρεβνα. Neutrum placuit correctori, qui recte παρηλα hoc loco substituit, respuendo peregrinas voces ψο-
 гла et мацта. Vocem παρηλα Act. 27, 19. serva-
 runt etiam editiones posteriores. Hoc quidem lo-
 co legitur σκευή. Interpres autem slavus per eam
 praeprimis malum intelligi sensisse videtur.

Croatae initio ψ constanter retinent scribendo
 sch; his accedunt Carnioli inferiores, at superiores,
 uti et Vinidi Carinthiae fere solo fh (ш) pro fhzh
 (ψ). ejusmodi vocabula inchoant. Bohemi ab ali-
 quot seculis a Slovacia et Moravia Poloniae vici-
 nioribus in pronuntiatione literae ψ differunt. Hi
 enim in vocibus a ψ inchoantibus ψ ut шч, illi
 ut шть pronunciant. Serborum шт initio vocum
 semper respondet slavico ψ, exceptis tamen voci-
 bus peregrinis, ut штан a germ. *Stab*, штрк a
 germ. *Storch*. At eorum штѣта, damnum, respon-
 det slavico тѣта (a тѣψ), et штица, tabella, sla-
 vico дѣница (a дѣка) et штъи seu шћи slavico дѣи;
 штъѣти seu шћѣти vero slavico хотѣти (хтѣти),
 mutato χ in ш. At што est e slavico что ortum.
 Cape jam pauca exempla vocum a duplici litera ψ
 inchoantium, quae quidem et tertia radicali litera
 constant.

цѣлѣство segnities, mollities, inde цѣлѣствѣю mol-
liter vivere.

цѣв, Pol. szczaw et szczawik, rumex acetosa,
Russ. цѣвель m. Serb. штѣвѣ n. Illyr. scava-
je, Boh. sstjowik. Carn. apud P. Marcum shav-
je, lapathum, rumex. Croat. schav (цѣв) la-
pathum, oxylapathum, rumex. Iis kiszelicza est
acetosa.

цѣбетати (а цѣбет) fritinnire, garrere, zinzibulare,
zwitschern. Boh. et штѣбет, Pol. szczebiot
habent.

цѣпати dissecare, findere ligna, apud Russ. Pol.
Boh. inde Pol. цѣп surculus insititius, Boh.
штѣп arbor ipsa, cui inseritur. At цѣпати apud
Serbos et alios Illyrios; Croat. et Carn. цѣ-
пати.

цѣпати, Serb. штѣпати, vellicare, carpere. Sic
et Croatae schipati, schiplyem, Carn. shipati et
fhzhipati, Pol. szczypać et szczupać. цѣпцы,
plur. цѣпцы forlices, Pol. szczypce. Croatis
цѣпцы sunt digiti, articuli. Confer Russ. цѣ-
поть, Pol. szczypka, quod duobus aut tribus
digitis prehenditur.

цѣна catulus, цѣнец idem. Oseae 13, 8. цѣнцы
legebantur olim, nunc сквмни. Serb. штене,
штенац, plur. штенци.

цѣль, f. rima, fissura. Pol. цѣлина. Olim Neh.
4, 7. цѣль про фѣй legebatur, hodie ѡрасль
alio prorsus sensu.

цѣоле Croat. grallae, Serb. штѣле, Pol. szczudła,
Boh. sstihly.

цѣр, apud Pol. szczerzyć (zѣby), Boh. sstirziti,
Serb. et Croat. цѣритице, ringere, ostensis den-
tibus ridere.

цѣръшъ Russ. geminus, purus. Confer Pol.
szczéry, szczyrny.

цѣръ Croat. blitum, mercurialis. Dalm. цѣръ, Serb.
штиръ amaranthus blitum L. Pol. szczyr, szczer

mercurialis. At Boh. штир est gryllotalpa, *Wetle*, et scorio.

щр Russ. loxia enucleator, *Kernfresser*. At Polonis et Moravis mus rattus L. *Ratte*, Russ. кушта, sed пщр est mus avellanarius, *Haselmaus*.

щерк, щерка, щербина, Pol. fissum, crena, *Scharte*. Russ. щербина, Boh. штѣрбина, Carn. fherba, fherka, fherbina.

щерк Pol. glareca, Boh. штѣрк.

щадѣти, пощадѣти, parcere, indulgere. 2. Cor. 12, 6. щажѣ же, φείδομαι δε, parco autem. Ibid. 13, 2. не пощажѣ, ἢ φείσομαι, non parcam. Serb. штедѣти et штедити. Pol. szczędzić.

щедрыи (а щадити) misericors, Psalm. 102, 8. щедр и милостив гдѣ, οἰκτίρων, καὶ ἐλεήμων, miserator et misericors Dominus. Russis etiam largus, munificus. Sic et Boh. sstjedry. Pol. szczodry. щедрити, оущедрити, misereri, Ibid. v. 13. такоже щедрит оу сыны, καθὼς οἰκτεῖρει πατὴρ υἱὸς, sicut miseretur pater filiorum. щедрота miseratio, misericordia, οἰκτιρμός. Russis, Pol. Boh. et munificentia, liberalitas.

щдо portentum, monstrum. щда, plur. щдове Isai. 14, 9. gigantes. Pro his in correcta editione nunc исполнии legitur. Confer чдо, чждѣ, et штждѣ antiquissimi codicis, тждѣ Serbicorum codd. et hodiernum тудѣ, et тудатне exravescere, тудлив pavidus.

щдѣ, f. mores, τροπος. Hebr. 13, 5. ubi nunc legimus не сребролюбцы нравом, in Apostolo antiquo щдѣю pro нравом legebatur. Jud. v. 10. φυσικῶς щдѣю idem codex, impressi vero по естество. Serb. hodie туд (тудѣ) naturalis indoles. Croat. chud (чдѣ), Dalm. cjud, chyud, 1) idem quod narav natura. 2) instinctus, sensus. Videtur et hic щ ortum ex ч. Si igitur щдѣ conferatur cum чдо sentio, дѣ formativa esse possit, quae syllabae чѣ accesserit.

щетѣ,

цѣть, цѣтина, seta, *Borste*; цѣть, цѣтка scopula e setis, setaceus, *Bürste*. Boh. sstjetka, sed sstjetina seta. Pol. szczęć, szczecina. Croatis цѣтина seta, ат, цѣт, цѣтица scopula setacea, Serbis четка, dim. четчица *Bürste*, Carn. fhet, flizhet, scopula; fhетina, flizhetina, seta. щит scutum, clypeus, *Συρεὶς*, *ἄσπις*, dim. щитец. Pol. Croat. щит, Serb. штит, Boh. sstjt, Carn. счит (fzhit) apud Gutschmann, штит vero apud P. Marcum. щитити, защитити, protegere; защититель et защитник protector, *ὑπερασπιστής*. Illud quindecim vicibus in Psalmis legitur, hoc vero duntaxat bis.

щѣтити, cuius compositum щѣтити. Luc. 9, 45. да не щѣтѣтъ єгѡ, *ἵνα μὴ αἰσθῶνται αὐτό*, ut non sentirent illud. Joh. 11, 57. аще кто щѣтит єго, *εἰάν τις γινῶ*, si quis cognoverit, (nosset). Etiam in hac voce щ ex ч ortum est. Croat. et Carn. чѣтити sentire, Boh. cititi, а чѣти sentire, audire.

щастіе et счастіе Russ. fortuna, felicitas. Pol. szczęście, Boh. sst'estj, Illyr. чєст (pro чѣсть), hinc чєстит fortunatus, чєстити fortunare. Est igitur счастіе (щастіе) compositum ex с et чѣсть pars. Serbis, uti aliis Illyriis, fortuna est срѣка (срѣтъ), srecha et sricha, Cro. et Carn. срѣча, a veteri срѣща. Est autem срѣща occursus. Psalm. 90, 6. ѿ срѣща, (Venet. edit. срѣще), *ἀπὸ συμπτώματος*, Vulg. ab incursu, potius ab occursu. Ps. 18, 7. срѣтеніе єгѡ, *τὸ κατάντιμα αὐτοῦ*, occursus ejus. Ps. 58, 5. в срѣтеніе мое, *εἰς συνάντησίν μου*, in occursum meum. Confer срѣтъ, срѣтати, срѣщѣ, occurrere, obviare ex с et simplici рѣтъ secundae classis.

щегѡл, dim. щегленок, щегловка, Russis fringilla carduelis, *Stieglitz*. Pol. szczygiel, szczyglik, Boh. stehlik, Cro. штиглаец, Illyr. стеглић, стагани. Serb. чешлюгар, а чешлюга

(чѣшльнга) carduus, quasi dicas *Distelfink*. Exitum лиц (potius нц) Adelungius slavicum asseruit, at *Stieg* (imo *Stiegel*) a *steigen*, scandere, derivavit.

щкати, Pol. szczkać, Boh. sst'kati et ss'kytati singultire, *schluchzen*. Cro. щцатисе, Serb. шгцатисе.

щек Pol. latratus, szczekać latrare, sst'ekati Boh. Russicum щекотати, titillare, refer ad сноктати.

щѣка, щока, Russ. et Pol. maxilla; in Bibliis slavicis ubique ланита, excepto Tob. 6. v. 4., ubi antiquus interpretes latinas voces *apprehende branchiam ejus* reddidit: возми за щокѣ ѿ. Correcta editio, cum libri Tobiae novam versionem e Graeco textu factam contineat, hoc loco legit возми рыкѣ, sed v. 5. Russicam vocem печень assumpsit pro antiquo оутрока, quo Polono-Russus expresserat latinum jecur. Ergo et antiquus et novus interpretes, respuens aut ignorans slavicam vocem патра, dialectum suam sequi maluit. Russis enim jecur est печень, Polonis wątroba.

щикати, щикнѣти, Russ. ellychnium abscindendo purgare caudalam, Pol. szczykać carpere, decerpere, Boh. sst'knu, sst'knauti, vellicare et mordere. Carn. vsheniti, vshzhheniti, *zwicken*, refer potius ad fhipati, fhzhhipati.

щѣка Russ. Pol. Croat. et Slovacis. lucius, *Hecht*, Serb. шчука, Carn. fhuka, Boh. sst'ika. Polonis et szczupak, a szczupać. Igitur et щѣка a щѣкати, seu щикати, a vellicando, mordendo, dicta videtur.

щѣкот, strepitus, щѣкотнѣ cum vehementi strepitu, щѣкотю (pro щѣкотѣ) strepo, crepito, fragorem edo, apud Polykarpow, confer cum щек, щекот.

A litera ц:

цвѣл, цвѣл (цвил), цвер (цврѣ), цврк (цврч), цвѣт,
 цвик (цвич), цмок.
 црен, црк (цррк).
 цест.

Addi possint Russ. царапати radere, unguibus lacerare, cui affine est Suec. skrapa, Boh. sskrabati; Illyr. цволика cicutā apud Micaliam. Sed цкло, цакло apud eundem quaere sub сткло, цквар macula, sub сквер. цмрек apud Bellosztenecz referri debet ad смрек juniperus, quia significatione cum Croat. bor convenit. цытра, цытрон, citrus, malum citreum, apud Polykarpow peregrina sunt, apud alios alia. Bohemi cukr, Pol. cukier, Croat. czukor, Carn. zucker, a Germanis aut Italis, Russi сахар a Graecis, acceperunt. Confer Illyr. цахар et цакар, Turco-slavicum szeker, Serb. шеќер. Vocem latinam Caesar (цесар) a Glagolitis cum царь male confusam formula orationis dominicae prodit. Etenim pro antiquo царство regnum, in Missali glagolitico Venetiis 1528 impresso legitur цесарство: приди цесарство твоє. Quod et Serbo, qui Slavici Psalterii editionem Venetiis 1561 curavit, placuit. Nam in часословец, quod Psalterio adnexum est, legitur: да прійдець цесарство твоє, cum tamen alias non solum in Codd. Serbicis, sed

et glagoliticis царство seu царствѣ inveniatur. Persuasit nimirum sibi sciorum aliquis, sonorum similitudine deceptus, vocem царь e latino Caesar corruptam fuisse; restituendum igitur censuit царь, et contracte in glagoliticis libris quibusdam цѣр. Atqui Caesaris nomen, graece Καῖσαρ, quod in N. Test. frequenter occurrit, in versione slavica nunquam aliter quam кesarь, et adj. poss. inde formatum кесаревъ, scribitur. Recte itaque corrector librorum glagoliticorum Raph. Levakovich in Breviario anni 1648, expuncto hibrido et novo царь-ство, antiquum царствѣ restituit. Originem vocis царь, quam Bayerus scythicam esse credidit, hic non licet investigare; conferri tamen possit cum armenico *Ter* dominus. Fortun. Durich, cui origines germanicae nunquam arridebant, visum vit, црковь quod a germ. *Kirche* ortum asserui, a црь deduci posse, ita ut црковь, ecclesia, domus regia seu Basilica dicta sit. Verum radices царь et црк прorsus diversae sunt, neque unquam in derivatis a царь, qualia sunt царица, вцаритиса, царство, vocalis а mutatur in aliam. Sed mutatio litterae к in ц apud Slavos frequens est, hinc facillime ex germ. *Kirche* antiqua forma цркы, genit. цркве, inde et црковь et цркви, enasci, et cum religione christiana ad omnes Slavos propagari poterat. Est enim Croatis ecclesia czirkva, Carn. zirk-

zirkva, zirkov, Serbis црква, Boh. cirkew, olim cjerkeu, Pol. cerkiew.

Non ausim praeterire, plura vocabula apud Serbos et Illyrios nunc a litera ц inchoari, quae ad ч spectant. Abhorrent enim, ut ita dicam, a pronunciatione literae ч ante р; hinc apud Serbos црв pro чрвь, червь, et црево pro чрево, чреп pro чреп, црпсти pro чрпсти, црн pro чрн. Venedi seu Serbi (Sorabi) inferioris Lusatiae nuspiam ч, sed in omnibus vocibus, quae apud alios а ч inchoantur, ц pro ч pronunciant. Polonorum Lexica si quis inspexerit, caveat sibi, ne с cum ć (seu с sequente i) confundat. с quidem respondet slavico ц, non vero ć; hoc enim е ть ortum. Hinc Polonorum ćma pro тьма, cierpieć pro терпѣти, cień pro тѣнь umbra, ciern pro терн, cietrzew pro тетрѣв, Boh. tetrzew, cieść pro текть; at cierzniec rete, germ. *Sacknetz*, respondet Bohemico čerzen.

цвал Pol. et Boh. concitatus cursus equorum, hinc цвалати, Pol. cwałać.

цвѣлити, Serb. цвилети, цвилѣти iisdem, et aliis Illyriis цвилити, plangere, flere, lamentari. (Croat. Carn. etiam grunnire, stridere). Boh. kwjłiti, olim kwieliti; Pol. kwilić neutr. et act. Sic et Serbis цвелати et цвилелати facere flere. In Poemate Russico de Igore: рано еста начала половецкѣю зѣмлю мечи цвѣлити, ensibus stringere, infestare, ad fletum movere. Russis цвиль m. semen lupuli.

цвѣѣти, цвѣѣти, Illyr. et Croat. frigere, lique-
facere; цвѣѣт liquefactus, frixus. Carn. цвѣѣм
et цвѣѣрам *prägeln, rösten*. Confer Pol. skwarek,
skwarzyć, Boh. sskwarek, sskwarziti, Serb.

чварити, чварак,

цвѣѣст Carn., цвѣѣст Illyr., refer ad чвѣѣст.

цвѣѣрац, цвѣѣрак et цвѣѣрлук sturnus, apud Mica-
liam, refer ad сквор. Serb. чворак.

цвѣѣрка et чвѣѣрка Serb. fritinnitus; цвѣѣрчати et чвѣѣ-
чати, fritinnire, stridere. Boh. цвѣѣрчати, цвѣѣ-
чети, inde цвѣѣчек gryllus. Confer Pol. cwierk,
cwierkać, cwiercząć. Carn. et Croat. цвѣѣрчим,
apud hos et чвѣѣрчим.

цвѣѣт flos, dim. цвѣѣтец flosculus; цвѣѣтѣ,
цвѣѣсти, florere, fut. процвѣѣтѣ. Psalm. 91, 13.
правѣѣдник ѣѣкѣѣ финїѣѣ процвѣѣтет, justus ut
palma florebit. цвѣѣтоноснѣѣ недѣѣла dominica
palmarum. Serbis цвѣѣт, цвѣѣет, цвѣѣтати,
то et цвѣѣт. Pol. квѣѣт, in derivatis квѣѣт et
квит, Boh. квѣѣт flos, et квѣѣтѣ floreo.

цвѣѣкла Pol. beta vulgaris, *rothe Rübe*; Serb. цвѣѣ-
кла, alias блѣѣтва, Russ. свѣѣкла, Croat. цѣѣкла.

цвѣѣк Pol. exercitatus. 2) etiam Boh. consuetudo,
vivendi ratio, inde Pol. et Boh. цвѣѣчим exercere.

цмѣѣк Croat. porpysmus, цмѣѣкати plaudere, пор-
pysmum edere, Serb. цвѣѣкати osculari cum
sonitu, *schmatzen*, refer ad Russ. чмѣѣкати.

црѣѣв Serb. vermis, vide sub чрѣѣв.

црѣѣвѣѣ apud Micaliam ocreae, refer ad чрѣѣвѣѣ.

црѣѣн sartago, apud Alex. e libro кормчѣѣ.

црѣѣк, inde Serb. црѣѣкѣѣти, црѣѣкѣѣм (et црѣѣки), Iter.

црѣѣкавати, perire, cecidere, gumpi, *verrecken*.

Croat. црѣѣкѣѣти, црѣѣкам, црѣѣкѣѣм. Carn.

црѣѣкѣѣм, црѣѣкѣѣити. Bohemis црѣѣк est sonus

decurentis liquoris: црѣѣкѣѣм течѣѣ, црѣѣкати stilla-
tim decurrere cum sonitu црѣѣк.

цѣѣста Boh. Croat. Carn. via, apud Alexjejew e
versione Matthaei Blastaris (блѣѣстѣѣръ) цѣѣстѣѣ

sunt

sunt plateae, viae latiores. ѡѡѡѡѡѡѡѡ munda, in libris Serbicis et Glagoliticis pro ѡѡѡѡѡѡѡѡ. In editione Veneta Psalterii Psalm. 50. ter legitur ѡѡѡѡѡѡѡѡ (munda, dele) pro ѡѡѡѡѡѡѡѡ, Ps. 129, 4. ѡѡѡѡѡѡѡѡ ἱλασμός, propitiatio, pro ѡѡѡѡѡѡѡѡ.

A litera ч:

ЧВАН, ЧВОР, ЧВРСГ, ЧВРК, ЧВЕРЧ, ЧВАК, ЧПАГ, ЧМАВ,
ЧМЕЛ, ЧМЕР, ЧМЫР, ЧМЕРГ, ЧМОК.

ЧЛЕН (ЧЛАН), ЧЛН (ЧЕЛН), ЧОЛГ.

ЧРЕВ, ЧРВЬ (ЧЕРВЬ), ЧРЕП, ЧРП (ЧЕРП), ЧРЕМ, ЧРМ (ЧЕРМ);
ЧРЕН, ЧРН (ЧЕРН); ЧРЕД, ЧРТ (ЧЕРТ), ЧРЕЗ, ЧРЕС,
ЧЕРСТВ, ЧИРК.

ЧЕСМ, ЧАСТ (ЧАЦ), ЧАСТЬ, ЧЕСТЬ, ЧИСТ.

ЧКАЛЬ, ЧКАК.

Huc refer чѡѡѡѡѡ quatuor, τέτταρες, et, excluso e, Pol. cztery, Boh. čtyrzi, čtyry, immo vulgo et ѡѡѡѡѡѡѡѡ mutato ч ante т in ш. Sic etiam apud Croatas stiri pro chetiri, et Carn. fhtli. Alia quae huc trahipossent, peregrina videntur. Talia sunt: ЧАБР seu ЧАКЕР, Serb. ЧКАР, a graeco Σύμβρα, satureja. ЧАКАР, Genit. ЧАКА, Croat. ЧЕБЕР, Boh. ЧБЕР labrum, germ. Zober, Zuber. Pol. et Boh. ЧДПРѡНА, Russ. ЧДПРѡН, capronae. Solet enim к aliarum linguarum apud Slavos mutari frequenter in ч. Confer, si lubet, Malabaricum krmī, et Persicum kirm cum Slavico червь vermis, et cum ЧРМЕН, alias чер-

БЕН,

вен, ruber; Latinum CASTUS cum nostro чист purus, mundus. чрез est Serbis кроз per. Porro peregrinis accense Croat. чемеѣ venenum, Serb. Croat., чемеѣрика, Carn. чмеѣрика, Russ. чемеѣрица helleborus, *Nieswurz*, (et veratrum album), Boh. чемеѣрка. Malleum чекан norunt Russi, Poloni, Bohemi; Illyrii vero чекиѣ, чекич, Serbi etiam чаканац. чердак, чардак pergula, moenianum, Illyrii a Turcis accipere, cum quo conferri possit antiquum чертор thalamus. черга Illyr. tentorium. Serbi Turcis et sonum specialem debent, cui exprimendo caractere ѱ utuntur. Est autem ѱ aequale Italico ge, Anglico j. Inter vocabula sub ѱ in Lexico Vukiano vix ullum origine Slavicum reperiatur, excepto fortasse ѱеѱрак, ѱеѱрати, quae vocibus Bohemicis жеѱрак mendicus, жеѱрати mendicare, respondent. жеѱрак certe urbs Bohemiae sec. XIV. germ. *Bettlern*, lat. Mendicum dicebatur.

челада familia, челюсть mandibula, ad чел referenda sunt. Pol. człek contractum est e człowiek, et hoc ex antiquo человек, quod a чело frons, satis apte deducitur, nisi ad radicem чел, a qua et челада formatum est, referre malis. число, numerus, refer ad чѣс, чести. In vocibus а чѣ inchoantibus Russi solent inter ч et ѣ interponere ѣ euphoniae causa. Hinc apud eos черево, череп, через, черешна рго чѣво, чѣп, чѣз, чѣшина. Bohemi
му-

mutant hoc in casu ч in сѣ: strzewo, strzewje, strzep, strzenka (Slav. чрѣн), strzjda, pro чрѣво, чрѣп, чрѣда. Poloni solo т pro Boh. сѣ nunc utuntur, aut Russos imitantur: trzewik calceus, trzoda pro чрѣда grex, trzon, trzonek pro чрѣн, trzemcha et czeremcha pro чрѣмха, Boh. strzemcha, trzesnia et czereśnia pro чрѣшна, Boh. strzessnje et trzessnje. Carn. superiores ρ excludunt: zhep, zhepi-nja, testa, pro чрѣп, чрѣпина. Inferiores ρ servant. Illyrios ч ante ρ mutare in ц supra monuimus. Serb. црн pro чрн, черн, hinc црнило atramentum, *Schwärze*, црнити nigro colore tingere, црноок nigris oculis, sed et чарноок in usu est. Illyrii in vocibus чимин cuminum, чѣдар cedrus, Italorum pronunciationem secuti sunt. Slavi veteres a graecis fontibus noluerunt discedere; retinent enim кѣмн et кѣдр. Serbi tamen nunc Neo-Graecorum pronunciationi assuevere, et к uti тъ seu ꙗ pronunciant. Hinc ꙗesarъ pro кesarъ apud Vukium, ꙗивот pro кивот, ꙗирил pro кѣрилл.

чван amphora, urceus, ξεσδος, Marc. 7, 4. 8. чваней dim. чамѣахис, lagena, lecythus 3 Reg. 17, 14.

чвор Serb. nodus ligni, чворина, augm. чворитѣ dim.

чворак Serb. sturnus, Dal. штѣрак, чварль. Confer цворац, цварлак et шкварлак apud Micalliam et Dellabellam.

чврст Serb. plenus, solidus, Croat. *chverszt* compactus, durus, strictus; Stulli, siquidem bene legit, e Brev. Glagolit. etiam *csvorsti* citat. Carn. *zversti*, *frisch*, *neu*, *fest*. Confer **черствый**, Carn. *zherstvi*.

чвркати Serb. pulsare. **чвркнѣти** stridere.

чврчати fritinnire. Croat. **чверчим**, inde **чверчек** gryllus, et **черчек**, **чмерчек**, Illyr. **чрчак**, **чарчак**. Apud Stulli etiam **чмерак**, **чмерчак**, **чмерчац**.

чпаг capsula, sacculus, Serb. Habet et Polykarpow, et Alexjejew, qui locum e Prologo citat: **положи златницѣ во чпаг**. Scribitur in antiquissimo **изборник** sec. XI. **чѣпагѣ**: **образѣ же кѣго пади истѣканѣ бѣаше акѣи чѣпаг златами нитѣми**.

чмавати Serb. stertere, dormire.

чмель, Russis et **шмель**, apis terrestres, Croat. **чмела**, Boh. **чмел**, Pol. *trzmiel*, Carn. **чмерль**, et Vinidis Carinthiae **шмел**, *Hummel*.

чмергнѣм, **чмергнѣти** Croat. hiscere.

чмокати Russ. edere cum sonitu, *schmatzen*. **чавкати** idem. Confer Serb. **чвокати** et Croat. **цмокати**.

член articulus, compages. **членѣвъ же и мозгѣвъ** Hebr. 4, 12. *ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν*, compagumque et medullarum. Boh. **член**, dim. **чланек**, Pol. *czlonek*, olim et *czlon*, Carn. **чланк**, Croat. **членк**, Dalm. **шклан**, **шкланак**, apud Stulli et **чклан** praeter **члан**. Serbi segmentum, partem (vineae) **члан**, et talum **чланак** vocant. **членовный** articularis, Ps. 57, 7: **членовныя лѣвом сокрѣшил естъ гдѣ**, *molas (μύλας) leonum confregit dominus*. At Psalt. Ven. retinendo antiquiorem vocem legit: **чрѣновѣ лѣвом сокрѣшил естъ гѣ**. Fugit diligentiam Alexjejewii vox **чреновный**, quamvis eam Polykarpow Lexico trilingui inseruerit:

ЗДБИ ЧЕРЕНОВІН ИЛИ ЧЛЕНОВІН, dentes maxillares, molares. Confer infra ЧРЕН.

ЧАН, ЧЕАН cymba, μονόξυλον. Pol. czołn, Boh. ЧАН, Carn. zhovn et zholn, Croat. Serb. Illyr. ЧАН. Observo iterum cl. Linde e Polykarpow descripta vocabula russica ЧОАН, ЧОАНОК male pro ecclesiasticis habuisse. Vulgo enim Slavicum ЧАН, ЧЕАН Russi ЧОАН pronunciant. ЧЕАНОК radius textorius, Pol. ЧОАНЕК, Boh. ЧАНЕК, Illyr. ЧАНАК. Cum ЧАН confer celo, celox, germ. Zille.

ЧОЛГ, ЧОЛГАТИ, in Lexicis Polonicis videnda sunt.

ЧРЕВО, ЧРѢВО, venter; ЧРЕВО МАТЕРЕ uterus matris. 1 Cor. 6, 13. БРАШНА ЧРЕВЪ, и ЧРЕВО КРАШНУМ, τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, escae ventri et venter escis. Matth. 1, 23. СЕ ДѢВА ВО ЧРЕВѢ ПРИМЕТ, ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, ecce virgo in utero habebit. In dialectis ЧРЕВО, Serb. ЧРЕВО, Boh. strzewo, Pol. trzewo, est intestinum, in plur. ЧРЕВА intestina, viscera.

ЧРВЬ, ЧРВЬ, Genit. ЧРВА, vermis, σκώληξ; dim. ЧРВЕЦ vermiculus, coccus. Jer. 22, 14. ПРИМЕТ ЖЕ ЧРВЦЕМ (Ostrog.), nunc и расписаны ЧРВЛЕНЦЕМ, Graec. μίλτω, Vulg. sinopide. ЧРВЕНЬ АРОС. 18, 12. coccus, κόκκινον. Gen. 38, 30. ЧРВЛЕНЬ κόκκινον. Non solebant autem olim ЧРВЛЕНЬ et БАГР satis distingui. Isai. 1, 18. БАГРАНОЕ respondet graeco φοινικῆν, ЧРВЛЕНОЕ vero voci κόκκινον. Antiqua editio pro БАГРАНОЕ legit ЧРВЛЕНИ (Ostrog. ЧРВЛЕНИ), Vulg. coccinum, pro ЧРВЛЕНОЕ vero БАГОР, Vulg. vermiculus. Matth. 27, 28. chlamys coccinea (κοκκίνη) est ХЛАМУДА ЧРВЛЕНАА. Hebr. 9, 19. lana coccinea ВОЛА ЧРВЛЕНАА. АРОС. 17, 3. super bestiam coccineam НА СВѢТРИ ЧРВЛЕНѢ, at cap. 19, 13. В РИЗѢ ЧРВЛЕНѢ КРОВІЮ, ἱμάτιον βεβαμμένον, veste aspersa (tincta) sanguine.

червленица, coccinum, differt a порфвѣра seu багряница, ut mirer ab Alexjejew vocem червленица exponi per багряница, et ab eo citari Exod. 35, 4. (lege б) et Apoc. 17, 4. Nam Exod. 35, 6. багряница est πορφύρα, червленица vero κόκκινον. Sic et cap. 28, 5., ubi antiqua editio порфврѣ pro багряницѣ legit. In Apocalypsi non solum cap. 17, 4. citato, sed etiam cap. 18, 16. порфвѣра et червленица, i. e. purpura et coccus, ut distincta nominantur. In Poemate Igor clypei Russorum rubri dicuntur черлени, pro червлени, Croat. cherlyen, Illyr. црлѣн, Serb. црвен, Boh. червен, Pol. czerwony. Confer Slavicum чермен.

чреп, чрѣп, testa, ostracium, *Scherbe*. Serb. цреп, црикп, Illyr. црѣп, црип. Croatae et Carn. servarunt initiale ч: чреп, чрепина. Carn. super. чепина. Boh. strzep, mutato ч ante р in ст. Pol. olim trzop, apud Lusatas super. чроп, apud Lus. infer. цроп. Russis череп, inde черепѣха testudo.

чрпати, черпати, черпаю, почерпѣ, haurire. Serb. црпкати et црпсти, црпем (pro Slav. черпсти, черпѣ). Slovaciс чрети, Boh. olim črzeti, e cuius Iterativo чревати, чривати natum videtur черпати; черпало haustum, vas quo hauritur aqua. Joh. 4, 11. почерпало, ἀντλήμα.

чремѣ, Russ. черемѣха, prunus padus L. Pol. trzemcha, Boh. strzemcha, Vinidis Carinthiae framfa, *Elsebeere*.

чрмен, чермен, ruber, rufus. Gen. 25, 25. черменое море mare rubrum. чермновати: Matth. 16, 2. чермнѣетъ бо нѣбо, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός, rubicundum est (rubet) enim coelum.

чрен, Russ. черен, capulus (ensis), manubrium, *Heft*. Croat. нож з чренами culter manubriatus. Pol. trzon, trzonek, Boh. strzenka. Lusat. чронки, inde чронову dens molaris. Est enim Polo-

nis trzon etiam caudex, *Stock*, et trzon, trzownowe zęby dentes molares, *Stockzähne*. Russis olim череновые apud Polykarpow. Joel. 1, 6. череновитцы (μίλαι) in antiqua editione leguntur, in correcta vero членовныя. Prov. 30, 14. etiam antiqua editio членовы (pro череновы) habet, correctam iterum членовныя. Confer supra член. Unde Stulli sem. череновитца hauserit, vellem certo cognoscere. Solet ille in determinando genere hallucinari saepius. А череновиток, plur. est череновитци. Ex hoc plurali ille suum череновитца male formasse videtur.

чрн, черн, niger, Illyr. црн. чернило atramentum. черниче Psalm. 77, 47. τὰς συκαμίνες, Vulg. moros. Psalt. Ven. servat hic vocem graecam, legit enim сувкаменны. Ostrogiensis plane legit чрнче их мразом, a qua hoc loco Mosquensis prima differt. Nam haec, uti posteriores editiones, exhibet черниче их славою. Luc 17, 6. συκάμινος, Vulg. arbor morus, reddita est a Slavico тггодичина. Eadem voce utitur Luc. 19, 4. pro συκομοραία, sycomorus. Isai 9, 10. pro κόψωμεν συκαμίνες in veteri editione поѣчем тггодичче, in correctam vero substitutum черниче legitur. Hanc enim vocem correctores Mosquenses non solum semel in Psalmo citato, sed quatuor in locis aliorum librorum legerant, nimirum 3 Reg. 10, 27. 1 Paral. 27, 28. 2 Paral. 1, 15. et 9, 27. At тггоды pro морона antiquae editionis substituerunt correctores 1 Macc. 6, 34 cui graecum μόρων respondet. μελάνθιον Isai. 28, 25, et 27 чернѣха in correctam legitur editione, melius utique, quam in antiqua кѣколица. Videtur interpres Vulgatam, quae Gith habet, inspexisse. Est enim кѣколь agrostemma githago L.

чреда, чрѣда дневная in cod. Serbico, ἐφημερία, officium vicibus alternis praestandum, vices. Luc.

1, 8. В ЧИНѢ ЧРЕДЫ СВОЕЯ, ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτῆς, in ordine vicis suae. Russ. чередъ, Boh. strzjda, trzjda; unde trzjdnik vicarius, Slav. ЧРЕДНИК. 2) ЧРЕДА series, vicus, platea. Boh. dlauha strzjda Pragae est longa platea. 3) grex, Job. 50, 1. olim ЧРЕД, νομάδων, nunc СТАД. Carn. ЧРЕДА, Croat. ЧРЕДА, et ЧРЕДО, Pol. trzoda, et obsol. czereda. Confer germ. *Heerde*.

ЧРЕДИТИ, ОУЧРЕДИТИ, а ЧРЕДА, hospitio recipere, Iter. оучреждаю. Act. 10, 23. оучреди ἐξένισε, recepit hospitio. Act. 28, 7. τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν, три дни любезнѣ оучреди, Vulg. triduo benigne exhibuit, (peramicе in hospitio habuit). ЧРЕЖДЕНІЕ Luc. 5, 29. δοχή, convivium. Vide etiam ЧРЕЖДИТЕЛЬ, ЧРЕЖДАТЕЛЬ apud Alexjejew.

ЧРТА, ЧЕРТА, linea, ductus. Matth. 15, 18. et Luc. 16, 18. κεράτα, apex. Confer Boh. чара linea et Russ. карей, Pol. kary niger, et черн. A nigredine certe черт, Russ. чорт, Pol. czart, (apud Helmoldum gentilium Slavorum черный кор) diabolus dictus est. Libri Slavorum christianorum дѣвол exhibent. А чрта deducitur чрта-ти, чертати, lineas ducere, exarare, inde чертало culter aratri, Serb. црталo, Boh. чертало. Carn. zhertalo- est vomer, teste P. Marco, siquidem is discrimen inter vomerem et cultrum recte noverit.

ЧРЕТ (chrèt) Croatis sylvā paludosa.

ЧЕРТОГ thalamus. Psal. 18, 6. ἐκ πασῶν αὐτῆς, ὡς чертога своего, de thalamo suo, чертожница idem Joel. 2. 16. in antiqua editione, nunc чертор. Apud Polykarpow чертожница est mulier curans ea, quae ad thalamum sponsae pertinent, сваха pronuba, et чертожник θαλαμηπόλος, cubicularius. Stulli male legit, ut solet, in Missali Glagol. четрор pro чертор.

чрез, чръз, per, δια. Hebr. 2, 15. чрез все житіе per totam (omnem) vitam. Ephes. 2, 8. чрез вѣръ, δια τῆς πίστεως, per fidem. Rom. 14, 5. разсуждаетъ день чрезъ день, κρίνει ἡμέραν κατ' ἡμέραν, judicat diem inter diem (prae die). Rom. 11, 24. чрезъ естество, παρὰ φύσιν, praeeternaturam. чрезъѣтъ adv. ultra satietatem, supra modum. Russice черезъ, Carn. zhes, zhres, zhries.

чремина, prorsus conficta vox a correctoribus Mosquensibus pro чесмина. Nec audiendus hic Alexejew, qui ait vocem чремина alibi sumi pro abiete (ель), aut fraxino (ясень), graece πρίνος, latine ilex. Dan. 13, 58. Atqui hoc in loco Ostrog. et Mosquensis prima editio recte чесмина legunt; подъ чесминою; neque alibi nomen hujus arboris occurrit. Est autem чесмина (corrupte et чесмина) Illyriis ilex, ital. elce, testibus Micalia, Dellabella, Stulli.

чресло, plur. чресла, lumbi, ὀσφύς, Luc. 12, 35. An а чрезъ? Confer Boh. trzjslo pubes, Pol. trzosła lumbi. 2) Boh. trzjslo est cortex contusus, coriarius, Carn. zheresflo Gerberloh. чресленик Jer. 13, 1. 2. 4. 10. 11. περίζωμα, cinctorium, Vulg. lumbare.

черствъ, черствый, solidus, Sirach 50, 10. ꙗкоже ссѣдѣ златъ черствъ. At correctores pro черствъ substituerunt искованъ, graeco ὀλοσφύριτος magis respondens. Polykarpow sub voce черствый remittit lectorem ad сѣхый, жестокый. Russis enim, uti Polonis, panis siccus et durus est черствый хлѣбъ, Bohemis autem recens pistus. Vinidis apud Gutschmann zherstvi frisch, körnig. Bohemis etiam viribus pollens, vegetus, immo et celer. Vide supra чверстъ, quod transpositione literae в ex черствъ ortum est.

ЧРЕШНА Croat. Carn. cerasus, cerasum, Russ. **ЧЕ-РЕШНА**, Pol. czereśnia et trześnia, Boh. strzess-
nje, trzessnje, Slov. **ЧЕРЕШНА**, Serb. **ТРЕШНА**
Dalm. **УРИШНА**. A lat. cerasus.

ЧИРКАТИ, **ЧИРКЛИВАТИ**, Russ. fritinnire, zinzibulare.
Confer Croat. **ЧВЕРГЛИМ**, **ЧВЕРГЕЧЕМ**, **ЧВЕРЧИМ**.
ЧИРОК Russ. anas querquedula, *Knäckente*.

ЧЕТЫРИ quatuor, **ЧЕТВЕРТЫЙ** quartus. Vide Nume-
ralia.

ЧЕСМИНА Illyr. ilex. Vide supra fictum **ЧРЕСМИНА**.
Carnis **ЧЕШМИН**, **ЧЕШМИНЬЕ**, Vinidis **ЧЕШМИЛЬЕ**,
est berberis, vulgo *Paselbeer*, (non *Preisselbeere*
ut male P. Marcus), **ЧЕШМИЛОВЕЦ** frutex ber-
beris, *Paselbeerstaude*. Utrumque et **ЧЕСМИНА**
et **ЧЕШМИН** esse possit a **ЧЕСМА**, **ЧЕСМЕ**, оре **ИНА**,
ИН formatum, et hoc a verbo **ЧЕСАТИ**, uti **ПИС-**
МА а **ПИСАТИ**.

ЧАСТ, **ЧАСТЫЙ**, densus, spissus; frequens, creber.
1 Tim. 5, 23. **ЧАСТЫХ** **ТВОИХ** **НЕДЪГОВ**, et fre-
quentes (πικνὰς) tuas infirmitates. **ЧАСТΩ** crebro.
Serb. et Croat. **ЧЕСТ**, **ЧЕСТО**, Pol. częsty, często,
Boh. **ЧАСТО**. **ЧАЩА** densitas. Hab. 3, 3. densa
sylva. Antiqua quidem editio hoc loco legit **Ѡ** **ГОРЫ**
ПРИСѢННЫЯ **ЧАСТИ**, sed jam in margine Mos-
quensis primae editor **Ѡ** apponendo monuit
legendum **ЧАЩИ**, quod nunc correctae editio ex-
hibet: **ПРИСѢНЕННЫЯ** **ЧАЩИ**, inflectendo vo-
cem **чаща** more Russico. Atqui et **часть** den-
sam sylvam, densitatem significat. Serb. **чѣста**,
densi frutices, **чѣстина** densitas. Polykarpow
penes **чаща** apposuit et **частина**, **частый** **лѣс**,
δάσος, densitas, sylvosus locus. Ezech. 6, 13. **чащ-**
ный, quod vix alibi invenias, adjectivo **частым**
substituere maluerunt correctores, lectione an-
tiqua **ПОДЪ** **ВСѢМЪ** **ДЪВОМЪ** **ЧАСТЫМЪ** transformata in
hanc: **ПОДЪ** **ВСАКИМЪ** **ДРЕВОМЪ** **ЧАЩНЫМЪ**. **ДЪВЪ** Illy-
riis est etiam arbor in genere; patet hinc anti-
quum interpretem non fuisse Russum.

часть pars, in codd. Serb. честь. частица particula. часть чаши их Psalm. 10, 6. ἡ μερίς τῆ ποτηρίου αὐτῶν, pars calicis eorum. Ps. Venet. честь чаше их. оучастіе Psalm. 49, 18. portio, μερίς. Ps. Venet. оучестіе. Pol. część, częśćka. Boh. часть, olim et честь, dim. частька.

честь honor, in codd. Serb. чьсть, Pol. część, Boh. чест. честь ad чѣс secundae classis referendum est, ita ut ab Infinitivo чести abstractum честь ortum sit. Serbi quidem norunt чест, sed alii Illyrii more suo e mutando in a pronunciant чѣст, inde et Serbis чѣст convivium, чѣстичи convivio excipere. честен honorabilis, pretiosus. Psalm. 71, 14. честно има егѡ, honorabile (ἐντιμον) nomen ejus. Ps. 18, 11. камене честна, lapidem pretiosum (τίμιον). Tit. 2, 7. честность, σεμνότητα, gravitatem. Act. 13, 43. честивый religiosus, colens, σεβόμενος. Act. 17, 23. чествованіа ваша, τὰ σεβάσματα ὑμῶν, simulacra vestra, sacra vestra, cultum vestrum. In antiquo Apostolo σεβάσματα sunt idola. Legit enim τῶν εἰδωλῶν ἡμετέρας τὰ σεβάσματα ὑμῶν. Legit enim тѣлеса ѣ вашихъ pro чествованіа ваша.

чѣст, чистый, purus, mundus. чѣстота puritas. чѣстити, ѡчѣстити, purgare, mundare. чѣщеніе 2 Pet. 2, 9. purgatio. Alias ѡчѣщеніе purificatio, purgatio.

чкаль Serbis onopordon acanthium L. чкала caverna cancri. чколька refer ad школька, concha.

чкакалати Serb. titillare, refer ad скокати.

Inchoantia a literis gutturalibus. A litera г:

гвоздь, гвѣзда, говз, гмат, гомз (гмиз).
гнѣв, гнид, гнѣд, гнат, гнѣт, гонз, гнѣзд,
гндс (гндш).

глав,

ГЛАВ, ГЛНВ, ГЛОБ, ГЛѢБ (ГЛБ), ГЛѢБ, ГЛѢП, ГЛНП,
 ГЛѢМ; ГЛАН, ГЛНН, ГЛѢН; ГЛАД, ГЛОД, ГЛАД,
 ГЛТ (ГЛОТ); ГЛѢЗГ, ГЛЕЗ (ГЛЕЖ), ГЛАС, ГЛНСТ;
 ГЛАГ, ГЛОГ (ГЛОЖ), ГЛѢХ (ГЛОХ), ГЛѢК.

ГРНВ, ГРАБ, ГРѢБ, ГРЕБ (ГРОБ), ГРНБ, ГРБ, ГОРБ,
 ГРМ (ГРАМ, ГРОМ), ГРЕМ (ГРОМ), ГРѢМ; ГРАН,
 ГРОН, ГРН, ГРѢН; ГРА; ГРАД, ГРѢД, ГРѢДЬ,
 ГРА (ГОРА), ГРИД, ГРАД, ГРОТ, ГРТ (ГОРТ);
 ГРОЗ, ГРОЗА (ГРОЗН), ГРѢЗ, ГРѢЗДЬ, ГРЫЗ
 (ГРЫЖ), ГРАЗ, ГРѢТЬ, ГРЕТЬ (ГОРЕТЬ), ГРѢШ,
 ГРЧ; ГРГ, ГРАХ, ГРОХ, ГРѢХ, ГРАК, ГРК.
 ГДАК; ГЫЗД, ГЖЕГЖ, ГОСП, ГОСТ, ГѢСТ, ГАЩ.

His adde radices bisyllabas говор, голѢбь, голѢм, forte et гомола. голоть ad гол, готов ad гот secundae classis retulimus. Russ. горностай mustela herminea, Pol. gronostaj, Boh. chramosteyl (olim hranostaj) compositum videtur. Sic et гавран, Pol. гаврон, Boh. hawran, corvus frugilegus, Illyr. et гавран, a voce гай seu грай et вран dictus est. говадо pecus, оре до а говѢти formatum censeo. Peregrina sunt грош, Illyr. гѢЗДА, immo et Russicum глаз oculus, грамота et alia. In Bibliis 2 Tim. 2, 17. гѢГГЕНА, et Levit, 11, 13. nunc гѢНФ pro нѢГ antiquarum editionum legitur. Joh. 8. 20. graecum vocabulum, mutato solum genere neutro in femininum, гѢЗОФѢЛАКІА pro γαζοφιλάκιον; retentum fuit. Luc. 21, 1. vox graeca circumscripta est

est: храм набадѣній имѣнійа, alias uti Marc. 12, 41. 43. сокровищное хранилище verti solet. In antiquis editionibus, Ostrogensi et Mosquensi prima, saepius vocem гиганти (γίγαντες) reperias, in his nimirum libris, quos in Russia longe serius in slavicam linguam conversos fuisse existimo; liber e. gr. tertius Macchabaeorum, ut hoc obiter moneam, non fuit inventus in Bibliis manuscriptis Mosqua Ostrogium missis, e quibus Constantini ducis jussu et sumtibus Ostrogensis editio impressa fuit. Non mirum itaque in versione nova hujus libri, circa annum 1580 facta, pro voce slavica veteri cap. 2, 4. adoptatam fuisse peregrinam гиганти, magis jam notam, quam исполнии, quae tamen vox in Psalmis bis, in Proverbiis semel, in Ecclesiastico bis, in Isaia semel jam olim legebatur, et nunc in correcta editione hoc in loco recte substituta legitur. Eadem licentia usus est interpres ille, qui centum annis ante Ostrogiensem editionem Octateuchum, libros Regum, Paralipomenon, Esdrae, Tobiae, Judith aut vertit aut recognovit. Placuit ei vertere Gen. 6, 4. исполнии, Gen. 10, 9. исполин, sed v. 8. ejusdem capituli гигант, cap. 14, 5. гиганты, Deuter. 1, 28. сыны гигантовъ. Pro his vocibus peregrinis in correcta editione primo loco исполин, secundo исполинъ, et tertio сыны исполинъ substitutae leguntur. Similiter factum

est 1 Par. 20, v. 6. et 8. Judith 16, 6., 1 Macc. 3, 3. immo et Sapient. 14, 6, ubi pro гордых гигантов nunc гордѣи исполнини habentur. Sunt tamen et loci, in quibus correctores Mosquenses vocem peregrinam retinere maluerunt. Habent enim 2 Reg. 21, 18. вѣйки гигантовъ, ibid. v. 22. вѣицы гигантовъ, 1 Para. 11, 15. воюдоли гигантѣвъ, at in glossa hic apposita исполнинѣвъ.

говор Serb. sermo, говорити loqui. Vide infra глагол, глаголати.

гвоздь clavus. гвоздин adj.: мзвы гвоздинны Joh. 20, 25. τοῦ τύπου τῶν ἡλῶν, fixuram (vestigium) clavorum. пригвоздити, Iter. пригваждаю, configere, affigere. Serbis гвозден ferreus, гвождае ferrum. Boh. hwozd olim mons sylva consitus, Car. gojsd, gosd, sylva. гвѣзда, Boh. hwjezda, Pol. gwiazda. Vide supra звѣзда.

граб, Boh. habr, carpinus, vide граб.

гобз uber, opulentus. Job. 21, 9. домове их гобзи εὐφυνέσι; corr. ed. про гобзи substituit обилнѣи. гобзити: оугобзиса нива Luc. 12, 16. εὐφύρυσεν ἡ χώρα, uberes fructus ager attulit. гобзай, ab Iterativo гобзати, Job. 21, 23. εὐφυνῶν, at correctae editio nunc legit благоуспѣвай.

гматати, Boh. hmatati, prehendere, tangere. Pol. gmatać, gmatwać, commiscere, confundere.

гомолла et гомола, massa, congeries. Dan. 14, 27. гомолѣ (ant. ed. гомолю) in singulari про μάζας, massas. Serb. гомила et громила, cumulus, acervus, Russis гомзла frustum, moles, cumulus. Boh. homole, homolka, Pol. gomolka, caseoli coni figura, Quarkkase. Rus-

sis **ГОМОЛА** est aries cornibus inutilis. Pol. **gomoly**, mutilus, sine cornibus. Boh. **komoly**, cf. Russ. **ком.**

ГОМЗАНІЕ reptatio, а **ГОМЗАТИ**, idem ac **ГОМОЗИТИ**.

ГОМОЗИТИ Russ. **mozeri**, scatere, **ГОМАЗИТИ** *Carin. kriecken, wimmeln*, **ГАМИЗАТИ** et **ГМИЗАТИ** Serb. **reperere**, **serpere**, Praes. **гмижем**, Boh. **hemžiti**. **ГМИЗА** Serb. sunt margaritae vitreae; Boh. **hmyz**, insecta, humi repentia.

ГНѢВ ira; **ГНѢВАТИСЯ**, **РАЗГНѢВАТИСЯ**, **ПРОГНѢВАТИСЯ**, **irasci**. **ПРОГНѢВАТИ** act. **provocare ad iram**. **ПРОГНѢВАЮ** **ВАС** Rom. 10, 19. **παραζηλώσω ὑμᾶς**, ad aemulationem vos adducam. **ПРОГНѢВАША** Hebr. 3, 16. **παρεπίκραναν**, exacerbaverunt (Dominum). в **ПРОГНѢВАНІИ** v. 15. **ἐν τῷ παρεπίκρασμι**. **ГНѢВЛИВ** iracundus.

ГНИДА lens, (lendis), **κόνις κόνιδος**. Radicales itaque apud Graecos sunt **κ - γ - δ**, apud Slavos **Г - Н - Д**, hoc discrimine, quod Slavus **ГН** sine vocali conjungat, Graecus vero vocalem **ο** inserat. Boh. **hnida**. Alii omnes **ГНИДА**, Serbis dim. **ГНИДИЦА**, Russ. Pol. Boh. **ГНИДКА**.

ГНѢДЫЙ fuscus, castanei coloris, *braun*. Boh. **hnjedy**, **snjedy** et **smjedy**. Supplenda itaque supra sub **С** radix **СМѢД**, cum etiam in cod. Serbico reperiatur.

ГНИЛА Illyr. vide infra **ГЛИНА**; **ГНИЛ** vero refer ad **ГНІЮ**.

ГНАТ Illyr. Croat. Pol. **crus**, tibia. Boh. **hnat**. Serb. **ГНАТ**.

ГНѢТЬ, **ГНѢТИ**, et **ГНЕТЬ**, **premere**. **НАРОДИ** **УДЕРЖАТ** **ТА** **И** **ГНЕТУТ** Luc. 8, 45. **turbae te constringunt et comprimunt** (**ἀποθλίσσι**), v. 42. **ОУГНѢТАХУ** **ЕГО**, **συμπύγουν**, **comprimebant**, **coarctabant**, ab Iterat. **ГНѢТАЮ**. At in ms. antiquo **ГНЕТАХУТИИ** (ии pro **ЕГО**). Est autem **ГНЕТАХУ** Praet. iterat. а **ГНЕТЬ**. In dialectis **ГНѢТЬ** etiam

гнѣтити, възгнѣтити огнь, ignem accen-
dere : възгнѣвшем же огнь Luc. 22, 55.

ГОНѢНІЕ, Prael. ГОНѢ, Iterat. ГОНѢЮ, effugere,
evitare. ГОНѢНІЕ effugium. Olim ГОНѢНІЕ, in-
de ГОНѢНІЕ salus, Act. 27, 20. in Apostolo
antiquo pro hodierno *παστικής, τῆ σωζομένης*.
Confer germ. *genesen*.

гнѣс fastidium, Croat. гнѣс, Boh. hněs pus. гнѣс-
cen abominabilis, foedus; гнѣсѣти foedare;
гнѣсѣтисѣ, Iterat. гнѣсѣтисѣ abominari, fas-
tidire.

гласъ Serb. surdus, refer ad глсх.
 глива Illyr. Croat. Carn. fungus, Boh. hliw
 глоба Serb. mulcta, глобити mulctare.

ГЛУБОК profundus, ГЛУБИНА profundum, profunditas, Illyr. nunc ДУКОК, ДУБИНА. In codd. Serb. etiam ГЛУБОК, ГЛУБИНА. Psalt. Ven. Ps. 91, 6. ОУГЛУБИШЕШЕ ПОМЫШЛЕНІА ТВОЯ PRO ΣΤΕΛΟ ΟΥ-
 ГЛУБИШАΣ aliarum editionum, σφόδρα ἐβαθύ-
 σῆσαν οἱ διαλογισμοί σε, nimis profundae factae
 sunt cogitationes tuae.

ГЛУБИТЬ, ОУГЛУБИТЬ, infigi, inhaerere coeno, Iterat.
 ОУГЛУБИВЪЮ. Ps 68, 3. ОУГЛУБИХОУ Я ТИМЪНИИ
 ГЛУБИНЫ, ἐνεκάγην εἰς ἴλυν βυθῶν, infixus sum
 in limo profundum, Psalt. Ven. ОУГЛУБИХОУ ВЪ ТИ-
 МЪНИИ ГЛУБИНЫ, non satis distinguendo radices
 ГЛУБЕ et ГЛУБЕ. Confer Serb. ГЛИНЬ coenum, ГЛИ-
 БАЗ lutosus.

ГЛЯПАТИ Russ. circumspicere, spectare.

ГЛУП, ГЛУПЫЙ, stolidus, stupidus. Croat. glum-
 rak, Boh. hlupak, hlupý.

ГЛУМИТИСЯ, ГЛУМАЮСЯ, exerceeri. Ps. 76, 13. ПО-
 ГЛУМАЮСЯ, ἀδολέσχισω, exercebor. v. 7. НО-
 ЦЮ СЕРДЦЕМ МОИМ ГЛУМАХУСЯ, nocte cum
 corde meo exercebar (ὑδολέσχουν), at v. 4.
 ПРО ГЛУМАХУСЯ И МАЛО ОДШЕСТВОВАНШЕ ДУХ МОЙ,
 exercitatus sum et defecit spiritus meus, Psalt.
 Ven. legit: ВСКРЫКѢХ И ПРОТНМОЖЕ ДУХ МОЙ,
 ὑδολέσχισα καὶ ὀλιγοψύχησε τὸ πνεῦμά μου. Ps.
 68, 13. Ω ΜΗΤΕ ГЛУМАХУСЯ, κατ' ἐμὲ ὑδολέσ-
 χον, adversum me loquebantur. ГЛУМАЕНІА Ps.
 118, 85. sunt ἀδολεσχίαι, fabulationes. In aliis
 libris ГЛУМ jocus; ГЛУМНИК, ГЛУМИТЕЛЬ,
 ГЛУМЕЦ, joculator, gargulus. ГЛУМИТИСЯ jocari,
 irridere, garrere. Croat. ГЛУМАЧ histrio, ludio.
 ГЛИНА limus, terra figlida. Illyr. nunc transpositis
 literis ГНИЛА, aliis omnibus ГЛИНА. ГЛИНАН:
 СОСЪДИ-ГЛИНАНИ 2 Tim. 2, 20. sunt vasa fic-
 tilia (testacea), σκεύη ὀστράκινα. Isai. 29, 16.
 olim ГЛИНА ГОРНАРСКАЯ, nunc БРЕНІЕ СКЪДЕЛ-
 НИКА, πηλὸς τῆ κεραμέως.

ГЛУБЬ Russ. succus, liquor; dim. ГЛУБНЕЦ.

ГЛАД *fames*. ГЛАДЕН *famelicus*, Serb. ГЛАДАН; ГЛАДНѢТИ, ГЛАДОВАТИ Serb. *esurire*, Slav. алкати. ГЛАДОК, ГЛАДЕК, ГЛАДКЫЙ, *laevis*, *glaber*, Illyt. ГЛАДАК. Confer germ. *glatt*. Serb. ГЛАДЧИНА *laevitas*. ГЛАДИТИ *laevigare*. такъ брѣніе пѣтей поглаждаѣ м (ихъ), *ut lutum platearum delebo* (Λεανῶ) *eos*, Psal. 17, 43.

ГЛОДАТИ *godere*, *pagen*, Praes. ГЛОЖѢ, ГЛОЖДѢ, Serb. ГЛОДЖЕМ. ГЛОЖИТИСЯ Serb. *jurgare*.

ГЛАДАТИ, codd. Serb. ГЛЕДАТИ, *videre*, βλέπειν Matth. 12, 22. Olim Eccle. 12, 3. ГЛАДАЮЩАА, αἰ βλέπασαι, нунѣ зрѣши. Apud Illyrios ГЛЕДАТИ et ГЛЕДНѢТИ, *aspicere*, apud Russ. ГЛАДѢТЬ et ГЛАНДѢТЬ *intueri*, excluso Д. Boh. ГЛЕДѢТИ, ГЛЕДНѢТИ, *aspicere*, ГЛЕДАТИ *quaerere* (*circumspiciendo*), et *custodire* (*diligenter spectando*). Alterus Russ. ГЛАЗ, a Viregis acceptum, a ГЛАДАТИ *deducere* voluit: at non licet syllabas ГЛАЗ et ГЛАД confundere, quod vocali et consona tertia differant. Nec з ex д ortum dici potest, cum ГЛАЗ sit generis masculini. ГЛАЗѢЮ, *circumferre oculos*, est a ГЛАЗ, quod praeter Russos nulla slavica gens novit.

ГЛТИТИ, ГЛОТИТИ, Iterat. ГЛОТАТИ, ПОГЛОТИТИ *deglutire*, *devorare*. икъиъ кого поглоти-ти 1 Petr. 5, 8 *ζητῶν τίνα καταπίη*, *quaerens quem devoret*. мѣдростъ ихъ поглѣщена бысть Psal. 106, 27. *sapientia eorum devorata est*, ἡ σοφία αὐτῶν κατεπόθη. Psalt. Ven. прѣмѣдростъ ихъ поглыщена бысть. Serb. ГЛТАТИ, mutato л in ѣ; Croatis gut (pro глт) est guttur, Russ. ГЛОТКА *larynx*, et ГЛОТ, qui omnia devorat, *deglutit*, *rapit*. Boh. hltati et pohltiti.

ГЛЕЗНА *talus*, *Knöchel*. Dualis ГЛЕЗНѢ Act. 3, 7, τὰ σφυρά, *malleoli*, Vulg. *plantae*. Praecedunt ПЛЕЧНѢ αἱ βάσεις, *bases*, i. e. *plantae*. Serb.

ГЛЕЖАНЬ m., Croat. ГЛЕЖЕНЬ, Carn. ГЛЕЖИ, Boh. hlezen, Pol. olim glozna,

ГЛАС vox, ГЛАСИТИ vocare, Iterat. ГЛАШАТИ. ВОЗГЛАСИТИ clamare, sonare: ПѢТЕЛЬ ВОЗГЛАСИ Matth. 26, 74. gallus cantavit, ἐφώνησε. Psal. 113, 15. ὁ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν, НЕ ВОЗГЛАСАТ ГОРТАНЕМ СВОИМ, Psalt. Ven, НЕ ВЪЗГЛАСѢТ ГРЪТАНѢМ СВОИМ.

ГЛИСТА Russ. Serb. Croat. Pol. lumbricus, Mor. Slov. hlista, Boh. hljsst'.

ГЛАГ: inde ore ολ formatum ГЛАГОЛ ρήμα, verbum, sermo. ГЛАГОЛАТИ loqui, dicere. ГЛАГОЛЮ loquor, ВОЗГЛАГОЛЮ loquar, ГЛАГОЛЕМЫЙ qui dicitur, ГЛАГОЛАНІЕ locutio. Marc. 16, 19. μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, πο глаголаніи εγω κ ним.

ГЛОГ crataegus oxyacantha L., *Weissdorn*. ГЛОЖІЕ collect. Serb. ГЛОЖЬЕ; fructus ГЛОЖИНѢ, Boh. hlohynje.

ГЛѢХ, ГЛѢХЫЙ surdus; ГЛѢСІИ слышат Luc. 7, 22. κωφοὶ ἀκούουσιν, surdi audiunt, ГЛѢХОТА surditas. ГЛѢШИТИ, ѠГЛѢШИТИ, surdum reddere, ГЛОХНѢТИ, ѠГЛОХНѢТИ, Boh. ohlechnuti, surdum fieri, surdescere. Serb. ГЛѢВ, ГЛѢВОТА et ГЛѢВОѢ, mutato х in в; ГЛѢНѢТИ eliso х, at ОГЛѢШИТИСЕ, facta mutatione literae х in ш.

ГЛѢК, seu potius hluk, sonitus, tumultus, Bohemi soli norunt, Qui Jeremiae textum, secundum Vulgatam aut potius bohemicam versionem e Vulgata factam, circa finem sec. XV. recognovit, Cap. 46. v. 25. verba: ecce, ego visitabo super tumultum Alexandriae, hisce reddidit: се аз посетѣю на ГЛѢК александрійскій. Imprudens librarius, cui ГЛѢК prorsus ignotum fuerit, на ГЛѢКѢ male divisit scribendo наГѢЛѢКѢ, quod editores primi incorrectum expresserunt. Vitiosum vero наГ ЛѢК neque latino, neque graeco textui respondet. Correctores Mos-

quen.

quenses, quorum officium erat, omnia ad graecum textum refingere; hoc loco pro наг лѣк алеѳандрійскій, verterunt на ѱμμωνα сѣа ελ, quod graeco τὸν Ἀμμῶν τὸν υἱὸν αὐτῆς respondet. Ejusmodi vitia, quae jam codici Bibliorum manuscripto inhaerebant, et facile ab editoribus, consulto textu graeco et latino, corrigi potuissent, in editione Ostrogiensi et prima Mosquensi non pauca observare licet.

грива juba. гривна monile, torques: гривна злата (correcta edit. златаа) Dan. 5, 16. ὁ μανιάκις ὁ χρυσεῖς. Boh. hrziwna zlata est pondo, marca auri, *Mark Goldes*. деѳать гривен сребра, decem talenta argenti, olim secundum Vulgatam, Tob. 1, 16. Nunc v. 14. secundum graecum ἀργυρίῃς τάλαντα δέκα, сребра деѳать талант. Apud Polykarpow гривна пѣназей, ἡ μνᾶ mna, mina. Repetit eadem Alexjejew citatque 1 Macc. 14, 24. Sed hoc loco Slavus interpret mnae legit. Luc. 19. decies μνᾶς, nunquam гривна. гривна nunc apud Russos valet decem nummos, quos копейки appellant. In antiquis legibus quid valuerit, правда рѣскаа te docebit. Serbi armillam, et annulum, quo falx constringitur, гривна, et canem collo albo (quasi torque cinctum) гриво appellant. Hinc et palumbes, columba torquata, гривнаш (apud Stulli гриваш, nescio an recte), Boh. hrziwnaš.

грѣвати Serb. sonare, refer ad грѣхати.

граб Illyr. Pol. Russ. carpinus, *Weißbuche, Hornbaum*, Russ. et грабина. Croat. graber, Carn. gaber, gabr, Boh. habr, sed Moravis hrab, uti Slovaciis. His male tribuitur et jawor hoc sensu apud Linde. Jawor enim est acer, *Ahorn*.

грабити rapere, factitivum a грекъ. грабленіе Luc. 11, 39. ἀρπαγή; грабителие, raptores, Luc. 18, 11. in cod. Serb. pro hodierno хищницы.

гребѣ, гребѣти, remigare. гребеше Joh. 6, 19. ἐλὶλακότες, cum remigassent. погребѣ, Iterat погребѣти defodere, humare, sepelire. погребник olim Ezech. 4, 12. subcinericius panis, εὐκρυφία, нѣкѣ опрѣснокъ. Ibid. pro погребешни operies, obrues, нѣкѣ сокрыешни abscondes. А гребѣ est грѣб sepulcrum, Dalm. греб. гребень pecten, crista galli.

грѣб, грѣбшй, crassus, *grob.* грѣбожа Serb. crassitudo.

гриб fungus, Boh. hrzib.

греб, горб, gibbus, Boh. hrb, Pol. garb. Illyr. Croat. грѣа, f.

грамада, in antiquo Apostolo legitur Jac. 3, 5. колико грамада, ὡς ὅτι ὡς, quantam materiam, Vulg. quam magnam sylvam, correcta коль велики вещи. Croatis герм est dumus, Carn. frutex, Serb. грм, грмина species quercus, inde грмник quercetum, грмовина lignum quercinum. Igitur voce грамада sylvam (ὡς) notare potuerit interpres. Sed obsoletum грамада etiam idem esse possit, quod громада.

громада Russ. Pol., at Bohemis hromada, Croat. грѣмача, iisdem et Carn. гермада rocus. Confer Illyr. грѣмила pro грѣмила. Josue 7, 26. σωρὸν λίθων correctam reddidit громада каменїа, ubi olim legebatur могила каменїем (pro Genitivo каменїй). Est autem могила tumulus, cum quo Illyr. грѣмила conferre possis. Sap. 18, 23. σωρὸν λίθων correctam expressit Instrumentali грѣмадами, antiqua vero voce холми colles. 2. Reg. 18, 17. pro σωρὸν λίθων olim et нѣкѣ каменїа legitur.

гремѣти tonare, гремлю, возгремлю: возгремѣ с некеге гдѣ Psal. 19, 14. intonuit de coelo dominus. гром tonitru. сына громава Марци 3, 17. filii tonitru, υἱοὶ βροντῆς; такъ глаголет громшй, sicut vocem tonitru, Арос. 6, 1.

грань,

ГРАНЬ, f. angulus, terminus, finis; Boh. hrana. ГРА-
НИЦА limes, confinium, inde germ. *Gränze*,
vulgo et *Granitz*. Serb. Croat. ГРАНА frons, ra-
mus. ГРАНАТ Serb. ramosus, Boh. hranaty an-
gulosus. ГРАНЕСА σίχοι, versus. ГРАНЕСЛОВІЕ,
apud Polykarpow ГРАНЕСЛОВІЕ, ἀκρόσιχis, ver-
sificatio.

ГРАНЕК Croat., ГРЕНЕК Carn. amarus, refer ad
ГОРЕК.

ГРМ, ГОРН, inde ГОРНЕЦ Judic. 6, 19. χύτρα, olla.
Serb. ГРНАЦ, Pol. garniec, Boh. hrnec. Conf. lat.
hirnea.

ГОРНЧАРЬ Isai 41, 25. figulus, κεραμεύς, in antiqua
editione, СКЪДЕЛНИК in correcta.

ГОРНИЛО, ГРНИЛО, furnus, focus, Russ. et ГОРН.
ГРЛО, ГОРЛО, guttur. Pol. gardło, Boh. hrdlo. At
lo formativa esse videtur, confer et ГОРТАНЬ.

ГРЛИЦА, ГОРЛИЦА, τρυγών, turtur, Psal. 83, 4.
ГРЛИЧНИЦ pullus turturis: ДВА ГОРЛИЧНИЦА Luc.
2, 24. ζεύγος τρυγόνων, par turturum.

ГРАД urbs, а ГРАДИТИ sepire, cingere. ГРАДЕЦ dim.
Serb. ГРАД nunc arx, castrum, Boh. hrad, Pol.
grod, cum illi urbem варош, istimѣсто, hi mia-
sto appellent. Qui librum Judith e latino ver-
tit, cap. 2. v. 12. castella, et v. 14. civitates ГРА-
ДЫ reddidit. Correcta editio graecum textum qui
hic differt, expressit. ГРАЖДАНИН civis, in-
cola urbis. ГРАДАРЬ apud Polykarpow hortula-
nus, pro ВРТОГРАДАРЬ, а ВРТОГРАД hortus. Sic
et ВИНОГРАД est vinea, quia sepe cinguntur horti
et vineae. Olim ГРАДИНА Isai. 58, 11. et ОГРА-
ДА Deut. 11, 10. про κήπος legebatur, nunc utro-
que loco ВРТОГРАД.

ГРАД grando. Serbi et Croatae hocce ГРАД а priori
distinguunt accentu. In ГРАД (urbs) а produ-
citur, in ГРАД (grando) а corripitur.

ГРѢДА gleba, grumus. ГРѢДІЕ collect. ЗЕМЛЯ ЛЕ-
ЖИТ В ЖѢПЕЛНОЙ ГРѢДѢ 3 Esdr. 2, 9. terra

iacet in piceis glebis. Miror correctores, qui librum hunc e Vulgata emendarunt, adjectivo *жѣпелный* expressisse latinum piceus, cum sulphur non sit pix. Nolebant nimirum illi longius discedere a versione antiqua, quae hoc loco habet *ЗЕМАА ВЪ ЖѣПЕЛѣ* omisso plane *ЛЕЖИТЪ*. Ezech. 17, 7. *со грѣдѣмъ* respondet graeco *σὺν τῷ βόλῳ* in utraque editione. Job. 38, 28. antiqua legit *дѣги*, *грѣдѣ*, *росное* pro *βόλος δρόος*, correctæ vero, deleto *дѣги* superfluo, *капли росныя*, Vulg. stillas roris. Serbis gleba, *Klumpen*, est *грѣда*, dim. *грѣдица*, *грѣдава*, et *грѣменъ*. *грѣдень* antiquis Slavis mensis December. *грѣдѣ* Russ. pectus, Serbis et Croat. *грѣди* in plur. Boh. *hrudj*, apud cocos, caro de pectore, *Brustkern*, *Bruststück*, Russ. *грѣдина*. Vide supra *прѣи*. *грѣди* in antiqua editione non nisi in plurali legitur. Exod. 29, 26 et 27, Levit. 7, 34. et 8, 29. Quibus in locis nunc singularis *грѣдѣ* pro *грѣди* occurrit. Alibi tamen et correctæ editio pluralem habet, uti Lev. 7, 30. 31. *нагрѣдехъ*, Levit. 10, 14. et Num. 18, 18. *грѣди*.

грд, *гора*, *гордый*, superbus. *гордость*, *гордыня* superbia. Croat. *gerd*, Serb. *грдан* turpis, foedus, *грдока* turpitudine.

грядѣ, codd. Serb. *гредѣ*, vado, venio. Croat. Carn. *gredem*. *грядѣщій* venturus, futurus. *ни настоиша*, *ни грядѣша* Rom. 8, 38. neque instantia, neque futura (*μέλλουσα*).

града, Illyr. *греда*, trabs, 2) area, *Gartenbett*. Serb. *гредель* est scapus aratri, *Grindel*, Boh. *hrzjdel*.

гортань, *гортань*, guttur, *λάρυγξ*. *прилпни азъкъ мой гортани моему* Psal. 136, 6. adhaereat lingua mea faucibus meis (*τῷ λάρυγγί μου*). Psalt. Ven. *гортани моему* in casu locali, qui a praepositione *при* verbi *прилпни* regitur. Vide

Syntaxim. Confer Carn. *гертану* fauces, Croat. *гертанѣк*, gula, gurgulio, at Serb. *гркаан* est oesophagus, *Speiseröhre*. Illyr. *garljan* refer ad *гро*.

грозити minari. Serb. *грозитице* horrere, *грозница* febris.

грозд botrus, uva, *εφυλη*. Sic Serb. Croat. Carn., sed Boh. *hrozen*, Pol. *grono*. *гроздеу* dim. *гроздѣ* collect. Croat. *гроздѣ*, Serb. *гроздѣ*. Certe et Russis olim *грозн* et *грезн*. Nam Matth. 7, 16. pro *гроздѣ* in codice sec. XIV. in Russia exarato *грезны* substitutum legi. In Арос. 14, 18. pro *гроздове* alius cod. habet *грезновѣ*. Etiam antiqua editio frequenter *грозн* et *грезн* exhibet; at correcta substituere solet *грозд*. Gen. 40, 10. olim *грозны*, nunc *гроздѣ*, Gen. 40, 11. pro *грозновѣ* nunc *гроздѣ*, Num. 13, 24, pro *грезновенѣ* nunc *гроздѣ*, et v. 25. pro *грезновнаа* nunc *грозданаа*, et eodem versu nunc *грозда* pro *грезна*, Sir. 39, 32. *гроздова* 'pro *грозновѣ*, Mich. 7. 1. *гроздѣ* pro *грознѣ* leguntur. Deuter. 23, 25. correcta vertit *εφυλη* *гроздѣ* pro *вино* antiquae editionis, Abd. 1, 5. *гроздѣ* (*επιφυλλει*) pro *пародок*, et Jud. 8, 2. *гроздеу* (*επιφυλλει*) pro *сохранѣ* *послѣданѣ*. Aliis in locis etiam correcta *грезн* retinuit, uti Cant. 1, 13. *грезн*, cap. 7, 7. *грезном*, v. 8. *грезнове*, Deut. 1, 24. *грезновнаа*, aut *грозн* in *грезн* mutavit. Gen. 40, 11. Ose. 9, 10. Isai. 65, 8. *грезн* pro *грозн*, Lev. 19, 10. vero *грезн* pro *зерно* substituit. Sed et antiqua editio multis in locis *грозд*, *гроздѣ*, adject. *гроздов* et *грозднѣ* legit, quamvis subinde in eodem libro et formam *грозд* et *грезн* habeat. Vide Jerem. 6, 9. et 49, 9. quo in loco correcta alia voce utitur. Qui Nehem. 5, 8. adjectivum *грозное*, quod antiqua editio exhibet, substantivo *вино* adiecit, certe ille jam

noverit vinum adustum, quod et crematum vocant. Quaeri hic possit, quo tempore potus ille in Russia divulgatus fuerit.

грѣзѣти, погрѣзѣти, iterat. погрѣжати, mergere, пакъ погрѣжатица има Luc. 5. 7. ὡσεὶ βυθίσσεσθαι αὐτὰ, ita ut mergerentur. погрѣженіа стекланицам Marc. 7, 4. baptismata calicum, lotiones poculorum.

грызѣ, грызѣти (грысти) mordere; грыз Croat. morsus. грыжа Serb. et Croat. tormina, Carn. dysenteria.

гразѣ, f. Croat. grez, coenum, lutum. гразнѣ, погразнѣ, Croat. greznem, luto immergor. гразивый: по гразивымъ мѣстамъ in poemate antiquo de Igore, per coenosa loca.

горѣть, горѣти, pugillus, дрѣхъ. Pol. gars'c, Boh. hrst. кто измѣри горѣтию водою Isai 40, 12. quis mensus est pugillo aquas, et iterum: и всю землю горѣтию, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν дрѣхι, Vulg. quis appendit tribus digitis molem terrae. Quamvis in graeco τῇ χειρὶ primo loco legatur, nolebant tamen correctores textum antiquum mutare. Hunc vero secundum Vulgatam quibusdam in locis jam ante editionem Ostrogiensem recognitum fuisse, facile sibi persuadebit, qui versionem slavicam cum graeco et latino textu diligenter contulerit.

грѣша Russ. et Pol. pirus, pirum. Aliis forma diminutiva грѣшка placuit: Boh. hrusska, Carn. хрѣшка, qui tamen et грѣшка norunt. Croat. хрѣшка, Illyr. крѣшка.

грич Croat. cautes, saxa aspera, Carn. collis, colliculus.

грѣч Serb. spasmus, refer ad крѣчь, корчь.

грах pisum, pisa. Boh. hrach, Pol. groch, Russ. горохъ. Serb. гра (граг) est faseolus vulgaris, et грашакъ (dimin. а грах) pisum.

грохот *cachinnus*, Serb. *гроот*, aliis Illyr. *gro-hot*; *грохотати cachinnari*.

грѣх *peccatum*; согрѣшити *peccare*; грѣшник *peccator*, грѣшница *peccatrix*. погрѣшити: ѡ вѣрѣ погрѣшиша 1 Tim. 6, 21. circa fidem aberrarunt (*ἡσόχησαν*). ѡ истинѣ погрѣшиста (in duali) 2 Tim. 2, 18. a veritate exciderunt, circa veritatem aberraverunt.

гракати *crocitare*, et грач *corvus*, refer ad граю. Serb. *грк amarus*, contractum е *горек*, refer ad горь.

Polonorum *gdakać*, *gracilare*, *gackarn*, *gacksen*, Boh. *kdakati*, differt a *квокати glocitare*.

гызда, гыздост, Croat. *fastus*, *superbia*. гыздав *superbus*, гыздаме *superbire*, гызданье *fastus*, Serb. гыздав *comtus*, гыздати *comere*. Boh. *hyzditi* est *deformare*, *turpare*, *ohyzdny* *foedus*, *horrendus*.

гжегжолка, гжегжолнца, Pol. *cuculus*, Boh. *žezhule*, *žezhulka*. Russis olim *зегзица* in poemate de *Igore*.

господь, sub titla *гдѣ*, *dominus*, in singulari de Deo usurpatur. той *гдѣ* *ѣг* наш Psal. 104, 6. *αὐτὸς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν*, ipse *dominus Deus noster*. In plurali vero *господѣ* de hominibus: раки, послѣшайте *господѣй* своих по плоти Ephes. 5, 5. *servi obedite (auscultate) dominis vestris secundum carnem*. *господень*, *днѣ*, *дне*, adj. possess. *нмѣ* *господнѣ* *помѣн* *domini*. *господскый* *dominicus*: *господскю* *вечерю* *пѣти* 1 Cor. 11, 20. *κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν*, *dominica* *соенат* *manducare*. *госпожа* et *госпожда* *domina*. *господин* *dominus*: *господин* *домѣ*, *храмины*, *dominus* *domus*. *господыня* 2 Joh. 1, 1. *domina*, *κύρια*. *господство* *κυριότης*, *dominium*, *dominatio*, Ephes. 1, 21. *господствѣ*, plur. *господствѣа* *κυριότητες*, *dominationes*, Coloss. 1, 16. *гос-*

под-

господствовать : князи мзых господствуют
ими Matth. 20, 25. principes gentium dominantur
(κατακυριεύουσιν) eorum, Sic Luc. 22, 25. κυ-
ριεύουσιν. Psalmo 109, 2. гдѣствѣй посредѣ
враговъ твоихъ, dominare in medio inimicorum
tuorum. At Psalt. Venet. οὐδολѣбай про го-
сподствѣй. Slav. господь et lat. hospes sur-
ponunt radicem госп, hosp, quae apud grae-
cos mutata est in δεσπ, inde δεσπότης.

гость hospes, germ. Gast. гостинник Luc. 10,
35. πανδοχεύς, hospes, qui advenas recipit hos-
pitio, Vulg. stabularius. гостинница ibid. v
34. πανδοχείου, diversorium, а гостина. гост-
тити Serb. Croat. convivio excipere, гостити
convivari. Russ. гостити divertere ad ali-
quem qua hospes.

гдѣт, гдѣтый, densus, spissus. гдѣтость densi-
tas, Serb. гдѣтина, Russ. гдѣща, Croat. гдѣ-
тина et гдѣщина.

гачи bracciae. Дан. 3, 21. ѿ гачами σὺ τοῖς
σαραβάροις. Russ. гачи, Croat. гаче femoralia,
Serb. гачѣ. Iisdem гачник fascia braccalis,
Russ. гачник, гашник. Croat. гачнак ligula
femoralis. Pol. gacie, Boh. olim hace. Confer
Ungar. gatyа, Gatjehosen, et refer гачи ad
гачь.

гдѣсер Croat. lacerta, Serb, гдѣштер. Confer
гачерница.

А litera х:

хвой, хвал, хвол, хвил, хвѣл, хвор, хвод? хват,

хбыт, хбаст, хвост, хвист. * хвраст, хварст. *

хабр, хеба (хекз); хмель, хмыш, хмѣр.

хлѣв, хлѣб, хлѣв, хлѣб, хлѣб, хлѣб; хлап, хлосп,

хлп (хлѣп), хлѣпъ, хлѣп, хлѣп, хлѣп; хлам,

хлем, хлам (хоам); хлан; хлад, хлод, хлѣд

хланд;

ХАНД; ХАНЕТ, ХЛОСТ, ХОЛЕТ, ХЛЫЕТ, ХЛЕСТ, ХЛЮСТ; ХЛАСК, ХЛЮСК; ХЕЛЦ, ХЛАЧ; ХЛАХ, ХЛОХ, ХЛЕХ.

ХРВ (ХАРВ, ХОРВ, ХРОВ), ХРЕВ; ХАРК, ХРАК, ХРОК, ХРЕБ, ХРНБ; ХРП (ХАРП), ХРАП, ХРОП, ХРДП, ХРЕП, ХРИП; ХРАМ, ХРОМ (ХРАМ), ХРДМ; ХРАН, ХРЕН; ХРЕА, ХРИА, ХРАА; ХРТ (ХОРТ), ХРЕ, ХРАСТ, ХРОСТ, ХРДСТ, ХРЕСТ; ХРДЦ, ХРШЦ, ХРАЦ; ХРОХ, ХРК (ХЕРК, ХАРК), ХРОК, ХРДК, ХРЕК. ХДСТ.

Bisyllabae radices sunt aut eas supponunt ХДОГ, ХОРДГ, ХАЛДНА, ХАЛДГА; ХОКОТ ad ХОК, ХОХOL ad ХОХ supra ad secundam classem retulimus, quo etiam spectare videntur ХОМДТ, Croatice ХАМ helcium, et ХДХОР Croat. idem ac ХОХОЛ. ХОМАР augur apud Joach. Stulli, quod e Breviario glagolitico citat, mihi suspectum est, cum multa, quae a quinquaginta, et pluribus annis in chartas tumultuarie conjecerat, senio confectus male legerit et non correcta imprimi fecerit. Possit tamen ХОМАР conferri cum croatico h a m a l i a divinatio. Habet Stulli sub litera h etiam vocem h u r a v l male lectam et scriptam pro Russico ждравль, quam nos p. 140 sub ж posuimus. Habet et h r e b e r, h r e b e r a, truncus, quod e lectionibus Breviarii glagolitici hausisse videtur. Biblia enim slavonica ab eo vel obiter inspecta fuisse, mihi

mihi persuadere non possum. Atqui 1 Reg. cap. 5, v. 4., quem locum ille citat, in editionibus antiquis, Ostrogiensi et Mosquensi, recte legitur *χρεβερ*, (non *χρεβερ*), quod dorsum significat, in graeco *ῥάχης*, in Vulg. truncus. Correctores Mosquenses hoc loco substituere maluerunt *τρῶν* truncus. Peregrina a *χ* inchoantia bene multa in Bibliis occurrunt. Pleraque origine graeca sunt; in evangelis: *χίτων*, *χλαμύδα*, in epistolis *χάρτια*, in apocalypsi *χρυσολίον*, *χρυσόπρασ*, et chalcolibanum *μῆδαν χαλκολίβανον*; in veteri testamento Prov. 30, 26. *χίρογρύλλι*, Sirach 31, 23. nunc *χολέρα*, olim *скорь*, quod correctores probare noluerunt. Soph. 2, 14. nunc *хамелеони*, *χαμαιλέοντες*, olim *хамолви*. Alia sunt origine hebraica: Sirach 24, 18. *χαλβани*; Jerem. 37, 16. *χερετ*, quod in glossa correctae editionis per *узникъ* explicatur; mensis Hebraeorum 2 Macc. 1, 9. *χασлев*, et Nehem. 1, 1. olim *хаселеф*, nunc *хаселев*, in glossa *ноябрь*. Unde scriptor poematis de Igore *χαλαλς* chalybs, inde *χαλαλδзныи меч* chalybeus ensis, habeat, quis divinet? Placuit Illyriis et hiljada mille, Serbis *илада* sine *х*. At in Bibliis aliisque libris sacris *тысяца*, olim *тысѣца*, constanter servatum fuit. In Vukii Lexico Serbico vocabula a *χ* inchoantia, quae Stulli aliique sub h collecta exhibent, sub diversis literis quaerenda sunt, cum ille ne in voce *χρῖστος* qui lem *χ* retinere

voluerit. Igitur ходити sub о, хлѣб sub ль, хрѣт sub р collocata invenies. Mihi quidem aliorum Illyriorum scribendi ratio magis probatur, sed quisque abundet in sensu suo. Croatae quibusdam vocibus h praefigunt, quas alii omnes a litera р inchoant. Eorum h e r s, siligo, ad рѣж, quod Bohemi et Poloni рѣж (Genit. ржи), Russi рож, Illyrii раж pronunciant; h e r g y a (herdya), rubigo, ad рда; h e r s e m, h e r z a t i, hinnire ad ржати referenda sunt. Poloni subinde в medium post х excludere solent; pro хвойна dicunt choina, pro хвѣст chrōst, Boh. chrast, pro хворый chory. Polonorum [chlop ad хлап, Russorum холост ad хласт, хворост ad хвѣст reducenda esse, ex iis liquet, quae introductionis cap. II. §. I. p. 35. de vocalium mutatione monuimus.

хвой, хвѣа Russ. acus seu folia pini, *Tangeln*, *Nadeln*, Boh. chwoy frondes pineae, pinus sylvestris, Pol., media radicali в elisa, choia, choina, choyka, Carn. hoja, hojka, abies, *Weisstanne*; at hivojka (pro hvojka) *Wolfsmilch*, esula, Boh. chwojka.

хвала laus, хвалити laudare; хваленіе, хвала laudatio; хвален, хвалный laudabilis. хвалюся laudor: хвалитсе грѣшный въ похотехъ дѣше своеѣ Psalt. Ven. 9, 24. нунс хвалнмъ есть грѣшный въ похотехъ дѣши своеѣ, laudatur (ἐπαινείται) peccator in desideriis animae suae. In antiquo Apostolo хвалю Rom. 1, 8. про благодарю, et хвалѣ имам gratias habeo,

ago.

- ago. Hoc sensu Croat. hvaliti, zahvaliti, Serb. ЗАХВАЛИТИ, ЗАФАЛИТИ, ЗАБАЛИТИ.
- ХВИЛА Pol., хвиле Boh. mora, paululum temporis, germ. *Weile*.
- ХВОРЫЙ Russ. aeger, languidus, Pol. excluso в chory, olim chwory. Russ. ХВОРОСТ m. vide sub ХВРАСТ.
- ХВАСТАТИ gloriarī, se ostentare.
- ХВОСТ Russ. cauda, Boh. chwosstisstje scopae. Affine est Pol. chwast zizania. Huc refer Carn. hosta virgultum, *Gesträuch*.
- ХВОЦ Russ. equisetum, ad ХВОСТ referri possit.
- ХВРАСТ, coll. ХВРАСТІЕ, in Serb. libris et ХРАСТІЕ, fruticetum, virgultum. ПОД ХВРАСТІЕМ ДИВІИМ ЖИВАХЪ Job. 30, 7. ὑπὸ φρύγανα ἄγρια διψῶντο; Vulg. hic differt a Graeco: esse sub sentibus delicias computabant. Pol. chrost, Russ. ХВОРОСТ. Boh. nunc, eliso в, chrastj, olim chwrast. Dicit enim Cosmas in chronico Bohemico, urbem Wysegrad olim ab arbustis traxisse nomen Hurastén, quod utique legendum est ХВРАСТЕН. Confer infra ХРАСТ.
- ХВАРСТ onomatopoeicum, inde Pol. chwarstać, chwarszczeć, strepitum edere.
- ХАБЕР, ХАБЕР, Pol. vide infra sub ХАРК.
- ХЕБА et ХЕБЗИНА Pol. sambucus ebulus, *Attich*, Croat. hebed. Dalm. habad, abad, Serb. апта, аптика, Carn. habat et hebat apud P. Marcum, hebet, hebd, hmet apud Gutsman, Boh. chebdj, n. collect., Slovacia et chabzda. Moravis chebz est sambucus nigra. Russ. БЪЗНИК, БЪЗНИКА ebulus, БОЗ et БЪЗИНА sambucus nigra.
- ХМЕНТ peregrinum et duntaxat Carniolis notum. Est autem hment paludamentum, *Purpurmantel*, Boh. kment byssus, tenuissima tela, a germ. *Gewand*.
- ХМЕЛЬ, ХМѢЛЬ Russ., МЕЛЬ Serb. humulus lupulus L. *Hopsen*. Pol. chmiel, Boh. chmel,

Croat. Carn. hmel, hmelina. Confer lat. humulus, Suec. humle.

хмѣра, хмѣра, Pol. densa et obscura nubes; inde Russ. хмѣрить rugare frontem, Boh. possmaurziti, et possmaurno nubilum.

хлѣв et хлѣвина, stabulum, bovine. Croat. Carn. hlev, Pol. chlew, Boh. chlѣw et chljw. Lusat. klew, mutato, ut solent ante consonantes, х in к. Gothis *hlaiw* est monumentum, *hlijans* tabernacula.

хлѣба gloriatio, vide in Lexicis Pol. et Boh. Confer Pol. chѣpa.

хлѣб panis, Pol. Boh. chleb. Gothis *hlaiþ*, inde germ. *Laib*, libo. Croat. et Carn. hleb libo, forma panis rotunda, *Laib*. Conf. *kruh* sub littera к. In versione Ephremi хлѣбарь pistor, Russ. хлѣбник. Нинс Gen. 40, 17. нѣнцѣ дѣло хлѣбенное, ἔργον σιτοποιεῖ, Vulg. cibos qui fiunt arte pistoria, olim vero дѣло пекарьско, а пекарь pistor. хлѣбница panifica: 1 Reg. 8, 13. в хлѣбницѣ еѣс пѣсѣбас; hoc loco in antiqua editione non legitur пекарька, sed sequens circumscriptio: ины сѣтворит печи хлѣбѣ.

хлѣбина Job. 24, 16. est domus, domicilium, οἰκία, in antiqua editione; in correcta vero храмѣна. Sir. 21, 9. хлѣбнидего, τὴν οἰκίαν αὐτῆς, correctores mutarunt in дом свой.

хлѣбъ, хлѣби, in codd. Serbicis хлѣби, cataractae. хлѣби небесныя ѿверзошася Gen. 7, 11. cataractae coeli apertae sunt. бездна безднѣ призываетъ во гласѣ хлѣбѣ твоихъ Psal. 41, 8. abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum. Psalt. Ven. хлѣбѣи pro хлѣбѣи.

хлѣбать Russ. vacillare. Conf. Pol. chѣbać agitare. хлѣп Bohemis, chłop Pol., хлѣп Russ. homo vilis conditionis, servus, mancipium, famulus, rusticus. хлѣпец Croat. et Carn. servus, famulus, хлѣпчич Carn. puer, Boh. хлѣпец, хлѣпечек.

ХЛЪН Boh., ХЛН Slovac. pilus, inde chłupaty Pol.

Boh. pilosus. Illyr. Croat. Carn. pilus est ДЛАКА.

ХЛЕПѢТИ, Croat. hlepeti, hlepim, appetere, avide desiderare. НЛЕП libido apud Stulli. Boh. chlipa libido, chlipny lascivus, chlipnost lascivia, luxuria.

ХЛЕПТАТИ lambendo bibere (more canum), Pol. chleptać, Boh. sleptati, chlemtati.

ХЛАМ, ХОЛМ, collis. ВЛАКА ГОРА И ХОЛМ СМИРИТСА Luc. 3, 5. πᾶν ὄρος καὶ βεγὸς ταπεινωθήσεται, omnis mons et collis humiliabitur. ГОРЫ И ВСИ ХОЛМИ (Venet. Psalt. хльми) Ps. 148, 9. montes et omnes colles. Boh. olim chlum, chlumeц, inde tot montium et locorum nomina in Bohemia; in Polonia vero chełm. Carn. homez, excluso l, pro холмеч.

ХЛАД frigus (modicum), refrigerium, umbra, Kühle, Pol. chłod, Russ. холод. ХЛАДЕН frigidus. Dan. 3, 50. πνεῦμα ῥόσῳ est ДЪХ ХЛАДЕН in antiqua editione, in nova ДЪХ росы, spiritus roris. ХЛАДИТИ refrigerare, ХЛАДѢЮ frigescere.

ХЛАСТЫЙ innuptus, Russ. холост, inde холостить castrare.

ХЛАСТАТИ, ХХЛАСТАТИ Jac. 3, 2. χαλιναγωγήσαι, freno circumducere, freno moderari in Apostolo antiquo, nunc ХБЪЗДАТИ.

ХЛАСТАТИ Boh. et Carn. ligurire, avide potare, vorare. Croat. blaterare, inepte loqui, (an pro хвастати?) Vide et chlast, chlask, chlastać in Lexicis Polonicis.

ХЛАЧЕ Croat. Carn. caligae, Hosen.

ХРВАТ, Dalm. et Boh. харват, Croat. хорват, Carn. хрват, apud Micaliam Hrrivat et Hervat (i. e. хрват, хєрват), apud Vuk plane рват pro хрват, Croata, apud Constantinum Porphyrogennetam χρωβατος. Qui a гора nomen hocce gentis deducunt, confundunt sonos affines quidem, sed tamen diversos. хрват, харват, suppo-

nit

nit radicem **хрѣ**, cujus significatum difficulter determines. Vide, quod sequitur, **хрѣв**.

хрѣв Croat. et Illyr. truncus arboris, stirps. Micalia penes Hrev habet etiam Hreb. Utrum **хрват** a **хрѣв** apte deducatur, quaeri possit.

харба, **харпа** et **хрпа**, Boh. cyanus, *Kornblume*. Pol. chabrek a chabr. Alias Boh. *modrak* a colore coeruleo. Confer graecum *χαραπος*.

храбр fortis, strenuus. **храбрость** fortitudo, virtus, strenuitas. Pol. chrobry, chobry. Croat. Illyr. hrabren.

хребет, **хребет**, Gen. **хребта**, dorsum. Rom. 11, 10. **хребет ихъ вынѣ слацай**, dorsum (*ὥστων*) eorum semper incurva. Sic Psal. 68, 24, ubi **слацай** pro **слацай** legitur. Psalt. Ven. **хрѣбѣтъ ихъ ѿнѣ смѣры** (melius **смѣры** i. e. humilia). Croat. herbet, Carn. herbet, herbt, Serb. **рбат** (pro **хрбат**), Boh. hrzbet (olim et chrzbet), Pol. grzbiet, olim et chrzypt.

хреб Croat. Carn. collis, *Hügel*, refer ad **хрѣ**: **хрѣбѣтъ**.

храпати, **храплю** stertere. Croat. Carn. hropem, aegre spirare, *röcheln*. **храпливъ** gausus.

хрпа, **харпа**, Boh. cyanus, vide **харба**.

храм, **храмина**, domus, *οἶκος*, *οἰκία*. 2) *ναὸς*, templum. 1 Pet. 4, 17. in antiquo Ms. **ѿ храма**, nunc **ѿ дома**. 1 Cor. 6, 19. *ναὸς* in Ms. redditur **цѣкъ**, nunc **храм**. Russis **хоромы** est aedes major lignea, **хоромина** cubile magnum. Pol. chromina casa rustica, tugurium. Carn. hram camera, aedes, *Kammer*, *Keller*, *Gewölb*, Boh. chram templum.

хром, **хромый**, claudus. Matth. 11, 5. **хромѣи ходѣтъ**, claudi (*χωλοὶ*) ambulant. **храмати**, **храмлю** claudicare, **храманіе** claudicatio. Serb. ром pro хром. **хромота** Russ. Pol. Boh. vitium claudicationis. At Croat. Carn. **хромот**. Iisdem **хромач** claudus homo.

хра-

хранити, **сохранити**, Praes. **храню**, Fut. **сохраню**, custodire, servare. **хранитель** custos. Psal. 33, 21. **хранит** гдѣ вса кѡсти их, custodit (φυλάσσει). Dominus omnia ossa eorum. **хранити** оуставы Act. 16, 4. servare instituta, φυλάσσειν τὰ δόγματα. **хранитица**: **хранитеса** ѿ лихонмѣтва Luc. 12, 15. cavete ab avaritia, φυλάσσεθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας. Psal. 38, 2. **φυλακή**, custodia, **хранило**, sed Psal. 140, 3. **храненіе**. Apoc. 18, 2. **φυλακή** semel **хранитель**, altera vice **хранилище** redditum est. Psal. 78, 2. **ἐπωροφυλάκιον**, pomorum custodia, **овощное хранилище**. Psal. 145, 12. **хранилища** их исполненна, promptuaria (ταμεία) eorum plena, Psal. Venet. **хранилище** их исполнь, a singulari **хранилища**, inde **книгохранилища** bibliotheca, alias et **книгохранителница**. **хранилища** Matth. 23, 5. sunt **φυλακτήρια**. Dalm. Carn. **hranim**, **hraniti**, servare, asservare, custodire, condere. 2) Croat. Illyr. **nutrire**. **Hrana** Croat. Illyr. victus, nutrimentum, **hranitel** nutritor. Serb. **рана**, **ранити**, **ранитель** pro **храна** etc. Pol. **chronić**, uti Boh. **хранити**, servare, **protégere**. Pol. **chronka** asylum, refugium.

хрѣн cochlearia armoracia L. *Meerrettig*, Illyr. Croat. Carn. **hren**, Serb. **рен** pro **хрен**, Pol. **chrzan**, Boh. **krzen** (olim **chrzen**), inde germ. *Kren*, in provinciis, in quibus Slavi habitabant.

хрѣд: hanc radicem supponit Boh. **chrzadnu** tabescere, et Serb. **хред**. Est autem *hred* apud Stulli asper. **хредѣ крада** in libro Minej videtur esse barba aspera, rigida. Hue trahi possit et *hrid* scopulus apud Stulli.

хрт, **хорт**, **vertagus**, Croat. Carn. **hert**, Pol. **chart**, **charcica**, Boh. **chrt**, **chrtice**.

храст Illyr. Croat. Carn. **quercus**, Serb. **раст** neglecto **х**. Est autem **храст** proprie, docente Mittebacher in itinere per Slavoniam, **quercus ro-**

nit radicem **хрѣ**, cuius significatum difficulter determines. Vide, quod sequitur, **хрѣв**.

хрѣв Croat. et Illyr. truncus arboris, stirps. Micalia penes Hrev habet etiam Hreb. Utrum **хрват** a **хрѣв** apte deducatur, quaeri possit.

харба, **харпа** et **хрпа**, Boh. cyanus, *Kornblume*. Pol. chabrek a chabr. Alias Boh. *modrak* a colore coeruleo. Confer graecum *χαραπος*.

храбр fortis, strenuus. **храбрость** fortitudo, virtus, strenuitas. Pol. chrobry, chobry. Croat. Illyr. hrabren.

хребет, **хрекет**, Gen. **хребта**, dorsum. Rom. 11, 10. **хрекет их вынѣ слацѣй**, dorsum (*ὥτον*) eorum semper incurva. Sic Psal. 68, 24., ubi **слацѣ** pro **слацѣй** legitur. Psalt. Ven. **хрѣбѣт их ѿнѣд смѣры** (melius **смѣри** i. e. humilia). Croat. herbet, Carn. herbet, herbt, Serb. **рбат** (pro **хрбат**), Boh. hrzbet (olim et chrzbet), Pol. grzbiet, olim et chrzypt.

хриб Croat. Carn. collis, *Hügel*, refer ad **хрѣ**: **хрѣт**.

храпати, **храплю** stertere. Croat. Carn. hrqrem, aegre spirare, *röcheln*. **храплив** gausus.

хрпа, **харпа**, Boh. cyanus, vide **харба**.

храм, **храмина**, domus, *οἶκος*, *οἰκία*. 2) *ναός*, templum. 1 Pet. 4, 17. in antiquo Ms. **ѿ храма**, nunc **ѿ дома**. 1 Cor. 6, 19. *ναός* in Ms. redditur **цѣкы**, nunc **храм**. Russis **хоромы** est aedes maior lignea, **хоромина** cubile magnum. Pol. chromina casa rustica, tugurium. Carn. hram camera, aedes, *Kammer*, *Keller*, *Gewölb*, Boh. chram templum.

хром, **хромый**, claudus. Matth. 11, 5. **хромѣи ходѣт**, claudi (*χωλοὶ*) ambulant. **храмати**, **храмлю** claudicare, **храманіе** claudicatio. Serb. ром pro хром. **хромота** Russ. Pol. Boh. vitium claudicationis. At Croat. Carn. **хромост**. Iisdem **хромач** claudus homo.

хра-

хранити, сохранити, Praes. **храню**, Fut. **сохраню**, custodire, servare. **хранитель** custos. Psal. 33, 21. **хранитъ** гдѣ вса кѡсти ихъ, custodit (φυλάσσει). Dominus omnia ossa eorum. **хранити** оуставы Act. 16, 4. servare instituta, φυλάσσειν τὰ δόγματα. **хранитиса**: **хранитеса** ѿ лихонмѣтва Luc. 12, 15. cavete ab avaritia, φυλάσσεθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας. Psal. 38, 2. φυλακή, custodia, **хранило**, sed Psal. 140, 3. **храненіе**. Арос. 18, 2. φυλακή semel **хранитель**, altera vice **хранилище** redditum est. Psal. 78, 2. ἐπωροφυλάκιον, pomorum custodia, **овощное хранилище**. Psal. 143, 12. **хранилища** ихъ исполненна, promptuaria (ταμεία) eorum plena, Psal. Venet. **хранилище** ихъ исполнь, a singulari **хранилища**, inde **книгохранилища** bibliotheca, alias et **книгохранителница**. **хранилища** Matth. 23, 5. sunt φυλακτήρια. Dalm. Carn. **hranim**, **hraniti**, servare, asservare, custodire, condere. 2) Croat. Illyr. **nutrire**. **Hrana** Croat. Illyr. victus, nutrimentum, **hranitel** nutritor. Serb. **рана**, **ранити**, **ранитель** pro **храна** etc. Pol. **chronić**, uti Boh. **хранити**, servare, **protegere**. Pol. **chronka** asylum, refugium.

хрѣн cochlearia armoracia L. *Meerrettig*, Illyr. Croat. Carn. **hren**, Serb. **рен** pro **хрен**, Pol. **chrzan**, Boh. **krzen** (olim **chrzen**), inde germ. *Kren*, in provinciis, in quibus Slavi habitabant.

хрѣд: hanc radicem supponit Boh. **chrzadnu** tabescere, et Serb. **хрѣд**. Est autem *hred* apud Stulli asper. **хрѣда** **краща** in libro Minej videtur esse barba aspera, rigida. Huc trahi possit et *hrid* scopulus apud Stulli.

хрт, **хорт**, **vertagus**, Croat. Carn. **hert**, Pol. **chart**, **charcica**, Boh. **chrt**, **chrtice**.

храст Illyr. Croat. Carn. **quercus**, Serb. **раст** neglecto **х**. Est autem **храст** proprie, docente Mitterbacher in itinere per Slavoniam, **quercus ro-**

bur mas, лѢЖНАК vero robur femina, цѢр cer-
ris; quartae speciei nomen slavicum est КИТ-
НАК. Vellem doceri, quae species quercus sit
гѢМ apud Vukium. Chrost Pol., хвастіе Serb.
refer ad хваст, хвастіе.

ХРѢСТѢТЬ Russ. fragorem edere; хрѣстати Croat.
Carn. frangere, conterere dentibus (nuges), *gräm-
meln*, Boh. chraustati, chraupati. Croat. hrusz-
tavec, hrusztavicza, cartilago, Carn. hrustanz,
Boh. хрѣстачка, Russ. хрѣст м. At Boh.
chraust, chrust, vide sub хрѣст.

ХРАСТЕЛЪ, Pol. chrosciel, chrusciel, rallus, *Wie-
senshnarrer*, *Wachtelkönig*, crex, ortygometra,
Boh. chrzastel, chrzastal, Croat. haris, Carn.
harezh, kofez.

ХРЕСТ, ХРЕСТИТИ, in antiquissimis libris, pro ho-
dierno КРЕСТ, КРЕСТИТИ, baptismus, baptizare.
Vide supra p. 35. Poloni servarunt х pro к in
chrzest, et vocibus a chrzest derivatis, quamvis
et krzest dicant.

ХРѢСТ, Pol. chrzest, Boh. chrzest, strepitus; chrze-
stać, chrzestati, strepere, inde Boh. chrzestać-
ka crepitaculum.

ХРѢШКА Croat. Carn. pirum, vide sub г: гѢША.

ХРѢШ Russ. tenebrio molitor, *Mehlkäfer*. Pol.
chrząszcz, Boh. chraust, chrust, scarabaeus. 3
Reg. 8, 37. гѢСЕНИЦЫ и ХРѢШЕВЕ legit anti-
qua editio pro βῆρυς, ἐρυσίβη, correctā vero
pro ХРѢШЕВЕ substituit рѢжа, melius utique. Hab.
2, 11. ХРѢШ in correctā pro κἄνθαρος legitur; in-
terpres vero antiquus, cum сѢДГ legat, aut
κἄνθος legisse, aut Vulgatam inspexisse vide-
tur. сѢДГ frustra in Lexicis russicis quaeras.

ХРАХ, ХАРХ, ХРОХ, ХРК, ХАРК, ХРАК mera onomato-
poetica, inde Pol. chrachać, charchać et charkać
screare, Boh. et Ill. хркати (Serb. ркати). Croat.
Carn. herkati stertere, rhonchos trahere, Boh.
хрѣхтати grunnire, Russ. хрюкати.

ХѢСТА

хѣста Pol. linteum, dim хѣстка, хѣстечка. Confer Russ. холст, холстина tela. Pol. chustać oscillo jactare, *schaukeln*, chustać się, oscillare; Carn. huzhkamse, et гѣицямсе, a germ. *hutschen*.
хыстати Boh. parare, accingere, хыстатисе асциги, se parare, germ. *sich anschicken*.

A litera к:

кѡп, кѡѡа (кѡиа), кѡар, кѡрк (кѡрч), кѡѣт,
 кѡас (кѡаш), кѡак (кѡач), кѡок (кѡоч), кѡек,
 кѡик (кѡич); кѡкз; кѡпр; кѡен, кѡет.

кѡт, кѡѣт, кѡаст; кѡиг, кѡаг(кѡазь), кѡак.

кѡей, кѡев; кѡоб, кѡѡб (кѡб), кѡап, кѡоп, кѡѡп,
 кѡеп, кѡип, кѡап; кѡам, кѡим; кѡан, кѡон,
 кѡен, кѡии, кѡюн, кѡаѡ коѡѡ, кѡюѡ (кѡиѡ);
 кѡат, коѡт, кѡѣтъ; кѡз (кѡиз, кѡѡз), кѡас,
 кѡос, кѡѡс, кѡес, кѡис, кѡюс, кѡест, кѡаст,
 кѡаск, кѡеск; кѡѡш, кѡеѡ; кѡѡц, кѡеѡ, кѡиѡ,
 коѡч, кѡч (кѡѡч), кѡеч, кѡаѡ, кѡюѡ; кѡаг,
 кѡоѡ, кѡѡѡ, кѡеѡ, кѡак, кѡок, кѡѡк, кѡк
 (кѡок), кѡек (кѡеч), кѡект, кѡик (кѡич),
 кѡюк.

кѡай, кѡой, кѡав, кѡѡв(кѡѡѡ), кѡив, кѡав, кѡѡѡ,
 кѡѡ, кѡап, кѡоп, кѡѡп, кѡп, кѡорп, кѡѡп; кѡам,
 кѡом, кѡм (кѡом), кѡем; кѡѡн, кѡи, кѡен,
 кѡин; кѡаль? кѡѡл, кѡль, кѡел, кѡил; кѡаѡ,
 коѡѡ, кѡѡ; кѡат, кѡѡт, кѡѡт, кѡт(кѡѡт), кѡег;
 кѡз(коѡз), кѡѡж, кѡиѡ, кѡаѡ; кѡас, кѡос,
 кѡѡс,

кршс, крс, крес (крѣс), краст, крест (крѣц);
 крош, крѣш, карш, крш; крѣ, крч (корч),
 креч; краг, крѣг, крег, крг (крж), крох, крѣх
 (крѣш), крх (крш), крак, крок (кроч), крк
 (корк), керк, крек, крик (крич), крак, крюк.
 кѣдр? кѣыр? кѣзнъ? кость, кѣст, кистъ, кош,
 кѣц; кшик.

Huc spectant radices duarum syllabarum non
 paucae, atque inter has quaedam peregrinae:
 ковер, кабан, кобель, кобыла, комонь, комар, кѣ-
 мир, конок, коноп, колебати, колиба, корабль.
 Adde voces, quae pluribus, quam tribus conso-
 nis constant: ковчег, клеверъ, корчаг, quas in se-
 rie reliquarum explanabimus. Polonicae formae
 kloda, krowa, uti et Russicae колода, корова ad
 slavicas клада, крава reducendae sunt. кров, кров-
 ля vero, utpote derivata, refer ad крыю; колѣно
 ad кол, косвенный ad косый, косма ad кос, кокош
 ad кок secundae classis. котел peregrinum, licet
 ad кот retulerimus, locum in hac classe sibi po-
 stulat. Vocabula graeca bene multa a Slavis recep-
 ta, aut ab interpretibus retenta sunt. Talia sunt:
 кѣвѣтъ arca, кѣмѣн cuminum, кѣмѣал, капѣарѣ, кѣ-
 парѣ, краніево мѣсто calvariae locus, крѣн lilium,
 кратиръ roculum, кераст, кедр, кѣдар, кесарь (in Ser-
 bicis codd. кксарь) et alia, quae in Petri Alexjjewii le-

Lexico ecclesiastico (церковный словарь) collecta et explicata habentur.

Sunt tamen in eo quaedam, quae probare haud possum. Talia sunt, de litera к nunc loquimur, кестрѣв, ubi monet esse nomen piscis, quin doceat cuius speciei. киворый graecum esse censet et per ковчежѣу i. e. arculam explicat. Dici hic debuisse, vocem latinam ciborium ad Graecos transisse, qui *ci* latinum per кі exprimunt, et ideo a Slavo киворый scribi. Rectius sub vocibus кинсон et кодрѣнт monuit, priorem a latino census, alteram a quadrans deductam.

Eodem modo vocem кѣстоѣѣа e latina lingua explicavit. At кнафѣй Isai. 36, 2. hebraeam vocem esse falso credidit, cum κηφεύς Graecis sit fullo. In Mosquensi prima legebatur hoc loco на пѣти села гнаѣева, in via agri fullonis, correctius nunc кнафѣева, addita inferius glossa бѣлѣмѣнѣча i. e. fullonis.

Vocem копорѣла ab eo per челнок, graec. κερκίς, lat. radius, explicatam, alii melius, ut mihi videtur, intellexerunt, qui ei significatum palae tribuunt. Est enim копѣти fodere, et рѣла certe hic nihil aliud quam рѣлеу. Bohemis olim рѣла idem erat, quod nunc reуѣ, руѣ (рѣч), Polonis rydel, a рѣю, instrumentum quo terram effodiunt, germ. *Spaten*, *Grabscheit*. Antiquas Bibliorum editiones

si diligentius inspexisset Auctor Lexici vocum minus cognitarum et peregrinarum, profecto plura vocabula tam antiqua slavica, quam graeca ab interprete non translata nunc explicata legeremus.

Agg. 2, 17. pro *ἑῖς κυψέλην κριθῆς* antiqua editio habet *ἑ κῦπελ* omissio *πυμένη*, correctæ vero *ἑ μῑχ πυμένη*. Frustra vocem *κῦπελ* seu *κῦπελ* in Lexico ecclesiastico quaesivi. Frustra *κῦλοστατμῷ* veteris editionis Agg. 1, 4. in eo quaeras, cum correctores aliter hunc versum transtulerint. Habent enim *жити въ домѣхъ вашихъ истечаныхъ*, pro *зѣлати домъ ваша кῦλοστατμῷ*, quod et a graeco *οἰκεῖν ἐν οἴκοις ὑμῶν κοιλοστάθμοις*, et a latino Vulgatae textu: ut habitetis in domibus laqueatis, multum differt.

Etiam *κλαπῷ*, quod Eccle. 12, 5. legebatur, in eo frustra quaeras. *κροκο*, quod e Gregorio Nazianzeno citat Auctor, idem esse dixit, quod *κροки*, quam vocem correctores Levit. 13, 48. 49. pro *κλοки* antiqui interpretis usurpare maluerunt. Ignorasse itaque videtur, *κροκο* olim Cant. 4, 14. lectum fuisse pro hodierno vulgari *шафран*. Ignoravit quoque vocem *κονφεκτῷ* lectam fuisse 2 Paral. 9, 24. pro *ἵδματα*, cum hodie *σλαδοῦτι* ibidem legatur.

Habet quidem vocem *камара*, quam per *сѣнь*, *скинїа*, *шатер*, i. e. tabernaculum, tentorium, explicat, citatque Isai. 40, 22. et 3 Reg. 7, 4. 5. Ad-

dit

dit deinde, citando librum ροζυσκ, significare etiam cubile (покой, горница). Verum non respondet citatis in locis кама̀ра uni eidemque voci graecae. Nam in Isaia legitur καμάρα, in libro Regum vero χῶρα, ubi vetus editio ко̀ма̀ра pro кама̀ра exhibet. Polonis, Bohemis, Croatis et Serbis etiam hodie ко̀мо̀ра est camera, germ. *Kammer*. Sumitur autem кама̀ра et pro fornice, testudine, uti latinum camera. Hoc certe sensu occurrit 3 Esdr. 16, 60., ubi verba textus latini, qui extendit coelum quasi cameram, transtulit Slavus иже простре нѣко пкѡ кама̀рѡ. Siglam ка̀мо̀ра (^), qua vocales signari solent, recte quidem Alex. explicat, quin tamen moneat, nomen hoc ei a кама̀ра tribui, quod fornicis formam referat. Vides jam graecum καμάρα et latinum camera a Slavis et кама̀ра, et ко̀ма̀ра, et ко̀мо̀ра et ка̀мо̀ра pronunciari.

Habet ille quidem vocem ко̀ро̀на et derivata ко̀ро̀нованіе, ко̀ро̀новать, quin locum antiqui libri citet. Potuisset et ко̀рѡна, quod in antiqua editione Zach. 6, 11. 14. pro σέφανος legitur, adducere. Est autem ко̀рѡна nunc ab omnibus Illyriis recepta vox, a qua illi вѣнѣц (sertum) distinguunt. In aliis libris Bibliorum σέφανος semper verti solet вѣнѣц, quam vocem correctores etiam citato loco recte restituerunt. In Ostrogiensi editione etiam Zach. 3, 5. bis ко̀рѡна legitur, in Mosquensi tamen prima,

ma, quae textum Ostrogiensis alias immutatum exhibet, hoc loco κορωνα impressum fuit, quamvis Russi et Poloni корона scribant. Respondet autem κρωνα seu κορωνα hoc versu voci μιτρα. Legebat nimirum antiquus interpres μιτραν καὶ κίδαριν, κρωνα и κловѣк. Correctores meliorum codicum lectionem κίδαριν (sine μιτραν καὶ) secuti locum hunc emendandum censuere, rescindendo κρωνα и et pro κловѣк substituendo κίδαρ. Idem factum est Sirach 45, 14., ubi pro βερχѣ κловѣка nunc βερχѣ κίδαρα legitur. Ezech. 21, 26. legebatur olim соими κловѣк pro ἀφείλε τὴν κίδαριν; correcte vero editio сними κίδαρ substituit. Sed Ezech. 44, 18. servatum fuit in textu, quod antea legebatur, nimirum κловѣки; in margine vero appositum κίδαρѣ.

Sic et Exod. 28, 39. κловѣк, cap. 29, 6. κловѣк (at hic pro μιτρα), v. 40. κловѣки (antiqua editio in duali κловѣка), Levit. 8. 13. κловѣки, cap. 16, 4. κловѣк in correcta editione retentum fuit, margo tamen graecam vocem κίδαρις exhibet. Exod. 28, 4. plane наглавиѣ (tegmen capitis), vocem ab interprete formatam, correctores servare maluerunt, ita tamen, ut in margine monerent, in graeco legi κίδαρ (sic pro κίδαρις). Vox корѣнка (uva corinthia) quod in lexico laudato non reperiatur, facile excusari potest, cum sit saltem in Russia vulgo notissima. Legitur nunc in correcta editione Osee 3,

1. ЛЮБАТ ВАРЕНІА СЪ КОРІНКАМИ, ΦΙΛῆσι πέμματα μετὰ σαφίδος, olim ЛЮБАТ СКОВРАДНИКИ СЪ СЪХВАМИ. Sunt autem сѣхвы hoc loco uvae passae, quae uti et сковрадники sub с in lexico ecclesiastico desiderantur. КАЛОВОТИС antiquae editionis Levit. 11, 30. etiam frustra quaesiveris sub к, cum in correcta scribatur χαλωωτις, quod sub χ loco suo explanatum invenies. Variant enim et codices graeci in nomine hoc exarando.

Non reticendum, Slovacos post к vitiose inserere literam в, si vocalis о sequatur, in quibusdam vocibus, quae alias ad secundam classem spectant. Dicunt namque, monente Georgio Palkowič, qui in Lexico Bohemico vulgaria Slovaca diligenter notavit, квол pro кол, квонь pro конь, квонр pro копр, квора pro кора, квостка pro костка.

квѧп Pol. Mor. pluma, *Flaumfeder*. Russis квѧп et вѧп est rubrica.

квѧпити Boh., kwapić Pol. nimium festinare; квѧп Boh. festinanter.

квѧлѧти, vide supra цвѧлѧти.

квар Illyr. Croat. damnum, jactura; кварити destrucere, corrumpere.

ковѣр, коврѧ, Russ. tapes, tapetium. Croat. kober, Boh. koberec, Pol. kobierzec. Vox haec, etsi peregrina, legitur Prov. 7, 16. etiam in antiqua editione: коврами же сѣгѣкыми постлахъ, ἀμφιτάποις δὲ ἑσθῶκα, tapetibus duplicibus stravi. Suspicio tamen a Russo versum hunc emendatum fuisse, cum Instrumentalis коврами sit recentior inlexio pro ковры. Qui libros Regum ver-

vertit, *δέκα κοίτας ἀμφιτάπας* 2 Reg. 17, 28.

hisce exposuit: *ДЕСЯТЬ ПОСТЕЛЬ ОУСТРОЕННЫХ*, quod nec correctores mutandum censuere.

кврка Serb. murmur; *квркати* murmurare (sicut felis), glaucitare.

квѣт flos, vide supra *цвѣт*.

квас fermentum; *квасити* fermentare: *мал квас* *все смѣшеніе квасит* Gal. 5, 9., modicum fermentum (*ζύμη*) totam massam (*τὸ φύραμα*) corrumpit (*ζυμοῖ*). Russis *квас* est potus acidus, e farina et humulo paratus, inde *квасопитіе*. *квасник* 1 Tim. 3, 5. *πάρωνος*, vinolentus, in antiquo Apostolo, pro *пѣланица*. Sic etiam Tit. 1, 7.

ковчег arca, *κιβωτός*, Matth. 24, 38. et ubique in novo Testamento, excepto cap. 11, 19. *Αποκαλψις*, ubi *κίβωτ* legitur. Sic et Psalm. 131, 8. et aliis in locis, quamvis et *ковчег* Gen. cap. 6. et 7. saepius legatur. *ковчежен* loculi, marsupium, *γλωσσόκομον*, Joh. 13, 29. Apud Serbos Hercegovinas *ковчег* et *ковчежити* adhuc in usu esse Vukii Lexicon docet.

квака Illyr. Cro. Slovac. uncus.

квакати Cro. Boh. cornicari, crocitare, Dalm. *гракати* idem. Russis *квакать*, Pol. *kwakać* tetrinire (sicut anates) Boh. *knakati*.

квокати Boh. Pol. glocire, glocitare, Serb. *квоцати*, *квочем*; *квочка* Serb. Croat. Pol. Slovac. gallina glociens, *Gluckhenne*, Pol. etiam *квока*, Boh. *квочна*, Carn *клоква* а *клокати* et *кокла*, Slovacis etiam *клока*.

кобза Russ. Pol. Boh. pandura. Polykarpow addit: *орган троеструнный*, i. e. instrumentum tribus chordis constans.

кобыла equa. Confer caballus. *кобылица* dim. 2) locusta, Boh. Pol. *kobylka*. Olim 2 Paral. 7. 13. *повелю кобылицам*, *τῇ ἀκρίδι*, nunc *прѣгум*, quod jam Mosquensis prima in margine

habet. 2 Paral. 6, 28. olim гѣсеницы и ко-
былицы и прѣзи pro ἰκτερος, ἀκρίς καὶ βρῆχος;
melius utique correcta ἰκтер, прѣзи и гѣсе-
ницы.

копр anethum, *Dill*, Matth. 23, 23. Boh. kopr.
Pol. kopr, et koper, Cro. koper, Carn. koper,
koperz, Illyr. kopar, Russ. vulgo кроп.

коприва Serb. Cro. Carn. infer. urtica, lamium.
Boh. koprzywa, Russ. et Carn. super. кропива,
Vinidis Carinthiae kropiva, Pol. pokrzywa. Job.
31, 40. кропива, κνίδι.

комон seu комонь, olim Russ. et Boh. idem ac
конь equus, inde Pol. komonnik eques; Boh.
komonstwo comitatus (equitum).

кома́р culex. Matth. 23, 24. шцѣждающіи ко-
мары in plurali, qui excolatis culicem (τὸν κώ-
μαρα). Serb. комарац et комарица dim. et ко-
мар, quod omnes dialecti immutatum servarunt;
Poloni tamen et komor dicunt.

кѣмѣ́р idolum. Errant, qui vocem hanc, quae mi-
hi vetus Bulgarica videtur, hebraicam esse di-
xere. In novo Testamento, Psalmis, libro Sa-
pientiae et Ecclesiastico non legitur кѣмѣ́р, sed
graecum ἰδωλ. In prophetis vero vix non sem-
per кѣмѣ́р locum habet. In Isaia non nisi cap.
1, 29. ω ἰδωλѣх, aliis in locis (sexies) кѣмѣ́р
legitur. Olim et cap. 48, 5. ubi nunc correc-
tores ἰδωλн substituerunt, et cap. 27, 9. post
требник (τῶν βωμῶν) superflue additum кѣ-
мѣ́рек deleverunt. In Jeremia antiquus textus,
pluribus in locis corruptus, jam ante editionem
Ostrogensem e Vulgata interpolatus fuerat, quem
correctores e graeco emendarunt. Hinc cap. 9,
14. pro по ваалимъ (post Baalim) nunc вѣлѣдъ
ἰδωλѣв, cap. 16, 18. pro ἰδωлѣм nunc мѣр-
зостей (τῶν βδελυγμάτων) et v. 19. pro сѣтно
(vanitatem) nunc ἰδωлѣв legitur. In Ezechiele
cap. 20, 24. pro по кѣмѣ́рѣх (ὀπίσω τῶν εἰδω-
λῶν)

μημάτων) nunc ἐκτὸς κδμῖρων, cap. 44, 12. pro adjectivo κδμῖρεком (in editione Mosquensi prima κδμῖρским) nunc κδμῖρων substitutum et alibi omnibus in locis vox κδμῖρ frequentius occurrens servata fuit. Idem in Daniele et prophetis minoribus observatur. Vide Dan. 14, 3. 5. Oseae 4, 17. cap. 8, 4. et 14, 19. Mich. 1, 7. At Oseae 13, 2. in antiqua editione ommissa κατ' εἰκόνα εἰδώλων restituerunt correctores по образѣ ἰδωлов. Eadem voce uti maluerunt pro antiqua circumscriptione **непріазненныхъ тѣлесъ**, i. e. diabolicorum corporum. Simili phrasi in antiquo Apostolo vox graeca κατείδωλον Act. 17, 16. expressa fuit: **непріазнани тѣлесъ и плани градъ** pro eo, quod hodie legitur: ἰδωλὸν πόλιν σαρρὶν градъ. Interpres biblicorum librorum tertius aut quartus, is nimirum, qui Pentateuchum, libros Regum vertit, utraque voce, κδμῖρ et ἰδωλὸν utitur. Legitur enim ἰδωλὸν Gen. 31, 19. Levit. 19, 4. cap. 20, 5. Deut. 32, 21. At κδμῖρ Exod. 20, 4. Levit. 26, 30. Num. 25, 2. Deut. 29, 17. Adde Deut. 5, 8. ubi correctæ antiquo βαλνῖα (γλυπτὸν Cod. Alexand.) κδμῖρα (εἰδωλον ed. Rom.) substituit. Iterum ἰδωλὸν, 1 Reg. 31, 9. 3 Reg. 11, 2. 5. 7. 8. 4 Reg. 17, 12. 33. At κδμῖρ 3 Reg. 11, 33. et 4 Reg. 17, 10. cap. 21, 11. 21. cap. 23, 24. In libris Paralipomenon ubique ἰδωλὸν, excepto 2 Paral. 24, 18., ubi pro εἰδώλοις **исѣдканнымъ** in antiqua et correctæ editione habetur. 1 Macch. 1, 47. βωμὲς καὶ τεμένη καὶ εἰδωλεῖα antiquus interpres reddidit олтари и капища и ἰδωлы, quod correctores emendarunt substituendo **трєвища** pro олтари, et **κδμῖрницы** pro ἰδωлы. Ezech. 6, 4. et 6. κδμῖрницы sunt τὰ τεμένη. Alexjejew in lexico eccles. κδмирище с Gregorio Nazianzeno, κδмирство ex Ephremo Syro, et compositas voces κδмиродѣлатель, κδмирсжерство, κδми-

роslужитель, кѣмироslужителный ex aliis libris adducit et explicat. Apud Polykarpow кѣмиропоклоненіе, кѣмиропоклонник, кѣмироslуженіе, кѣмиротвореніе habentur, qui lectores ad їдшлопоклоненіе etc. remittit.

кмен stirps, stipes, *Stamm*, duntaxat Bohemis nota vox. кмент Boh. Pol. byssus, peregrinum est.

кмет Boh. senecio, senior; кметове olim apud Bohemos senatores in consilio regio. Apud Serbos rusticus senior consilio knezi assidens. Croat. Carn. kmet, Pol. kmieć est rusticus. Confer Boh. kmecj dwůr, praedium rusticum (non emphytenticum, ut male Tomsa et qui eum secuti sunt), kmetična mulier, rusticum praedium possidens etc.

кмох, кмотр, кмошек, Pol. kmoś, compater; кмоха, кмотра, commater, peregrina sunt; in Lexicis Bohem. et Polon. quaerenda.

коноб lebes, olla. Psalm. 59, 10. et 107, 10. коноби plur. Zach. 14, 20. Dalm. konoba cellarium. In graeco sumi pro velo (за завѣсѣ) monet Alexjejew citans Judith 10, 21. Atqui под завѣсою respondet graeco ἐν τῷ κωνωπέῳ, quod utique confundi non debuerat cum коноб incertae originis.

коноп, конопец, Croat. funis cannabinus, Serb. конопац; Pol. конопь f. et plur. конопѣ Pol. Boh. cannabis, *Hanf*. Serb. конопље, Russ. конопли, et singul. конопля Russ. Croat. Carn. кнот Russ. apud Polykarpow, Boh. Pol. ellychnium, *Docht*.

кнѣт Russ. flagellum. Pol. knut et knucze.

кназь αρχων princeps, inde княж adject. дом княж domus principis. Serb. княз princeps, comes, praefectus pagi, magister vici, *Dorfschulze*. Croat. olim, et Carn. nunc comes. Lusatis dominus, Boh. knjez olim princeps, nunc sacerdos,

Pol. książę, princeps, książdz sacerdos. Vide et
КНАГЫНА.

КНИГА, olim книги in plur. usisatius; liber. Si-
nensibus libri sacri dicuntur *king*. In Apostolo
antiquo книги 1) про писаніе, scriptura, γρα-
φή, sumuntur. 2) про посланіе, literis seu epi-
stola, 2 Petr. 3, 1. atque alibi. Serbis et hodie кнн-
га est epistola. книжица dim. βιβλαρίδιον,
Арос. 10, 9. книжник scribe, γραμματεὺς;
Matth. 8, 19. книгочїа Job. 37, 20. idem, in
antiqua editione книгчїа. книгохранилища
bibliotheca, Esther 2, 23. et 1 Esdr. 6, 1. At
2 Macch. 2, 13. книгоположища, in Lexico
trilingui etiam книгоулагалище, книгохрани-
лище.

КНАСТ Croat. mutilus, mancus; ОКНАСТЕН mu-
tilatus, truncatus.

КНАГЫНА princeps (femina), principis uxor. Serb.
КНЕГИНА uxor knezi, Croat. knegina domina,
olim comitissa, Boh. knjenje, knjn (pro knje-
hynje), Pol. kniechynia kniechynia, nunc Boh.
et Pol. knieżna, Fürstinn. Russ. КНАЖНА est
principis filia. Affinitas vocum КНАГЫНА et germ.
Königin, cum utraque radicalibus К-Н-Г con-
stet, clare patet. Ejusdem originis sunt et
КНАЗЬ, licet Г in ЗЬ mutatum sit, et germ.
König. Confer, si lubet, gothicum Kindins иγέ-
μενος, praeses.

КЛЕВЕТА, КЛѢВЕТА, καταλαλία, detractio, obtrec-
tatio, 2 Cor. 12, 20. συκοφαντία, calumnia Psalm.
118, 134. КЛЕВЕТАТИ, КЛЕВЕЩУ, detrahere, de-
trectare, loqui adversus aliquem, КЛЕВЕТНИК de-
tractor, calumniator, Psal. 71, 4. КЛЕВЕТИВЫЙ:
НЕ КЛЕВЕТИВЫМ Tit. 2, 3. non criminatrices (ca-
lumniatrices).

КЛЕВРЕТ, КЛЕВРѢТ, σύνδελος, conservus, Matth.
18, 28. 29. 31. КЛЕВРѢТ legitur in antiquo
Аро-

Apostolo Coloss. 1, 7. et 4, 7. atque alibi, cui nunc сработник substitutum est.

КОЛЕБАТИ, КОЛЕБАЮ, movere, agitare: НЕМОЖЕ ПОКОЛЕБАТИ ЕА Luc. 6, 48, non potuit eam movere (σαλεῦσαι). ΤΡΟΣΤΛΗ ВЪТРОМ КОЛЕБЛЕМЪ Luc. 7, 24, arundinemne vento moveri? quae vento agitetur (σαλευόμενον). ΠΚΩ ПОКОЛЕБАТИСА ОСНОВАНІЮ ТЕМНИЧНОМЪ Act. 16, 26, ita ut moverentur (concuterentur σαλευθῆναι) fundamenta carceris. Pol. kolebać, Boh. Croat. kolibati versare cunas. Pol. kolebka, Boh. Croat. kolibka, Dalm. КОЛѢВКА, Serb. КОЛЕВКА, КОЛИЕВКА, cunae, cunabula.

КОЛИКА Russ. Serb. Croat. Slovac. casa, tugurium. Confer καλύβη.

КОЛБАСА Boh. Carn. farcimen, botulus, *Bratwurst*, Illyr. Croat. КОБАСИЦА, Russ. КАЛБАСА, Pol. kiełbasa.

КОЛЕБК Boh. Carn. Croat. pileus, Serb. mitra, Russ. Pol. capitium monachorum, *Mönchskappe*. In Bibliis frequenter pro κίδαρις sumi, supra monuimus. Confer Russ. Pol. КОЛПАК, Illyr. Croat. КАЛПАК, mitrae acuminatae genus, pileus illyricus; longior ex panno; Ung. kalpak, kalap. Frustra voces peregrinas a radice slavica КЛОПИТИ, quasi КЛОПѢХ, uti G. Palk. visum fuit, deducas.

КАУБ Russ. glomus, *Knaul*, КЛѢБОК dim. Pol. klębek, Boh. Croat. Illyr. КЛѢБКО, Slovac. КЛѢКО. Iisdem КАБ, Boh. klaub est articulus, *Gelenk*.

КЛАПИТИ Serbis, klapati Croat. gradi declinando caput. Huc spectat Croat. klapovuh, Pol. kłapouchy, Boh. klepouchy flaccus, Serb. КЛЕМПО idem, КЛЕМПЕ auris pendens. Boh. klopiti, klopeytati, Boh. klopota, Pol. kłopot, vide in Lexicis.

КЛОП Russ. cimex, *Wanze*. Croatis klop est redivius, ricinus. At Carn. klop refer ad Croat.

klup

klup, scamnum, sedile, Serb. **клуба**, dim. **клубица**, Croat. **клубичица** scabellum.

КЛЕПАТИ, **КЛЕПАЮ**, pulsare, tundere, **КЛЕПАЛО** Serb. **клепало** Russ. Slav. tabula lignea, quae pulsatur. Serb. **клепет** crepitaculorum sonus. Croat. Slovac. **клопати**, inde Croat. **клопоту** crepitaculum.

КЛЕПЕТО Boh. chela, forficula cancri, *Krebszschere*. Russ. **клешина**. Confer. **клевни**.

КЛАП, **КЛАПИК**, **КЛАПЕЦ**, Russ. Slav. fustis, *Knebel*. Boh. **klápec**, **klápet**.

КЛАПЫШ nomen arboris. Eccles. 12, 5. antiqua editio pro *ἀνθήσει τὸ ἀμύγδαλον* legit *προϋβή-тет* **клапыш**. Vocem **клапыш** explicare volentes editores, in margine Mosquensis primae apposuerunt **амигдал**, at in correcta **амыгдал** pro **клапыш** in textum receptum fuit.

КЛАМ Boh. Pol. mendacium, **КЛАМАТИ** mentiri, inde Pol. **klamacz**, **klamca**, **klamczyzna**, **klamliwy**, **klamstwo**, Boh. **klamawy**, **klamarz**. Carn. apud P. Marcum **klamiti** decipere, fallere.

КЛОНИТИ, **ПОКЛОНИТИ**, Iterat. **КЛАНАТИ**, inclinare. **ПОКЛОНИТИСЯ**, **КЛАНАТИСЯ**, adorare. **ПОКЛОНЬ КОЛѢНА** Luc. 22, 41. cum genua inclinasset, *ἄλεις τὰ γόνατα*, positis genibus. **ПОКЛОНИШИМ** **ЛИЦА** **НА** **ЗЕМЛЮ** Luc. 24, 5. cum inclinassent (*κλινεσῶν*) faciem in terram. **ДА** **И** **АЗ** **ШЕД** **ПОКЛОНИЮСА** **ЕМУ** Matth. 2, 8. ut et ego veniens adorem eum (*προσκυνήσω αὐτῷ*), **МЫ** **КЛАНАЕМСЯ** Joh. 4, 22., **adoramus** (*προσκυνῶμεν*), et 23. **ПОКЛОНИНИЦИ** **adoratores**, *προσκυνῶνται*, a Singulari **ПОКЛОНИНИК**.

КЛЕН Russ. Slov. acer platanoides, *Spitzahorn*, *Lenne*, *Leinbaum*, Boh. **klenice**, **klenka**, Pol. **klon**; **klenina** lignum hujus arboris. Serbis acer campestre, Slovacia **černý klen**, Boh. **babyka**, non **brzek**, quod male apud Linde penes **babyka** locum obtinuit. **Brzek** enim, Slovac. **brak**, est

erataegus torminalis, quae radix reliquis а к inchoantibus p. 114 post **БРАК** inserenda erit.

КАЕН Serb. Slov. piscis, cujus speciem neque Vuk, neque G. Palk. determinat, Pol. cyprinus alburnus, *Blicko*. Croat. capito. Carn. klin apud P. Marcum alburnus, *Altling*.

КАИН Russ. Boh. Pol. Carn. Dalm. Serb. cuneus. Croatis cuneus est **ЗАГВОЗДА**, **КАИН** vero clavus ligneus, paxillus, uti et Serbis **КАИНАУ** et **КАИН**, Pol. kliniec.

КАЮН Illyr. Croat. rostrum, Carn. klun, refer ad **КАЮЮ**, **КАЮНЪ**, **КЛЕВАТИ** (p. 105) quo etiam Russ. **КАЮВ** rostrum pertinet. Confer et **КЛЕВ** (**кļов**) morsus piscium, *das Anbeissen*.

КЛАДЪ, **КЛАСТИ**, ponere, collocare, Russis, Pol. Boh. usitatissima vox, nec Carnis et Croatis (**kladem**, **nakladam**) prorsus ignota, Illyriis autem vix jam nota. Immo consultis Bibliorum concordantiis pro **КЛАДЪ** ubique locum habere **ПОЛОЖИТИ**, **ПОЛАГАТИ** observare licebit. Adducit quidem Andr. Bogdanow auctor concordantiarum in Epistolas et Apocalypsim (Mosquae 1737 fol.) verbum **КЛАДЪ**, sed in textu subjuncto habet **ПОЛОЖИВЪ** ex 1 Tim. 1, 12., quem versum sub **ПОЛАГАЮ** iterum citat. Hoc vitio laborant et concordantiae in Psalmos, in Evangelia et Acta, quod formarum verbi nullum discrimen fuerit observatum. Sub litera к ex. gr. pro **КЛАНАЮСЯ** praeter duo Gerundiva simplicia hujus formae non nisi verbum compositum **ПОКЛАНАЕТСЯ** ex Apocalypsi adducitur, quod iterum sub **ПОКЛАНАЮСЯ** in litera п repetitum fuit; omnia alia ibidem sub к citata et sub п repetita ad formam **ПОКЛОНИТИСЯ** spectant, praeter duo Gerundiva **ПОКЛАНАЮЩИИ**. Vitium hoc in posterum facile vitari poterit, si verba, quae Praesenti carent, non sub persona prima aliarum formarum collocentur, sed eorum Infinitivus

ecu thema statuatur, a quo alia tempora analogae, uti а положить положѣ, Praet. положихъ, Partic. положилъ, Gerund. положивъ, formantur. Hac ratione sub полагаю non nisi ea locum habebunt, quae et reliqua tempora а полагати deducunt; sub кладѣ vero nihil jam citandum erit, licet кладѣ apud Russos Praesens verbi положить suppleat, uti alias forma полагаю. Sunt autem а кладѣ formatae voces кладъ, клада, кладазь, кладенецъ.

кладъ Russ. Pol. thesaurus (depositus), Boh. покладъ.

клада truncus, trabs, cippus. Act. 16, 24. ноги ихъ заби въкладѣ, pedes eorum strinxit ligno (εἰς τὸ ξύλον), compegit in numellam. Boh. Carn. Croat. klada, Serb. in plur. кладе, Pol. kloda, Russ. колода.

кладазь, кладенецъ, puteus, fons, φρέαρ, Russ. колодезь. In Psalmis et novo Test. πηγή est источникъ, φρέαρ vero студенецъ, Gen. 28, 10. ἀπὸ τῆς φρέατος, olim ѿ студенца, nunc et jam in Ostrogiensi ѿ кладаза. Prov. 5, 15. antiqua editio legit ѿ своихъ студенецъ, correctae vero ѿ твоихъ кладенцевъ, ἀπὸ τῶν φρεάτων. Cant. 4, 15. in utraque источникъ пηγὴ et кладазь φρέαρ habentur. At Jerem. 2, 13. πηγὴ кладенецъ. Jerem. 14, 3. на кладази ἐπὶ τὰ φρέατα; antiqua hic Vulgatam expressit к черпанію ad hauriendum. In terpres Genesis, librorum Regum, voce кладазь pro φρέαρ usus est. 1 Macch. 7, 19. кладезъ pro кладазь in antiqua editione scribitur. Cod. Serb. Кор. Joh. 4, 6. pro источникъ et v. 12. pro студенецъ legit кладезъ, sed v. 6. servavit на источникѣ, ἐπὶ τῇ πηγῇ, supra fontem.

кладиво Croat. Boh. malleus, Carn. kladvu, kladilu. Vide supra p. 121 млатъ.

кладити vide in Lex. Bohem.

КЛАТИТИ vide in Lex. Boh. Croat. Carn.

КЛѢТЬ, f. cubiculum, cella, conclave, Serb. КЛИЕТ camera. Matth. 6, 6. ВНИДИ В КЛѢТЬ ТВОЮ, intra in cubiculum (ταμείον) tuum. Olim in Mss. Matth. 24, 43. КЛѢТИ СВОЕА, domum suam (οἰκίαν), nunc храма. Prov. 7, 16. ПОСЫПАЛА ЕСТЬ КЛѢТЬ СВОЮ, aspersi cubile meum, in antiqua editione; in correcta vero ПОСЫПАХ ЛОЖЕ МОЕ, τὴν κοίτην μου. Cant. 3. 4. про КЛѢТЬ, quod graeco ταμείον respondet, maluerunt correctores чертог, cum tamen et Vulgata cubiculum habeat. Croat. klet, Carn. klet, cellarium. Russ. КЛѢТКА, Pol. klatka, est cavea, Boh. klec, Slov. kletka idem, Vind. kletka *Vogelschlag*. Polonis vero klec, dim. kletka est vile tugurium, lutamentum, quod Bohemi lepenice appellant.

КАЗАТИ Slovac. lubricari, labi. Boh. klauzati, klauzauti, Serb. клизити et клизатице, Croat. szklizamsze, Pol. kielzać, kielznać się. Boh. kluzky, lubricus, Slovac. klzky, Serb. клизав et клизак, Croat. sklyizek.

КЛАС spica, σάχυν. Matth. 12, 1. НАЧАША ВОСТЕРЗАТИ КЛАСЫ, coeperunt vellere spicas (σάχυνας). Inde Serb. класати, Slovac. класитице spicas emittere. Serb. Croat. класобер spicilegus. Croat. класен mensis Junius. Alex. e Gregorio Naz. adduxit et класнѣвѣющій spicas colligens. Pol. kłos, Russ. колос. клас ad клати, pungere, referri possit.

КЛОСНЬИ, КЛОСЕН, claudus, клоснота, клосность, claudicatio, apud Polykarpow. Confer КЛЕЦАТИ. КЛѢ Boh. Pol. gradus tolutilis, *Trab*, клѣсати tolutim incedere, клѣсак equus tolutarius.

КЛЕС, КЛЕСАТИ, КЛЕСТИТИ vide in Lex. Bohem. klesnać, klesnić in Lex. Polon.

КЛЮСА, n. Croat. клюсе, mannus, Serb. клюсе equus in genere, клюсина augm., клюсад coll. equi. Carn. klufa, f. et klufe, n. equus clitellarius, *Saum-*

Boh. klisna, equa, mutato ut solent ю in и. At Polon. klusie refer ad **каѣс**, **каѣсак**. Non enim licet Pol. lu cum лю confundere.

КЛЕСТ Russ., klesk Pol., loxia curvirostra, *Kreuzschnabel*; Boh. dlask est l. coccothraustes, *Dickschnabel*. **КАѢША** Russ. cornix apud Polykarpow, apud alios species monedulae.

КЛЕЩА, Serb. **КЛЕШТА**, **КЛЕШТА**, et plur. **КЛЕЩИТЕ**, forceps, forcipes, Croat. **КЛЕЩЕ** plur., Russ. **КЛЕЩИ**, Pol. kleszcze, Boh. **КЛЕПТЬЕ**, olim **КЛЕЩЕ**, Carn. kleshe, kleshe. Inde Russ. Pol. **КЛЕЩ**, Boh. **kljst'**, olim **КЛЕШТЬ** et **КЛЕЩ**, redivius, ricinus, *Zecke*, Carn. klosh *Schaflaus*.

КЛЕЦ Boh. cavea, *Käfig*, refer ad **КЛѢТЬ**.

КЛЕЦАТИ Serb. vacillare, **КЛЕЦАНЬЕ** vacillatio pedum. Psalm. 76, 7. **ПРО ТѢЖАШЕ ДѢХ МОЙ**, **ἔσκαλλε τὸ πνεῦμά μου**, legit Psalt. Ven. **КЛѢЦАШЕ**, Vulg. scopebat spiritus meus. Boh. **КЛЕЦАТИ** est claudicare, Russ. **КОЛЧИТЬ**, et **КОЛЧА** idem ac Boh. **klecawu** et **kulha**, claudus. Confer et **КЛЕКАТИ**. Serb. et Croat. **КѢЦАТИ**, pulsare, ad radicem **КАЦ** spectare videtur.

КЛИЦАТИ clamare, Iterat. а **КЛИКНѢ**. At **КЛИЦАТИ** Illyr. Croat. germinare, est а **КЛИЦА**. Boh. **КЛИЧИТИСЯ** idem.

КЛИЦА Serb. Croat. Vind. germen, cyma, Serb. **КЛИЧИЦА** dim. Boh. **КЛИЧКА**, Morav. **klj**, **klej**. Pol. **kieł**, **kiełek**, Carn. **kalbrin**, **zima**, germ. *Keim*. Confer Croat. **klijem** germinare, pullulare, Morav. **kleju**, **kleti**, et Boh. **kel**, Pol. **kieł**, plur. **kly**, Russ. **КОЛ**, dens acutus, caninus, *Spitzzahn*. **КЛИЦА** itaque ad secundam classem referendum est.

КОЛЧАВА Boh. mustela. **КОЛЧАМ** Russ. Pol. **pharetra**, est vox Tatarica, Slavis **ТѢЛА**.

КАѢЧИТИ, **КАѢЧОВАТИ**, Boh. exstirpare, runcare, inde **КАѢЧЕНИНА** novale, Slovac. **КАЧОВАТИ** et **КОЛЧОВАТИ**.

КЛѢЧ, f. Boh. huris, Pol. klęk, refer ad КЛЕКАТИ, КЛИЧ clamor, refer ad клик. Act. 23, 9. ВЪСТѢ КЛИЧ ВЕЛИК, factus est autem clamor (κραυγή) magnus.

КЛАЧА, КЛАЧКА, Russ. equa (vilis, strigosa), Pol. klacz, klaczka.

КЛЮЧИТИСЯ accidere, usuvenire, contingere. Luc. 1, 9. КЛЮЧИСЯ ΕΜΕΘΙ ПОКАДИТИ, ἔλαχε τὴ θυμιάσαι, accidit (Vulg. sorte exiit), ut incensum poneret. 1 Cor. 14, 10. АЩЕ КЛЮЧИТСЯ, εἰ τύχοι, prout inciderit. Magis usitatum est compositum ПРИКЛЮЧИТИСЯ. Marc. 6, 2. ПРИКЛЮЧИШЕСЯ ДНИ ПОТРЕБНѢ, γενομένης ἡμέρας ἐυκαιρου, quum dies opportunus accidisset. Simplex tamen saepius in antiquo Apostolo occurrit, cui nunc aliae voces substitutae leguntur. 1 Petr. 4, 12. про КЛЮЧЕЩЕ (συμβαίνοντος) СЛАДЧАЮЩЕ, si accidat. 2 Petr. 1, 1. про КЛЮЧШИМЪ (τοῖς - λαχέσι) ПОЛДНИВШИМЪ, iis qui sortiti sunt. КЛЮЧИМЪ utilis. 2 Tim. 2, 24. in Ms. БНИЧТОЖЕ КЛЮЧИМО, ad nihil utile (χρήσιμον), nunc in impressis НИ НА КДЮЖЕ ПОТРЕКЪ. НЕКЛЮЧИМЪ inutilis. Psal. 13, 3. БКДПѢ НЕКЛЮЧИМИ БЫША, simul inutiles facti sunt, ἅμα ἠχρεώθησαν. Matth. 25, 30. Luc. 17, 10. РАВ НЕКЛЮЧИМЪ est servus inutilis (ἄχρεῖος). At 1 Cor. 9, 27. НЕКЛЮЧИМЪ est ἄδοκιμος, reprobus. Hoc sensu legebatur olim НЕКЛЮЧИМИ Tit. 1, 16., nunc НЕИСКЪСНИ, et Hebr. 6, 8. НЕКЛЮЧИМА, pro quo editi habent НЕПОТРЕБНА.

КЛЮЧ clavis, κλεῖς, а клюка, uncus. Est enim et hodie КЛЮЧ Serbis etiam uncus foeno extrahendo serviens. Boh. kljč mutato ю, ut solent, in и, aliis omnibus КЛЮЧ. КЛЮЧАРЬ claviger. КЛЮЧЕНИЦА Croat. Сaгп. est sera. ЗАКЛЮЧИТИ claudere, Luc. 4, 25. ЄГДА ЗАКЛЮЧИСЯ НБѠ ТРИ ЛѢТА, quando clausum est (ἐκλείσθη) coelum tribus annis. Serb. ЗАКЛЮЧАТИ, ЗАКЛЮЧАВАТИ occludere. Croat.

ЗАКЛЮЧИТИ, ЗАКЛЮЧѢМ, unsum injicere, inhamare.

КЛОКОТ sonitus ebullientis aquae, bullitus, inde КЛОКОТАТИ, КЛОКОЩѢ ebullire, sonum КЛОК edere. Croat. КЛОКОТАТИ, КЛОКОЧЕМ, Boh. КЛЕКОТАТИ, КЛЕКОЩЮ gloterare sicut ciconia. Confer КЛЕКТ, КЛЕКТАТИ, КЛОХТАТИ, метаonomatopoetica. КЛОКОЧ Boh. КЛОКОЧКА Boh. et Pol., КЛОКОЧИКА Serb. est staphylea pinnata, *Pimpernuss*.

КАКЫ, КЛОКИ, plur. Job. 20, 18. σείφνος. In antiqua editione Levit. cap. 13. a v. 48. usque ad v. 59. decies leguntur КЛОКИ pro graeco κρόκη. Correctores maluerunt vocem КРОКИ e graeco formatam novies substituere, quam Alexejew non nisi e graeco explicare potuit. Dicit enim КРОКИ idem esse, quod утѡк subtegmen, trama, aut КЪДЕЛА pensum lini. Sunt autem Slovac. КАКЫ, Pol. kłaki, stupa, Croat. et Serb. КЪЧИНЕ (КЪЧ pro КЛЧ), Boh. КЛЪКЫ flocci stuprae, villus. Russis КЛОК, КЛОЧОК est fasciculus, *Büschel*, et КЛОЧКИ frusta, frustula. Atque ipse Alex. КЛОКИ Job. 20, 18. explicat per КЪСКИ, i. e. frusta. Certe etiam Levit. 13. potuissent КЛОКИ, et glossa КЪДЕЛА v. 48. vocem на КРОКАХ respiciens, servari aut saltem vox slavica substitui, uti v. 59. factum est, in quo genitivus κρόκης adjectivo КЪДЕЛНЫМ exponitur, ubi olim Dat. plur. КЛОКѢМ legebatur.

КЛЕКЪ inusitatum, inde Serb. Infinitivus КЛЕЋИ (slavice КЛЕЩИ); КЛЕКНЪ, КЛЕКНЪТИ, просумbere in genua, flectere; КЛЕЧАТИ нѣти genubus, КЛЕКАТИ Iterat. Illyr. Croat. Carn. Boh. Pol. nota vox, Russis prorsus ignota. Praeter КЛЕКНЪТИ (КЛЕКНЕМ), et КЛЕЧАТИ (КЛЕЧИМ) habent Serbi et formam frequentativam in composito ПОКЛЕЦИВАТИ, Boh. аКЛЕЧЕТИ, КЛЕЧИМ, frequent. КЛЕЧИВАТИ, КЛЕЧИВАМ, et а КЛЕКА-

ТИ,

ти, клекам, frequ. клекавати, клекавам, Pol. a klekać formant klekiwać. Habent Pol. et Boh. et activam formam in ити: Pol. kleczyć, sklęczyć, flectere, incurvare, Boh. kljčiti, skljčiti, mutato e in i productum, inde клеч buris, stiva, Pol. klęk.

КЛИК clamor, vociferatio, apud Polykarpow, alias клнч. клнкати clamaré, apud Alexejew с Gregorio Nazianzeno, alias клицати. воскликните (Ven. вкликните) вѣд Psal. 46, 2. jubilate Deo, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ. Ibid. v. 6. ἐν ἀλαλαγμῷ, in júbilo, в воскликновѣніи. со восклицаніем Psal. 32, 3. in vociferatione. Psalt. Ven. habet praepositionem въ pro со, cum in graeco sit ἐν. Croat. klišati praecinere, klikujem applaudere, laudibus celebrare. Boh. kljk est diminutivum a kel, uti Russ. клык а кол, dens acutus, caninus.

КЛЮКА Croat. Carn. uncus, Pol. kluka, Boh. klika. Russ. клюка est pedum, scipio superne incurvatus, *Krücke*.

КРАЙ, margo, extremitas, ora, littus, а крою, кроити, scindere. ѿ краа нѣсе Psal. 18, 7. a summo coelo. вкрай моря Hebr. 11, 12. ad oram maris, παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. КАМЕНЬ КРАЕДГОЛЕН 1 Petr. 2, 6. lapis summus angularis (ἀκρογωνιαίος), codd. Serb. краедгаен. краеградїе агх, ἀκρόπολις, 2 Macch. 4, 12. et 27. краестрочїе, краегранецїе, acrostichis. краестѣкомый Psalt. Ven. 113, 8. ἀκρότομος, nunc нестѣкомый.

КРАВА vacca, Pol. krowa, Russis. корова. кравій: масло кравіе Job. 20, 17. βετύρον, in correcta nunc legitur, olim масло duntaxat. Cum enim Russis масло oleum sit, volebant correctores addito adjectivo butyrum notare. Alias adjectivum древаное addi solet, ad oleum significandum.

КРВЬ,

крѡвь, крѡвь, cruor, sanguis, Serb. крѡ, (sic et Illyr. karv, krriv legendum est), Boh. et Pol. krew, Croat. kerv, Carn. kri, Lusat. krej.

кривъ, кривый, curvus. Pol. krzyw, Boh. krzıw. крабій, m. et крабіа, f. arca, capsula, κιβωτός.

Pol. krobia, krobka, Russ. корѡбка, *Schachtel*, Boh. krabice. Alexjejew dicit крабница olim lectum fuisse pro hodierno ковчежѣу Exod. 2, 5. In aliquo libro liturgico legi крабница non abnuo; sed in biblicorum editione Ostrog. et Mosquensi prima jam ковчежѣу pro θίσβις legitur.

корабль, m. navis, кораблеу dim. πλοίαριον, navicula. корабленик nauta, Act. 27, 27. Pol. Boh. korab. кораб Boh. etiam cortex, а кора. At корабль, кораб, significatu navis, peregrinum videtur. Conf. gr. κάραβος, ital. caravella.

кроп Russ. anethum, vide supra копр.

кропива urtica, Job. 31, 40. κνίδι, vide коприва.

кропити, покрѡпити stillare, aspergere, кропле-нїе aspersio, кропило aspergillum, кропиль stilla.

крѡпа, plur. крѡпы, pultes, polenta Judith 10, 5. in versione antiqua e Vulg. 2) Serb. Croat. крѡпе grando, *Graupenhagel*, Pol. krupy, Boh. krapy, krapobitj. Conf. Croat. крѡпен grandis, Serb. крѡпан crassus. крѡпница mica, ψίχιον, Matth. 15, 27.

крѡпок, крѡпкый, fortis. Psal. 23, 8. гдѣ крѡпок и силен, κραταιὸς καὶ δύνατος. крѡпость fortitudo. возлюблю тѣ гдѣ крѡпосте моя. Psal. 17, 2. diligam te domine fortitudo mea (ἡ ἰσχύς μου), Psal. Ven. крѡпости, rectius utique. Vide Declinationes. крѡпитисѣ, крѡплюсѣ, confortari. крѡпецѣе δυναμοῦμενοι Coloss. 1, 11. in antiquo Apostolo; nunc возмѡгающе.

крамѡла seditio, στάσις Luc. 23, 19. крамѡлник Act. 17, 5. ἀγχοράτος, circumforaneus. Boh. kramola, quod in antiquissima versione Psalterii

legitur, idem; Slov. kramoliti se inimicitiam habere.

кромѣ adv. absque, praeter. кромѣ закона Rom. 3, 21. χωρὶς νόμου, absque lege; кромѣ тѣла 1 Cor. 6, 18. ἐκτὸς τῆς σωματός, extra corpus; кромѣ оуз снх Act. 26, 29. παρὲκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων, exceptis vinculis his. кромѣ кимь Coloss. 2, 5. ἄπειμι, absens sum, in antiquo Apostolo, nunc ѿстою. въ кромѣхъ тѣхъ Philip. 2, 12. in Ms. pro во ѿшествіи, in absentia. Russ. кромѣ, Pol. krom, kromia, Boh. krom, kromje, Slovac. krem. кромѣшній exterior, Matth. 8, 12.

корм, корм, cibus, pabulum, Pol. karm, Boh. pokrm. Croat. Carn. kerma. корма cibus, Pol. karmia, Boh. krmje. кормити alere, pabulum praebere, кормитель altor, nutritor, Croat. kermi, kermi, Pol. karmiciel. кормилица (Ostrog. доилица) nutrix Exod. 2, 7. крмак Serb. Croat. porcus (a saginando).

крма, корма, puppis. вѣ сам на кормѣ Marc. 4, 38. erat ipse in puppi (ἐπὶ τῇ πρύμνῃ). Etiam Act. 27, 41. in antiquo Apostolo ἡ πρύμνα est крма, cui nescio qua de causa in editis кормило substitutum fuit. Est autem кормило πηδάλιον, gubernaculum, ibid. v. 40. Sic et Jac. 3, 4. olim ѿ мала кормила, ὑπὸ ἐλαχίστῃ πηδάλιον, nunc малым кормилицем. Norunt kerma hoc sensu Croatae, Carnioli. Serb. obsoletum крма citat Vukius ex cantilena, in qua certe puppis, non gubernaculum, intelligi debet. кормчий gubernator, κυβερνήτης, Act. 27, 11. Арос. 18, 17. In cod. Serbico крѣмитель, aliis et кормник, idem.

кремень silex, pyrites, Kiesel, Ezech. 3, 9. in antiqua versione e Vulgata. Pol. krzemień, Boh. krzemen et sskrzemen, aliis omnibus kremen.

КРЕНИТИСА inniti: **ΠΙΣΤΕΡΙΝΑ ΡΥΚΑΜΗ ΚΡΕΝΑΙΝΙΣΑ** in antiqua editione, Prov. 30, 28. **καλαβώτης χερσὶν ἐρειδόμενος**, Vulg. stellio manibus nititur; nunc vero in correcta **ωπιрающиса**, cum glossa, quae monet in hebraeo legi **נאדק** pro **ΠΙΣΤΕΡΙΝΑ**. Serb. **кренѣти** et **кретати**, loco movere, refer ad **крет**.

КРЇН, a graeco **κρίνον**, lilium, Matth. 6, 28. At **окрин** compositum esse possit ex **ω** et **крин**. Legitur nunc **окрин** Jud. 6, 38. pro **λεκάνη**, olim чаша. Zach. 9, 15. **ωкрин** est **φιάλη**. Boh. **okrzin** catinum. Conf. Russ. **кринка**.

КРАЛЬ Serb. Croat. Boh. rex, Pol. **krol**, Russ. **король**, vox a Caroli magni nomine *Karl* per transpositionem nata apud Slavos, eo fere modo, quo illi brada pro *Bart*, mramor pro marmor dicunt. Durichius ab armenico *karol* potens, valens, Orzechovius a *κοίρανος* deducere maluerunt; clariss. Linde origine slavicam esse vocem contendit, cum etiam ecclesiasticam **КРАЛЬ** sibi persuaserit. Atqui in libris sacris rex nusquam **КРАЛЬ**, sed ubique **царь** appellatur. Praefatio libri **кормчѣм**, e qua Alexjejew in Lexico voces **КРАЛЬ**, et **КРАЛЕВСТВО**, citat, cum sit recens ab editoribus conscripta, nihil me movet. Habent Russi et **КРАЛА** reginam in chartis lusoriis, Pol. **kralka**, in quibus pronunciationem Bohemorum servarunt, cum alias in similibus syllabis **a** in **o** mutant.

КРИЛО, non **КРЫЛО**, ala, Boh. **krzidlo**, Pol. **skrzydło**, quod minime a **крыю** tegere, sed potius a **kerz**, Pol. **krze** n. frutex, *Busch*, deducendum sit. **В КРОВѢ КРИЛѢ ТВОЕЮ ПОКРЫЕШИ МЯ** Psal. 16, 8. sub umbra (**ἐν σκέπῃ**) alarum tuarum (**πτερυγῶν σου**) proteges me. **НА КРИЛѢ ЦРКОВНѢМ** Matth. 4, 5. super pinnaculum (**πτερυγίων**) templi. **ВОСКРИЛІЕ РИЗЫ** est fimbria (**κράσπεδον**) vestimenti Matth. 9, 20. Serb. Croat. **крило** ala,

- 2) sinus, *Schofs.* Carn. krilo, sinus; ala vero perutniza (corrupte repetniza). Illyr. Croat. krelyut. крадѣ, красти, fut. оукрадѣ, Iterat. оукрадаю. Johannes Ilinskiy, auctor Concordantiarum in Evangelia et Acta, sub крадѣ posuit ter оукрадѣ, et sub оукрадаю alios tres versus, in quibus non nisi forma оукрадѣ legitur. крадоводен in antiquo Apostolo pro ο συλαγωγῶν legitur Col. 2, 8., in Msto. Belgradensi крадоводан, Gerundivus а крадоводити depraedari, in editis nunc прелъаа, decipiens.
- корд Boh. Pol. gladius, pugio, Russ. Croat. корда, Carn. kordezh. Huc refer compositum оскорд Psal. 73, 6. сѣчивом ѿ оскордом ἐν πελέκει καὶ λαξευτήριῳ, in securi et ascia. Est nimirum ос - корд, acutum ferrum.
- кредѣл, m. Slovac. et Morav. grex, agmen, Cro. kerdelo, Carn. kardelu, kardelo. Confer чредѣ et germ. *Heerde*.
- краток, краткый, Croat. Carn. Boh. kratek. Illyr. кратак, Pol. krótki, Russ. короткий, brevis, curtus. кратити breviare, краткость brevitās. вкратцѣ breviter, συντόμως, Act. 24, 4. et кратоконечно житіе Sap. 15, 9. βραχυτελή βίον.
- крат, plur. краты, колькраты quoties, двакраты bis, трикраты ter, etc. секрати Deut. 32, 17. sunt πρόσφατοι. Legit autem hoc loco pro καί νοι καὶ πρόσφατοι Psalt. Ven. новїи се крати, Ostrog. et Mosqu. prima новїи се крат omisso и, correctā editio нови и секрати, addita glossa недавні, Vulg. novi recentesque.
- кротѣк, кроток, кроткый, mitis, mansuetus, Croat. Carn. Boh. кротек, Illyr. кротак, Pol. krotki, quod a krótki distinguendum. ты гдѣи благ и кроток Psal. 85, 5. tu domine suavis (χρησός) et mitis (ἐπιεικής). такъ кроток есмь Matth. 11, 29. quia mitis (πρᾶος) sum. кротость

mansuetudo *πραΐτης* Psal. 89, 10. крото-
стен: вкротостнѣи премѣдрости Јас. 3, 13.
in mansuetudine sapientiae *εν πραΐτητι σοφίας*,
quod correctores mutarunt in вкротости и пре-
мѣдрости. кротити, оукротити, mansuela-
cere, domare, Iterat. оукроуаю. Јас. 3, 7.
male quaedam editiones legunt оукроуается pro
оукроуается, domatur, olim оумѣчается. Ео-
dem versu pro *δεδάμασαι* vitio librariorum et
olim Futurum оумѣчнтся et nunc оукротнтся
in editis libris legitur, cum tamen jam in Ms.
antiquo Praeteritum habeatur: оумѣчена ксть
вещю члвчскѣю, domita est a natura humana,
pro оукроучнтся *εστεν* члвчским. крот-
коуашен *πραΐθυμος*, Prov. 41, 30. vitiose
olim крѣпкоуашен.

крѣтити torquere, contorquere, Boh. krautiti,
Pol. kręcić, krącić. Vide Pol. kręć, Russ. крѣтъ,
крѣтость, Croat. kruto in Lexicis harum dia-
lectorum.

крт Boh. talpa, Croat. Carn. kert, Pol. kret,
Russ. крот, Serb. кртица, et кртина. Lev.
11, 30. кроторыа (*ασπαλαξ*) in antiqua et
correcta editione pro крот legitur. Est autem
кроторыа talpa fodiens, vox composita ex крот
et рыю fodere. Pol. kretomysz est sor. x araneus,
Spitzmaus. Cumulum a talpa aggeratum Croa-
tae vocant kertorovina, Carn. kertina, kertifhe,
Slovaci кртинец, Pol. kretowina, kretowizna,
kretowisko, Serb. кртичнак, Russ. кочка.

крт Serb. firmus, durus, refer ad крѣтъ, крѣ-
тый.

кртань, krtai, Pol. gula, guttur, Boh. krz-
tan et chrztan, et Pol. chrztoi, refer ad гртань.

крзно Boh. olim vestis pellicea, Croat. kerzno,
Carn. kersen *Kürschleder*. Slovac. grznar est et
hodie pellio, *Kürschner*, Croat. kerznar. Patet,
quid коузно sit apud Nestorem. крзница ves-

tis baptismalis apud Serb. refer ad крѣст, крст, про крстница.

крѣжец dim. а крѣг; ita et alia, uti крѣжити, крѣжати, крѣжило, крѣжало refer ad крѣг. крѣжила apud Polykarpow sunt circuli, крѣгн.

Isai. 13, 10. in antiqua editione крѣжила pro Ὠρίων leguntur, correctores maluerunt vocem graecam servare. Job. 38, 31 pro φραγμόν ὠρίωνος olim ωгражденіе крѣжилиц, nunc ωгражденіе ωріѡново expuncto nomine slavico Orionis, quod certe apud Illyrios eo tempore, quo Jobus et Isaias versi sunt, in usu erat.

крѣжевати: Dan. 8, 27. крѣжевах in antiqua editione pro ἐμαλακίσθην, nunc изнемогах, debilitatus sum. Cum ѣ supplere soleat е breue, et д epentheticum sit, referendum erit крѣж ad крѣг, unde Bohemicum крѣгек (krzechek, krzechky), fragilis.

краса, pulchritudo, decór, κάλλος Epist. Jerem. seu Bar. 6, 23. безъ красы ἀσχημόνουσα Ezech. 16, 7. любивъ красѣ φίλόκοσμος Bar. 6, 8. in antiqua editione, in correcta vero красоголюбивъ. Olim въ день красы ἐν ἡμέραις νέων Sir. 24, 27. melius nunc во дни новоплодїи. красота septies in Psalmis legitur. красота селнаа со мною естъ Psal. 49, 11. pulchritudo (ὠραιότης) campi mecum est. красен, краснѣи, pulcher; псалтирь красен ѿ гдѣльми Psal. 80, 3. psalterium iucundum (τερπνόν) cum cithara. се что добро или что красно Psal. 132, 1. ecce quid bonum (καλόν), aut quid iucundum (τερпнόν)? Nec differt Psalt. Venetum, nisi quod post се addat нѣм, graecum δι post idѣ exprimendo. красен доброю Psal. 44, 3. speciosus forma, ὠραίος κάλλει. красно отроча ἀσείον τὸ παιδίον, venustum puerum, Vulg. elegantem infantem, Hebr. 11, 23. Et Act. 3, 10. при красныхъ дверехъ, ad speciosam portam,

ἐπὶ τῇ ὥρᾳ πύλῃ. At Cant. 5, 10. красен in antiqua editione est πυρρὸς, rubicundus, qui significatus a Russis duntaxat huic voci tribuitur. Recte itaque deletо красен hoc loco correctores чермен substituere. красити, крашѸ, оукраити, Iterat. крашаю ornare, comere, decorare. красите раки праведных Matth. 23, 29. ornatis (κοσμεῖτε) monumenta justorum. исходы оутра и вечера оукраиши Psal. 64, 9. exitus matutini et vesperae delectabis (τέρψεις). Apud Polykarпов красяся delectari, gloriari, τέρπειαι.

кросна Pol. Slovac. machina textoria, Russ. крошны plur. idem, Croat. крошна. 2) krosna Boh. sporta, corbis, Croat. крошна, Krachsen, machina ad portanda onera in dorso, Russ. крошна corbis, Serb. крошные plur. feretrum.

крыса Russ. mus rattus, Ratte.

кресати. Serb. Croat. Carn. excutere ignem, Pol. krzesac, Boh. krzesati. кресало Illyr. Croat. Carn. ignitabulum, Feuerzeug, Boh. krzesadlo, Serb. Slovac. кресиво, Pol. Mor. krzesiwo idem. At Croat. et Carn. крес vide sub крест.

креснѸ inusit., вскреснѸ, воскреснѸ, exurgere, resurgere. воскресни вже, surge (ἀνάστα) deus Psal. 81, 8. еда спай неприложит воскреснѸти, numquid qui dormit, non adjiciet ut resurgat (τὸ ἀναστῆναι) Psal. 40, 9. той воскресѸ мертвых, ipse surrexit (ἡγέρθη) a mortuis Matth. 14, 2. вскресити, воскресити, suscitare, excitare, Iterat. воскрешаю: аз воскрешѸ его, ego resuscitabo (ἀναστήσω) eum Joh. 6, 44. 54. оѸ воскрешает мертвых, pater suscitatur (ἐγείρει) mortuos Joh. 5, 21. In antiquo Apostolo 2 Cor. 4, 14. вскрѸшен, qui suscitavit, pro ἐγείρας, et вскрѸшит suscitat, pro ἐγείρει, in impressis vero воздвигнѸ et воздвигнет. воскресеніе (а воскреснѸ) resurrectio, ἀνάστασις,

triginta et octo vicibus in N. Test. legitur, **воскрешеніе** vero (α, **воскресити**) non nisi septies. Observavi autem in Mss. **вскрѣшеніе** quandoque etiam iis in locis, ex. gr. Matth. cap. 22. ter, in quibus nunc **воскресеніе** impressum est, **вскрѣшеніе** habet cod. Serbicus recentior. Serbis hodie **васкрснѣти**, **васкрснем**, exclusa ut solent vocali *е*, resurgere, **васкрсеніе** et **васкрс**, immo et **ѹскрс** pascha, **васкрсовати** et **ѹскрсовати** celebrare pascha.

крѣсла, f. Russ. sedes, sella, solium, Pol. krzesło, n. *Lehnstuhl*, *Armstuhl*.

краста porrigo, scabies, *Räude*, *Krätze*, Boh. chrasta, Russ. **короста**. Levit. 21, 20. **краты двѣа ѿора а҃г҃ра**, Vulg. jugis scabies. Serb. Croat. Carn. **краста** est crusta vulneris, *Schorf*, Serb. **крате** variolae.

кратель, m. **ὀρνυγομήτρα**, coturnix, Psal. 104, 40. Apud Polycarpow **ὀρνυξ**, coturnix. **придоша кратели и покрѣша полк** Exod. 16, 13. **ἀνέβη ὀρνυγομήτρα**, Vulg. ascendens coturnix cooperuit castra. Antiqua editio **весь полк**. Etiam tertio (in Vulgata quarto) libro Esdrae, qui e latino translatus est, cap. 1, 15. coturnix est **кратель**: **кратели быша вам въ знаменіе**, coturnix vobis in signo fuit. Dubitari igitur vix potest, per **кратели** interpretem Slavum intellexisse coturnices. Et tamen coturnix Serbis, Slov. et Carn. est **препелица**, Dalm. *prepeoka*, Pol. *przepiórka*, Croatis **плепелица**, Russis **перепелка**, Boh. *krzepelka*, mutato *п* in *к*. **кратель** vero, Russ. **коростель**, est *Rallus crex*, *Wiesenschnarrer*, Boh. *chrzastal*, *chrzastel* et *kr astal*, Pol. *chrosciel*, *chroscielec*.

крест, non nisi cum praepositione *ω* in usu: **ωкрест секе** circum se, **περὶ αὐτὸν** Matth. 8, 18. **ωбхождаше беси ωкрест** circuibat vicos in circuitu (*κύκλω*). Est ergo obsoletum **крест** idem

ac germ. *Kreis*, orbis, circuitus, inde Boh. okrsslek orbis. Pol. kres, krys, kres'lic huc trahi possint, sed serius a germ. *Kreis* deducta videntur. **окрестный** adj. circumjacens, qui circa est: **множество ѿ окрестных градовъ**, Act. 5, 16. multitudo vicinarum civitatum (*τῶν περὶ πόλεων*). **крест** crux, est pro **хрест**. **крестити** baptizare, Iterat. **крещаю**: **крещеніе** baptismus. **крещеніем** им же аз **крещаюся**, **креститася** Marc. 10, 39. baptismo quo ego baptizor, baptizabimini. Recte monet Alexijew, **креститася** esse dualem numerum futuri temporis, sed miror, quod addiderit, simili modo et alia verba inflecti secundum exemplar graeci sermonis, cum in scriptura sacra nullibi dualis graeci verbi occurrat. Neque asserere licet, Slavos inflexionem dualis numeri Graecis debere. **креститель** baptista, **крест** crux, Serb. **крст**, et **крстити**. In iis dialectis, in quibus **криж** pro **крест** viget, **крест** sumitur pro baptismo, Slovac. **krst**, Croat. Carn. **крст**, Pol. **krzest** et **chrzest**, Boh. **krzest**. Origo vocum istarum peregrina est, uti Germanorum *Christ*, christianus, inde olim *christen* baptizando christianum facere, quod Slavi mutarunt in **хрест**, **хрестити**, **крест-крестити**. Serbis phrasis **у крсту** est idem ac inter Christianos, in orbe christiano. Huc refer Carn. **крес** festum Joannis baptistae, solstitium aestivum, inde Croatis **крес** ignis festivus, strues lignorum incensa, ad quam saltus nocturni fieri solent. Solent autem ignes isti accendi in vigilia Joannis baptistae. **крещеніа чбаном** lotiones (baptismata) urceorum, Marc. 7, 8. est figurata locutio. Hebr. 9, 10. in antiquo Apostolo pro βαπτισμοῖς legitur **кръщеніи**, in Instrumentali plurali, nunc in impressis **в омывеніихъ** in ablutionibus. **крестильница** baptisterium, vas

in quod immerguntur baptizandi, in codd. Serbicis крстилица.

крошница dim. а крошна Jud. 6, 19. κόφινος, canistrum, sportula, refer ad кросна.

крѣшити, сокрѣшити, frangere, Иер. сокрѣшаю. исцѣли сокрѣшеніе ея (Ven. Ps. съкрѣшеніа ея) Psal. 59, 4. sana contritiones (συντρίματα) ejus. кость не сокрѣшится ѿ него Joh. 19, 36. os non comminuetur (συντριβήσεται, confringetur) ex eo. крѣшина Boh. Pol. Russ. rhamnus frangula L., *Faulbaum*. крѣшец dim. а крѣх: крѣшец Pol. Russ. minerale, metallum. Boh. крѣшец (Serb. крѣшац) соли frustum salis.

крѣшка Illyr. pirus, pirum, dim. крѣшница, vide supra грѣша.

карша vide in Lex. Russ.

крѣати, крѣало in Lex. Serbico.

крч Boh. caudex, stipes, *Strunk*, Pol. karcz, inde крчити Serb. Croat. extirpare, caedere sylvam, Pol. karczować. Serb. крченье, Croat. kerch (крч), izkerchenye, exstirpatio, caesio sylvae, rudetum, *das Roden*.

крч Slovac. spasmus, Russ. корч, Croat. Carn. керч, Boh. krzeč, Pol. kurcz; Serb. грч, mutato к in г. крчити Boh. contrahere, contorquere, Russ. корчить, Pol. kurczyć, Serb. грчити, contrahere, corrugare.

крчама Serb. Boh. сауона, Russ. корчама, Pol. карчама, Croat. Carn. inserunt quidem е inter к et р scribendo, sed in pronunciatione id elidunt discendo крчама. корчемник сауро; κάπιλος, Isai. 1, 22. Sir. 20, 27. Russ. et корчмарь, Serb. крчмар, Boh. krčmarz, Pol. karczmarz. корчемница taberna, трієх корчемниц, τριῶν ταβερνῶν Act. 28, 15. Sed in Apostolo an. 1324. legitur: трєи табьри, et quod praecedat до апискафора, ἄχρις Αππίου Φορέ, quod posteriores red-

diderunt: до аппиева торго. корчемствовати cauponari, i. e. corrumpere, adulterare. Hac voce usus est antiquus interpret ad exprimendam metaphoram *καπηλεύοντες* 2 Cor. 2, 17, licet in Apostolo citato vitiose *κρмчствдют* pro *κρчмствдют* scriptum sit; impressi nunc legunt не чистω проповѣдающіи (in antiquis editionibus проповѣдающе) слово бжїе, sublato tropo. *κρчим χαλκευς*, Vulg. faber aerarius, 2 Tim. 4, 14. legitur in Ms. antiquo, cui tandem vox *ковач* substituta fuit.

κρчаг, *κρчаг*, urceus, *Krug*, Isai. 5, 10. pro *κεράμιον* nunc legitur. Jerem. 35, 6. olim et nunc; Vulg. scyphos habet. In antiqua editione 1 Reg. 25, 18. *δύο κρчазѣ*, *δύο ἀγγεῖα*, in correcta *два сосѣда*, Vulg. utres. Serbis *κρчаг*, Slovac. *krčah* et *krčak*, Pol. *κρчак*, dim. *κρчачек*, Russis vero *κρчага* vas fictile pro linteis aqua fervida perfundendis, dim. et *κρчажка*, adhuc in usu sunt. Palkowič Slovacicum *κρчак* cum Russ. *коршок* (scribendum fuit *горшок*, quod est a *горнец* olla) male comparavit, et *κрк*? (cum signo interrogationis) apposuit. Linde *κρчак* cum *κρчма* comparare maluit, cum Germanis *Krug* sit urceus et caupona; etymon vero *κρча*, *korzen* statuit. Mihi neutrum probatur, cum *κρчак* ad *κρч* (caudex) referendum esse censeam.

κρεчет Russ. falco *gyrfalco*, *Geyerfalke*; Pol. *krzeczot*, alias *białozor*. *κρεчати* Croat. coaxare, Dalm. *krakotati*, Boh. *krzehotati*. *κρεч* calx Illyr. peregrinum est pro *вапно*. Boh. *κρεч* (*krzeč*) refer ad *κρч*, *κρч*.

κραγδй, apud Polykarpow, accipiter minor, nisus fringillarius; Alexjejew addit aliis esse idem, quod *κρεчет*. Croat. *κραγδаль*, Dalm. *κραγδлац*, Carn. Vind. *κρεγδл*, *κραγδл*, *κραγδлч*, Boh. *krahujec*, *krahulec*, Pol. *κρογδлец*, falco nisus, *Sperber*.

крѣг Russ. Serb. Croat. circulus, orbis, sphaera, circumferentia, gyrus, cyclus, discus, Boh. kruh, Pol. krąg, plur. kręgi, mutata vocali u in a, ut solent. крѣг мѣдан in Ms. antiquo 1 Cor. 13, 1. est κυμβαλον, in impressis кумбала. крѣглаый rotundus. Olim Cant. 5, 14. ρυγες εγω крѣглаѣ, χεῖρες αὐτῆς τορευταί, Vulg. manus illius tornatiles, nunc вкточены in plur. вкрѣглаый ab вкрѣг, et вкрѣжный, et вкрѣжити, et вкрѣженіе. Psal. 139, 10. глава вкрѣженіа их, caput circuitus (κυκλώματος) eorum.

крѣг, Boh. krhy in plur. lippitudo, krhawy lippus. Slovac. krhla cupa lignea.

крѣг, vide Boh. krzehk, krzehky, krzehot, okrehky in Lexicis et supra Slav. креждевати. Confer tamen et Croat. kerhek (крѣк) et kerssliv (кршлив) fragilis, debilis.

кроха, крошка, крошѣ, vide in Lex. Russicis. Affinia sunt крѣх, крѣшити. At Carn. крохотати est cachinnari, grunnire. Confer Boh. хрохтати et крохтати. Dalm. хрокати.

крѣх, quod mihi a крѣю seu крою, scindo, formatum videtur, fragmen, frustum Russ. et Pol., inde dim. крѣшец, Serb. крѣшав, quod vide supra sub крѣшити. оукрѣх fragmentum Matth. 14, 20. взяша избытки оукрѣх, tulerunt reliquias fragmentorum (τῶν κλασμάτων). Erat itaque крѣх хлѣба frustum seu fragmentum panis; nunc крѣх (omisso хлѣба) significatu panis viget apud Dalmatas aliosque Illyrios, apud Croatas, Carniolas et Vinidos. In Bibliis vero Slavonicis, apud Boh. Mor. Slovac. Lusatas, Pol. et Russos panis est хлѣб, Serb. лѣб. А крѣх est крѣшити in frusta comminuere. Confer et крѣхати.

крѣхати (apud Vukium крѣзати) et крѣшити frangere, Croat. kerham, kerssem (крѣем), et kerhek (крѣк) fragilis.

крѣхати

крѣхати 2) tussire (de equis), Boh. крѣхлати.

крѣхый 3) Bohemis laevus, sinister.

кракати, кракам, Croat. Pol. crocitare, Boh. кракати et крокати, Carn. крокати, Illyr. гракати, Serb. грактати, Russ. гракаю, apud Polykarpow et кракаю. Croat. кракорим gracillare, Boh. кракорам, Pol. крекорам et крокорам.

крок Boh. Pol. gradus, gressus, passus. Boh. et крочей, Serb. Illyr. Croat. Carn. корак, корачай, Serb. et кораклай. крочити Serb. Boh. Pol. gradi, incedere, (Boh. Iterat. крачети), Serb. Illyr. Croat. Carn. корачити, Iter. корачати.

кроква Boh. Pol. et крокев (Pol. krokiew), canterium, telamon, *Sparren*, Carn. krokla. Vide et krokvice, Pol. krokiewka, et krokewnice in Lexicis.

крока subtegmen, trama, in Lexicis notatur ceu vox slavica, est autem omnino graecum κρόκη. Nec alibi nisi Lev. 13, v. 48 et sequentibus in plurali (pro antiquo κροκί) legitur. Vide p. 236.

крѣк Pol. крѣчек dim. corvus corax, Boh. крѣвѣц, Carn. крокар. Confer кракати, крокати, et Boh. крѣкати, Russ. apud Polykarpow крокати. крѣк 2) vide sub крѣк.

крѣк Boh. collum, Pol. inserto a: карк, dim. крѣчек, Pol. карчек, Lusatis kérk, kyrk. Slavis meridionalibus врат; Croatae tamen et крѣк norunt. Serbis крѣкача gestatio in dorso manibus collum amplectentibus.

корконосый ρινότμητος, fissis naribus, ut explicat Alexjejew, additque vulgare кѣрносый, i. e. naso curto, naso mutilus. An non potius legendum корконосый, cum Serbis крѣнити sit diffindere, крѣма et крѣньо homo auribus mutilus, крѣньорог mutilus cornu. Levit. 21, 18. κολοβορῖν in antiqua editione redditur корн, in

cor-

correcta vero **корносый**, curto naso, quod utique contractum est ex **кормоносый**. Slovacia **крква** est ruga, plica, **крквати** corrugare, plicare.

керкати, **керкнѣти**, Russ. **pipire**, gallinarum pituita laborantium vox.

крека Serb. clamor gallinarum, ranarum. **крекета-ти** coaxare, **крекетѣша** coatrix i. e. rana. Pol. **krzektać**, Boh. **krzehotati**.

крик clamor, Boh. **krzik**, Pol. **krzyk**, Lusat. **кшик** mutata, ut solent, post к litera р in sibilantem, Carn. **крик** et **крич**, Croat. **крич** et **крика**. **крикѣн** Russ. clamor homo, *Schreyhals*, Boh. **krziklaun** (**krziklun**), Pol. **krzykała**, **krzykayło**, **krzykacz**. **кричати**, clamare, ejulare. Marc. 5, 38. **видѣ моувѣ**, **плачѣщїа** и **кричашїа** **многѣ**, vidit tumultum, flentes et ejulantes (*κλαίοντες καὶ ἀλαλᾶζοντες*) multum. Matth. 15, 23. in Ms. **кричит** (*κράζει*) pro **звѣст**. Dan. 13, 26. olim **кричанїе** (*κραυγή*), nunc **клич**.

кракати Russ. tetrinnire (anatum), **краква**, **кракѣша**, anas. Confer **крека**. Pol. **krzekam**. subo (de suibus).

крюк Russ. uncus, uncinus, dim. **крючек**. Pol. **kruczek**. Exod. 27, 10. **крючки** их, *οἱ κρίκοι αὐτῶν*, et iterum v. 11. in correcta editione; in antiqua vero *κρίκοι* sunt **обѣди**, i. e. absides, curvaturae. **крючити** curvare, **крючитиса** incurvari, et alia derivata a **крюк** vide in Lex. Russ.

кѣдерь, plur. **кѣдри** Russ. crispī capilli, *Locken*, Carn. **koder**, et **kodra**, cincinnus, Boh. **kaderz**, Pol. **kędzior**, plur. **kędzierze**. **кѣдрѣв**, **кѣдрѣвый**, crispus, Serb. **кѣдрѣв**, Carn. **кѣдрѣст**, **кѣдрѣвец**, Boh. **кѣдрѣнатый**, **кѣдрѣна**, *Krauskopf*, alias et **кѣчера**, *kaderzawek*. Cant. 5, 11. *βόσφυχοι αὐτῆς ἐλάται* reddit correcta **власы** **ѣгѣ** **кѣдрѣвы**, antiqua editio **широки** i. e. lati, Vulg. **comae** ejus sicut **elatae palmarum**, Supra

р. 105. кѣдри ad кѣд retuli et recte quidem, cum р in fine vocis кѣдри formativa esse videatur, uti ль, ла in кѣдѣль, кѣдѣла, pensum lini, Croat. Boh. etiam stupa, et ла in kudła Pol. Slovac. villus, *Zote*, kudłaty Pol. villosus, *zotig*. Nec occurrit radix ulla sub к tribus consonis constans, quarum media sit д aut т.

ктырь asilus, tabanus, *Bremse*, Russis duntaxat nota vox, e quorum Lexicis eam Stulli hausit et Lexico suo Illyrico inseruit, eamque per utecsiscte (утечиште) et asylum explicavit, asylum (tabanum) male in asylum commutando.

кѣзнь, кознь, insidiae, technae, machinatio, fraus. противѣ кознем дѣволомским Ephes. 6. 11. adversus insidias (μεθοδείας) diaboli. Ibid. 4, 14. ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης, в коварствѣ козней лщеніа in astutia ad circumventionem erroris, in (veteratoria) versutia ad insidiosе fallendum. Nec alibi in Novo Testamento haec vox legitur. Polykarpow habet etiam козневатый insidiosus, кознѣтвѣю insidiari, technas struere. Alexjejew citat кознѣваніе (quod supponit verbum кознѣвати), кознѣдѣйствіе et кознѣдѣйство, кознѣгласник comoedus, ludio. Praepropere vocem кознь supra р. 106. ad кѣю retuli. Distinguendae certe voces кѣзнь et кознь. Illud res ex auro aut argento fabrefactas, germ. *Geschmeide*, significat et a кѣю, uti Pol. kuz'nia, Russ. кѣзница, officina fabri, et кѣзнецъ, derivatum est. Distingui etiam debet кознь a казнь puniatio, castigatio. Hoc enim, contractum ex капзнь, a verbo каати aptius deducitur, quam a казати uti Palk. in Lex. Boh. visum fuit. Unde vero vocem кознь derivem, nondum mihi liquet. Si нь formativa sit, certe ad radicem кѣз, коз, seu кѣз cum vocali ambigua et mobili referenda erit. In codd. Serbicis enim nunquam кознь,

sed

sed semper **къзнь** scribitur. Nec aliud quidquam occurrit, quo vox **кознь** illustrari possit, quam Russ. **козѣн**, gen. **кознѣ**, talus seu ossiculum, quo pueri ludere solent. Confer Boh. **костка** alea. A ludo facilis transitus ad technas, insidias.

кость, f. os, ossis, *Knochen*, *Bein*. Psalm. 101, 4. **късти моѧ ꙗко сѣшило сохощасѧ**, (Psalt. Ven. **късти моѧ ꙗко соушило съхощесе**), ossa (**ὀσᾶ**) mea sicut cremum (**φρύγιον**) aruerunt. Hebr. 3, 17. **късти ꙗꙗла**, Vulg. corpora, in antiquo Apostolo **оуды**. Si slavicum **кость** cum lat. os conferas, **тъ** formativa videri possit, quae syllabae radicali **ко** accesserit; at si cum graec. **ὀσέον** compares, **тъ** tertiam radicalem esse censebis. **кость** pronunciant Russi, Moravi, Slovaci, **kośé** Poloni, cum quibus faciunt Lusatiae utpote Lechitarum gens; Boh. Illyr. Carn. **кошт**. Carn. et kult, gen. **košti**. Diminutiva Pol. Boh. **костка**, **косточка**, Russ. **косточка**, Croat. Serb. **кошчица** (**кошица**), augment. Russ. **костица** et alia derivata vide in Lexicis.

коштер Serb. stannum, *Zinn*, est e graeco **κασσίτερος**.

къст Russ. frutex, virgultum.

кисть Russ. conus, apex; fasciculus, penicillum, *Quaste*, *Büschel*, Pol. **kiśé**, dim. **kistka**.

кистень Russ. cestrum, cestus, clava, Pol. **kiścień**, **kieścień**.

кошѣны plur. Ephes. 5. 4. **бѣсловіе или кошѣны** stultiloquium aut scurrilitas (**ἐντραπείλια**), apud Polykarpow **кошѣнник** sannio, jocator; **кошѣнство** nugae, facetiae, joci; **кошѣнствѣю** jocari, ludere, cavillari.

къша tentorium, tabernaculum. Num. 24, 5. olim in plur. **къша твоѧ**, **σκηναίσῃ**, nunc **къши твоѧ**. **къшепотченіе** tabernaculorum fixio, sce-

цорегія.

норегiа. кѣцник σικνίτης. Serb. кѣѣа, Dalm. kucha domus.

кшик, ксик, Pol. sibilus, kszukać, ksykać, sibilare.

§. 8. Ex indiculo radicalibus syllabis sub quolibet litera subjuncto facile perspicies, significatum vocum classis tertiae, quae tribus consonis constant, non solum a prima et secunda, sed etiam a tertia radicali litera pendere. Differunt certe млаа juvenis et млаа malleus, хлѣб stabulum et хлѣб panis, праг limen et прах pulvis; прѣст (перѣст) digitus et прѣтъ (перѣтъ) terra. Ipsa etiam vocalis, fixa nimirum et immobilis, significatum determinat. Aliud certe est храм domus, aliud храм claudus, aliud драг carus, aliud драг amicus. Quis audeat syllabas праг, прѣг, прѣѣ, прѣѣ, прѣѣ, прѣ (перѣ), et derivata ab iis confundere? Postulant quidem Substantivorum formae, quae a verbis significationem petunt, aliam subinde vocalem, sed mutatio haec, cum secundum analogiae leges fiat, non est arbitraria. Igitur плѣт а плѣтъ sub плѣт, грѣк а грѣкъ sub грѣк, грѣм а грѣмѣти sub грѣм, звѣм а звѣмѣти sub звѣм, влѣк (облѣк) а влѣкъ sub влѣк, мрѣз а мрѣзнѣ sub мрѣз comprehendi existimanda sunt.

Consuli possint, quae in primis lineis ad conficiendum universale Etymologicon slavicum (*Entwurf zu einem allgemeinen slavischen Etymologikon*) Pragae, 1813. §. latius exposuimus.

§. 9. Quamvis non ignorem, quasdam radices classis tertiae ad secundam reduci posse, aliquot etiam omissas esse, licebit tamen numerum earum inire. Comprehendit autem classis tertia octingentas septuaginta octo, classis secunda sexcentas quinquaginta quinque, prima septuaginta duas syllabas radicales, quibus fundamenta etymologiae slavicae innituntur. Numeramus enim sub

a	in Cl. I.	3	in Cl. II.	23	in Cl. III	9
а	-	2	-	28	-	8
б	-	5	-	42	-	31
в	-	6	-	32	-	42
г	-	5	-	56	-	76
д	-	4	-	44	-	18
е	-	7	-	24	-	2
ж	-	2	-	63	-	8
з	-	5	-	52	-	3
и	-	4	-	31	-	36
к	-	5	-	45	-	56
л	-	3	-	20	-	13
м	-	4	-	15	-	15
н	-	5	-	55	-	148
о	-	2	-	13	-	21
п	-	-	-	-	-	27
р	-	1	-	7	-	10
с	-	4	-	18	-	37
т	-	-	-	26	-	33

χ	in Cl. I.	1	in Cl. II.	19	in Cl. III.	89
κ	-	-	4	-	-	153
			<u>72</u>		<u>655</u>	<u>878</u>

Summa omnium 1605.

§. 10. Non possum silentio praeterire egregios conatus illustrissimi Academiae Russicae praesidis Alexandri Шишков, viri mihi multis nominibus colendi, quibus ille conficiendo Lexico Russico etymologico, tam in notitiis (извѣстїе) Academiae, quam in arboribus vocum (дерева слов) summo labore concinnatis, Petropoli 1819. praelusit. Arbor radice мр in 25 genicula (колѣна) quasi stirpes dividitur, et e geniculis orti rami seu frondes (вѣтви) ex utraque parte stipitis exhibentur. колѣна hoc ordine se excipiunt a radice мр ad verticem progrediendo: 1 мрѣ, 2 мерлѣха, 3 смрад, 4 смерд, 5 смородина, 6 мерзость, 7 мрак, 8 смерчїе, 9 морщѣ, 10 сморчок, 11 морошка, 12 смѣршїй, 13 хмѣрю, 14 мравїй, 15 мѣрава, 16 мѣрлычѣ, 17 маргаю, 18 мараю, 19 морковь, 20 мраз (мороз), 21 море, 22 морж, 23 мрежа, 24 мир, 25 мїр.

Simile quid jam tentatum antea fuit a clariss. Samuele Linde in Principiis etymologiae, quae linguae Polonicae Lexico, praestantissimo aequae ac locupletissimo, praefixit. Primum exemplum, quod

pro-

profert, praebent radicales M-r, ad quas ille sequentes decem voces cum earum derivatis refert 1 Mara, 2 Mrok, 3 Murzyn, 4 Morze, 5 Mrug, 6 Miara, 7 Mor, 8 Marznąé, 9 Smrod, 10 Mruk. Secundum exemplum praebent radicales M-g, M-k. Tertium L-c, L-s, L-z; quartum Chr, Chr-ch, Kr-k, Chr-s, Chr-b, Chr-p, Kr-b, Kr-p; quintum radicales Pr, P-r, P-rz; sextum T-k; septimum denique Ch, quo non solum Chuch (quod est germ. *Hauch*), sed etiam Duch spiritus (quod sine dubio a Du, duju, formatum est) et chcieé (хотѣти, velle) retulit. At ille veritati indagandae impense deditus principiis, quibus etymologiae systema legitimum superstrui debet, denuo examinatis, et pensi habitis aliorum sententiis certe jam perspexerit ipse, quam multa precario sumantur in determinando generali significato unius aut duarum literarum, in pluribus vocibus obviarum, neglectis reliquis radicalibus, quae simul conjunctae vocem ita constituunt, ut a complexu omnium notio et significatio pendeat. Mihi quidem semper visum est, si numerus radicum ultra, quam oporteat, minuatur, nimis coacte reducendo radices plurium literarum ad alias simpliciores, etymologiae fundamenta labefactari potius quam firmari.

Utinam aliter mihi sentire liceret de arboribus etymologicis, quarum structuram exponere coepi. Secundae arboris radices sunt кр, гр, χρ, neglecto prorsus discrimine literarum к, г, х; genicula (КОЛѢНА) centum triginta duo, quorum primum кракая, supremum seu ultimum хворать. In notis, quae elucidando nexui et originibus vocum a communi radice deductarum destinatae sunt, multa sunt, quae probare non possum. Cui verisimile videri possit, peregrinum грощ (e lat. grossus) a slavico verbo грѣхочѣ; aut кристаль, etsi ore vulgi in хрусталь mutatum sit, а хрустѣть recte deduci! Cui persuaderi possit, ut alia taceam, гора а гром, а гора vero град, гордый, горк, грьда, грьда, громада, гриба, града, градь, гребъ orta esse. Tertia arbor e radice тр excrescens e 77 geniculis ramos diffundit. Istorum primum seu infimum est треуѣ, secundum треская, tertium стрекочѣ, quartum стриж etc. Extrema duo in apice summo sunt 76 ость, cum ramis остіе, unde остен, остистый, et 77 ось cum ramo sinistro оселина, unde frondes осит, осистый, et dextro подчоска, unde frondes подчос, подчосина. Si jam quae-ras, qua ratione ость, ось cohaereant cum radice тр, in notis doceberis, ос ab ость, ость ab острый, quod praecedit, orta esse. Atqui in острый, meo quidem iudicio, literae тр non sunt radicales,

sed

sed utraque, aut saltem *р*, est servilis, quae voci *отъ* accesserit. *отъ* autem ab *отъ* ope *тъ* formatam et ad secundam classem referendam facile admiserim. Non igitur *отъ*, *отъ* ab *отъ* resecto *тъ* enata censi possunt, sed potius *отъ*, acutus, ope formativae adjectivorum *р*, ab *отъ* et hoc ipsum ab *отъ* axis, ceu primo elemento deducendum est. Confer *отъ* cum lat. axis, acus, acutus, quorum radicalis syllaba AC Slavico *отъ* respondet. Sic et *отъ* in *отъ* cum latino OC in octo comparare licebit. Slavi enim pro *к* aliarum linguarum amant *с*: *вѣкъ* vicus, *дѣсѣтъ* decem, *дѣкъ*, *пракъ* porcus, *прохити* precari, *писа-ти* pingere, *пикъ* pictum.

Caput II.

Functiones literarum servilium:

§. 11.

Quae augendis a fine syllabis radicalibus serviunt literae, serviles dicuntur. In Substantivis *юность*, *юнота*, *юноша*, ab Adjectivo *юн* derivatis, augmenta *отъ*, *отъ*, *оша* significatum modificant. *раба* ancilla a *рабъ* servo solum genere differt. *сѣдъ* est iudicium, *сѣдити* judicare, *сѣдѣа* iudex. Itaque functiones servilium variae sunt. Serviunt autem vocales tam solidae, quam liquidae generibus

et numeris designandis, casibus flectendis, Verborum modis et temporibus formandis.

Genus femininum in singulari signatur vocalibus a et ѣ, neutrum vero vocalibus o et е.

(a)

Masc. - ѣ	Fem. - а	Neut. - о
т	та	то
ов	оба	обо
сам	сама	само
ѣаа	ѣааа	ѣаоо
ѣан	ѣана	ѣано
пѣт	пѣта	пѣто
ведом	ведома	ведомо

Typum huic sequuntur partes orationis omnes generis capaces, nimirum Pronomina, Substantiva, Adjectiva et Participia, quorum masculinum consonis solidis finitur. Sic сѣсѣда а сѣсѣдѣ, вѣсѣа а вѣсѣѣ; свѣтъ sanctus, свѣта sancta, свѣто sanctum. Si vero masculinum in consonam affectam seu liquidam, aut in ѣ desinat, pro а amat femininum ѣ, pro о neutrum е.

(b)

Masc. - ѣ	Fem. - а	Neut. - е
тѣй	тѣа	тѣе
вѣѣ	вѣа	вѣе
наш	наша	наше
тоѣ	тѣа	тѣе

Sic

Sic вола, вѣра, дѣша (дѣша) etc. отень, отна, отне. Vocalis и pro а non nisi in paucis superest: си haec а съ, мати mater, дѣри filia, Russ. доч; in Comparativis post ш и ц: кмши, имѣши. Neutra in а desinentia, ut праца porcus, vide in formis Substantivorum.

§. 12. In duali Masculinum signatur vocalibus а et ѣ, Femininum verò et Neutrum vocalibus ѣ et и.

(a)	
Masc. - а	Fem. et Neut. - ѣ
дѣа	дѣѣ
оба	обѣ
сына	оуѣтиѣ
вѣдѣа	вѣдѣѣ
вѣдѣта	вѣдѣтѣ
знаѣа	знаѣѣ

Sic etiam in Praeteritis simplicibus видѣѣхѣа, видѣѣхѣѣ; видѣѣста видѣѣтѣѣ.

In libris minus antiquis, Russorum et Polonorum more, neutra desinunt in а: дѣа лѣѣта pro antiquiori flexione, quam Bohemi servarunt, дѣѣ лѣѣтѣѣ; дѣѣ стѣѣ.

(b)	
Masc. - а	Fem. et Neut. - и
ноѣа	мрѣѣжи
коѣа	оуѣши
корѣѣа	очи
слѣѣпѣа	плѣѣщи

Sic

Sic et вѣжди palpebrae. Pro а post sibilantes nunc scribi а: ножа, коша, слѣпца, in Introductione p. 12 et 25 monuimus.

§. 13. In plurali vero genera notantur hoc modo:

(a)		
Masc. - и	Fem. - ы	Neut. - а
они	оны	она
сами	самы	сама
овни	жены	оуста

(b)		
Masc. - и	Fem. - а	Neut. - а
бси	бса	бса
мои	моа	моа
отци	овца	пола

Gerundivi plurales amant е in omni genere: дающе, давше. Substantiya masculina saepe е et ѣ, feminina vero, quorum singularis in consonam liquidam desinit, и petunt: кости ossa, а кость.

§. 14. Flectendis obliquis casibus Nominum serviunt vocales omnes: Vocativo е, и, ю; Accusativo feminino ъ, ю; Genitivo а, т, е, ы, и; Dativo ъ, ю, ѣ, и. Locali ѣ, и. Accusativo et Instrumentali plur. ы, и.

§. 15. In verbis formandae personae primae singulari servit ъ et ю; formando Imperativo post consonam и, post vocalem ѣ.

§. 16. Cum consona praecedente coalescens й seu ъ formandis Adjectivis possessivis servit. Diphthongi autem seu syllabae in й finitae

ай,	ой,	оуй,	ѣй
гай,	ей,	—	ій

formandis Nominibus adhibentur. Notanda vero praeprimis terminatio definita seu emphatica Pronominum et Adjectivorum ой, ѣй, ій:

свой	своѣ	свое	suus, sua, suum.
—	своа	свое	
сій	сіа	сіе	hic, haec, hoc.
кѣй	каа	кое	quis, quae, quod.
вторѣй	втораа	второе	secundus, a, um.
третій	третіа	третіе	tertius, ia, ium.
нищій	нищаа	нищек	egenus, a, um.
—	нищаа	нищее	

§. 17. E consonis serviunt, assumendo ante se, subinde et post se, vocales, casibus Nominum flectendis tres: м, г, х. Et quidem

м

Substantivorum Instrumentali ом, ем; Dativo plurali ам, ом, ем; Instrumentali plur. ами, ми; Adjectivorum Dativo singulari омѣ, емѣ; Locali ом, ем; Instrumentali singulari et Dativo plurali ѣм, им; Instrumentali plurali ѣми, имѣ.

Г

Adjectivorum Genitivo аго, ого, его.

Х

Substantivorum Locali plurali ах, ох, ёх. Ad-
jectivorum Genitivo et Locali plurali ах, их.

In Pronominibus personalibus мѣ and вѣ in Ge-
nitivo et Locali, pro х locum habet с: нас, вас. In aliis
х: их eorum, въ них in iis.

Huc pertinent об seu еб, еб, ен, ер, ат, ес, seu aug-
menta epenthetica variorum casuum.

§. 18. Derivationi Nominum eorumque for-
mis constituendis serviunt ъ et consonae om-
nes, unicum н si excipias. Frequentius tamen
hic munere suo funguntur в, н, л, р, т, с, к, et
conjunctim ось, ство et ствѣ, еск, иш et ише,
quam reliquae.

§. 19. Verborum personis signandis adhiben-
tur м, т, с et ш, ст, х. In duali ва, вѣ. Participiis
formandis м, н, л, т; Infinitivo ти, Supino т
(тѣ, non тѣ); Gerundivis в, ш, ц.

§. 20. Est itaque aliquarum servilium conso-
narum triplex functio, aliarum nonnisi duplex,
nonnullarum duntaxat simplex.

Servit enim

ъ (seu ѣ cum consona praecedente coalescens) in
derivatione Nominum, ѣ praecedente vocali
in formatione Imperativi. Confer supra и.

в

- в in derivatione Nominum, formatione Gerundivi, augmentis casuum.
- к in derivatione Substantivorum (ка, ока), augmento casuum in Pronominibus тебе, себе; тебѣ, себѣ.
- м in derivatione Nominum et Adverbiorum, in formatione Personarum et Participii passivi, in flexione casuum.
- н in derivatione Nominum, formatione Participii passivi, et Futuri (нѣ), augmento casuum (мене).
- л in derivatione Nominum et Adverbiorum, formatione Participii activi.
- р in derivatione Nominum et augmento casuum.
- д in derivatione Nominum et Adverbiorum.
- т in derivatione Nominum, in formatione Personarum, Infinitivi, Supini, Participii passivi, et in augmento casuum.
- з in derivatione Substantivorum (знь).
- ж in derivatione Substantivorum.
- с in derivatione Substantivorum (снь), in formatione personae secundae (сн про шн), in augmento casuum (сѣ), in flexione Pronominum (с pro х: нас, вас).
- ш in derivatione Substantivorum, in formatione Comparativi (шій); in formatione personae

secundae (шн), personae tertiae Praeteriti
ше, ша, Gerundivi praeteriti (шн, ше).

щ in derivatione Substantivorum (ищ, ище); in
formatione Gerundivi (щ, ащ).

ц in derivatione Substantivorum (ец, ица, це).

ч in derivatione Substantivorum.

г in derivatione Substantivorum, in flexione Ge-
nitivi Adjectivorum et Pronominum (того,
кого).

х in derivatione Nominum, in formatione primae
personae singularis (х), et tertiae pluralis Prae-
teriti (хѣ), in flexione Localis pluralis.

к in derivatione Substantivorum et Adjectivorum
(к, ак, ака, ок, ек, ѣк, ик).

Quas vocales petant aut admittant ante se sin-
gulae hae serviles consonae, quando syllabae ra-
dicali affiguntur, locis suis plenius exponetur.
Aliae enim plures admittunt vocales, aliae pauci-
ores. в exempli causa amat а, о, е, и, hinc ter-
minationes аб, об, еб, иб, fem. ава, ова, ева,
ива, neutr. аво, ово, ево, иво, duntaxat usitatae
sunt et non aliae. Plures admittit litera н, hinc
ан, он, оун, ѣн, ин, аи. Omnia ab euphoniae
legibus pendere, ubique clarum fiet.

Caput III.

De nomine substantivo.

§. 21.

Forma Substantivorum prima.

Substantiva, quae puro etymo seu syllaba radicali nuda constant, veram Primitivorum formam exhibent, uti **ѡѡ** deus, **зѡѡ** dens, **ноѡ** nasus, **моѡ** pons. Eandem formam prae se ferunt Abstracta multa, quae a Verbis significationem petunt, uti **лоѡ** venatio, piscatio, а **лоѡ**вити, **поѡ** sudor а **поѡ**тити, **сѡѡ** judicium а **сѡѡ**дити, **граѡ** urbs а **граѡ**дити. Huc referri possunt et alia, nulla adhuc servili litera in fine aucta, quamvis a verbis, mutata etiam vocali, deducta sint, uti **тоѡ** а **теѡѡ**, **броѡ** vadum а **бреѡѡ**, **плѡѡ** serpes а **плѡѡ**ти, **мрѡѡ** gelu а **мрѡѡ**ти.

Compositorum eadem est ratio, siquidem re-
jecta praepositione simplicium primitivorum faciem referant, uti **икѡѡ**, **ѡѡ**раз, **спѡѡ**, **возрѡѡ**, **ѡѡ**лак, **востѡѡ** etc.

Character hujus formae primae est ѡ, seu consona finalis solida, nimirum в, б, п, м; н, л, р; ѡ, т; з, с; г, х, к. Continet haec forma non nisi Masculina:

леѡ leo, **лоѡ**, **ѡѡ** prodigium, **гнѡѡ**, **мрѡѡ**,
хлѡѡ, **воѡѡ** magus.

коб faba, лоб cranium, Russis frons, раб,
рѣб, раб perdix, дѣб quercus, зѣб dens, хлѣб,
граб, гроб, горб, шшиб cauda.

поп, пѣп umbilicus, потоп diluvium, сѣп,
шкоп, кѣп; сноп, столп, заклеп, трѣп, строп,
стрѣп, серп, чреп, оукроп.

оум, разѣм intellectus, лом, дом domus,
дым fumus, сѣм silurus glanio, шѣм, гѣвор, шлем,
холом, гарем, срам, гром, храм.

лен linum, сан dignitas, officium, сон som-
nus, сын filius, чин, кон, закон lex; звон, чѣан,
плѣн, слон, члан seu член, чѣан, клен; вран cog-
vus, дрен, терн, серн capreolus, чрен, хрен.

ил argilla, вол bos, пол sexus, пепел cinis,
мѣл, дол, тѣл, тѣл, тыл, посол legatus, кал, кол
жѣпел, стол, оугл angulus.

вар aestus, свар, сокор, спор, пир convivium
мор, мир рах, мѣр mundus, раздор, позор, пре-
зор, зазор, жар, жир, сѣир caseus, кѣр; дѣор, при-
твор, затвор, сѣвер, бѣор, копр, комар, одр lec-
tus, бисер, вечер, вагр (багор).

аѣ infernus, ѣѣ membrum, пѣѣ venenum,
виѣ, шѣѣ (шѣѣѣ), неѣѣ sagena, запаѣ occasus,
меѣ mel, леѣ glacies, люѣ, раѣ series, роѣ genus,
аѣѣ, саѣ, сѣѣ, сѣѣѣ vas, сѣѣѣѣ vicinus, гаѣ rep-
tile, гоѣ tempus, Russis annus, хоѣ, захоѣ oc-
casus; оваѣ, споѣ, спѣѣ, елѣѣ, плоѣ, слѣѣ, глаѣ,
хлаѣ,

хлад, бред, брод, прѣд, смѣд, трѣд, град, о-
корд, бѣд, арозд, грозд; стѣд, стѣд, шѣд
gigas.

(вѣт) оувѣт, ѡвѣт responsum, завѣт foedus, совѣт consilium, вѣт promissio, пот sudor, мот, сот favus, подмет, ѡмет ora vestimenti, причет, кот catus, кит cete; свѣт, цвѣт, плат, плот, ѡплот, верт, клеврет, сѣврат, порт, хвост, пост, ѡпѣт dimissio, мест, мост, лист, лѣст, раст, вѣзрост aetas, перст, хвост, крест, шит, скот, скѣт.

(оуз) сооуз conjunctio, воз vectura, вѣз ultimus laevis Pall. *Rüster*, раз, ѡраз imago, оуказ, слѣз, мраз, рогоз.

оуѣ mystax, вѣѣ daemon, спас salvator, пѣс canis, нос, принос, лѣс vulpes, лѣѣ sylvia, тис, оужас, прежас, час, кос, обѣс, квас, гнѣс, влас, глаѣ, клас, оуѣрѣ sudarium, парѣ velum, перѣ, трѣс.

юг auster, вѣг fuga, cursus, залог, слог syllaba, лѣг lucus, рог cornu, нѣдѣг, ѡжег, оужиг, подбиг; омег Russ. *cicuta virosa*, снѣг, долг, триг, браг, подверг, изверг abortivus (*ѣтрома* 1 Cor. 15, 8.) врег, праг, прѣг, сѣпрѣг jugum (boui), Russis conjux (maritus), дѣг, торг, кѣг, стог, стѣг, стаг, ковчег.

ѡбѣх, пах, мах vibratio (ensis), мох, мѣх uter, лѣх Lechita, чѣх Bohemus; чпаг, слѣх, по-

сѣх

слѣх testis (auritus), орѣх, берх, прах, страх, грах, грѣх, крѣх, оукрѣх.

паоук aranea, навѣк, вѣк, бок latus, вѣк taurus, вѣк fagus, мак, паравер, замок, лѣк arcus, лик chorus, рак cancer, шрок, пророк propheta, отрок puer, рык rugitus, ток, поток rivus, тѣк adeps, сок succus, сѣк nodus arboris; звѣк, внѣк, шблѣк nubes, волк lupus, полк, толк, злѣк, шелк, клѣк, брѣк, прок, мрѣк, примрѣк, стѣк, вѣк, пѣк, мѣк, тѣк. Adde пзѣк, сѣсѣк.

Quae a verbis deducta sunt, amant vocalem latiore, nimirum о pro е: вода веда, ход а шеда. Subinde vero а aut о inter radicales consonas inseritur: вар а вѣти, смрад а смрадѣти, мор а мрѣти; жир est potius ab Iterativo жирати, quam а жрѣ formatum.

(a) Voces, quas hic consona solida terminari diximus, notantur in libris a Russis editis signo ѡ. Hinc Grammaticorum regula, ea esse masculina, quae signo ѡ terminantur. Verum nos Introductionis pag. 21. monuimus, post solidas consonas ubique supponi ѡ, ubicunque ѡ lene locum non habet.

(b) Quae hic fortasse desideres, uti ров, кров, ков, зрак, смѣх, дѣх, воздѣх et alia, haec inter Derivata sub formativis suis quaerenda sunt. Nam ров а рѣю, кров а крѣю, ков а кѣю sub в, зрак а зрѣти sub к, дѣх а дѣю sub formativa х collocanda erunt.

Forma Substantivorum secunda.

§. 22. Character formae secundae est diphthongus seu ѣ post vocalem, aut consona finalis affecta

affecta seu liquida, nimirum вѣ, бѣ, пѣ, мѣ, нѣ, лѣ, рѣ, дѣ, тѣ, зѣ, сѣ, et densiores sibilantes ж, ш, щ, ч, post quas ъ subintelligi debet, etiamsi non scribatur, cum crassum ѣ natura sua nunquam admittere possint. Continentur autem sub hac forma Masculina et Feminina.

Masculina sunt:

оуѣ р. 30, вой exercitus, лоѣ sebum, рай paradisus, роѣ examen arum; змѣй draco, зноѣ 139, строй, край, кроѣ.

червь vermis 185.

голубѣ columba, шнибѣ cauda.

воплѣ pro вопѣ clamor, а вопѣю; сиплѣ scarabaeus melolontha, *Maykäfer*.

пенѣ stipes, ланѣ, gen. лана, trágelaphus Deut. 14, 5. линѣ cyprinus tinca, денѣ dies, конѣ equus, огнѣ ignis, окнѣ perca.

моль tineä, хмель 211, тополь 133, оуглѣ carbō, дреколѣ fustis. Adde жеравлѣ grus, кораблѣ, et Russ. рублѣ, in quibus лѣ est paragogicum.

орѣ equus, царѣ 99, свѣрѣ 138, вепрѣ aper, нетопырѣ vespertilio, оугорѣ 110.

медвѣдѣ ursus, лебедѣ cygnus, желѣдѣ glans, вождѣ dux, пождѣ pavimentum, дождѣ 130, гвоздѣ 194.

пѣтъ viä, татѣ fur, зѣтъ gener, тестѣ 136, гостѣ 207.

кнѣзь princeps, пѣнѣзь, пусѣнѣзь in auris.

кѣзь erinaceus, мѣж vir, нож culter, страж.

лосѣ alce, лосѣсь salmo 124.

кошѣ corbis, лемеш vomer.

лещи 124, плащи 118, плещи clamor, плющи hederæ, брощи rubia 115.

мечѣ ensis, моч urina, шершч, плач 118, клич, ключ, врач 113.

срѣщи apud Alexjejew et in lexicis russicis est fictus Nominativus masculinus. Nam Psal. 90, 6. ѿ срѣща (Serb. ѿ срѣще) est Genitivus slavicus a срѣща occursus, Russis nunc встрѣча. Confer, quae p. 175. de hac voce monuimus. Polykarpow recte habet срѣща *встрѣча*, incursus, occursus.

Ad hanc formam referenda sunt, quae a Verbis ope ѣ formantur: лай latratus a лаю, дѣй in vocibus compositis слодѣй, люкодѣй, а дѣю. Sic набой liciatorium, jugum, *Weberbaum*, а вѣю, навѣю, mutata ante ѣ vocali і in о. Sic et пой in напой potus, а пѣю; покой quies, а почѣю. Post consonas ѣ eodem officio fungitur. Hinc mutatio transformabilium consonarum. страж enim est а стрѣгѣ, плач а плакати, клич, а кликнѣ, ключ а клюка. Hinc et вождѣ а водити, пождѣ а под sub, ж ante дѣ inserunt.

вич а вити, врич а брити sub formativa ч, quae syllabae radicali accessit, quaerenda sunt. господѣ оpe одѣ а radice госн formatum videtur.

Feminina formae secundae.

цѣвь 98, желвь 142, вервь restis, кровь supercilium, кровь sanguis.

хлѣвь, plur. хлѣви cataractae, скорвь 104. Adde plur. отрѣки purgamenta, изгрѣки quisquiliae, sordes.

сыпь Russ. vari, variolae; чепь catena, Russ. цѣпъ 98.

взимь sata hiemalia.

лань cerva, сѣнь 155, длань 128, крань bellum, грань 202.

пыль Russ. pulvis, оудоль vallis, соль sal, мысль mens, щель 173.

гарь fruges vernaе, дверь, plur. двери 128, тварь 133, оутварь ornatus, дѣбрь vallis.

падь esca, снѣдь, вѣдь in заповѣдь praesertum, проповѣдь concio, praesonium, мѣдь aes, чадь 100, collectivum а чадо, кадь cadus; блѣдь 114, твердь 133, жердь 144, грѣдь 203, стѣдь 155. At падь а пати, vide sub formativa д.

нить filum, рать bellum, реть, plur. рѣти dissensiones, contentiones, ἐριθείαι, 2 Cor. 12, 20., сѣть 97, хоть, похоть concupiscentia, неасить pelicanus; свѣсть 150, плоть 117, полсть 118, клѣть 233, персть 119, трость 135, горсть 205; осьть 111, пасть 120, мѣсть 123, лѣсть 124, часть, чѣсть 191, кость, кѣсть 253. At пасть, масть, власть,

сласть, страсть *ope formativae* ть *derivata sunt* а паѡ, пасти, а мазати etc.

гразь *coenum* 205.

ось *axis*, весь *vicus*, рысь *lynx* (in Bibliis *pardus*) apud Russos *feminini generis*.

вешь, вош, *pediculus*, мышь *mus*, плѣш 118.

Adde *ωпаш cauda*.

вещь *res, negotium* 87, печь *fornax*, мощь *potentia*, нош, *nox*. At вещь а вѣт, *litera* т *transformatata* in ш, печь *vero* а пекѡ, *Infin.* печи *pinsere*, мощь а морѡ, *Infin.* мощи *posse, orta sunt*.

рѣчь *sermo*, а рѣкѡ, сѣчь *caedes*, а сѣкѡ; сечь *urina* а сѣати *mingere*. Male in Bibliis *postremae editionis impressum fuit* 4 Reg. 18, 27. сѣчь свою *pro сечь свою*.

Formantur autem *derivata Abstracta* hujus formae *ope ъ*, uti пѡдь а пѡмь, пѡде, пасти; снѣдь а снѣмь, снѣде, снѣсти; твердь ab *Adjectivo* тверд; желть *flavus color, flavedo*, а желт, unde et желч *fel*; четверть *quarta pars* а четвертый; et *Collectiva*, uti мѡрь *Aethiopia*, сурь *Syria, Syri*, рѡсь *Russica gens*. нош а *radice* нокт, *mutatis* кт об ъ in ш, *ortum videtur, si germ. Nacht* et *lat. nox, noctis*, cum *Slavico* нош *conferatur*. вѣсть, смерть, рѡкомть *vide sub formativa ть*.

§. 23. Cum igitur et *Masculina* et *Feminina* sub *terminatione ъ* comprehendantur, *genus Substanti-*

ti-

tivorum in ѣ finitorum, quando significatio ipsa sexum non determinat, plerumque ex usu dignosci debet. Quis enim certo definire possit, cujus generis sit рысь, lynx, ex sola terminatione, non cognito usu. Russis рысь est femininum, Polonis rys', rysia, masculinum, Serbi et Bohemi рыс, рыса, dicunt et ad formam primam Masculinorum referunt. Smotriskio неяснѣ incerti, рысѣнѣ vero masculini generis est, cum tamen usus utrumque femininum esse doceat. Vacillat etiam hujus alias satis acuti Grammatici regula, qua docuit exeuntia in ѣ tertiae declinationis, feminina; ea autem, quae sint quartae declinationis, masculina esse, cum de declinatione Substantivorum non nisi cognito prius genere constare possit. Meliori itaque consilio usus est Mrazovič, qui Masculinorum in ѣ terminatorum indiculum alphabetico ordine confectum p. 27. exhibuit, Masculina enumerare volens, quae signo leni ѣ in fine notantur, et p. 51. eundem omissis, quae maribus solum tribuuntur, nominibus, iterum repetiit, docens ea excipi a regula tertia, qua terminata in ѣ feminina esse statuit.

Nos vero, sub qualibet forma, Masculina a Femininis consulto separavimus. рысѣнѣ igitur apud Smotriskium incerti generis, sub formativa анѣ masculinum, рысѣнѣ autem sub formativa тѣ femininum esse cognosces.

Substantiva a fine aucta vocalibus.

§. 24. Formae Substantivorum vocalibus duntaxat in fine auctorum variae sunt.

Feminina in a:

ива salix caprea, *Sahlweide*, избава liberatio, нива ager, лава scamnum, дѣва virgo 92, сова 96. молва (мѣва) tumultus 121, дѣла огса, vas, слава gloria 152, глава 196, трава 134, крава, вдова 113.

At пазва, плѣва, бритва quaere sub formativa ба.

баба avia, раба ancilla, рыба piscis, жаба 95, доба, гѣба 101, пагѣба perditio; верба salix, трѣба 134, треба, потреба.

папа, лапа planta ursi, *Tatze*, рѣпа гара, рѣпа Илут. foramen, копа, кѣпа 104, крѣпа, стопа 155. стѣпа pila.

пама fovea, мама mater, тма (тьма) tenebrae 93, зима hyems; слама stramen 153, корма.

вина causa, culpa, шпона velum, пѣна spuma, мѣна mutatio, измѣна, промѣна, permutatio, лѣна luna, рана plaga, тина 93, жена 95, цѣна 99, кѣна 105; волна, пелена 117, слана, слина 153, серна 155, стѣна 156, страна, стрѣна 159, храна 215.

вила Илут. nympha, пила serra, *Säge*, жила 95, сила 97, хѣла 103; хвала laus 210, смола 150, стрѣла 159, пчела (вчела) 120, скала petra, Jer. 14, б. olim на скалахъ, ἐπὶ γάπας, Vulg. in rupibus, nunc

пѣна на каменѣхъ. Conf. p. 162. In мгла nebula, et игла acus, ла formativa videtur.

вѣра fides, пара vapor, подпора fulcrum, мѣра mensura, нора antrum, дѣра foramen 92, сѣра sulphur, cf. 141, гора 102, кора 105; бѣдра femur, пѣтра 112, игра 111.

оуда hamus, вода aqua, вѣда calamitas, мисѣ-
гѣа, покѣда victoria, ѡбѣда injuria, рѣда aes,
ѡрада remissio; звѣзда 139, клада, брада, бра-
зда, крозда 115, среда 155, чреда 187, мзда 122, сѣсѣда, бесѣда 114.

пѣта calx, calcaneus, рѣта jusjurandum, цѣта
99 (cf. goth. skatt denarius), чѣта 100, кѣта
sertum, fasciculus florum, *Strauss*, черѣта 188, цѣѣта
180, мечѣта 123.

оуза (юза) vinculum, лѣза vitis, рѣза vestimen-
tum, проказа lepra, коза 106, полза 117, слѣза 153.

ѡса vespa, лѣса crates viminea; *Flechte*, роса
ros, рѣса (Serb. рѣса) iulus, fimbria, коса 106; крѣса.

пѣра lentigo, нѣра pes, мѣра mollities, deli-
cata educatio, teneritudo, дѣра iris, тѣра moeror,
taedium; книга, влага humor, дѣрага 129, стрѣга
in dialectis alveus fluminis, idem quod стрѣга
seu стрѣла

юха jus, jusculum, мѣха musca, лѣха areo-
la, *πρασία* Marc. 6, 40., оутѣха consolatio; adde
peregrinum пасѣха.

мѣка cruciatus, poena, мѣка farina, лѣка dolus, Illyr. sinus maris, ꙗка tumba, sepulcrum, ꙗка manus, ꙗѣка fluvius, сѣка canis f., сꙗка pica, *Elster*, стрѣка linea, дѣка 130, ѡѣка 176.

Masculina sunt, quae maribus tribuuntur, uti воєвоѡа bellidux, сѡѡа minister, et peregrina ко-мета, планета.

Terminata in жа, ша, ѡа, ча ad formam femininorum in а spectant.

§. 25. Feminina in а:

вѡа seu вѡа collum, вѣа ramus, любѡѣа fornicatrix, соа 96, смѡа serpens, стаа statio, stabulum, стрѡа rivus, fluentum.

Labiales interponunt а epentheticum: капла, кѡпла 104, зѣпла, кормла esca.

вѡна odor, бѡна balneum, бѡна 115.

вѡла voluntas, тла 93, жѡла fletus, πένθος, Serb. desiderium, недѣла dies dominica, постѡла stratum, lectus.

ѡра tempestas, зѡра, зѡра, aurora, ꙗа lis, хѡра Russ. larva, вѡѡа coena.

вѣжда palpebra, межда (Russ. межа) limes, нѣжда necessitas, ꙗжда 91., надежда spes, жажда sitis. In his жа pro да valere, ex legibus mutationum constat. Vide supra p. 42. Est enim межда а меѡѡ, меѡ (apud Croatas inter, cf. межаѡ), нѣжда а нѣѡити, ꙗжда (ꙗжа) а ꙗѡѣти, жажда а

жадати; вѣжда vero а вѣждѣ (про вѣю), надежда а надеждѣ (про надѣю). Russi amant жа про жда, hinc сажа fuligo, про сажда, а садити.

иза vulnus, cicatrix, стеза 157. Apud Polycarpon etiam хиза penes хижа.

мжа 89, лжа 90, дѣжа sinum 92, хѣжа casa 103, кожа 106, мрежа 122, стража 160. In plerisque ж ortum est ex г, quod ante а mutationem subiit, uti лжа а лгати. Patet igitur жа hic scribi pro жа. Vide supra p. 12. §. IX.

дѣша 92, сѣша 97, чаша 101, каша 106. Est autem дѣша а дѣх, сѣша а сѣх, mutato х ante а in ш. Igitur сѣша pro сѣша.

пища а питати 89, лаща 91, праща 119, сраща occursus, а срѣтати, срѣтѣ, свѣща а свѣт 149, толща а толст 133, теща а тещѣ 136, чаща а част 190, кѣща, тысѣща (Russ. тысяща) mille.

лѣча radius, помча (Boh. помеч) pedica, iendicula, а помкнѣ, тѣча 94, притча parabola, а приткнѣ, водотеча canalis, διώρυξ.

Huc refer nomina appellativa virorum masculina: древодѣла faber lignarius, велможа praepotens, невѣжда (невѣжа) idiota, теча 94, прѣдтеча praecursor, а текѣ.

§. 26. Neutra in а sunt nomina animalium juniorum, pullorum et catulorum:

ЖРЕБА 143, ЮНА vitulus, АГНА, ПГНА 111, ВЛИЗНА gemellus, ТЕЛА vitulus, КОЗА haedus, ОЛА pullus asini, КЪРА pullus gallinae, СВѢРА а СВѢРЬ, ДѢТА infans, КОТА а КОТ 106, КЛЮСА pullus equi, ПРАСА porcus, МША а МѢСК 123, ОБЧА аб ОБЦА, ВНЪЧА а ВНЪК, ОТРОЧА puer, аб ОТРОК.

Neutra in МА finita, ut СѢМА, ПИСМА et alia, vide sub formativa М.

§. 27. Feminina in И admodum pauca sunt: МАТИ mater (Russ. мать), ДШИ filia; КРВИ cruor, apud Smotriskium, rarissimi usus. Adde СМОКВИ, ПРО СМОКОВЬ aut СМОКВА, ЦЕРКВИ ПРО ЦЕРКОВЬ.

Terminata in Ы quaedam feminina sunt, ut ЛЮБЫ, НЕПЛОДЫ, СВЕКРЫ, ЦЕРКЫ, ПРО ЛЮБОВЬ etc. РАКЫ ПРО РАКА; quaedam masculina: КАМЫ, ПЛАМЫ, ПРО КАМЕНЬ, ПЛАМЕНЬ.

§. 28. Finita in О non nisi Neutra:

ОЛОВО plumbum, СЛОВО, ДРЕВО, ЧРѢВО 185; НЕКО coelum, РАМО humerus.

ВІНО, ВѢНО dos, ЛОНО gremium, РѢНО vellus, ДНО 92, СѢНО foenum; ЗВОНО Serb. campana, ЗЕРНО 140, ТѢЛО corpus, ЖАЛО aculeus, СЕЛО ager, ПРАДИUM, СИЛО laqueus, ЧЕЛО frons, КОЛО 105; КРИЛО ala, СТЕКЛО 161; ПЪРО far, adorem, ѿлѣра Ezech. 2, 9., СРЕКРЕ, НАДРО 154, ПЪДРО, НѢДРО s inus, БЕДРО serenum, ВѢДРО urna, ОУТРО; БЕДРО Illyr. et aliis. At Russis et veteribus Slavis БЕДРА fem. по БЕДРѢ ТВОЕЙ Psal.

Psal. 44, 4. super femur tuum. Miror itaque **Gen. 50, 23.** in correcta editione nunc legi при бедръх про бедрах. Antiqua hic singulari при бедръх usa est, quamvis in graeco ἐπὶ μηρῶν legatur.

чадо, чѣдо 100, бѣдо patina Matth. 14, 8. на бѣдѣ ἐπὶ πίνακι, Vulg. in disco, cap. 23, 25. рагоpsis; вѣдо Illyr. 115. стадо 157, гнѣздо 190. пѣто vinculum, compes, мѣто vectigal, tributum, лѣто aestas, annus, сто centum; блато palus lutum, млато Boh., длато 128, злато 140, врата plur. porta, пѣлаи; оуѣта plur. 111, мѣсто 123, прого мѣтѣсто 136.

желѣзо ferrum, σιδηρος; маго саго, плесо Russ., прого milium.

иго jugum; оухо, око 87, млеко 122.

Neutra aucta in fine syllabis во, мо, но, ло, ро, ко, ство, vide sub formativis suis: пиво sub в, писмо sub м, лайно sub н, мыло, дѣло, прѣгло sub л, рѣвро, кѣвро sub р, тѣлоко sub к, дѣвство sub ст.

§. 20. Finita in e Neutra duntaxat:

тѣк Serb. ovum, поле campus, море mare, горе 102, оуже 87, ложе 90, лице facies, Antlitz, плещи dual. scapulae, a sing. плеще: плещма свои-ма Psal. 90, 4. ἐν τοῖς μεταφρένοις, scapulis suis; Matth. 23, 4. на плещма plur. ἐπὶ τοὺς ὥμους, in humeros. Serbis плѣки (плещи) sunt humeri, плѣке

n. sing. scapula, *Schulterblatt*; Croatis плече, plur. плеча; Russ. плечо; Boh. плече sing. et plur. armus. Confer плоскій planus, Boh. et pleskaty. плюща plur. pulmo 118.

Serbica in ε ut κλύε et similia, refer ad λ:

§. 30. Forma finitorum in їй, fem. їа seu їа, neut. иє, їк seu їе.

Masculina: смій, калій incantator, (ἐπαοιδός Dan. 2, 27. нунс шкатель), нѣтій nepos ex sorore, славій, мравій (et fem. мравіа), бракій, жребій, кракій (et fem. кравіа).

Feminina: сміа, веріа (верєа); свиніа, молніа (et masc. молній), скраніа, ладіа navis, братіа collectivum а брат.

Masculina in іа sunt вѣтіа rhetor, сѣдіа iudex.

Neutra: вѣтвіє а вѣтвь, дребіє а древо. Composita: безмолвіє а молва, православіє, предсловіє, наглавіє, возглавіє. Здравіє а здрав, подчревіє ὑπογάστριον.

дубіє, вербіє а верба. Composita: страннолюбіє, подобіє, преподобіє, несловіє.

копіє hasta, репіє, трѣпіє а трѣп. Composita безлѣпіє, предстоупіє.

безѣміє ab оум, междораміє.

каменіє collect. а камень, бреніє lutum, терніє. Compos. беззаконіє ἀνομία, безчиніє ἀταξία.

каіє,

каіе, бѣіаіе, зелаіе olus, стебаіе, веселаіе laetitiam, оуглаіе. Composita: шкилаіе abundantia, оудолаіе; раздолаіе, шжерелаіе monile, воскрилаіе а крило.

оутрїе, острїе ab ostr. Composita: невѣрїе incredulitas, поморїе, кезмѣрїе, подгорїе, предаверїе, придворїе, безведорїе, повечерїе.

орѣіе, гвоздїе, гроздїе, рождїе а розга, дуждїе. Composita: исчадїе, безчадїе, безгодїе, оугодїе, наслѣдїе hereditas, оусердїе, бездождїе, безстѣдїе.

ситїе (ситовїе), оустїе ostium, тростїе. Composita: распѣтїе bivium, compita, безсмертїе immortalitas, запастїе, безмѣстїе, оучастїе, причастїе participatio, безчестїе.

лозїе, орѣжіе arma. Comp. подножіе ὑποπόδιον, scabellum (pedum), а нога; подбрежіе а брег, полкрѣжіе hemisphaerium.

наоусїе ab оус, безквасїе (беквасїе), согласїе harmonia, consonantia, безгласїе, разгласїе.

шбѣшіе ab оухо, молодѣшіе, пристрашіе а страх. безпищїе.

шбочїе ab око, полнчїе, шблнчїе а лице, разлнчїе а лик, нарѣчїе adverbium, безбрачїе а брак.

Horum pleraque sunt collectiva a Substantivis, quaedam abstracta ab Adjectivis derivata. Ope ѣ formantur etiam Verbalia, quibus actio Verbi designatur, а participiis passivis in т, ан, ен, ожен:

тїе:

тіе: извѣтіе, вѣтіе, питіе, пропатіе, распатіе, взатіе, клатіе, житіе, начатіе, разгнѣтіе.

аніе: чаганіе expectatio, покаганіе poenitentia, вѣктованіе promissio, страхованіе terror, вспоминаніе commemoratio, желаніе desiderium, лобзаніе osculum, вѣрѣзаніе circumcisio, писаніе scriptura.

еніе: явленіе revelatio, явѣти, явлен, избавленіе redemptio, рвеніе zelus, погребеніе sepultura, оуспеніе dormitio, obitus, терпѣніе patientia, оумиленіе compunctio, преломленіе fractio, а преломити, преломлен, паденіе ruina, lapsus, срѣтеніе occursus, запустѣніе vastatio, движеніе motus, оуничженіе despectio, ἐξουδέωσις, поношеніе opprobrium, лишеніе penuria, ѡпущеніе remissio, мценіе ultio.

овеніе: мановеніе, паюновеніе sputum, поползновеніе, мгновеніе.

In neutris in іе tonus occupare solet syllabam, quae terminationem іе immediate praecedit: основаніе, орѣдіе, веселіе, целеніе. Sunt tamen voces non paucae, quae regulam non sequuntur, uti знáменіе, радóваніе, глагóланіе, копіе, питіе et alia. Confer tamen, quae Introductionis cap. III. de tono et discrimine ejus apud Russos et Serbos dicta sunt.

§. 31. Finita in ай Masculina: ратай agricola, вѣычай consuetudo, ab вк et вык; сáдчай accidens, fortuna. Terminata in атай vide sub formativa т, ат.

Fi-

Finita in ей Masculina: клей gluten, κόλλα, Russ. рѣчей torrens. Femininum еа: береа, et веріа.

Finita in ый Masculina: крагый, Russ. целый osculum, Serb. славый lusciniа. ым fem. чешда squama. Confer adject. волый, волда, волде.

Formae Substantivorum consonis in fine auctorum.

§. 32. Consonas syllabae radicali affixas, cum diversas Substantivorum formas constituent, formativas appellamus. Funguntur autem officio formativarum consonae omnes praeter п, nisi fortassis in вертеп spelunca, litera п sit servilis, ut вертеп pro вертев dicatur. Liceat et й, etsi cum vocali praecedente diphthongum efficiat, consonis hic adnumerare:

- й

й: бой а бѣю, лай а лаю, водолей aquarius, а лею, покой а почію, гной а гнѣю. Hanc formam amant nomina propria aliarum linguarum: андрей pro Α'νδρέας, захей pro ζακχαῖος; іерей pro ἱερεὺς. Confer Adjectiva оре й seu ь formata.

- в

М. - в

Ф. - вь, ва

Н. - во, вѣ

- ав

- ава, ива

- иво

- ов

- овь.

в : ров а рѣю, шов (шев) а шію, ков а кѣю; кров, скров а крѣю, *mutata vocali ы et ъ ob affixum в in о.* At став, постав, состав *sunt immediate* а ставити, поп а станѣ, стати.

ав : нрав *mos, indoles.*

ов : жернов *lapis molaris* а жерн, остров *insula* аб остр.

Feminina.

вь : вѣтвь а вѣю, вѣти. *An non et вервь funiculus, хорѣвь (хорѣговъ) vexillum, sceptrum.*

овь : любовь, пѣтровь, свекровь, неплодовь, церковь *et церкви* (рго любы, пѣтръ, свекры, неплоды, церкы).

на : пѣтва *palea*, мѣтва *mentha*, котва *ancora*, а кот, пѣва (пѣа), сѣва (сѣа), бритва *novacula*, а брити, пѣгва *podus*, бѣква *litera*, смоква *figus* (рго смокы, а goth. *smakkans*), лихва *usura* ab Adjectivo лихъ; настегнѣва *περικλυμῆς* (Dan. 3, 21) а стегно. *Verbalia* ab *Infini- tivis* deducta sunt: жатва *messis*, а жати, клатва а клати, жертва а жрѣти, паства а пасти. *Sic et сѣмѣтва а сѣлати, ловитва а ловити, оратва аб орати, женитва а женити, гоститва а гостити.*

ава : дѣбрава *silva*, держава *potentia*, крѣѣтъ, кричава *clamor*.

ива : тѣтивѣ (тѣтивѣ) *chorda arcus.*

Neu-

Neutra.

во: пиво potus, а пію. At слово а словѣ seu слѣю

иво: сѣчиво а сѣкѣ, сочиво, прадиво а прадѣ.

віе: пневіе а пенѣ caudex, листвіе folia, а лист; plur.

ладвіа lumbi, renes. Aliis ладвеа fem. plur.

Confer Adjectiva оре ав, ов, ев, ив formata.

Formativas ство et ствіе vide sub ст.

ба, оба

ба: татьба furtum. Amant autem ба про ба прае-

primis Verbalia: мольба а молити, цѣльба а

цѣлити, желѣдка mulcta. сѣдѣба, млатьба а

млатити, сватьба (et свадѣба) nuptiae, а сва-

тати copulare, сватьба sanctificatio, а ска-

тити, тажба controversia, contentio, дрѣж

ба, слѣжеа, стражеа, волшеа magia, а волхв,

алчеа fames, аб алкати, алчѣ; врачба.

оба: злоба (et злобѣ) malitia а зла, злѣй, жало-

ба querimonia, оутроба viscera, intestina,

аб оутрѣ. Inusitatum свсеа а свей, unde

свобода.

- м

М. - мы

Ф. - ма

Н. - мо

- им

- има

ѣ ма

мѣи: камы про каменѣ lapis, пламы а пламѣ, плати

formam magis usitatam пламенѣ vide sub п.

им: отчим Russ. Boh. Carn. vitricus.

ма:

ма: слама stramen, а стлати sternere, косма а кос, корчма.

има: женима (женимаа) concubina.

мо: писмо а писати, пражмо polenta, κολλυρίς (2 Reg. 13, 6. 8. 10.), Vulg. sorbitiuncula. Bohemis пражма f. spicae tostae.

ма: сѣма semen, а сѣю, писма γράμμα, litera, а писати, знама а знати. Sic вѣма, плема, слема время, время ab obsoletis radicibus. At има nomen ab имѣ; eodem modo наѣ а наимѣ, сонм (сонѣм) а сонмѣ pro сонмѣ.

Confer Numeralia сеѣмѣ, осѣмѣ, оре мѣ, et Adverbia multa оре мо formata; nec non Participia passiva in омѣ, емѣ, имѣ.

- н

М. - нѣ, енѣ, нѣ

Ф. - на, на, нѣ

Н. - но

- енѣ

- енѣ, онѣ

- ѣно

- ан, анѣ

- ана

- анѣ

- ин, анин

- инѣ, анинѣ

- енѣ

- ѣнѣ

- ѣна

- ѣн

- ѣна

н: стан tentorium, statio, а стати, соблазн scandalum, грозн, грезн pro antiquo гроза. Annon et плѣн quod supra inter radices retulimus?

ен: обен aries (cf. овца, ovis), остен stimulus, aculeus, ab остѣ, глезен, рожен а рог. стѣпен 3 Esdrae

7, 8, in antiqua editione e Bohemica versione sumtum est, nunc **стѣпень** gen. fem. uti **степенъ** apud Russos.

нь: **день** dies, **огнь** ignis.

ень: **степенъ**, **ременъ**, **камень**, **пламень** (cf. **пламы**), **кремень**, **кленъ**, **корень** а **кора**, **перстень**, **свазень** vinctus, **шершень**. Formativae **ень** praefigunt **м**: **чисмень** idem quod **число** numerus, **мчмень**, et fem. **чесмина** ilex p. 190.

ан: **пѣан** potus, ebrius.

ань: **гортань**.

ин: **воин** miles, **исполн** gigas, **властелин**, **господин**, et gentilia quaedam: **евреин**, **жидовин** *Judaews*, **сербин**, **мѣрин**, **еламитин**, **галатин**. Alia amant **анин**.

анин: **христѣанин**, **галїлеанин**, **римлянин**, **византин**, **самаранин**, **гражданин** etc. quae tamen in plurali **ин** rejiciunt: **самаране**, **римляне**, quasi a **римлян**, **самаран**.

ынъ: **пелынъ** absinthium.

ѣн: **перѣн** Jupiter, Deus tonans, а **перѣ** ferio, quatio; **пѣстѣн**, **кошѣн**, **бѣгѣн**.

Feminina.

на: **война**, **тайна**, **грибна**, **волна** fluctus а **блаюга**, **скверна**, **оустна** labium, **бразна** (рго **бразда**), **ножны** plur. *vagina*, **весна**, **расна** (nisi potius *расно* scribendum sit, cum Instrumentalis **расны**

ЗЛАТЫМИ Psal. 44, 14. ἐν χρυσωτοῖς χρυσοῖς, а расна esse non possit), ПЛЕСНА, ТРЕСНА, СТОГНА. Suffixum на Adjectivis in ов seu ев additum filiam designat: ЦАРЕВНА filia regis; ПАВЛОВНА, ПЕТРОВНА filia Pauli, Petri.

НА: ВѢНА frons, frondis, ГЛАВНА titio, НАКОВАНА incus, ВЕЧЕРНА vespertinae preces, КОЖНА membrana, СКВАЖНА foramen, а СКВОЗѢ, ПРЕВѢСНА statera. Confer etiam ШНА.

НЬ: РВЕНЬ i. q. ревность, zelus, ДАНЬ а ДАТИ, БРАНЬ а БРАТИСА, КОЗНЬ insidiae, ВАСНЬ simultas. Alia оре знь et снь formata vide sub з et с.

ЕНЬ: РАВЕНЬ, ЧЕРВЕНЬ seu червлень, ГОЛЕНЬ, ПОВОДЕНЬ inundatio, СТѢДЕНЬ frigus, САЖЕНЬ (Croatis SEЖЕНЬ) orgyia, Klasteŕ, КСЕНЬ autumnus.

ОНЬ: МЕЛОНЬ malus, pomus. Croatis МЕЛАН, Carn. МЕЛАН et МЕЛАНА, Serbis et Illyr. МЕЛАН m. populus; Croatis platanus.

АНА: ПОЛАНА а ПОЛЕ.

ИНА: ПОЛОВИНА, КРИВИНА, ПАСТВИНА, ПЪЗВИНА, ГЛѢКИНА, ХЛѢБИНА, ХРАМИНА, СЕДМИНА, РАВНИНА, ДОЛИНА, ГРИНА лапа, ШИРИНА (широта), БЫСТРИНА, СѢДИНА, МЕЖДИНА intervallum, ГОДИНА, СЛАТИНА salsugo, ДЕСАТИНА, ИСТИНА, ГЪСТИНА, ОУЗИНА, ГОБЗИНА abundantia, ДОЛЖИНА (долгота), ДРЪЖИНА comitatus, ВЫСИНА (высота), ТИШИНА, ПАДЧИНА tela araneae, ПЪЧИНА

ре-

pelagus, кончина а конец, шщина, et haec fere omnia abstracta. Huc refer masculinum старѣйшина, senior familiae. Hanc formam petunt arborum et fruticum nomina: кѣшина гibus, маслина olea, масличина oliva, пгодичина σικάρμινος. Denotatur quoque hac forma animalium caro et pellis: свѣрина caro ferina, конина pellis equina, козлиная pellis hoedina. отина est forma composita ex ота et ина: блевотина vomitus, а клебати. Serbi amant augmentativum етина; жабетина а жаба гапа, главетина magnum caput, брадетина а брада, брадетина а брадва ascia. Formativam изна vide sub 3.

ына етѣни: рабына, рабыни, а раб; господыни, богына dea, дѣдына, княгыня princeps femina. Abstracta: гордына, твердына, сватына. пѣстына et пѣстыни, милостына eleemosyna, благостына.

аныни: самараныни, егуптаныни, грекыни. Confer mascul. анин.

ѣна: пѣстѣна (пѣстѣница).

Neutra.

но: лайно stercus, а лаю foeteo; крѣвно trabs, вапно calx, гѣмно area, платно tela, крашно cibus, стегно, окно fenestra, аб око; сѣкно pannus.

ѣно: полѣно, колѣно genu. At вретѣно fusus.

АНІЕ: ΒΑΠΤΙΣΜΕ γλύμμα, а βαпти, бапн.

ЕНІЕ: ΤΗΜΕΝІЕ, ЗНАМЕНІЕ signum, ВОСКРЕСЕНІЕ resurrectio, et infinita alia in АНІЕ, ЕНІЕ. Vide supra іе.

Confer etiam Adjectiva оре ен, ин, ан formata.

Terminatorum in ына penultima tono afficitur: ГОРДЫНА, БЛАГОСТЫНА. Vocum in ина tonus admodum variat. Tertiam a fine non nisi in paucis occupat: ИСТИНА. Secundam in pluribus: ГОДИНА, КОНЧИНА, ПОЛОВИНА. Sed et ultimam in non paucis: ГЛѢКИНА, ТИШИНА. ПѢГОДИЧИНА servat tonum in prima, uti primitivum ejus пѢГОДА.

	- Л	
М. - Л, ЕЛ	Ф. - ЛА	Н. - ЛО
- ЛЬ	- ЛѦ, ЛЬ	- АЛО
- ЕЛЬ	- ЕЛѦ, ДЛѦ	- ИЛО
- ОЛ	- ОЛА	- ЫЛО
- ЫЛ	- ЫЛА	

Л: СТОЛ а Стою, промышл, оугл angulus; жезл virga, baculus.

ЕЛ: ПЛЕВЕЛ palea, крастел. Mares animalium: орел, козел, осел. жѡпел, котел peregrina sunt.

ЛѦ: оуглѦ carbo. Sed лѦ post labiales paragogicum est in жеравлѦ, кораблѦ, воплѦ, про жеравлѦ, кораблѦ, воплѦ.

ЕЛѦ: прѣлѦтель а прѣлѦти, подѣлѦтель, пѣлѦтель gallus et пѣлѦтелѦ, благодѣлѦтель (благодатель) beneficus,

εὐερ-

ἐϋεργέτης; жатель messor, житель, прѣтель ultor, зритель, властель а власти, тщатель. А блюсти vero блюститель (rectius блюстель). свѣдѣтель testis, qui rei conscius est, а свѣдѣти (male nunc in libris recentioribus свидѣтель). Talia personam agentem denotantia а verbis in ити et ати plurima formata sunt: строитель dispensator, гракитель raptor, томитель cruciator, tyrannus, гонитель, ревнитель, хранитель, повелитель imperans, позоритель, побѣдитель victor, родитель, креститель, спаситель (спас) salvator, искѣснитель tentator, оутѣшитель consolator, оучитель, мѣчитель tortor, tyrannus. Sic et лашитель insidiator, а лашти; настомитель, погребатель, дѣлатель operarius. тажатель, стажатель, слыщатель auditor, пискатель, ласкатель et alia.

ол: оузол ab оуз, мозол, глагол. — ыа vide sub ыло.

Feminina.

ла: тесла а тесати, мгла nebula, а мгнѣ.

ла: петла, текаа resina, а текѣ. At лѣ post labiales in кѣпла, капла, земла pro кѣпа etc. epentheticum est.

лъ: стекль, мысль mens, ѿрасль ab ѿетрастѣ, лѣторасль, сохль; pluralia тѣли а тѣти, гѣли а гѣти.

ель:

ЕЛЬ: ЁЛЬ, ГЪБЕЛЬ, ПОГЪБЕЛЬ *perditio*, а ПОГЪБЕНЪ;
СОПЪЛЬ, КЪПЕЛЬ et КЪПЪЛЬ *lavacrum*, СВИРЪЛЬ,
ТВЕРДЪЛЬ (*etiam mascul.*), СКЪДЕЛЬ *testa*, ШБИ-
ТЕЛЬ *diversorium*, *habitatio*, ШБЪТЕЛЬ *calcea-*
menta, ДЪТЕЛЬ *прагма*, ДОБРОДЪТЕЛЬ.

АЛЬ: СКРИЖАЛЬ, ПЕЧАЛЬ а ПЕКЪСА, ПИЩАЛЬ а ПИСКА-
ТИ, ПИЩЪ.

ОЛА: ГОМОЛА (*et ГОМОЛА*); КРАМОЛА *seditio*.

ЫЛА: МОГЪЛА *tumulus*, cum quo *Illyr.* ГОМИЛА *con-*
ferri possit.

Neutra.

АО: НАЧАЛО, *initium*, а НАЧАТИ, ЗАЧАЛО *initium*
lectionis, СТЕБЛО, plur. ЧРЕСЛА, ПРЪГЛО, КРЪГЛО,
ПЕКЛО *pix* (*olim Sir. 13, 1. пипс смола*), ПО-
РЕКЛО. *Suntque pleraque verbalia utensilium*
et instrumentorum: МЪЛО *sapo*, а МЪТИ,
ЗАБРАЛО, ЖАЛО *aculeus*, ШИЛО *subula*, а ШИТИ;
СЪДЛО, ОУВАСЛО *mitra*, ПРЕВАСЛО а ВЪЗАТИ
(ВЪСТИ), МАСЛО а МАЗАТИ (МАСТИ), ЧИСЛО. *pu-*
merus, а ЧЕСТИ, ЧИТАТИ. *Alia servant charac-*
teristicam vocalem verborum in ати, ити;
hincсало, нло, rejecta terminatione Infinitivi ти.

ААО: ШДЪТЛО *seu* ШДЪВАЛО, СТОПЛО *basis, gradus*,
ПОКРЪВАЛО, ПОЧЕРПАЛО, ПИСАЛО, ЗЕРЦАЛО (*Russ.*
Зеркало) а ЗЕРЦАТИ, *quod est а зрѣти, Illyr.*
пипс огледало ab огледати.

ИЛО: ПОИЛО а ПОИТИ, ПРАВИЛО *norma*, аМУССИС, *re-*
gula,

gula, кормило, чернило atramentum, горнило focus, солило salinum, мѣрило statera, пѣрило, судило, пѣдило terriculum, кадило, сѣило (свѣтило ἁγίασῆριον, sanctuarium Psal. 72, 17.), свѣтило luminare, вратило, plur. носила, точило torcular, а точити.

ило: мотѣило κόπρος, et masc. мотѣил.

Terminata in атель, итель, habent tonum in penultima: пита́тель, любви́тель. Sunt tamen quae eum in tertia a fine retinent: дѣла́тель, избѣвитель. Neutra in ало, ило habent tonum in penultima: забрало, Ехсире нѣсила, прѣвило, мѣрило.

- ρ

М. - ρ

Ф. - ρα,

Ν. - ρο

- ερ, ορ

- ρь, ερь

- ερο

- арь

- ера

- ырь

- ыра

ρ: дар donum, а дати; вѣтр ventus, а вѣти (pro вѣати), вихр et вихор turbo.

ερ: вечер vesp̄er, forte et сѣвер aquilo. киеρ margarita, peregrina vox est. Plur. кѣдри а кѣдерь.

ορ: мохор Russ. plur. мѡхρω sive мѡхρῃ̃ fimbriae, свекор socer (fem. свекрῃ̃ socrus).

арь: рѣикарь piscator, сусмарь coriarius, винарь, вертоградарь, мѣитарь, житарь, златарь, бра-
тарь, писарь, ключарь, горничарь (alias скѣдел-
ник) figulus, пекарь. Suntque haec opi-
ficum

ficum nomina partim a Verbis, partim a Substantivis derivata. Addere possis Serborum козаг caprarius, свишар subulcus, qui р literam nunc non afficiunt molli ъ. At Poloni et Boh. pro арь more solito arz amant: kolarz, krawarz, pro коларь, краварь.

ырь: пастырь a пасты. Adde Russ. кортырь aleator, пѣзырь bulla.

Feminina:

ра: сестра, икра, икра, certe etiam бедра a беда, collato бѣдѣти. Serb. мезгра pro мазга, succus arboris,

рь: дѣбрь vallis, plur. ноздри nares, a sing. inusitato ноздѣрь,

ерь: матерь, дщерь proprie sunt Accusativi a Nominativis мати, дщи.

ера: пещера spelunca, crypta.

ыра: сѣкыра securis. Adde Serborum augmentativas formas ъра, ърина: главѣра, главѣрина, a глава, ножѣрина a нога, жабѣрина a жаба.

Neutra:

ро: рѣкро costa, [мѣкро nucleus a гамь (pro гамь); annon et срѣкро argentum, quod utique conferendum cum germ. Silber.

еро: кзеро lacus, stagnum, a кз.

Vide etiam Adjectiva ope р, ер formata.

М. - **а** F. - **да, да** N. - **до**
ода **ода** **ода** **ода** **ода** **ода** **ода** **ода** **ода** **ода**
еда **еда** **еда** **еда** **еда** **еда** **еда** **еда** **еда** **еда**
ада **ада** **ада** **ада** **ада** **ада** **ада** **ада** **ада** **ада**

а: **а́роза**, **ро́за**, in quibus tamen euphoniae causa **а** paragodicum cum **з** conjunctum est.

ода: **госпо́да**, a quo fem. **госпо́жда** (**госпо́жа**) domina.

еда: **лебе́да**, Serb. **лабѣда**, cygnus, olor.

Feminina:

да: **пра́вда** justitia, **крива́да**, **вра́жда** inimicitia, а **враг**. Serbi conjungunt **а** cum **з** in **жа́зда** pro **жа́за**. Huc referri possint **оу́зда**, **бра́зда**, **бро́зда** (**бръ́зда**). An non et **сковра́да** (**скѣ́врада**) **τήγανον**, si Pol. **skwarek**, **skwarzyc** cum eo conferatur. At **ва́жда** est a Praes. **ва́ждаѣ** pro **ва́ѣю**; **нѣ́жда** vero pro **нѣ́да** а **нѣ́дѣти**.

да: **па́да** spithama, а **пѣти**.

ада: **гро́мада** cumulus.

еда: **лебе́да** atriplex. At **бесѣ́да**, si compositum sit, а **сѣ́дѣти** deductum videtur.

ода: **свобо́да** libertas, ab inusit. **свока**; forte et **пго́да**.

ада: Russ. **попа́да** sacerdotis uxor, Serb. **попа́дѣ** а **поп**, **гъча́дѣ** coll. Graeci, **сръкадѣ** Serbi

Serbi. At coll. fem. грчад graeca juvenus, сръчад serbica juvenus, refer ad sequens адь-

адь: челаадь familia (hominum seu prolium collectio), плсцаадь. Serbica: омаа pulli equini, теааа vituli, пгнааа agni, тюрчаа et бѣчаа, pulli meleagridis, шокчаа juvenus illyrica latini ritus.

тадь: Russ. пестрѣаъ tela variegata, а пестрый. Serb. пгнѣаа populus nigra, est masculinum.

Neutra.

адо: стаадо grex, а сто centum, vel а стати.

адо: говаадо pecus, bos, Rind, а говѣти.

Confer formativas аѣ, ѣаѣ, ѣаѣ in Adverbiiis.

- т		
М. - т	Ф. - та, ти	Н. - то
- ет, от	- тѣ, ать	- ето
- отѣ	- ота	- што
- атай	- ата, ета	
	- ита	

т: черт niger spiritus, diabolus.

ет: хребет, трепет, скрежет stridor (dentium), кречет.

от: живот vita, хокот cauda, ропот (рѣпот) murmur, топот sonitus pedum, полот а пол, (Carn. плат), ногот unguis.

отѣ: голоть (кристаллос, glacies), лакоть cubitus.

атай:

атай: дозоратай inspector, согладатай, ходатай mediator, возатай auriga, прелагатай explorator. ратай vide sub ай.

Feminina.

та: черта stria, apex; невѣста а невѣдѣти.

ти: мати mater, Russ. мать. Confer мама, майка aliarum dialectorum.

ть: память memoria, а поманѹ memini; благодать, благодѣть, а благо еѣ дати, дѣти; рѹкомть manipulus, пажить, паперть posticum, смерть mors а с еѣ мрѹ; шесть sex, et forte пять quinque а пнѹ, пѣ, пѣти, sumendo manum extensam pro numero digitorum, осьъ ab ось. Abstracta vero напасть, власть ab Infinitivis напасти, власти; rejecto и, orta sunt. Sic etiam печи fornax а пекѹ, печи, мощи а могѹ, мощи. Eodem modo вѣсть, свѣсть, зависть, масть, сласть, страсть а formis contractionibus вѣсти про вѣдѣти, зависти про завидѣти, масти про мазати, сласти, страсти, про сладити, страдати.

ать: печать σφραγίς, sigillum. Adde дѣвать, дѣсать, uti supra шесть, еѣ пять.

ота: правота, работа, лѣпота, вельлѣпота (Psalt. Ven. 110, 3. μεγαλοπρέπεια magnificentia, pro hodierno великолѣпіе), слѣпота, срамота, тѣснота, теплота, свѣтлота (Psalt. Ven. 109,

3. про свѣтлость λαμπρότης, splendor), широта latitudo, добротa, щедрота, пестрота, жестота, чистота, простота, высота, гнѣсота a гнѣс (гниюс), красота a краса, нагота nuditas, тагота, благота (благость), дѣлгота, лѣкота, легкота. Suntque abstracta qualitatis, quorum plurima ab Adjectivis, pauca a Substantivis derivantur. Adde concreta masculina юнота juvenis, сирота pupillus. Post consonas liquidas ета pro ота locum habet.

ета: сѣкта vanitas a сѣй, синета hyacinthus a синій, синь, ницета a нищ, тцета a тѣщ. Adde клевета, et бождрета, ob жд ante р. Cum ота et ета maxime affines sunt formativae ость et есть, quas vide,

ата: лопата pala.

и́та: лани́та gena.

Neutra.

то: жито frumentum; a жити frui.

ето: тенето, решето cribrum.

ѣ́то: копы́то ungula, коры́то.

Vide etiam Adjectiva оpe ат, ит, formata.

Finite in ота, ета habent tonum plerumque in fine: наготà, ницетà. Quaedam tamen in secunda a fine; рабóта; quaedam in tertia; лѣ́пота, широта.

- з

М. - азъ

Ф. - знь

- изна

азъ: кладазъ (кладезъ) puteus; пѣназъ idem cum germ. *Pfennig*.

знь: приазнь, неприазнь diabolus, а приати; жизнь vita, а жити; боязнь timor, а боати-ся, болѣзнь dolor, а болѣти, любезнь, а любити amare. кѣзнь 152 а кѣю. Exod. 35, 22. olim всакѣ кѣзнь златѣ, нунс всак соѣд злат, πᾶν σκεῦος χρυσεῦν.

изна: главизна, цѣлизна, оукоризна opprobrium.

- ж

Masc. - еж: грабеж raptus, direptio, палеж, падеж, градеж serpes, а градити, матеж а матѣ, abstracta a verbis. Fem. продажа venditio, pro продажа, quod а продаѣ оре а formatum est. Serbis et Croat. продага а форма продаю.

- с

М. - с

Ф. - снь

Н. - есо

- есно

с: час hora, а чаю, et помѣ cingulum, а помѣти, esse possint.

снь: пѣснь а пѣти canere, баснь fabula, а баяю.

есо: колесо pro коло, plur. небеса а неба inserto augmento ес.

есно:

ЕСНО: ЛОЖЕЧНА plur. matrix, uterus.

De augmento et Neutorum in o monet Smotrius, Nominativum singularem ДРЕВЕО, НЕБЕО, ТѢЛО, ОУШЕО, ОЧЕО etc. pro ДРЕВО, НЕБО, ТѢЛО, ЧЕДО, ОУХО, ОКО non esse in usu.

- СТ

Е, - ость, есть   Н. - ство

- исть, юсть   - ствѣ

ость: правость (правота); мертвость, крѣпость, fortitudo, а крѣпок rejecto ок; юность; ревность, шбианость, милость, жалость, цѣлость, ярость ira, furor, мудрость prudentia, премудрость sapientia, старость, хитрость τέχνη, радость (Luc. 1, 44. радощами ἐν ἀγαλλιάσει est a forma радоща), сладость dulcedo, а сладок, скѣдость, лютость, сытость satietas, кротость, мерзость, дерзость, тагость, многость, благость, тихость, пакость. Suntque haec abstracta ab Adjectivis formata. Post ѣ et consonas liquidas ость mutatur in есть.

есть: бѣкость а бѣи, болесть а боль, доблесть а доклѣи firmus, strenuus; горечь amaritudo, тяжесть, Russ. свѣжесть.

исть: користь (nunc корысть) lucrum.

юсть: челюсть maxilla.

Neutra conjungunt cum ст jam во, jam вѣ.

СТВО:

ство: оубѣйство, дѣйство, дѣвство *virginitas*, вдовство, лѣквство (-ствіе), безѣмство, воинство, пиимство, достоинство, пространство *spatium*, празднство, старѣйшинство, началство *principatus*, свѣдѣтельство (-ствіе), матерство *senium*, сродство, богатство, кство, бѣжство et бѣгство, безочьство *Luc. 11, 8. ἀναίδεια*, *impudentia, importunitas*. Solet autem euphoniae causa post ж, ж, ш, ч inseri e: рождество (рожество), тождество *identitas*, множество, торжество, хѣдожество a хѣдог, меншество, послѣшество *testimonium* a послѣх, количество *quantitas*, жречество, владычество a владыка, вещество *materia*, качество *qualitas*.

ствіе: чѣвствіе (-ство), аслгоденствіе *longaevitas*, разньствіе, царствіе *regnum*, пришествіе, невѣрствіе, шествіе, пришествіе (pro шетствіе, a participio passivo шет verbi шедѣ, шел), величествіе (-ство), отечествіе (-ство), пророчествіе (-ство). *Comprehenduntque hae formae abstracta actionis, qualitatis, conditionis, officii, status et quaedam collectiva. Bohemi acutius et accuratius formam collectivorum ство a forma abstractorum ствіе distinguunt. жи-довство enim apud eos Judaei, жи-довствіе vero*

vero Judaismus. Vide Gramm. Bohem. Pragae 1819. a me editam, p. 40.

Terminata in **ство**, **ствіе** habent tonum in syllaba, quae immediate praecedit: **начáлство**, **пимáнство**. Quae ante **ство** euphonicum **е** inserunt, in antepenultima: **мно́жество**, **хѣдѣ́жество**. Primitivorum suorum tonum retinent **гѣвѣ́тельство** а **гѣвѣ́тель**, **мáтерство**. Quorundam etiam ultima tono afficitur: **боже́ство**, **рожде́ство**, **кѣтѣ́ство**.

- **ск**

Neutr. - **ско**: **войско** exercitus, **дѣтско** infantia.

Confer Adjectiva ope **ск**, **скый** formata.

- **ш**

Masc. - **оша**: **юноша** juvenis, а **юн**, unde **юнох**, cui si **а** accedat, **х** mutatur in **ш**.

Fem. - **ош**: **кокош** gallina; **пѣстош** desertum а **пѣст**.

кляпыш 230 ope **ыш** formatum est. Russis et Serbis forma haec masculina adhucdum usitata: Russ. **гладныш** procellaria glacialis, *Sturmvogel*; Serb. **гѣстыш** res densa, **малыш** parvulus. Adde femin. **ѣша**: Serb. **мекѣша** malum aut pirum molle. Russi, Serbi et Bohemini et mascul. **аш**: Russ. **торгаш** а **торг**, Serb. **орлаш**, Boh. **рѣкаш**.

- **щ**

M. - **ищ**

F. - **ища**

N - **ище**

- **оща**

ищ :

ищ: козлищ, дѣтищ, самчищ masculus, прелюбо-
дѣйчищ ex adulterio natus, лвищищ leuncu-
lus, равичищ, осличищ pullus asinae, горли-
чищ а горлица, отрочищ ab отрѣк. Нис spec-
tant russica consuetudine finita in ич pro ищ:
господичищ olim Gen. 24, 65. nunc господин
pro *κύριος*, quem blandientium more diminutivo
duplici ичищ exprimere voluit antiquus inter-
pres. Serbis hodie dum господичиѣ est domi-
cellus, filius heri. царевич regis filius, вокводич,
птѣч. Slavico ищ respondet Serborum иѣ, cu-
jus ope diminutiva innumera formant: кѣмиѣ
а кѣм, ланчиѣ, catenula, а ланац.

ища Russorum forma augmentativa: липища tilia
grandis, а липа.

ѣща olim quandoque pro ѣсть: жалоѣща, in пое-
mate de Igore, радоѣща Luc. 2, 44. Нис spec-
tat Croat. miloscha (милоѣща) gratia pro ми-
лѣсть, et plura terminata in ocha (ѣща) pro
ѣта: грубоѣща crassities, драгоѣща, бридоѣща,
чистоѣща, сѣхоѣща siccitas, Serb. главоѣща, блѣ-
доѣща, вѣсноѣща, чистоѣща.

ище: гноище, покоище, шѣвище, требище, ка-
пище delubrum, сонмище, огнище, приста-
нище portus, тризнище locus certaminis,
жилище, сѣдалище, виталище, (шѣталище),
чтилище, оузлище, хранилище, святилище,

благалище *βελάντιον*, сѣмена, сѣборище, нырище, сѣдище *tribunal*, исходище, при-
бѣжище *refugium*, торжище, полчище *castra*,
сѣчище *locus caedis*, aliaque, quibus locus
sive receptaculum designatur. Adde поприще
parasanga, топорище, ратище *hastile*. Alia uti
козлище, женище, дѣтище, вретище *cilicium*,
saccus, а врет, humiliativa sunt, cum quibus
nomina formae иско, apud Polonos, Bohemos
et Lusatas usitatae, conferenda sunt. His
крависко а крава est vilis vacca.

Nomina formae ище tonum habent in syllaba, quae
immediate praecedit, i. e. in tertia a fine. Leguntur ta-
men сѣдище et сѣдище, жи́лище et жили́ще.

- ч

М. - ец

Ф. - ица

Н. - це

- ац

- ца

- ца

ец: оукѣ, жребѣ *pullus equi*, скопѣ *eunuchus*,
нѣмѣ, юнѣ, близнѣ, агнѣ, телец, отец.
Quaedam conjungunt syllabam ен cum ец:
младенец, стѣдѣнѣ, птенец. Denominativa
virorum ab Adjectivis: первенец *primogenitus*,
синобѣ, слѣпѣ, мѣдрѣ, старѣ, хытрѣ,
мртвѣ, пѣшѣ. Verbalia: ловѣ, сопѣ, кѣ-
пѣ, гонѣ, стрѣлѣ, пришлѣ *advena* а при-
шлѣ;

шеа; борец, жрец, творец factor а творити, свирец, гудец, льстец, чтец lector, писец, sed коку et пѣвец sunt а Substantivis кой et пѣв immediate deducta. Adde тѣземец indigena. Rerum aliarum appellationes: вѣнец corona, sertum, а вѣна, гѣрнец olla, конец finis, свинец plumbum, рожец, сѣсец (сесец, сосец), мамма, а сѣсѣ. Diminutiva: кораблец, чванец, цвѣтец, ковчежец а ковчег, мѣшец а мѣх, Russ. горшец (contractum е горнеч), сѣчец а сѣк, вѣлчец tribulus. кралиц regulus in missali glagolitico legitur pro кралиц. Confer supra иц, Serb. иѣ.

лц: замц lepus, мѣсац mensis.

ца: оубѣйца homicida, вѣнопѣйца potator vini, паца vorator, edax. Adde онсица ѿ деѣна, quidam, ab онсѣй, et пѣмница mascul. et femininum.

Feminina.

ица: доилица nutrix, а participio activo доил, пѣщеница mulier dimissa, а part. pass. пѣщени. Ab Adjectivis: кѣдница, подложница, заложница, мѣжатица а мѣжатѣ. Pleraque formantur а Masculinis. Fit autem motio seu Masculinorum in Feminina mutatio а) addendo ица: ходатанца (ходатайца) mediatrix, а ходатай, голѣбница а голѣбѣ, кленица serva а клень; пѣстѣ-

ница а пѣстѣн , бѣйволица , лисица а лис ,
ослицѣ аб осел , царица , пророчица , а пророк ,
владычица а владыка , отроковица *puella* , in-
serto ов аб отрок. b) *pro* еу aut ик substitu-
endo ица : юница а юнец , агница аб агнец ,
плѣнница а плѣнник , дѣрница *ostiaria* , блѣ-
дница , грѣшница , помощница etc. *Aliqua pro*
ица *amant* ница : пѣвница а пѣвец , кормител-
ница , хранителница , предстателница. *Animalium nomina quaedam epicoena* , ut *avium* :
кавица , горлица , птица , ластница et ласто-
вица. *Insectorum* : гѣсеница , кобылица , мши-
ца βρῦχος Joel 1 , 4. Russ. *eruca*. *Rerum inanimatarum, praecipue parvarum, appellationes* :
зѣница *purilla*. Hinc *Diminutiva* : дѣвица ,
понавица а понава , вдовица , панвица , беве-
рица , рывица , вилица *fuscinula* , теслица , кни-
жица , частица , ижица (ὁ ψιλόν) , дѣница а дѣка.
Sic крѣпница , оудица аб оуда , etiamsi diminu-
tivorum significationem amittant. *Denominativa ab Adjectivis varia* : шдица (шдѣца) *sinistra* ,
дѣнница , мѣденица , мѣдница *minutum* ,
λεπτόν , рожденица μήτρα , *matrīx* , дѣсница ,
оулица , теплица , златица , златеница *augu-*
go , Jerem. 30 , 6. olim, nunc желтаа болѣзнь.
Collectiva : двоица , троица , седмица , седе-
рица , патѣрица , сторица , множица. *Nomina*

instrumentorum, utensilium, vestium: лѣтвица scala, тресновица, пѣвница cithara, вѣзглавница, оукропница, червленица, скѣделница amphora, керѣмѣион, пленица, кадилница, сткланица, баграница, базаница, плацаница, ножница, колесница currus, кошница, крошница et крошвница, палица, сѣлица, ложица (лжица), срачица tunica. Arborum et fructuum: смоковница ficulnea, желтаница 167, пшеница triticum, корица cinnamomum, горѣшица sinapi a горѣха. Loci et receptaculi: темница carcer, оумывалница, вѣталница diversorium, горница coenaculum, ἀνώγειον, кѣмирница delubrum, восходница, мытница telonium, житница, оузнница, ложница, орѣжница, сокровищница Psal. 104, 30. ταμείον, penetrale, (olim сѣкровище). Omnia haec inseruntur ante нца, quia immediate ab Adjectivis in ен seu ный derivantur.

ца: овца ovis; aequivalet itaque slavicum ца in fine latino is, cum utrumque a syllaba radicali ов deductum sit; мышца brachium. шѣйца contractum est ex шѣица sinistra (manus).

Neutra.

це: яйце ovum, a яй; сѣланце sol, ab inusit. сѣлано; сердце cor. Diminutiva: копѣйце a копѣе, дровце (древце), полѣнце a полѣно, окѣнце

ab

аб окно, кормилце, чадце. Smotriski neutra
 словице, тѣлице р. 54 Grammaticae suae ad-
 duxit; scribere debuit словце, тѣлце, suti
 recte habet Lexicon trilingue. At terminata in
 ѣ mutant ѣ in їйце: чтенїйце lectiuncula, а
 нтенїе, списанїйце brevis conscriptio.

Terminatorum in ица pleraque tonum habent in
 penultima: вдовїца, пшеница, колесница. Alia in
 tertia a fine: юница, доїлица, богородица, тум-
 паница. Immo et in quarta et quinta a fine, quia mas-
 culinorum, a quibus feminina formata sunt, tonum ser-
 vare solent: питательница а питатель, родительница
 а родитель, служительница а служитель. Sic etiam
 избавительница, оутѣшительница аб избавитель,
 оутѣпитель.

* ч

М. - н, ач

Г, - еч

- чїй, чїа

н: вич flagellum, а бити; брѣч novacula, а брѣти
 tondere. Addere possis бѣрѣч praeco, Russ.
 бѣрюч, Lusat. bericz, Carn. berizh, berzh,
Scherge, Boh. birzic praeco et lictor. Alia in
 ич, uti птич refer ad ищ: птищ, Serb.
 тиѣ, Carn. птич et тич.

ач: ковач faber ferrarius, а ковати; орач arator,
 стригач tonsor. толмач peregrinum videtur.

чїй, чїа: виночерпчїа *οἰνοχόος*, pincerna Neh. 1, 11.
 in Ostrogiensi, нѣнс вїночерпчїй, самчїй (а

сам)

сан) бecoпomus, кормчій gubernator navis, зодчій τέκτων, а здати; писчій, scriba, Isai. 36, 3. паматописчій olim, нунс паматописець ὑπομνηματογράφος; книгачій, книгочій, et книгочіа γραμματεὺς. бирчій inquisitor, forma differt а бирч.

еч: ωзреч f. facies, figura, ab ωзрѣти. Russ. горечь amaritudo respondet slavico горестъ.

Neutra in чіе, uti смерчіе, черничіе, драчіе, оре іе а смерк, черника, драка, mutato к in ч, formata sunt.

М. - г, ор

Б. - га

- ег, ѣг

- ига, ага

- 8г

- ога, 8га

г: cтop acervus, а cтoю, мозг 122.

ог: тварог massa lactis coagulati. ωcтpог (ocтpог) χάραξ locus palis vallatus, munimentum, [ab ocтp deduci possit, uti ocтpов insula, nisi potius ad cтpег8, ωcтpегати custodia cingere], referre malis, ut ωcтpог sit locus custoditus, custodia cinctus. χ8дог, чepтop, peregrina sunt.

ег: ковчег, etsi peregrinum videatur.

ѣг: бѣлѣг macula alba, lepra, а бѣл.

8г: бѣл8г Serb. porcus albus; пcтp8г (pstruh) Boh.

pro

pro пестрѣг, salmo fario, Pol. pstrag а пестрый.

Russ. пестрѣшка (pro пестрѣжка) supponit primitivum пестрѣга, а пестрый.

га: мазга 122, розга 126, малга Russ. а мал, малый.

ига: верига catena. Confer вервь.

ага: блѣдага Russ. vagabundus, erro.

ога: острога calcar, ab остр. Igitur Polykarpow male sub ω collocavit ωстрога, cum non sit compositum.

ѣга: халѣга Luc. 14, 23. φραγμός, serpes; бѣлѣга Serb. sus alba; бѣлѣга Russ. acipenser huso.

Neutrum иго, quamvis affine sit latino jugum, et germ. *Joch*, tamen a radice ити, имѣ, capere, deduci posset, si exempla vocum formatarum opere suppetere.

М. - х

Ф. - ха

- их

- иха

- ѣх

- оха, еха

- ѣха

х: аѣх spiritus а аѣю (аѣмѣ); спѣх, песпѣх, испѣх а спѣю, смѣх 97.

их: жених sponsus, а женитиса. Serb. женик, mutato х in к.

ѣх: пастѣх pastor, at vilioris conditionis quam пастырь, а пасти pascere, Boh. пастѣха. Adde

Russ.

Russ. петѹх gallus (slav. пѣтел), e Nestoris chronico конюх, овчѹх, et Croat. отчѹх vitricus ab отец, пилюх miluus; кожѹх.

ха: сваха Russ. pronuba, a mascul. сват.

аха: черепаха Russ. testudo 186, снаха Serb. pro сноха.

оха, еха: сноха nurus a сын, мачеха Russ. noverca, pro мачеха a мати. Croat. мачаха, Carn. мачеха, et мачоха, Serb. маѣаха et маѣи, Pol. мацоха, Boh. мацеха, vulgo et мацоха.

ѹха: требѹха venter, alvus, Croat. et Illyr. трѣѹх masc., plur. трѣѹхи Malach. 2, 3. intestina, ευντρον, (in Ostrog. трикѹхи addito лютомын bis legitur). горѹха, unde Adjectivum горѹшно (зерно) et dim. горѹшица sinapi. Adde Russ. бѣлѹха delphinus leucas, желтѹха icterus.

- к

М. - ок

Ф. - ка

Н. - ко

- ак, ак

- ика

- еко, око

- ык, ыка

- ик, ник

- ѣк, юк

ок: шипок rosa (canina), ѡстанок et ѡтаток, ѡпрѣснок азымун, послѣдок, пародок ѳмфаξ, свиток volumen, избыток, пѣток dies veneris, начаток, пѣсок агена. инок monachus, con-

trac-

tractum ex кдинок; колок paxillus est dim.
а кол. Croatae, Poloni, Bohemi in his amant
ек pro ок, Carn. тк (пѣк etc.), Serbi et Illy-
rii ак. Habent tamen hi свѣдок, testis, cum o
firmo et immobili.

ак: злак, зрак а зрѣти, простак idiota, а прост.
Russ. рыбак idem quod Slav. рыбаць.

ак: Russ. дубнак quercetum, Serb. вребак salictum.

ык: камык et forsitan пзѣк.

ыка: владыка dominus, а владѣ. Нис refer ика
post ж: оужика m. et f. cognatus, cognata.
Fortassis et ближика proximus, cum in Psalt.
Ven. Ps. 121, 8. legatur ближик pro ближних.

ик: каженник eunuchus а казити, кажен; оуче-
ник discipulus, аб оучен. Praefixo н Adjecti-
vi ник.

ник: праздник festum, а празден. Alia a Substan-
tivis: жертвеник а жертва, mediante Adjecti-
vo жертвен, alias etiam жертovníк altare, тре-
бник idem, дымник fumagium, кади́льник, свѣ-
ти́льник lucerna, сребреник (numus) argenteus,
златник aureus, источник fons, свѣщник can-
delabrum, а свѣща. Plurima virorum deno-
minativa: кобник seditiosus, приста́вник pro-
curator, наставник praeseptor, застѣпник,
накмник et наимник, закмник, шбатмник,
данник, конник eques, законник, поклонник
ado-

adorator, посланник, гостинник et гостил-
ник hospes, священник sacerdos, вѣлник et
вѣлилик fullo, шенгалник, проповѣдатель-
ник, началник, численик, дверник, сѣперник
adversarius, праведник, переводник, вѣдник,
наслѣдник haeres, средник, всадник eques,
оугодник, съвѣтник consiliarius, βουλευτής,
пѣтник, шепотник susurro, ротник, бра-
тник centurio, пѣтдесятник, защитник
(защититель), вѣстник puncius, извѣст-
ник olim 2 Paral. 34, 11. coementarius (at le-
gendum известник ab известъ e graeco
ἰσβετος calx), пунс домоздалецъ οἰκοδόμος,
местник, четвертовластник tetrarcha, снѣз-
ник auriga, (ascensor, ἀναβάτης Isai 21, 7.),
оужник, пѣнажник nummularius, дѣлжник
debitor, книжник, хѣдожник, грѣшник a
грѣх, темничник vinctus, шкѣпник, пращник
fundibularius, тыщѣшник χιλίαρχος, tribunus.
ѣк: человек homo, cf. челадь.

юк: пилук miluus, olim Jer. 8, 7. cui correctores
peregrinum ἐρωδία substituerunt, apposita
glossa in graeco legi асѣда. Croat. пилух vide
sub х.

ка: fem. рабка perdix, водка, латка, юнотка,
решотка, плюска, рѣчка игна, точка punc-
tum

tum. Diminutiva сѡйка а сѡга, невѣстка, дочка Russ. про дѣица, а дѣска.

ика: черника, оужика vide sub ыка.

око: Neutr. пѣлоко, Pol. Boh. пѣлко, pomum, cujus primum pѣло nullibi invenitur.

ико: Diminutivum колеко а коло.

Formativam ско vide sub ск.

Confer Adjectiva оре ок, ка, ко formata.

Terminatorum in ник pleraque tono afficiunt syllabam ante ник: пѡстник, мѣстник, начѣлник, иноплемѣнник. Excipe мѡченник, молѣтвенник, жѣртвенник, дѣвствѣнник, in quibus tertia a fine, et клѣдник, должник, оученик, in quibus ultima syllaba tono afficitur.

Usus formarum.

§. 33. Ex paucioribus aut copiosioribus exemplis sub qualibet forma adductis ipse jam judicare poteris, quam varius sit harum formarum in lingua veteri slavica usus. Eadem enim forma, qua actor, vir agens, denotari solet, subinde etiam instrumentum, utensile designatur. Formae quibus feminae a maribus distingui solent, etiam abstractis designandis serviunt. Masculis quidem tribuuntur terminationes ин, ѡн, анин, ель (атель, итель), аръ, (rarius ач, ак), ник. Feminis а, на, ына (ыни), ица, (rarius ка). Neutris animalibus nondum adultis: а, cujus pluralis ата. Actio ver-

bi notatur formis neutris **аніе, еніе, тіе**, et femininis **ва, ба**. Abstracta attributorum quorumvis amant formas femininas **ь, а, а, овь, ина, ына, ель (ѣль), да, ть, ота (ета), ость (есть), ица**, et neutras **ство, ствіе**. Collectiva **іе**. Instrumenta, utensilia **но, ло (ало, ило), ец, ица, ник**. Receptaculi, loci appellationes postulant **ице**. Diminutiva **иш, ец, ица (rarius ка), це**. Rarioris usus formas sub **м, р, а, з, ж, с, ш, ч, г, х** conspicies. Genus denique ipsum, ad quod determinandum regulae a Grammaticis hactenus datae vix sufficiunt, formae a nobis latius expositae ac secundum genera consulto distributae suapte indicant.

Caput IV.

De nomine adjectivo.

§. 34.

Adjectivorum terminatio.

In Adjectivis duplex terminatio, indefinita et definita, secundum genera distinguenda est.

Indefinita a) post consonas solidas :

М. -	Ф. - а	Н. - о
нов,	нова,	ново.
наг,	нага,	наго.
зѣл,	зѣла,	зѣло.

b)

b) Post consonas liquidas:

М. - Ъ	Ф. - А	Н. Ё
БЪЙ,	БЪА,	БЪЕ.
ОТЕНЬ,	ОТНА,	ОТНЕ.
ЛОЖЬ,	ЛЖА,	ЛЖЕ.
ЛОЖ,	ЛЖА,	-

Adjectiva definita assumunt pro ratione consonarum praecedentium ѡй aut ѣй:

- а) первый, первая, первое
 б) 1. синѣй, синѡа, синѣе.
 2. третѣй, третѣа, третѣе.

Formae primitivorum.

§. 35. Formam Substantivorum primam induunt et Adjectiva, ea nimirum, quorum consona finalis non est affecta, sed solida. Talia sunt:

лѡв, лѣв laevus, нов novus, снѣ caesius, griseus, плав, прав, крив. Adde готов paratus. первый vide inter Numeralia; Зѡрав vero ope 'ав formatum est.

люб, слаб, грѣв; лѣп pulcher, слѣп, глѣп 197, свѣрѣп.

нѣм mutus, сам; прѡм, хрѡм, кром.

ин alius, юм, лѣн piger; пѣлн, вран, брѡн albus (equus), срѣн, черн.

бѣл albus, мал parvus, мнл sagus, сол, сѣл, цѣл 99, гол 102.

тѣр austerus Luc. 19, 21., сир orbis, спор 150,
стар 156, скор 163.

рад, сѣд canus, хѣд vilis (Russ. Pol. macer, Boh.
pauper, Serb. ѣд malus), смѣд (снѣд, гнѣд)
195, блѣд, млад, тверд, гѣрд.

лют saevus, атрох, сѣит satur, свѣт 149, злат
aureus, желт, ист, пѣст, тѣлст, чѣст, чист,
гѣст 207. литый est a participio passivo лит
verbi лѣю.

сиз, гокз, близ, кѣрз 115, дерз (дерзый) *δρασὺς*,
Prov. 13, 18.

лыс calvus, рѣс, кѣс (кѣсый).

субог pauper, пѣг, наг nudus, нетаг piger, *ἀεργὺς*
(olim Prov. 13, 4. nunc праздный); благ, длг,
млог, драг, дрѣг, строг (строгий) Russ. Pol.
severus.

лих Boh. Croat. Illyr. impar, тих, сѣх; глѣх.

так Serb. robustus, fortis, лѣк; прек.

Horum definita terminatio est ѣй : лѣвѣй,
прамѣй rectus. Post г, х, к per abusum scribi
ѣи pro ѣй supra p. 17 et 21 monuimus.

Quaedam uti тѣ, кром, сѣл, прек inusitata
quidem sunt, qua Adjectiva, sed sunt themata Ad-
verbiorum тѣтѣ, кромѣ, сѣлѣ etc. сам, ин, ист,
дрѣг форма ab Adjectivis non differunt, quamvis
ob significationem inter Pronomina locum sibi
postulent.

Forma Adjectivorum secunda.

§. 36. Formae secundae Substantivorum respondent Adjectiva, quae radicali liquida finiuntur: вѣдѣй fatuus, сѣдѣй vanus, шѣдѣй sinister: вѣдѣй, сѣдѣй, шѣдѣй.

дѣвѣй, ferus, incultus.

крѣплѣй fortior, Comparativus а крѣпкѣй.

велѣй magnus. Comparativus болѣй major.

синѣ: синѣй caeruleus, lividus. Comparativi оу- нѣй melior, мнѣй minor.

чѣждѣ: чѣждѣй, чѣжѣй, Serb. тѣждѣ, 100.

лож mendax, а лгати, рѣж (рѣжѣй) rufus, дѣжѣй а дѣг, robustus, bene valens.

весь vide inter Numeralia.

пѣшѣ, пѣшѣй pedes 80.

нищ egenus, тощ: тѣшѣй vacuus. слащ ѣдѣс, suavis, jucundus (olim Prov. 12, 11. nunc сладостен).

нищ pronus.

проч: прочѣй, reliquus, residuus.

Pleraque ex his derivata sunt оуе ѣ seu ѣй. Nam дѣвѣй est а дѣвѣ, чѣждѣ а чѣдо, нищ а никѣ, слащ а сласть.

Quaedam, uti Comparativi omnes, terminatione definita carere non possunt. Formantur autem оуе suffixi ѣ et ѣй possessiva а Substantivis.

М. - ъ   F. - ѡ   N. - ѣ

Іаковѣ, авраамѣ, cum ѡ paragogico oblabiales
в, м, про іаковѣ, авраамѣ; обнѣ, обнѡ, обнѣ
ab обен; фараонѣ, сїонѣ, орлѣ, орлѡ, орлѣ ab
орел; козла крѣ in Missali glagolitico a козел;
ослѣ ab осел; велѣбѣждѣ a велѣбѣдѣ, княжѣ a
князь, єдинорож a єдинорог, враж a враг,
паѣч a паѣк, пророч a пророк, челѣвѣч a челѣвѣк,
юнѣ a юнѣц, агнѣч ab агнѣц, телѣч a телѣц, жерѣч
a жрец, отѣч, отѣдѣ, отѣч ab отѣц, неѣсѣщ a
неѣсѣть. At исполнѣ a полн, свобѣдѣ a сво-
бѣда Adverbіis adnumeranda sunt, cum de
omni genere et numero valeant. Alia amanti
ов, alia енѣ, ин, quae videsis loco suo. Alia
duas formas admittunt: адамѣ et адамѡв, вар-
навѣ et варнавѣн.

М. - їй   F. - їѡ   N. - їѣ

гѡважїй, гѡваждїй a гѡвадѡ; скѡтїй a скѡт, ко-
зїй a коза, бѡжїй a бѡг, пѣсїй a пѣс, овѣїй
ab овца; палашїй цѣнс, a Gerundivo палѣ,
палѣщ. Praeterita Gerundivorum masculina
contracta, quae in rejiciunt, quando Adjecti-
vorum terminationem definitam assumunt,
pro їй amanti їѣ: оударѣй, порождѣй ab оу-
дарѣ, породѣ. Sic et Comparativi старѣй,
крѣплѣй. Alia їй et їѣ admittunt: оунїй et
оунѣй, велїй et велѣй.

ай: множай, vide in Comparativis.

ой, оа, ое vide in Pronominibus.

ѡй, ѡа, ѡе: волѡй, волѡа, волѡе (про волов,
-ва, -во) а вол. Serbi hodie dum волѡйскый dicunt.

Adjectiva consonis servilibus aucta.

§. 37. Augentur Adjectiva a fine etiam consonis servilibus в, н, л, р, т, ст, ск, ш, х, к, quibus plerumque vocales mobiles о et е, sed et immobiles а, о, и praefigi solent.

- в, аб, об : ев, ив.

- ба, аба, оба : еба, иба.

- бо, або, ово : ево, иво.

в: мертв, мертва, мертво а мрѣти; черств; жив
est Praeteritum Gerundivi а жити vivere.

ав: кровав а кровь, сквернав, кѡдрав а кѡдрь, ржав,
величав, лѡкав а лѡка. Sic et compositum
Здрав sanus, а драти.

ов: ааамов аѡ аѡам, лѡов а лѡв, слѡнов, вѡанов,
гаѡов et plura alia possessiva. Hinc etiam кѡов,
quod Rom. 8, 9. non solum nunc, sed et in
antiquis editionibus et in Mss. minus antiquis
pro кѡо legitur. At Apostolus an. 1324 legit
citato loco нѣсть сего pro сѣй нѣсть кѡов.
Illyrii nunc omnes possessivo нѣгов, нѣгова,
нѣгово, alii autem Slavi solo Genitivo кѡо
utuntur. Alia qualitatem, originem, mate-
riam

riam indicant: домовый, тернов *spineus*, сѣров *crudus*, humidus, *ὕγρὸς*, viridis (de ligno) Лис. 21, 23., ситовый *scirpeus*, неистов *insanus*, et fortasse готов. Adde Adjectiva pronominalia таков, таков, сакон, каков.

ев pro ов, post vocales et consonas liquidas: ноев, сміев, царев, олтарев, сицев *talis*, а сице.

ив: злобив а злоба, ad significandum habitum; лѣнив, ревнив, скрѣнив *εὐμετάβολος* Prov. 17, 20. (nunс оудовопредложный), гѣгнив, зазрив, оукорив, покорив, терпѣлив, молчалив *taciturnus*, тшалив, а Praet. partic. activi терпѣл, молчал, тшал; владив *verbosus*, оуродив аб оурод, правдив, клеветив, строптив, шептив, льстив а лесть, милостив, нечестив, оужастив, оплазив, продѣрзив, лжив, плѣшив, ѡбщив. Post consonas quasdam л euphonicum inseritur: гнѣвлив, востанлив, сварлив, завидлив *lividus*, invidiosus, ѡвндлив, оубоудлив вол, hos corrupta, стыдлив, оубѣтлив *placabilis*, забытлив *obliviosus*, пытлив, востзлив *formidolosus*, недѣжлив, вознослив, прослив, ослѣшлив, страшлив.

Formativas овен seu евен vide sub ен; овит sub ит; овскый sub ск.

Desinentia in ем, ом, им, ut знаем, питом, (питомый телец), неключим, sunt participia pas-

siva praesentia. Confer etiam Adverbia оре ма, мо, ми formata.

- EN : НШЙ, ЕНЬ : НІЙ, ИН, АН.
- НА : НАА, НА : НАГА, ИНА, АНА.
- НО : НОЕ, НЕ : НЕК, ИНО, АНО.

ЕН : ПОТАЕН а ПОТАЙ, ГНОЕН (et ГНОИН), РАБЕН, РАБНА, РАВНО; ПРОТИВЕН, ОУДОБЕН, ПРИСКРБЕН, ПРАМ-
 НШЙ, ЧЕРМЕН, ПОЗДЕН, ПРАЗДЕН, ДЕСНШЙ dex-
 ter, ТЪСЕН, КЪСЕН: КОСНШЙ tardus, ТОЧЕН.
 Plurima a Substantivis: ДИВЕН а ДИВ, ЧЕРВЛЕН,
 inserto л euphonico, а червь, ПОДОБЕН, ОУМЕН,
 БЕЗЪМЕН, ТЕМЕН: ТЕМНШЙ а ТМА, ЗЕМАНШЙ (in
 codd. serbicis) et ЗЕМНШЙ eliso л euphonico,
 а ЗЕМЛА, ПОВИНЕН, СВИНЕН (СТАДО СВИННОЕ),
 ГЛИНЕН, БЕРНЕН а БЕРНІЕ (КРЕНІЕ), СТРАНЕН, ИСТИ-
 НЕН: ИСТИННШЙ, ЗАКОННШЙ, ОГНЕН, БОЛЕН,
 СЪЛЕН: СЪЛНШЙ, ЗЕЛЕН, СИЛЕН, МГЛЕН nebu-
 losus, ВЪРЕН, БЪРЕН, МИРЕН; БЪДЕН, МЪДЕН,
 СНЪДЕН, КДИНОЧАДЕН unigenitus, ЧЪДЕН, ПЛО-
 ДЕН, ВРЕДЕН, ПРАВЕДЕН а ПРАВДА; ПРИГТЕН,
 ЖИТЕН, ЧЕСТЕН, ПЕРСТЕН terrenus, а перстъ;
 ЛЮКЕЗЕН, ПОЛЕЗНШЙ, ЖЕЛЪЗНШЙ, ВОЗМОЖЕН,
 НЕДЪЖЕН, КНИЖЕН literatus а КНИГА, ДОЛЖЕН,
 ХЪДОЖЕН а ХЪДОГ artifex, ИСКЪСЕН, КРАСЕН а
 КРАСА; СТРАШЕН а СТРАХ, ГРЪШЕН а ГРЪХ,
 ВЪЧНШЙ aeternus ГОРЪШЕН а ГОРЪХА, ВЪЧЕНА а
 ВЪК,

вѣк, двончен а двонца, личен personalis, а
лице, аличен а алич, зличен а злак, брачен nup-
tialis а брак, солнечный а солнце, немощен.
Differunt autem Adjectiva haec et similia a
participiis passivis in EN tam significatu,
quam motione. Nam Adj. хвален, хвална, хвал-
но а хвала est laudabilis, laude dignus, parti-
cipium vero хвален, хвалена, хвалено est lau-
datus, qui laudatus fuit. Sic differt твореный
а творити in рѣкотвореный manufactus, et
творный in voce чѣдстворный thaumaturgus,
qui mira operatur. снѣдено est esculentum,
edule, quod edi potest, снѣдено comestum.
Pauca quaedam euphonia exigente ē immobile
habent: зелен, зелена, зелено, мглен, стѣден,
огнен, влажен.

Formativae EN praefigi solet quandoque ов seu
ев, hinc OVEN, EVEN.

ОВЕН: виновен causalis, а вина; чиновен, терно-
вен (вѣнец), медовен (медвен), дѣховен, грѣ-
ховен, церковный. At лѣкавен а лѣкав.

ЕВЕН: тридневен, дневный, а день, олтаревен,
(до рога олтаревных Psalt. Ven. 117, 26. aliae
edit. олтаревых), дождевен а дождь, дѣше-
вен, плачевный а плач. Alia a Verborum In-
finitivis derivata terminationi EN praefigunt ел,
hinc елен, елный.

ЕЛЕН,

ЕЛЕН, ЕЛНШЙ: СѢТОВАТЕЛНШЙ а СѢТОВАТИ, НЕКЛА-
НАТЕЛНШЙ indeclinabilis, ИЗВѢСТИТЕЛНШЙ, ИЗ-
ВѢЩАТЕЛНШЙ, ШЕСТОАТЕЛНШЙ circumstans,
circumstantialis, ВОЗДЕРЖАТЕЛНШЙ continens,
ДОВОРОЧИТЕЛЕН benedicens. Нас forma usi sunt
Grammatici in exponendis terminis technicis.
ИМА нарицательное est nomen appellativum,
существовательное substantivum, прилагательное
adjectivum. ПАДЕЖ именительный est casus no-
minativus. ЗАЛОГ дѣйствительный vox activa.
НАКЛОНЕНІЕ изъвителное modus indicativus etc.
ЕНШЙ, seu EN cum praefixo augmento ЕС: НЕБЕС-
НШЙ coelestis а НЕКО, НЕБЕСЕ; ТѢЛЕСНШЙ а ТѢ-
ЛО, ТѢЛЕСЕ.

ЕНЬ: МАТЕРЕНЬ а МАТИ, МАТЕРЕ, ГОСПОДЕНЬ, ГОСПО-
ДНА, ГОСПОДНЕ, ОТЕНЬ ab OT, unde et ОТЕЦ.
Adde сыновень а сын interposito ов.

НІЙ: ДАВНІЙ, ДОМОВНІЙ, ДРЕВНІЙ, ЗЕМНІЙ, ДАЛНІЙ,
СѢЛНІЙ, ВЫСПРЕНІЙ а ВЫСПРЬ, ОУТРЕНІЙ, ВНУ-
ТРЬНІЙ, ГОРНІЙ, ИСКРЕНІЙ proximus, произпод-
НІЙ, ЗАДНІЙ а ЗАДИ, ПРЯДНІЙ а ПРЯД, ПРЯЖНІЙ а
ПРЯЖЕ, СРЕДНІЙ а СРЕДА, НИЖНІЙ а НИЗ, БЛИЖ-
НІЙ, ВЫШНІЙ excelsus, altissimus, ВЕРХНІЙ.
Ab Adverbiis derivata praefigunt ш, hinc for-
mativa шНІЙ.

ШНІЙ: ДОМАШНІЙ domesticus а ДОМА, ТАМОШНІЙ
а ТАМО, КРОМѢШНІЙ exterior а КРОМѢ, ВНѢШ-
НІЙ

нїй а **внѣ**, **нынѣшнїй** et **нынашнїй** а **нынѣ** et **нына**; **долѣшнїй** (in correctā edit. **долнѣйшїй**), **вчєрашнїй** *hesternus* а **вчєра** (Russ. *вчера* cum сь demonstrativo), **здѣшнїй** а **здѣ** (Russ. *здѣсь*), **днєшнїй** а **днєсь**, **лѣтошнїй** а **лѣтось**.
ин: **тѣин** (*тайна*) а **тѣй**, **гноин** *ulcerosus* а **гной**, **достоин**, **достойна**, **достойно**; **покоин**, **иглин** (*иглинѣ оуши foramen acus*), **молнїин**, **непримзнин**, **гвоздин** а **гвоздь**. A nominibus rerum animatarum femininis et masculinis secundae formae: **голѣбин** а **голѣбь**, **змїин** а **змїй** seu **змїа**, **сернин** (*сернина кожа*), **зверин** а **звѣрь**, **вдодин** а **вдоа**, quod est primae formae (*крилѣ вдодинѣ* in Ostrogiensi, at nunc *вдодобы* Zach. 5, 9.), **тѣтин** а **тѣть**. Praecipue a nominibus propriis personarum **ин** а et **и**: **евжин** ab *евгарго ева*, **левїин** а **левї**, **марїин** а **марїа**, **їѡдин** а **їѡда**, **мелхїин** а **мелхї**. Sic **адамин** ab *адама* (at *адамов* ab *адам*), **сѣтанин** а **сѣтана**. **москвитин** ad Substantiva in **ин** spectat.

ан: **олован** *plumbeus*, **дрєван** *ligneus*, **рѣман**, **врєман** (Serb. *времен*), **оусман** (*оуснїан* ab *оуснїє*) et **оусмен** *coriaceus*, *loreus*, **каман** а **камы** et **каменнїй** а **камень**, **стклан** *vitreus*, **льнан** *lineus*, (*надраги лнаны* Exod. 28, 42. *foeminalia linea*, olim н. *полотнаны*, alias *платнаны* а *платно*), **пыран** (*хлѣб*) *subcine-*

ricius, а пѡрь favilla, сребран argenteus, ба-
бран, (Serb. багрен) purpureus, медан, пло-
тан carneus, тростан, рожан (рожан) а рог,
власан, шипчан (шѣтец), roseus, а шипѣк;
слан vero, salsus, оpe ан formatum est, dif-
fertque а participio passivo солен salitus.
стола слан est columna salis, et соль несла-
на Marc. 9, 50. est sal insulsum, τὸ ἄλας
ἄναλον.

- ел, ел.

- ла, ела.

- ло, ело.

ел, ла, ло: тепел (тепл), тепла, тепло calidus,
свѣтел, кysel, кyselа, кyselо, крѣтел.

ел, ела, ело: дебел, дебела, дебело, crassus, та-
жел gravis, cum e immobili, а таг. At гнил,
(гнилый), зрѣл, драхл sunt participia activa
seu neutra Verborum гнию, зрѣю, драхнѣ.

елен vide supra sub ен.

- р, ер.

- ра, ера.

- ро, еро.

р: докр а дока, храбр (храбор), бодр promptus, бѣж-
дрѣй vigil, Dan. 4, 10. in ed. Ostrog., nunc
бодрый, мѣдр, щедр а шадѣти, хытр, остр
acutus, ab ость, быстр limpidus, пестр 120,
мокр humidus, madidus, а мок: мокнѣ.

ер,

ер, ера, еро amant Numeralia, ut пѣтеро, et Pronomina utи кѣтер quidam, quae videsis infra.

- т, ат, ит.
- та, ата, ита.
- то, ато, ито.

т: желт: желтый flavus. Adde Numeralia четвертый, третій.

ат: космат villosus, стѣнатый, мѣжатаа жена, власат, всгат dives, et praefixo н: пернат pennatus, а перо. Praefixo ов: виноват reus.

ит: вражитъ augurandi peritus, а вражба; именит et иманитый nominatus, мастит (Psal. 91, 12. въ елѣи маститѣ, v. 15. въ старости маститѣ ἐν γήρει πλούι, in senecta uberi), нарочит praecipuus, eximius. Conjuncto с cum т: аст, ист.

аст: рогастый Russ. magnis cornibus, differt a рогатый cornutus, corniger, Croat. рогаст idem est quod Russorum et Illyriorum рогат; криласт Serbis est notam albam quasi alarum habens, крилат vero alatus.

ист: нѣдристый sinum latum habens, рѣчист eloquens. Praefixo vero ов: овит.

овит: домовит, сановит, тресновит fimbriatus, мѣдовит virulentus, плодовит fertilis. Adde рѣчевит, mutato о in е ob ч praecedens.

- СК,   СКЫЙ.

- СКА,   СКАА.

- СКО,   СКОЕ.

ен, СКЫЙ: БАЛІЙСК (кнѣже БАЛІЙСК princeps ariolorum, seu incantatorum Dan. 4, 6.), житі́йскый et житейскый а житіе, вдовскый, земскый terrestis, словенскый пѣзык slavonica lingua, конск, женскый пол sexus femininus, поганскый in antiquo Apostolo pro пѣзычскый gentilis, in eodem Jud. 1, 12. дрѣва ксеньска (ed. ДРЕВЕСА ЕСЕННА) arbores autumnales; φθινοπωρινά; польскый а поле, жернов оселск mola asinaria, морскый marinus, мірскый mundanus, мѣрскый (et мѣринскый) ex Aethiopia, винарск, кедрск, житарск, царск, людскый, господьскаѧ вечера dominica coena, плотскый carnalis, южскый et inserto є euphonico, юже-скый а юг, мѣжеск род genus masculinum, челоуѣческ, старческый а старец, старичскый а старица (старичскѣх басней aniles fabulas 1 Tim. 4, 7. in antiquo Apostolo, nunc БАКІѢХ), всѧческ а всѧк. Adde небеск, тѣлеск, alias небесный, тѣлесный. Formam hanc amant Gentilia: литовскый а литва, римскый а рим, латинскый, рѣскый а рѣсь, російскый vero а росіа, греческый а грек.

шій, їйшій vide infra in Comparativis.
шній vide supra sub ній.

- зх, хзій.
- ха, хаа.
- хо, хое.

зх, ох: ветох, ветха, ветхо vetus. Alia amant зк.

- зк, ек, ок, ик, ак.
- ка, ока, ика, ака.
- ко, око, ико, ако.

зк: крѣпок, крѣпка, крѣпко, тонок, cum o euphono-
nico et mobili, (Croat. Boh. тенек, Илуг. та-
нак) tenuis, subtilis, сладок, краток, кро-
ток, оузок, близок, а-близ, ползок, дерзок
(дърззк), макок, маккый (Russ. мажок,
магкій), легок. Post consonas liquidas ек:
горек, горькый, тажек, тажкый.

ок, ока, око, cum o immobili; глѣбок, широк,
высок altus, жесток. Adde далекий longin-
quus, remotus, cum e immobili.

ик: велик: великий а вель. Hanc formam adop-
tant Pronominalia клик, толик, селик, ко-
лик. Istorum alia amant ак.

ак: пак, пакый, такый, какый, inde et Adverbia
пакъ, такъ, какъ, Adde Numeralia кдинак,
adverb. кдинакъ, всак, всакый, а весь; троак,

тро-

троакъ; третакъ, fem. третакъ (юница) tri-
um annorum vacca.

Comparatio Adjectivorum et Adverbiorum.

§. 38. Comparativus quorundam Adverbiorum primitivorum terminatur in е; оунѣ melius, боле majus, ваще amplius, паче magis, super, лѣче melius. In codd. Serbicis post л et н scribitur ѣ pro е: оунѣ, болѣ. Hanc formam amant et alia, uti дровле (дрѣвлѣ) а дровнѣ, глѣбле profundius, а глѣбок, крепле (крѣплѣ) fortius, а крѣпок, тверже а тверд, прежде а пред, ниже humilior а низ, выше а высок, лише abundantius, а лих.

§. 39. Comparativus Adjectivorum tribus modis formatur, aut a comparativis Adverbiorum primitivis, aut a positivo suo, affigendo Comparativi formativas:

1) М. - ѣй, F. - ши, N. - ѣе.

оунѣй, оунши, оунѣе, а оунѣ.

мнѣй, менши, мнѣе, а obs. менѣ.

болѣй, болши, болѣе, а боле.

Censentur vero haec anomala, quod positivo proprio careant. Respondet enim primo comparativo positivus благъ vel добр, secundo мал, tertio велиѣй seu великѣй.

Pro болѣй scribitur et болѣй, sic etiam крѣплѣй et крѣплѣй. Alia omnia amant ѣй: тщивѣй
sol-

sollicitior, юнѣй, славнѣй, силнѣй, пространнѣй, сластнѣй, беспечалнѣй, добрѣй, мѣдрѣй, старѣй, чистѣй, пречистѣй.

Neutorum in ѣе formam referunt et Adverbia: новѣе, первѣе, оудобѣе ab оудобѣ, силнѣе, ѿраднѣе, тѣшнѣе, далѣе a дале, добрѣе melius, горѣе pejus, скорѣе citius, острѣе, истѣе diligentius, долзѣе a долго, дерзѣе, лѣчеe, тачек deterius Joh. 2, 10. olim, pro hodierno хѣждшее. Feminini in ѣа nullum exemplum in libris sacris occurrit. At Serbi aliiq̃ue Illyrii a masc. in ѣи fem. in ѣа, neut. in ѣе formant: мѣдрѣи, мѣдрѣа, мѣдрѣе; богатѣи, богатѣа, богатѣе etc.

2) М. - шѣй, F. - шаа, N. - шее.

- ши, - ше.

горшѣй, горшаа, горшее, a горе.
вацшѣй, вацшаа, вацшее, a ваце.
лѣчшѣй, лѣчши, лѣчше, a лѣче.

Quibus utpote anomalis respondent positivi зол, велик, добр. Hujus formae etiam оунѣй, мнѣй, болѣй caracia sunt: оуншѣй, меншѣй, болшѣй; болшаа, болшее. Sic et лишшѣй, лишшее et лишше a лише, et plurima alia Adjectiva: младшѣй a млад, чистшѣй a чист, Neutrum seu Adverbium пѣцшѣе a пѣст, трѣбшѣе a трѣбѣ. Praecipue ore ок seu кѣй formata, quae rejecta hac terminatione syllabae radicali шѣй apponunt:

глубшій а глубокий, далшій а далекий.
ширшій а широкий, жестшій а жестокий.

Sic крѣпшій et крѣпльшій а крѣпкий pro крѣплій, тоншій а тонкий, сладшій, et сладжшій а сладкий, кратшій а краткий, кротшій а кроткий, тяжшій (olim et тяжій) а тяжкий, quae tamen, mutato к in ч, etiam tertio modo formari solent: глубочайшій, далечайшій, широчайшій, жесточайшій, легчайшій а легкий.

3) ѣйшій; айшій vero post ж, ш, ч.

ѣйшій: первѣйшій, сѣгубѣйшій, юнѣйшій а юн; praesertim si terminationem ный praecedat consonans: славнѣйшій, силнѣйшій, честнѣйшій; малѣйшій, блѣйшій, мѣдрѣйшій, лютѣйшій.

айшій: млажайшій а младый, нижайшій а низкий vel potius а ниже, ближайшій а ближе, оубожайшій ab оубогый, множайшій а многый, блажайшій а благый, дражайшій а драгый; тишайшій а тихый, ветшайшій а ветхый, крѣпчайшій а крѣпкий, величайшій а великий, горчайшій а горький, сладчайшій а сладкий. Resecto шій desinunt quaedam in ай: множай. Hinc Adverbia seu Neutra множае, дражае; крѣпчае, жесточае, легчае, quamvis et neutra terminatione in ше suppleantur: далечайше.

чайше. Tribuunt autem Grammatici etiam terminationem fem. ши Adverbiis: скорѣйши, крѣпчайши. Prov. 22, 1. изволенѣйши.

In quibusdam libris, iis nimirum qui a Polono-Russis recogniti sunt, subinde comparativis коле, ниже, выше, ваще et aliis more Polonorum и in fine affigitur: болен, нижеи, вышеи, ващеи, quod minime probandum. 3 Esdrae 8, 20. plane legebatur olim найвышеи (деа), quod in Mosquensi prima in найвышши (ob praecedens очи) mutatum est; in correctae vero Vulgatae verba *in superna* redduntur на вышнаа. In formula пречистѣи рѣцѣ твои, purissimae manus tuae, terminatio ѣи est Dualis femininus Comparativi seu Superlativi пречистѣй, a fem. sing. пречистѣа pro пречистѣйши.

§. 40. Superlativus suppletur productionibus Comparativis in ѣйшій et айшій. Aequivalent enim Comparativi absolute sumti Superlativis, ita ut omnibus major, melior, censeatur maximus, optimus. Errant itaque Grammatici, qui terminationes longiores Comparativorum Superlativis propriam esse docuere, ita ut мѣдршій, сватшій, чистшій a мѣдрѣйшій, сватѣйшій, чистѣйшій gradu distinguerent et breviores Comparativos, longiores vero Superlativos appellarent, cum potius dicendum fuerit, Comparativis, praecipue productionibus, sensum tribui absolutum et hos pro Superlativis aliarum linguarum usurpari. Soletque iis ad indicandum summum gradum numerale

rale все (παν-) aut praepositio пре (prae, per) aut utrumque praefigi : премилостивѣйшій, преосвященнѣйшій, всемилостивѣйшій, всепресвѣтлѣйшій. Comparativus паче exigit particulam най : наипаче, quod in Psalmis graeco ἐπιπλεον, amplius, alibi et superlativo μάλιστα, maxime, respondet.

Hodie in plurimis dialectis slavica ope particulae най, Comparativis praefixae, Superlativus formatur. Apud Serbos наймѣдрѣи, наймѣдрѣа, наймѣдрѣе. Bohemi най nunc ut ней pronunciant et scribunt : ней-лѣпшій optimus; Carnioli най etiam in нар mutant. Croatarum найбекшій, maximus, iis est et нар-вечій et найбекшій.

Caput V.

De Numeralibus.

§. 41.

E Numeralibus cardinales numeri, si quatuor primos excipias, formam Substantivorum, ordinales vero omnes Adjectivorum formam referunt.

Numeri cardinales.

Simplices :

Compositi:

a.

b.

1 еѣин.	11 еѣинноадеаь	- - - -
2 аѣа.	12 аѣанадеаь.	20 аѣадеаь.
3 тѣи.	13 тѣинадеаь.	30 тѣидаеаь.

4 ЧЕТЫРИ. 14 ЧЕТЫРИНАДЕСЯТЬ. 40 ЧЕТЫРИДЕСЯТЬ.
 5 ПЯТЬ. 15 ПЯТЬНАДЕСЯТЬ. 50 ПЯТЬДЕСЯТЬ.
 6 ШЕСТЬ. 16 ШЕСТЬНАДЕСЯТЬ. 60 ШЕСТЬДЕСЯТЬ.
 7 СЕДЬМЬ. 17 СЕДЬМЬНАДЕСЯТЬ. 70 СЕДЬМЬДЕСЯТЬ.
 8 ОСЬМЬ. 18 ОСЬМЬНАДЕСЯТЬ. 80 ОСЬМЬДЕСЯТЬ.
 9 ДЕВЯТЬ. 19 ДЕВЯТЬНАДЕСЯТЬ. 90 ДЕВЯТЬДЕСЯТЬ.
 10 ДЕСЯТЬ. 100 СТО. 1000 ТЫСЯЧА (R. ТЫСЯЦА).
 10000 ТМА *μυριάς*. Adde пол semis, dimidium.

§. 42. КДИН, КДИНА, КДИНО, а КД оре ии formatum est. ДВА, duo, et ОБА,ambo, dualis numeri sunt, quorum femininum et neutrum ДВѢ, ОБѢ. ТРѢ et ЧЕТЫРѢ sunt masculina, ТРИ, ЧЕТЫРИ fem. et neutra. ПЯТЬ, ШЕСТЬ оре ТЬ, ДЕВЯТЬ, ДЕСЯТЬ оре АТЬ, СЕДЬМЬ, ОСЬМЬ оре МЬ formata videntur, referuntque formam femininorum. СТО est neutrum, cuius Dualis est СТѢ: ДВѢ СТѢ (Exod. 30, 23. atque alibi Russ. ДВѢСТИ in correcta editione); Pluralis СТА: ТРИ СТА. ТЫСЯЦА fem. e Goth. Thusund ortum est, cui Russi suum ТЫСЯЦА in editis libris substituerunt. ТМА fem. et tenebras et *μυριάδα* (decem millia) significat.

Antiqua versio, licet et haec a Russis recognita fuerit, legit Gen. 24, 60. БДДИ ВЪ ТЫСЯЦИ ТЕМ, esto in millia myriadum *γίνε εἰς χιλιάδας μυριάδων*, nunc в ТЫСЯЦЫ.

Non solum in codd. Serbicis ТЫСЯЦА pro ТЫСЯЦА librorum editorum legitur, sed etiam in ipsa edi-

tione Ostrogiensi, in aliis adhuc locis antiquior hæc forma intacta mansit. Job. 33, 23. тѣсѣцѣ, Eccles. 7, 29. ѿ тѣсѣци, Sir. 16, 3. тѣсѣца, 39, 14. тѣсѣци, Ezech. 48, 8. пѣти тѣсѣцѣ, 2 Macch. 8, 34. тѣсѣца, Marc. 5, 13. двѣ тѣсѣци, inde тѣсѣциник Joh. 18, 12. тѣсѣцѣ olim masc. fuisse Boh. tisjc et Pol. tysiac et e libro Job citatus locus firmare videtur.

§. 43. In numeris ab 11 usque 19, qui interponendo на ex unitatibus et decade componuntur, ДЕСАТЕ pro ДЕСАТЬ frequenter usurpatur: ДВАНАДЕСАТЕ. ЕДИННАДЕСАТЬ, eliso о, pro ЕДИНОНАДЕСАТЬ поц solum apud Smotriskium et in libris glagoliticis, sed etiam in Ostrog. editione Ezech. 40, 29. repertas. Legitur enim ibidem ЕДИНЪ НАДЕСАТЕ СТЕПЕНЬ pro hodierno ДЕСАТІЮ СТЕПЕНМИ. ОКНАДЕСАТЬ, duodecim, in Evangeliiis frequentius occurrit, quam ДВАДЕСАТЬ. Immo in Mss. etiam iis in locis ОКНАДЕСАТЕ scriptum observavi, in quibus nunc ДВАНАДЕСАТЕ habetur. In compositis sine на ad exprimendas decades lene ѣ ab editoribus fere negligi solet. Hinc ДВАДЕСАТЪ pro ДВАДЕСАТЬ, ПАТДЕСАТЪ et ПАТЬДЕСАТЪ pro ПАТЬДЕСАТЬ, ШЕСТДЕСАТЪ pro ШЕСТЬДЕСАТЬ impressa reperies. Pro ДЕВАТЬДЕСАТЬ nonaginta Matth. 18, 12. in Ostrogiensi Bibliorum editione et novissima Petropolitana an. 1816 legitur ДЕВАТЬДЕСАТЪ, in Nov. Test. Kioy. 1732 ДЕВАТДЕСАТЬ; at in scribendo, qui ibidem sequitur, numero simplici ДЕВАТЬ omnes conveniunt.

§. 44 Numeri ordinales Adjectivorum definita terminatione gaudent:

первый	primus,	ѣдиншій-надесять	11 ^{ѣб}
второй	secundus,	вторшій-надесять	12 ^{ѣв}
третій	tertius,	третшій-надесять	13 ^{ѣв}
четвертый	quartus,	четрєвтьшій-надесять	14 ^{ѣв}
пятый	quintus,	пятшій-надесять	15 ^{ѣв}
шестой	sextus,	шестшій-надесять	16 ^{ѣв}
седьмой	septimus,	седмшій-надесять	17 ^{ѣв}
осмой	octavus,	осмшій-надесять	18 ^{ѣв}
девятый	nonus,	девятшій-надесять	19 ^{ѣв}
десятый	decimus,	дѣдѣсѣтшій	20 ^{ѣв}

Libri minus antiqui exhibent первый надесять про ѣдиншійнадесять, sive ѣдиншійнадесяте. Vide 1 Paral. 25, 18. At more Russico etiam ѣдиннадесятьшій, дванадесятьшій (Ostrogensis editio plane дванадцѣтшій), триннадесятьшій, четрєнадесятьшій 1 Paral. 24, 12. 13. leguntur, verum a v. 14. continuantur пятшійнадесять, шестшійнадесять etc. et v. 28-31 cum двадѣсѣть conjuncti cardinales simplices первый, второй, третій, четвертый denotant vigesimum primum, secundum etc. Antiquiores formulae sunt первый междѣ десятима, primus inter bis (seu duo) decem, i. e. vicesimus primus, четвертый междѣ десятима vicesimus quartus, седмоє междѣ десятима лѣто vicesimus septimus annus.

Ат седмое десятъ лѣто est septuagesimus annus. In Compositis enim uni solum numero terminatio ѡй adnecti solet.

Ordinales numeros, primis quatuor exceptis, a cardinalibus derivari sat clarum est; первый vero est a пре оре ѡй (uti lat. primus a prae, pri, graec. πρῶτος a προ) formatum. второй contractum videtur ex дваторый, quod est a два et formativis т-ор, uti graec. δεύτερος a δύο. третій a тре pro трое, оре тій, четвертый a четверо оре тый deducitur.

45. А два, оба, три, collectivi numeri оре ѡй formantur: двой, двоя, двое; окой, обоа, обое; трой, троа, трое. А четыре vero четверо, mutato ѡ in в, а пять et sequentibus оре affixi еро: пятеро, шестеро, семеро etc. Ab his iterum abstracta оре ица: двоица, троица, четверица, семерица etc. дваца, трица, uti et два краты etc. vide inter Adverbia. А сто formatur сотый (Вох. стый) in compositis двѣсотый, трисотый, et сотный in четверосотный, шестьсотный; а тысяща (тысяща) тысящный (тысящный). А весь est всак quilibet, оре ак, а трое vero троакый, оре ак, акый, а всак iterum вѣчак, оре еск formatum. Multiplicativi numeri сѣдѣый, трегѣый compositi sunt ex сѣ cum, тре et radice гѣк. два два, uti apud Graecos δύο δύο, sunt bini, оба ambo.

Tria genera cardinalis numerus кдин in singulari et plurali distinguit. Sic et весь, вса, все, omnis,

nis, sed два et оба, три, четыре non nisi duo: два, оба est dualis masculinorum, двѣ, обѣ fem. et neutrorum. трѣе, четырѣе est masculinorum, три, четыре femininorum et neutrorum. Russis четыре pro utroque genere valet. Vide Declinationes. пять et sequentes numeri cardinales, uti collectiva пѣтеро, шестеро, семеро, etc. Substantivorum vices gerunt. Hinc пять лѣтъ, шесть тысяч, пѣтеро телѣтъ. Vide Syntaxim.

Caput VI.

De Pronomine.

§. 46.

Pronominum stamina.

Pronomina primitiva staminibus syllabarum radicalium sequentibus constant:

- 1) и, ва, вѣ, въ, мы et нь, тѣ, ты, (с),
сь, че, к.
- 2) ов, он, ин, аз, сам.
- 3) ист, друг.

§. 47. Ex his Personalia sunt: аз ego, ты tu, он ille (pro и). In Plurali мы nos (ѣмѣс) вы nos (ѣмѣс), въ vos, они illi. In Duali ва m. et вѣ f. nos. Pronominis и duntaxat casus obliqui in usu sunt: Accus. Sing. m. и, f. ю, n. ѣ seu е. Plural. м seu л. Reliquos casus vide in Declinationibus. Ab и

ор-

ortum est Relativum **иже** qui. Reciprocum (**с**) caret recto, sed Accus. **са**, **себе**; Dat. **си**, **себѣ**, Instrum. **собою**, singulari et plurali numero exprimendo usurpantur. Interrogativum **к** augetur determinativo **то**: **кто** quis. **че** vero aut **то** aut **со** assumit: **что**, **чѣ** quid, in Mstis etiam **чѣто**.

§. 48. Determinativa et demonstrativa pronomina **тѣ** et **сѣ** duplici terminatione, indefinita seu communi, et definita seu emphatica, gaudent:

тѣ, **та**, **то** : **той**, **там**, **тоѣ**.
сѣ, **си**, **се** : **сѣй**, **сѣм**, **сѣк**.

Alia amant **ѣй**, **ам**, **оѣ**, uli **ов**, **он**, **сам**:

ов, **ова**, **ово** : **овѣй**, **овам**, **овоѣ**.
сам, **сама**, **само** : **самѣй**, **самам**, **самоѣ**.
он, **она**, **оно** : **онѣй**, **онам**, **оноѣ**.

Sic et **ин**, alius, et **дрѣг**, alter, (in formulis **дрѣг-дрѣга**; **дрѣгдрѣгѣ**) Adjectivorum formam definitam referunt: **инѣй**, **дрѣгѣй**.

§. 49. Aucta a fine affixis encliticis **же**, **ждѣ**, **ждо** sunt: Relativum **иже**, **иждѣ**, **иждо**, qui, quae, quod; Demonstrativum **тѣждѣ**, et **тойждѣ**, **тамѣже** et **таждѣ** (**таже**), **тождѣ** (**тоже**), idem, eadem, idem. Numerale **кождо**, pro antiquo **къждо**, quilibet; hinc **кождо их** quilibet eorum. Sed et **ѣдинкождо** unusquisque, et **къйждо** (**койждо**), **каждѣ**, **кождѣ** in usu sunt.

In Ostrogiensi editione Ezech. 47, 12. reddita sunt Vulgatae verba *per singulos menses* на каждый мѣсяц. Multis enim in locis Ezechielis textus antiquus ab homine Polono-Russo secundum Vulgatam recognitus et refectus fuit. At alibi каждый nusquam legitur. Арос. 22, 2. на кѣждо мѣсяцъ respondet graeco κατὰ μῆνα ἑκάστου. Russ. Pol. Boh. nunc каждый pro кыйждо.

§. 50. Possessiva ope formativarum a primitivis derivantur, suntque Adjectiva pronominalia, uti et alia quaedam. Formantur autem affigendo ъ, ой, тій, іій, ов seu еб, от-ор seu ет-ер, ак et ик. Et quidem

а нас :	нашь,	наша,	наше,	noster.
- вас :	вашь,	ваша,	ваше,	vester.
- м :	мой,	мог,	моѣ,	meus.
- ты :	твой,	твог,	твоѣ,	tuus.
- с :	свой,	свог,	своѣ,	suus.
- к :	кѣій,	каг,	коѣ,	quis.
- че :	чѣій,	чѣг,	чѣѣ,	cujus.

Ope ов formata sunt ꙗков, таков, каков. Sic et ꙗгов а ꙗго, тогов а того; сицев, сицева, сицево а сице.

Ope от-ор : который, olim et ктерый, qui, а к (кто); ктер, ктера, ктеро aliquis, аб и, quod hic ob affixa in к mutatum est (cf. ꙗго, ꙗмъ cum и).

Ope ак : ꙗк, ꙗкый qualis, аб и; так : такый talis, а т; как : какый qualis, а к.

Ope

Оре нк: клик, толик, селик, колик аб и, т, съ, к, interposito tamen л. Ab iisdem staminibus и, т, съ, к formantur etiam Adverbia амѡ (тамѡ), тамѡ, семѡ, камѡ, оре мо.

§. 51. Quibus particula нѣ particulariter affirmans, et negativa ни praefiguntur, composita sunt: нѣкто, нѣкый aliquis, нѣчто aliquid. никто, никтоже, никый nullus, ничто, ничесо, ничесоже nihil, ничій nullius, ad nullum pertinens. Adde онсій, a quo abstractum онсица, ѿ деіѡа quidam, кадинкождѡ, ниедин, ктолибѡ, чтолибѡ, conjunctim scribi solent, licet vere composita non sint. Post тождѡ sequi solet исто: тождѡ исто idem ipsum.

Affixa verborum personalia sunt aut obsoleta aut adhucdum usitata Pronomina, quae videsis capite sequenti.

C a p u t VII.

D e V e r b o.

§. 52.

Thema Verbi.

Verbi-etymon rimum, ac proinde thema omnium Temporum et Modorum, constituit syllaba radicalis nuda, quae nulla adhuc servili litera a fine aucta sit. Itaque Futuri дам, Infinitivi дати, Praesentis даю, Imperativi дай, Infinitivi даати, Participiorum activi дал, et passivi дан, thema est
syl-

syllaba **да**, dedit, Praeteritum simplex tertiae personae Indicativi. Ab omnibus igitur Verbi syllabis radicalibus, quae vocali terminantur, facile et Praesens et Infinitivus formari potest; affigendo Praeterito simplici **ю** vel **ти**.

зна, Praes. **зна-ю**, Inf. **зна-ти** noscere.

гни, **гни-ю**, **гни-ти** putrescere.

кры, **кры-ю**, **кры-ти** tegere.

§. 53. In iis vero, quorum syllaba radicalis consona finitur, uti sunt **ведѣ**, **падѣ**, **безѣ**, **стрѣ**, **тѣ**, **влекѣ** et alia multa in **ѣ**, Praeteritum Gerundivi, nimirum **ведѣ**, **падѣ**, **безѣ**, **стрѣ**, **тѣ**, **влекѣ** thema primum constituit, a quo Praeteritum Indicativi formatur affigendo vocalem **е** (in prima persona **ѣх**): **ведѣ**: **ведѣе**, **ведѣх**; **падѣ**: **падѣе**, **падѣх** etc. Aliae Verborum formae in Praeterito vocales **ѣ**, **и**, **а** affigunt. Sed cum Lexica slavica non prostant, in quibus Praeterita simplicia ceu themata exhibeantur, maluerunt Grammatici Praesens pro themate assumere, et ab hujus prima persona Praeteritum deducere. Sensit tamen jam Meletius Smotriski difficultates in deducendo Praeterito secundae (nobis tertiae) Conjugationis a persona prima, quae ob **ю** affixum mutationem transformabilium subire solet, ideoque illud a persona secunda formandum praecepit. Vidit omnino **гласи** (**гласих**) a **гласиши**, resecto nimirum **ши**, deduci

ар-

aptius, quam a **раашю** ob mutationem radicalis consonae **c** in **ш**. Monuit tamen hoc in loco irregularia multa et varia, de quibus alibi brevi agendum sit, vigilem curam exigere. Atque hac ratione difficultates in formatione Praeteriti a solo Praesenti obvias subterfugit potius, quam solvit; impar omnino et ille et alii huic labori, ob formarum Verbi diversitatem nondum sat clare observatam ac distincte explicatam. Nobis igitur in iis saltem formis, in quibus ob affixum **ю** primae personae finales consonae transformantur, Praeteritum simplex aut Infinitivus, utpote intuitu characteristicae vocalis tempora analogae, pro themate ipso valebit.

Formae Verborum.

§. 54. Verborum formae, a quibus non solum significatus ratione actionis, sive tempore definito absolutae, sive tempore indefinito continuatae aut etiam iteratae, sed etiam Futuri et Praesentis clarior notio dependet, variae sunt. Earum simplicissima seu

Prima comprehendit ea Verba, quae nullam characteristicam vocalem ante **ти** Infinitivi habent. Suntque eorum duo genera.

a) Eorum quorum syllaba radiceis vocali terminatur, uti **м-ти**, **да-ти**; **и-ти**, **би-ти**, **пѣ-ти**, **мы-ти**, **чѣ-ти**.

b)

b) Eorum, quorum radix consona terminatur:

пас-ти, нес-ти, рас-ти (pro раст-ти), Praesens пасѣ, несѣ, растѣ.

Secunda complectitur ea Verba, quae in Praesenti (seu Futuro) нѣ, in Inf. нѣти syllabae radicali affigunt: дѣ-нѣ, ста-нѣ. Habentque plerumque etiam praefixas praepositiones: поманѣ, изринѣ, изсѣнѣ, прозавѣнѣ, оужаснѣ etc.

Tertia eorum est, quae characteristicam ѣ syllabae radicali affigendo Praeteritum, et huic demum addito ти Infinitivum formant: разѣм-ѣ: разѣм-ѣти а разѣм; повелѣ: повелѣти; видѣ: видѣти; гладѣ: гладѣти; стыдѣся: стыдѣтиса. Quaedam tamen а pro ѣ amant, uti стрѣти, комѣтиса, держати, слышати.

Quarta eorum, quae characteristicam и gaudent, uti таи: таити; кои: коити; пѣи: пѣити; преломи: преломити; клони: клонити; сѣди: сѣдити; хѣти: хѣтити.

Quinta eorum, quae characteristicam а aut а gaudent: сіа: сіати; гнѣватиса, зобати, копати, гладати,

Sexta demum eorum, quae characteristicam ова aucta sunt: кѣп-ова: кѣп-овати, мил-овати, рад-оватиса.

Verba formae primae.

§. 55. Praesens seu Futurum - **ю**,
 post vocales - **ю**,
 Infinitivus - **ти**.

(A) Praes. - **ю**, Infinitivus - **ти**, praecedente vocali.

(Conjugatio I. Paradigma A.)

Praes.	Praet.	Infinitivus	
бѣю,	бѣ,	бѣти	caedere.
пѣю,	пѣ,	пѣти	bibere.
пою,	пѣ,	пѣти	canere.
вѣю,	вѣ,	вѣти	ululare.
мѣю,	мѣ,	мѣти	lavare.
сѣю,	сѣ,	сѣти	sentire.

Huc refer et рѣю, тѣю, сѣю; composita по-
 чѣю, вѣѣю, изѣю. Porro знаю, знати; смѣю,
 смѣти audere; тѣѣю, тѣѣти; вѣѣю, вѣѣти,
 бѣѣю, бѣти tondere, вопѣю, вопѣти; гнѣю, гни-
 ти; крѣю, крѣти; стрѣю, стрѣти.

Haec, cum eorum syllabā radicalis in vocalem
 desinat, in Praeterito characteristica vocali a fine
 non augentur. Ea tamen, quibus continuata actio
 designatur, characteristicam quintae formae (A)
 affigunt:

вѣѣю,	вѣѣ,	вѣѣти	flare.
лѣѣю,	лѣѣ,	лѣѣти	fundere.

Sic

Sic лаю: лати; ѡрѣю, дѣю (ѡдѣю, надѣю-
са); даю: дати; таю: тати; зѣю: зѣти; сѣю:
сѣати; чаю; каюса: каѣтиса. Рогго спѣю, смѣюса,
вляюса, влею, грѣю, вѣстаю: вѣстати. (боюса et
стою vide sub forma tertia).

Composita autem actionis momentaneae cha-
racteristicam ѡ non affigunt. Hinc воздѣ, задѣ,
прздѣ а дѣю, возврѣ а врѣю.

Quorum vocalis radicalis est ѡ, resolvunt ѡ
in ова (ева), formam sextam aemulando:

a) кѡю, кова, ковати cudere.

(кѡ) (кѡти)

Sic снѡю, ѡснѡю: ѡсновати; плѡю: пловати.

b) блѡю, блѡва: блѡвати vomere.

(блѡ) (блѡти)

Sic etiam плѡю, ѡплѡю: ѡплѡвати, et плѡвати
conspuere; клѡю: клѡвати pro клѡти.

Anomala formatio.

§. 56. Verba quaedam hujus formae, quorum
syllaba radicalis in ѡ desinit, assumunt, rejecta vo-
cali radice, нѡ pro ѡ in Praesenti, formam secun-
dam aemulando:

пнѡ а па ; пати tendere.

тнѡ - та : тати secare.

жнѡ - жа : жати metere.

пчнѡ - пча : пчати incipere.

Adde

Adde **кленѣса** (**кланѣса**) а **кля**: **кляти** *jurare*,
Футурум **станѣ** а **ста**: **стати** *stare*. **мѣ** про **нѣ**
affligunt **нмѣ** а **п**: **пати** *capere*, et **жмѣ** а **жа**: **жати**
liquorem exprimere.

Alia *amant* in *Praesenti* seu *Futuro* **вѣ** про **ю**:

живѣ а **жи**: **жити** *vivere*.

плѣвѣ - **плѣ**: **плѣти** *evellere*.

Sic **пловѣ** et **плывѣ** про **плѣю**, **словѣ** et **слывѣ**
 про **слѣю**, **шновѣ** про **шнѣю**.

Alia **дѣ** про **ю**:

Praes. **нѣдѣ** аб (**и**): **ити** *ire*.

Fut. **бѣдѣ** а **бѣ**: **быти** *esse*.

Adde **ѡдѣждѣ** про **ѡдѣю**, **надѣждѣса** про **на-**
дѣюса, **задѣждѣ** (**задѣждѣ**) про **задѣю**. А **ше** est
inusitatum **шедѣ**, а quo tamen *Gerundivum* **шедѣ**
 et *Participium activum* **шелѣ**, **шлаѣ**, **шлоѣ** *vigent*. **да-**
ти format *Futurum unitatis* оу **м**: **дамѣ**. Sed *ter-*
tia plur. **дадѣдѣтѣ** (**дадѣдѣтѣ**), *Imperativus* **даждѣ** (про
дадѣи) *formata sunt* ab *inusitato* **дадѣ**.

§. 57.

(В) *Praes.* - **ѣ**, *Praet.* - **ѣ**, **ѡхѣ**, *Inf.* - **ти**, post
radicales consonas **к**, **п**; **д**, **т**; **з**, **с**; **г**, **х**, **к**.

(Conjugatio II. Paradigma C).

Post **к**, **п**, post quas *inseri solet* **с** ante **ти**
Infinitivi:

грѣвѣ, **грѣкѣ**: **грѣвохѣ**, **грѣкѣти**.

(**погрѣкѣти**).

Sic

Sic почерпѸ: почерпѣти; сопѸ: сопѣти; тепѸ: тепѣти, (et тепати). Adde Russ. скребѸ: скребѣти, Serb. ккем: ккѣти; зекем: зебѣти (Boh. забѣти); дѸбем: дѸбѣти (Carp. долбем, долбѣти); скѸбем: скѸбѣти, Carp. хропем: хропѣти.

Post д, т, quae mutantur ante ти in с:

ведѸ, веде: ведох, вести ducere.

Sic бодѸ: бости; падѸ: пасти, садѸ: сѣде, сѣсти; гдѸ: гѣти. Porro владѸ, блюдѸ, кладѸ, бредѸ, прадѸ, крадѸ. Adde defectivum градѸ quoad Praesens.

плетѸ, плете: плетох, плести plectere.

Similiter мѧтѸ, метѸ (мѣтѸ); futura ѡбрѣтѸ, срѣтѸ, ab inusitato рѣтѸ; чтѸ: чѣсти; цвѣтѸ, гнетѸ (гнѣтѸ), растѸ: расти.

Post з, с, mutato з in с ante ти:

везѸ, везе: везох, вести vehere.

Sic лѣзѸ: лѣзѣти et лѣсти, defectivum вонзѸ: вонзе а нзѸ; ѡверзѸ: ѡверѣти; грызѸ: грысти.

пасѸ, пасе: пасох, пасти pascere.

Similiter несѸ, трасѸ, et compositum спасѸ: спасти salvum facere.

Post г, х, к, mutatis gutturalibus ante е Praeteriti in analogas, et transformatis гт, хт, кт ante и Infinitivi in ци:

могѸ, може: могох, мощи posse.

вьрхѸ, вьрше: вьрхох, вьрци tritare.

Sic

Sic лагѸ, лѣже: лѣгох, лѣши; сагѸ; жгѸ (жегѸ), жеже: жегох, жеши; вргѸ, вреши; брегѸ, прагѸ, стрегѸ, стригѸ. Adde вѣгѸ quoad primam personam et Inf. вѣши, currere, apud Smotriskium вѣчи, Russice, non Slavic. Confer sub forma tertia вѣжати.

пекѸ, пече: пекох, пеши pinserе.

Similiter reflexivum пекѸса; рѣкѸ, рѣче: рѣкох (рѣх); слакѸ, налакѸ, текѸ, сѣкѸ, блекѸ. Adde толкѸ: толши, а quo толкнѸ formae secundae.

§. 58. Verba hujus formae, quorum syllaba radicalis consonis в, р, finitur, et pauca alia, amant characteristicam а in Praeterito et ante ти Infinitivi, formam quintam aemulando:

рѣвѸ, рѣа, рѣати.

зобѸ, зѣа, зѣати.

жѣвѸ, жѣа, жѣати.

берѸ, бра, брати.

перѸ, пра, прати.

дерѸ, дра, драти.

серѸ, сра, срати.

Adde женѸ, гна, гнати. Etiam post д, с, г, к, si immediate aliae consonae nulla vocali interposita praecedant, characteristicа а locum habet.

ждѸ, жда, ждати expectare.

сѣѸ, сѣа, сѣати sugere.

Sic

Sic лгѸ: лгати ткѸ: ткати texere, a quo differt ткнѸ formae secundae. Praesens лжю (лжѸ) а лгати, uti слю а слати, стелю а стлати, колю а клати, ржю (ржѸ) а ржати refer ad formam quintam.

§. 59. Quaedam tamen post р postulant characteristicam tertiae formae saltem in Infinitivo:

мрѸ: мрѣти; понрѸ: понрѣти.

трѸ: трѣти; пожрѸ: пожрѣти.

прострѸ: прострѣти.

Horum Praeterita inter primam et tertiam formam fere nutant. Hinc оумрѣ: оумрох et оумрѣ: оумрѣх. Addere possis прыса: прѣтиса, мелю: млѣти. Sed Verba in ю, Infin. ѣти, uti мню, зрю, кдю et alia omnia, quae Conjugationis tertiae Paradigma E. sequuntur, ad tertiam formam referenda sunt.

Anomala in мь:

гмь, гати edere, а гд.

вѣмь, (вѣсти) scire, а вѣд, вѣдѣти

къмь (про къми), а къ.

§. 60. Complectitur vero forma prima Neutra et Activa. Transeunt autem neutra in Factitiva vel ope praepositionum (помогѸ juvo а могѸ possum) vel induendo formam quartam (растити crescere facere, власы растити capillos alere, а растѸ cres-

Sic лагѸ, лѣже: лѣгох, лѣши; сагѸ; жгѸ (жегѸ), жеже: жегох, жеши; вргѸ, вреши; брегѸ, прагѸ, стрегѸ, стригѸ. Adde вѣгѸ quoad primam personam et Inf. вѣши, currere, apud Smotriskium вѣчи, Russice, non Slavic. Confer sub forma tertia вѣжати.

пекѸ, пече: пекох, пеши pinserе.

Similiter reflexivum пекѸса; рѣкѸ, рѣче: рѣкох (рѣх); слакѸ, налакѸ, текѸ, сѣкѸ, блекѸ. Adde толкѸ: толши, a quo толкнѸ formae secundae.

§. 58. Verba hujus formae, quorum syllaba radicalis consonis в, р, finitur, et pauca alia, amant characteristicam а in Praeterito et ante ти Infinitivi, formam quintam aemulando:

рѣвѸ,	рѣа,	рѣати.
зовѸ,	зва,	звати.
жвѸ,	жва,	жвати.
берѸ,	бра,	брати.
перѸ,	пра,	прати.
дерѸ,	дра,	драти.
серѸ,	сра,	срати.

Adde женѸ, гна, гнати. Etiam post д, с, г, к, si immediate aliae consonae nulla vocali interposita praecedant, characteristicam а locum habet.

ждѸ,	жда,	ждати expectare.
сѣѸ,	сѣа,	сѣати sugere.

Sic

Sic лгѸ: лгати ткѸ: ткати texere, a quo differt ткнѸ formae secundae. Praesens лжю (лжѸ) а лгати, uti слю а слати, стелю а стаати, колю а клати, ржю (ржѸ) а ржати refer ad formam quintam.

§. 59. Quaedam tamen post р postulant characteristicam tertiae formae saltem in Infinitivo:

мрѸ : мрѣти; понрѸ : понрѣти.

трѸ : трѣти; пожрѸ : пожрѣти.

прострѸ : прострѣти.

Horum Praeterita inter primam et tertiam formam fere nutant. Hinc оумре: оумрох et оумрѣ: оумрѣх. Addere possis прыса: прѣтиса, мелю: млѣти. Sed Verba in ю, Infinitivi, uti мню, зрю, бдю et alia omnia, quae Conjugationis tertiae Paradigma E. sequuntur, ad tertiam formam referenda sunt.

Anomala in мь:

ѣмь, ѣсти edere, а ѣд.

вѣмь, (вѣсти) scire, а вѣд, вѣдѣти.

къмь (рго къми), а къ.

§. 60. Complectitur vero forma prima Neutra et Activa. Transeunt autem neutra in Factitiva vel ope praepositionum (помогѸ juvo а могѸ possum) vel induendo formam quartam (растити crescere facere, власы растити capillos alere, а растѸ cres-

co). Notandum etiam, cum ejusdem originis (radicis) Verba plures induere formas soleant, formas quorundam primam exolevisse. Sic бѣгѣ, бѣжиши, бѣжит) a forma tertia бѣжати mutuatur, ejusque composita побѣгѣ, побѣгѣти formam secundam induerunt. А владѣ, власти magis jam usitatae sunt formae владѣти, et владати in composito овладати. Non igitur miraberis conjugationem irregularem Verbi имамъ e tribus congestam formis, nimirum ex имѣ prima, имѣти tertia, имати quinta.

Verba formae secundae.

§. 61. Praes. Fut. - нѣ, Praet. - нѣ, нѣх.

Inf. - нѣти. - е, ох.

(Conjugatio II. Paradigma D.)

Quoad Praesens e forma prima huc pertinent имѣ, жмѣ, пнѣ, тнѣ, жнѣ, почнѣ (начнѣ, зачнѣ), Fut. станѣ. Ex integro vero huc spectant дмѣ, дмѣти (pro дѣнѣ, дѣнѣти), мнѣ, мнѣти (olim et мати), et omnia alia in нѣ, нѣти, licet eorum non pauca characteristicam Praeteriti е, ох a forma prima repetant, unde et formarum istarum primae et secundae summa affinitas liquet. Habet autem нѣ locum post vocales, et consonas б, п; м, н; д, т; з, с; г, х, к.

Post

Post vocales : винѸ (повинѸ, швинѸ), поманѸ, поманѸ, минѸ, нзринѸ (штринѸ), зѣнѸ, сѣнѸ (нзсѣнѸ), канѸ (оуканѸ), кынѸ, воспланѣса, плынѸ, плюнѸ. Haec a Verbis formae primae assumto Ѹ pro ю orta sunt : винѸ pro вѣю, минѸ pro мѣю. Praet. винѸ, винѸх, поманѸ, поманѸх.

Post б, п : гыенѸ (погыенѸ), Praet. погыѣе; погыкох, прозавенѸ, прозавѣ, оуглѣенѸ, сдоленѸ, прилпнѸ : прилпѣ, истопнѸ, оуспнѸ : оуспѣ obdormivit.

Post м, н : мнѸ, Praet. мнѸ : мнѸх; потонѸ, оуснѸ а сон.

Post д, т : оуванѸ (оуваднѸ) : оувадѣ, возвенѸ compositum а воз et кандѸ), спаднѸ; метнѸ, тѣтнѸ, свѣнѸ (свѣтнѸ), блеснѸ (блестнѸ), взбранѸ (взбраднѸ) : взбрадѣ evigilavit.

Post з, с : оувазнѸ : оувазѣ, изчеснѸ, гонзнѸ, поползнѸ, измолзнѸ, дерзнѸ; оужасенѣса : оужасѣса, оугаснѸ, коснѣса, плеснѸ (плескнѸ), покроснѸ, треснѸ, возкреснѸ : возкресѣ resurrexit.

Post г, х, к : гнѸ (разгнѸ), прикѣгнѸ : прикѣѣе; прикѣгох, мгнѸ, ѿрыгнѸ, стагнѸ, сагнѸ; двигнѸ (подвигнѸ), воспрагнѸ, постигнѸ : постиѣе; постигох, проторгнѸ : проторѣе; пхнѸ (сопхнѸ), ахнѸ (воздохнѸ), изахнѸ : изашѣ, потѣхнѸ, изсхнѸ : изсѣе : изсѣох et изсѣнѸ : изсѣнѸх. навькнѸ, мкнѸ (измкнѸ : измѣе : измѣох), промкнѣса, намокнѸ, оумакнѸ, изникнѸ, приникнѸ, поткнѸ :

нѸ: потче: поткох, изсакнѸ, оусѣкнѸ; оумолкнѸ, возкликнѸ, померкнѸ: померче, толкнѸ.

§. 62. Utuntur hac forma Slavi praecipue in Verbis compositis ad Futura unitatis (actionis momentaneae, determinato tempore definitae) formanda, quorum Praesens ex aliis formis, plerumque ab Iterativis quintae, petendum est. Futuri держнѸ Praesens держю а держати formatur; оуснѸ petit Praesens сплю а спати, вознѸ Praesens бдю а бдѣти, помолкнѸ Praesens молчѸ а молчати. Aliorum Compositorum, utи спаднѸ, побѣгнѸ etc. themata simplicia formae primae падѸ, бѣгѸ Praesens exhibent. Ipsa etiam Praeterita погыбѣ, оуглѣбѣ, изниче indicio sunt, formas погыбѸ, оуглѣбѸ, изникѸ olim usitatas fuisse.

§. 63. Haec forma in нѸ complectitur Verba Activa et Neutra. Horum aliqua sunt inchoativa Futura a nominibus deducta, ut оуснѸ obdormiam а сон, вкыснѸ acescam а radice кыс, ѡслѣпнѸ obcoecabor а слѣп. Factitiva sub нѸ nulla comparant. Haec enim sub aliis formis sistuntur, ut ѡслѣпнѣти obcoecare sub quarta, ѡслѣпати et ѡслѣплати sub quinta. Neutra tamen etiam huius formae subinde vi praepositionum Factitiva fieri possunt. А поманѸти, meminisse, est воспоминаѸти in memoriam revocare, suggerere.

Verba formae tertiae.

§. 64.

- a) Praet. - ѣ, Inf. - ѣти, Praes. - ю.
 b) Praet. - а, Inf. - ати, Praes. - ю.
     - а, - ати,
 c) Praet. - ѣ, Inf. - ѣти, Praes. - ѣю.

(Typus (a) Conjugatio III. Paradigma E).

(Typus (b) Conjugatio I. quoad Praeteritum).

(Typus (c) Conjugatio I. quoad Praesens).

Derivata a thematibus priorum formarum sunt:

- a) сѣдѣ, сѣдѣти, сѣждѣ, а сядѣ.
 b) стоа, стоати, стою, а стати.
     лежа, лежати, лежѣ, а лажѣ.
 c) имѣ, имѣти, имѣю, аѣ имѣ.
     владѣ, владѣти, владѣю, а владѣ.

Аномали вѣмь tempora quaedam formae primae respondent, sed alia, uti Praet. вѣдѣ, et Inf. вѣдѣти, formae huic tertiae conformia sunt. вѣжати, вѣжа, retinet solum primam personam вѣгѣ е форма prima. Нам вѣжиши, вѣжит et reliquae ad formam tertiam spectant. Suntque Verba hujus formae, si cum prioribus formis comparentur, non Singularia, sed Iterativa aut Continuativa, quibus actio indefinita longioris morae significatur. сядѣ ex. gr. primum sedendi actum

(con-

(consido), сѣѣти sessionis continuationem (sedere) denotat.

§. 65. Primitiva hujus formae plura sunt, et quidem typi primi (a) quorum Praet. et Infin. characteristicae ꙗ gaudent, Praesens vero in ю terminatur. Post в, к, п, м: скорѣти: скорблю, кшпѣти, терпѣти: терплю, дымѣти, шымѣти, гремѣти: гремлю, apud Smotriskium et гремю, absque л epenthetico, Polonorum more.

Post н, л, р: звенѣти: звеню, мнѣти, велѣти, болѣти, зрѣти: зрю, горѣти. Post д, т: видѣти: виждѣ (виждѣ), et composita ненавиѣти, завидаѣти, швидаѣти; вѣдаѣти, побѣдаѣти, бѣдаѣти: бѣю, снабдаѣти: снабждѣ (снабждѣ), смердаѣти, гладѣти, стѣдаѣтиса; питѣти (olim pro питати), летѣти; хотѣти: хоцѣ, вертѣти: верцѣ, (apud Smotriskium et верчѣ Russo-rum more). Post с: висѣти: вишѣ pro вишю. Anomalum сплю: спиши, спит in Praet. et Infin. amat а formae quartae: спа: спати.

Verba typi secundi (b) a prioribus in eo differunt, quod pro ꙗ postulent а post vocales et post ж, ш, ч: болатиса: боюса, боишиса; держати: держѣ (pro держати: держю), дрозати; слышати: слышѣ; пишати, трещати; звѣчати, молчати, ворчати, кричати: кричѣ. Sic кончати а конец.

Verba typi tertii (c) Inchoativa sunt, exiguntque in Praesenti ꙗю. Primitiva: говѣти: говѣю, желѣти: желѣю (Exod. 21, 22. in antiqua editione желѣдкою да желѣдет pro желѣет), вожделѣти, котѣти: котѣю. Adde composita шдолѣю, шскѣдѣю, шмѣтѣю. E forma prima huc ferri possint блею, тлѣю, врѣю, зрѣю maturesco.

Inchoativorum in ꙗю, a Nominibus, maxime ab Adjectivis derivatorum ingens est numerus: шмертвѣю a мертв, шслабѣю, разслабѣю a слаб, оукрѣпѣю a крѣпок, оумѣю ab оум, разѣмѣю a разѣм, шнѣмѣти a нѣм, шхромѣю a хром, штемиѣти a темен, оутѣснѣти a тѣсен, дежелѣти a дежел, цѣлѣти a цѣл, довлѣти: довлѣю, a до евола; старѣти a стар, шсирѣти a сир, смѣдѣти a смѣд, погордѣти a горд, богатѣти a богат, печатлѣти a печать, шсѣетѣти a сѣета, шкрилатѣти a крилат, штаготѣти a тѣгота, шпѣстѣти a пѣст, шжестѣти a жесток, гѣстѣти a гѣст, разтолстѣти a толст; оубозѣти ab оубог, шбнизѣти a низ, шмерзѣти a мерзок.

Factitiva sub hac forma non alia reperire licet, quam ea, quae vi praepositionum talia fiunt: повѣдѣти notum facere, narrare, a вѣдѣти scire; повелѣти jubere, a велѣти velle; снабѣти servare, observare, curare, a с, на, et едѣти vigilare. скорѣти, цѣлѣти neutra sunt, quae

quae si formam quartam induant, activa significatione gaudent: скорѣти, цѣлити. Eadem ratione differunt тлѣти: тлѣю et тлити: тлю.

Verba formae quartae.

§. 66.

Praet. - и, Inf. - ити, Praes. - ю.

(Conjugatio III. Paradigma F.)

Huc spectant Iterativa a Verbis formae primae derivata:

гонити pellere, а женѸ, гнати.

вѣзати } vehi, а вѣдѸ, кѣдѸ.
кѣзати }

водити ducere, а вѣдѸ.

ходити ire, а шѣдѸ.

возити vehere, а вѣзѸ.

носити ferre, а несѸ.

His adde зорити, презорити а зрѣти.

Factitiva aut immediate, aut mediante Substantivo a prioribus formis deducta, aut saltem iis respondentia:

поити, напоити, potum praebere, а пити.

коити, покоити, pacare, а почію.

строити а стрѸ; избавити а́в избѣти.

словити (благословити) а словѸ, слѣю.

плавити а пловѸ, плѣю; ставити а став.

гѣбити а гѣбенѸ, разграбити а грѣбѸ.

прилѣ-

прилѣпити а прилпнѸ; оуспити а спати.

валити а влаюса, волити а велѣти, палити а планѸ.

варити coquere а врѣти, морити а мрѣти.

бѸдити e somno excitare, а бдѣти.

растити, израстити, возрастити, а растѸ.

вѣсити а висѣти, оужасити аb оужаснѸти.

садити plantare, а сѣдѣти, стѸдити а стѸднѸ.

ложити, положить, а лежати, дѸжити а дѸгнѸ.

гасити а гаснѸ; воскресити а воскреснѸ.

мочити а мокнѸ, точити а текѸ.

Sic Activa скоркити, тлити, respondent Neutris скорѣти, тлѣти, et intensivum поити, спонити, conjungere, Verbo пати.

§. 67. Primitiva hujus formae censi possunt sequentia, licet aliquorum compositorum simplicia in usu non sint:

роитиса, доити, таити, кроити.

гавити: гавлю, ловити, давити, дивитиса, молбити.

любити: люблю, потребити.

излѸпити: излѸплю, топити, изцѸпити, хопити, кѸпити, кропити, стѸпити.

ломити: ломлю, томити, глѸмити, оустремитиса кормити.

мѣнити, ранити, чинити, хранити, клонити.

молити, дѣлити, оутолити, хѸлити, хвалити.

разорити, варити, предварити praecedere, мѣрити, оударити, корити, кѣрити, творити, сварити, смотрити.

вадити: важдѣ, оубѣдити, побѣдити, пѣдити, мѣдити, нѣдити, родити, сѣдити, цѣдити, годитиса; блѣдити, плодити, вѣдити, трѣдити, градити, пощадити.

мѣтити: мѣщѣ, ротитиса, посѣтити, сытити, хѣтити, хватити, поглотити, ївратити, прѣтити, постити, пѣстити,

лазити, поразити: пораждѣ, казити, грѣзити.

мѣсити: мѣшѣ, шкѣсити, вкѣсити, просити.

§. 68. Utrum смѣжити, ѡрѣшити, приключити, aliaque in quibus literae ж, ш, ч praecedunt characteristicam и, ad primitiva referenda sint, dubitari possit. Literae enim г, х, к ante и in ж, ш, ч transformari solent. Est namque тѣжити а тѣга, множити а мног, слѣжити а слѣга etc. лишити а лих, тѣшити а тѣха, грѣшити а грѣх etc. оучити аб оуча, мѣчити а мѣка, лѣчити а лѣк etc.

Similium a nominibus aliisque orationis partibus ortorum Denominativorum hujus formae exempla cumulare non vacat. Ex innumeris cape рауса: присвоити а свой, живити а жив, славити а слава, трѣбити а трѣба, оукрѣпити а крѣпѣк, посрамити а срам, женитиса а жена, цѣнити

ти а цѣна, плѣнити а плѣн, полнити а полн, бранити а брань, малити а мал, оудалити а дале, вселити а село, цѣлити а цѣл, мыслити а мысль, вдворити а двор, смирити (смѣрити) а мир (мѣр); нерадити а рад, чѣдитиса а чѣдо, сладити а сладок, прохладити а хлад; свѣтити а свѣт, сватити а сват, прекратити а краток, кротити а кроток, возвѣстити а вѣсть, прелстити а лесть, гостити а гость, крестити а крест; ближитиса а близ, косити а коса, гласити а глас, красити а краса, шкличити а лице etc. etc. Hinc fieri potuit, ut quaedam ultra trium syllabarum mensuram excrescerent: изходатанти а ходатай, готовити а готов, сѣпротивитиса а сѣпротив, посокѣвити а посокѣво, оуничижити а ничтоже, eliso то.

Verba hujus formae fere mere Activa sunt, exceptis admodum paucis Neutris et Reflexivis,

Verba formae quintae.

§. 69.

a) Praet. - а, Inf. - ати, Praes. - аю, ю.

b) Praet. - а, Inf. - ати, Praes. - аю.

(Conjugatio I. Paradigma A et B).

Typi primi characteristic a solidum: играти: играю, орати: орю. Huc refer Primitiva numero pauca:

оуповати: оуповаю, sperare.

зобати: зобляю et зоблю, колебати: колеблю, agitare, movere.

сыпати: сыплю, капати: каплю, копати, кѣпати-ся, хапати: хаплю.

дремати: дремлю.

стенати: стень (стеню).

желати: желаю.

играти: играю, орати: орю.

рждати, жадати: жажѣ, страдати: страждѣ.

битати, питати, пытати, метати: метѣ, прятати, блистати, ристати: рижѣ.

бязати: бязѣ, мазати: мажѣ, рѣзати: рѣжѣ, тязати: тязѣ, казати: кажѣ, лобзати: лобжѣ, Iterat. шлюбизати: шлюбизаю.

писати: пишѣ, тесати: тешѣ, чесати: чешѣ, пла-сати: плашѣ.

рѣгатися, стрѣгати: стрѣжѣ.

махати: машѣ, дѣхати: дѣшѣ.

локати: лочѣ, рыкати: рычѣ, истѣкати, алкати: алчѣ, плакатися: плачѣся flere, плакати: плакаю abluere.

искати: ищѣ, пискати, ласкати.

Terminatio brevior ю actionem singularem, longior лю actionem continuatam aut iteratam plerumque designat. Utriusque autem terminatio-
nis

nis non nisi pauca capacia sunt. Quae breviorē ament, ex indiculo praemisso cognosces.

§. 70. Huc etiam spectant Iterativa, quorum themata jam in prioribus formis, praecipue in prima et secunda, occurrunt:

призываю а зѣвѣ, плавати а пловѣ.

погыбати а погыбѣнѣ, разгыбати а разгнѣ, про-
зѣбати а прозѣбѣнѣ.

оутопати аб оутопнѣ, оусипати а спати, почер-
пати а почерпѣ, стѣпати а стѣпити,

имати (имамѣ), ет кмати: кмлю аб имѣ, ламати
а ломити, дѣмати а дѣмѣ.

припинати а припнѣ, поминати а поманѣ, пожн-
нати а пожнѣ, начинати а почнѣ; закли-
нати а кленѣ ет закланю а клнѣ.

калати а колю, посылати а послию, постилати а
стелю.

собирати а соберѣ, шпирати аб шпрю, попирати
а перѣ, оумирати аб оумрѣ, раздирю а дерѣ,
стирати а сѣтрѣ, простирати а прострѣ, при-
зирати а зрю, пожирати а пожрѣ, погарати а
горѣти.

падати а памѣ, снѣдати а снѣмѣ, вѣдати а вѣдѣ-
ти, повѣдати а повѣдѣти, оувѣдати аб
оувѣнѣ (оувѣднѣ), провадати а вѣдѣ, пада-
ти а падѣ, назидати, созидати: созиждѣ а
здати, шжидати а ждѣ, провадати а свѣдѣ,

владати, шевладати а владѣ, соблюдати а блю-
дѣ, гладати а гладѣти, накладати а кладѣ,
воспращати а воспранѣ.

верѣтати: верѣтаю, Fut. вврѣщѣ, аб верѣтѣ,
читати а чтѣ. причетати а причтѣ; процвѣ-
тати а процвѣтѣ, соплѣтати а плетѣ, из-
гнѣтати а гнѣтѣ, превозрастати а растѣ.

изчезати аб изчезнѣ, дерзати а дерзнѣ, швер-
зати аб шверзѣ.

спасати а спасѣ, оужасатисѣ аб оужаснѣсѣ, оуга-
сати аб оугаснѣ, прикасатисѣ, а прикоснѣсѣ,
штрасати а трасѣ.

прибѣгати а прибѣгнѣ, помагати а помогѣ, шб-
лыгати аб шболгѣ, полагати а положить
(лагѣ), посагати а посагнѣ, вергати а бергѣ.

изсѣхати: изсѣшѣ, аб изсѣхнѣ.

претыкати а преткнѣ.

His addere possis пожигати, разторгати, прерѣ-
кати, притекати, померкати. *Sed haec, uti et alia*
in libris antiquis typum secundum ѣти *potius se-*
quuntur, ante ѣ mutando г in з, к in ц. Нинѣ
пожизати а жгѣ, разтерзати а тергнѣ, прерѣцати а
рѣкѣ, притецати а текѣ, померцати а меркнѣ.
Alia vide sub typo ѣ, ѣти.

Typum primum etiam sequuntur Denomi-
nativa plurima: готевати а готов, подобати,
знаменати, дѣлати а дѣло, глаголати а глагол,

кст-

которати а котора, поработати, роптати: ропущ, потоптати, шептати, клеветати, щебетати, скрежетати а скрежет stridor, помсати: помш а помс cingulum.

§. 71. Ad eundem typum referuntur Frequentativa omnia, quae inter vocalem radice (primae et secundae formae) et characteristicam а interponunt в, seu quae pro ю aut нѣ apponunt ваю: бывать: бываю, а быть.

Sic шѣвати: шѣваю аб шѣю, шѣвати а ваю, побивати а бѣю, оупивати а пѣю, оупѣвати а спѣю, оумываю аб оумыю, изливаю а лѣю, вплюваю а плюю, ѡкрываю а крывю, давати а даю, вдѣвати аб вдѣю, раздѣваю а дѣю, почиваю а почію.

Sic quoque шѣвиваю, повиваю а винѣ, помаваю а поманѣ, ставати а станѣ, зѣвати а зѣнѣ seu зѣю, покывати а кынѣ.

Huc quoque referas Frequentativa in ваю, quae a forma tertia deducuntur, servata characteristicam ѣ ante ваю: прѣтерпѣваю, доразѣмѣваю, сѣмнѣваюся, ѡцепѣнѣваю, повелѣваю, сѣдолѣваю, растлѣваю, ищѣлѣваю, снабдѣваю, ѡскѣдѣваю. Adde скончаваю (скончеваю) а скончати. A Verbis formae quartae vix ulla Frequentativa in ваю reperias. Occurrunt tamen оупокѡкѡваю аб оупокѡчити, прогонѡваю а прогонити, искорѡневаю аб иско-

рени́ти, прегорче́ваю а прегорчи́ти mutata ubique characteristicam vocali и in е. Quae a forma quinta derivantur, servant characteristicam а : возси́ваю а си́ати, шчапи́ваю аб шчаати, ѿвѣща́ваю аб ѿвѣща́ти, иска́ваю аб искати. Sic etiam иско́паваю аб ископати. Hinc иско́павай Sir. 27, 29. recte Ostrogien-sis, male correcta иско́павай. Serbis иско́павати : иско́павам adhuc in usu est, uti Bohemis выко́павати et подко́павати. Matth. 6, 19. 21. codd. manuscripti et libri Serbici подко́павают legunt, Ostrogien-sis vitiose подко́павают. А подко́павати (formae sextae) Praesens esset подко́пю, non подко́повую. Correctores autem maluerunt hoc loco substituere Russicam formam : подко́пывают. At Prov. 29, 4. раско́павает (pro antiquiori voce раско́пывает) etiam in correcta editione legitur. Vides hic formam antiquam раско́паваю in fictam раско́повую commutatam. Nec jam miraberis 3 Macch. 4, 10. legi nunc шплакивати, quod graecum ἀποδύρεσθαι melius utique exprimit, quam оутѣшити primi interpretis. Russis enim forma haec, quae et Serbis placuit, duntaxat usitata, шплакавати autem, quam Bohemi servant, prorsus ignota est.

§. 72. Typus secundus in а, ати : изва́ати : изва́аю, си́ати : си́аю.

Hunc typum sequuntur Iterativa, quae a thematicis formae primae, secundae et tertiae formari

marī solent: біію а бити, помагати а поманѸ, блєію а блєю, шчаію а чаю. Et mutatis г et к ante а; помизати а мгнѸ, разжизати а жгѸ, шказати а сакнѸ, напразати а напразгнѸ, постизати а постигнѸ, постризати а стригѸ. Sic quoque изницати, приницати а никѸ, налацати а лакѸ, нарицати а ркѸ, прерѣцати а рѣкѸ, истицати а ткѸ, стицати а текѸ, сѣцати а сѣкѸ; звѣцати а звѣкнѸ, возклицати а кликнѸ, брацати а бракнѸ, мерцати а меркнѸ; huc etiam refer послѣшаю а слѣхати.

Derivata a forma quarta innumera sunt. A quovis enim fere Verbo in ити formantur Iterativa hujus typi, pro ити apponendo ати. Mutationem transformabilium et vocalis о in а in syllaba radicali, epenthesis litterae л post labiales в, к, п, м, exempla subnexa docebunt.

напаати, потаати, присваати, прѣстраати, оу-
страати, а напони, танти, присвоити, прѣ-
строити, оустроити.

лблати, избавлати, оулавлати (Russ. оулов-
лати) а ловити, подавлати, оудивлати, на-
правлати, прославлати, оумзвлати, а пви-
ти, избавити, подавити etc. оумрѣвлати а
оумрѣвити.

люблати, погѣблати, раздараблати а дробити,
шкореблати.

прилеплати, оукрѣплати, хаплати а хопити.
 вразѣмлати а вразѣмити, шкѣрмлати, храмлати
 а хромити. похрамати *refer ad typum* (а).
 измѣнати, шѣнати, разганати а гонити, (R. ѿго-
 нати), напѣлнати, кланатиса а клонити,
 возбранати, оупражнати аб оупразнити.

валати а валити, попалати, оудалати, раздѣла-
 ти, исцѣлати, оукалати а калити, помышла-
 ти а мыслити.

разарати а разорити, варати а варити *praecedere*,
 вдварати а вдворити, смирати, шзарати, оу-
 карати а корити, затварати, оумѣдрати
 (оумѣдрати) аб оумѣдрити, сматрати а смо-
 трити, оухыщрати аб оухытрити.

важдати а бадити, препроваждати (R. проваждати)
 а бодити, побѣждати, нѣждати, раждати а ро-
 дити, досаждати, шѣждати, шцѣждати,
 чѣждати, оугаждати аб оугодити, пригваж-
 дати а пригвездати, трѣждати, а трѣдити.
In antiquissimis Codd. post жд scribitur а:
 осѣждати, побѣждаю, трѣждаю.

смѣщати а смѣтити, вѣхыщати а хытити, про-
 свѣщати, пригнѣщати а пригнѣтити, шбра-
 щати, прещати а претити.

взвѣщати а взвѣстити, ѿпѣщати а пѣстити, мѣш-
 ти а мстити, вмѣщати, прелщати а прелести-
 ти,

ти, израцати, причацати, вчицати, пра-
цати (R. прощати) а простити.

владжати а влазити *ingredi*, поражати а поразити,
погрѣжати а погрѣзити.

шбожати аб шбожити, приближатица, прѣжати,
стѣжати.

смѣшати а смѣсити, визнашати а носити, (R. по-
ношати), шрошати, изсѣшати, искѣшати, гла-
шати, шгнѣшати, прашати а просити, вскрѣ-
шати.

лишати а лишити, шрѣшати а рѣшити, оутѣ-
шати, совершати, сгрѣшати.

побчати аб оучити, разлѣчати, швеличати, порѣча-
ти а порѣчити, истачати (R. источати), затѣ-
чати а точити.

Eundem typum sequuntur pauca Denomina-
tiva: шбѣгати а бѣгѣ, бечерати а вечера; et швѣ-
цати аб швѣтѣ, vel immediate ab inusitato швѣ-
тити. Sic шбѣтшати аб шбѣтшити et hoc а ветѣх.

Usus Iterativorum et Frequentativorum for-
mae quintae praecipuus est in formando Verbo-
rum compositorum Praesenti. Cum enim compo-
sita ex. gr. избѣю, прѣтнѣш, шрѣтнѣш Futura sint, Prae-
sens ab Iterativis eorum peti solet: избѣваю, прѣ-
тинаю, шрѣтшаю.

Verba formae sextae.

- a) - ѹю, ова, овати post consonas solidas.
 b) - юю, ева, евати post vocales et liquidas.
 (Conjugatio I.)

(Paradigma A, quoad Praesens).

(Paradigma B, quoad Praet. Infinit.)

§. 73. Primitivum hujus formae vix ullum repereris, nisi fortasse ea primitiva censeas, de quorum primo etymo non constat. Sunt enim omnia a nominibus, rarius a thematibus aliarum formarum, derivata.

a) - ѹю, овати:

вдовѹю а вдова, волхвѹю а волхв.

трекѹю а треба, кѹпѹю а кѹп, кѹпити; свертѹю а свертѹый, нѹмѹю а нѹм.

швинѹю, повинѹюся, а винѹ; минѹю а минѹ, именѹю а имя, имени; знаменѹю а знаменати, вѹланѹюся а вѹлана.

помилѹю а мил; цѹѣлѹю salutare, osculari, а цѹѣл. Salutant nimirum Slavi, dum alterum integrum (цѹѣл) id est sanum et salvum esse jubent. драгелѹю а драхл.

вѹрѹю а вѹра, мирѹю ειρηνεύω а мир, дарѹю а дар, жирѹю а жир, щедрѹю а щедр.

шеѹѣдѹю а шеѣд, исповѣдѹю, заповѣдѹю (alias et исповѣдаю, заповѣдаю), радѹюся а рад, приплодѹю а плод.

совѣтѣю а совѣт, шѣтѣю аб шѣт, испытѣю
аб испытати, ратѣю, сѣтѣю.

завазѣю а вазати, шелизѣю а лизати, истазѣю
а тазати, показѣю а показати, ползѣю а
полза, шкразѣю аб шкраз.

шпомѣю аб шпомѣати, воспѣю а писати, согла-
сѣю а гла.

шболгѣю аб шболгати, недѣю а недѣг.

лихѣю а лих. ликѣю а лик, инокѣю аб инок, тол-
кѣю а толк, слѣкѣю, изыскѣю аб искати.

Adde plurima alia partim ab Adjectivis in en-
derivata, uti лѣкавѣю а лѣкавѣн, чермѣю а чер-
мен, праздѣю, вѣсѣю а, вѣчѣю, partim a Sub-
stantivis orta, uti болѣзѣю, господѣю, враждѣю,
а болѣзнь, господь, вражда; et alia, maxime a
forma Abstractorum in ство deducta: дѣйствѣю
а дѣйство, витѣйствѣю а витѣйство, ходатай-
ствѣю, благовѣствѣю, разньствѣю, пѣствѣю,
свѣщенствѣю, свѣдѣтелствѣю, предѣтелствѣю,
господствѣю, наслѣдствѣю, оусердствѣю, десят-
ствѣю, сѣботствѣю, торжествѣю, шествѣю, монаше-
ствѣю, послѣшествѣю, пророчествѣю, жречествѣю,
бладѣйствѣю, избыточествѣю, шѣщѣствѣю а шѣ-
щество, человѣколюбствѣю, et innumera alia, ple-
rumque graecorum exemplorum servili imitatio-
ne procusa.

b) - еба, ебати:

БОУЮ: БОКВА: БОКВАТИ, а БОЙ.

ОУТРЕНЮЮ: ОУТРЕНЕВАТИ, а ОУТРЕНІЙ.

ВЛАСТЕЛЮЮ: ВЛАСТЕЛЕВАТИ а ВЛАСТЕЛЬ.

СОВЕРШЮ: СОВЕРШЕВАТИ, а СОВЕРШИТИ.

ВРАЧЮ: ВРАЧЕВАТИ, а ВРАЧ.

НЕПЦЮ: НЕПЦЕВАТИ, а НЕ et ПЕЦИСА.

СОКРОВИЩЮ: СОКРОВИЩЕВАТИ, а СОКРОВИЩЕ.

Post ш, ч, ц scribi Ю pro юю satis jam notum est ex iis, quae Introd. §. 24. nota (t) monuimus.

Sextae formae usus idem fere est, qui Frequentativorum quintae, ad formanda nimirum Praesentia. кѣпнѣти Praesens кѣпѣю ab hac forma petit, cum кѣплю Futurum sit. А вѣзати Praesens вѣжѣ praefixa praepositione за transit in Futurum за вѣжѣ (alligabo), ut igitur a composito за вѣзати Praesens habeatur, hoc a forma за вѣзвати, utpote frequentativa respectu brevioris formae, repetendum erit: за вѣжѣю.

Exposito formarum Verbi discrimine et usu jam ea, quae Grammatici de Futuri formatione docent, illustremus.

Futurum simplex.

§. 74. Futurum simplex a forma Praesentis terminatione non differt. Hinc eodem modo inflectuntur Futura, quo Praesentia. Sunt etiam non pauca Verba singularia primae, secundae, et

quar-

quartae formae, quibus actio subito transiens denotatur, quae sub forma primigenia non Praesens, sed reipsa Futurum sistunt; Praesens vero, cum id diutius duret, ab alia forma, qua longior mora designatur, sumere solent. Sic **бѣдѣ** (ero) natura sua Futurum est, quod Praesens **къмѣ** (sum) ab alio themate mutuatur. Praesens autem **бываю** (esse soleo) a Frequentativo **бывати** singularis Verbi **бѣти** formatum est. Themata igitur Praesentis et Futuri temporis in Lexicis diligenter notanda erunt. Hic saltem aliqua Futura primigenia praeter **бѣдѣ** subjungamus. Et quidem formae primae:

дам	dabo,	Praes.	даю, давати.
падѣ	cadam,	-	падаю, падати.
сѣдѣ	sedebo,	-	сѣждѣ, сѣдѣти.
лѣгѣ	jacebo,	-	лежѣ, лежати.

сѣдѣ proprie significat: ponere se in sede, *sich setzen*, **лѣгѣ** ponere se in lecto, *sich legen*. **Л живѣ** Futurum circumscribi solet **жив бѣдѣ** vivus ero, vivam.

Formae secundae, quae proprie Futurorum est:

дѣнѣ	flabo,	Praes.	дѣмѣ (дѣю).
зѣнѣ	oscitabo,	-	зѣбѣю, зѣю.
кѣнѣ	stillabo,	-	каплю, капати.
плѣнѣ	spuam,	-	плюю, плевати.
стѣнѣ	stabo,	-	стою, стоимѣти.

САГНѸ attingam, Praes. сагаю, сагати.

ДѢХНѸ spirabo, - дышѸ, дыхати.

РЫКНѸ rugiam, - рычѸ, рыкати.

ДЕРЗНѸ confidam, - дерзаю, дерзати.

ДВИГНѸ movebo, - двигаю, двигати.

Formae quartae:

КѢПЛЮ emam, Praes. кѣпѸю, кѣповати.

ЛИШѸ carebo, - лишаю, лишати.

Grammatici Bohemi, uti et Poloni, verba singularia Futura appellant *perfecta*, seu perfectae actionis, quae momento absolvatur, Praesentia vero *imperfecta*, quod eorum actio duret.

Praesens pro Futuro.

§. 75. Utuntur vero Slavi subinde etiam Praesenti Verbi singularis pro Futuro, eadem nimirum forma exprimendo Praesens et Futurum. Matth. 8, 10. ИДѸ ПО ТЕБѢ, А МОЖЕ АЩЕ ИДЕШИ, sequar te quocunque ieris. Praesertim si particula аще (ѣѡ) praecedat; аще просите si petieritis, иже аще речет qui dixerit. Sic кѣю, пѣю, ведаѸ, минѸ, градаѸ venio; et veniam; hinc градаѸщій, venturus; разѸмѣет intelliget, явитѸся revelabitur, волиѸт, родиѸт, видаѸт videbunt, свободиѸт, пѸститѸт, простиѸт, креститѸся baptizabitur, бараю praecedo et praecedam, поашет praecinget.

Futurum compositum.

§. 76. Futurum compositum formatur, si Praesenti verbi simplicis praepositio praefigatur. Enume-

merant autem Grammatici praepositiones, quae futuri formationi aptae sint, praeprimis sequentes: *оу, из, въ (во), по, на, съ (со), въз (воз), при, про, раз*, quibus addere licet reliquas omnes, e quibus verba composita constare possunt, nimirum *до, въ, ѿ, пре, под, пред, низ*. Quaelibet enim praepositio Verbo praefixa hoc ipso, quod significatum ejus vario modo determinet, ipsum etiam tempus ita restringit, ut Praesens verbi simplicis in compositis Futurum evadat. Verbo *лію* (fundo) si praefigas *в, на, из, про, раз*, habebis Futura *влію, налію* infundam, *излію* effundam, *пролію, разлію*, profundam, diffundam. Sic *вѣдѹ* induam, *издѹ, раздѹ* exuam; *почнѹ, начнѹ, зачнѹ* incipiam, *почію* quiescam, *оударю* percutiam, *положю* ponam, sunt Futura composita, etsi eorum simplicia exoleverint.

Frequentissimi autem usus in formando Futuro sunt praepositiones *оу, по, въз*, ita quidem, ut propriam subinde significationem fere amittant. Talia sunt: *оубію, оумыю; поймѹ, пойдѹ, понесѹ, познаю, послаю; возмѹ, возмогѹ, возмѣтесѹ* ridebitis, *возрастѹ* crescā. Formae tertiae: *оувидит* videbit, *оубоюсѹ* timebo, *оумрѹ* moriar, *оузрит* aspiciet, *оудержит*, *оумзачит*, *оуслышит*, *возмнитсѹ*, *возненавидит* (Praes. ненавидит) odio habebit. Formae quartae: *оупоконт* pacabit, *оу-*

молит, оумзвит, оуграматса confundentur, оу-
стоит; погѣбит, погладжит; возбѣдит, возмѣрит,
возлюбит, возсѣдит. Formae quintae: порѣгаюся
взалачѣ аб алкати, възшѣшѣ, възплачетеса flebitis, воз-
рѣдаете, възглаголете. Formae sextae: оувѣрѣете
credetis; възрадѣетеса gaudebitis. Plura alia Futura
composita formae secundae (in нѣ) vide supra §. 61.

Haec tamen ope praepositionum formata Fu-
tura, si iis particula да praefigatur, etiam Prae-
sens Optativi et Conjunctivi supplent: да оумол-
чит taceat, ut taceat, да погладжит ut serviat, да
прѣидет adveniat, да себѣдетса ut impleatur.

§. 77. Non est tamen praepositionum tanta
vis, ut etiam Praesens Frequentativorum in Futu-
rum convertere possint. Sed nec Iterativorum, qui-
bus sub aliis formis verba singularia respondent,
Praesens pro Futuro usurpari solet. Sunt enim
вѣладают, вѣстоит, изгонит, изнесит, прихо-
дит Praesentia. Adde присѣдит adsidet. Non de-
sunt tamen exempla Futuri iterativi: покмлет,
вземлет, посѣкаетса, вѣвѣщають respondebunt,
Praes. вѣвѣщавают; вѣстаблаетса, вѣрѣшѣ аб вѣрѣ-
тати (Praes. вѣрѣтаю). Differunt autem покмлет
а поймет, посѣчет а посѣкает ratione formarum,
quarum prima (имѣ, сѣкѣ) actionem momenta-
neam, subito transeuntem, quinta verо имати, сѣка-
ти actionem continuatam aut iteratam designat.

Futura periphrastica.

§. 78. Futura circumscripta seu periphrastica formantur ope auxiliarium *имамь, хоуѣ, еѣдѣ*, quae Infinitivo praeponi aut postponi solent: *имамь чести legam, хоуѣ написати adscribam, еѣдѣ дѣлати operabor.* *имамь Graecorum μέλλω, еѣдѣ Germanorum ich werde, хоуѣ Anglorum I will* respondent. Exempla Futuri ope *имамь* formati in Evangeliiis non pauca leguntur: *имѣти имаши habebis, предан имать быти tradetur, оуслышати имате audietis, прійти имать сын veniet, venturus est filius, не имать быти non erit, не имать пити non bibet, не имате видѣти non videbitis, не имѣт вкѣсити non gustabunt, не имате вѣровати non credetis.* Addi potest *начнѣ*: *нерадити начнет contemnet, (negliget, non curabit)* Matth. 6, 24; Sic Luc. 16, 13., ubi pro *нерадити* antiquiorum editionum editores substituerunt formam Russis usitatam *нерадѣти.* *небоатиса начнеши non timebis* Sir. 9, 16. (*нѣнц неоубоишиса*). *немоуи (male in Ostrog. немочи) начнеши* Sir. 7, 6. *нѣнц невозможши.* *искати начнет ζητήσει, Sir. 33, 26.*

§. 79. Auxiliare *еѣдѣ* activorum et neutrorum Infinitivo rarius jungitur: *имѣти еѣдете habebitis* Joh. 16, 33; at in *лире еѣдет ѡбрѣсти ю*, Matth. 18, 13. si contigerit, *еѣдет* est pro *γένηται*. In Vet. Test. libris minus antiquis reperiuntur plura ejusmodi

modi Futura: владѣти бѣдѣ, писати бѣдѣши, слѣжити бѣдѣтъ, ѡжитати бѣдѣтъ habitabit. Raro etiam participio activo (et neutro) in λ ad exprimendum Futurum exactum addi solet бѣдѣ: елико бѣдѣтъ сѣтворилъ quaecunque fecerit, Ezech. 18, 22. Ostrog. ed. (nunc елико сотворилъ). идѣже вѣшли бѣдѣтъ тамо, quo ingressi fuerint, ἡ εἰσέλθουσαν ἐκεῖ, Ezech. 12, 10, (nunc аможе внидѣтъ); или оучидѣ бѣдѣтъ aut obdormiverit 3 Reg. 18, 27. (nunc или спит сам); да не како искѣсна бѣ бѣдѣтъ ne forte tentaverit vos 1 Thess. 3, 5. (nunc delete бѣдѣтъ).

Frequentius autem бѣдѣ cum Participii passivi Praesenti et Praeterito connectitur: да видими бѣдѣтъ ut videantur; бѣдѣте ненавидими; вѣзат бѣдѣтъ, дано бѣдѣтъ dabitur; предадѣ бѣдѣтъ tradetur, бедени бѣдѣте, изгнани бѣдѣтъ, оубѣдѣно бѣдѣтъ, разрѣшено бѣдѣтъ, сѣзано бѣдѣтъ, etc.

Verbum auxiliare χουμ (volo) Infinitivo jungi solet: кгда хотѣтъ сѣа бѣти quando futurum est ut ista fiant, ὅταν μέλλῃ ταῦτα γέεωθαι Luc. 21, 7. хотѣтъ прѣити qui venturus est, ὁ μέλλων ἔρχεωθαι, Matth. 11, 14; ꙗже хотѣхъ емѣ бѣти quae essent ei eventura, τὰ μελλόντα αὐτῷ συμβαίνειν, Marc. 10, 32.

Apud Illyrios auxiliare ꙗ, quod e χουμ contractum est, frequentissime Infinitivo jungi solet; Russi vero et Bohemi in verbis iterativis auxiliare бѣдѣ амant. Croatae et Carnioli бѣдѣ cum participio activo in λ connectendo Futurum formant. Poloni бѣдѣ cum Parti-

icipio activo in *а* aut cum Infinitivo conjungunt: бѣ-
де писаѣ, aut писаѣ бѣде scribam. Relkovich in Gram-
matica Slavonica (dialecti illyricae hodiernae) Futurum
II. Conjunctivi ope budem et Participii activi formatum
exhibet: kada ja budem imao, kada mi bude-
mo imali, si habuero, si habuerimus. Lanossovich
vult etiam Infinitivum adhiberi: kada budem imati.

Praesens aliorum Modorum.

§. 80. Aliorum Modorum Praesens a Prae-
senti (seu Futuro) Indicativi formatur rejiciendo
ѣ vel ю et apponendo characteristicam termina-
tionem cujusvis Modi. Est autem и Imperativi ter-
minatio: иди, кѣди, ими, посли, встани, аб иди,
кѣди, ими, послю, встанѣ. Desinentia in гѣ, кѣ
mutant ante и gutturales г, к in analogas з, ц:
немози, поли, а немогѣ, помози а помогѣ, извлеци
аб извлекѣ.

Coalescit autem и cum vocali praecedente in
diphthongum: пой а пою, владѣй а владѣю, пи-
тай а питаю, помилѣй а помилѣю.

In Verbis 3. et 4. formae, in quibus conso-
na radicalis ante ю primae personae transfor-
mari solet, aut secunda persona, aut Infinitivi con-
sona immutata respici debet:

сѣждѣ,	сѣдиши :	сѣдити,	Imper. сѣди.
мѣщѣ,	мѣтиши :	мѣтити,	- мѣти.
пѣщѣ,	пѣстиши :	пѣстити,	- пѣсти.
слезѣ,	слезиши :	слезити,	- слези.
прошѣ,	просиши :	просити,	- проси.
			Sic

Sic любѣи а любѣю: любѣити, соблазѣни а соблазѣнѣю: соблазѣнити, мысли а мышлѣю: мыслити, острѣи аб острѣю: острѣити.

а et ы Gerundivi: дамъ seu дамъ а даю, глагола а глаголю, гора а горю. Vocalet ы exigunt desinentia in ъ: имы аб имѣ.

Et affixo ѣ Adjectivorum: имѣй habens. Sic живѣй qui habitat, *κατοικῶν* Psal. 90, 1., живѣй блѣдѣнѣю vivendo luxuriose, *ζῶν ἀσώτως* Luc. 15, 13., чтѣй (отца) honorans, *ὁ τιμῶν* Sir. 3, 3., кленѣйсѣ qui jurat, верѣгѣй projiciens. Quaedam et оре а formantur: дамъ а дамѣ, жѣна а жѣнѣ, трѣа а трѣѣ.

Bohemi Verbis in ѣ solidum pro ы apponunt а: вѣда ducens, неса portans. Hanc terminationem etiam in Chronographo russo Nestore non semel observare licebit.

ем (ѣм), ом, им Participi passivi, apponendo ѣм pro ю post vocales: дамъ seu даемъ, знаѣмъ, нарицаѣмъ, вѣсѣдѣѣмъ, а даю etc. ем pro ю post consonas: глаголемъ а глаголю, колеблемъ; пишемъ, меѣмъ а пишѣмъ, меѣмъ.

ом pro ѣ: вѣдомъ, несомъ, жѣномъ, чѣтомъ а вѣдѣмъ, несѣмъ etc.

им pro ю in verbis 3. et 4. formae: творимъ а творю, гонимъ а гоню. Restituenda autem est consona radicalis, quae in 1. persona mutationem subiit: сѣдимъ а сѣдитѣ: сѣждѣмъ, видимъ а видѣѣти: виждѣмъ, просимъ а проситѣ: прошѣмъ.

Прае-

Praeteriti simplicis et Infinitivi formatio.

§. 81. Dato Praesenti (seu Futuro) primae formae personam tertiam Praeteriti facile formabis, rejiciendo ю, si syllaba radicalis vocali terminetur. А нїю si ю rejicias, habebis нн; cui si х affigatur, persona prima formabitur: ннх bibi. Verba autem in ъ, quorum syllaba radicalis consona clauditur, assumunt in Praeterito characteristicam е, in prima persona ох: идѣ, идѣох; веде: ведеох, плете: плетѣох, ab идѣ, веде, плетѣ. Consonae transformabiles ante е mutationem subeunt, non ante ох: верже: вергох а вергѣ, блече: блекох а блекѣ. Infinitivi Verborum istorum quomodo a prima persona formari possint, sub forma I. inductio sat ampla §. 57 docet.

Verba 2. formae, si terminationem нѣ praecedat vocalis, exigunt in Praeterito нѣ, нѣх: минѣ, мѣнѣх а минѣ, минѣти. Quorum syllaba radicalis (ante нѣ) consona terminatur, etiam 1. formae Praeterita aemulantur, rejecto нѣ et affigendo е, ох: погыбе, погыбеох а погыбенѣ.

In Verbis aliarum formarum dato Infinitivo formabis Praeteritum rejiciendo ти, et dato Praeterito simplici formabis Infinitivum affigendo ти:

А горѣти : горѣ. А терпѣ : терпѣти.

кѣпити : кѣпи. гони : гонити.

пи-

А писати : писа   А каза : казати.

ТОЛКОВАТИ : ТОЛКОВА. ПОМИЛОВА : ПОМИЛОВАТИ.

Juverit formationem Praeteriti et Infinitivi, utpote temporum analogorum schemate generali comprehendere.

Praes.	Praet.	Inf.
- ю, -	- х, -	ти : } Verb. form. 1. { a.
- ь, -	- ох, -	ти : } { b.
- нѣ, -	- нѣх, -	нѣти : Verba formae 2.
- ю, -	- ѣх, -	ѣти : Verba formae 3.
- ю, -	- их, -	ити : Verba formae 4.
- аю, ю, -	- ах, -	ати : Verba formae 5.
- ью, -	- овах, -	овати : Verba formae 6.

Iterativa et simplicia continuatae actionis exigunt in 3. pers. Praeteriti terminationem аше pro а : БЫВАШЕ, ЗВАШЕ, СПАШЕ, ГНѢВАШЕСЯ, ТРЕБОВАШЕ etc.

Lexicographis auctor sim, ut Verborum 1. et 2. formae primo loco ponant Praesens seu thema, Verborum vero 3. et 4. formae Infinitivum aut Praeteritum, cum in his radicales literae nullam patiantur transformationem. Idem fere in Verbis 5. formae observandum erit, cum etiam horum non pauca in Praesenti mutationem subeant. Sive enim питаю, sive питати primum locum occupet, nihil inde incommodi: sed pro ахѣ, ищѣ malim Infinitivos алкати, искати, exhiberi, ut mutationis ratio pateat. In his et similibus, in quibus ex uno tempore aliud certo cognosci non potest, tutius erit utrumque loco suo ponere et lectorem eo remittere, ubi syllaba radicalis non mutata exhibetur.

Prae-

Praeterita aliorum Modorum.

§. 82. Aliorum Modorum Praeterita ab Indicativi Praeterito formantur, characteristicam terminationem affigendo tertiae personae. Est autem consona

в Gerundivi terminatio: быв а бы: быти, минѡв а минѡ, гладѣв а гладѣ, посадив а посади, показав а показа, вѣровав а вѣрова. Excipe tamen Verba primae formae in ѡ. Haec enim в plane respuant, et rejecto ѡ ipsa syllaba radicalis Praeteritum Gerundivi constituit: шѣд а шѣдѡ, плет а плетѡ, рек а рекѡ. Sic км (проим) ab имѡ, начен а начнѡ et alia quaedam formae secundae. Vide Conjugationem II. Affigitur autem huic terminationi non solum in feminino ши: минѡвши, показавши, in plurali ше: шѣдше; sed etiam in obliquis casibus ш: глас рекш vocem dicentem (quae dixit).

а Participii activi: бѡл, ѡринѡл, видѣл, табил, рѣзал, вѣровал, а бы, ѡринѡ, видѣ etc. Sed несл, изгыбл а несе, изгыбе, rejecto prius е formativo Praeteriti formabis. In iis autem, quae ante е Praeteriti consonas transformant, thema ipsum, aut prima persona Praeteriti respicienda erit, quia haec ante ѡх radicalem thematis immutatam exhibet: текл а текѡ, текох, стрегл а стрегох.

-н, ен, вен, овен, et-т Participiі passivi:
 послан, біен (ѣикен), несен, шеѣвен, ѡриновен, а
 посла, би, несѣ, шеѣю, ѡринѣ, et пѣт, пит, свит,
 простерт а пѣ: пѣти, пи, свинѣ, прострѣ, pro
 ratione diversarum formarum et Conjugationum,
 quas vide.

Scio equidem activa питал, творил а Gram-
 maticis linguae slavicae veteris inter Participia non
 referri, et passiva питаем, творим, et питан,
 творен Gerundivis adnumerari, solumque ea Parti-
 cipia appellari, quae terminationibus ѣ, ѡй, ѡи
 aucta sint, uti activa питаѣи, питающій (а питаѣ),
 творѣи, творущій (а творѣ), et passiva питаемый,
 творимый, питаный, твореный. Verum terminatio-
 nem activam питал, питала, питало Participia eo-
 dem jure, quo passiva питан, питана, питано, ар-
 pellanda recte Grammatici linguae illyricae hodiernae ob-
 servarunt, cum ratio ab analogia petita id suadeat.
 Liceat itaque etiam mihi duntaxat питал, имѣ, тво-
 ра, et питаѣ, км, творѣи Gerundivum (Bohemis
 Transgressivum, aliis Circumstantialem) Modum vo-
 care. Aucta vero terminationibus ѣ, ѡй, ѡи Adjectiva
 dicantur, e Gerundivis et Participiis formata, et sub hac
 forma non ad Verbi conjugationem, sed ad Adjectivi
 declinationem referenda erunt.

Praeteritum iterativum: ѡх, ѡше.

§. 83. Quid intersit inter дах, да et даах,
 дааше, inter бих, би et бїах, бїаше, inter
 творих, твори et творѣх, творѣше, ex formarum
 discrimine supra explicato cognosci potest. да enim
 a Verbo singulari дати, дааше ab Iterativo дапа-

ти formata censerі debent. Sunt autem et alia Verba, a quibus Iterativa in **лю** formari aut non solent, aut non possunt, quae tamen terminationis iterativae **ах**, **аше** in Praeterito capacia sint. А **живѣ** Praeteritum singulare in composito **оживѣ** est **ожив** revixit; si autem continuatam actionem designare velis, non **жих**, **жи**, sed **живах**, **живаше** (vivebam, vivebat) dicendum erit. Formatur autem praeteritum hoc continuativum apponendo **ах** pro **ох**, **ѣх**, **их** primae personae et **аше** pro **е**, **ѣ**, **и** 2. et 3. personae: 1. **идах**, 2. et 3. **идаше**, pro **идох**, **иде** ab **идѣ**; **баше** pro **бѣ** а **быти**. Sic quoque

блюдах : **блюдаше** pro **блюдох**, **блюде**.

ростах : **росташе** - **растох**, **расте**.

можах : **можаше** - **могох**, **може**.

течах : **течаше** - **текох**, **тече**.

Et sic **имаше** pro **имѣ**, **мнаше** pro **мнѣ**, **видаше** pro **видѣ**, **молаше** pro **моли**, **любаше** pro **люби** etc.

Verba in **ати**, quorum Praeteritum **ах**, а Iterativi vices supplet, saltem in tertia persona pro а **амант** **аше**: **питаше** pro **пита**. Solent autem etiam horum, uti et aliorum verborum Praeterita amplius augeri assumpto altero а, ita ut **ах** (**ах**) prolongetur in **аах** (**аах**), et **аше** (**аше**)

in ааше (аше): читаах, читааше; твораах, творааше; quas terminationes Smotriski Plusquamperfecto minus recte tribuit, cum iis duntaxat frequentior et a longiori tempore continuata actio designetur. In Mss. certe satis obvia sunt ejusmodi Praeterita prolongata, uti бѣаше pro баше, хождааше, слежааше, видааше, разорааше, ѿвѣщавааше in singulari; продаахѹ, ждаахѹ, кѹповаахѹ, гоняахѹ, женаахѹса in plurali. Sic etiam имѣаше, хотѣаше et хотааше. Quae si latine reddenda sint, non Plusquamperfecto, sed Imperfecto exprimenda erunt: идѣаше solebat ire, градаахѹ gradiebantur frequenter, solebant venire. Supplent enim Slavi verbum soleo, quo carent, Frequentativorum suorum formis.

Praeteritum circumscriptum.

§. 84. Praeteritum periphrasticum seu circumscriptum Indicativi constat e Participio activo et auxiliari есмь, еси, есть aut бѣх, бѣ.

ЧЕЛ	ЕСМЬ,	ЧИТАА	ЕСМЬ
ЧЕЛ	ЕСИ,	- -	ЕСИ
ЧЕЛ	ЕСТЬ,	- -	ЕСТЬ etc.

Haec exempla Smotriski adduxit. Mrazovič quoque читал есмь et творил есмь sub nomine Praeteriti perfecti paradigmata inseruit, quamvis p. 104. in nota monuerit, multos esse Grammaticos,

aticos, qui existiment tempus praeteritum cum auxiliari *ѣмь* linguae (veteri) slavonicae non convenire. Concludit tandem ipse, cum in libris liturgicis secunda persona cum auxiliari *ѣи*, et tertia cum *ѣтъ* reperiatur, nullam esse rationem, ob quam usus primae personae cum *ѣмь* probari non possit. Sed enim exstant etiam exempla saltem in veteri Testamento pro usu primae personae cum *ѣмь*: Isai. 57, 16. аз *ѣмь* сѣтвори, in correcta аз сотвори. Isai. 10, 9. нѣмѣмъ взя, at v. 10. взях in Ostrogiensi, in correcta vero etiam v. 9. не взяхъ; Ezech. 33, 7. стража та *ѣмь* поставилъ, in correcta въ стража дахъ та, Ibid. 40, 4. вѣзъ *ѣмь* сѣмо, in correcta вшелъ *ѣи*; 3 Reg. 18, 22. аз *ѣмь* остахъ, ubi legendum остаа, in correcta аз остахъ ὑπολέλειμμαι. Isai 36, 10. olim in plurali *ѣмы* пришли venimus, *wir sind gekommen* (nunc прїидохом). Esther 8, 7. даа *ѣми* dedi, quod correctores mutarunt in дахъ. De persona 2. et 3. nemo dubitaverit, quum etiam in novo Testamento cum auxiliarilegantur. Matth. 18, 15. прїобрѣтъ *ѣи* lucratus es, ἐκέρδησας. с. 25, 20. пѣтъ талант (v. 22. два таланта) ми *ѣи* предаа tradidisti. παρέδωκας. Luc. 11, 27. ꙗже *ѣи* ссѣа quae suxisti, ἐσθῆλασας. Joh. 4, 18. имѣла *ѣи* habuisti, ἔχες, рекла *ѣи* dixisti, εἶρηκας. At v. 17. добръ рече bene dixisti, καλῶς εἶπας, in editionibus antiquioribus, in postrema

ma vero *реклаа еси*. Olim tamen simplicis Praeteriti in 2. et 3. persona, quae terminatione plane non differunt, longe frequentior usus fuit. Qui Ostrogiensem editionem Mosquae 1663. recuderunt, plurimis in locis personam secundam, in quibus textus simplicis Praeteriti inflexionem retinuerat, in margine circumscribere solent. In recentioribus vero editionibus, quas Russi recensuerunt, non nisi rarissime persona 2. simplicis Praeteriti legitur, cum ei vix non ubique Praeteritum circumscriptum substitutum fuerit. Inde factum est, ut persona secunda simplex a Grammaticis neglecta fuerit. Pro ea enim in eorum paradigmatis persona secunda circumscripta *питаа еси* inter *питах* et *питае*, et *твориа еси* inter *творих* et *твори* locum occupat, quod certe absonum est.

Exempla auxiliaris *бѣх*, *бѣ*, cujus ope Praeteritum plusquamperfectum circumscribitur, pauca sufficient. Luc. 15, 32. *изгуба бѣ* perierat, Joh. 6, 17. *не оу бѣ* *пришеа* nondum venerat, *ἐληλύθει*. Sic *бѣ* *лежала*, *бѣху* *пришли*, *ѡшли* *бѣху*, *бѣша* *вошли* etc.

Praeteritum passivum eodem modo circumscribi solet, jungendo nimirum Participio passivo auxiliare *есмь* aut *бѣх*, *бѣ*, et *бых*, *бытъ*: *послаа* *есмь* missus sum, *оуже* *вѣжден* *естъ*, *прокаати* *естъ*; *бѣ* *всажен*, *положен* *бѣ* *positus* erat, не

оу бѣ прославлен Joh. 7, 39. nondum erat glorificatus, бѣхъ собранн. Sic quoque дан бѣсть, послан бѣсть, речено бѣсть dictum erat, прелщени бѣсте, наѣчени бѣша, писана бѣша scripta fuerant.

Optativi Praeteritum, et Futurum
conditionale.

§. 85. Optativi, aut si malis Coniunctivi, Praeteritum conditionale, quod Latinorum Imperfecto et Plusquamperfecto Coniunctivi respondet, formatur adiungendo Participio activo et passivo auxiliare бѣхъ, бѣ, бѣхомъ, бѣсте, бѣша: да возбеселѣла бѣхъ ut laetarer, аще бѣ разбѣла и ты; аще бѣ вѣдала дѣр вожій-ты бѣ просила оу негѣ, и дал бѣ ти Joh. 4, 10. si scires donum Dei-tu petiisses (peteres) ab eo et daret tibi. Postrema editio in primo membro addit еи post вѣдала, quod ты absit et вѣдала бѣ sine еи etiam de tertia persona intelligi possit. да бѣ тѣ ut ederet, да бѣ бѣл снѣм-ut esset cum eo, аще бѣ бѣла пророк, вѣдѣла бѣ; что бѣша емѣ ѿвѣщали quid responderent ei; да бѣша имѣли ut haberent.

Esther 4, post versum 17. (in Vulg. 13, 13. : libenter etiam vestigia pedum ejus deosculari paratus essem) interpres antiquus plane бѣ cum Praeterito simplici Indicativi conjunxit, cujus rei exemplum vix alibi reperire liceat. Legitur enim in Ostrogiensi благоволахъ бѣ лобзати и плеснѣ ногъ его ἡνδράκην φιλεῖν πέλματά ποδῶν αὐτῆς, про благоволила бѣхъ лобзати и слѣдѣ etc. quod correctae editio nunc exhibet.

Eodem modo Plusquamperfectum exprimitur: **взѣа быхъ** acceperissem; **аще не быхъ пришелъ** si non venissem; **аще дѣла не быхъ сотвориша** si opera non fecissem; **аще бы вохотѣа еи жертвы,** даа быхъ оубо Psal. 90, 18. si voluisses sacrificium, dedissem utique; (at Ostrog. ed. et Psalt. Ven. **вхотѣа** sine еи, et **даа бымъ** pro **даа быхъ**). **ѡкрѣ бы было емѣ,** аще не бы родилса Matth. 26, 24. bonum esset ei, si natus non fuisset, Cod. Serb. **боже бы было емѣ,** аще се не бы родил, melius etc. **преѣтаа бы оубо быша cessassent** utique. In voce passiva: **да не предаа быхъ ема** ne traderer; **аще не бы ти дано бывше** (omisso **было**) Joh. 19, 11. si tibi datum non esset desuper.

Futurum conditionale quod Latinorum futuro Coniunctivi, Germanorum futuro exacto respondet, similiter e Participio activo et auxiliari **бѣа** constat. **аще грѣхъ бѣдетъ сотвориша** Jac. 5, 15. si peccata commiserit, **ѡ ꙗкоушкѣс**. Legitur vero futurum conditionale **бѣдетъ сотвориша** non solum in codd. manuscriptis, sed in antiquis editionibus omnibus. Correctores tamen maluerunt hoc loco substituere Praeteritum Indicativi **сотвориша еста**. Sic etiam Exod. 21, 13. **аще-бѣа предаде** editio postrema pro antiquo **предаа бѣдетъ** exhibet. Alia exempla vide supra §. 78.

Infinitivus et Supinum.

§. 86. De Infinitivo ejusque characteristicavocali, quae terminationem ти praecedit, sub quolibet forma egimus. Confer etiam §. 81. Ab eo differt Supinum, quod hoc vocalem и post т respuat atque adeo in т solidum (тѣ) desinat: иѣс иска-тѣ eo quaesitum, пойѣс спатѣ ibo dormitum, аз послах вы жатѣ; приде мѣм-видѣтѣ гроб; чѣсо видѣт изидосте ter legitur; текоста възвѣститѣ, вниде снима облачѣ cum ѡ ѡ ѡ. Supini т finale cum solidum sit, non liquidum, differt etiam a Russorum Infinitivo, qui ob absorptum и signo ѡ notatur: искать, спать. Haec Supini forma in libris impressis omnino nunc desideratur, et non nisi in antiquis codd. manuscriptis reperitur. Bohemi Supinum ab Infinitivo adhuc seculo XVI., Venedi Lusatiae in quibusdam formulis seculo XVIII. distinxere, Croatae hodieum distinguunt.

Participiale Gerundium.

§. 87. Subnectunt quidam Grammatici Gerundivis alium modum in емо, причастѣтѣ dictum, quem Latinorum Gerundio in dum respondere falso putarunt. Abr. Mrazovit, quamvis de ejus formatione p. 150 egerit, eum a conjugatione penitus rescidit et rectissime quidem, cum revera nihil aliud sit, quam Adjectivum ab Infinitivo

tivo formatum. Confer formativam **ЕАЕН** in Adjectivis. Nec enim **ЧИТАТЕАЕН** verti potest legendus, qui legi debeat, sed legibilis, qui legi possit; adeoque formae **ЧИТАТЕАНО** locus inter Verba tribuendus non est, cum etiam Verbalia, uti **ЧТЕНІЕ**, **ЧИТАТЕЛЬ**, **ТВОРИТЕЛЬ**, licet a Verbis immediate deducantur, inter Verba referri non soleant.

Passivum.

§. 88. Passivi inflexio specialis nulla est in lingua slavica, excepto Participio passivo praesentis et praeteriti temporis, e quibus ope auxiliarium **БЪДЪ**, **БЪ**, **БЫ**, Futura et Praeterita periphrastica passiva constitui supra §. 78 et 84. indicavimus. Solent autem Passiva et quidem frequentissime formari adjungendo activis reciprocum **СА**. Cape exempla. Praesens: **ДѢЮТСА** дѣи fiunt sive patrantur prodigia, **что ти мнитса** quid tibi videtur, **да свѣтитса** **имѧ** **твое** sanctificetur nomen tuum. Futurum: **ѡиметса** auferetur, **речетса**, **проповѣстса**. Praeteritum: **ѡкрѣтса** inventus est, **оуподобиса**, **исполниса** impletus est, **оуготоваса**, **родншаса** nati sunt. Optativi Praeteritum: **аще не быша прекратилса днѣ онѣ** (olim тѣи), **не бы оубѣ спаса** **всѧка** **плоть** Matth. 24, 2. nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro. Inf. **дѧтиса** dari, **читатиса** legi, **ѡчиетитиса** mundari.

dari. Temporum circumscriptorum inflexionem vide in Conjugationibus.

Reciproca neutra seu media.

§. 89. A Passivis differunt non quidem forma, sed significatione Verba, quae ob adnexus *ca* reciproca aut potius reflexiva dicuntur. Respondent autem significatu suo intransitivis seu neutris, Graecorum mediis, Latinorum deponentibus. *пасѣ* (pascō) activum est, *пасѣца* (pascor) reciprocum neutrum, non passivum. Transeunt igitur activa quaedam adjuncto *ca* in neutra.

Акт. держати,	Neutr. держатиса.
свѣтити,	свѣтитиса.
возвратити,	возвратитиса.

At *пекѣ* pinso, а *пекѣца* curam habeo, prorsus differt. Sic et *смѣю* audeo, а *смѣюца* rideo.

In aliis *ca* significatum varie modificat. *брати* sumere, *братиса* pugnare. *клонити*, *склонити* inclinare, *поклонитиса* adorare; *ѡвергѣ* abjiciam, *ѡвергѣца* abnegabo me. Bene multa non nisi cum reciproco *ca* in usu sunt: *дивитиса* mirari, *приблизитиса* adpropinquare, *прикасатиса* tangere, *противитиса* resistere, *плакатиса* flere, *радоватиса* gaudere, *поткнуѣца* offendam. Adde *паѣца*, *коюца*, *смѣюца* rideo, *надѣюца* spero, et alia, quorum pleraque sub formis Verborum singulis notavimus.

Ра-

Rarius pro **ca**. **Dativus** **си** occurrit : **разжалити си**, **стѣжати си**. Subinde dubium oriri possit, quo sensu Verbum activum reciproco **ca** auctum accipi debeat. **скопившака** enim reddere possis castraverunt se (se ipsos) et castrati sunt (ab aliis); **бѣютѣа** caedunt se invicem, et caedunt se ipsos, et caeduntur. E sensu autem facile colliges, utrum significatio reciproca, an reflexiva, an denique passiva verbo tali tribuenda sit.

Affixa personalia Verborum.

§. 90. Serviles illae literae, quibus syllabae radicali Verborum appositae personae designantur, nihil aliud sunt, quam aut obsoleta aut adhuc usitata pronomina. Jure itaque affixa personalia dici possunt. Affiguntur autem syllabae **къ** Verbi irregularis in Praesenti:

Sing. 1.	- мь,	2. - ги,	3. - ть.
	къмь,	къи,	къть.
	sum,	es,	est.
Plur.	- мы,	- те,	- ъть.
	къмы,	къте,	съть.
	sumus,	estis,	sunt.
Dual.	- ва,	- та,	- та.
	къва,	къта,	къта.

Vides **къи** scribi pro **къи**, et in **съть** excidisse initio **къ**. Indorum Duali **аква** respondet Slavorum **къва**. Confer etiam Graecorum **εἰμι**, **εἰς**, **εἰσι**, **ἔσμεν**, **ἐσε**.

си in secunda persona non nisi quaedam anomala servarunt: вѣси, повѣси а вѣмь, даси а дам. Alia ши amant pro си, quod conferendum est cum σι Graecorum.

Aliorum autem Verborum syllabae radicali affiguntur:

(a)

Sing. 1.	- ѡ,	2. - еши,	3. - ет.
Plur.	- ем,	- ете,	- ѡт.
Dual.	- ева,	- ета,	- ета.
	ведѡ,	ведеши,	ведет.
	ведем,	ведете,	ведѡт.
	ведева,	ведета,	ведета.

(b)

Sing. 1.	- ю,	2. - иши,	3. - ит.
Plur.	- им,	- ите,	- ат.
Dual.	- ива,	- ита,	- ита.
	гоню,	гониши,	гонит.
	гоним,	гоните,	гонат.
	гонива,	гонита,	гонита.

In Praeterito simplici:

Sing. 1.	- х,	2. - -	3. - -
Plur.	- хом,	- ете	- ша, хѡ.
Dual.	- хова,	- ета	- ета.
	дах	да	да.
	дахом	дасте	даша, дахѡ.
	дахова	даста	даста.

In

In Duali etiam genera distinguuntur. Feminini enim terminatio est вѣ, тѣ: кевѣ, кетѣ; едѣвѣ, едѣтѣ; гонивѣ, гонитѣ; даховѣ, дастѣ. Dualis ма pro ва confictus est ab iis, qui ва secundae personae tribuendum sibi male persuaserunt. In antiquissimo codice едѣмы, поживѣмы, разѣмѣхомы scriptum reperi, ita ut dubium non sit, plurale mortuum ex мы. Vide infra Conjugationes anomalorum.

Caput VIII.

De Praepositionibus.

§. 91.

Particulas indeclinabiles aliis vocibus praefixas, quas Praepositiones (предлоги) vocant, viginti numerare solent Grammatici. His tamen nos aliquot addendas censuimus, uti кѣз et чрѣз, quas immerito exclusere alii. Constant vero omnes unica syllaba radicali, quae pro numero radicalium litterarum aut ad primam, aut ad secundam aut denique ad tertiam classem referendae sunt.

1.	2.	3.
ω de.	ωб.	пред ante.
оу apud.	ѡ ab.	прѣз.
вѣ, во, in.	из ex.	чрѣз per.
(вы-)	вѣз, воз.	
па-	без sine.	

по post.	пра -
на in.	про -
до ad.	пре -
за pro.	при ad.
сз de.	под sub.
сз, со, cum.	над super.
кз, ко, ad.	низ -
	раз -

Mrazovič subjungit 24 Adverbia, quae praepositiones improprias vocat, quod vices propriarum supplere soleant, utи междѣ inter, сквозѣ per, противѣ contra, ради propter etc. quae spectata forma sua Adverbiis adnumeranda sunt.

§. 92. Ex his (вы), на, пра, про, пре, раз inseparabiles dicuntur, quod non nisi in vocibus compositis locum habeant. Huc alii referunt et adverbium низ, et воз, quae tamen, licet rarius, etiam extra compositionem nominibus praefiguntur. Reliquae omnes separabiles sunt, ac nominibus et pronominibus praeponi solitae casus obliquos Accusativum, Genitivum, Dativum, Localem et Sociativum regunt. De earum regimine vide Syntaxim. De earum significato, pro cuius diversitate aliae unum, aliae duos, immo et tres casus postulant, pauca monenda sunt. Loci aut temporis terminum, ad quem actio dirigitur, designant: до ad, in, кз, ad; in compositione etiam раз sursum: воз-

несыйса до небес elevatus in coelos, прїида къ
 вам veniam ad vos. Medium per quod: ѡк, ѡб-
 нош per noctem, чрез вѣрѡ per fidem (in Ms. et
 Ostrog. вѣрою), чрез него (olim Col. 1, 20. собою);
 чрез non raro pro чрез; in compositione прѣ, про:
 прѣйдѡ transibo, пройдѡ pertransibo. Terminum
 a quo: с, ѡт, из: сѡ горы de monte, сѡ небесе
 de coelo, сѡ ѡбѣда a prandio; ѡстоит ѡ нас
 distat a nobis, ѡ града ab urbe, из оуст ex ore.
 Hinc сѡ начала, ѡ начала, из начала ab initio,
 quamvis с proprie sit de, ѡ ab, из ex. Quie-
 tem in loco: оу, при: оу тебе apud te, при
 нѣти penes viam, при дверех ad januam. Situm
 et etiam motum ad locum: в in, по secu-
 dum, juxta, per, in, post, на in, super, contra,
 за post, pro, прѣд ante, под sub, над super.
 Exempla vide in Syntaxi. Societatem denotat с
 cum: сѡ тобою tecum, cui opponitur без sine:
 без оума sine ratione, без вины sine causa. Dis-
 junctionem раз dis, in compositis tantum: раз-
 рѣшити dissolve, разсыпати dissipare. Objectum
 actionis ѡ de, a quo Russi ѡк non distinguunt
 dicendo etiam ѡк нем de illo, pro ѡ нем. Dif-
 ferunt tamen ѡ et ѡк non solum regimine ca-
 suum, sed etiam significatione in verbis compo-
 sitis, uti ex indiculo subjuncto cognoscere licebit.

§. 93. Serviunt omnino praepositiones etiam componendis aliis vocibus, praepriis autem Verbis, quorum actionem plenius determinant, significatumque plerumque varie modificant; qui cum saepe aliarum linguarum praepositionibus in genere definiri non possit, plurium exemplorum collatione opus est.

ω:

ωбогатити divitem reddere, *bereichern*, ωпитиса inebriari, ωпалити amburere, ωписати describere, ωплакати deplorare, ωпрятати compescere, ωмочити intingere, ωмыти abluere, ωнѣмѣти obmutescere, ωдѣлати induere, ωжити reviviscere, ωживити vivificare, ωженитиса uxorem ducere, ωждати expectare, ωсолити salire, sale condire, ωтѣнити obumbrare, ωславити debilem reddere, ωставити dimittere, relinquere, ωсвятити sanctificare, ωсвѣтити illuminare, ωновати fundare, ωчистити et ωцѣстити mundare etc. In ωслѣшати praepositio ω plane negandi vim habet. Adde decompositum ωпровергати deijcere, abijcere. ωбезглавити, ωбезчадити privare capite, liberis, sunt a formulis без главы, без чад. Substantiva ex ω composita fere a Verbis deducta sunt, uti ωток insula ab ωтекѣ, ωплот sepes ab ωплетѣ, ωпона cortina ab ωпнѣ, ωтрава venenum, ωстрог ab ωстрегѣ. At ωкрин р. 240 а

С с

крин,

крин, et штегнь femoralia а стегно. Cf. etiam шб.

оу:

оубавѣти, оувладати *marcescere*, оувѣдѣти, оувидѣти, оубити *occidere*, оукости *confodere*, оумнити, оумалити *minorare*, *diminuere*, оудалити *elongare*, оударити *percutere*, оурѣзати *abscindere*, оусѣкнѣти *decollare*, оутвердити *confirmare*, оугасити *exstinguere*, оукротити *mitigare*, оукрасити *exornare*. оу Futuro formando saepe adhiberi, cum actionem simplicium magis determinet, supra dictum est. Decomposita: оуразумѣти, оусѣмнѣти, оусрѣсти. Adde Substantiva partim a Verbis, uti оутварь, оужас, оустав, оукрой, partim a nominibus deducta, uti оудоль, оудоліе, оусердіе, оусиліе, оучастіе. In оубог pauper, egenus, unde оубожіе paupertas, оу privationem significat.

в:

внати *intendere*, Fut. вонѣмѣ, внимати: внимлю; внити *intrare*, внѣшити *auribus percipere*, in quibus n epentheticum inter в et vocalem interponitur; вѣтрити *concredere*, ввергѣ *injiciam*, впадати *incidere*, вписати *inscribere*, воплотити-ся (вплтити-ся) *incarnari*, вѣѣннати *reputare*, вѣѣтити *capere*, внрѣти *subintrare*, *subrepere*, впросити (вопросити) *interrogare*, вразумити *intel-*

tellectum dare, instruere, водворитиса, вселитиса, inhabitare, incolere, вѣдѣти imponere, inde всадник eques, вѣдритиса regnare, вочеловѣчитиса hominis naturam assumere, ἐναυθροπίζαι; вогнѣздити nidulari, вкоренитиса radices ligere, *sich einwurzeln*, вкѣсити gustare. Inde et Substantiva вопроѣ interrogatio, вхѣд ingressus, вкѣс gustus.

(вы)

A Russis, Polonis et Bohemis duntaxat вы in compositione vocum adhibetur. Nec enim in libris slavicis antiquis unquam particula вы, quam Slavi meridionales prorsus ignorant, проиѣз legitur. Obijci possit выдати Act. 25, 11. про χαρίσασθαι, at inspectis codd. manuscriptis simplex дати hoc loco reperies. Nec me movent alia exempla e libris veteris testamenti petita: выразѣмѣваше Gen. 24, 21. вырѣзанъ Exod. 39, 6. (secundum Vulg.), вывѣшенно bis 3 Reg. 7, 18. (in Ostrog. cap. 6., in correctis нѣсѣмо а вѣсѣти), вытыкати, выразѣмѣти 2 Paral. 2, 14. (in correctis нѣсѣ ткати, разѣмѣти), вырѣза ibid. 3, 7. (at corr. изваж), выкирали ibid. 24, 11. (corr. выкирахѣ). Hi enim libri in Russia aut Polonia translati sunt. Legitur quidem etiam Prov. 28, 17. вырѣчалъ ἐγγυώμενος, Sir. 7, 27. выдай дщерь certe pro вдай, Zach. 5, 4. вынесѣ и (in correctis изнесѣ его), Zach. 7, 14. итегѣм вынесѣ (in correctis ѡвергѣ), Ibid. 9, 8. вы-

крин, et *штегнь femoralia* а *стегно*. Cf. etiam *шб*.

оу:

оубанѣти, оубадати *marcescere*, оубѣдѣти, оубидѣти, оубити *occidere*, оукости *confodere*, оумнити, оумалити *minorare*, *diminuere*, оудалити *elongare*, оударити *percutere*, оурѣзати *abscindere*, оусѣкнѣти *decollare*, оутвердити *confirmare*, оугасити *exstinguere*, оукротити *mitigare*, оукрасити *exornare*. оу Futuro formando saepe adhiberi, cum actionem simplicium magis determinet, supra dictum est. Decomposita: оуразумѣти, оусѣмнѣти, оусрѣсти. Adde Substantiva partim a Verbis, uti оутварь, оужас, оустав, оукрой, partim a nominibus deducta, uti оудоль, оудоліе, оусердіе, оусиліе, оучастіе. In оубог pauper, egenus, unde оубожіе paupertas, оу privationem significat.

в:

внати *intendere*, Fut. *вонѣмѣ*, внимати: *внемлю*; внити *intrare*, *внѣшити* auribus percipere, in quibus *н* epentheticum inter *в* et vocalem interponitur; *вѣѣрити* *concredere*, *ввергѣ* *injiciam*, *впадати* *incidere*, *вписати* *inscribere*, *воплѣтити* *са* (*вплѣтити*) *incarnari*, *вмѣнити* *reputare*, *вмѣстити* *capere*, *внрѣти* *subintrare*, *subrepere*, *впросити* (*вопросити*) *interrogare*, *вразумити* *intel-*

tellectum dare, instruere, водворитиса, вселитиса, inhabitare, incolere, вѣдѣти imponere, inde вѣдник eques, вѣдѣти regnare, вочеловѣчитиса hominis naturam assumere, ἐναυθροπίζαι; вогнѣздѣти nidulari, вкоренитиса radices figere, *sich einwurzeln*, вкѣсити gustare. Inde et Substantiva вѣпрос interrogatio, вхѣд ingressus, вкѣс gustus.

(вы)

A Russis, Polonis et Bohemis duntaxat вы in compositione vocum adhibetur. Nec enim in libris slavicis antiquis unquam particula вы, quam Slavi meridionales prorsus ignorant, прои́з legitur. Obijci possit выдати Act. 25, 11. про χάρισασθαι, at inspectis codd. manuscriptis simplex дати hoc loco reperiēs. Nec me movent alia exempla e libris veteris testamenti petita: выразѣмѣваше Gen. 24, 21. вырѣзанъ Exod. 39, 6. (secundum Vulg.), вывѣшенно bis 3 Reg. 7, 18. (in Ostrog. cap. 6., in correctis nunc висимо а висѣти), вытыкати, выразѣмѣти 2 Paral. 2, 14. (in correctis nunc ткати, разѣмѣти), вырѣза ibid. 3, 7. (at corr. изваж), выкирали ibid. 24, 11. (corr. выкирахѣ). Hi enim libri in Russia aut Polonia translati sunt. Legitur quidem etiam Prov. 28, 17. вырѣчай е'γγυώμενος, Sir. 7, 27. выдай дщѣрь certe pro вдай, Zach. 5, 4. вынесѣ и (in correctis изнесѣ его), Zach. 7, 14. итегум вынесѣ (in correctis ѡвергѣ), Ibid. 9, 8. вы-

гонай, (in correcta изгонай). Sed his in locis composita cum particula въ pro из certe non sunt a manu primi interpretis, sed correctorum in Russia aut Polonia viventium.

па:

In Compositis duntaxat, pro по: паѣк aranea, паперть f. vestibulum, posticum, (Serb. припра-та, припрат), папрать filix, память memoria, а поманѣ, пажить pascuum, а пожити, пагѣва per- nicies, павечерница. Huc etiam trahi possint паз- ногти ungulae, паздѣро et паздѣрїе flocci lini.

по:

поймѣ accipiam, а помати, пойдѣ ibo, аб ити; побѣдити vincere, а бѣдити cogere, попали-ти, поперѣ conculcabo, попекѣа sollicitus ero, curabo, поманѣти, помнѣти, meminisse, пома-зати inungere, помогѣ adjuvabo, поновити reno- vare, помекѣ portabo, положить, полагати po- nere, collocare, порѣю propellam, подати прае- bere, porrigere, потерпѣти sustinere, perpeti, по-тѣатиса festinare, посѣтити visitare, посмѣюса subridebo, послати mittere, послаю mittam, послѣ-жити ministrare, постлати sternere, почию requi- escam, покрывати cooperire, покронити consper- gere etc. Decomposita: позавидѣти aemulari, in-vidia moveri, пошеладати dominari. Adde Sub-stantiva помост stratum, pavementum, поморїе

ора

ora maritima, понос contumelia, порок probrum, dedecus, потоп diluvium, поток rivus, позор spectaculum, послух testis, покой quies. Russicum пор, i. e. праг, limen, differt ab Adverbio порог cornibus, per cornua. Illud enim vox simplex, hoc vero e по et пор compositum est.

НА :

найти, наймѣ, conducere, нанти, найдѣт
 на та veniet super te, наѣчити docere, наѣсти-
 ти persuadere, навѣкати assuescere, нападати
 incidere, напоити potum praebere, наплнити im-
 plere, направити dirigere, напругѣ (лѣк) intendam
 (arcum), написати inscribere, налагати impo-
 nere, налакѣ, налацати incurvare, нарекѣ, нари-
 цати appellare, надѣюся sperare, назнаменати
 significare, назидати superaedificare, назирати
 inspicere, насытити satiare, насладитися delectari,
 наслѣдити hereditare, настати instare, наста-
 вити instituere, настѣпити на змѣю calcare su-
 pra serpentes, начати, начинати, incipere, на-
 казати instruere, corrigere, corripere, наклони-
 ти inclinare. Substantiva наем (наим) merces con-
 ducta, наемник mercenarius, навѣт insidiae, на-
 родъ natio, gens, нарѣк tempus praefinitum, а
 нарекѣ. насиліе vis, violentia, а сила, наслѣдіе he-
 reditas, наглавіе cidaris Exod. 29, 4. Confer et
 particulam най supra p. 336, et infra наѣ.

ДО :

до:

доити, дойдѣ, venire usque ad terminum, недоумѣтиса dubitare, haesitare, довлѣет sufficit, доплнити implere, supplere, домышлатиса conjectare, недомышляюса ѡ вас Gal. 4, 20. haesito (ἀπορῥῆμαι) in vobis, доносити perferre, deferre, досадити, досаждати injuria, contumelia afficere, доказати attingere, достати sufficere, достоит decet, достигнѣти, достигати consequi, assequi, докончати ad finem perducere. Inde et Substantiva: донос delatio, досада, досажденіе contumelia, достаток, et недостаток defectus, достояніе hereditas. Adjectiva: доволенъ sufficiens, достоин dignus. Confer et Adverbia донде, доселѣ, доколѣ.

за:

занити, заходити, occidere (de sole), занмати (заемаю, займѣ) mutuū sumere, забити, забивати, obvolvare, завидѣти invidere, забавзати, забавзовати, colligare, завѣщати disponere, pacisci, mandare, забыти, забывати, oblivisci, заблѣдити aberrare, запнѣ, запинати, supplantare, западати occidere, запрагати jungerе (equos), запечатлѣти obsignare, заплевати conspuere, запрѣтити comminari, interdicere, запустѣти desolari, vastari, заматорѣти aetate provehi, consenescere, задѣти, задѣвати, angari-

riare, onus imponere, затворити claudere, за-
тыкати obturare, зажгѣ, зажигати, зажизати
incendere, зазрѣти, зазирати, reprehendere, in-
vidia commoveri, засвѣдѣтельствувати testificari
(de unico actu), застоити, да не-застоит мене Luc.
18, 5. ne suggillet (obtundat) me, *ἵνα μὴ ὑπωπιάζῃ*
με; застѣпити suscipere, defendere, защитити
protegere, зачати concipere, заградити oppri-
lare, заклати mactare, заclinати adjurare, за-
ключити occludere, includere, закрыти operire,
contegere, закънѣти tardare. Decompositum:
заповѣдѣти, заповѣдати, praecipere. A Verbis
deducta Substantiva: заем (заим) mutuum,
mutuatio, заапа (inuit. cf. adverb. *внезаапа*),
завѣт foedus, зависть invidia, zelus, забвеніе ob-
livio, запад occasus (solis), заповѣдь praesep-
tum, зазор reprehensio, denotatio, закон lex,
закров latibulum, *ἀποκρυφῇ* Psal. 17, 12. Et alia
a Substantivis formata: запастіе armilla, а пасть,
заморіе orae transmarinae.

с: 1) de, deorsum.

снити et сходити, descendere, сшед (со-
шед) cum descendisset, снати et снимати (а пати,
имати) demere, *herabnehmen*, свѣсити demit-
tere, спадыти, спадати cadere deorsum, deci-
dere, слѣтѣти volare deorsum, слѣсти, слазити
descendere, сложити deponere, слацати in-

cur-

curvare (arcum), слаген incurvatus, сръжати detrudere, deturbare, сгнѣ (сгнѣ) incurvare, согбен incurvatus. Sic et Adjectivum сльк incurvus, Adverbia сверхѣ, свѣше ab alto, von oben. Decompositum снѣзидѣ cum descendisset deorsum. Cf. infra composita ex particula низ.

с: 2) con-

снати congregare, inde сонѣм congregatio, снитиса convenire, смѣсти edendo consumere, а мѣсти; снискати conquirere ab искати, сокднѣти coadunare, унѣти, свѣти convolvere, свѣдѣти scire, свѣмѣ conscius sum, inde свѣстѣ conscientia, свѣзати colligare, свершѣти perficere, свѣстиса, свѣдетсѣ fiet, implebitur, соверѣ, собирати colligere, соклазнѣти scandalizare, сподобѣти dignum efficere, спасти, спасати salvare, смѣрити (смѣрити) humiliare, смѣритиса conciliari, смѣтити conturbare, сматѣ, сматѣти concitare, смѣжити (очи) nictando claudere, смѣжити commiscere, сломѣти frangere, confringere, сръжтати occurrere, сръжтатиса concurrere, сдровѣти comminuere, стрѣти, стирати vellere, conterere, сотрасти, сотрастѣти conquassare, создати, создѣти aedificare, condere, сзиратиса aspicere se invicem, сожимѣти constringere, сжалитиса contristari, сжизѣти (сжизѣти) comburere; ссѣжѣти, ссѣжѣти concidere,

соче-

сочетати *conjugere*, сшити *consuere*, согнити *computrescere*, согнѣти (книгѣ) *complicare*, сгра-
рати *conflagrare*, сграмаждити *coacervare*, а
грамада 201, сгрѣшити *reccare*, скопити *castrare*
162 скрѣтити, скрѣтити *abscondere*, сокрѣшити
confringere, скончати *consummare*, сказати
dicere, *disserere*, *demonstrare*, *explanare*. De-
composita: снакѣти, совопросити, совокрѣпити
(in codd. Serb. сѣвѣкѣтити, сѣвѣпросити), inde
совопросник (сѣвѣпросник) *συζητητής*, *conquisitor*
1 Cor. 1, 20. Substantiva: соѣз, союз (in Mss.
et сѣвоуз) *vinculum*, сѣвѣт *consilium*, соклазн
scandalum, снѣдѣ *esca*, смерть *mors*, слог *syl-
laba*, счет *computatio*, снѣзник *auriga*, ascen-
sor, а с et оузда, inserto n epenethetico. Quae-
dam amant сѣ apud veteres pro с, seu Russico со.
Talia sunt сѣмнѣти *dubitare*, сѣперник *adver-
sarius*, сѣпротивѣ, сѣпрѣг, сѣпрѣжник, сѣпостат,
сѣмрак, сѣсѣд (sic Psalt. Ven., at editiones russi-
cae сосѣд), сѣсѣк *puteus* (apud Polykarpow сосѣк
vas frumentarium, et сѣсѣк *cisterna*), сѣгѣбѣй,
сѣграждане (in antiquo Apostolo, at edit russ.
сожителе).

с: 3) una, simul, *σύν*.

сѣвнѣти *simul intrare*, спокланакм *qui si-
mul adoratur*, совокрѣснѣти *simul resurgere*, ссла-
вити *conglorificare*, сраспинатиса *simul crucifigi*,

спог-

спогрекатиса simul sepeliri. Substantiva: снаслѣдник coheres, споспѣшник coadjutor, сработник collaborans, спостник una jejunans, споборник σύμμαχος, pugnae socius, commilito. Antiquiores tamen interpretes solent ejusmodi composita graeca resolvere. Про хрѣтови сѣраспахса, χριστῷ συν-
σαίρωμαι Gal. 2, 20. una cum Christo crucifixus sum, legit Apostolus an. 1324 съ хмѣ пропеть ксмѣ. Про юзам моим спострадасте, τοῖς δεσμοῖς μου συνεπαθήσατε Hebr. 10, 34. retinuit adhuc Ostrogien-
sis editio antiquam versionem codicis съ оузами моими пострадасте, Vulg. de vinculis meis mecum doluistis. At Col. 2, 12. etiam Ostrogien-
sis συνταφέντες — συνιγέρθητε vocibus servili imitatione graecorum compositis expressit: спогрекшеса — сѣвѣ-
стасте, uti Cod. Belgradensis; antiquus vero Apostolus etiam hoc loco separatis praepositionibus uti maluit: сним погрекшесе — сним вѣстасте.

ѡб:

ѡбѣти calceos induere, ѡбѣдѣ (ѡбѣдѣ) circumdabo, cingam, ѡбѣимѣ amplecti, ѡбѣем (ѡбѣем) ergo complexus (amplexans) еум, тма кго не ѡбѣмѣт tenebrae eum non comprehenderunt, ѡбѣмѣти, ѡбѣмѣлю, vindemiare; ѡбѣмѣсти ambedere, ѡбѣвити, ѡбѣвинѣти, ѡбѣвивѣти involvere, circumvolvere; et eliso в post ѡб: ѡбѣкати pro ѡбѣвѣкати assuescere, ѡбѣвинѣса subterfugere, неѡбѣвинѣ-

ѣмѣса

ѡκα palam, aperte, παρρησία, ѡказати et ѡкѡзати obligare, circumligare, ѡκονати а вонати, ѡкѡтити antiquare, ѡкѡтити antiquari, а вѡтѡх, ѡвидѣти injuriam facere, а видѣти, ѡкитати а витати, ѡкѣцати promittere а вѣцати, ѡкѣсити suspendere, а вѣсити, ѡкѡдати а вѡдати, ѡкѡлѣти induam, ѡкѡлѣтити indui, а вѡлѣти, ѡкѡтити convertere, а вѡтити. ѡκονити renovare, ѡκѡтити perfundere, rigare, irrigare, ѡκѡтити pigrari, ѡκѡтити lambere, ѡκѡтити deosculari, ѡκѡтити снама mane (accumbe) nobiscum, ѡκѡтити arguere, confundere, ѡκѡтити invenire, ѡκѡтити circumcidere, ѡκѡтити irrogare, ѡκѡтити desponsare, ѡκѡтити percurram, ѡκѡтити circumspicere et ѡκѡтити. Cf. supra ѡ. Decompositum ѡκѡмощеваю. Substantiva ѡкѡд prandium, ѡкѡт votum, ѡкѡчай consuetudo, ѡκѡласть potestas, ѡκѡлак nubes pro ѡкѡлак а вѡлѣ, ѡκѡраз imago, ѡκѡрок stipendium, ѡκѡтомнѣ circumstantia, ѡкѡшѣ, ѡκѡчѣ. Adde ѡκѡлѣ abundantia, ab inusit. вѡл, et ѡκѡще ab ѡκѡщ pro ѡκѡщ, inde ѡκѡщина communitas (apud Bohemos ѡκѡщ pro ѡκѡщ), ѡκѡщник κοινωνός, socius, ѡκѡщити communicare, ѡκѡщенѣ communiō, collatio, ѡκѡщтити et ѡκѡщевтити communicare.

от:

ѡиѡ abibo, ѡимѡ auferam, ѡвеѡ abducam, ѡвеѡ aveham, ѡвалити revolvere, ѡвратити avertere, ѡверѡ, ѡверѡтити et ѡтврѡтити aperire, ѡверѡ, ѡврѡтити abjicere, ѡпаѡ decidet, ѡнѡтити dimittere, ѡметатисѡ negare, abnegare, ѡмѡтити vindicare, ѡложити seponere, ѡлѡтити separare, sejungere, ἐκκλῆσαι Gal. 4, 17. (in Mss. Apostolo цркъвы вас хотет, id est ἐκκλῆσαι, pessime), ѡринѡ repellere, ѡрѡтити abscindere, ѡрѡшити solvere, ѡриѡтити excusare, ѡрыѡтити eructare, ѡстоѡтити distare, abesse, ѡтѡтити (in Mss. pro ѡтѡтити) devitare, ѡкрыѡтити retegere, revelare. Substantiva: ѡвѡт responsum, ѡраѡ remissio, ѡнѡт absolutio. Huc etiam referri possit отрок, отроча puer; scribendum igitur esset ѡрок, ѡроча.

из, ис:

изѡтити exuere, изѡѡ exibo, изѡѡ cum exisset, изѡѡѡ емѡ exeunte illo; изѡѡ, изѡтити, изѡтити eximere, eripere, изѡстрити exacuere, изѡскати exquirere, изѡволити eligere, изѡвеѡ educam, изѡвлек нож cum e vagina extraxisset gladium, изѡвержетсѡ ejicietur, изѡви occidit, изѡѡѡ effodiam, изѡѡтити superesse, liberari, изѡбавити liberare, изѡносити proferre, изѡлѡ effundam, изѡрѡветсѡ effodietur, изѡрѡжавѡ aeruginavit Jac. 5,

3. (in Mss. изръждавъ), изаше *expiravit*, изжив, издиб *cum consumsisset, expendisset*, изденѸ (изженѸ) *expellam*, изсѸни меч *educ ensem*, изсакнет *exsiccabitur*, exarescet, изгыбл въ *perierat*. Adde *decompositum* изнемогѸ: не изнеможет ѿ *ἀδυνατίσει*, non erit impossibile. Psal. 104, 24. колена моя изнемогоста *genua mea infirmata sunt* (melius Psalt. Ven. колѣнѣ мои изнемогостѣ in Duali). ис про из: испію, испекѸ, истаю, источити, исткнѸ, истрасѸ, истѸкати, исцѣлити, исчезнѸти, исхѸтити, исхнѸ про изсхнѸ, ископати, искѸдати, искѸсити. *Decomposita*: исповѣдати *confiteri*, испровергѸ *subvertam*. *Substantiva*: избой *caedes* Jud. 15, 17. (nunc избіеніе), изверг, исход, искѸп, искѸс; истекы *renes* Job. 16, 13., in Ostrogiensi Levit. 3, 4. истекы, cui Russi e dialecto sua substituerunt почки. Adde извѣиліе, исчадіе; *Adverbium* искони ab initio.

въз, въз, воз:

въздѸ *ascendam*, възмѸ, взати *accipere, suscipere, attollere*, возопити *exclamare*, а възпити, eliso в, възвалити *volvere sursum*, възвысити *exaltare*, възвнѸх *evigilavi*, възвѸдити *excitare*, възновити *renovare*, възвестиса *elevati, sursum ferri*, възложити *imponere*, возрастѸ *excrecam, aufwachsen*, въздати *retribuere*, въздааніе *retributio*; въздѣждѸ (воздѣжѸ), въздѣти *hinc*.

hinauf thun, elevare, *воздвигнут* elevabunt, *возжелѣти* (возжелѣти) desiderare, *воззовѣ* clamabo, *воззвахъ* clamavi, *встанѣт* (возстанѣт) surgent, *воскресити* suscitare. Sic et in aliis *воз* pro *воз*: *возпою* cantabo, *воспрадаю* expergiscor, fut. *воспранѣ*, *востекѣ*, *восхотѣти*, *воскыпѣти*, *восклонити* reclinare, erigere. Decomposita: *возпомянется* in memoriam redibit, *возпріемлю*, *возненавидѣти*. In plerisque vero particula *воз* ob frequentem ejus usum in formandis futuris significationem hic expositam amittit. Nam *люблю* est Praesens, *возлюблю* diligam, Futurum. Servant autem et alia tempora *воз* ad actionem magis determinandam: *возлюблен* dilectus, *адамatus*. Substantiva ex *воз* composita: *возрасль* propago, *возраст* statura aetas, *ѣлікіа*, *воздѣхъ* aer, *востокъ*, *вѣстокъ*, *возходъ*, oriens. Adde *возмездіе* merces, retributio, *возглавіе* pulvinar, *возгласъ* antiphona, *воскриліе* fimbria (vestimenti). Adject. *возможно*, *возможно*, possibile. Confer Adverbia *взнакъ*, *вспать*, *вскрай*, *вскрю*, et separabilem particulam *въ* (*воз*) in Syntaxi.

безъ sine:

Particula haec separabilis non nisi in compositis Substantivis et Adjectivis locum habet. Ab his demum pauca quaedam Verba deducuntur. *бездна* abyssus ex *безъ* et Genitivo *дна* (*а дно* fundus)

со-

coaluit. Alia formam *іе* (rarius *ство*) amant: **БЕЗ-**
УМІЕ insipientia, *ἄνοια* Luc. 6, 11. **БЕЗУМСТВО** stul-
 titia, amentia, *ἄφροσύνη* Marc. 7, 22. **БЕЗУМЕН** in-
 sipiens; **БЕЗОЧЬСТВО** improbitas, impudentia, impor-
 tunitas, *ἀναίδεια* Luc. 11, 8. ab око, cf. Illyricum
БЕЗОЧНЫЙ; **БЕЗМОЛВІЕ** silentium, quies, **БЕЗМОЛВНЫЙ**
 sedatus, quietus, et **БЕЗМОЛВСТВОВАТИ** *ἡσυχάζειν* 1
 Thess. 4, 11. **БЕЗЗАКОНІЕ** *ἀνομία*, iniquitas, hinc **БЕЗ-**
ЗАКОННЫЙ, **БЕЗЗАКОННЮ**; **БЕЗСМЕРТІЕ** immortalitas,
БЕЗЧАДІЕ *ἄτεκνία*, sterilitas, **БЕЗЧАДЕН** *ἄτεκνος*, sine
 liberis; **БЕЗЧЕСТІЕ** *ἀτιμία*, ignominia, **БЕЗЧЕСТЕН** *ἄτι-*
μος, ignominiosus, ignobilis, sine honore, et **БЕЗ-**
ЧЕСТВОВАТИ *ἀτιμάζειν*, inhonorare Rom. 2, 23. **БЕЗ-**
ЧИННЫЙ *ἄτακτος*, inordinatus, hinc 1 Cor. 13, 5.
 НИ **БЕЗЧИНСТВУЕТ** *ἐκ ἄσχημονεῖ*, non agit indecore,
 (злообразите in ant. Apostolo) et не **БЕЗЧИНОВА-**
ХОМ 2 Thess. 3, 7. *ἐκ ἡτακτήσαμεν*, non inordinate nos
 gessimus. Sic **БЕЗУБРАЗИТИ** 1 Cor. 7, 36. *respon-*
det graeco ἀσχημονεῖν. Нис refer **БЕЗЧАДИТИ**, **БЕЗ-**
ГЛАВИТИ. Adde adverbia **БЕЗЦАДНУ** *ἀποτόμως* 2 Cor.
 13, 10. non parcendo, Vulg. durius, **БЕЗПРЕСТАНИ**
ἀδιαλείπτως, indesinenter, sine intermissione Rom.
 1, 9. et Adjectiva innumera, uti **БЕЗБОЖНЫЙ** *ἄθεος*,
 sine deo, dei expers, **БЕЗЛЫННЫЙ** *illunis* (нох),
БЕЗЧИСЛЕН, **БЕЗЧИСЛЕННЫЙ** innumerabilis etc.

пра:

Substantivis дѣдъ, баба, внѣк, ad gradum consanguinitatis exprimendum, praepositur: прадѣдъ proavus, avi pater, прабаба proavia, aviae mater, прапрадѣдъ atavus, proavi pater, правнѣк pronepos, правнѣка proneptis, праправнѣка abnepos; hinc et protoparentes dicuntur праотецъ, прамати, прародитель: 2 Tim. 1, 3. ὡς прародителей ἀπὸ προγόνων, a progenitoribus (majoribus). Eadem voce usus est interpret slavus 2 Macch. 18, 19. et v. 17. olim прародительскіа заповѣди поправіе, nunc прародительнагѡ жителства разрѣшеніе τῆς τῆς προγονικῆς πολιτείας κατάλυσιν, Vulg. veterum instituta convulsa. Codd. Serbici прѣмати etc. pro прамати habent, Croatae прѣдѣдъ, прѣбаба, прѣвнѣк scribunt, at ipsi Serbi пра cum aliis Slavis in hanc usque diem in прадѣдъ, прабаба, праунукъ servant.

про:

пройдѣ, прошедъ cum penetrasset, проведа, проводить deducere, провидѣти praevidere, провертѣти perforare, провѣщати pronunciare, провити pertundere, прокави praetende, пробода transfigam, пропни, проплатѣти crucifigi, проповѣдати praedicare, пролити profundere, inde пролитіе profusio, прорекъ, проорицати prophettare, продати vendere, продолжити prolongare,

про-

прозакнѣти progerminare, прозрѣти videre, visum recipere, прозирати prospicere, прѣсѣдѣа diruptus est, прѣсѣдѣти disrumpere, прѣсвѣтити illuminare, прѣславити glorificare, прѣстирати extendere, проуцвѣтет effloreat, прочтѣ perlegam, прогнати propulsare, прогнѣвати incitare ad iram, прогнѣватиса irasci, проклинати maledicere. Decomposita: произвѣдѣти, произволити. In antiquo Apostolo пронарече 1 Cor. 2, 7. προῳρίσεν, praefinierat, destinavit, nunc прѣдѣстави. Substantiva et Adjectiva: проводъ, прокор Jer. 2, 16. olim e Vulgata даже до прокора usque ad verticem; est autem прокор Russis discrimen capillorum; промысл, прѣрок propheta, проходъ transitus; пропасть χάσμα Luc. 16, 26. hiatus, проказа lepra, пространство spatium, пропачіе crucifixio. Bohemis про est etiam particula separabilis: про бога (bo-ha) per deum, прото propter hoc, про тебе propter te. Poloni про mutarunt in prze in omnibus compositis, excepto prowadzić et derivatis ab eo; Carni in pre: predam pro продам. Croatae tamen in hac voce et quibusdam aliis про retinuerunt.

прѣ-:

прѣйдѣти transibo, прѣходѣти transeunt, прѣшѣразити transfigurare, прѣводити traducere, прѣвѣзѣти transveham, inde прѣвозъ trajectory, прѣвратити pervertere, прѣбѣдѣти, прѣбывати permanere,

В д

прѣ-

препирати *persuadere*, преписати *describere*, пре-
 пинати *impedire*, преплавати *pernavigare*, пре-
 половити *dimidiare*, препомсати *praecingere*, пре-
 мѣнѣти *transmutare*, препогѣ *superabo*, прели-
 вати *transfundere*, преломити *diffringere*, преле-
 тѣти *transvolare*, прѣложити *transponere*, пре-
 лстити *decipere*, defraudare, прервати *interrum-
 pere*, прерѣкати *contradicere*, прѣдати *tradere*,
prodere, inde прѣдатель *proditor*, претеіати, пре-
 творити *transformare*, презимѣти *hyemare*, пре-
 зрѣти *despicere*, преселитиса *transmigrare*, пре-
 слѣшати *non audire*, *non obtemperare*, престати
cessare, *desinere*, прѣставитиса *migrare* (de hoc
seculo), прѣстѣпити *transgredi*, прѣскочити *transi-
 lire*, прѣклонити *inclinare*, прѣкратити *abbreviare*.
 Decomposita multa: прѣшѣдѣти, прѣизѣдѣ, прѣ-
 изѣкилѣю, прѣизѣшѣточѣствѣю *superabundo*, прѣ-
 вѣздѣ *supergradiar*, прѣвозноситиса *superexaltari*,
 прѣпрославити, прѣнебрегати *negligere* etc. Substan-
 tiva: прѣпогѣ *olim Ruth. 3, 15. περίζωμα*, nunc
 покрывало, прѣлюбѣ *adulterium*, прѣмѣдростѣ *sa-
 pientia*, прѣлестѣ *dolus*, прѣзор, прѣжас, прѣстол
solium, *thronus*, прѣграда *interseptum* etc. Adde
 Russ. прѣвасло *fasciculus*, παλάσι 4 Reg. 20, 7. Russi
 enim pro прѣ pronunciant прѣ. Adjectiva longe
 plurima: прѣвѣчнѣй, прѣподобнѣй ὁσιος, прѣмѣ-
 дрѣй *sapiens*, прѣчистѣй, прѣхѣтѣшѣй *perastutus*.
 etc.

etc. Etiam Comparativis particulam прѣ, quae eminentiam denotat, praefigi supra §. 40. dictum est. Illyrii прѣ saepe ut при pronunciant in compositis. Hinc in eorum Lexicis composita ex прѣ etiam sub при quaerenda sunt. Ab hoc vitio immune est Lexicon Serbicum Vukii.

при:

прїиѣѣ adveniam, прихѣѣѣ advenio, прише-
ствїе adventus, приѣти accipere, прїимѣ accipi-
am, прїемлю accipio, привали advolvit, привѣде ad-
duxit, привлече attraxit, привѣзати alligare, при-
бывахѣ augebantur, прибѣгаю confugio, прибли-
жихѣ appropinquavi; принести, приносить ad-
ferre, приникнѣти, приницати aspicere, при-
лѣпнѣти adhaerere, приложити, прилагати adpo-
nere, прирасти, прирастати accrescere, пририцѣ:
приристати accurrere, призва vocavit, призовѣ
invocabo, призри respice, пристѣпнѣти accedere,
пришивати assuere, причѣ, причитати adnume-
rare, пригвоздити clavis affigere, прикрыти ob-
tegere, прикоснѣти, прикасатисѣ tangere, приклю-
чнѣ accidit. Decomposita: прихвѣтати acqui-
rere, lucrari, привѣнен бѣх aestimatus, repu-
tatus sum, привнѣти subintrare, прїижднѣ supererogabo. Substantiva: приѣз, привѣт propositum, примрак, принос, притвор porticus, призрак phantasma, присон olim Rom. 11, 10. фїрама, mas-

sa, nunc примѣшеніе, пристѣп accessus, причет рода Genealogia, притча parabola, приемник susceptor, пришлец advena, присага juramentum, (olim Prov. 29, 24. nunc клятба). Adjectiva et Adverbia: привременен *πρόσκαιρος*, temporarius, приалчен, пристрашен, прискоренный moestus, прѣискреннѣ *παραπλυσίως* Hebr. 2, 14. Alias при in dialectis respondet latino sub: пригладх subsurdus, пригорькый subamarus.

под :

подѣлти, подѣмлю: ѡблак подѣат его Act. 1, 9. nubes suscepit eum, подѣалма еси Psal. 29, 1. suscepisti me (Psalt. Ven. подѣктме in 2. persona), подѣстити hortari, admonere, подѣвалити subvolvere, подѣврѣши, подѣвергати subjicere, подѣвратити subvertere, подѣпирати suffulcire, подѣписати subscribere, подѣлити suffundere, подѣлагаю supponere, подѣрасти succrescere, подѣдати subdere, подѣдѣвати sufflare, подѣсмѣтити subridere, подѣсылаю submitto, подѣстилати substernere, подѣстрѣкати stimulare, подѣшивати subsuere, подѣчинити subordinare, subjicere, подѣкопати, подѣкопавати suffodere, подѣклонити reclinare, Decomposita: подѣдѣтверждати succingo, confirmare, подѣраздѣлити subdividere; подѣпомогѣтѣта olim Exod. 18, 22. nunc спомогѣт тебѣ adjuvabunt te. Substantiva: подѣвой postis, подѣстав basis, подѣпора ful-

fulcimentum, подложница concubina, подножіе scabellum, подточиліе, подградіе, подкриліе etc. Adjectiva: поднебесный qui sub coelo est, подлѣтен sub tempore, подрѣчный subjectus, sub manu, подзаконный sub lege etc.

над:

In compositis rari usus: надписаніе Luc. 20, 24. ἐπιγραφὴ, inscriptio seu superscriptio, *Aufschrift, Ueberschrift*. Praeter hanc vocem in Psalmis et Novo Test. nulla alia occurrit, quae ex praepositione над composita sit. надсѣяти superseminare, in glagoliticis evangelіis reperi. Russitamen, Serbi et Croatae nunc plura ex над composita vocabula habent. Alexjejew ex libris slavіcis non nisi pauca haec collegit: надгладати inspicerе, наддверіе Isai. 6, 4. ὑπέρθυρον, (olim завѣса наддверная), надлежати, надклонитиса, надникнѣти, надносимый, надписаніе е Luc. 20, 24. надписовати, надраменіе humerale, ὤμοφόριον, надходити. Maximow in Grammatica sua p. 163. adduxit formulam надиде на ма supervenit super me, cum qua conferri meretur vetus slavica найдет на та Luc. 1, 36. ἐπελεύσεται ἐπὶ σε, superveniet in te. на itaque hic supplet над, quod ex на оpe д formatum est. Sic Marci 11, 16. legitur написаніе in editis, immo et Luc. 20, 24. in Ms. et editione Mardarii A. 1562.

низ - :

Ех низ, quod apud Russos Substantivum est, composita e Concordantiis in Psalmos et N. T. collecta cape hic omnia: низвергъ: низвергъ ма еси Psal. 101, 11. (Ven. низвержеме) κατέραξάς με, allisisti, deorsum projecisti me; низведъ deducam, низвѣстити summittere, низпадатъ, низпослати demittere, низпосити, низложити et низлагати deponere, (in antiquo Apost. раздѣшающе destruentes, pro низлагающе, καταρῡντες), низринѣти praecipitare, низшед cum descendisset, низходити, unde низхождение. Addere possis низлежати procumbere, decumbere. низпоскати Ezech. 1, 26. est forma russica pro низпослати. Decomposita sunt низвосходить ab imo ascendere, низположити, низпослати, низпроверши. Adde Substantivum низверг praecipitium. Adjectivum низоносный. Confer Adverbium низъ, russicas formulas вниз, наниз deorsum, Serbicum низ qua particulam separabilem: низ брдо, низа странъ, de monte.

раз - :

разыдѣтся dispergentur, разорити destruere, разверзе море interrupit mare, развратити pervertere, разкѣится collidetur, разкочкѣют pinguescent, распнѣ, распинати crucifigere, размѣрити dimetiri, размыслитися haesitare, разлѣчити

сеѣ

sejungere, separare, разрѣшати destruere, разрѣшати dissolvere, раздати distribuere, раздѣлю dividam, раздѣрется rumpetur, раздѣражиша irritaverunt, растнивь дѣва (дрова) cum concidisset ligna, растлѣша corrupti sunt, расточилъ есть dispersit, разжизати incendere, разсыпати dissipare, разширити dilatare, разгнѣвати, разгнѣвъ книгѣ cum revolvisset, explicuisset librum, раскопати suffodere, раскатитися poenitere. Decomposita: распротрѣти expandere, распространити dilatare, распронинати expandere, cruci affigere. Substantiva разѣм intellectus, развора vectis, развѣтъ Os. 11, б. διαβελία, Act. 24, 12. ἐπισύσσις, разбой, inde разбойник latro, распѣст, раздор dissidium, растес, разсып, расход, раскол schisma, inde расколник schismaticus, распѣтїе, различїе, раздолїе. Cf. Adverbium развѣ. Pro раз Bohemi et Poloni pronunciant роз, quos et Russi subinde imitantur, uti in розницѣ catalogus. розходъ impensae, πρόσοδοι 3 Macch. 6, 27., (qui liber a Gerasimo Danilovich, ut reor, translatus editioni Ostrogiensi an. 1581 recens accessit), etiam in correcta editione servatum fuit. Olim voce розходъ 1 Paral. 29, 2., et розходъ 2 Paral. 8, 16. Vulgatae impensas expressit interpres. Immo Jud. 16, 1. pro разторже Ostrogiensis exhibet розорва, dirupit.

ПРЕД:

предѣти praeire, предидущій praecedens,
 предобразити praefigurare, предѣтвержен prius
 confirmatus, предварити praecedere, praevenire,
 предвидѣти praevidere, предвѣдѣти, предвѣдѣ
 praescivit, предвкѣсити praegustare, предлежит
 πρόκειται, (prius) adest, предлежат proposita sunt,
 предложити, предлагати proponere, прѣдѣщаю
 (Ms.) praedico, edit. предглаголю, предрекох et
 предрѣх praedixi, предзнаменати praesignare,
 предзрѣти praevidere, предтекѣ, предтицати
 praecurrere, предстоити stare ante, praeesse,
 представити sistere, предѣставити praedestinare.
 Decomposita non pauca: предѣнати, предпріати,
 предпознати praecognoscere, предпослати praemittere,
 преднаписана быша, преднаписашася prius scripta sunt,
 προεγράφη Rom. 15, 4., преднарекче decreverat, delinierat (prius) Act. 4, 28., unde
 преднареченный Act. 10, 41., предсоблюдати praecavere etc. Veteres tamen et Adverbio преди et
 прежде utuntur: идаше преди ἐπορεύετο ἔμπροσθεν,
 praecedebat Luc. 19, 8., предитек προδραμὼν ἔμπροσθεν praecurrens ibid. v. 4., прежде написан, пре-
 жде оутвержен, прѣжде нарече, преждеосвященный
 praesanctificatus. Vice versa 1 Cor. 8, 8. pro прѣд-
 поставит παρῑστήσι antiqui codicis exhibent editiones поставит пред когом. Substantiva преднез stella

προήων dicta, предлог praepositio, предтеча praecursor (alias предитеча, immo et предотеча), предпразднство προεορτία, profestum, предхотатайца praeveniens mediatrix. Adde предмтіе, предвратіе, преддверіе, преддворіе προαύλιον, vestibulum, предточиліе (137), предсѣніе, предстолпіе, предчиніе Jud. 6, 26. παράταξις, предчертожіе πρόπασις, предградіе suburbana. Adjectiva предвѣчный, alias превѣчный, praeaeternus, ante secula, предизбранный praeelectus, предполѣденный ante-meridianus.

през seu през:

Rari admodum usus particula: презима cognomen, Serbis презиме, et презименак ejusdem cognominis; презмѣжен, презѣстествоенный Rom. 1, 26. ὁ παρὰ φύσιν, praeter (contra) naturam. At преестествоенный est supernaturalis, ὁ ὑπὲρ φύσιν. In compositis Verbis през locum non habet, sed suppletur praepositione пре, quam vide. Confer Boh. p r z e s, Pol. p r z e z trans, per, quod nominibus separatim praefigitur, olim et Serbicum прѣз: прѣз все лѣто per totum annum. Differt Croat. през, Carn. et Illyr. крѣз, quo utuntur pro без sine:

чрез:

Significatione et usu convenit cum през. Nam презестествоенный Alexjejew explicat per чрезестествоенный.

ВЕННЫЙ. Habet idem sequentia composita: чрезвѣ-
жitelный per totam vitam durans, чрезденство-
ван, чрездѣльно, чрезпотреbstво, чрезпредѣліе
exilium, чрезсборіе, чрезсѣть. Vide supra p. 189,
et 400. Cf. etiam Croat. чѣз, Carn. чѣз et чрез,
чрѣз trans.

Caput IX.

De Adverbio.

§. 94.

Adverbia quoad formam sunt aut primitiva,
aut derivata, aut denique composita. Primitiva
nuda radice constant, in fine quandoque vocali
aucta. Talia sunt:

- 1) оу, вѣ-, не, нѣ-, ни, -ли, -де, тѣ, -же, -жде.
- 2) акіе, оунѣ, акш, кій, мвѣ, кле, кѣа, веле, вон:
внѣ, вынѣ, выше, боле, пакш, паче, междѣ,
най-, нынѣ, низ: низѣ, неже, ниц, лани
(Р. лони), лиц, лѣче, ради, ранш, далѣ, долѣ:
долѣ, дѣла, тай, тѣне, тез-, таче, тѣчю
(точію), сѣлш, сице, горѣ, годѣ.
- 3) оутрь, ашѣт, искрь, кше, вѣше, верхѣ, близ,
предѣ, прежде, прекш, древле, свѣне, срдѣ,
скорш, сквозѣ, скрозѣ, кромѣ, -крат.

Quae hic desiderantur, alibi quaerenda sunt: без,
чрез inter Praepositiones, гдѣ, здѣ, выпрь inter
Adverbia derivata, поздѣ inter composita.

Pro

Pro оуне, тѣне, свѣне, древае etiam оунѣ, тѣнѣ, свѣнѣ, древаѣ, scribi solet. Pro ꙗже alii habent ели, et преди pro предѣ. Pro нынѣ codd. Serb. нынѣ.

§. 95. Non pauca ex his origine sua Substantiva esse, satis patet. 8 enim in fine casum obliquum designat. тѣ hic, illic, est accusativus а та; межда, inter, а межда, противѣ, contra, а противѣ, вынѣ, semper, а вына. At долѣ, низѣ, верхѣ sunt Genitivi а дол, низ, верх; долѣ infra, горѣ, supra, sunt Locales а дол, гора; внѣ foris, extra, а вон, зимѣ hieme, pro взимѣ, дтрѣ mane ab оутро, quod dum Adverbii vices supplet per ω scribitur: оутро. Sic et лани, ради pro Loc. aut Gen. habendi sunt. вчера, heri, est Genitivus contractus а вечер vesper, vespertino tempore. точію duntaxat, alias токмо, est Instrumentalis, quo Adverbia saepius suppleri solent: ночію noctu, днію diu; волею voluntarie, виною in speciem, проφάσει, Vulg. simulantur Luc. 20, 74., лицъ versus faciem, e regione pro лицем, а лице. днесъ, hodie, compositum est ex ден et demonstrativo съ, cf. σήμερον, et ipsum hodie i. e. hoc die.

§. 96. Adverbia in ω nihil aliud sunt, quam Adjectiva neutra in о: правω, прамω, лѣпω, малω, сѣлω, цѣлω, частω, многω, долгω, а прав etc., cuius neutrum est право etc. Sic кѣпнω simul, прикнω semper, et alia innumera ab Adjectivis de-

rivalis orta, uti равнѡ, давнѡ, разнѡ, должнѡ, тощѡ σπυδαίως, studiose, горькѡ, тяжкѡ.

Huc pertinent Adverbia qualitatis ope ак formata: какѡ, такѡ, такѡ, такѡже, овакѡ, онакѡ, инакѡ, кѡдинокѡ, двоѡтѡ, троѡтѡ, всакѡ, а какѡй etc. ѡпакѡ, praepostere, est ab ѡпак.

In Ostrogiensi editione Adverbia ab Adjectivorum neutris in ѡ non distinguuntur, quia Grammaticorum posteriorum regula, qua praecipitur Adverbia per ѡ scribenda esse, observari nondum potuit.

§. 97. Etiam neutra Adjectivorum in ѡе, ѡе, ѡе, Adverbiorum vice funguntur: первое, второе, третье etc. Sic акѡе мох, statim. Idem valet de Comparativis in ѡе, ѡѡше, ае, аѡше: первое, оудѡе, ѡрадѡе, ѡпасѡе, слѡе, далѡе, истѡе, оудѡѡше, добѡѡше, добрѡѡше, множае, множайше, легчае, легчайше. сладѡшей dulcius olim Sir. 23, 36. pro сладше est Polonismus, nunc сладчае.

§. 98. ѡѡ amanti alia ab Adjectivis deducta: правѡѡ (et правѡ) а прав, слѡѡ, добѡѡ, мѡдрѡѡ, блазѡѡ а благ, лютѡѡ, толицѡѡ, горьцѡѡ, сладцѡѡ, высоцѡѡ, легцѡѡ, тисѡѡ а тих. Alia ѡ: сиѡѡ, sic, а сик (alias сикѡѡ et сакѡѡ talis). Huc spectant et Adverbiorum Comparativi оуне, боле, дрѡвѡе, прѡжде а прѡд, ниже а низ, выше altius а выс (unde et высѡѡ, высокѡѡ), лише а лих, баѡѡе, паѡѡе, de quibus §. 38. Adde лѡѡѡ levis Job. 6, 4. olim,
nunc

nunc male скорѣ, про скорѣе. Huc referri possint et alia in е: ѡбаче, иначе, далече про далеко, кдн-наче, таче, глѣбоче.

ы postulant Adverbia, quae ab Adjectivis in ск (скый) derivantur: римскы, еллинскы, царскы, мытарскы, храбрскы, плотскы, мѣжскы, божскы, пзвычайскы gentiliter, величскы, всаческы (всачскы et всачко in Ms. Serb. in quo et тѣлеско pro тѣлеснѣ). Sic акы sicut, пакы iterum. Occurrit et малы pro малѡ.

§. 99. Adverbia numeri duplici modo formantur. Primum оре жды seu ци: колижды, коликожды, коликоци, quoties, кдиножды, кдиноци (codd. Serb. кднѣци, кднѣц), дважды, дваци (двац), трижды, трици (потриц), четирижды (четверициѡ), пѣтижды, пѣтици, шестижды, шестици, седмижды, седмици, (седмерици) etc. Sic etiam клижды, клици quotiescumque, толижды, многажды et многаци, малоци raro. Deinde affigendo in fine, aut connectendo particulam крат, краты: двакры дуabus vicibus, трикры, потрикры, пѣтькрати, досѣмькрат, стократ, тысѣщакрат, клькрати (Ms.), коликраты, (колькраты), тмами тем крат *μυριοπλασίως* Sir. 23, 27. in Ostrogensi тмами sine тем крат, до сѣмьдѣсѣт сѣдмерицею septuagies septies Matth. 18, 22.

Exprimuntur demum Adverbia numeri Instrumentali feminino кѢнною, et eodem casu Abstractorum in ица: кѢницею semel, двѢицею et вторицею, третицею, четверицею, пѢтерицею, шестерицею, седмерицею et седмицею, осмерицею, девѢтерицею, десѢтерицею (Serb. десѢторицею), сторицею centies, тморицею decies millies, множицею multis vicibus.

§. 100. Опе мо formantur Adverbia loci, motum ad locum designantia: камѡ quo, quorsum, ab interrogativo к, тамѡ а тѣ, сѣмѡ а съ. Sic овамѡ, обоамѡ, онамѡ, инамѡ, кѢдинамѡ pro вѢдино мѣсто. Adde мимѡ а минѣ, токмѡ (тѣкмѡ) tantummodo, alias точію (тѣчію).

Опе ма et ми Adverbia quantitatis: кѢлма, тольма, вѣсьма, бохма prorsus, penitus, кольми et кольма, велми. Adde дѣльма pro дѣла propter, ob. At полма est instrumentalis dualis а пол: растешет (olim протешет) ergo полма dividet eum, in duas partes secabit, διχοτομήσει Matth. 24, 51.

Опе лѣ formata sunt Adverbia temporis: доколѣ quamdiu, доселѣ, ѡтолѣ, ѡселѣ, а к, т, съ, prae fixis praepositionibus до et ѡ. Aucta initio et a fine sunt: донелѣже, ѡнелѣже, ѡнележе et ѡнелиже, in quibus quatuor elementa notabis до (ѡ), не, лѣ et же; ne vero e neutro к ortum est.

est. Huc spectare videtur **кле** aliquantum, **вѣх** : **кле живѣ** semivivus.

Adverbia quantitatis **коль** pro **коли**, **толь** pro **толи**, а **к** et **т**, assumendo particulam **ли** orta sunt. Huc refer et **негли** **вѣх**, forsitan, **нежели** а **неже** quam. А **коли** praefixa negatione **ни** et in fine assumpto **же** deducitur **николи**, **николиже** **оу-дѣпотѣ**, nunquam.

Орѣ **ѣ** seu **ѣ** formantur Adverbia loci, quietem in loco denotantia: **гѣ** ubi, ab interrogativo **к** (apud Veteres **кѣ**); **зѣ** hic, а **съ** (olim **сѣ**); **иѣ** ubi, ab **и**, **онѣ** ibi, ab **он**; **инѣ** alibi, ab **ин**; **вездѣ** ubique, а numerali **всѣ**. Hinc et **доудѣ** donec, ex **до-** **не-** **дѣ-же**.

ѣ pro **ѣ** olim scriptum fuisse, supra p. 34. et 35. monui. Smotriski ipse in prima editione Grammaticae **гѣ**, **зѣ**, **сѣзѣ**, **онѣ**, **инѣ** scripsit, quae autem ab editoribus aliis mutata sunt,

оуѣ motum per locum, **оуѣ** vero motum а loco designant: **кѣ** qua, **оуѣ** (pro **юѣ**), et affixo relativo **же**: **оуѣже** qua, **тѣ**, **сѣ** hac, **онѣ** illac, **инѣ**, **повсакѣ**. **ѡкѣ** unde, **оуѣ**, **оуѣже**, **юѣ**, **юѣже**, **ѡниѣже**, **ѡтѣ**, **ѡсѣ** (in Mss. tamen etiam **ѡкѣ**, **ѡсѣ**), **сѡѣ**, **онѣ**, **ѡноѣ**, **оѡѣ**, **ѡѡѣ**, **ѡѡѣ**, **ѡѡѣ** (ѡѡѣ), **ѡѡѣ** (ѡѡѣ), **ѡѡѣ** undequaque, **ѡѡѣ** intrinsecus, **ѡѡѣ**. In **ѡѡѣ** (ѡѡѣ) omnino, prorsus, **ѣ** finale resectum est.

Ad-

Adverbia temporis formantur ore гда: когда quando, тогда tunc, оогда, кгда, вогда, иногда, (in Mss. et инда), всегда. Composita ex нѣ et ни: нѣкогда aliquando, никогда, никогдаже nunquam.

Huc spectare videntur кда num, nunquid, кдиньдѣ ѿмѣ, unanimiter, at кдва, vix, ore ва formatum est. Notanda vero hic et ea, quae ь in fine habent: шюкъ seorsim, separatim, pro шюбнш, ab шюба persona, оудюкъ facile, pro оудюбнш, ab оудюкѣ (et hoc ab оу et дюба); свобода et исполнь vices Adjectivorum свободный liber, полный plenus, supplent. Adde искръ prope. развѣ compositum sit ex раз et вѣ, quae particula etiam initio vocis вѣглас (alias et вѣйглас) prudens, expertus, occurrit. Confer вѣть sermo, oratio, Serb. вѣжа, вѣжа deliberatio, Russ. вече conventus populi, consilium, olim вѣче, Slav. вѣще. ашѣт frustra, in vanum, quod in Apostolo antiquo bis legitur, semel pro вѣзѣла, altera vice pro вѣе, obscurae originis vox est, cum qua tamen Boh. obsoletum кшѣт et кшит, unde кшитный vanus, convenit.

Nolim huc trahere Adjectivum вѣверный obscuri sensus. Gen. 14, 10. кладези вѣверны legit Ostrog. pro кладази смоланья фрѣата асфальте. Certe ad вѣрати fervere, bullire, respexerit interpretes. Carnioli vriem et vervriem dicunt.

Rec-

Recte Abr. Mrazovič елє substituit pro ели, quod Smotriskii prima editio exhibet. In posterioribus, uti Rimnicensi A. 1755, penes ели appositum fuit et елє. Legēbatur olim елє Luc. 10, 30. елє жива seminecem, Vulg. semivivum, cui Russi кѣва жива substituerunt. In Glagoliticis libris corrupte ли мртѣва habetur pro елє мртѣва. Miror лонѣ, praeterito anno, retinuisse editorem Rimnicensem, cum jam Polykarpow in Lexico et Maximow in Grammatica rectius лони scribant. Norunt et Poloni лони, Bohemi ѡ praeligendo ѡлони: Slavi vero mēridionales pronunciant лани. Apud Alexjejevium neque лани, neque лони reperias. Jam enim in Ostrogiensi editione 2 Cor. 8, 10: pro ѡлани ἀπὸ πέρυσι ab anno priore, ѡ прешедшаго лѣта, et 2 Cor. 9, 2. ѡ мимошедшаго лѣта in gratiam Russorum substituta fuere, quod editores Sērbi, apud quos лани viget, nunquam tentassent, cum eorum antiqui Codices utroque loco ѡлани intactum exhibeant:

§. 101. E particula ли composita sunt коли unquam, aliquando, нели forsitan, вшєрѣ sursum (а вшє et нєрѣ volo, quasi sursum evolando). тєз idem, е тое et determinativo зи contractum est, neque p. 94. inter radices, sed inter Pronomina referendum erat. Solent Illyrii et hodie Pronominibus quibusdam зи adnectere: тизи pro ти isti. Praecipue notanda sunt ea, quibus in fine particula; жє affigitur: оу жє jam, а оу; не жє et addito ли: не жє ли quam, ни жє neque, дѣ жє usque, дондѣ жє donec, тѣ жє postea. Jungi autem solet relativis ad relationem firmandam: а мо жє (тамо жє), нѣ жє, оу дѣ жє (ю дѣ жє), тѣ ко жє sicut. Alia assumunt жѣ et жє ad emphasim exprimendam: тако жѣ simili-

Е е

ter,

ter, eodem modo, **всегда** ubique, **послѣднѣ**, **послѣдѣ** postremo. Numeralibus **крат** apponi supra dictum est. Initio vero praefigi solent negationes **не**, **ни**: **не оу** pondum, **не ктомѣ** non amplius, **не такѣ**, **не помнозѣ**. In his quidem divisim, in aliis etiam conjunctim: **недобѣ**, **неврадѣ**, **недосыти**. Porro **ни малѣ**, **николи**, **николиже**, **никогда**, **никакоже**. Particula indeterminatae quantitatis **нѣ**: **нѣкогда**, **нѣкакѣ**. Superlativi nota **най**: **наипаче**. Vide Comparationes Adverbiorum §. 40. Compositorum cum praepositionibus major est numerus, etque pleraque circumscriptiones adverbiales. Habet pauca hic subungere:

о: **о тай** in occulto, **околѣ**, **о крестѣ** circa, **о кругѣ**, **о вѣнѣ**.

в: **внутрь** intus, intra, **ав оутрь**; **близѣ**, **внегда** a quando, **в малѣ**, **вместѣ** in locum, loco, **внезапѣ** (**внезапѣ**) olim **внезапѣ**, subito, repente, inopinate, **а не**, **за**, et тпа; **вравнѣ** ἐν ἴσῳ Cap. 14, 9. similiter; **вотче** et **всѣ** in vanum, **вскорѣ**, **вкупѣ** simul. Adde **визобиль**, **впрекѣ**, **вслѣдѣ**, **власть**.

по: **повынѣ**, **пополѣ**, **помалѣ**, **помалѣ** παρὰ μικρόν, **поне** saltem, **понагѣ**, **полегкѣ**, **поразнѣ**, **подолг** pone, juxta, **подробнѣ**, **потом**, **посем**, **посих** postea, **послѣднѣ**, **посредѣ** in medio, **погорѣ** etc. Decomposita: **попрелнхѣ**, **попремнхѣ**.

на:

на: наopak, наѣсть, напѣнѣ, напрасно repente, намнозѣ, наразно, надолзѣ diu, натолцѣ, начастѣ, наголѣ, накривѣ.

до: довнѣтрѣ, донизѣ, додалеча, додолѣ, додола, доздаѣ, досѣла, доселѣ, досѣти satis, доколѣ quousque.

за: зане, затѣне, заѣтра. Polono-russica зинѣдѣ, зѣдалеча, зѣначала primae editionis Smotriskii mutata sunt ab editoribus aliis in ѡинѣдѣ, издалеча, сначала.

с: свѣше, свѣрхѣ, снѣзѣ, свѣпрѣ, спредѣ, созади; verisimiliter et свѣнѣ. At Croat. звѣн, звѣна, звѣна respondet Slav. извѣнѣ.

ѡт: ѡвнѣ, ѡвнѣтрѣ, ѡлани, ѡнюдѣ omnino, ѡтѣдѣ, ѡкѣдѣ, ѡселѣ, ѡселѣже, a quo tempore. Adde ѡнерѣ Marc. 6, 25. ἐξ αὐτῆς, jam nunc, Vulg. protinus, correcta editio in glossa акіе; Cod. Serb. Кор. нынѣ in textum admisit pro graecismo ѡнерѣ.

из: изѣтра, изѣтрѣ, изѣтрѣдѣ, изюна, извѣнѣ, извѣна (извѣнѣ), извѣнѣтри, извѣнѣтрѣ, излиха, издавна, издалеча, издревле, исперва, истиха, истолеѣта, искони ab initio.

вз: вспаѣтѣ retrorsum, а пата; вскѣю (subaudi винѣ) quare, ob quam causam; вскраѣ in litore, in extrema ora. Adde възгласѣ alta voce.

Possunt vero et aliae praepositiones praefigi: **преболе, превесѣма, преизлиха** praenimis, **прѣблиз.** Adde circumscriptiones **безѣма** frustra, sine causa, **безпрестани** continuo, **бесчина** et **бесчинѣ** pro **безчиннѣ** sine ordine, **почто, шенощ** noctu, **per noctem, шк он пол** trans, in altera ripa; **сирѣч** id est, ex **си** et **рѣч**, alias **рекше**, quod est Praeteritum Gerundivi a **рекѣ** dico. Modus enim hic adverbialis dici posset: 2 Cor. 9, 6. **φειδομένως** in antiquo Apostolo expressum est Gerundivo **щедѣи** (i. e. **щадѣи**) parcens, parcendo, nunc **скѣдостію**, Instrum. a **скоудость** inopia, penuria. Vice versa pro Gerundivo **надѣѣмсе** Philip. 1, 2. quod graeco **πεποιθώς** respondet, editiones omnes exhibent Adverbium **извѣстнѣ**: **извѣстнѣ вѣм** certo scio. Imperativos autem **прѣиди, прѣидѣте, принеси, приведи, гради, встани** inter Adverbia jubendi referre Smotriskio et aliis placuit; mihi absurdum videtur.

§. 102. Ex Adverbiis primitivis non nisi pauca componendis vocibus serviunt: **πῶς** **земей** **αὐτόχθων.**

Negativa particula **ни** non, quae alias simpliciter negat, non nisi Pronominibus et Adverbiis a pronomibus ortis in compositione praefigi solet: **никто** nemo, **нигдѣже** nusquam; extra compositionem etiam numerali **ѣдин**: **ни ѣдин** nec unus, nullus. Verbis praefixum significat nec, neque:

que: ни видят, ни слышат, ни разсмѣют Dan. 5, 23. nec vident, neque audiunt, neque intelligunt. ne autem olim in constructione negativa cum Verbis connecti solebat, nunc separatim scribitur, paucis tamen exceptis, qualia sunt не́смь, не́сть, про не́смь, не́сть, неправдовати inique agere, нещевати existimare, ненавидѣти invidere, нечествовати impie agere, ἀσεβειν, негодѣю indignor, не радити non curo. Nominum tam Substantivorum, quam Adjectivorum, uti et Adverbiorum ex ne compositorum ingens est numerus: не повинен innocens, неправда ἀδικία, iniquitas, неправеден iniquus, неправедно inique; непорочный sine macula, ἄμωμος, немош infirmitas, немошный infirmus, недѣла dies dominica, a non laborando dicta, не вѣста sponsa, неплоды sterilis, недостойн indignus, недѣл morbus, не вѣглас imprudens, не злоба, не злобіе, ἀκακία, innocentia, неистов insanus, неистовленіе, неистовство insania, inde неистовствовать insanire, ненакисть invidia, неключим, непотребен inutilis, непроходный invius, бѣда непостоянна Psal. 122, 6. τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπόστατον, Vulg. intolerabilis. нескѣкомый Psal. 113, 8. τὴν ἀκρότομον, Vulg. rupem. Vide p. 237.

веле non nisi in compositis locum habet: велелѣніе, велелѣпота, μεγαλοπρέπεια, magnus decor, magnificentia, alias et великолѣпіе, olim вельлѣ-

αἰνότα, Psal. 20, 6. et 67, 35, велегѣчивый magniloquus, велегѣчивать magna loqui.

Ex пакы rursus, iterum: пакыкѣтїе παλιγγενεσία, Matth. 19, 28. regeneratio. Adde пакытєча, παλινδρομος, пакыглагольный παλλήλογος.

Α прєкы seu singulari прєк in compositis fit прєко: прєкословїе ἀντιλογία Hebr. 6, 16. controversia; contradictio, прєкословный contradicens, ἀντιλέγων Tit. 2, 9.

Α междѣ: междометїе interjectio, междорѣчїе Mesopotamia, междорамїа plur. μετάφρενα Psal. 67, 14. Ven. Psalt. междоурамїе; междостоупїе 3 Reg. 7, 31., междочасїе. Ex низ composita vide supra p. 42.

Adverbia derivata in ω aptissima sunt componendis vocibus. Α мимω sunt мимондѣ praeteribo, мимощѣ cum praeterivisset, время мимощѣдшее tempus praeteritum, мимонєси transfer, мимотєкше ὑποδραμόντες Act. 27, 10. decurrentes, cum decurrissemus; вода мимотєкѣша ὕδωρ διαπορεύομενον Psal. 57, 8. aqua decurrens, мимогрადый παράγων Marc. 2, 14. cum praeteriret, praetergraderetur, мимоходити pertransire, в мимоходенїи ἐν παράδω 1 Cor. 16, 7. in transitu. Scribitur tamen et divisim мимω ходит, мимω идєт, мимω градый Rom. 15, 24. praeteriens. Α пригнω: пригнодѣва αἰπαρθενος, semper virgo, пригнодѣнный

ный *αἰδιος* Rom. 1, 20. sempiternus, et multa alia. А малω, многω, благω, longe plurima, mutato solummodo ω in о. тез assumit о: тезоименіе, тезоименство idem nomen, dies onomastica, тезоименный ejusdem nominis, Russ. vulgo тезки dicuntur cognomines. достоинω contrahitur in досто: достоѣнный dignus decore, достопамятный dignus memoria, достохвалный *ἀξίεπαῖνος*, laudatione dignus etc. Quae in neutro ε pro о habent, etiam in compositione ε postulant: лжепророк pseudopropheta, тщеславіе *κενοδοξία* Philip. 2, 3. inanis gloria, тщегласіе *κενοφωνία*, inaniloquium, vanus clamor 2 Tim. 2, 26, троε in compositis in тре contrahi solet: требеликый valde magnus, треболненіе *τρικυμία*, fluctus decumanus, требогатый admodum dives, трепѣтіе *trivium*, треперстіе, треног *tripus*, треденство *τριμερία* Amos 4, 4. (olim тредѣньнъ), tres dies, трезѣ *tridens*, трегѣбый *triplex*, трекалѣйшій *τρισαλιτήριος*, 2 Macch. 8, 34. ter execrabilis, Vulg. facinorosis-simus, трекровник *τρίσευον* Act. 20, 9. *tertia contignatio*.

C a p u t X.

D e C o n j u n c t i o n i b u s .

§. 103.

Conjunctiones secundum significatum earum in copulativas (и, же, когда, вегда, тогда), disjunctivas (или, ли, либо, ни, ниже), adversativas (но, поне, аще и, обаче), conditionales, causales, subjunctivas, illativas, expletivas (оуко, жо, же) et ambiguas dividere solent Grammatici, praeunte duce Meletio. Maximow, qui majorem Grammaticam Mosquensem compendio strinxit, disjunctivas denuo dispescuit in duo genera. Ad quorum primum (распрегательное) a sed, quod Meletius omiserat, ad secundum vero (раздѣлительное) или, ли, либо, ни, ниже, uti ipse Meletius retulit.

Respectu ordinis conjunctiones denuo dividi solent in praepositivas, et postpositivas, et communes. Ad priores refert M. Smotriski но, не бо, и, оубо, да, заеже, тѣмже, понеже оуко, ащево, или, ни, ниже, ибо. Postpositivis adnumerantur: же, оубо, ли, бо. Communibus, quae aliis vocibus et praeponi et postponi possunt, accensentur: обане, аще, поне, зане, прочее.

Male apud Maximowium не бо commate separatum est: не, бо. бо enim nunquam praeponi, id est, initio periodi, quin alia vox praecedat, locari potest. Male
etiam

etiam tam in editione Rimnicensi, quam apud Maximowium или ни sine commate exhibentur, cum utrumque или et ни nominare voluerit Meletius. Inter ambiguas Meletius posuit praeter *ѣда*, *ли*, etiam *чи*, *чили*, quas ambas, utpote polonicas, merito rescidit Maximow.

§. 103. Praeplaceret autem nobis divisio Conjunctionum in simplices, compositas et decompositas, si aliis etiam exemplis quam tribus hisce: *прежде*, *прежде даже*, *прежде даже не*, formam earum exposuissent Grammatici. Differunt autem Conjunctiones ab aliis particulis non tam forma, quam functionibus. Nam et Adverbia pro Conjunctionibus usurpari solent. Simplicissimae earum ad primam classem radicalium syllabarum spectant, *любо* ad secundam, *аще* ad tertiam.

1) *а*, *и*, *бо*, *бѣ*, *нѣ*: *но*, *ни*, *ли*, *да*, *то*, *же*.

2) *оубо*, *любо*. 3) *аще*.

Compositae sunt *ибо* etenim, *ех и* et *бо*; или aut, *ех и* et *ли*; obsoletae *иде каіπερ*, etsi, *каіτοι γε* Act. 14, 17. et quidem, quamquam, (*нѣнцѣ и оубѣ*), et *иже* (*нѣнцѣ аще и*); *либо* aut, *ех ли* et *бо*. Huc referri possit et *оубо*, quod accentu nimis subtiliter distingui voluit Meletius ab *оубѣ*, qui uti et alii *оубо* particulam illativam, *оубѣ* vero expletivam esse docuerunt.

Discrimen hoc jam observatum fuisse in editione novi Testamenti ante correctiora Biblia, e Concordantiis, quas Andr. Bogdanow in epistolas confecit, clarissimo

sime patet. In Bibliis autem correctis οὐκο etiam pro εὖ, cui alias οὐκω respondebat, locum obtinuit. Ex. gr. Matth. 12, 26. πῶς οὖν κακῶ ὕβο станет царство εγω, olim (in N. T. Kioviensi an. 1732) οὐκω. At ibid. v. 28. etiam in hac editione οὐκο постиже ἄρα, igitur (nempe) pervenit, connectendo membrum secundum periodi cum primo, quod conditionem per аще ли же exprimit. Sic et Luc. 11, 20. ἄρα οὐκο, Vulg. profecto.

§. 104. Люко aut, nec non derivatum ОБАЧЕ (ωбаче) tamen, attamen, πλην, formam Adverbiorum referunt. кже quod, est neutrum pronominis иже; ЗАНЕ ex за et pronomine к, ПОНЕЖЕ quoniam, ex по-не-же composita sunt. тѣмже itaque, est Instrumentalis а тоже. идѣже, кдѣ, тамъ, кгда, тогда, такъ, такъ et alia in Adverbiis locum sibi vendicarunt.

иже quia, quod, non est slavica conjunctio, sed polonica, in parva Russia usitata. In libris, quos olim in Polonia russica translato puto, saepe particula haec pro такъ occurrit. Vide in editione Ostrogiensi 2 Par. 7, 22. cap. 13, 18. cap. 26, 23. cap. 28, 6. cap. 32, 2. cap. 34, 21. Nehem. 4, 1. et cap. 6, 16. et confer marginem Mosquensis an. 1663, in quo такъ ab editoribus appositum fuit ceu emendatio lectio pro иже, quod textus antiquus his in locis exhibet. Citatis versibus etiam correctior editio такъ legit, duobus tamen exceptis, in quibus pro иже seu pro такъ marginis Егда et ПОНЕЖЕ substituta sunt.

§. 105. Juverit simplices Conjunctiones exemplis illustrare,

а sed, autem: а село, есть мир - а плебелы - а враг-
а жатва - а жатели, Matth. 13, 38. 39. ὁ δὲ ἀ-
γρὸς, ager autem, est mundus - zízania vero -
inimicus autem - messis vero - messorum autem.
а еже живет quod autem vivit, ὁ δὲ ζῇ Rom. 6,
10. Hinc а аз in antiquo codice pro аз же,
а богатый pro богатый же, а мытарь Luc. 18,
13. in Evangeliiis а Mardario monacho editis,
pro мытарь же, καὶ ὁ τελώνης, publicanus autem.

и et, etiam: день и нош die ac nocte; и аз и прии-
дѣ к вам vado et veniam ad vos; и бо и пси
мѣдѣ nam et catelli (canes) edunt. аще и и аз,
etsi, etiam si.

бо: что бо quid enim, кто бо quis enim, не бо non
enim, кѣва бо vix enim, вси бо omnes enim,
мнози бо multi enim, аще бо si enim, еже бо
оумре quod autem mortuus est, ὁ γὰρ ἀπέθανε.
не оу бо можете 1 Cor. 3, 2. nondum enim
(οὐπω γὰρ) poteratis, correcta nunc ико не оу
nam nondum -, cum editiones quaedam оубо
pro оу бо male legerent.

бы Conjunctionibus adnumerari solet, at certe бы
nil aliud est, quam syllaba radicalis nuda Verbi
быти, adeoque forma sua Praeteritum sim-
plex et quidem Optativi, quod Latinorum
esset, Germanorum *wäre* ita respondet, uti
Praeteritum Indicativi *est* latino erat, et
germ.

germ. *war*. Hinc et personalium suffixorum *х, хом, сте, ша* capax est, et qua auxiliare ad formandum aliorum Verborum Optativum adhibetur, uti supra §. 85. docuimus. Coniungi solet cum particula *да* ut: *ѣкѡ дабы прешел* ὡς μεταβῆ, ut transiret, *дабы былъ снѣмъ* ἵνα ᾗ μετ' αὐτοῦ, ut esset cum illo, *дабы пребылъ оу нихъ* ut maneret apud ipsos. Negatio *не* particulae *бы* praefixa nunc separatim scribitur: *и небы даа подкопати домъ свой* et non sineret perfodi domum, *да небы ѡшелъ ѡ нихъ* ne discederet ab eis.

нѣ seu *но* (in Mss. et in Evangeliiis Mardarii etiam *ноу*) verum, sed: *и небыданъ небыренъ, но быренъ* et noli esse incredulus, sed (ἀλλὰ) fidelis. *нѣтъ бѣ, бѣ мертвыхъ, но бѣ живыхъ* non est Deus Deus mortuorum, sed viventium; *азъ потрасѣ не токѡмъ землею, но и небомъ* ego movebo (concutiam) non solum terram, sed et coelum Hebr. 12, 26. *не точію празды, но и блады* non solum otiosae, sed verbosae (nugaces). *не азъ точію, но и вси* non ego solus (μόνος), sed et omnes 2 Joh. 1, 1.

ни quatenus absolute negat, est Adverbium, at quatenus coniungit non solum voces singulas, sed et integra membra periodi, est Coniunctio: *ѣкѡ ни смръть, ни животъ, ни агѣли, ни на-*

чала

чала, ниже силы, ни настоящаа, ни градыща, ни высота, ни глубина, ни ина тварь каа возможет нас разлучити etc. Rom. 8, 38. 39. quia neque mors (ὅτε οὐτε) neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei. ни бо аз ѿ члвѣка прѣях є, ниже наѣчиха Gal. 1, 12. neque enim ego accepi illud, neque didici. но ниже еше можете нынѣ (olim ни), ἀλλ' οὐτε νῦν 1 Cor. 3, 2., sed nec nunc quidem adhuc potestis. добро не ꙗсти мѧс, ниже ꙗсти вина Rom. 14, 21., bonum (est) carnes non edere, neque bibere vinum. не оу ли чѣете, ниже разѣмѣете Marc. 8, 17. nondum cognoscitis (sentitis), nec (οὐδε) intelligitis?

ли particula Interrogationi serviens: Luc. 24, 11. имате ли что снѣданоздѣ; habetis aliquid esculentum hic? достоин ли кинсон кесареви дати или ни; дамы ли, или не дамы; Marc. 12, 4. licet (ne) census Caesari dare; dabimus (ne) annon dabimus? ни ли семь neque septem? единаче ли и вы без разѣма есте; не оу ли разѣмѣваете, ꙗкѡ - Matth. 15, 16. 17. adhuc (ἀκριν) et vos sine intellectu estis? nondum intelligitis quia — еше ли adhuc (ἔτι)?

НЕ ТЫ ЛИ ПОПНЕ tu? НЕ ВЫ ЛИ ПОПНЕ vos? или
 ex и et ли compositum est: иже поставит дом,
 или братію, или сестры, или оца, или мать,
 или жену, или чада, или села Matth. 19, 29.
 qui reliquerit domum aut fratres aut sorores
 aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut libe-
 ros, aut agros. аще же брат или (Ms. ли) сестра
 наги вѣдут (olim нага вѣдѣта) Jac. 2, 15. si au-
 tem frater aut soror nudi sint. либо aut enim,
 ex ли et бо, нели ex нег et ли coaliuit. Sic ли
 et cum неже frequentius conjungi solet: паче-
 нежели magis quam. Si аще praecedat, per ли
 graecum δε exprimitur: аще ли ἐάν δε, εἰ δε,
 quodsi, si autem. His et же saepe subjungitur:
 аще ли же.

Да qua formativa Optativi: да вѣдет воля твоя
 fiat voluntas tua, воли же ѿ вас, да вѣдет вам
 слуга, qui major est vestrum, sit minister
 vester; да не вѣдет absit. Vide supra p. 378.
 2) qua subjunctiva particula ut, ἵνα: рци да
 сѣдѣта сѣа оба сына моя, dic ut sedeant hi
 duo filii mei. что хощета да сотворю вамъ,
 quid vultis ut faciam vobis (ποιήσω sine ἵνα),
 глаголаста емѣ, гдѣи, да ѿверзѣтсѣ очи на-
 ши (Ostrog. да ѿверзѣтасѣ очи наю) Matth.
 20, 32. 33. 3) qua disjunctiva et copulativa
 particula δε, et, autem: да дѣвѣтъ гдѣ; et no-
 vem

venit ubi? οἱ δὲ ἐννεα πᾶ Luc. 17, 17. да кто
 есть ближній мой καὶ τις - Luc. 10, 29. habet
 Mardarii editio pro и кто etc. Luc. 17, 17.
 olim да также ὡς ἔν, ut ergo, pro егда же (рече
 им). Act. 11, 17. да аще οὐκ (εἰ ἔν) olim, nunc
 да rejecto: аще οὐκο. такъ да respondet graeco
 ὅπως: такъ да просвѣтитца свѣтъ ваш предъ
 члвѣки, такъ да видятъ ваша добрая дѣла
 Matth. 5, 16. sic luceat lux vestra coram ho-
 minibus, ut videant opera vestra bona. Sub-
 inde et такъ да pro ἵνα: сѣи такъ да каменіе
 сѣе хлѣбы бѣдѣт (in correcta nunc такъ deest)
 Matth. 4, 3. dic ut lapides isti panes fiant.
 да не μὴ, ne: да не мните Matth. 5, 17. μὴ
 νομίσητε, nolite putare; ubi in correcta (да)
 parenthesibus inclusum est. Alibi enim formu-
 la haec Imperativo exprimitur: не мните ne
 existimate. да бы vide supra sub кы.

то qua illativa particula connectit membrum se-
 quens cum praecedente conditione: аще ли
 же ни, то просядѣтца мѣси Matth. 9, 17.
 alioquin (εἰ δὲ μὴ γε) rumpuntur utres. аще-
 ли начатокъ сѣ, то и примѣшеніе: и аще ко-
 рень сѣ, то и вѣтви Rom. 11, 16 quod si
 primitiae sanctae, etiam massa, et si radix
 sancta, etiam rami. Convenit itaque то prorsus
 cum germ. so. Respondet etiam graeco ἀλλὰ

Rom.

Rom. 6, 5. Initio vero periodi graeco καὶ: το κτο может спасен быти Luc. 18, 26. et quis (καὶ τίς) potest salvus fieri? Olim in Mss. et Luc. 19, 23. το ποχτο καὶ διὰ τί, et quare (quare igitur), nunc in editis и ποχто. το αψε in antiquo Apostolo pro αψε λι εἰ δὲ, etsi, quodsi.

же δε, autem: аз же, ты же, он же, они же, ego autem, tu autem, ille autem, illi autem. αψε же εἰαν δε, quodsi. Inde et ниже οὐδε, neque. Post ниже non solet poni же: sed potius а ante ниже: а ниже ὅδε, qui autem. Alias же vocibus affixum est aut relativum aut emphaticum Vide pronomina et Adverbia.

οὐβο seu οὐκω, quamvis а бо differat, tamen ex οу et бо compositum esse possit. 1 Cor 9, 2. legunt editiones N. T. αψε οὐκω иным (olim инѣм) нѣсмь апл, но οὐκω вам есмь, si alius non sum Apostolus, sed tamen vobis sum. Primo οὐκω in graeco nihil, alteri οὐκω particula γε (ἀλλά γε) respondet. In postrema editione Biblicorum correcta deleta utroque οὐκω, pro primo substitutum fuit и ante нѣсмь, pro secundo vero обаче. Ibidem v. 16. graeco εἰαν γαρ respondet αψε бо, v. 17. graeco εἰ γὰρ αψε ὕβω, v. 18. graeco τίς οὐ καα ὕβο, v. 24. graeco πάντες μεν βн ὕβω.

ЛЮБО, а **ЛЮБ** carus, quasi dicas, lubet, si malis; ter in Evangeliiis legitur про или: **ЛЮБОЕДИНАГО** (melius divisim **ЛЮБО** **ЕДИНАГО**) **ВОЗЛЮБИТ** а **ДРУГАГО** **ВОЗНЕНАВИДИТ** Matth. 6, 24. et rectius Lucae 16, 13. **ЛЮБОЕДИНАГО** **ВОЗНЕНАВИДИТ**, aut enim (ἢ γὰρ) unum odiet et alterum diligit. Luc. 12, 38. **ЛЮБО** в третію стражѣ прїидетъ et si (καὶ) in tertia vigilia venerit. Recte hic sensum particulae καὶ reddidit antiquus interpres, cum vigilia secunda praecedat. In Bibliis correctis nunc и pro **ЛЮБО** legitur. In antiquo Apostolo etiam aliis in locis **ЛЮБО** pro **АЩЕ** и reperi.

Non miror editiones russicas omnes Matth. 6, 24. **ВОЗЛЮБИТ** primo loco contra ordinem graeci textus exhibere, cum et Cod. Serb. Кор. eodem contextu legat: **ЛЮБО** (про **ЛЮБО**) **ЕДИНАГО** **ВОЗЛЮБИТ**. Rectum ordinem aut restituit aut servavit Mardarius in editione sua A. 1562, mutato tamen **ЛЮБО** in **ИЛИ****БО**: **ИЛИ****БО** **ЕДИНАГО** **ВОЗНЕНАВИДИТ** а **ДРУГАГО** **ВОЗЛЮБИТ**. At Luc. 16, 13. Mardarius legit **ЛЮБО** et Luc. 12. 38. **ИЛИ** про **ЛЮБО**. Cod. Кор. Luc. 16, 13. servavit **ЛЮБО**; et Luc. 12, 38. **ЛЮБО** his posuit: **ЛЮБО** в **ВТОРУЮ** **ЛЮБО** в **ТРЕТІЮ** **СТРАЖѢ**. Cum **ЛЮБО** utique conferendum est Polonicum lub, lubo.

АЩЕ si: и **АЩЕ** прїидетъ в **ВТОРУЮ** **СТРАЖѢ** et si (καὶ εἰ) venerit in secunda vigilia, **АЩЕ** бы вѣдал si sciret. **АЩЕ** же око твое, quod si (εἰ δὲ) oculus tuus; **АЩЕ** какъ возмогът - si quo modo

(εἴπως) possent; аще ли, εἰ δὲ, si autem, quod si; аще ли не ᾤψατε si autem non (εἰ δὲ μὴ) remiseritis. и аще оубо бѣдет дом достоин - et si quidem (καὶ εἰ μὲν) fuerit domus digna Matth. 10, 13. аще ли же не бѣдет достоин - si autem (εἰ δὲ μὴ) non fuerit digna. аще ли же ни, ῥεκα βωχ вам Joh. 14, 2. si, quominus (εἰ δὲ μὴ), dixissem vobis. вса ὅσα εлика аще хощете, omnia ergo quaecunque (ὅσα ἂν) vultis. иже аще разорит qui ergo (ὅς εἰ μὴ) solverit; ижебо аще оубо оубиет qui autem (ὅς δ' ἂν) occiderit; вонъже аще дом внидете in quamcumque (εἰς ἣν δ' ἂν) domum intraveritis; и емѣже аще хощет сн̄ ѿкрыти et cui (καὶ ὃς εἰ μὴ) voluerit filius revelare (detegere) Luc. 10, 22. Vides jam quam serviliter exemplaria graeca exprimere conatus sit interpres, qui Coniunctivum, quo lingua slavica caret, particula аще supplere voluit.

Adverbiis quibusque et aliis formulis Coniunctiones suppleri, jam monuimus. Frequentioris usus sunt тѣмже διὸ, propter quod, propterea, ὥστε itaque, ergo, тѣмже оубо ἄρα ἔν itaque, igitur, сего ради διὰ τῆτο, propterea, такожде ὁμοίως similiter, такоже - такω, sicut - ita.

C a p u t XI.

De Interjectionibus.

§. 106.

Interjectiones exprimendis animi affectibus serviunt, constantque sonis admodum simplicibus, qui forma sua ab aliis particulis non differunt. Tales sunt:

- 1) а, ѡ, (ѡѡѡ), оу, фе, ка, на, нѣ, се, га, гѡ, ха (ха ха ха).
- 2) аѣ, ѡй, оуа, оубы, ѡле, ѡтѡ, аг, ах, ѡх, вот Russ., ваг, цитѣ, гей, гой.

Ex his оубы, ѡле, ѡтѡ certe composita sunt. Accenseri solent Interjectionibus et Substantiva бѣда, горе, Adverbia благо, благоже, коль, тко, item particula Coniunctivi formativa кы: ѡ бы, ѡ дабы, Pronomen что, immo et Imperativi зри, слыши, et formula даждь то бог. Maximow, praeter вот, ex ore vulgi sumtos sonos ась, сы, цы, цѣ recitat. Mallet affirmativam particulam ей (кѣ) ita huc referre. на, entibi, non nisi Maximow habet, quod tamen omnes Slavi norunt. In plurali etiam нате en vobis. ваг apud Meletium est latinum Vah, pro quo Maximow scripsit ѡа, quod et Mrazovichio placuit. Hic etiam in gratiam Serborum scribere maluit ха pro га, хѣй pro гѣй,

et хой pro гой, innuere volens pronuncianda esse, uti ha, hej, hoj.

Meletius pro vario affectu Interjectiones dispescuit in viginti duas classes, eumque alii secuti sunt. Est itaque apud eum vox 1 Admirantis: се, 2 Obstupescentis: ѡ, ѡко. Rimnicensis editio addit ѡле, Maximow adhuc коль. 3 Laudantis: бѣгѡже, бѣгѡже. 4 Demonstrantis: се, сеѡн, сеи, сеѡ, зри. Rimn. pro fem. сеи habet masc. сеиъ ecce hic, Maximow addit vulgare вот. 5 Improperantis: ваг, оуѡ. Rimn. addit оуа, ау. Maximow substituit: уа, аѡ, ѡ, вот, на. 6 Dolentis: аг, ах, а. 7 Flentis: ѡх, ѡѡѡ. 8 Lamentantis: ѡ, оубѡ, горе. Max. addit ах. 9 Exclamantis: ѡ. 10 Contemnentis: гѡ. 11 Abhorrentis: фѣ. 12 Compellentis: нѡ. 13 Gaudentis: гой. Max. addit бѣгѡ ми. 14 Miserantis: бѣда. 15 Optantis: ѡ, ѡбѡм, дажда то бже. Rimn. et Max. ѡ бѡ, ѡ да бѡ pro ѡбѡм. 16 Ridentis: ха ха ха. 17 Silentium imperantis: цыть. Max. et цѡ. 18 Timentis: ѡй, ѡй. 19 Vocantis: гѡй, Max. praemittit слыши audi, et addit сѡ, цѡ. 20 Revocantis: га, чѡѡ. Rimn. et Max. addunt а, аѡ, et scribunt что. 21 Terrentis: се, ѡѡѡ. Rimn. et Max. addunt вот ecce. 22 Subito irruentis: заѡѡ. Rimn. заѡѡ, се заѡѡ. Maximow praeterea addit Russica вот тѡт, тѡт тѡт, quibus priora explicat. Sed et заѡѡ, hic, Russicum est, ex заѡ ortum, apposito in fine сѡ demonstrativo.

Quae de accentu Interjectionis ѡ monet Meletius Smotriski, nimirum ѡ Exclamationis notari debere circumflexo (ѡ), ѡ admirationis acuto (ѡ), et ѡ lamenti gravi (ѡ), nimis subtilia sunt.

§. 107. Videamus jam, quibus vocibus interpretes reddiderint Interjectiones graecas in scriptura sacra obvias.

αὐ αὐ κυριε μου, κύριε Jud. 6, 22. оубы мнѣ гдѣи рдѣи, ꙗкѡ видѣх-, in Ostrogiensi ѿ гн гн сего ли (lege ли) ради видѣх.

οὐαὶ, vah, Marc. 15, 29. сѹа.

οὐαὶ ὑμῖν vae vobis, Luc. 6, 25.26. atque alibi saepius горе вам.

οἶμοι Job. 10, 15. лютѣ мнѣ; Mich. 7, 1. оу лютѣ мнѣ; Jer. 4, 31. et 15, 10. горе мнѣ, at ibid. 45, 3. οἶμοι οἶμοι оу лютѣ мнѣ, оу лютѣ мнѣ. Ezech. 9, 8. οἶμοι, Vulg. heu, heu, heu, горе (горе), ѡ лютѣ мнѣ, in Ostrog. bis горе, sine parenthesi. Ibid. 11, 13. οἶμοι οἶμοι, Vulg. heu, heu, heu, горе мнѣ, лютѣ мнѣ, in Ostrog. bis лютѣ мнѣ.

ἄγε Jac. 4, 13. ecce, age, волѣ in Mss. antiquis, слышите in editis; Jac. 5, 1. iterum волѣ, in editis vero прїидѣте olim, nunc прїидите.

ἰδὲ, ecce, се, quod est neutrum pronominis demonstrativi съ hic. Luc. 17, 21. ἰδὲ ὧδε, ἢ ἰδὲ ἐκεῖ. ἰδὲ γαρ - се здѣ или се ондѣ, се-ко - ita Mss, et editio Mardarii, immo et Ostrogiensis. At in Evangeliiario Mosquensi An. 1606 се post или deest, uti in posterioribus editionibus.

ὁφελον utinam, 2 Cor. 11, 1. ѡ да бѣште малѡ потерпѣли беззѣмїю моемѹ; Ostrogiensis: аще бѣште прїали малое беззѣмїе мое. Antiquus Apostolus не да (pro нѣ да); Cod. Belgrad. хотѣх да. Et Galat. 5, 12. ὁφελον καὶ ἀποκόψονται - ѡ да бѣ
ѡсѣ-

ѡсѣчени бѣли, Ostrog. дабѣ sine ѡ, antiquus Apostolus не да и да, Cod. Belgr. хотѣх и да. Psalm. 118, 5. ὄφελον καθευδυνθείησαν αἱ ὁδοί μου, да бѣ исправилася пѣтѣ мои, Ostrog. еда исправилася бѣша п. м., sic et Psalt. Ven. кда про дабѣ. Videturque еда hoc loco ex не да (i. e. нѣ да) ortum. Qui libros Regum (vix ante seculum XV.) vertit, sensum Interjectionis ὄφελον non est assecutus. Vertit enim полезно бѣ господинѣ [моемѣ] было, melius utique correctores Mosquenses ѡ да бѣ господин мой бѣл,

Appendix de Compositis.

§. 108. De Compositis, quorum pars posterior per Praepositiones et Adverbia determinatur, supra jam pluribus actum est. Nunc de compositis ex aliis orationis partibus pauca subjungenda sunt. Slavis et olim, antequam Graecorum libros in linguam suam transfunderent, composita vocabula omnino non defuisse, ex plerisque nominibus propriis personarum et locorum satis elucet. Talia sunt драгомир, свѣтослав, свѣтопак, свѣтовит, болеслав, владимир, растислав, адѣмила, новоград, бѣлоград (Serb. nunc београд), велеград in Moravia etc. Vocabula alia, uti

МЕДВѢД *ursus*, КОЗОДОЙ *caprimulgus*, БОЕВОДА, ВИННО-
 ГРАД, ВЕРТОГРАД, МИЛОСЕРД *misericors*, ЛѢТОРАСЛЬ,
 БѢЛОГЛАВЫЙ, ЧЕРНООКЫЙ et similia, non admodum
 multa sunt, quae quidem etiam in dialectis vulga-
 ribus usitata sint. Ingens autem compositorum
 copia, quorum partem aliquam e libris ecclesia-
 sticis Petrus Alexjejev collegit, non aliunde orta
 est, quam ab exemplarium graecorum per plura
 secula continuata imitatione. Qua in re recentio-
 res interpretes subinde justos limites transgres-
 sos fuisse, facile concesserim. Ο'πωροφυλάκιον *Psal.*
 78, 2. antiquus interpret recte reddiderat *овощное*
хранилище, *Vulg.* pomorum custodiam. Hac cir-
 cumscriptione genio linguae slavicae prorsus con-
 formi, quae non solum in Veneto a Serbis edito
Psalterio, sed etiam in Ostrogiensi et Mosquensi
 prima Bibliorum editione, immo et in *Psalterio*
 una cum Novo Testamento Kioviae 1732 in 4. legi-
 tur, Correctores Mosquenses non contenti malue-
 runt vocem *овощехранилище*, quae graeco genio
 penitus respondeat, efformare, et correctis Bibliis
 inserere. *Hebr.* 2, 17. pro ἀρχιερεὺς *Apostolus* an-
 tiquus voce СВАТИТЕЛЬ (сбѣль) usus est, at editio-
 nes nunc omnes *первосвященник* legunt. *Rom.* 15,
 16. ἱεραρχεύετε in eodem Ms. Serbico *Apostolum*
 continente simplici *сдѣжущѣ*, in editis composita
 voce *сѣжнотѣйствѣющѣ* expressa est. Vice versa

Rom. 11, 17. oleaster, ἀγριέλαιος, in Ms. est ενεργηνο-
μασανна, in editis vero ἀνεΐα маслина. Alias in hoc
Ms. saepius simplicia vocabula pro compositis le-
guntur, uti годѣ pro благогоднѡ, говѣаніе pro
благоговѣиство Hebr. 5, 7. εὐλάβεια, Vulg. reve-
rentia; хвалю et хвалѣ имам pro благодарю, хба-
ла pro благодареніе gratiarum actio. Sed in his ipsi
manuscripti codices differunt. Belgradensis Cod.
longe recentior vocem graecam φιλοσοφία, quam
habet antiquus Apostolus, editique servarunt, com-
posito vocabulo любомѣдріе transtulit, graeco ge-
nio convenienter quidem, sed non slavico. Melius
certe 1 Tim. 3, 4. φιλόθεοι composito боголюбци,
1 Pet. 3, 8. φιλάδελφοι братолюбци, φιλόφρονες мѣ-
дролубци, Tit. 3, 4. φιλανθρωпіа чѣколюбіе reddita
sunt. His tamen conatibus per plura secula con-
tinuatis factum est, ut millenis vocibus lingua
slavica augeretur.

Aptissima compositioni sunt Adverbia seu Ad-
jectiva in genere neutro. Sic благо, добро, non
raro et οὐδοκο respondent graeco εὖ in composi-
tis: благовѣстити evangelizare, благовѣстник
evangelista, благодѣлѣти, благословити; οὐδοко-
вѣрнѡ εὐπειρος etc. малоудшнѡ μικρόψυχος, мно-
гоглаголнѡ πολύγλωττος, многомилостив πολυέλεος,
многосвѣтлѡ πολύφωτος, противоглаголати, про-
тивовѣщати, долготерпѣніе μακροθυμία, смире-
номѣ-

номѣдріе ταπεινοφροσύνη, humilitas, животворити vivificare etc.

Neque minus apta sunt Numeralia et Pronomina Adjectiva ad constituendam primam compositi partem, si Adverbii formam induant: кѣинослабный ὁμόδοξος, кѣиноборецъ μονομαχος, кѣиносѣщный ὁμόσσιος, кѣинорог et contracte инорог μονόκερος, кѣиночадый, кѣинородный unigenitus; двоенадесятица, двоеслов δυολόγος, contracte дво: двословный, двомзъщный, et двѣ: двѣстолпѣ, двѣсотный. троегласный et трегласный, et трисолнечный τρισήλιος, трисвѣтый τριάγιος; четвероног quadrupes, (in Cod. Serb. четврѣног, четврѣднебен et четврѣднебен), четвридесятица; пѣтокнижїе, шестокрилатый, шестоднев, шестодневецъ, седмочисленный (лик), осмогласник ὀκτώηχος, десятотысящная часть decies millesima pars. At полцарствїе, полвременїе, полнощница. все Adjectivis praefigi solet: всеилен παντοδύναμος, всеслабный, πανεύκλεος, всеблаженный, всепѣтый, всеблагый πανάγαθος, всесвѣтый πανάγιος, sed et Substantivis: вседержитель παντοκράτωρ, всегѣбитель ὁλοφρευτής, exterminator, всецар παμβασιλεὺς. At весь cum мїр coaluit in всемїр mundus. самогласный, самолювецъ φίλαυτος, самовидецъ αὐτόπτης. инообразный, иноплеменник ἀλλόφυλος, иносказаема Gal.

Gal. 4, 24. ἀλληγορούμενα, иноязычник 1 Cor. 14, 11. barbarus.

Ipsa etiam Substantiva primam partem compositi constituere possunt. Quo in casu in fine assumunt о: богослов theologus, богословіе theologia, богословец θεολόγος, боготочный θεόρρητος, богородица θεοτόκος, свѣтодавец φωτοδότης. домо-строитель dispensator domus, млатовѣец, пѣтлоглашеніе gallicinium. Feminina rescindunt prius a: рѣкописаніе chirographum, рѣкотворенный manufactus, водонос hydria. Neutra retinent о: древнос, сребролюбіе φιλαργυρία, avaritia; aut іе in о mutant: бренодѣлатель а бреніе lutum, limus.

Post й seu vocales, et post ж, ш, щ, ц, ч pro о locum habet е: воевода а вой, краедѣгланый а край, сѣсловоіе vaniloquium, сѣсловци ματαιολόγοι, а сѣй; мѣжелюбица, лжесвѣдѣтель falsus testis, чѣжестранный peregrinus; пѣшеходец, дѣшлюбный, дѣшетленный ψυχροφθόρος; тщеславіе, ношеденствіе, лицемѣріе, вѣнценосец σεφανοφόρος, млaddenцѣдѣйца, лѣчезарный. Adde огнеобразный πυρίμορφος, аб огонь, тлетворный а тла, земле-мѣріе, земледѣлатель, а земаа, [пѣтешествіе ὁδοπορία, пѣтевождь, а пѣть. Alia, etsi in ъ desinant, ut жизнь, пѣснь, плѣть, postulant о: пѣс-нословити, жизнодавец, плѣтоносец σαρκοφόρος.

Grammaticae Slavicae

Pars II.

De Vocum flexione.

Caput I.

Declinatio Substantivorum.

§. 1.

Mel. Smotriski quatuor Substantivorum declinationes constituit, quibus quinquaginta octo paradigmata comprehendit. Abr. Mrazovič, servato declinationum numero, paradigmata quadraginta et unum exhibuit. Quid autem juvat declinationum numerum restringere, auctis nimium paradigmatis? Mihi itaque visum fuit, habita ratione primum generis, deinde terminationum, novem Declinationes constituere, quas in Schemate generali hic inspiciendas sistimus.

Singu-

Singularis.

	Nom.	Ace.	Gen.	Dat.	Loc.	Soc.	Voc.
M. 1	-	-	-а -ъ	-ъ -оуи	-ѣ -ъ	-ом	-е -ъ
2	-ь	-ь	-а -е	-ю -еуи -и	-и	-ем	-ю -е -и
N. 1	-о	-о	-а	-ъ	-ѣ	-ом	
2	-е	-е	-а	-ю	-и	-ем	
3 a	-а	-а	-ене	-ени	-ени	-енем	
b	-а	-а	-ате	-ати	-ати	-атем	
c	-о	-о	-есе	-еси	-еси	-есем	
F. 1	-а	-ъ	-ы	-ѣ	-ѣ	-ою	-о
2	-а	-ю	-а	-и	-и	-ею	-е
3	-ь	-ь	-е	-и	-и	-ію	-и
4	-ь	-ь	-и	-и	-и	-ію	-и

In singulari Masculina et Neutra non distinguunt Accusativum a Nominativo; Neutra nec Vocativum.

In Femininis omnium declinationum, et in Neutris tertiae, Localis a Dativo non differt.

Plu-

Pluralis.

	Nom.	Acc.	Gen.	Dat.	Loc.	Soc.
M. 1	-И -ОБЕ -Е	-Ы	-ОВ	-ОМ	-ѢХ -ЕХ -ОХ	-Ы
2	-Ѣ, Е -ЕБЕ -И	-А -И	-Ь -Ѣ -ЕВ	-ЕМ	-ѢХ	-И -МИ
N. 1	-А	-А	-	-ОМ	-ѢХ	-Ы
2	-А	-А	-Ь	-ЕМ	-ѢХ -ИХ	-И
3 а	-ЕНА	-ЕНА	-ЕН	-ЕНЕМ	-ЕНЕХ	-ЕНЫ
б	-АТА	-АТА	-АТ	-АТЕМ	-АТЕХ	-АТЫ
с	-ЕСА	-ЕСА	-ЕС	-ЕСЕМ	-ЕСѢХ	-ЕСЫ
F. 1	-Ы	-Ы	-	-АМ	-АХ	-АМИ
2	-А	-А	-Ь -Ѣ	-АМ	-АХ	-АМИ
3	-Е	-Е	-Ѣ	-АМ -ЕМ	-АХ	-АМИ
4	-И	-И	-Ѣ	-ЕМ	-ЕХ	-МИ

In Plurali Vocativus in nullo genere differt a Nominativo. Neutra et Feminina non distinguunt Accusativum a Nominativo.

Schema numeri dualis vide sub numerali **ДВА, ДВОЮ, ДВѢМА.**

§. 2. Masculinorum igitur duae sunt Declinationes: prima eorum, quae consona solida, secunda vero eorum, quae consona liquida seu affecta terminantur. Exempla pro prima praebent Substantiva formae primae, pro secunda Substantiva formae secundae. Vide P. I. §. 21. 22.

Neutrorum tres: prima desinentium in o, secunda in e, tertia in a cum augmentis -en, ат, et quorundam in o cum augmento -e.

Femininorum quatuor: prima desinentium in a, secunda in a, tertia et quarta eorum, quae consona liquida terminantur. Masculina in a et a Femininorum declinationem sequuntur.

Declinatio Grammaticis slavica est СКЛОНЕНІЕ, casus падеж, Nominativus именительный, Accusativus винительный, Genitivus родительный, Dativus дательный, Localis сказательный, i. e. Narrativus а сказати, qui Latinorum Ablativo cum praepositione de respondet, quemque Bohemi ob frequentem ejus usum cum praepositione в, in, Localem appellarunt. Instrumentalis est творительный ab operando dictus, Latinorum Ablativo absoluto (sine praepositione) respondens, quem ob frequentem illius usum cum particula с, cum, Sociativum mihi appellare liceat. Vocativus denique est звательный.

§. 3. Accusativum Masculinorum inanimatorum non esse distinctum a Nominativo, satis liquet vel e dialectis vulgaribus. In his quidem nunc pro Accusativo animatorum Genitivus usurpatur. At in
sla-

slavica lingua veteri etiam animatorum Accusativus non differt a Nominativo, suppetuntque exempla non pauca etiam in editionibus antiquioribus. Арос. 7, 2. видѣхъ инъ аггъла восхѣдащъ *vidi alium angelum ascendentem*. Luc. 2, 12. ѡбръщете млададенѣцъ повитъ лежащъ въ пеллехъ *invenietis infantem (pannis) involutum, jacentem in praesepe*. In correcta tamen Bibliorum editione utroque loco Genitivos substitutos leges: инаго аггъла восхѣдаща, et млададенца повита лежаща.

Mardarii editio servavit Accusativos cum prima persona Marci 9, 17. привѣдохъ сынъ мой къ тебѣ имѣщъ дѣхъ нѣмъ; Ostrogiensis legit quidem сына моего имѣща, retinuit tamen Accusativum дѣхъ нѣмъ, at editio N. T. Kioviensis An. 1732 etiam дѣха нѣма exhibet, uti posteriores Bibliorum editiones omnes.

In manuscriptis frequentius ejusmodi Accusativos (nunc obsoletos), non solum cum Nominativis primae aut secundae personae, sed etiam cum Nominativo tertiae personae legeris, utи нѣла рабъ свой pro раба своего, misit servum suum, породитъ тебѣ сынъ pariet tibi filium. Cum Russi discrimen inter Nominativum et Accusativum non tam accurate observent, uti Slavi veteres, et pro Accusativo plurali potius Genitivo utantur, factum est, ut Accusativi холмы, глаголы, кедръ, лѣдъ, ско-

§. 2. Masculinorum igitur duae sunt Declinationes: prima eorum, quae consona solida, secunda vero eorum, quae consona liquida seu affecta terminantur. Exempla pro prima praebent Substantiva formae primae, pro secunda Substantiva formae secundae. Vide P. I. §. 21. 22.

Neutrorum tres: prima desinentium in o, secunda in e, tertia in a cum augmentis -en, ат, et quorundam in o cum augmento -e.

Femininorum quatuor: prima desinentium in a, secunda in a, tertia et quarta eorum, quae consona liquida terminantur. Masculina in a et a Femininorum declinationem sequuntur.

Declinatio Grammaticis slaviciis est СКЛОНЕНІЕ, casus ПАДЕЖ, Nominativus ИМЕНИТЕЛНЫЙ, Accusativus ВИНИТЕЛНЫЙ, Genitivus РОДИТЕЛНЫЙ, Dativus ДАТЕЛНЫЙ, Localis СКАЗАТЕЛНЫЙ, i. e. Narrativus а СКАЗАТИ, qui Latinorum Ablativo cum praepositione de respondet, quemque Bohemi ob frequentem ejus usum cum praepositione в, in, Localem appellant. Instrumentalis est ТВОРИТЕЛНЫЙ ab operando dictus, Latinorum Ablativo absoluto (sine praepositione) respondens, quem ob frequentem illius usum cum particula с, cum, Sociativum mihi appellare liceat. Vocativus denique est ЗВАТЕЛНЫЙ.

§. 3. Accusativum Masculinorum inanimatorum non esse distinctum a Nominativo, satis liquet vel e dialectis vulgaribus. In his quidem nunc pro Accusativo animatorum Genitivus usurpatur. At in

sla-

slavica lingua veteri etiam animatorum Accusativus non differt a Nominativo, suppetuntque exempla non pauca etiam in editionibus antiquioribus. Арос. 7, 2. видѣхъ инъ аггъла восходящъ vidi alium angelum ascendentem. Luc. 2, 12. върацете младенцу повитъ лежащъ въ пеленѣхъ invenietis infantem (pannis) involutum, jacentem in praesepe. In correcta tamen Biblicorum editione utroque loco Genitivos substitutos leges: инаго аггъла восходяща, et младенца повита лежаща.

Mardarii editio servavit Accusativos cum prima persona Marci 9, 17. привѣдохъ сынъ мой къ тебѣ имѣхъ дѣхъ нѣмъ; Ostrogiensis legit quidem сына моего имѣща, retinuit tamen Accusativum дѣхъ нѣмъ, at editio N. T. Kioviensis An. 1732 etiam дѣха нѣма exhibet, uti posteriores Biblicorum editiones omnes.

In manuscriptis frequentius ejusmodi Accusativos (nunc obsoletos), non solum cum Nominativis primae aut secundae personae, sed etiam cum Nominativo tertiae personae legeris, utи нѣла ракъ свой про раба своего, misit servum suum, породитъ тебѣ сынъ pariet tibi filium. Cum Russi discrimen inter Nominativum et Accusativum non tam accurate observent, utи Slavi veteres, et pro Accusativo plurali potius Genitivo utantur, factum est, ut Accusativi холмы, глаголы, кедръ, лѣдъ,

ско-

скоты etc. multis in locis pro Nominativis male positi fuerint.

In Duali non nisi tres casus differunt; Nominativo enim Accusativus, Genitivo Localis et Dativo Sociativus seu Instrumentalis similes sunt.

Casuum inflexiones.

§. 4. Casus formantur ope vocalium, aut ope consonarum in fine appositarum.

a) ope vocalium: 1. affigendo vocales Nominativo, si in consonam desinat: сын-а, сын-ъ, сын-ѣ, сын-е, сын-и, сын-ы sunt casus obliqui et plurales a сын filius.

2. vocali Nominativi alias substituendo: слов-а, слов-ъ, слов-ѣ, слов-ы а слово verbum; вод-ъ, вод-ѣ, вод-ю, вод-о а вода aqua;

3. vocalem auferendo: слов, лиц, вод, (Genitivi plurales) а слово, лице, вода.

b) ope consonarum: 1. affigendo м et х praevia vocali (ми et ма cum et sine vocali). Formant enim terminationes

ом, ем Sociativum singul. m. et n.

ѡм, ѣм, ам, ем Dativum pluralem.

ми, ами, еми Sociativum pluralem.

ма, ама, ома, ема Dat. et Soc. dualem.

ѣх, ех, ох, их, ах Localem pluralem.

2. Augmenta quaedam inserendo. Assumunt autem Masculina ов, ев: богови а бог, цареви а царь, сынове, сынов etc. а сын. Neutra ен, ат, ес: имене, имени, имена, аб има; ослате, ослаати, слааты, аб осла; небеса а неко. Feminina (мати et дщи) ер: матерь, матери, дщерь, дщере.

Consonarum transformatio.

§. 5. Quae transformabilium literarum mutationes in declinatione locum habeant, in Introductione §. XI. XIII. exposuimus. Sufficiat hic meminisse gutturales г, х, к, ob graciliores vocales transformari in analogas sibilantes з, с, ц, et in ж, ш, ч; ц vero in ч:

S. Nom.	бог	аѡх	внѡк.
Loc.	бозѣ	аѡѣ	внѡѣ.
Voc.	боже	аѡше	внѡче.
Pl. Nom.	бози	аѡси	внѡци.
Loc.	бозѣх	аѡѣх	внѡѣх:

Sic волѡви а волѡхъ.

Nom.	отец	младенец	агнецъ.
Voc.	отче	младенче	агнче:
Nom.	книга	сноха	рѡка.
D. L.	книзѣ	сноѣѣ	рѡѣѣ:
Nom. n.		оухо	око:
Dual. f.		оуши	очи:
Plur. n.		оушеса	очеса:

§ 6. Quando in Genitivo et aliis casibus vox a fine augetur, vocales mobiles *e* et *o* ante consonam finalem eliduntur. лев: лѣва, ров: рѣва, конец: конѣца, орел: орѣла, осел: осѣла, пѣсок: пѣсѣка, останок: останѣка. Adde жрец: жерѣца (жрѣца). At мертвецъ, впрѣснокъ et alia ob concursum plurium consonarum vocales non elidunt: мертвѣца, впрѣснока. Sic et вертеп servat *e*: вертѣпа, ъ вертѣпѣх; in Serbicis tamen libris вѣртоп elidit *o*: ъ вѣртѣпѣх.

Paradigmata Declinationum.

§. 7.

Declinatio Masculinorum I.

Singularis.

Nom.	раб	сын	тѣрем	дом
Gen.	раба	сына	тѣрма	домѣ
Dat.	рабѣ	сыновѣ	тѣрмѣ	домѣ
Loc.	рабѣхъ	сынѣхъ	тѣрмѣхъ	домѣхъ
Soc.	рабомъ	сыномъ	тѣромъ	домомъ
Voc.	рабе	сыне	тѣрме	доме.

Pluralis.

Nom.	раби	сынове	тѣрми	домове
Acc.	рабы	сыновы	тѣрмы	домы.
Gen.	рабѣ	сынѣхъ	тѣремъ	домѣхъ
Dat.	рабѣмъ	сынѣмъ	тѣрмѣмъ	домѣмъ
Loc.	рабѣхъ	сынѣхъ	тѣрмѣхъ	домѣхъ
Soc.	рабѣмъ	сынѣмъ	тѣрмѣмъ	домѣмъ.

сын

сын, sine augmento ов, declinatur ut раб. Positi hic sunt in Plurali casus augmento prolongati omnes, licet praeter Nominativum et Genitivum rarius alii inveniantur. In Singulari Dativus in ови valde frequens est: богови et богѹ. Sic et рабови, домови, законѡви, мірови, градови, дѣхови. Plur. Nom. ове: болове, бѣсове. Acc. овы: чиновы, жидовы, бѣсовы. Male apud Mrazovič pro more hodierno Illyriorum сынѡве. Gen. ѡв: рабѡв, богѡв, врагѡв frequens in libris minus antiquis pro раб, бог, враг. Dat. овѡм minus frequens: поповѡм (Ms. поповѡм), домовѡм, жидовѡм, градовѡм, бѣсовѡм, лисовѡм, гласовѡм, дѣховѡм. Loc. овѣх, овех, aut овох rarius: сыновех et сыновѡх, боловѣх, родовѣх.

Anomala.

Anomala primae declinationis vix ulla, nisi huc referas Gentilia et Patronymica, quae in Nominativo plurali amant е: кѡлане, полане, козарѣ, бѣлгарѣ. персе (Πέρσαι) Ezech. 27, 10. nunc персане a singulari персанин. Terminata enim in анин rejiciunt in plurali ин; римланин, Nom. plur. римлане, Acc. римланы, Gen. римлан, Loc. римланех; Sic галилеѡне, араблане, содомлане, гоморлане. In Codd. Serb. римляне, криткне. жидѡве est potius a жид, quam a жидовин. A Sing. іѹдей (et іѹдеанин) plur. іѹдѣе, nunc et іѹден. еврейн ѿ еврей Phil. 3, 5. (in Ostrog. vitiose ѿ евреех). Nom. plur. еврее, nunc et еврей.

§. 8.

Declinatio Masculinorum II.

Singularis.

Nom.	царь	врачъ	кназь	мравій
Gen.	царѧ	врача	кназа	мравіѧ
Dat.	царю	врачеви	кназю	мравію
Loc.	цари	врачи	кнази	мравіи
Soc.	царем	врачем	кназем	мравіем
Voc.	царю	врачѸ	кнаже	мравію.

Pluralis.

Nom.	царіе	врачебе	кнази	мравіе
Acc.	царѧ	врача	кназа	мравіѧ
Gen.	царій	врачѣв	кназь	мравій
Dat.	царѣм	врачѣм	кназем	мравіѣм
Loc.	царѣх	врачѣх	кназѣх	мравіѣх
Soc.	цари	врачи	кнази	мравіи.

Pro врача, врачѸ scribebatur olim врачѧ, врачю. Augmentum ев subinde assumunt, Dativus singularis: днѣви, огнѣви, конѣви, каменѣви, царѣви, бинарѣви, господѣви, мѡжеви, мечѣви. In plurali Nominativus: бравіѣбе, скорпіѣбе, сміѣбе, молебе, сиплебе, царѣбе, дождебе, кжебе. Accusativus: дождевы. Genitivus: оуглѣв, скорпіѣв, сміѣв, овощѣв. Dativus rarius: врачѣм. Smotriski in paradiгmate жрец etiam casus cum augmento ев notavit sequentes; Sing. Dat. жерцеви, Plur. Nom. жерцебе, Gen. жерцѣв, Dat. жерцѣм, Acc. жерцевы.

Anomala.

Anomala sunt пѣть, господѣ, людѣе et alia quaedam.

S. Nom.	пѣть	Pl. пѣтѣ	людѣе
Acc.	пѣть	пѣти	люди
Gen.	пѣти	пѣтѣй	людѣй
Dat.	пѣти	пѣтем	людѣм
Loc.	пѣти	пѣтѣх	людѣх
Soc.	пѣтем	пѣтми	людми.

Sic гость in plurali: гостѣ, гости, гостѣй, гостѣм, гостѣх, гостми.

день, Gen. дне, Dat. дни, Plur. днѣе, Acc. дни, Gen. днѣй et дѣнь, Dat. дѣм, Loc. дѣх, Soc. дѣньми. Sic omnia in енѣ exeuntia: камень: камене, камени; корень: корене, корени. огонь regulariter inflectitur: огня, огню etc.

господѣ ex utraque declinatione mixtas inflexiones amat: Gen. господа, Dat. господаѣ et господѣви, Loc. господѣѣ, Soc. господѣм, Voc. господи, Plur. Nom. господѣе, Acc. господаѣ, Gen. господѣй, Dat. господѣм, Loc. господѣх, Soc. господѣм et господами.

§. 9.

Notae in singulos casus declinationis primae et secundae.

Gen. a in prima est etiam inanimatorum: плода, меда, моста, вѣка, Subinde tamen ѣ: домѣ,

холѣ

ХОЛМЪ, ПОЛЪ, МЕДЪ, МОСТЪ, ИЗ БОКЪ, ЛЪКЪ, ДО ВЕРХЪ. In 2da Gen. praeter ϵ etiam и: СВѢРИ про СВѢРА, ГОРТАНИ, ЛАКТИ. Ат из КАМЕНИ (про КАМЕНЕ) est inflexio russica. СВОЕГО ВОЮ in Ostrog. ed. 2 Macch. 8, 35. est inflexio polonica (in correcta nunc ВОИНСТВА).

Dat. in 2da etiam и: ГОРТАНИ, (ГРТАНЪ in libris Serbicis est a ГРТАНЪ pro ГРТАНЬ) СВѢРИ; ПЛАМЕНИ, КАМЕНИ. Vide supra anomala in ЕНЬ.

Loc. ѣ in 1ma etiam inanimatis convenit: НА СОНЬМѢ, Ъ ЗАВѢТѢ. Horum tamen quaedam ъ admittunt: ГРОБЪ et ГРОБѢ, Ъ ДОМЪ, ЗАКОНЪ, СТАНЪ, НА ОНОМ ПСАЪ, Ъ ОУГЛАЪ et ОУГЛѢ in angulo, НА ЖИРЪ, ВѢТРЪ, Ъ СѢДАЪ, Ъ СМѢХЪ olim Sir. 21, 23. in correcta pessime Ъ СМѢХѢ pro СМѢѢ. Litera х enim ante ѣ transformari debet in с . Sic НА ВЕРѢѢ (pro НА ВЕРХЪ) а ВЕРХ. Ъ ВОЮ more Polonorum pro Ъ ВОИ. ѣ pro и est inflexio russica: ОУЦѢ pro slavica ОУЦИ.

Soc. in 2da ЕМ: ЕЛЕЕМ, ТІМОѦЕМ ab ЕЛЕЙ, ТІМОѦЕЙ. Subinde tamen in peregrinis ОМ: ІЕРЕОМ pro ІЕРЕЕМ.

Voc. regularis in 1ma desinit in ϵ , raro in ъ : СЫНЪ pro СЫНЕ, МАРКЪ (non МАРЧЕ) а Nom. МАРКО seu МАРЕК. In 2da quaedam respuunt ю et desiderant е : КНАЖЕ а КНАЗЬ. Sic omnia desinentia in ѣ : ОУЧЕ, СТАРЧЕ, ab ОУЦѢ, СТАРЕЦѢ. Adde nomina pro-

propria in й: нѣколае а нѣколай, григоріе а григорій. господи est ab anomalo господь.

Plur. Nom. и etiam inanimatis communis est: снѣзи а снѣг, облаци аб облак. сыны est russica terminatio pro сыни aut сынове. Gentilia exigunt е: галате, (Ms. галати), критане. Pro іе in 2da desinentia in еу habent и: отци, юнци, конци, агнци, старци, телци, et alia, ut вон, мечи. Desinentia in й pro іе amant е (к): ходатае, (ходатак), іерее, фарисее. Sic et terminata in ель contrahunt subinde іе in е: оучителие pro оучителие.

Acc. ы in 1ma declinatione: враны, клевреты, леды. Sic et дрѣгы, грѣхы, пзыкы, quamvis Russi post г, х, к Polonos hac in re imitati nunc scribant и. Analogia certe hic ы postulat, cum vocalis и Nominativi character sit, et mutationem gutturalium exigit, ita ut дрѣзи, грѣи, пзыци Nominativi sint, at дрѣгы, грѣхы, пзыкы Accusativi, quod codices antiqui confirmant. In 2da Acc. а: жрекіа, воя, корабля, родителя, лакта, мѣжа seu мѣжа, отця seu отца, конца, сопця. Subinde tamen и: кони pro коня, uti in anomalis пѣти, люди, гости, дни. Immo et ѣ: кленѣ Serborum more pro клена.

Mrazovič, cum recentiores libros inspexisset, in paradigmatis exhibet accusativos russicos оучители,
отцы,

отцы, жерцы, камени, cum tamen Mel. Smotriski constanter servarit а: свѣдителя etc. et non nisi sub paradiгmate отець et чванець praeter отца, чванца etiam отцы, чванцы admiserit.

Gen. sine augmento ов in 1ma valde frequens est, praecipue cum praepositionibus. Exemplo sint Genitivi e Smotriskii paradiгmatibus: клеверет, тарем, воин, юрѡд (a Nom. юрод), дрѡгѡв sive дрѡг, прорѡк, грѣхѡв sive грѣх, сын sive сынѡв, римлян, орест, вѣант, домѡв sive дом. Adde et eos, qui apud nos ad 2dam spectant: отець, чванець, жрець sive жерцев, пастырей sive пастырѡ, матежей sive матеж, свѣдителей et свѣдатель, ходатай, ѿрей, мравѣй, зной, крагѣй, врач sive врачев. Distingui autem solet in libris impressis Genitivus pluralis sine augmentis a Nominativo singulari primum ope ѣ et ѡ, scribendo in Genitivo ѣ pro е, ѡ pro о: отець, прорѡк, а Nom. отец, пророк. Sic et Genitivi клеверет, тарем, воин et alii distingui debuissent a Nominativis клеверет, тарем, воин, quamvis id Smotriski neglexerit. Aliis autem vocalibus imponi solet каморѡ, de qua in Introductione p. 59. egimus: владѣ, ѡ недрѡг, дрѡх, ѡ вѣтрѡ. Augmentum ев, et terminationem ѣй seu ѣй fere respuunt exeuntia in ец: старець, птенець, юнець, sed et subinde alia, utи вѡй, ремѣнь, ѡ дѣнь, гдѣнтѣль, ѡ князь, пѣназь,

пѣназь, ѿ мѣж, ѿ мѣч. Pro іѣ libri recentiores, immo subinde et antiqui, ей amant: днѣй pro днѣй, свѣрѣй pro свѣрѣй, лактей pro лактѣй (alias et лактъ et лакѡтъ).

Dativus ѡм, 2dae ем, sola vocali differt a Sociativo singulari ом et ем: дѡхѡм, мѡжѡм. лѡвам est Russ. In 2da etiam ѡм: ѣреѡм, їѡдеѡм.

Loc. ѣх, ех, uti Smotriskii paradigmata docent: клеврѣтѣх et клеврѣтѣх, тармѣх et тармѣх, воинѣх et воинѣх. Nonnunquam ох: домох olim Isai. 13, 22. nunc домѣх, сынѡх (praeter сынѣх, сынѣх), болох in Damiani Apostolo, кѡмирох et кѡмирох. Post quasdam consonantes ех pro ѣх: правѣх, граждѡнѣх, градѣх, скотѣх. Post transformatas gutturales ѣх: дѡдѣх a дѡдѣ, грѣѣх a грѣх, прѡроцѣх a прѡрок, quamvis Smotriski et дѡдѣх, грѣѣх, прѡроцѣх probet. In 2da plerumque ех, praecipue post vocales: конѣх, кораблѣх, оучитѣлѣх, знѡх (Cod. Serb. конѣх, кораблѣх, знѡх), ѣреѣх (rarius ѣреѡх). Adde anomala днѣх, людѣх, пѣтѣх. сынѡх pro сынѣх est inflexio russica. Pro ѡ лѡках (ἐν τόξοις). 1 Par. 10, 3. in postrema editione ponendum fuit ѡ лѡцѣх, а лѡк.

Soc. in 1ma proprie ѡ, non ми, neque ами, etsi in libris recentioribus inflexiones ми et ами, utpote russicas, jam reperias, ut кѡмирѡми, врагѡми, грѣхѡми, immo et зѡками, богѡми, рогѡми, обла-

камѡми.

ками. Smotriski flexionem ами paradigmatis male inseruit: клеветами et клеветы. сынми quidem in Damiani Apostolo, et дарми Prov. 6, 35. in Ostrogiensi et correcta leguntur. In Missali glagolitico помощници pro помощники. Sic et Serbi с' айдѣци, cum tamen Sociativus 1mae Accusativo, non Nominativo sit similis. In 2da plura sunt, quae ми pro и admittunt: мольми, свѣрми, оугами carbonibus, гвоздѣми clavis, мѣжи, мечми; praecipue anomala: дѣнми, людми. степенми, olim et степены. In Duali vero ома in 1ma, ема in 2da est regularis flexio: воинома, пѣназема.

брат, Gen. брата, Dat. братѣ in Singulari 1mam, in Plurali 2dam declinationem sequitur: братіе, Acc. братіа, Gen. братій. Collectivum vero братіа fratres, refer ad feminina, каменіе ad neutra. дроводѣла inflectitur uti Masculina in ель, Gen. дроводѣла, Dat. дроводѣлю. сѣдѣа cum aliis masculinis in а femininorum 2dam sequitur.

§. 10.

Declinatio Neutorum.

	I.	II.	
Nom.	слово	лице	оученіе.
Gen.	слова	лица	оученіа
Dat.	словѣ	лицѣ	оученію
Loc.	словѣ	лицѣ	оученіи
Soc.	словом	лицем	оученіем.

Plu-

Pluralis.

Nom.	СЛОВА	ЛИЦА	ОУЧЕНІА
Gen.	СЛОВ	ЛИЦ	ОУЧЕНІЙ
Dat.	СЛОВѢМ	ЛИЦѢМ	ОУЧЕНІЕМ
Loc.	СЛОВѢХ	ЛИЦѢХ	ОУЧЕНІИХ
Soc.	СЛОВЫ	ЛИЦИ	ОУЧЕНІИ

III. cum augmentis EN, АТ, ЕС.

	(a)	(b)	(c)
Nom.	ИМА	ОБЧА	НЕБО
Gen.	ИМЕНЕ	ОБЧАТЕ	НЕБЕСЕ
D.L.	ИМЕНИ	ОБЧАТИ	НЕБЕСИ
Soc.	ИМЕНЕМ	ОБЧАТЕМ	НЕБЕСЕМ.

Pluralis.

Nom.	ИМЕНА	ОБЧАТА	НЕБЕСА
Gen.	ИМЕН	ОБЧАТ	НЕБЕС
Dat.	ИМЕНѢМ	ОБЧАТѢМ	НЕБЕСѢМ
Loc.	ИМЕНЕХ	ОБЧАТЕХ	НЕБЕСѢХ
Soc.	ИМЕНЫ	ОБЧАТЫ	НЕБЕСЫ

Нuc pertinent, et quidem ad 1mam, pluralia *чрєсла*, *пѣта*, *брата*, *оуѣта*, *расна*, ad 2dam *ладвѣа*. *слово*, *λόγος*, quando filium Dei denotat, Accusativum Genitivo *слова* supplet et Vocativum uti Masculina in *е* terminat: *слове*. Sic et *санца* pro Accusativo *санце* usurpatur, quando de sole Christo sermo est.

Augmento **ен** prolongantur omnia desinentia in **ма**, immo in quibusdam libris etiā **рамо**, Gen. **рамене** (quasi a **рама**), in plurali **рамена**, Loc. на **раменах**, at in Duali Nom. **рамѣ** a **рамо**. Augmentum **ат** recipiunt derivata a nominibus animalium: **жерека**, **осла**. Sic et **овча**, **отроча**, alias **овча**, **отроча**. Augmenti **ес** plurima in **о** capacia sunt. Слово: **словесе**, Тѣло: **тѣлесе**, Чѣдо: **чѣдесе**. Adde **древеса**, **дѣлеса** et alia. **сѣрѣнесы**, cum velleribus, Ostrogiensis 4 Reg. 3, 4., at correcta **сѣрѣнами**, rectius **сѣрѣны** a **сѣрно**. Plur. **оудеса** est ab **оудо**; alias **оуд** est m. generis. Pro **коло** etiam in Nominativo dicitur **колесо**.

Anomala genere sunt **око**, **оухо**. In Duali enim **очи**, **оуши** feminina sunt; in plurali neutra: **очеса**, **оушеса**. А **дѣта**, **дѣтате** pluralis **дѣти** ad femininorum **дѣтам** spectat. E neutris in **е** cum augmento non nisi rarissime leguntur **личеса** a **лице**, **мореса** a **море**, at vix alia.

Notae in quosdam casus.

§. 11. Desinentia in **ле**, **ре**, in Gen. **а**, in Dat. **ю** exigunt: **поле**, **пола**, **полю**; **море**, **морѣ**, **морю**. Gen. 3^{iae} **имени**, **сѣмени** pro **имене**, **сѣмене** apud Russos obvius est.

Loc. 2^{dae} in **и**: **солнѣи**, **сѣрдѣи**, non ut Russi inflectere solent, in **ѣ**: **солнѣѣ**, **сѣрдѣѣ**, a vulgari

gari suo **солнцѣ**, **сердцѣ**. по **могю** in Ostrogiensi est Polonismus, nisi sit potius Dativus, cum по saltem apud Russos etiam Dativum regat. по **могѣ** vero est Serbismus.

Plur. Gen. **ій** in 2da nonnisi ea postulant, quae in **іе** desinunt: **копій**, **орѣжій**, а **копіе**, **орѣжіе**. А что fit **сѣт** seu **сот** vocalem euphonicam inserendo; а **сердцѣ** vero **сердцѣ** et **сердцѣ**; а **нѣдрѣ** а plur. **нѣдра**, **царствѣ** а **царство**, **царствій** vero а **царствіе**.

Dat. in **ам** et Loc. in **ах** Russis proprius est. Hinc in libris impressis non raro **древам**, **мѣстам**, **сердцам**, **свѣдѣніам**, **чѣвствіам**, про **древѣм**, **мѣстѣм**, **сердцѣм**, **свѣдѣніем**, **чѣвствіем**. Sic et **челах**, **морах**, **ложах**, **лицах** **сердцах** про **челѣх** etc.

Loc. **ех** post quasdam consonas: **чадѣх**, **ложеснѣх**, **вратѣх**, **пѣтѣх** а **пѣто**; **вѣптрѣх** et **птрѣх**. Rarius **ох** pro **ех**: **селох**, **вратох**, **колѣнох**. Post **ц** olim **ех** pro **их**: **жилицѣх**, а post **і** omnino **их**, uti paradigma in **іе** ostendit. Prov. 7, 12. recte на **распѣтіих** e veteri editione servatum fuit, а v. 8. **в распѣтіах** correctam exhibet. Sed et alia in **их** pro **ех** seu **ѣх** occurrunt: **сѣрдцѣих**, **полих**; **ложѣих** et **морѣих** in Ostrog. Rarissime in libris antiquis **ах**: **ложеснах** in cod. Serbico, sed et **ложеснѣх**.

Soc. in **ами** Russi adoptarunt, pro **ш** et **и**: **простиралами** in correctam Prov. 7, 16. pro **простиралы**, v. 21. **тенетами** etiam in Ostrogiensi; **оужами** pro

оужѣ

оужи, соніами pro сонїи. Desinentia in ѣ admit-
tunt quandoque ми : знаменьми, играньми, без-
законьми, pro знаменїи etc. Adde e libris Serbi-
cis пред вратми pro враты, врѣменми pro врѣ-
менѣ.

§. 12.

Declinatio Femininorum.

	I.	II.		III.	IV.
Nom.	вода	вола	ладїа	церковь	кость
Acc.	водѣ	волю	ладїю	церковь	кость
Gen.	воды	вола	ладїа	церкве	кости
Dat.	водѣ	воли	ладїи	церкви	кости
Soc.	водою	волею	ладїею	церквїю	костїю
Voc.	водо	воле	ладїе	церкви	кости

Pluralis.

N. A.	воды	вола	ладїа	церкве	кости
Gen.	вод	воль	ладїй	церквїй	костїй
Dat.	водам	волам	ладїам	церквам	костем
Loc.	водах	волах	ладїах	церквах	костех
Soc.	водами	волами	ладїами	церквами	костми.

Ad primam spectant non solum Feminina in
a post consonas solidas, sed etiam Masculina in a,
ut воевода, юнота, слѣга.

Ad 2dam Feminina et Masculina in а; hinc et desinentia in жа, жа, ша, ца, ча, ца, ut нѣжа, ѡдежа, надежа (надежа), госпожа (госпожа), кожа, мрежа, стража, дѣша, чаша, овца, мышца, птица, юница, вдовица, лѣча, алча fames, притча, пища; et Masculina велможа, юноша, предтеча, in quibus omnibus а vices liquidae а agit. Ista in Accusativo admittunt ѡ pro ю: мрежѡ, дѣшѡ, pro мрежю, дѣшю. Huc etiam pertinent Fem. formae ѡни (ѡна); horum Vocativus similis est Nominativo: рабѡни, кнагѡни, Plur. Nom. рабѡна. Collectivum братѡа. (fratres) flectitur ut ладѡа: Acc. братѡю, Gen. братѡа, Dat. братѡи.

Smotriski Masculinis сѣдѡа, юноша in Gen. sing. et Nom. plur. inflexionem russicam и attribuit, Mraszowik plane Femininis omnibus. At ego antiquiorum codicum auctoritatem respiciens non potui in Gen. sing. et Nom. plur. и, utpote terminationem russicam, antiquiori slavicae а praeferre. In libris serbicis е seu ѣ pro а locum habet: нѣже, надеже, лѣче, землѣ, такѣ, вѣрѣ. Inde ѡ банѣ in editione Ostrogiensi, in qua flexiones antiquae frequentius obviae sunt, legitur Sir. 34, 23. (olim certe ѡ бана), nunc in correctis ѡ бани pro Russorum consuetudine.

Ad 3tiam spectant desinentia in овѣ seu ви, ut кровѣ seu крови, церковѣ seu церкви. Feminina formae ѡ, ut любѡ, пѣтрѡ, свекрѡ casus obliquos petunt а любѡвѣ, пѣтрѡвѣ, свекрѡвѣ. неплоды, Acc. неплодовѣ, Gen. неплодѡвѣ etc. пѣтрѡ, пѣтрѡвѣ ser-

vat o (saltem in editionibus russicis) etiam in aliis casibus: матрѣ, матрови, матровію. Augmentum ерь postulant мати et дщи.

Nom.	мати	дщи
Acc.	матерь	дщерь
Gen.	матере	дщере
D. L.	матери	дщери
Soc.	матерію	дщерію.

Soc. olim et матерію. In plurali матере et матери, Gen. матерій, Dat. матерем, Loc. матерех, Soc. матерми. Pro plur. дщере et дщери etiam дщера, Dat. дщерам conformiter 2dae.

Ad 4tam pertinent Feminina in consonas liquidas desinentia (exceptis quae sunt tertiae in овь), вѣтьвь, скорьвь, дань, сѣнь, мысль, падь, сѣть, клѣть, леть, горесть, радость, рѣч, желч, нош etc. Pluralia штрѣви, изгребн, тѣли, гдѣли, дѣри, дѣти, перси. кровь 3tiae, in plur. крови.

Notae in quosdam casus.

Gen. и in 2da declinatione, ut земли, тли, стези, дщи, pro земле, тла, стеза, дша seu дша, sicuti Dat. ѣ: волѣ, ржѣ, птицѣ pro боли, ржи, птици, est recentior russica inflexio, nunc in editionibus a Russis adornatis passim obvia. Pro Gen. надежда, et Acc. надеждѣ in libris antiquis надежда, надеждю reperias.

Soc.

Soc. *ю* et *ю* Russi contrahunt in *ю*: *смертью*, *купелью*, *дщерью*. Pro *ю* post *жд* etiam *ою* occurrit: *надеждою* uti in *1ма*, melius utique *надеждою* conformiter secundae.

Voc. *е* pro *и* in 4talibri recentiores et Grammatici quidam male exhibent: *двере*, *смерте*, *радосте*. Rectius *смерти*, *радости* (Psal. 31. 7.), *крѣпости* (Psal. 17, 1.). Voc. *о* pro *е* exeuntia in *жда* subinde habent: *надеждо*, rectius *надежде*. *юношо* pro *юноше* in libris glagoliticis occurrit. *вѣтво* (pro *вѣтви* a *вѣтвь*) male formatum est, cum forma *вѣтва* non sit usitata.

Plur. Nom. et Acc. *и* pro *а* in 2da, ut *земли* pro *земла*, *стежи* pro *стежа*, a Russis serius inveci sunt. Nam Psal. 22, 3. *прѣ на стежи правды* super semitas justitiae, Ostrogiensis legit *на стежа правы* (*правы* utique vitiose pro *правды*). Sic et pro Nom. masc. *сѣдѣи*, Psal. 140, 6. Ostrog. habet formam antiquam *сѣдѣа*, et Psalt. Venetum, utpote e cod. serbico editum, *сѣдѣе*.

Gen. *безан* a *безана*, *земль* a *земла*, *молитв* a *молитва*, *жертв*, *паств*, a *жертва*, *паства*, *татв* et *татвѣ* in codd. serbicus pro *татѣ* a *татѣа*. Sunt tamen, quae euphoniae causa inter duas consonas in fine vocalem *е* inserunt: *тем* a *тьма*, *сѣдѣк* a *сѣдѣа*, *обец* ab *обѣа*, *оустен* ab *оустѣа*, *зорей* a *зора*: *даже до зорей* olim Act. 20, 11. Gen.

СМОКВІЙ seu СМОКВЕЙ non est proprie a СМОКВА, sed a forma СМОКВЫ seu СМОКОВЬ.

§. 13.

Declinatio Adjectivorum indefinitorum.

Adjectiva indefinita, aliis apocopata dicta, cum terminatione a Substantivis non differant, habitatione generis etiam Substantivorum paradigmata sequuntur. Igitur masc. БЛАГ inflectitur ut РАБ, fem. БЛАГА ut ВОДА, neutr. БЛАГО ut СЛОВО. Sic Possessiva ПАВЛОВ, ПАВЛОВА, ПАВЛОВО, ЦАРЕВ, ЦАРЕБА ЦАРЕВО, СМІИН, СМІИНА, СМІИННО. ГОСПОДЕНЬ autem et alia, quae consona liquida finiuntur, 2dae Masculinorum, ГОСПОДНА 2dae Femininorum, ГОСПОДНЕ denique 2dae Neutorum se conformant. Exceptis tamen quibusdam casibus. Nam Sociativus singularis, Dativus, Localis et Sociativus pluralis vix non semper Adjectivorum definitorum inflexionem adsciscunt. Mixtam proinde sistunt Grammatici Declinationem. СВЯТ enim, СВЯТА, СВЯТЪ, СВЯТѢ, СВЯТЕ, in Plurali СВЯТИ, Acc. СВЯТЫ, Gen. СВЯТ sunt inflexiones Substantivis communes, Soc. vero singularis СВЯТЫМ, Dat. in plurali СВЯТЫМ, Loc. СВЯТЫХ, Soc. СВЯТЫМИ Adjectivis definitis conformes. Demus jam hic paradigmata quaedam in Grammaticis quidem obvia, sed correctiora.

Mas-

Masculinorum Singularis.

Nom.	ПАВЛОВ	2. ПАВЛЪ	НИЦЪ
Gen.	ПАВЛОВА	ПАВЛА	НИЦА
Dat.	ПАВЛОВЪ	ПАВЛЮ	НИЦЪ
Loc.	ПАВЛОВѢ	ПАВЛИ	НИЦИ
Soc.	ПАВЛОВОМ	ПАВЛЕМ	НИЦЕМ.

Sic et варнавин, варнавина, варнавинъ etc.
 СЛОВЕНСК, СЛОВЕНСКА etc. Neutra ПАВЛОВО, ПАВЛЕ, НИЦЕ,
 in obliquis casibus non differunt a Masculinis: Gen.
 ПАВЛОВА, Dat. ПАВЛОВЪ etc.

Pluralis.

Nom.	ПАВЛОВИ	2. ПАВЛИ	НИЦИ
Acc.	ПАВЛОВЫ	ПАВЛА	НИЦА
Gen.	ПАВЛОВ	ПАВЛЪ	НИЦ
Dat.	ПАВЛОВЪМ	ПАВЛЕМ	НИЦЕМ
Loc.	ПАВЛОВѢХ	ПАВЛѢХ	НИЦЕХ
Soc.	ПАВЛОВЫ	ПАВЛИ	НИЦИ.

Neutra Nom. et Acc. ПАВЛОВА etc.; in reliquis casibus, uti Masculina.

Femininorum Singularis.

Nom.	ПАВЛОВА	2. ПАВЛА	НИЦА
Acc.	ПАВЛОВЪ	ПАВЛЮ	НИЦЪ
Gen.	ПАВЛОВЫ	ПАВЛА	НИЦА
Dat.	ПАВЛОВѢ	ПАВЛИ	НИЦИ
Soc.	ПАВЛОВОЮ	ПАВЛЕЮ	НИЦЕЮ.

Pluralis.

Nom. павловы	2. павла	нища
Gen. павлов	павль	нищ
Dat. павловам	павлам	нищам
Loc. павловах	павлах	нищах
Soc. павловами	павлами	нищами.

Gen. павловых, Dat. павловым, Loc. павловых, Soc. павловыми, et 2. Gen. павлих, Dat. павлим, Loc. павлих, Soc. павлими apud Meletium et alios, utpote inflexiones magis usitatae, sunt proprie casus definiti Adjectivi: павловый, павлій.

Exempla numeri singularis.

Nom. masc. дом давидов, сын царев, муж безъмен, язык лстин, меч остр, град тверд, мал квас, плод зъл, дар благ, грозда зелен, плач горек, страх лют. 2. бог їакшваль, день господень. Sic Acc. дх прав, дождь болен, камень горащ, град шпѣстѣвш, меч градщ.

Neutr. слово лѣкаво, отроча младо, сердце глѣбоко, подобіе змїино, время люто, ramo наго. 2. слово господне, око негмыще, масо юнче.

Fem. честь царева, глава змїева(змїина). 2. слава господна, высота члвѣча, рѣка грѣшница, гора сїѡна.

Acc. Fem. главѣ змїевѣ, ризѣ новѣ, оудоль плачевнѣ. 2. славѣ господню, дѣшѣ праведничю, мздѣ пророчю (пророчѣ), горѣ сїѡню.

Gen.

Gen. masc. прѣда чиста electri puri, мѹжа пре-
мѹдра, крѹва дивна, ѿ слѹха зла, из конца сѣвер-
ска, меча остра, телца юна, пѣвница сладка;
мѹжеска, женска полѹ. 2. домѹ господна, ѿ раа
божіа. Neutr. ѿ словесе матежна, сердца сѣкрѹ-
шена и смирена, 2. лица божіа.

Fem. ѿ горы малы, трѹбы рожаны, из
рѹкы адовы, ѿ воды многы, ѿ рѹкы стражевы. 2.
ѿ сѣти ловча, дщере сіѡна, ѿ дѣтели дїавола.

Dat. masc. сынѹ кѹдиороднѹ, мѹжѹ праведнѹ,
къ домѹ царевѹ, плоть возрнновенѹ, по пѹти непо-
рочнѹ, князю тѹрскѹ, живѹ быти емѹ. 2. богѹ іа-
кѹвлю, домѹ господнѹ. Neutr. лицѹ божію. Fe-
min. Dat. similis est Locali.

Loc. masc. въ гласѣ трѹбенѣ, въ пѹти непороч-
нѣ, въ столпѣ шелахнѣ, въ гробѣ новѣ изсѣченѣ,
на всем холмѹ высоцѣ, въ шбразѣ мѹжыцѣ, на
гладцѣ камыцѣ, въ народѣ мнозѣ, на одрѣ по-
стланѣ, ѡ князи тѹрстѣ, на жирѹ клазѣ. 2. въ домѹ
господни, въ храмѣ божіи, ѡ ктерѣ ісѣ оумрши.
Neutr. на мѣстѣ злачнѣ, на поли добрѣ (плоднѣ),
въ сердци морстѣ, въ сребрѣ достоинѣ, 2. на лонѣ
авраамли.

Fem. на пажити тѹчнѣ, въ церкви велицѣ, ризѣ
ветскѣ, на горѣ высоцѣ, на земли пѹстѣ и непро-
ходнѣ и безводнѣ, на водѣ мнозѣ, въ дѣравѣ
древанѣ. 2. въ силѣ господни.

Soc.

Pluralis.

Nom.	ПАВЛОВЫ	2. ПАВЛА	НИЩА
Gen.	ПАВЛОВ	ПАВЛЬ	НИЩ
Dat.	ПАВЛОВАМ	ПАВЛАМ	НИЩАМ
Loc.	ПАВЛОВАХ	ПАВЛАХ	НИЩАХ
Soc.	ПАВЛОВАМИ	ПАВЛАМИ	НИЩАМИ.

Gen. павловых, Dat. павловым, Loc. павловых, Soc. павловыми, et 2. Gen. павлих, Dat. павлим, Loc. павлих, Soc. павлими apud Meletium et alios, utpote inflexiones magis usitatae, sunt proprie casus definiti Adjectivi: павловый, павлій.

Exempla numeri singularis.

Nom. masc. дом давидов, сын царев, мѣж безѣмен, тѣмъ лѣтив, меч остр, град тверд, мал квас, плод зѣл, дар благ, грозда зелен, плач горек, страх лют. 2. бог ѿакшваль, день господень. Sic Acc. дѣх прав, дождь волен, камень горащ, град шпѣстѣвш, меч градѣщ.

Neutr. слово лѣкаво, отроча младо, сердце глѣбоко, подобіе змѣино, время люто, ramo наго. 2. слово господне, око немоще, масо юнче.

Fem. честь цѣрева, глава змѣева(змѣйна). 2. слава господна, высота члѣвѣча, рѣка грѣшница, гора сѣйна.

Acc. Fem. главѣ змѣевѣ, ризѣ новѣ, оудоль плачевнѣ. 2. славѣ господню, дѣшѣ праведничю, мздѣ пророчю (пророчѣ), горѣ сѣйню.

Gen.

Gen. masc. прѣда чиста electri puri, мѣжа прѣмѣдра, крова дивна, ѿ слѣха зла, из конца сѣверска, меча остра, телѣа юна, пѣвнивица сладка; мѣжеска, женска полѣ. 2. домѣ господна, ѿ раа божіа. Neutr. ѿ словесе матежна, сердца сѣкрѣшена и смирена, 2. лицѣа божіа.

Fem. ѿ горѣ малы, трѣбѣ рожаны, из рѣкѣ адовѣ, ѿ водѣ многѣ, ѿ рѣкѣ стражевы. 2. ѿ сѣти ловча, дщере сїѡна, ѿ дѣтели дїавола.

Dat. masc. сынѣ кдинороднѣ, мѣжѣ праведнѣ, ꙗ домѣ царевѣ, плоть возриновенѣ, по пѣти непорочнѣ, князю тѣрскѣ, живѣ быти емѣ. 2. богѣ ѿакшвлю, домѣ господню. Neutr. лицѣа божію. Femin. Dat. similis est Locali.

Loc. masc. ꙗ гласѣ трѣбенѣ, ꙗ пѣти непорочнѣ, ꙗ столпѣ шелачнѣ, ꙗ гробѣ новѣ изсѣченѣ, на всем холмѣ высоцѣ, ꙗ шбразѣ мѣжѣцѣ, на гладцѣ камыцѣ, ꙗ народѣ мнозѣ, на одрѣ постланѣ, ꙗ князи тѣрстѣ, на жирѣ блазѣ. 2. ꙗ домѣ господни, ꙗ храмѣ божіи, ꙗ ктерѣ ісѣ оумрши. Neutr. на мѣстѣ злачнѣ, на поли добрѣ (плоднѣ), ꙗ сердци морстѣ, ꙗ сребрѣ достоинѣ, 2. на лонѣа абраамли.

Fem. на пажити тѣчинѣ, ꙗ церкви велицѣ, ризѣ ветскѣ, на горѣ высоцѣ, на земли пѣстѣ и непроходнѣ и безводнѣ, на водѣ мнозѣ, ꙗ дѣбравѣа драванѣ. 2. ꙗ силѣа господни.

Soc.

Soc. masc. дѣхом владычном, смыслом чистом, сѣскотом избранном, сменем шѣдском, многым тѣзком. 2. дождем потопляющем. Neutr. пришествіем тѣтовом, надѣтніем многым. 2. божіем словом, именем господнем (Serb. cod. господнѣм). Soc. Fem. non differt a Soc. definito: славою отчею.

Vocativus possessivorum similis est Nominativo: предтече спасов, коже іакшвлъ, сыне непригнзнинъ, давидовъ, діаволь, члѣвѣч. Alia amant e: свате, блаже, праведне, бже, нище; cum Substantivis constructa definitorum terminationem assumunt: отче сватый, коже благый. Occurrit tamen роде невѣрен pro невѣрный.

Exempla numeri pluralis.

Nom. masc. князи іѣдови, сынове ефреми, строци давидови, людіе мнози etc. Neutr. Nom. et Acc. стада белькѣдска, оуста шверста, ребра сѣверова. 2. дѣла господна, маса юнча.

Femin. Nom. et Acc. дщере царевы, очи белы, скорби многы и слы, птица пернаты. 2. кожа овна, пастыи овча.

Acc. masc. воа многы, люди храбры, свѣри сль, мѣжа силны. 2. сыны овна.

Gen masc. плѣдъ свѣа (про плѣдѣвъ свѣыхъ), бѣгъ сѣіанъ (сѣіаныхъ), ш остроу въ мнѣгъ, мѣжъ нѣмѣзѣмъ

чен, камень огнен, до предѣла мѣринск, плѣнник
жидовск. 2. ѿ вѣс вѣльбѣждѣ, ѿ рог кѣдино-
рождѣ, ѿ дѣнь мнѡжайш, ѿ матерень сосѣц, средѣ
грѣдѣ ѡпѣстѣвш. Neutr. оуст лвов, ѿ мнѡг лѣт,
словес ложен (рго ложных), лицу грѣшнич, сто-
ла мѣдан, сребран, ложен саррин. Femin. крѣп
пшеничен, ѿ доск кѣпарисен, плѣв смѣшен (рго
смѣшенных). 2. стран погыбш (погыбших).

Dat. masc. птенцемъ врановом (рго врановым),
намъ живомъ быти, намъ сѣтомъ и непорочномъ, дѣа-
конѡмъ чистомъ, симже такѡ свѣршенѡмъ, первенцемъ
написанѡмъ. 2. дѣхомъ льстчемъ. Neutr. тѣмъ нѣ-
дрѡмъ Job. 31, 34. *κόλπῳ κενῷ*, *πῦρ* тѣмъ нѣ-
дрѡмъ. Femin. многамъ дѣшамъ крѣстіанскѡмъ, оузамъ
моимъ тѣлѡмъ, старницамъ порабоцѣнамъ, црѣквамъ
галатійскѡмъ. 2. оустнамъ исповѣдающѡмъ (-амъ), et
свѣздамъ сѣмющѡмъ (in Mss.). Adde дѣверѡмъ затворѣ-
номъ, rectius затворѣнамъ.

Loc. masc. вѣ людѣхъ тѣжцѣхъ, по многѣхъ
днѣхъ, вѣ скѣдѣлнѣхъ свѣдѣтѣхъ. Neutr. вѣ дѣлѣхъ
добрѣхъ. Femin. вѣ стрѣстѣхъ многѡхъ, на крижалѣхъ
каменахъ, вѣ рѣкотворѣнахъ црѣквахъ, ризѡхъ позлаще-
нахъ вѣлахъ, на колѣсницахъ мѣцахъ, средѡхъ морскахъ.
2. вѣ козїахъ кожахъ, въ вѣстѣщахъ ризѡхъ (Mss.
Serbici).

Soc. masc. оузы желѣзны, многы ногты,
сѣлюдми многы, прѣдѣ многы свѣдѣтели, кѣзѣкы

человѣчскы и ангелскы, цари и сыныи израилевы. 2. власы велблѣжди, с'людми божіи (рго божіими. Neutr. оусты давідовы, дѣлы добры, бл҃гы; лѣты вѣчны, расны златы (рго златыми), пѣты мѣданы, оужи новы. Dual. великома крилома. Femin. многими с'зами, ризами многоцѣннами, нитьми златами. 2. кожами овнами.

Casus rarius obviōs, nimirum Dativum, Localem, et Sociativum pluralem, non nisi e codicibus antiquis colligere licuit. In editionibus enim fere omni in loco Adjectivorum definitorum terminationes substitutae fuere, ita ut mirer Hebr. 11, 37. козїах etiam in postrema editione adhuc retentum fuisse pro козїих, cum in paradigmate кожїй apud Meletium et alios formae indefinitae casus non designentur alii, quam Masculinorum et Neutrorum Gen. кожїа, Dat. кожїю, et Loc. (etiam Femininorum) кожїи. Admittunt enim non raro possessiva in їй, ut кравїй, пегїй, овчїй hos tres casus in singulari ad normam indefinitorum. Sic etiam велїй, Gen. велїа, Dat. велїю, Loc. велїи pro masc. велїем et fem. велїей. In reliquis casibus a definitorum declinatione non deflectunt. Frequentior adhuc usus est possessivorum in ъ, et gentilium in ск, quae in Nominativo formam indefinitam amant, utи павль, сыновень, русскїйск, quorum saltem Genitivos plur. indefinitos notavit

Me-

Meletius: пѣвъ, сынѡвъ (сынѡвень), руссѣйск; in paradiгmate vero павлов, варнавин non nisi definitos павловых, варнавинных. In Participiis (Gerundivis) notavit Gen. бѣюща, бивша, Dat. бѣющѣ, бившѣ, et Acc. fem. бѣюще, бивше, Accusativos plurales бѣуща, бивша, in participio passivo Gen. бѣена, Dat. бѣенѣ, Acc. fem. бѣенѣ, et Acc. plurales бѣены, п. бѣена. Addi possunt Nom. (et Acc.) огонь палача, юг вѣюща, градъ ѡпѣстѣвш, гласъ сѣшѣдш, fem. -щи, п. -ще. отец, отча, отче, Gen. отча, Dat. отчѣ, Loc. отчи, Acc. fem. отчѣ, Gen. plur. отеч, uti et alia Adjectiva indefinita secundum paradigma нищ inflectuntur, Vocativo possessivorum excepto, qui ē respuit: сыне отец, оучениче спасов, сыне члѣвѣчь Ezech. 2. 3. 4. etc.

Miror itaque Meletium, cum recte Vocativum павлов notaverit, tamen варнавине, варнавле, павле, сынѡвне, руссѣйсте paradiгmatibus inseruisse. Magis miror correctores Bibliorum Levit. 19, 32. лице старчо scripsisse, cum Ostrogiensis recte старче habeat. In libellis preces continentibus post ч vulgare о pro е non semel offendas: богородичо, про богородиче, разбойничо, покааніе про разбойниче.

Pronominum 1. et 2. personae Declinatio.

§. 14. Pronomina personalia 1mae et 2dae personae, et reciprocum са, се, omnium personarum, prorsus anomala sunt. Абаз, ego, nulli formantur casus, sed a Nominativo inusitato,

си-

cujus radicalis litera erat **м**, a qua reliqui casus, quidam affigendo vocales, alii interponendo augmentum **ен**, deducuntur. A pronomine **ты**, tu, et reciproco **са**, quae tamen pro **ен** augmentum **еб** assumunt, eodem modo casus formantur. In Plurali 1mae personae **м** et **н** in Nom. **мы**, et Acc. **ны** alternant, ita tamen ut non a Nominativo **мы**, sed ab Accusativo **ны** casus obliqui deducantur. Pluralem 2dae personae constituit radix **в**, a **ты** omnino distincta. Reciprocum **са**, cum ad omnes tres personas utriusque numeri referatur, caret Nominativo proprio, ejusque inflexio in plurali prorsus eadem est, quae in singulari. Declinantur vero **аз**, **ты**, **са** hoc modo:

Sing. Nom.	(аз)	ты	—
Acc.	ма	та	са
Gen.	мене	тебе	себе
Dat.	мнѣ, ми	тебѣ, ти	себѣ, си
Loc.	мнѣ	тебѣ	себѣ
Soc.	мною	тобою	собою.
Plur. Nom.	мы	вы	—
Acc.	ны	вы	—
Gen.	нас	вас	—
Dat.	нам	вам	—
Loc.	нас	вас	—
Soc.	нами	вами	—

Dual.

Dual. N. A. m. **ВА**f. **ВѢ**G. L. **НАЮ****БАЮ**D. S. **НАМА****БАМА.**

Male Meletius Nom. **ВА**, **ВѢ**, personae 2dae tribuit, cum tamen ipse **ЕВА**, **ЕУДЕВА** personam primam esse recte statuerit. Vide P. I. §. 90. Nominativi **НА**, **НѢ**, qui personae primae tribui solent, prorsus conficti sunt, nec eos ullibi reperire licet, praeterquam apud Grammaticos, qui a Genitivo **НАЮ** eos formandos censuerunt. Jam in Mss. confundi solent genera dualis, ita, ut fem. **ВѢ** frequenter pro **ВА** legatur. Act. 15, 32. **ВѢ ВАМ БЛАГОВѢСТВУЕМЪ**, nos vobis evangelizamus, legit Apostolus a Damiano monacho An. 1324 scriptus, editi vero in plurali **МЫ ВАМ БЛАГОВѢСТВУЕМЪ**. Luc. 25, 41. legunt Codices Mss. et Liturgia Veneta An. 1519. **И ВѢ — ВСПРИИМАЕМЪ**, et nos — recipimus, Ostrogensis vero et correctae substituunt **МЫ** (pro **ВѢ**) et **ВСПРИИМАЕВА** masculinum pro feminino.

§. 15. Etiam hic, uti in Substantivis masculinis animatorum, Genitivi **МЕНЕ**, **ТЕБЕ**, **СЕБЕ**, et **НАС**, **ВАС** supplere solent Accusativum. Designat enim in lingua slavica et Genitivus objectum rei. Utuntur autem Slavi Genitivis horum pronominum ad exprimendum Accusativum emphaticum. Sic et Dativus emphaticus **МНѢ**, **ТЕБѢ**, **СЕБѢ**, initio Constructionis et cum praepositionibus locum habet.

Localis in singulari Dativo emphatico similis est, uti in declinatione Substantivorum; in plurali vero non differt a Genitivo, uti in Adjectivis;

vis: Gen. ѿ нас, Loc. ѡ нас. In Reciproco autem са, etiamsi ad pronomina pluralia referatur, hi casus distinguuntur. Dicendum enim мы ѿ себе, вы ѿ себе in Genitivo, et мы ѡ себе, вы ѡ себе in Locali.

Sociativi singularis terminatio - ою, Nom. et Acc. plur. - ѡ, Dat. - ам, Soc. - ами casibus Femininorum primae Declinationis respondent.

Accusativi ны, вы etiam pro Dativis нам, вам usurpari solent: дай ны, повѣжда те ны. Ostrog. Jos. 9, 25. такоже вы есть годѣ, correcta nunc такоже угодно есть вам.

с in нас, вас terminationi х in Pronominibus 3tiae personae et in Adjectivis respondet. Censeri igitur possunt нас, вас orta ex нах, вах, cum х in с transformari soleat.

С а р у т II.

Pronominum tertiae personae et Adjectivorum definitivorum et Numeralium Declinatio.

§. 16. Multum differre flexiones Pronominum tertiae personae a Substantivorum Declinatione cuilibet intuenti Schema generale Pronominum sat clare patet. Genitivi character est оо, seu ео, Dativi оу, seu еу, Localis оу, seu еу. Praemisimus autem Pronominum Declinationes flexio-
ni-

nibus Adjectivorum definitorum, quod haec terminationem suam Pronomini ѿ (и) debeant. Istud enim in fine illorum appositum articulum definitum aliarum linguarum supplet. Coaluit nimirum БЛАГЫЙ ех БЛАГЪ et ии, БЛАГАГО (olim БЛАГААГО) ех БЛАГА ЕГО, БЛАГОМЪ (olim БЛАГЪМЪ) ех БЛАГЪ ЕМЪ, Plur. БЛАГЫА ех БЛАГЫ А, БЛАГЫХЪ. (olim БЛАГЫИХЪ) ех БЛАГЪ ИХЪ etc.

Pronominum tertiae personae Declinatio
I. et II.

Sing.	Nom.	Acc.	Gen.	Dat.	Loc.	Soc.
M. 1	т, той	т, той	того	томъ	том	тѣм
2	сь, сій	сь, сій	сего	семъ	сем	сим
N. 1	то, тоє	то, тоє	того	томъ	том	тѣм
2	се, сіє	се, сіє	сего	семъ	сем	сим
F. 1	та, таа	тѣ, тѣю	тоа	той	той	тою
2	си, сіа	сію	сеа	сей	сей	сею
Plur.						
M. 1	ти, тїи	ты, тыа	тѣхъ	тѣм	тѣхъ	тѣмч
2	си, сїи	сіа	сїхъ	сїм	сїхъ	сїмч
N. 1	та, таа	та, таа	—	—	—	—
2	си, сіа	си, сіа	—	—	—	—
F. 1	ты, тыа	ты, тыа	—	—	—	—
2	сіа	сіа	—	—	—	—

Declinatio Adjectivorum definitae terminationis
I. et II.

Sing.	Nom.	Acc.	Gen.	Dat.	Loc.	Soc.
M. 1	-ый	-ый	-аго	-ому	-ом	-ым
2 a	-ій	-ій	-аго	-ему	-ем	-им
b	-іи	-іи	-іаго	-іему	-іем	-іим
N. 1	-ое	-ое	—	—	—	—
2 a	-ее	-ее	—	—	—	—
b	-іе	-іе	—	—	—	—
F. 1	-аа	-юю	-аа	-ой	-ой	-ою
2 a	-аа	-юю	-аа	-ѣй	-ѣй	-ѣю
b	-іа	-ію	-іа	-іей	-іей	-іею
Plur.						
M. 1	-іи	-аа	-их	-ым	-их	-ыми
2 a	-іи	-аа	-их	-им	-их	-ими
b	-іи	-іа	-іих	-іим	-іих	-іими
N. 1	-аа	-аа	—	—	—	—
2 a	-аа	-аа	—	—	—	—
b	-іа	-іа	—	—	—	—
F. 1	-аа	-аа	—	—	—	—
2 a	-аа	-аа	—	—	—	—
b	-іа	-іа	—	—	—	—

§. 17.

Declinationis Pronominum primae
exemplum он.

	M.	N.	F.
S. Nom.	он	оно	она
Acc.	он	оно	онѣ
Gen.	оного	оного	оноа
Dat.	ономѣ	ономѣ	оной
Loc.	оном	оном	оной
Soc.	онѣм	онѣм	оною.
Pl. Nom.	они	она	оны
Acc.	оны	она	оны
G. L.	онѣх	онѣх	онѣх
Dat.	онѣм	онѣм	онѣм
Soc.	онѣми	онѣми	онѣми.

Dual. Nom. Acc. m. она, f. онѣ. Gen. Loc. онѣ,
Dat. Soc. онѣма.

Huic paradigmati se conformant non solum Pronomina alia, ѡ ов, сам, ин, sed etiam Numeralia, quae in consonas solidas desinunt, uti кдин, кдиноа, Soc. кдинѣм; всак, всакоа, Soc. всацѣм, Soc. plur. всацѣми.

Masculinum кто (rejecto determinativo то) inflectitur: коа, комѣ, ком, at Soc. кым Adjectivorum more, non кѣм. Sic et кѣждо (кождо) кождоа, комѣждо.

тойжде, тапжде, тоежде uti той in Tabula Pronominum declinabis: тогожде, томѣжде etc.

Neutrum чего, чегого, чемомъ, чемом, cujus Soc. non est in usu. Hujus Gen. чегого contrahi solet in чемо: чемо ради propter quod.

Nom. он, она, оно definitae terminationis capax est: онѣй, онаа, онсе. In plurali: онѣи, онѣа, онаа.

Gen. ого (f. оа) proprie Pronominibus convenit: иного, самого, licet ipse Meletius praeter тогѡ, когѡ, чегогѡ, reliquis агѡ, (f. ѡа) tribuat: онагѡ, онѣа, самагѡ, самѣа etc.

In libris slaviciсѡ вѣакого, вѣакоа et вѣакаго, вѣаѣа obvia sunt, sed вѣакого est а вѣак, вѣакаго vero а вѣакѣй, quod more Adjectivorum definitivorum inflectitur. Recentiores editores inflexionem агѡ antiquae ого etiam in aliis male praefecerunt.

Grammaticos nimis subtiliter distinguere Genitivos когѡ, оногѡ etc. а кого, оного, quando Genitivo Accusativus animatorum suppletur, alibi jam monuimus.

Dat. et Loc. fem. praeter ой etiam ѣй (excep̄to tamen той) Pronominibus tribuit Meletius: самѡй et самѣй, онѡй et онѣй. Rectene? Confer tamen Adjectivorum definitivorum ой et ѣй.

Soc. ѣм: инѣм. Sic пѣм, колиѣм.

Gen. et Loc. plur. ѣх, Dat. ѣм, Soc. ѣми: инѣх, инѣм, инѣми, аб ин. Melius utique quam инѡх, инѡм, инѡми а librariis et editoribus rursus inducta. Male itaque apud Meletium Dat. plur. тѡм pro тѣм, Dual. тѡма, distinguendo Dativum а Soc. тѣма; recte vero apud eundem Dat. самѣм, овѣм, онѣм, Soc. dual. самѣма, овѣма, онѣма, plur. самѣми etc.

Idem de Numeralibus valet. Gen. et Loc. кѡдинѣх, клиѣх, толиѣх, мнѡзѣх, Dat. кѡдинѣм, Soc. кѡдинѣми, мнѡзѣми, клиѣми.

§. 18.

Declinationis Pronominum secundae
exemplum и, Gen. кго.

S. Nom.	(он)	(оно)	(она)
Acc.	и	к	ю
Gen.	кго	—	кга
Dat.	кмѸ	—	кѸ
Loc.	км	—	кѸ
Soc.	им	—	кю.
Pl. Nom.	(они)	(она)	(оны)
Acc.	га	—	—
G.L.	иѸ	—	—
Dat.	им	—	—
Soc.	ими	—	—

Dual. N. A. (м. она, f. онѣ), G. L. кю, D. S. има.

Duales apud Meletium masc. а, fem. ѣ, neutr. а ficti sunt. Nominativi enim hujus Pronominis inusitati supplentur pronomine demonstrativo он, si emphasis id exigat. Accusativum vero dualis supplet pluralis га omnium generum.

Male apud Maximow et alios penes га in Accusativo иѸ appositum fuit, quod illi a Genitivo иѸ sine omni fundamento accentu distinguendum censuere.

Relativum иже eodem modo inflectitur:

S. Nom.	иже	f. гаже	п. кже
Acc.	иже	юже	кже
Gen.	кгоже	кгаже	кгоже

Pl. Nom.	иже	ѣже	ѣже
Acc.	ѣже	ѣже	ѣже
Gen.	ихже	ихже	ихже.

Accusativo ѣ (et иже) animatorum correctores Bibliorum et editores aliorum librorum liturgicorum innumeris in locis Gen. его (et егоже) substituerunt.

Si praecedat praepositio ante им, их, ими, prostheticum и praefigitur: с'ним cum eo, с'ними cum eis, к'ним ad eos, ѿ них ab eis, с'нимже cum quo, с'нимиже cum quibus. на нь, за нь contracta sunt ex на ни, за ни pro на и, за и; во ньже ex во ниже pro во иже; на на pro на ѿ, на ню pro на ю. Sic et из него pro из его, ѿ неа, к' немѡ, к' ней, ѡ нем, за не pro за е. Librarii Serbici scribunt из нѣго, ѿ нѣм, к' нѣмѡ, ѡ нѣм.

Demonstrativum съ, cujus femininum си et neutrum singulare се, plurale си in antiquis libris sat obvia sunt, definitam terminationem amat: с'й seu с'ей, f. с'ѧ, n. с'ѣ. In Damiani Apostolo tamen legitur ась что pro а с'ей что, hic autem quid. Alibi etiam ꙗкось quia hic, въ мирь et въ мирось in mundum hunc. Inflexionem ejus dedimus in Tabula Pronominum.

Dativo plur. с'ѣм, ѣм in libris impressis imponi solet камоу, ut discernatur a Soc. singulari с'ѣм, ѣм.

Neutrum что rejecto что inflectitur in obliquis casibus ut его, Gen. чего, (pro quo tamen fere чѣм usurpatur), Dat. чѣмъ, Loc. чѣм, Soc. чим.

§. 19. Eodem modo Possessiva мой, твой, свой, наш, ваш inflectuntur:

S. Nom.	мой	наш	f. моя	наша
Acc.	мой	наш	мою	нашѣ
Gen.	моего	нашего	моеа	нашеа
Dat.	моемъ	нашемъ	моей	нашей
Loc.	моем	нашем	моей	нашей
Soc.	моим	нашим	моею	нашею.
Pl. Nom.	они	наши	моа	наша
Acc.	моа	—	—	—

Neutra моя seu мое, твое, свое; наша, ваше Gen. моего, нашего etc. ut Masculina, Plur. Nom. Acc. мои, наша.

Dual. Nom. m. моа, наша (seu наша), f. мои, наши, Gen. моею, нашею, Dat. моима, нашима.

Male apud Meletium Dualis fem. in ѣ: сѣѣ, моѣ, нашѣ. Nam pro ѣ primae secunda declinatio postulat и: нозѣ мои, рѣѣ твои, на обѣ рамаѣ свои, оуши наши. Sicut enim pro тѣма, онѣма in secunda dicitur сима, моима, нашима, sic etiam pro тѣ, онѣ dicendum est сѣи, мои, наши.

кый (кой), каа, кое non nisi paucis differt:

Acc.	кый	f. кѹю	п. кое
Gen.	кого	коѡ	
Dat.	коѡѹ	коѡѣ	
Loc.	коѡ	коѡѣ	
Soc.	кѡимъ, коимъ	коѡю	
Pl. Nom.	кѡи	f. кѡѡ	п. каа
Acc.	кѡѡ	кѡѡ	каа
G. L.	кѡихъ, коихъ	—	—
Dat.	кѡимъ, коимъ	—	—
Soc.	кѡими, коими	—	—

Sic кыйждо, коегождо, коѡѡждо etc. et нѣ-
кый, нѣкого etc. Pl. Nom. нѣѡи.

Pronominale чѡй, чѡѡ, чѡѡ inflectitur ut мой:

Acc.	чѡй	f. чѡю	п. чѡѡ
Gen.	чѡѡ	чѡѡ	
Dat.	чѡѡѹ	чѡѡѣ	
Loc.	чѡѡ	чѡѡѣ	
Pl. Nom.	чѡи	чѡѡ	чѡѡ
Acc.	чѡѡ	—	—
Gen.	чѡихъ etc.		

ктеръ, ктера, ктеро, declinatur ut indefinita

Adjectiva: Gen. ктера alicujus, Dat. ктерѹ, Loc.
masc. et fem. ктерѣ. Pl. Nom. ктери, ктерѡ,
ктера etc.

§. 20.

Adjectivorum definitorum Declinatio I.

(СВЯТЫЙ).

	M.	F.	N.
S. Nom.	СВЯТЫЙ	СВЯТАА	СВЯТОЕ
Acc.	СВЯТЫЙ	СВЯТЮ	СВЯТОЕ
Gen.	СВЯТАГО	СВЯТЫА	СВЯТАГО
Dat.	СВЯТОМЪ	СВЯТОЙ *)	СВЯТОМЪ
Loc.	СВЯТОМ *)	СВЯТОЙ	СВЯТОМ
Soc.	СВЯТЫМ	СВЯТОЮ	СВЯТЫМ
Pl. Nom.	СВЯТІИ	СВЯТЫА	СВЯТАА
Acc.	СВЯТЫА	СВЯТЫА	СВЯТАА
G. L.	СВЯТЫХ	—	—
Dat.	СВЯТЫМ	—	—
Soc.	СВЯТЫМИ	—	—

*) Dat. et Loc. fem. etiam СВЯТѢЙ, Loc. masc. СВЯТѢМ.

Huc pertinent Pronomina *который, другій, Numeralia ordinalia первый, второй et reliqua*, excepto *третій*; omnia denique Adjectiva in *ый, аа, ое* terminata. Hinc et *вселенная* orbis terrarum, respondens gr. particip. *ἡ οἰκουμενῇ*, declinatur ut fem. *СВЯТАА*.

Gen. in *ого*, qui in Ostrogiensi, raro tamen, occurrunt, ut 1 Macch. 4, 59. *пятаго, двадцатаго*, alibi *малого, святаго, великого*, sunt Russismi vulgares.

Dat. fem. in *ѣй* similis Locali, quem vide.

Loc.

Loc. **ѣм**, f. **ѣй** valde frequens ab indefinitorum flexione in **ѣ** ortus, addito in masc. et neutro **м**, fem. **й** finali: нарицаемѣм, истиннѣм, праведнѣм, fem. правѣй, славиѣй, малѣй, вторѣй, добрѣй. Exigitque haec inflexio Gutturalium **г**, **х**, **к**, uti et **ск**, mutationem: блазѣм, блазѣй а благый, ветсѣм, ветсей а ветхый, велицѣй а великий, небесѣм а небеский, морстѣй а морский, патсѣй а патский. (In libris glagoliticis etiam in Soc. fem. тежцею гзвою gravi ulcere, pro тажкою). In plurali autem in Loc. Dat. Soc. **ѣх**, **ѣм**, **ѣми** pro **ых**, **ым**, **ыми** non nisi improprie usurpari, monuit jam Meletius, cum illae flexiones Pronominibus propriae sint. Hinc таковѣми pro таковыми. Sunt itaque casus **мнозѣх**, **мнозѣм**, **мнозѣми** ab indefinita forma **мног**, quod ceu Numerales pronominum inflexionem sequitur: **многых** vero, **многым**, **многими** sunt а **многий**.

Nom. plur. in **и** mutationem transformabilium exigit: блазѣи, глѣси, земстѣи et земсѣи, абраамсѣи, а благый, глѣхый, земский, абраамский; дѣси пророчестѣи, in Serb. Codd. гласи пророчьсѣи.

Acc. in **ша** in hymnis et orationibus obvius, minus usitatos esse, ac pro iis Acc. in **ых** (**их**) usurpari monuit Meletius. Dicendum potius fuit, Russos ab aliquo tempore negligere Accusativos et pro his eos uti Genitivis.

Gen. Loc. in **и**х, pro **ых**, Dat. **ими** pro **ым**, Soc. **ими**, antiquissimi Codd. habent: празднѣи, празднѣим, празднѣими. Bohemi terminationes **ych**, **ym**, **ymi** ob productam vocalem **y** accentu signant, aut **y** in **ey** resolvunt. Respondentque casibus in **и**х, **им** singulares Genitivi in **аго**, Dativi in **ѣм**: великааго, великѣм, qui in antiquissimo изборник An. 1073 leguntur. Confer etiam in secunda terminationes **и**х, **им**, **ими**.

§. 21.

Adjectivorum definitorum Declinatio II.

(а. вышній).

S. Nom.	вышній	f. вышняя	п. вышнее
Acc.	вышній	вышнюю	вышнее
Gen.	вышнего	вышней *)	вышнего
Dat.	вышнему	вышней	вышнему
Loc.	вышнем	вышней	вышнем
Soc.	вышним	вышнею	вышним.
Pl. Nom.	вышних	вышних *)	вышних
Acc.	вышних *)	вышних *)	вышних
G. L.	вышних	—	—
Dat.	вышним	—	—
Soc.	вышними	—	—

*) Olim et вышняя (вышняя) in Gen. singulari; in Nom. et Acc. feminino et in Acc. masculino plurali: древняя, оутрѣная, послѣдняя, ближняя, прочая, корабля.

Hoc paradigma sequuntur omnia Adjectiva desinentia in ий, ая, ея, adeoque Comparativi et Superlativi in шій, (ѣйшій), Gerundiva in шій et щій. Post ш, ч, щ pro а scribi а ex Introductionis §. IX. constat: меньшаго, нища, нищаго etc. Sic et чуждаго а чуждѣй (чуждѣй), чуждемъ, чуждем et чужем, чуждим et чужим, Acc. fem. чуждѣ (чуждѣ), Plur. п. чуждаа etc. Pauca quae-

quaedam formant fem. in їа, neutr. in іє, quorum flexionem sub 2. b. in Tabula generali dedimus.

(b. БЕЛІЙ).

S. Nom.	БЕЛІЙ	f. БЕЛІА	п. БЕЛІЕ
Acc.	БЕЛІЙ	БЕЛІЮ	БЕЛІЕ
Gen.	БЕЛІАГО	БЕЛІА	БЕЛІАГО
Dat.	БЕЛІЕМЪ	БЕЛІЕЙ	БЕЛІЕМЪ
Loc.	БЕЛІЕМ	БЕЛІЕЙ	БЕЛІЕМ
Soc.	БЕЛІИМ	БЕЛІЕЮ	БЕЛІИМ.
Pl. Nom.	БЕЛІИ	БЕЛІА	БЕЛІА
Acc.	БЕЛІА	БЕЛІА	БЕЛІА
G. L.	БЕЛІИХ	—	—
Dat.	БЕЛІИМ	—	—
Soc.	БЕЛІИМИ	—	—

Sic inflectuntur дивій, козлій, козий, божій, вражий, песій, овчій, nec non Numerale третій. In diplomate (грамота) An. 1265. legitur hujus neutrum третієє лѣто (pro третіє) et Acc. fem. на третіюю зимѣ (quasi a третіаа). Alias Acc. fem. secundum paradigma ію: козлію крѣвь, кожію милость; sic et третію часть Арос. 12, 4.

Gen. его, qui in Ostrogiensi subinde occurrit, ut ближнего, дружнего, искренего, вчерашнего, настоящего, est aut Polonismus, aut Serbismus. Sic Prov. 7, 5. ѿ жены тѣждеа pro veteri чѣждаа, рипс чѣждіа, e Cod. Serbico sumtum est. Gen. ближнааго, положившааго, et Dat. рекшѣмѣ, требѣющѣмѣ, in plu-
rali

rali Gen. et Loc. in них (их), Dat. in ним, Soc. in ними: близниих, бѣюциим, оунишими, тѣщиими in antiquissimis Codd. frequentes sunt. In Damiani Apostolo et in glagoliticis libris Dativi singulares in ѡмѡ leguntur: даюѡмѡ, вѣкрѣшѡмѡ стригѡмѡ, мѡгѡмѡ, in Serbicis seculo XVI. impressis ѡмѡ: живѡмѡ, рѡждѡмѡ, fem. рѡждѡшѡй.

Femininorum Nom. ѣа pro аа a Gerundivis in ши, ци ortus est: раждаюѡмѡ, болѣвшѡмѡ, in Damiani Apostolo, pro раждаюѡаа, болѣвшѡаа. Sic et Pluralis in еи pro ѣи a plurali Gerundivorum in ѡе, ше: ходѡшен, шѣдѡшен.

Dat. sing. имѡции, Loc. бѡжѣи, Dat. plur. глѡшем, послѡвшем, сходѡшем, immo et белѣем, sunt casus indefinitis Adjectivis proprii, de quibus supra.

§. 22.

Numeralium Declinatio.

Numeralia, cum formas induant diversas, etiam flexionibus multum differunt. сто, тысяща (тысѡща), тма myrias, Substantivorum, первый etc. Adjectivorum declinationes sequuntur. окой, двой, трой uti Pronomen мой declinantur. кѡдин Pronominum demonstrativorum declinationi primae, весь fere secundae se conformant.

	Masc.		Fem.	
S. Nom.	кѡдин	весь	кѡдина	вса
Acc.	кѡдин	весь	кѡдинѡ	всю
Gen.	кѡдиногѡ	всегѡ	кѡдиноа	всаа
Dat.	кѡдиномѡ	всемѡ	кѡдиной	всей
Loc.	кѡдином	всем	кѡдиной	всей
Soc.	кѡдинѣм	всѣм	кѡдиною	всею.

Pl.

Pl. Nom.	ѣдини	вси	ѣдины	вса
Acc.	ѣдины	вса	ѣдины	вса
G. L.	ѣдинѣх	всѣх	—	—
Dat.	ѣдинѣм	всѣм	—	—
Soc.	ѣдинѣми	всѣми	—	—

Neutrum Nom. Acc. ѣдино, все. Plur. ѣдина, вса, in aliis casibus cum Masculino convenit. ѣдин etiam in obliquis indefinitae terminationis casibus est: Gen. ѣдина, fem. ѣдины, Dat. ѣдинѣ, fem. ѣдинѣ, Loc. ѣдинѣ, Voc. ѣдине, fem. ѣдина. In libris recens editis Gen. ѣдинаго pro ѣдиного, quod tamen Ostrogiensis et Psalt. Venetum adhuc retinere, fem. ѣдиныа, in Plurali ѣдинѣи, ѣдиныхъ, ѣдинымъ, ѣдыными substituta leges.

трѣе, четырьѣ (Russ. четыре) femininorum quarum fere sequuntur:

Nom.	трѣе	f. три	четырьѣ	f. четыри
Acc.	три	—	четыри	—
Gen.	трѣй	—	четырь	—
Loc.	трѣехъ	трехъ	четырьехъ	—
Dat.	трѣемъ	тремъ	четыремъ	—
Soc.	трѣеми	треми	четырьми	—

Nom. три, четыри etiam pro omni genere.

Gen. трѣй et трей, immo et трѣю Serborum more, qui трѣю, четырьѣю dicunt. Grammatici, posteriores editiones secuti, non distinguunt Gen. a Locali (трехъ), cum tamen Marci 14, 5. in editionibus antiquis legatur:

tur: вѣще трѣи сот пѣназь. Bohemi трѣи diu servarunt et чтырь hactenus retinent. Isai. 11, 12. olim ѿ чтырь оугл, nunc чтырех крил. Jerem. 32, 21. чтырь перст, nunc чтырех п. Soc. чтырма apud Meletium, est vulgaris flexio. Rectius apud eundem тремн (in Mss. et трѣмн), et тремн тысящами. трома est ex ore vulgi. трема 1 Reg. 13. 17. est russica inflexio.

Collectiva четверо, шестеро etc. declinantur ut Substantiva neutra: четвера, четверѣ, четвером. Pluralis masc. четвери (а четвер) apud Meletium, Gen. четверѣй (melius четвер), Dat. четверем, Loc. чтырех, Soc. четверми; pro his alii casus Adjectivorum definitorum adoptarunt: чтырых, чтырым, чтырыми. Quid autem sibi vult Dualis apud Meletium: четвера, четверѣ, четверма?

пять, шесть, семь, осмь, девять, десять, cum formam Substantivorum femininorum referant, inflectuntur uti feminina quartae declinationis in singulari:

N. A. пять	G.D.L. пяти	Soc. пятію
шесть	шести	шестію
семь	семи	семію

Exempla Genitivi: до пяти сот, ѿ семи аггъ, ѿ десяти овен, десяти лактій, лѣт ста пяти. Dativi: шести стѡм, Localis: по шести днѣх; Sociativi: шестію лѣт, семію днѣ per septem dies

dies, над десятию градовъ, седмию тативъ, патию
свѣтъ, с'осмию мѣжъ cum octo viris.

Solet autem non raro (Adjectivorum flexionem
ихъ, им imitando) Genitivo et Locali affigi хъ, Da-
tivo мъ: ѿ пати хъ хлѣбъ, по днѣхъ осми хъ, седми
аггловъ, десяти дѣвамъ. Nec desunt exempla
Localis in ехъ: по четиридесатѣхъ лѣтѣхъ, по лѣтѣхъ
(четыри ста и) тридесатѣхъ. Sociativus quoque as-
sumit ми: днѣми четиридесатми Act. 1. 3. (in
Cod. Serb. днѣми четиридесети).

Smotriski agnoscit quidem Gen. Dat. Loc. пати,
шести, седми, осми, девати, десяти, immo et
единнадесяти, formavit tamen conformiter quidem
paradigmati четири, четирихъ, четиремъ, четирма а
пять, шесть Gen. et Loc. патѣхъ, шестѣхъ, Dat. па-
темъ, шестемъ, Soc. seu Instrum. патма, шестма,
sic et седама, осма, деватма, десатма, единнадесятма,
sed sine auctoritate. At а двадесять Soc. dualis est
двѣма десатма, а десать vero non nisi in formula
междѣ десатма inter duas decades. Ezech. 47, 13. in
Ostrog. Dat. двѣманадесятьма племеньма, τὰς δι-
δεκα φυλαῖς, non caret vitio, quia надесяте flectendum
non fuit, nunc двѣнадесяти племенѣмъ russo more.
Recte Luc. 14, 31. in Singulari с'десятию тысящъ
cum decem millibus, et in Duali с'двѣма десатьма
тысящима in Ostrogiensi et aliis, (in Cod. Serb. с'двѣ-
ма десетма тысящма), nunc со двѣма десать тыся-
щами, neglecto archaismo in terminatione duali.

In compositis Numeralibus ex десат interpo-
sito на solum prima pars inflectebatur olim: кдино-
надесяте, Г. кдиногонадесяте, Д. кдиномънадесяте,

при

при кѢДИНОИНАДЕСАТЬ ГОДИНѢ, С' КѢДИНѢМНАДЕСА-
 ТЕ cum undecim. Sic et G. СЕДМИНАДЕСАТ, ОСМИНАДЕ-
 САТ etc. Sed et more simplicium declinantur as-
 sumendo и aut их, им, ми in fine: К' КѢДИНОНА-
 ДЕСАТИ аплѡм, et sine numerato КѢДИНОНАДЕСАТИМ,
 С' КѢДИНОНАДЕСАТМИ, G. ТРИНАДЕСАТИ, immo et че-
 тырех НАДЕСАТИ, ОСМИНАДЕСАТИ. In дванадесѢте, оба-
 надесѢте, два, оба Dualis inflexionem postulant:
 двою-, обоюнадесѢте, двѢма-, обѢманадесѢте.

In compositis sine на jam prima, jam secunda
 pars declinatur, non raro et utraque: шестидесѢть
 лѢт, двѢтидесѢть и двѢти (овѢц), по пѢтиде-
 сѢть, по шестидесѢти, по седмидесѢтих лѢтѢх, ѡ
 двѢтидесѢтих, по тридесѢти днѢх, по четырьдесѢ-
 ти, по четырьдесѢтих (Ostrog.) лѢтѢх, в тридесѢтих
 (olim в трехдесѢтих) и днѢми четырьдесѢти et че-
 тырьдесѢтми (четырьми десѢты in antiquissimo Co-
 dice), седмю десѢть и двѢма вѢдрома septuaginta
 duabus urnis. А двѢдесѢть Genitivus est двоюдесѢ-
 ти (apud recentiores etiam двѢдесѢти et двѢдесѢти)
 olim et двоюдесѢтѢ, Dat. et Soc. двѢмадесѢтма.
 десѢтма vero, omissio двѢма, non nisi in formula
 междѢ десѢтма locum habet: в седмое междѢ де-
 сѢтма лѢтома, vicesimo septimo anno.

А пол, Gen. полѢ, Dualis полма, et Plurales в
 полѢ, на полѢ in duas partes, оба полѢ ex utraque
 parte, qua Adverbia usurpantur. Formulae vulga-

res пол шеста, пол седма, пол осма Russis, Polonis Bohemis communes, in libris sacris non inveniuntur. Апок. 11, 9. 11. interpretes slavus graeci textus ordinem secutus est: дни три и пол, в. 11. по трех днех и пол.

§. 23.

Schema dualis numeri (два, оба).

N. A.	два,	оба.	fem. двѣ, обѣ.
G. L.	двою	обою	} in omni genere.
D. S.	двѣма	обѣма	

двѣ, обѣ etiam neutris conveniunt: обѣ раме, двѣ говадѣ; двѣ свѣтила велицѣ olim Gen. 1, 16. nunc mutato duali in pluralem два свѣтила великаа, et два tribuendo Neutri, Russorum et Polonorum hodierno more. Sic pro двѣ лѣтѣ Act. 28, 30. substituere editores Russi два лѣта, cum tamen et ipsi двѣстѣ Act. 23, 23. et с. 27, 37. conservarint.

двѣ pro двою non raro occurrit: двѣдесяти, двѣ локтѣ. Affigunt autem vulgo Gen. двѣ etiam plurale х: двѣх ради евреѣх Esther 1. Sic et двоух двою ortum est: двоух животных duorum animalium. Neutrum probandum, uti nec двома apud Meletium pro двѣма. двоух est Gen. а двой; обѣма russica inflexio ab обой. Jud. 16, 3. olim съ обѣима подвоема, nunc in plur. со обѣими берегами. Dicendum vero slavice обѣима аб обой, еі обѣма аб оба.

двѣ

ДВѢ СТѢ duali, три ста plurali numero declinanda sunt:

Nom.	ДВѢ СТѢ,	три ста.
Gen.	ДВОЮ СТѢ,	трѣх (трѣх) стѣ.
Loc.	ДВОЮ СТѢ,	трѣх стѣх.
Dat.	ДВѢМА СТОМА,	трѣм стѣм.
Soc.	ДВѢМА СТОМА,	трѣми стѣ.

Nescio, cur Meletius ДВѢЮ СТѢ admiserit, cum ДВОЮ (sine СТѢ) recte habeat. In Dat. et Soc. ДВѢМА СТОМА et ДВОМА СТОМА sine legitima auctoritate distinxit, cum non nisi ДВѢМА СТОМА recte dicatur. СТОМА plane vitiosum est, cum СТО sit generis neutrius; ДВОМА vero est polonica inflexio. Etiam Mrazovič, duces non optimos secutus, omnia hic miscet. ДВѢ СТА apud eum vulgare Serbicom esse, uti et ДВЕСТА in Sirmio, Vukii Lexicon nos docet.

Dualis Pronominum, Substantivorum et Adjectivorum.

§. 24. In Duali tres duntaxat casus distinctos esse, e Schemate generali Dualium clare cognoscitur: ДВА, ДВОЮ (seu ДВѢ), ДВѢМА. Huic proxime accedit, cum et Genitivum in ОЮ formet, pronomen demonstrativum ТОЙ: ТА, f. ТѢ, ГОЮ, ТѢМА.

Sic et ОВ, ОН, САМ, quae consona solida finiuntur, excepto quod Genitivum in Ѣ forment:

ОВ:	ОВА,	f. ОВѢ,	ОВѢ,	ОВѢМА.
ОН:	ОНА,	ОНѢ,	ОНѢ,	ОНѢМА.
САМ:	САМА,	САМѢ,	САМѢ,	САМѢМА.

De-

Definitae terminationis Genitivus *овою, оною, самою* rarioris usus est. *свама рѣкама* in Cod. Serb. probari vix potest.

Quae vocali seu *й* seu consona liquida finiuntur, pro fem. *ѣ* postulant *и*, pro *ою* Genitivi *єю*, pro *ѣма* Dativi *има*:

сїй:	сїа	f. сїи,	сею,	сима.
мой:	моа,	мои,	моею,	моима.
ваш:	ваша,	ваши,	вашею,	вашима.

Sic et Accusativus *т*, f. *и*, Gen. *кю*, Dat. *има* ab *и*.

§. 25. Substantiva masculina primae Declinationis formant dualem in *а*, *ѣ*, *ома*, secundae vero in *а*, *ю*, *ема*:

1. сын: сына, сынѣ, сынома.

2. пастырь: пастыра, пастырю, пастырема.

Male hic et in Neutris Meletius a Dativo distinguit Sociativum, huic tribuendo terminationem *ама*, *сынама*, pro *сынома*, *отцама*, pro *отцема*. In Ostrogiensi 1 Reg. 14, 14. occurrit Dualis (Bohemis usitatus) in *ы*: два вола (про вола) изорати можета, quae e Vulg. aut potius e versione Bohemica sumta sunt. Confer *обаполы* (про обапола) a пол.

§. 26. Neutorum Dualis in Genitivo et Dativo a duali Masculinorum non differt, sed in Nominativo Neutra primae desinunt in *ѣ*, secundae vero in *и*:

1. крило: крилѣ, крилѹ, крилома.
 колѣно: колѣнѣ, колѣнѹ, колѣнома.
 2. серце: серци, серцѹ, серцема.
 знаменіе: знаменїи, знаменїю, знаменьма.

In Dativo et Sociativo contracte знаменьма pro знаменїема, cum etiam in Sociativo plurali знаменьми habeatur. Ab има dualis именѣ, ab отроча отрочатѣ distingui debet a plurali имена, отрочата, uti neutrum двѣ a masculino два. Dativum formabis, si plurali addas а: именема, отрочатема, et племеньма contracte pro племенема.

Male iterum Meletius Sociativos именама, отрочатама distinguere conatur a Dativis именема, отрочатема; deducendo nimirum именама, отрочатама a plurali именами, отрочатами, qui tamen nec ipsi Meletio probabatur, cum имени и отрочаты habeat. Qui Pentateuchum vertit, а кѹра dualem кѹрати formavit. Legitur enim Levit. 14, 4. in Ostrog. двѣ кѹрати жибѣ чистѣ, et v. 49. два кѹрати; in contextu пидс два птичица жива чиста in masculino, а птицицѣ.

Ab око, оухо, in plurali очеса, оушеса, adq̃ malus dualis femininus in usu est:

очи, очїю, очима.
 оуши, оушїю, оушима.

Sic et плещи, плещїю, плещема et плещма а плеще.

Cum Matth. 18, 9. et Marci 9, 47. in Mss. legatur verus et antiquus dualis очи, quem etiam Mardarius in editione sua servavit, non possum scioli audaciam probare, qui his in locis dualem ab око recens formatum оуѣ substituit, quem jam Ostrogiensis et posteriores editiones exhibent.

§. 27. Femininorum duales terminationes sunt, primae in ѣ, ѡ, ама, secundae in и, ю, ама, tertiae in и, ію, ама, 4tae in и, ію, ма. Exempli gratia:

1. дѣвѣ,	дѣвѡ,	дѣвама.
оустнѣ,	оустнѡ,	оустнама.
нозѣ, -	ногѡ,	ногама.
блѣѣ,	блѡѡ,	блѡама.
рѣцѣ,	рѣкѡ,	рѣкама.
2. стези,	стезію,	стезама.
мрежи,	мрежію,	мрежама.
птици,	птицию,	птицама.
ладіи,	ладіію,	ладіама.
3. церкви,	церквію,	церквама.
4. длани,	дланію,	дланьма.

Sic a мати: матери, матерію, матерма; а дщи: дщери, дщерію, дщерьма; et a masc. юноша dualis юноши: шедша два юноши прїиждоста. In glagoliticis libris non raro и pro ѣ in prima, hodierno Dalmatarum more: два рѣци, два години, cum etiam in Dativo рѣци pro рѣцѣ dicant.

Rec-

Recte quidem apud Meletium duales ладѣи а ла-
дѣа, сѣдѣи а сѣдѣа, male vero мрежѣ, матерѣ, et in
masc. воевода, юноша.

Facile jam emendabis errores, qui sive oscitantia
sive imperitia librariorum, in editiones irrepserunt. Pro
вѣждама моима, palpebris meis, Psal. 131, 4. poste-
riorum editionum, legendum cum Ostrogensi et Ve-
neto psalterio вѣждама. Про ланитома Марци 14,
65. Joh. 19, 3. legendum cum Mss. et Mardarii edi-
tione ланитама. Про подвѣма ризома Luc. 9, 3.
Ostrogensis et editionum antiquarum, posteriores cor-
rexerunt ponendo ризама; nunc in postrema по двѣ
ризѣ legitur. Act. 21, 33. in Mss. legitur оужема
желѣзнома двѣма; in Ostrogensi vero веригама,
quin mutatum fuerit желѣзнома. Posteriores editores
mutarunt male fem. веригама in mascul. веригома,
ubi potius желѣзнома corrigendum erat. In postrema
editione neglecto Duali pluralis вериги желѣзными
substitutus fuit, repetito errore pristino; верига enim
femininum est, ejusque Instrumentalis plur. веригами,
поп вериги.

§. 28. Dualis Adjectivorum indefinitorum a Sub-
stantivorum duali non erat diversus, nunc in ca-
su tertio differt, cum hic a terminatione definita
forinetur.

1. СВАТ: N. свата, f. сватѣ G. сватѣ
БЛАГ: БЛАГА, f. БЛАЗѣ БЛАГѣ

D. СВАТЫМА. БЛАГЫМА.

2. СЫНОВЕНЬ: СЫНОВНА, f. СЫНОВНИ G. СЫНОВНЮ,
НИЦ: НИЦА, f. НИЦИ НИЦѣ
БОЖІЙ: БОЖІА, f. БОЖІИ БОЖІЮ

D. СЫНОВНИМА. НИЦИМА. БОЖІИМА.

Mixtam igitur sistunt Grammatici Dualis declinationem. Duorum enim casuum priorum terminationes sunt Adjectivorum indefinitorum, quibus Dat. et Soc. in *ома* seu *ема* proprie respondet. Hic possessivis tribuebatur: *кѣѣнома* *нѣсо-вѣма* Luc. 5, 8., *двѣма* *царѣма* *аморрейскома* olim Jos. 9, 10. (nunc in plur. *двоим* *царем* *аморрейским*), *сѣ двѣма* *евнѣхѣма* *царѣвѣма* Esth. 1. (nunc in plur. *евнѣхи* *царевыми*). Etiam Gerundivorum Duali antiqua terminatio convenit:

сѣдаша, f. - *ши*, G. L. *сѣдашею*, D. S. *сѣдашема*.
шедша, f. - *ши*, *шедшею*, *шедшема*.

по нем идоста два слѣпца, зовѣща и глаголюща Matth. 9, 27. она же изшедша прославиша его v. 31., тѣма же изходящема v. 32., ѿ обою слышавшею - и по нем шедшею Joh. 1, 40. (nunc neglecto duali слышавших, шедших), in Mardarii editione et Mss. antiquiori more слышавшю, шедшю. *двѣма* *лѣтома* *скончавшемася* et *скончавшемася*, quorum prius Dual. a Nom. sing. *скончавш*, *скончавша* terminationis indefinitae, alterum a Nom. *скончавшій*, dual. *скончавшаа* (*лѣта*) definitae terminationis formatum est. Matth. 8, 33. ѿ бѣсною est Localis definitae terminationis; alibi *шю*: *дѣншю*. Alias et *свѣтъю* pro *свѣтѣю*. Ezech. 30, 22. feminino duali in *ѣ* appositum и de-

definitam terminationem designat: скрѣшѣ мышцѣ
его крѣпцѣи и протажѣнѣи и сѣтрѣнѣи, nunc
neglecto duali крѣпкѣи и протажѣнѣи и соптрѣ-
нѣи (τὸς ἰσχυρὸς, τεταμένους). пречистѣи рѣцѣ твоѣ,
своѣи живоначалнѣи рѣцѣ.

Male correctum fuisse dualem Matth. 24, 41.
дѣѣ мѣлюци substituendo мѣлющѣ pag. 27. monui.
Meletius enim pro dualibus in и ubique ѣ pro arbi-
trio suo statuit. Addam etiam Luc. 17, 35. in Ostrogensi
et editionibus antiquis recte legi: ѣдѣтѣ дѣѣ вѣдѣ-
пѣ мѣлюци, nunc male мѣлющѣ. Zach. 5, 9. olim
дѣѣ женѣ сѣходѣи, nunc mutato, ut solent Correc-
tores, duali in pluralem, дѣѣ женѣи сѣходѣи.

С а р у т III.

Verborum Conjugatio.

§. 29.

Veteres Grammatici, cum observassent om-
nium Verborum regularium personam secundam
aut in -ѣи aut in -иши terminari, huicque con-
formiter tertiam inflecti in -ѣт vel -ит, primam
pluralis in -ѣм vel -им, secundam in -ѣте vel -ите,
duas duntaxat Conjugationes constituerunt, pri-
mam eorum, quorum secunda persona in Prae-
senti terminatur in ѣи, secundam eorum, quo-
rum persona secunda finitur in иши. Vide affixa
personalia Verborum P. I. Cap. VII. §. 90.

Huic

Huic solum discrimini ceu fundamento innixi Verba in *ѣ* et *ю* purum terminata ad eandem Conjugationem retulerunt. Hac ratione factum est, ut acutior aliis Meletius formam singularem *читѣ* cum iterativa *читаю* connecteret, et diversas has formas, quarum quaelibet intuitu aliorum temporum Conjugationem specialem jure postulat, una (prima nimirum) Conjugatione complecteretur. Quis istud probare possit? *читѣ* enim, ut alia praeteream, Praesens Participii passivi format in *ом*: *чтом*; *читаю* vero in *ем*: *читаем*. Nos igitur primam Conjugationem Meletii in duas dispartientes tres Conjugationes statuimus, pro tribus terminationibus Praesentis Participii passivi in *ем*, *ом*, *им*. His respondent tres diversae terminationes tertiae personae pluralis Indicativi:

	<i>ем, ют</i>	<i>ом, ѣт</i>	<i>им, ат.</i>
	I.	II.	III.
Sing. 1	<i>ла-ю</i>	<i>боѣ-ѣ</i>	<i>гон-ю</i>
2	<i>ла-ѣши</i>	<i>боѣ-ѣши</i>	<i>гон-ѣши</i>
3	<i>ла-ѣтъ</i>	<i>боѣ-ѣтъ</i>	<i>гон-ѣтъ</i>
Plur. 1	<i>ла-ѣм</i>	<i>боѣ-ѣм</i>	<i>гон-ѣм</i>
2	<i>ла-ѣте</i>	<i>боѣ-ѣте</i>	<i>гон-ѣте</i>
3	<i>ла-ѣют</i>	<i>боѣ-ѣтъ</i>	<i>гон-ѣтъ</i>

Schema generale Conjugationum.

Praes.	Ind.	Imp.	Gerund.	Part.pas.	Infin.
I.	A.	—	—	—	—
	— ю	—	— га	— км	— ти
	— кши	— й	— юц		
	B.	—	—	—	—
II.	— ю	—	— а	— ем	— ати
	— еши	— и	— юц		
	C.	—	—	—	—
	— ы	—	— ы	— ом	— ти
III.	— еши	— и	— ыц		
	D.	—	—	—	—
	— н ы	—	—		— н ы ти
	— неши	— ни	—		
IV.	E.	—	—	—	—
	— ю	—	— а	— им	— ы ти
	— иши	— и	— ац		
	F.	—	—	—	—
	— ю	—	— а	— им	— и ти
	— иши	— и	— ац		

Praet.	Ind.	Part. act.	Gerund.	Part. pass.
I.	A.	—	—	—
	— х	— а	— в	— кн
II.	— ах	— ал	— ав	— ан
	C.	—	—	—
III.	— ох	— а		— ен
	D.	— н ы а	— н ы в	— н о в ен
IV.	— ы х	— ы а	— ы в	— ы н
	— и х	— и а	— и в	— ен

§. 30. Paradigmatum A. B. C. D. E. F. characteres praebet forma Infinitivi seu Praeteriti:

A. Inf.	- ти	Praet.	- х	БИ-ТИ, БИ-Х
B. —	- ати	—	- ах	СА-АТИ, СА-АХ
C. —	- ти	—	- ох	НЕС-ТИ, НЕС-ОХ
D. —	- нѣти	—	- нѣх	МИ-НѢТИ, МИ-НѢХ
E. —	- ѣти	—	- ѣх	МН-ѢТИ, МН-ѢХ
F. —	- ити	—	- их	ТВОР-ИТИ, ТВОР-ИХ.

Praesens a) Indicativi, b) Imperativi, c) Gerundivi, d) Participii passivi.

	A	B	C	D	E	F.
a	БЮ	СЮ	НЕС	МИН	МНЮ	ТВОРЮ
b	БѢ	СА	НЕСИ	МИНИ	МНИ	ТВОРИ
c	БѢА	САА	НЕСЫ	—	МНА	ТВОРА
d	БѢЕМ	САЕМ	НЕСОМ	—	МНИМ	ТВОРИМ

Infinitivus et Supinum.

БИТИ	СААТИ	НЕСТИ	МИНѢТИ	МНѢТИ	ТВОРИТИ
БИТ	СААТ	НЕСТ	МИНѢТ	МНѢТ	ТВОРИТ

Praeteritum e) Indicativi, f) Participii passivi, g) Gerundivi, h) Participii passivi.

e	БИХ	СААХ	НЕСОХ	МИНѢХ	МНѢХ	ТВОРИХ
f	БИЛ	СААЛ	НЕСА	МИНѢЛ	МНѢЛ	ТВОРИЛ
g	БИВ	СААВ	НЕС	МИНѢВ	МНѢВ	ТВОРИВ
h	БИЕН	СААН	НЕСЕН	МИНѢЕН	МНѢЕН	ТВОРИЕН

§. 31.

Conjugatio I.

Paradigma A. Persona prima ю post vocales.

<i>Præs. Indicativ.</i>	Sing.	1	бїю	2	бїеши	3	бїет
	Plur.		бїем		бїете		бїют
	Dual.	m.	бїева		бїета		бїета
		f.	бїевѣ		бїетѣ		бїетѣ
<i>Imperativ.</i>	Sing.	1	—	2	бїй	3	бїй
	Plur.		бїим		бїйте		бїйте
	Dual.	m.	бїйва		бїйта		бїйта
		f.	бїйвѣ		бїйтѣ		бїйтѣ
<i>Gerundiv.</i>	Sing. m. n.		бїа	f.	бїючи		
	Plur. m. f. n.		бїюще				
	Dual. m. n.		бїюща	f.	бїючи		
<i>Particip. pass.</i>	Sing. m.		бїем	f.	бїема	n.	бїемо
	Plur.		бїеми		бїемы		бїема
	Dual.		бїема		бїемѣ		бїемѣ

Infinitivus бити, Supinam бит.

<i>Praet. Indicativ.</i>	Sing.	1	бих	2	би	3	би
	Plur.		бихом		бисте		биша
	Dual.	m.	бихова		биста		биста
		f.	биховѣ		бистѣ		бистѣ а)
<i>Part. activ.</i>	Sing. m.		биа	f.	била	n.	било
	Plur.		били β)				
	Dual.	m.	била?	f.	билѣ?		билѣ?
<i>Gerundiv.</i>	Sing. m.		бив	f.	бивши		
	Plur. m. f. n.		бивуще				
	Dual. m. n.		бивша	f.	бивши		

Part.

<i>Part.</i> <i>passivi.</i>	Sing.	БІЕН	f. БІЕНА	п. БІЕНО
	Plur.	БІЕНИ	БІЕНЫ	БІЕНА
	Dual.	БІЕНА	БІЕНѢ	БІЕНѢ

At пію: **ПИТ**   **ПИТА**   **ПИТО** etc.

α) Praeterit.iterat.: 1. БІАХ, 2. БІАШЕ, 3. БІАШЕ,
Plur. БІАХОМ, БІАСТЕ, БІАХЪ a forma БІАТИ peten-
dum est.

β) БИЛИ est omnium generum. Bohemi etiam in
plurali tria genera distinguunt: БИЛИ, БИЛЫ, БИЛА, uti
et Serbi (ЛИ, ЛЕ, ЛА). Poloni duo m БИЛИ, f. et п.
БИЛЫ.

Ad hoc paradigma refer 1) verba formae pri-
mae in ю: **мью, пою, спѣю, чаю, чѣю** etc. 2) In-
choativa formae tertiae in ѣю: **имѣю, оумѣю, ш-
кѣдѣю, разбѣю, раздѣю, тлѣю**, saltem quo-
ad Praesentia, Imperat. **имѣй, имѣим, имѣйте**,
Gerund. **имѣа, имѣючи**. Nam Infinitivus et Prae-
terita paradigmati E. se conformant. 3) verba for-
mae quintae in аю: **мблajú, падаю, питаю, пы-
таю, читаю**, ita tamen ut in Praeteritis magis ad
paradigma B. respicias. Participium pass. enim post
а non admittit **ен**, sed **н**: **знан а знаю**. 4) Verba
formae sextae quoad Praesentia: **кѣпю, вѣрѣю,
мнѣю, сѣтѣю** etc. Praeterita enim ab Infinitivo
in **овати** dependent: **кѣповах, кѣповал, кѣповав,
кѣпован**.

Paradigma B. Persona prima ю post consonas.

Indicativi Praesens sive Futurum.

Sing. 1	ГЛАГОЛЮ	2	ГЛАГОЛЕШИ	3	ГЛАГОЛЕТ
	ПОСЛЮ (Fut.)		ПОСЛЕШИ		ПОСЛЕТ
	МАЖЮ		МАЖЕШИ		МАЖЕТ
Plur. 1	ГЛАГОЛЕМ	2	ГЛАГОЛЕТЕ	3	ГЛАГОЛЮТ
	ПОСЛЕМ		ПОСЛЕТЕ		ПОСЛЮТ
	МАЖЕМ		МАЖЕТЕ		МАЖЮТ

Imperativus.

Sing. 1	—	2 3	ГЛАГОЛИ
			МАЖИ
Plur.	ГЛАГОЛѢМ	2 3	ГЛАГОЛѢТЕ
	МАЖѢМ		МАЖѢТЕ α)

Gerundivi Praesens.

Sing.	ГЛАГОЛА	f. ГЛАГОЛЮЩИ
	МАЖА	
Plur.	ГЛАГОЛЮЩЕ	(m. f. n.)
	МАЖЮЩЕ	

Participii passivi Praesens.

Sing. m	ГЛАГОЛЕМ	f. ГЛАГОЛЕМА	n. ГЛАГОЛЕМО
	МАЖЕМ		
Plur.	ГЛАГОЛЕМИ	ГЛАГОЛЕМЫ	ГЛАГОЛЕМА
	МАЖЕМИ		

Infinitivus et Supinum.

ГЛАГОЛАТИ, МАЗАТИ.
ГЛАГОЛАТ, МАЗАТ.

Prac-

Praeteritum Indicativi.

Sing. 1	глаголахъ	2	глагола	3	глагола
	мазахъ		мазаше		мазаше
Plur.	глаголахомъ		глаголаста		глаголахъѣ
	мазахомъ		мазаста		мазахъѣ

Praeteritum Participii activi.

Sing. m.	глаголаа	f.	глаголаа	n.	глаголаа
	мазаа		мазаа		мазаа
Plur.	глаголааи	{ m. f. n.			
	мазааи				

Praeteritum Gerundivi.

Sing. m.	глаголавъ	f.	глаголавши
	мазавъ		мазавши
Plur.	глаголавше	{ m. f. n.	
	мазавше		

Praeteritum Participii passivi.

Sing. m.	глаголанъ	f.	глаголана	n.	глаголано
	мазанъ		мазана		мазано
Plur.	глаголаани		глаголааны		глаголана
	мазани		мазаны		мазана

α) Sic olim, nunc глаголите, мажите. Duales hic omisimus, quod facile formari possint a plurali, pro м proponendo ва, pro те vero та: глаголева а глаголемъ, глаголета а глаголете, глаголахова а глаголахомъ, глаголаста а глаголасте. Tertia persona in duali non differt a secunda.

Ноч paradigma sibi vendicant verba formae quintae in ати, quae in Praesenti in ю desinunt:

ЗОВАЮ, ЗОВЕШИ, ЗОВЕЛЪ, ЗОВЕМЪ, ЗОВАЮТЪ а ЗОВАТИ;
 КЕМАЮ, КЕМЕШИ etc. аВ ИМАТИ, СТРАЖАЮ (olim стра-
 ждѣю) а СТРАДАТИ; ѠРЫЖАЮ, ѠРЫЖЕШИ, аВ ѠРЫГАТИ;
 ПИШАЮ, ПИШЕШИ а ПИСАТИ; МЕЩАЮ, МЕЩЕШИ, а МЕ-
 ТАТИ, ИЩАЮ, ИЩЕШИ, аВ ИСКАТИ; ПЛАЧУСЯ, ПЛАЧЕШИСЯ,
 а ПЛАКАТИСЯ. Alia formae quintae, quae in Prae-
 senti аю amant, quoad Praesentia ad Paradigma
 A. spectare supra monuimus. Itaque ab ѡБРАЩА-
 ТИ Praesens ѡБРАЩАЮ ad Parad. A., Futurum vero
 ѡБРАЩАЮ ad B. referendum erit.

Conjugatio II.

Paradigma { C. Praesens 8 post consonas solidas.
 D. Praesens (Futurum) 8 post n.

Praesens (aut Futurum) Indicativi.

C. Sing. 1	НЕСА	2	НЕСЕШИ	3	НЕСЕТ
D. - -	ВИНУ		ВИНЕШИ		ВИНЕТ
Plur.	НЕСЕМ		НЕСЕТЕ		НЕСУТ
	ВИНЕМ		ВИНЕТЕ		ВИНУТ
Dual.	НЕСЕБА		НЕСЕТА		НЕСЕТА
	ВИНЕБА		ВИНЕТА		ВИНЕТА

Praesens Imperativi.

Sing. 1	—	2 3	НЕСИ
			ВИНИ
Plur.	НЕСѢМ		НЕСѢТЕ
	ВИНѢМ		ВИНѢТЕ

Prae-

Praesens Gerundivi.

Sing.	несы	f. несущи
Plur.	несуще m. f. n.	

Praesens Participii passivi.

Sing. m.	несом	f. несома	n. несомо
Plur.	несоми	несомы	несома

Infinitivus.	нести винѣти	Supinum.	несть винѣтъ
--------------	-----------------	----------	-----------------

Praeteritum Indicativi.

Sing. 1	несох виниѣх	2	несе винѣ	3	несе α) винѣ β)
Plur.	несохом виниѣхом		несосте винѣсте		несоша винѣша
Dual.	несохова виниѣхова		несоста винѣста		несоста винѣста

Praeteritum Participii activi.

Sing. m.	неса винѣа	f. несла винѣла	n. несло винѣло
Plur.	несли винѣли	{ m. f. n.	

Praeteritum Gerundivi.

Sing. m.	нес винѣвъ	f. невши винѣвши
Plur.	несше винѣвше	{ m. f. n.

Прае-

Praeteritum Participii passivi.

Sing.m	NECEN	f. NECENA	п. NECENO
	Ѡриновен	Ѡриновена	Ѡриновено
	ВИТ	ВИТА	ВИТО
Plur.	NECENI	NECENY	NECENA
	Ѡриновени	Ѡриновены	Ѡриновена
	ВИТИ	ВИТЫ	ВИТА

α) несѣ petit Praeteritum Iterativum ab iterativa forma носити. At идѣ et alia formant illud ope ах: идѣх, идѣше, Plur. идѣхом, идѣсте (olim et идѣшете), идѣхѣ, Dual. идѣхова, идѣста (et идѣшета) quae inflexio primae Conjugationi conformis est.

β) Antiqui libri constanter нѣ in tertia persona Praeteriti servant, et in Evangeliiis etiam in postrema editione поманѣ петр legitur. At in aliis libris pro arbitrio Novatorum не pro нѣ non raro offendes: премине слово про преминѣ рѣч, толкне про толкнѣ, поплъзнѣса, immo et поманѣ Exod. 2, 24. atque alibi про поманѣ. Esther 7, 5. дерзне, про дерзнѣ Ostrogiensis.

Ad Paradigma C. spectant verba formae primae in ѣ: бѣѣх, бѣѣше, fut. бѣѣхѣ, матѣх, плетѣх, вѣзѣх, пасѣх, могѣх, текѣх. Adde зовѣх, берѣх, женѣх et alia quoad Praesens. Nam ratione Infinitivi инати, paradigma B. sequuntur: звати, брати, гнати, Praet. звах, брах, гнах etc. Verba vero tertiae et quartaе formae in жѣх, жѣх, шѣх, цѣх, чѣх, cum in his ѣ scribatur pro ю, ad Conjugationem III. referenda sunt.

Paradigma D. Verbis secundae formae in нѣх, нѣти, proprium est: мнѣх, поманѣх, прилпнѣх, ахнѣх, ткнѣх, оуѣткнѣх. Quae rejecto нѣ in con-

Praesens Gerundivi.

Sing.	несы	f. несущи
Plur.	несуще m. f. n.	

Praesens Participii passivi.

Sing. m.	несом	f. несома	n. несомо
Plur.	несоми	несомы	несома

Infini- vus.	нести винѣти	Supi- num.	несть винѣтъ
-----------------	-----------------	---------------	-----------------

Praeteritum Indicativi.

Sing. 1	несох виниѣх	2	несе винѣ	3	несе α) винѣ β)
Plur.	несохом виниѣхом		несосте винѣсте		несоша винѣша
Dual.	несохова виниѣхова		несоста винѣста		несоста винѣста

Praeteritum Participii activi.

Sing. m.	неса винѣа	f. несла винѣла	n. несло винѣло
Plur.	несли винѣли	{ m. f. n.	

Praeteritum Gerundivi.

Sing. m.	нес винѣв	f. несши винѣвши
Plur.	несше винѣше	{ m. f. n.

Prae-

Praeteritum Participii passivi.

Sing.m	NECEN	f. NECENA	n. NECENO
	ѠРИНОВЕН	ѠРИНОВЕНА	ѠРИНОВЕНО
	ВИТ	ВИТА	ВИТО
Plur.	NECENI	NECENY	NECENA
	ѠРИНОВЕНИ	ѠРИНОВЕНЫ	ѠРИНОВЕНА
	ВИТИ	ВИТЫ	ВИТА

α) неѠ petit Praeteritum Iterativum ab iterativa forma носити. At иѠ et alia formant illud ope Ѡх: иѠѠх, иѠѠше, Plur. иѠѠхом, иѠѠсте (olim et иѠѠшете), иѠѠхѠ, Dual. иѠѠхова, иѠѠста (et иѠѠшета) quae inflexio primae Conjugationi conformis est.

β) Antiqui libri constanter нѠ in tertia persona Praeteriti servant, et in Evangeliiis etiam in postrema editione поманѠ петр legitur. At in aliis libris pro arbitrio Novatorum не pro нѠ non raro offendes: премине слово про преминѠ рѣч, толкне про толкнѠ, поплѣзнѣса, immo et поманѠ Exod. 2, 24. atque alibi про поманѠ. Esther 7, 5. дерзнѣ, про дерзнѠ Ostrogiensis.

Ad Paradigma C. spectant verba formae primae in Ѡ: бѠѠ, бѠѠѠ, fut. кѠѠѠ, матѠ, плѣтѠ, вѣзѠ, пасѠ, могѠ, текѠ. Adde зѠвѠ, берѠ, женѠ et alia quoad Praesens. Nam ratione Infinitivi инѠти, paradigma B. sequuntur: зѠвати, бѠрати, гнѠти, Praet. зѠѠх, бѠѠх, гнѠѠх etc. Verba vero tertiae et quartae formae in жѠѠ, жѠ, шѠ, щѠ, чѠ, cum in his Ѡ scribatur pro ю, ad Conjugationem III. referenda sunt.

Paradigma D. Verbis secundae formae in нѠ, нѠти, proprium est: мннѠ, номанѠ, прилпнѠ, дхнѠ, ткнѠ, оуѣткнѠ. Quae rejecto нѠ in con-

sonam desinunt, in Praeterito pro нѣх, нѣ, amanti-
 terminationem ох, ѣ, quae est paradigmati C.
 propria: прозѣоу, прозѣе а прозѣенѣ, оуспоу,
 оуспе ab оуспнѣ. Inspice indiculum Verborum in
 нѣ, quem p. 355 dedimus.

Conjugatio III.

Paradigma { E. Praesens -ю, Praet. ѣ, Inf. ѣти.
 F. — ю, — и, — ити.

Praesens (aut Futurum) Indicativi.

E. Sing. m.	зрю лежѣ волю	2	зриши лежиши болиши	3	зрит лежит болит
F. - -					
Plur.	зрим лежим волим		зрите лежите болите		зрат лежат болят

Praesens Imperativi.

Sing. 1	—	2 3	зри лежи боли
Plur.	зрѣм лежѣм болѣм		зрѣте лежѣте болѣте α)

Praesens Gerundivi.

Sing.	зрѣ лежа бола	f. зрѣщи лежащи болащи
Plur.	зрѣще лежаще болаще	{ m. f. n.

Prac-

Praesens Participii passivi.

Sing.m	Зрѣм БОЛИМ	f. зрѣма БОЛИМА	п. зрѣмо БОЛИМО
Plur.	Зрѣми БОЛИМИ	Зрѣмы БОЛИМЫ	Зрѣма БОЛИМА

Infinit.	Зрѣти БОЛИТИ	Supin.	Зрѣт БОЛИТ
----------	-----------------	--------	---------------

Praeteritum Indicativi.

Sing. 1	Зрѣх БОЛИХ	2	Зрѣ БОЛИ	3	Зрѣ (ѣ) БОЛИ
Plur.	Зрѣхом БОЛИХОМ		Зрѣсте БОЛИСТЕ		Зрѣсте БОЛИСТЕ
Dual.m	Зрѣхова		Зрѣста		Зрѣста
f.	Зрѣховѣ		Зрѣстѣ		Зрѣстѣ
m.	БОЛИХОВА		БОЛИСТА		БОЛИСТА
f.	БОЛИХОВѣ		БОЛИСТѣ		БОЛИСТѣ

Participium Activi.

Sing.m	Зрѣа БОЛИА	f. зрѣла БОЛИЛА	п. зрѣло БОЛИЛО
Plur.	Зрѣли БОЛИЛИ	m. f. n.	

Praeteritum Gerundivi.

Sing.m.	Зрѣв БОЛИВ	f. зрѣвши БОЛИВШИ
Plur.	Зрѣвше БОЛИВШЕ	m. f. n.

Praeteritum Participii passivi.

Sing.m	Зрѣн БОЛЕН	f. зрѣна БОЛЕНА	п. зрѣно БОЛЕНО
Plur.	Зрѣни БОЛЕНИ	Зрѣны БОЛЕНЫ	Зрѣна БОЛЕНА

α) Apud Recentiores зрим, зрите; лежим, лежите; волим, волите. At apud Veleres хвалѣте, веселѣтеса, пристѣпѣте, садѣте, вкѣсѣте, просѣте, uti in 1ma et 2da Conjugatione.

β) Praet. iterat. зрѣх, зрѣше, Dual. зрѣста, fem. зрѣстѣ Марсі 15, 47. Sic болах, болаше а болѣти; млачаше (Russ. про млачаше) Jud. 6, 11. а млѣтити.

Paradigma E. sequuntur Verba formae tertiae: мнѣти, звѣнѣти, видѣти, сѣдѣти etc. Excerptis tamen Inchoativis in ѣю, quorum Praesentia Paradigmati A. conformia sunt. Huc etiam pertinent, quoad Praesentia, verba, quae pro ѣти in Infinitivo ати (ати) amant, ut стою, стоиши, Imp. стой, стоим, стойте; лежѣ, слышѣ, слышиши etc.

Paradigmati F. se conformant Verba formae quartae: таити, таю, таиши; доити, дою, доиши; напоити; кѣпити, кѣплю, кѣпиши; родити, рождѣ, родиши; слезити, слезѣ (слезю), слезиши; гасити, гашѣ, гасиши; мѣтити, мѣщѣ, мѣтиши; пѣтити, пѣщѣ, пѣтиши.

Paradigmata E. et F. in Praesenti, omnium Modorum, non differunt. Distinguuntur autem in Infinitivo characteristicis vocalibus (ѣ, и) tertiae et quartae formae, atque hinc in temporibus affinis seu analogis, Praeterito Indicativi, Gerundiivi et Participii passivi. Sunt autem non pauca Verba, quae idem paradigma per omnia Tempora

pora aut Modos sequi non possunt, quod formatio Infinitivi diversa aliud subinde paradigma exigat in Praeterito, quam in Praesenti, ut adeo Verbum ejusdem formae quoad Praesens et analogos Modos aliam, et quoad Praeteritum ac Infinitivum, et Modos his affines, iterum aliam Conjugationem, aut saltem aliud Paradigma sequatur. Hanc ob causam in formis Verborum Praeteritum et Infinitivum diligentius notare, et in construenda Conjugationum tabula Tempora analogia coordinare oportuit. Multa enim sunt Verba, quae plene conjugari, id est, quoad omnia Tempora et Modos inflecti non possunt, cognita solum Praesentis (aut Futuri) persona prima, nisi etiam aut eorum Infinitivus aut Praeteritum simplex notum sit, quorum cognitio omnino e formarum doctrina P. I. §. 52 — 75. exposita, quam formatio temporum §. 80 — 90. excipit, petenda erit.

Verba duorum Paradigmatum.

§. 32. E Paradigmatē A. ad Paradigma B. transiliunt 1) Verba formae primae in ю, quae in Infinitivo et Praeterito crescunt, assumendo т, ut даю, даютъ, даѣхъ; лію, літати, ліѣхъ; сѣю, сѣтати, сѣѣхъ. 2) Verba formae sextae in ѣю et юю, ob Infinitivum in овати, ѣвати, cui tempora

analogia se conformant: кѡпѡю, кѡповати, ѡпѡе etiam кѡповах, кѡповал, кѡпован.

Ad paradigma B. transiliunt e paradiгmate C. in Praeteritis Verba formae primae, quae Infinitivum in ати formant: зовѡ, звати, жѡѡ, жвати; берѡ, брати; дерѡ, драти etc.

Eadem de causa e paradiгmate D. ea Verba in нѡ, quae ratione Infinitivi ad formam primam spectant: имѡ, пати, пх, Part. pass. пат; жмѡ, жати, жах; пнѡ, пати, пх; кленѡ, клати, кллах; жнѡ, жати; зачнѡ, зачати, зачах, зачат. Sic станѡ, стати; женѡ, гнати, гнах, Praet. Part. pass. гнан conformiter paradiгmati B.

E paradiгmate E. (Conjugat. III.) verba formae tertiae, quae Infinitivum formant in ати: боюса, боишиса, Inf. боатиса, Praet. болахса; держѡ, держати, держах, держал, держав, держан; молчѡ, молчати etc. Adde сплю, спиши, Inf. спати, Praet. спах, Part. act. спал.

Ad paradigma E. transiliunt e paradiгmate C. (Conjugat. II.) verba in ѡ, praecedente consona р, quae Infinitivum in ѣти formant: мрѡ, мрѣши, Inf. мрѣти, Praet. мрѣх (melius quam мрох), прострѡ, прострѣти, прострѣх. Sic мелю, мелеш, quod ratione Praesentis ad B. spectat, ob Infinitivum млѣти paradiгmati E. se conformat.

Quo-

Quoad Praeterita ad B. recte quidem referuntur verba formae quintae in аю, ad E. vero verba formae tertiae in ꙗю; sed haec et illa etiam secundum A. sine ulla difficultate inflecti possunt, servata nimirum ubique characteristic a et ꙗ ante terminationes х, л, в, et participio passivo pro ен affigendo н, licet omnino Participium passivum питаи paradigmati B. (слаи), et тлѣи paradigmati E. (зрѣи) magis sit conforme. Confer jam питати, тлѣти cum бити.

БИ-ТИ	БИ-Х	БИ-Л	БИ-В	БІ-ЕН
ПИТА-ТИ	ПИТА-Х	ПИТА-Л	ПИТА-В	ПИТА-Н
ТЛѢ-ТИ	ТЛѢ-Х	ТЛѢ-Л	ТЛѢ-В	ТЛѢ-Н

Qui ejusmodi paradigmata postulet, secundum quae verba primae Conjugationis omnia (питаю, вла-дѣю, ѡнѣю), per omnia Tempora et Modos ita conjugentur, ut ab uno paradiгmate ad aliud deflectere non liceat, ei necesse erit, aut paradiгmatum numerum ultra modum augere, aut ad verba irregularia amandare multa prorsus regularia. Tentanda igitur fuit nova Temporum analogorum coordinatio, ut adeo Praesentia constituent Conjugationis integrae medietatem unam, Praeterita vero alteram, quas ambas Infinitivus interpositus dividat. Hac methodo id effectum est, ut ex formis Infinitivi facile dijudicari possit, secundum quod paradiгma tempora reliqua Infinitivo analogae sint inflectenda.

§. 33.

Anomalorum Conjugationes.

Conjugatio Verbi substantivi *къмь, бѣдѣ, быти*.

<i>Praes. Indicativi.</i>	Sing.	1	къмь	2	къи	3	кътъ
	Plur.		къмы		къте		сѣтъ
	Dual.	m.	къва		къта		къта
		f.	къвѣ		кътѣ		кътѣ α)

<i>Praes. Gerundiv.</i>	Sing.	m.	сѣ	f.	сѣши
	Plur.		сѣше		сѣше
	Dual.		сѣша		сѣши β)

<i>Futurum.</i>	Sing.	1	бѣдѣ	2	бѣдѣши	3	бѣдет
	Plur.		бѣдем		бѣдете		бѣдѣтъ
	Dual.	m.	бѣдѣва		бѣдѣта		бѣдѣта
		f.	бѣдѣвѣ		бѣдѣтѣ		бѣдѣтѣ γ)

<i>Imperativus.</i>	Sing.		—	2	бѣди	3	бѣди
	Plur.		бѣдѣм		бѣдѣте		бѣдѣте
	Dual.	m.	бѣдѣва		бѣдѣта		бѣдѣта
		f.	бѣдѣвѣ		бѣдѣтѣ		бѣдѣтѣ

<i>Fut. Gerundiv.</i>	Sing.	m.	бѣдѣши	f.	бѣдѣши
	Plur.		бѣдѣше		бѣдѣше
	Dual.		бѣдѣша		бѣдѣши

Infinitivus. *быти* esse, fieri.

α) Olim 1. pers. sing. *къми*, hinc *къмь*; in plur. etiam *къмѣ* pro *къмы*. *къмо* in libris glagoliticis est vulgare illyricum. In Ostrog. 1 Cor. 15, 19. *еѣме* his legitur, alias ubique *еѣмы*. In *сѣтъ* excidit *къ*. Sic et *нѣкъмь*, *нѣкъи*, *нѣкътъ*, *нѣкъмы*, *нѣкъте*, *не сѣтъ*. Confer notam p. 396.

β) А *сѣ* est Adjectivum *сѣй*, *о ѿн*, qui est, uti *сѣшій*, *сѣшѣа* (*сѣшѣа*), *сѣше*, а *сѣши*.

γ)

γ) БѢДѢ ero, fiam, inflectitur prorsus regulariter, uti несѢ. аще БѢДѢ si fuero, аще БѢДЕШИ si fueris etc. Sic etiam сѢДѢСА, сѢДЕШИНА etc. Pro Imperativi 3. pers. БѢДИ, plur. БѢДѢТЕ alii Optativi personas adoptant: да БѢДЕТ sit, fiat, да БѢДѢТ sint, fiant; да не БѢДЕТ absit.

<i>Praet. I.</i>	Sing. 1	БѢХ	2.	БѢ	3	БѢ
	Plur.	БѢХОМ		БѢСТЕ		БѢХУ, БѢША
	Dual. m.	БѢХОВА		БѢСТА		БѢСТА ѿ)
	f.	БѢХОВѢ		БѢСТВѢ		БѢСТВѢ

<i>Praet. Iterat.</i>	Sing. 1	БѢАХ	2	БѢАШЕ	3	БѢАШЕ
	Plur.	БѢАХОМ		БѢАСТЕ		БѢАХУ
	Dual.	БѢАХОВА		БѢАСТА		БѢАСТА ѡ)

<i>Praet. II.</i>	Sing. 1	БЫХ	2	БЫСТЬ	3	БЫСТЬ (БЫ)
	Plur.	БЫХОМ		БЫСТЕ		БЫША
	Dual.	БЫСВА		БЫСТА		БЫСТА ѣ)

<i>Praet. Gerund.</i>	Sing. m.	БЫВ	f.	БЫВШИ
	Plur.	БЫВШЕ		
	Dual.	БЫВША		БЫВШИ

<i>Praet. Part. act.</i>	Sing. m.	БЫЛ	f.	БЫЛА	n.	БЫЛО
	Plur.	БЫЛИ		(БЫЛЫ?)		(БЫЛА?)
	Dual.	БЫЛА		БЫЛѢ		БЫЛѢ ѣ)

Praeteritum Participii passivi vacat, quia БЫТИ ceu Neutrum passivae flexionis capax non est; inflectuntur autem composita (ex praepositione et БЫТИ) activae significationis: ЗАБЫЕН pro ЗАБЫ-ВЕН, а ЗАБЫТИ oblivisci.

Tempora circumscripta.

<i>Praet.</i>	1 БЫЛ КЕМЬ	2 БЫЛ КЕМ	3 БЫЛ КЕТЬ
<i>Indic.</i>	БЫЛИ КЕМЫ	БЫЛИ КЕТЕ	БЫЛИ СЪТЬ

<i>Plusquam- perf.</i>	1 БЫЛ БѢХ	2 БЫЛ БѢ	3 БЫЛ БѢ
	БЫЛИ БѢХОМ	БЫЛИ БѢСТЕ	БЫЛИ БѢХЪ

<i>Praet. Opt.</i>	1 БЫЛ БЫХ	2 БЫЛ БЫ	3 БЫЛ БЫ
	БЫЛИ БЫХОМ	БЫЛИ БЫСТЕ	БЫЛИ БЫША

Eodem modo, cum Participiis activis et passivis aliorum Verborum auxiliaria кемь, бѣх, бых, бѣхъ connectendo, circumscripta tempora formantur. Vide P. 1. §. 84. 85. Pro бых primae personae rarius бым occurrit: дал бым darem, dedissem, Psal. 90, 18. in Ostrogiensi et Psalterio Veneto, in correcta editione nunc дал бых.

3) Dual. persona 1. contrahitur бѣсва, f. бѣсвѣ, persona 2. et 3. etiam бѣхота, f. бѣхотѣ.

4) Praeteriti iterativi seu imperfecti contrahitur persona 1. est бах, 2. et 3. ваше, Plur. бахом, басте, бахъ seu баша, Dual. бахова et басва, баста, et productior 2. et 3. бѣашета pro бѣаста.

5) Praeteritum I. бѣх, бѣ idem est ac fui, *ich war*, а быти esse, et huius iterativum бах respondet Latinorum Imperfecto eram. Praeteritum vero II. idem est ac factus sum, *ich ward*, а быти fieri. Praet. бых pro бѣх postulant composita избыти, пребыти: избых, пребыть, пребыта. Sic et сбыти, забыти, заках, закъ oblitus est. Ipsa etiam radicalis syllaba бы latinae fi in fio, uti вѣ in вѣхъ latino fu, in Praeterito fui, fueram, affinis est, cum Slavi littera f careant et pro f labiales б aut п ament. Confer voces кѣк et fagus, вѣк et faba, пламы et flamma.

ч) Pro fem. бѣмь, et neutro бѣла in plurali ubique nasculinum бѣли reperias. In glagoliticis quidem libris прѣстале сѣть legeris, pro f. прѣстала сѣть, at terminatio haec e vulgari hodierna dialecto assumpta fuit. In libris autem, in quibus purior Slavonismus servatur, nullibi feminina aut neutra a masculinis hujus Participii distinguuntur. Luc. 23, 55. legunt editi: ꙗже кахѣ пришаи quae venerant, quod et Codd. Mss. Vindobonenses confirmant, licet вѣхѣ pro кахѣ habeant. Matth. 11, 21. et 23. аще-бѣша силы бѣли кѣвѣша (Острог. кѣвѣша) вѣас. Sic et Luc. 10, 15. ubi et correcta кѣвѣша legit. Bohemica et Polonica syntaxis his in locis ob femininum силы postulat бѣмь, Illyrica бѣла. Meletius quidem in Duali бѣла, f. бѣлаѣ, exhibet in circumscriptis temporibus: аще кѣ бѣлаѣсѣ, f. бѣлаѣсѣѣ, кѣлаѣста, f. бѣлаѣстѣ, et аще кѣсѣ бѣла, (f. кѣсѣѣ бѣлаѣ), кѣста бѣла, (f. кѣстѣ бѣлаѣ) f. sed metuo, ne sine auctoritate id fecerit. Idem etiam, pro arbitrio suo кѣша masculinum, бѣша vero, femininum esse statuit, cum tamen кѣша et бѣша promiscue scribantur (vide Introd. pag. 12).

§. 34. Praeter ꙗмь anomala censentur, quae pro ю aut ѣ primae personae мь habent, nimirum ꙗмь (снѣмь), вѣмь, дамь, имамь. Haec in plurali prima servant мы, in secunda singulari си pro ши, excepto имамь, имаши.

S. 1	ꙗмь	снѣмь	вѣмь	дамь
2	ꙗси	снѣси	вѣси	даси
3	ꙗсѣть	снѣсѣть	вѣсѣть	дасѣть
Pl. 1	ꙗмы	снѣмы	вѣмы	дамы
2	ꙗсте	снѣсте	вѣсте	дасте
3	ꙗдаѣт	снѣдаѣт	вѣдаѣт	дадаѣт, дадаѣт

а) **мѣмь** contractum est ex **мѣмь**, eliso **ѣ**. Hinc Praesens Gerundivi **мѣш** (et **мѣа**), f. **мѣшѣи**, Part. pass. **мѣом**, Infinitivus **мѣти** (quasi a **мѣш**), Praet. Indicat. **мѣох**, **мѣе**, Praet. Gerund. **мѣ**, **мѣши**, Part. act. **мѣ** (pro **мѣа**), Part. pass. **мѣен** inflectuntur conformiter paradigmati C. (**несѣ**). Imperativus vero differt: **мѣждѣ**, **мѣждѣмь**, **мѣждѣте**. in editis recentioribus etiam **мѣи**, **мѣим**, **мѣите** (pro **мѣѣм**, **мѣѣте**). Praeteritum **мѣх**, ex **мѣох** contractum, et ejus Praet. iterativum **мѣах** sic inflectuntur:

1	мѣх	2	3	мѣть	мѣом	мѣте	мѣшѣ
	мѣах			мѣашѣ	мѣахѣом	мѣаште	мѣахѣшѣ

Compositum **снѣмь** uti **мѣмь** inflectendum est. Frequentativum autem **мѣдати**, **мѣаю**, omnino regulare est, uti **кѣваю** a **кѣти**, **вѣдаю** a **вѣмь**.

б) Verbi **вѣмь** (contracti ex **вѣдѣмь** pro **вѣдѣш**) tempora Praeterita, cum ea Infinitivo **вѣдѣти** analogia sint, fere inflectuntur secundum paradigma E. (**зрю**, **зрѣти**). 1. **вѣдѣх**, 2. 3. **вѣдѣ**, Pl. **вѣдѣхѣом** etc. **вѣдѣа**, **вѣдѣѣ**, **вѣдѣи**, Inf. olim et **вѣсти**, quasi a forma **вѣдѣш**, hinc etiam Gerund. **вѣдѣш** (**вѣдѣшѣи**), f. **вѣдѣшѣи**, (apud Recentiores et **вѣдѣа**: **вѣдѣаши**), Part. pass. **вѣдѣом** conformiter paradigmati **несѣ**. At Imper. **вѣждѣ**, **вѣждѣмь**, **вѣждѣте**, recentius etiam **вѣди**, **вѣдим**, **вѣдите** (pro **вѣдѣм**, **вѣдѣте**). Sic et compositum по-

вѣмь:

с) А Futuro дамъ, dabo, Inf. дати, deducta tempora partim regularia sunt, uti дах, дахом, дасте, даша, даа, дав, дан, partim irregularia a forma obsoleta даах. Hinc tertia persona plur. даахт et дааат, Imper. даждь (pro дади), даждьмы, даждьте; sic et подаждь, предаждь. дадим, дадите a Russis invecta sunt. Praet. 2. et 3. pers. olim даіть, nunc даа ки in secunda, et даде in tertia, in editionibus leguntur. Praet. iterat. дааах, дааааше etc. Tempora iterativae formae даати, даю, regulariter inflectuntur: дай, дайим, дайте, Gerund. даа, даючи, Part. pass. praes. даам, praet. даамн, inde Verbale дааміе.

Ostrogensis editio et Psalt. Venetum servavit
 ДАСТЬ pro recenti ДАДЕ multis in locis. СРЕБРА СВОЕГО
 НЕДАСТЬ ВЛИХВЪ non dedit ad usuram Psal. 14, 5.
 ВЫШНІЙ ДАСТЬ ГЛАС СВОЙ dedit vocem suam. Primo
 loco in Ostrog. ДАСТЬ, altero ДАСТЬ scriptum est,
 cum utroque loco ДАСТЬ scribendum fuerit. Psalt. Ve-
 netum ДАСТЬ quidem exhibet, cum ubique ѿ pro ѡ
 serbico more ponat. Maluerunt itaque editores substi-
 tuendo ДАДЕ Praeteritum a futuro ДАСТЬ distinguere.
 In secunda persona pro veteri ДАСТЬ jam antiquae
 editiones exhibent circumscriptum Praeteritum ДАА
 ЕСИ. Psal. 4, 8. ДАА ЕСИ ВЕСЕЛІЕ ВЪ СЕРДЦИ МОЕМ de-
 disti laetitiam in corde meo. Posteriores editiones male
 hoc loco СЕРДУЪ in Locali pro СЕРДЦИ.

d)

d) Verbum defectivum *имамъ, имашн, имать, имамы, имате*, personam tertiam plur. *имѣт* ab *имѣ*, inde et Gerund. *имы (имый), имѣши*, et alia tempora a forma *имѣти* deducit: Imper. *имѣй, имѣим, имѣйте*, Gerund. *имѣа*, Praet. *имѣх, имѣ, имѣхом, имѣсте, имѣша* seu *имѣхѹ*, Part. act. *имѣа*, Gerund. Praet. *имѣв*, Part. pass. *имѣн*, inde Verbale *имѣніе*. Praet. Iter. *имах, имѣах, имаше* etc. Ab *имѣ* vero, quod non solum forma, sed etiam significatione alias differt, formatur Imper. *ими, имѣм, имѣте*, Praet. Gerund. *км (pro им), кмши*, Inf. *ѣти*, inde *ѣх, ѣ (ѣт), ѣхом, ѣсте, ѣша*, Part. act. *ѣа*, pass. *ѣт*. Hujus Praesens est *кмлю а кмати* seu *имати*. In exprimenda formula fidem habere, omnes formae locum habent: *вѣрѹ емлю, вѣрѹ имѣ, вѣрѹ не ѣша, вѣрѹ имѣй, вѣрѹ имать*. Composita *поймѹ, прїимѹ, прїемлю, конмѹ, вѣати, внемлю, внимати* etc. simplicibus se conformant, et pro ratione diversarum formarum diversa sequuntur paradigmata.

§. 35. Alia mutuuntur tempora quaedam ab alio themate. A Defectivo *идѣ* est Imperat. *иди, идѣм, идѣте*, Praes. Gerund. *иды (идый), идѣши*, Praet. *идох, иде, идохом, идѣсте, идеша*, Praet. iterat. *идах, идаше* etc. Inf. *ити*. Alia tempora petuntur ab obsoleto *шедѣ*: Praet. Gerund. *шед, шедши*, Part. act.

t. шел, шла, шло, plur. шли, inde tempora circumscripta, шел еси pro secunda persona идѣ, пришел еси, о прїидѣ, pro tertia пришел есть, бѣ пришел, бѣхъ ишли. Арос. 17, 10. не пришел in Ostrogiensi et his, sine есть, more Polonorum et Russorum, in directa nunc прїидѣ; аще не бѣхъ пришел и глаголаа им Joh. 15, 22. si non venissem et locutus essem eis. Part. pass. шет inusitatum quidem est, inde tamen Boh. штіе, приштіе, взештіе, et avicum шествіе (pro шетствіе) deducta sunt.

А градъ, venio, est грады (градый), градыи, Praet. граде, градохъ etc. Praet. iterat. градахъ, градаше (градебаше), градахомъ, градасте; iam tempora deficiunt, cum ab идѣ aut хожѣ etiam soleant.

А рекъ (рѣкъ) Praeteritum рекохъ, рече, рекомъ, рекоште, рекоша regulariter inflectitur; рѣхъ его, рѣхомъ, рѣште, рѣша sunt a verbo obsoleto рѣю, quod graeco ῥέω respondet.

Quae ex lege ob Infinitivi formam ex uno ad iud Conjugationis paradigma quoad tempora analogia transferri solent, irregularia proprie dici non possunt. His tamen accedunt Verba имѣти, жити, начати et reliqua hujus formae, quae ob Infinitivos мѣти, пати, жати, начати, quoad Praeterita quidem ad primam referenda sunt, Praeteritum tamen Gerundiivi secundum Paradigma C.

in-

inflectunt: км, кмши; распен, распенши; начен, наченши. Sic et жен, женши antiquo more, licet jam in Ostrogiensi et aliis editionibus Jac. 5, 4 жавших pro veteri женших legatur.

§. 36. Alia non nisi quoad unam alteramque personam a regula deflectunt. А хочѣ, (-еши, -ет, -ем, -ете) tertia pluralis est хотѣт, Praes. Gerund. хотѣ, хотѣши, Imper. хотѣй. Inf. хотѣти, Praet. хотѣ, et alia tempora his analoga respondent paradigmati E.

чтѣ, I ego, Inf. чтѣти, Praet. чтѣх, чтѣ, Partic. act. чел (eliso т pro четл) prorsus regulariter inflectitur. At а чтѣ, honoro, Russi formarunt Infin. чтити, quem Act. 18, 13. jam Ostrogiensis habet, pro чтѣти (Codd. Serb. чисти). Hinc Joh. 5, 23. иже не чтит сѣа, не чтит оѣа in editionibus novis, licet чтѣте Joh. 8, 49 et Act. 17, 23. in iisdem immutatum servarint. At regulare чтѣт Joh. 5, 23. non solum in Mss., sed etiam in Ostrogiensi et in Evangeliiis Moscuae 1606 impressis legitur. почтил, почтив russica sunt, non slavica.

А видѣти, виждѣ, Imper. виждѣ adhuc in Psalmis habetur, plur. vero видѣте videte, certe et olim виждѣте, cum Bohemi визте a singulari виз adhuc retinuerint. Confer Imper. вѣждѣ а вѣждѣти.

Subinde tempora reperias, quae anomala videntur, quod a formis obsoletis orta sint. Sic **влады** (влады), **владыши**, а **влады**, **власти**, pro qua forma **владыти** substituta fuit, a qua utique praesens Gerundivi est **влада**, **владыши**. Nihil jam miraberis in antiquis editionibus Luc. 2, 2. **владыши** pro hodierno **владыши**. Luc. 15, 23. et 7. legebatur olim **телец оупитѣнный**, nunc cum **строгиенци оупитанный**, et γ. 30. olim et nunc **питомый**. **оупитѣн** nimirum est a forma minus **оупитѣти**, **оупитан** a forma maxime usitata **питати**, et **питом** (Praesens Participii passivi) a forma prorsus obsoleta **питѣти**. Similiter **иски**, **искиши** (Gerundivi Praesens) et **иском** (Part. pass. praes.) videntur esse anomala, si ab **искати**, **ищи**, deducere velis; sunt autem regulariter formata a forma obsoleta **искѣти**.

§. 37. Impersonalium conjugatio a personarum verborum conjugatione non differt. Conjugabis itaque **подобает**, **oportet**, Praet. **показаше** conformiter primae; **мнитца**, videtur, Praesentium **мнѣшца** conformiter tertiae. Sic **достѣнт**, **облѣтет**, **слѣчается**. In formula **лѣтъ кѣтъ**, licet, citum est, non nisi tempora Verbi **лѣтъ** mutabis; **лѣтъ баше**, **лѣтъ бысть**, **лѣтъ бѣдет**, **лѣтъ бы**, **лѣтъ было** si liceret, si licuisset.

§. 38. Passivi conjugatio, si illud ope affixi reciproci *ся* exprimatur, eadem est, quae activi. Igitur *чтѣся*, legor, conjugabis, uti *чтѣ* lego.

<i>чтѣся</i>	<i>чтѣшися</i>	<i>чтѣтся</i>
<i>чтѣмся</i>	<i>чтѣтеся</i>	<i>чтѣтсѣя</i>

Praeteritum *чтохся*, *чтѣся*, *чтохомся*, *чтостѣся*, *чтошася* etc. Infinitivus *чѣстися* etiam circumscribi solet, cum participio passivo *чтен* connectendo *быти*: *чтенѣ быти*. Sic et futurum ope *бѣдѣ*, Praeteritum ope *есмѣ* et *бых* circumscribuntur:

Fut. *чтен* (f. *чтена*, n. *чтено*) *бѣдѣ* etc.
чтени (f. *чтены*, n. *чтена*) *бѣдем* etc.

Praet. a)	<i>чтен</i>	<i>есмѣ</i>	<i>чтени</i>	<i>есмы</i>
	<i>чтен</i>	<i>еси</i>	<i>чтени</i>	<i>есте</i>
	<i>чтен</i>	<i>естѣ</i>	<i>чтени</i>	<i>сѣтѣ</i>

Praet. b)	<i>чтен</i>	<i>бых</i>	<i>чтени</i>	<i>быхом</i>
	<i>чтен</i>	<i>быстѣ</i>	<i>чтени</i>	<i>бысте</i>
	<i>чтен</i>	<i>быстѣ</i>	<i>чтени</i>	<i>быша</i> .

Eodem modo *читаем* *есмѣ*, *читаем* aut *читан* *бываю*, *бываеши*, *бывает*, conjugantur, habita simul ratione generis: *читана* *бывает*, *читано* *бывает*.

§. 39. Nec aliter conjugantur Praeteritum ope *есмѣ* circumscriptum, Imperfectum (et Plusquamper-

perfectum) Optativi et Futurum exactum, quae participio activo in л ope auxiliarium бых, бы, бых formantur, de quibus P.I. §, 78, 84, 85. pluribus.

даа есмь, даа еси, даа есть.

дааи есмы, дааи есте, дааи сѣть.

Sic et Plusquamperfectum бѣх ходил, бѣ ходил, бѣхом ходили, бѣсте ходили, бѣхѣ ходили.

да бых имѣл да быхом имѣли

да бы имѣл да бысте имѣли

да бы имѣл да быша имѣли.

Primam personam Praeteriti circumscripti cum емь in Psalmis et Novo Testamento nullibi reperias, sed simplex Praeteritum. Tertiam quidem non raro, et saepissime secundam. Editores enim maluerunt secundae simplici, cum a tertia distincta non sit semper, et ubique subinde reddat ambiguum, vix non ubique circumscriptam ope еси substituere. Арос. 17, 12. Ostrog. legit ꙗже видѣ, correcta vero ꙗже видѣли. Psalmo 88. in Ostrogiensi et Psalterio Veneto persona secunda Praeteriti simplex saepe retenta fuit, et correcta nunquam. V. 3. Ostrog. legit рече про река, quod postremum et Venetum Psalt. Ап. 1561 exhibet. At v. 12. основа Ven. pro основал еси, v. 13 Ostrog. et Ven. ты сздаа pro создал еси, v. 20. рече utraque pro река еси, v. 39. тыже ѿринѣ и оучижи и ѿврьже Ven. Sic et Ostrog. sed pro ѿврьже legit негодова, correcta негодовал еси, v. 44. езастѣни Ven. et Ostrog. v. 45. поврьже pro поверга еси. v. 49. сздаа, v. 50. клатса (Ven. клетсе) pro клалса еси. Vice versa primam personam peri-

М in

phra-

phrasticam simplici Praeterito reddere solent: **ДАХ** pro **ДАА ЕСМЬ** Levit. 6, 17. Alia exempla ex Ostrog. vide p. 389. Immo **Апос. 17, 10.** pro **НЕПРИШЕЛ** (sine **ЕСТЬ**) recte substituerunt **НЕПРІИДЕ**.

Optativi personam secundam a tertia Veteres non distinxere. Utrique enim **БЫ** tribuebatur. Nec deest etiam in postrema editione exemplum, quo id firmari possit. Luc. 19, 42. **АЩЕ БЫ РАЗДМѢЛ И ТЫ** si cognovisses et tu. Olim et in libris paulo ante Correctionem editis Joh. 11, 21. **АЩЕ БЫ ЗАѢ БЫЛ** si fuisses hic, et v. 32. **АЩЕ БЫ БЫЛ ЗАѢ**, ubi nunc **БЫ ЕСИ БЫЛ** legitur. **АЩЕ БЫ ВѢДАЛА** vide p. 391, **АЩЕ БЫ ВСХОТѢЛ** p. 392. Addam corruptum locum ex Apocalypsi c. 3, 15. **НЕДА СТѢДЕН БЫ БЫЛ НИ ТЕПЛ** (legendum utique **ЛИ** seu **ИЛИ ТЕПЛ**), utinam (**НЕДА**, vide p. 453) frigidus esses aut calidus. Verba haec Correctores in margine sic reddiderunt: **Ѡ ДА БЫ СТѢДЕН БЫЛ ЕСИ ИЛИ ГОРАЩІ**. Dicendum fuit **ДА БЫ БЫЛ** sine **ЕСИ**.

Bohemi olim solo **БЫ** in secunda persona usi sunt, at nunc affligunt **ѣ** (quod utique ex **ѣИ** seu **ѣИ** contractum est) auxiliari **БЫ** ad discernendam personam secundam a tertia: **ДААБЫѣ**, **КААБЫѣ** **ХТѢЛ**. Poloni similiter **s**: **byłbyś**. Hos itaque Meletius alique imitati sunt, qui **БЫ ЕСИ** pro **БЫ**, et **БЫ ЕСИ ЧИТАЛ** pro **БЫ ЧИТАЛ** secundae personae pro arbitrio suo tribuerunt. Russi et Illyrii **БЫ** omnibus personis, cum has Pronominibus exprimant, in singulari et plurali tribuunt; Bohemi et Poloni duntaxat tertiae in utroque numero. Hinc factum est, ut in libris slavicis **БЫ** etiam in plurali pro

БЫША subinde legatur. Hebr. 10, 12. in correctae editione: прѣстали бы быти приносимы, melius Ostrog. прѣстали оубо быша, atque duo Mss. Vindobonenses не быша прѣстали. Hebr. 11, 15. аще бы оубо оно помнили - имѣли бы время, Ostrog. аще она помнаху - имѣли оубо быша. 1 Joh. 2, 19. аще бы ѿ нас были, пребыли оубо быша с нами, Ostrogiensis etiam in primo membro аще ко быша ѿ нас. Alii tamen in locis, in quibus nihil reficiendum fuit, etiam in postrema editione intactum mansit plurale быша: да быша имѣли Joh. 8, 6. аще ко быша разѣмѣли, не быша гдѣ славы распали 1 Cor. 2, 8.

§. 40.

Observationes in Conjugationum flexiones.

Cum libros antiquos magis sequi oportuerit, quam novos a Russis editos, qui flexiones Verborum dialecti russicae sequi solent, fieri omnino non potuit, ut flexiones in schemate generali et paradigmatis signatae in omnibus temporibus cum aliorum Grammaticorum terminationibus convenirent. Quapropter monendus est lector, me sine auctoritate codicum nihil statuuisse. Miror itaque, Petrum Vinogradow Russum et Abr. Mrzovitch Serbum, in signanda persona prima et secunda Dualis, potius sequi voluisse novatores illos, qui ма pro ва primae, ва pro та secundae personae sine auctoritate legitima tribuere maluerunt, quam Meletii Smotriskii editionem An. 1619

Jevii in Lituania impressam. In posteriori enim, Mosquensi An. 1721, quae Rimnicii An. 1755 recusa fuit, flexiones dualis *ва, та*, quae recte in prima signatae erant, in *ма, ба*, summa audacia ab editore mutatae sunt. Editor enim russus Grammaticae Mosquae An. 1648 inchoatae, An. vero 1651 absolutae praecepta pro oraculo habuit, spreta Meletii auctoritate. Observavit quidem P. Vinogradow Marci 10, 35. legi *хочѣва, просѣва* (addere potuisset *сѣдѣва* v. 37, *можѣва* v. 39.), monetque secundam personam nunc quidem finiri in *та* (immo et olim), in tabula autem conjugationum praemissa eas terminationes fuisse appositas (nimirum *ма, ба, та*), quibus apud Veteres personae distinctae fuerint. Atqui haec aliter se habere, inspectis codicibus et editionibus antiquis, cuilibet patebit. In his enim nusquam terminationem primae personae *ма*, sed constanter *ва* aut *ѣва* (haec enim frequenter confundi solent) et in secunda *та* reperies. Confirmant hoc Bohemorum et Polonorum scriptores veteres, maxime vero, qui duali numero adhuc hodie utuntur, Vinidi in Carniolia, Venedique in Lusatia. Confer Carnio-licum *несева, несѣта, несѣта; любѣва, любѣта* etc.

Velim G. S. Bandtke Grammaticam Polonicam secundis curis Vratislaviae 1818 editam inspicias in qua p. 249 et 312, de obsoletis suffixis (ut vocat) nu-

meri

Flexionem Imperativi in prima persona **ѣм**,
in secunda plur. **ѣте** vere slavica esse, multis
exemplis doceri potest. Ipse etiam Meletius hanc
terminationem in verbis in **ѣ** probavit: **чтѣм**,
ѡдѣм, **чтѣте**, **ѡдѣте**; et hac ratione Imperati-
vus differt alia vocali ab iisdem personis Indica-
tivi **чтем**, **ѡдѣм**. Sic **идѣм**, **идѣте**, **падѣм**,
онѣм, **станѣм**, **блюдѣте**, **помозѣте**, **ждѣте**,
цѣте. Adde **воздѣжѣте** et **воздеждѣте** elevate,
сажѣте. Immo et **вспоем** pro **вспонм**, **взспієм**
pro

pro

про възпїим. At vero небываем, разумѣим, разумѣйте, помазѣим, целѣим, мѣдрствѣим etc. In Apostolo Damiani, non solum verborum tertiae conjugationis, sed et aliorum persona secunda terminatur in ите: станите, въздадите, кмлиите. In aliis tamen libris et verba tertiae Conjugationis adhuc antiquam flexionem retinuerunt: хвалѣте, просѣте etc. Huic maluit Meletius flexionem им, ите in Conjugatione secunda (nobis tertia) praeferre, et Imperativum творім, творіте solo accentu ab Indicativi personis твѣрим, твѣрите distinguere.

Deinde notandum, personam tertiam Imperativi singularem et pluralem a secunda non differre, licet Meletius et alii Optativi (i. e. Indicativi cum particula да) personis да четет, да четѣт, да творит, да творят tertiam Imperativi suppleant. In deprecativo tamen modo, qui omnino apud Slavos idem est ac Imperativus, etiam Meletius personam tertiam singularem, atque dualem secundae aequalem fecit: чти он, твори си, бѣди он, четѣта, творита, бѣдѣта.

Rarius persona secunda Imperativi ope particulae да Praesenti aut Futuro Indicativi praefixa suppletur: да бѣдѣши про бѣди, да речеши про рци. Imperativo autem praefigere да prorsus insolitum est. Legitur tamen 2 Reg. 14, 32. in Ostrog. аще ли бы есть бы мнѣ неправда, то да оукій ма. Melius (deleto

κω in primo membro et да in secundo) correctae editionis: *ἀλλ' ἔτι ἐστὶν ἐν ἐμοὶ ἀδικία, τὸ θανάτωσόν με.*

In Praeterito secundam personam simplicem singularis numeri, licet a tertia non differat, restituendam censui, cum in antiquis libris ejus usus satis frequens sit. Non enim potui methodum Grammaticorum probare, qui cum Praeterito simplici, in quo genera non distinguuntur, circumscriptum (e participio activo in λ formatum) conjungere maluerunt, post primam κῆχ inserendo *был, была, было* (еси), post *чтох, читах, творих* interponendo *чел, чла, чло, читал, читала, читало, творил, творила, творило*, in Duali et Plurali vero iterum secundam personam Praeteriti simplicis *кѣсте, чтосте, читасте, твористе* assumendo.

Meletius quidem *читал, -ла, -ло* Praeterito simplici, et *читал еси* periphrastico tribuit. At *был, читал, творил* sine *еси* duntaxat in russ. lingua, cum in ea personae pronomine signentur, locum habere potest. *был* enim, *читал, творил*, sine auxiliari *есм, бѣдѣ, быхъ*, de nulla persona dici possunt, quamvis de tertia (subintellecto nimirum *есть*) subinde legantur, uti 2 Cor. 2, 5. *ἀλλ' ἐπεὶ τίς ἐκόρησέν με, ἢ ἐμὲ ἐκόρησεν.* In libris veteris Testamenti serius translatis plura exempla invenias.

In Gerundivis neutrius terminationem distinguere non potui a masculina, cum haec et neutris

iris conveniat: царство раздѣлаася, око вслепѣа, сматася море, сердце гора: не сердце ли нѣю (nunc наше) гора бѣ въ нѣю (nunc ѣнас). Reperiuntur quidem древо гнѣюще, падше зерно, sed hoc in casu neutrum гнѣюще respondet masculino гнѣющу seu гнѣѣ, падше vero masculino падш seu падѣ, quorum utrumque hac terminatione gaudens jam qualitatem Adjectivi induit. Nam гнѣа, cum putrescit, (Gall. en pourissant), non prorsus idem est ac гнѣющу (n. гнѣюще) putrescens, (Gall. pourissant), et пад cum cecidisset, aliquatenus differt a падш (n. падше) quod cecidit. Feminino autem semper adhaeret in Praes. Gerund. щн, Praet. шн. Pauca haec pro vindicando Schemate generali et paradigmatis a me expositis dicta sunt.

Notae generales et speciales in quaedam tempora.

§. 41. In genere notandum, vocales syllabae radicalis in Conjugatione non mutari, exceptis his paucis, quorum Infinitivus et Praeteritum aliam vocalem, quam Praesens aut Futurum postulat, utи пѣти, пѣх, а пою; лѣщи, лѣгох а лѣгѣ; сѣсти, сѣдох а сѣдѣ. Adde Fut. вѣращѣ, ab вѣрѣтати, вѣрѣтаю.

Mutantur vero transformabiles consonae in alias, et quidem 1. г in з, к in ц, ante и, ѣм, ѣте

ѣте in Imperativo (Conjug. secundae): помози, помозѣм, помозѣте а помогѣ; теци, тецѣм, тецѣте а текѣ.

2. In Indicativo ejusdem Conjugationis г in ж, х in ш, к in ч: помогѣ, поможеши, поможет, поможем, поможете; верхѣ, вернеши, вернет, вершем, вершите; текѣ, течеши, течет, течем, течете. Idem fit ante ен Participii passivi: вержен а вергѣ, разжен а разжгѣ, вершен а верхѣ, ѡдшен ab ѡдхнѣ, речен а рекѣ. At literae д, т, з, с nullam in secunda Conjugatione ante ен subeunt mutationem: веден а ведѣ, плетен а плетѣ, безен а безѣ, спасен а спасѣ.

3. Ante ен Participii passivi Verborum in ити (tertiaе Conjug. Parad. F.) mutantur etiam д, т, з, с, ст, uti §. XII. Introd. dictum est: рожден а родити, оутвержден ab оутвердити, позлащен а позлатити, хыщен а хытити, прекращен а прекратити, поражен а поразити, свѣщен а свѣсити, мщен а мстити, прелщен а прелстити. Adde изпражнен ab изпразнити, съблажнен а съблазнити, оумѣжден ab оумѣдрити, помышлен а помыслити, изощрен (et изострен) ab изострити, оумерщвен (оумерщвлен) ab оумертвити, оухыщрен ab оухытрити, прензещрен а прензестрити, quamvis inter literas transformabiles et terminationem ен literae в, н, л, р interpositae sint.

Ser-

Serbici librarii in Codd. slavici post н, л, р constanter кн pro ен scribunt: схранкн, испанкн, трижкн а тризнити, молкн, ѡзлюблкн, затворкн. Verba autem formae ѣти (Parad. E.) transformationem literarum ante ѣн non admittunt; вѣдѣн а вѣдѣти, запѣстѣн а запѣстѣти. Hinc свѣтѣнїе Joh. 5, 35. et Exod. 27, 20. а форма свѣтѣти.

4. Labiales ante ен Part. passivi inserunt а epentheticum: ꙗвлен, славлен, возлюблен, ѡславлен, ѡслаѣпен, прѣстѣпен, посрамлен, а ꙗвити, славити, возлюбити etc. Excipe оутѣшен, благословен.

5. Eadem epenthesis et literarum transformatio locum habet in Praeterito Gerundivi ante ѣ, quando rejecto иѣ contrahi solet: ѡставѣ, возлюбѣ, прѣстѣпѣ, pro ѡставив, возлюбив, прѣстѣпив, преломѣ pro преломив. Sic ѡбновѣши, in plur. прѣстѣпѣше, pro ѡбновивши, прѣстѣпивше. Proго пригвождѣ, рождѣши, заблѣждѣше, pro пригвоздив, родивши etc. вкѣш, возглаш pro вкѣсив etc. вплѣши (воплѣши) pro вплѣтив, ѡбращѣ pro ѡбративсѣ, запрѣщ pro запрѣтив; поущѣ pro постивсѣ, крѣщшесѣ pro крѣстившесѣ, ѡчищѣ pro ѡчистивсѣ. Excipe ѡтрастших (Ven. оустрастших) Psal. 16, 9. *ταλαιπωρησάντων*, qui afflixerunt, ab ѡтрастити.

6. Literas Ѧ et т ante л participii activi elidi, diximus Cap. II. Introduct. p. 48. Hinc навел а наведеѡ, провол про проводал, пал про пал, пал про пал а палѡ, чел, чла, чло про чела, чтла, чтло а чтѡ, вкрѣл ab вкрѣтѡ, срѣло Job. 4, 12. recte in Ostrogensi, а срѣтѡ, Praet. срѣте, срѣтох, male omnino in correcta срѣтило, quasi a forma (ficta) срѣтити.

7. Praeteritum primae Conjugat. solet post vocalem tertiae personae singularis paragogicum т assumere: пт, помт, пріят, вкят, ѡят (ѡнат) pro п, пом etc. Sic начат, почат, запат, клатса, вевит, повит, пит, пролит. In secunda Conj. rarius: оумрет, прострет. Rarissime in plurali post хѡ: впрашахѡт in Damiani Apostolo, свршахѡтъ Mich. 2, 1. in Ostrogensi, искахѡтъ 2 Reg. 17, 20. in eadem, in correcta искаша.

8. In verbis formae tertiae et quartae, spectantibus ad tertiam Conjugationem, quorum prima persona facta transformabilium literarum mutatione in жѡ, жѡ, шѡ, цѡ terminatur, restituenda est characteristicam consonam primigeniam (quam ex Infinitivo cognoscas) jam in secunda persona et reliquis omnibus: вижѡ, видиши, видит etc. рожѡ, родиши, родит, Imper. роди, Gerund. рода etc. поражѡ, поразиши etc. глашѡ, гласиши etc. плацѡ, платиши, платити; пѡцѡ, пѡстиши,

пѡ-

пѣстиги etc. Verba autem quintae formae, quae sunt primae Conjugationis, transformatam litteram servant in omnibus temporibus Praesentis analogis et primigeniam characteristicam non nisi in Infinitivo et Praeteritis recipiunt: страждѣ, страждѣши, Imper. стражди, Gerund. страда, Infin. страдати, Praet. страдах etc. Sic мажѣ, Imper. мажи, Gerund. мажа, мажѣши etc. Sic пишѣ, дышѣ, плачѣ, алчѣ, мещѣ, ищѣ, Inf. мазати, писати, дыхати, плакати, алкати, метати, искати. Idem valet de euphónico л ante ю. Servant illud verba Conjug. primae per totum Praesens omnium Modorum кмлю, кмлѣши, кмлет; каплю, каплѣши, каплет etc. Inf. капати, Praet. капѣх. Rejiciunt illud jam in secunda persona verba Conjug. tertiae: ꙗвлю, ꙗвиши, Inf. ꙗвити; кѣплю, кѣпиши, Inf. кѣпити.

9. Ante ѡх, ѡше euphonicum л inserunt verba Conjug. tertiae, non vero secundae. Hinc facile dijudicabis, quid intersit inter живѡше et живѡлѡше. Hoc enim est Praet. iterat. а живити, illud а живѣх. Eadem lege fit transformabilium mutatio ante л, ut ante ен Part. passivi. Hinc влажѡх, влажѡше Praet. iterat. а влазити, rectius quam влазѡх, влазѡше. In мѡлѡше Jud. 6, 11. ч russo more pro ѡ scriptum est, slavice мѡлѡше а мѡлѡтити. Confer P. I. p. 387.

10. In specie notabis, quoad Praesens, мы servari in prima plurali anomalorum, in aliis omnibus nunc contrahi in м. At non desunt vestigia, etiam regularium verborum primam in мы terminatam fuisse. Praeter вѣдемь, поживемь, quae in antiquissimo изборник sec. XI. leguntur, etiam codex Caesareus (olim Hankianus) Matth. 28, 14. habet оуглаголемь persuadebimus, πείσομεν, nunc оутолим. Subinde et anomala in Codd. antiquis rejiciuntъ. Differt autem pluralis ксмъ, вѣмъ, имамъ a singulari ксмь, вѣмь, имамь, in iis codicibus qui discrimen inter ь et ѣ accuratius observant. In Damiani Apostolo ceu codice Serbico hoc discrimen neglectum est, cum ь ubique pro ѣ scribatur: мы ксмь, послѣди ксмь, вѣмько scimus enim. In eodem semel et живемо pro живем scriptum est.

Slavi meridionales omnes (Illyrii, Croatae, Carnioli) pro slavico м (seu мы) amant мо. Hinc ксмo, нѣсмo, вѣмо, дамо, знакмо, оставлаемо immo et възниламо pro вѣзсылаем etiam in libros slavicos a Serbis sec. XVI. editos irrepsere. Poloni constanter мы retinere, quod tamen non raro (post е et и) in м: чиним, дакм, contrahunt. Bohemi мы mutarunt successu temporis in ме, quod nonnisi post е contrahere solent: вѣдем pro вѣдеме a singulari вѣдѣ. Nunquam vero post а, quod nec Poloni faciunt, neque post и, quia ам et им in singulari adoptarunt, pro veteri terminatione аю et ю. Eandem ob causam Illyrii вѣдемо, вѣдимо, играмо, contrahere non possunt in вѣ-

ДЕМ, ВИДИМ, ИГРАМ, quia illis ЕМ, ИМ, АМ sunt terminationes singularis numeri. In glagoliticis libris ante Carmani correctionem editis non solum ИСПЛЕВЕМО, ЛЮБИМО, ПОЖИРАМО, ИМАМО et ИМАМИ, КЕМО et КЕМИ, sed etiam in Praeterito -ХОМО et -СМО: ПРИТАХОМО, ПОСЛАЖИМО, ПОЗНАСМО etc. leguntur. ЕСМЕ etiam in Ostrog. legi, monui p. 534. α). Addam hic ДАЛИ ЕСМЕ inveniri in literis russicis (грамота) An. 1265.

КЕМЬ ex КЕМИ, quod p. 389. e libro Esther Ostrog. editionis citavi, contractum est. Hinc et alia anomala in м terminata in singulari мь liquidum requirunt. Licebit itaque мь, utpote characteristicam primae personae singularis, conferre cum Graecorum verbis in μι, et personas tertias in тъ (pro ти) terminatas, cum terminationibus linguae Samskrdam Indorum. In secunda persona singulari vetus slavica retinuit adhuc и: БѢДИШИ, ИМАШИ, quod et Indicae est commune. At dialecti vulgares omnes и resciderunt: БѢДИШ, ИМАШ.

Ex speciminibus Orthographiae antiquae, quae Introduct. Cap. IV. §. VII. data sunt, constat tertiam personam singularem et pluralem omnium verborum in codicibus seculi XI. XII. XIII. terminari in тъ, quod a pluribus seculis in тѣ mutatum est. Anomala tamen тъ servarunt. Hinc кѣтъ contractum censeri debet ex кѣти, quod Bohemi in кѣтитъ emphatico retinent. Huic Graecorum εἰσι affine est, et plurales in ι (εἰσι, λεγῶσι, dor. λέγουσι) respondent slavicae terminationi in ѣтъ, атъ.

A librariis confundi е et ѣ in fine post т tertiae pers. sing. et secundae pluralis in Codd. antiquis saepius observavi. МОЖЕТЕ in tertia singulari pro МОЖЕТЬ, БѢДЕТЕ pro БѢДЕТЬ in literis (грамота) anni 1229, БУ-

слышате in tertia plurali pro оуслышать, et лежите, прѣклонитесь in tertia singulari pro лежить, прѣклониться, vice versa оузрѣть in secunda pers. plur. pro оузрите in codice Vindobonensi Caesareo (olim Hankiano), alia alibi exarata leguntur. *т* emphaticum seu paragogicum in мамѣтъ, зачатѣ, питѣ, et *т* participii passivi пѣтъ, проклатѣ etiam olim, utpote solidum, crasso ѣ notabatur.

Tertiae personae Conjug. II. paradigmatis *D.* quandoque amittunt *н* in singulari ante *ет*, et in plurali ante *ѣт*. Ezech. 21, 7. издѣшет *ἐκψύξει* legitur pro издѣхнет. Sic et Plur. исшѣт ab исхнѣ, иссѣют ab иссакнѣ, excluso *н*, secundum paradigma *B.* inflectuntur, mutando transformabiles *х* et *к*. ит pro *ет* in tertia singulari est inflexio russica. Sir. 32, 25. вонмит *προσέχει* in Ostrogiensi est a вонмѣ pro вонмет. Correcta hic iterativum *внимаѣт* recte substituit. читѣ Joh. 5, 23. pro *читѣт* а читѣ. Vide supra p. 542.

11. In Imperativo *рѣкѣ* elidit *ε*: *рѣчи, рѣчѣте* (nunc *рѣчи, рѣчите*); in Codd. serbicis etiam *пѣчице, пѣчѣтесе* а *пѣкѣса*, immo *стыѣмсе, concurramus, а стекѣ*. At in composito *ѡрѣчица* vocalis *ε* elidi non solet. *воздѣжи, воздѣжѣте* (*воздѣжите*) elevate, pro *воздѣжди, воздѣждѣте*, *повѣж* pro *повѣждѣ*, *подаж* pro *подаждѣ* russici Codd. exhibent. *лжи, лжѣте* (*лжите*) est а *лжѣ*, *лгати* (Conjugationis I. Paradigma *B.*), quam-

vis et *лгѣ* in usu sit. *сѣдѣте* in *сѣдѣте* antiquus codex contrahit, Bohemorum more, qui *ѣ* excludere solent: *ведѣте* pro *ведѣте*, *бѣдѣте* pro *бѣдѣте*. Damiani Apostolus, quamvis *живѣте*, *блюдѣте*, *прїимѣте*, *кльнѣте*, *шлѣцѣте*, *прѣбѣдѣм*, *тъцѣм*, immo *вспокм* (pro *вспоим*) legat, tamen in aliis и pro *ѣ*, praeprimis in verbis tertiae Conjugationis habet: *сѣдите*, *творите*, *похваляйте*, *слышите* etc. Nunc etiam in secunda Conjugat. *им*, *ите* pro *ѣм*, *ѣте* in usu est. *внидите*, *поспите*, *соверите*, *воззовите* Joel 1, 13. 14. in correcta leguntur, in Ostrogiensi vero *внидѣте*, *оусплѣте*, *сѣверѣте*, *вззовѣте*. Male tamen *оусплѣте* pro *оуспѣте* formatum est a *сплю*, *спиши*, cum verba tertiae Conjugat. *л* epentheticum, in Imperativo non servant. Melius utique in Evangelіis *спите*, a quo Praesens *спитѣ* nunc solo accentu distinguitur. Olim Imper. *спѣте*, uti adhuc hodie apud Bohemos. Cum Imperativo finale conjungitur *да* in Ostrogiensi Lev. 18, 15. *да не ѡкрый*, correcta *да не ѡкръеши*, Lev. 21, 1. *да са неосквернайте*, correcta *да не ѡсквернатса*.

Editores russi male formarunt *вержи* a *вергѣ*, cum *верзи* dicendum sit, mutato *г* in *з*. Cum illi metuerent, ne quis *ѡверзи* abjice, rejice, confundat cum *ѡверзи* ab *ѡверзѣ*, maluerunt Psal. 50, 13. et Psal. 70, 9. *не ѡвержи* substituere pro antiquo *ѡверзи*, quod recte Ostrogiensis et Psalter. Venetum hoc loco

ser-

servarunt. In Evangeliiis etiam editiones posteriores верзи (а вергѣ) septies, et верзиса quater legunt. Ѡ-вержи polonica inflexio est, uti сѣвлечи, облечи Num. 20, 26. Ostrogiensis, про сѣвлечи, ѡблечи.

12. Praesens Gerundivi in secunda Conjugat. exit in ы, ѣщ: несы, имы, нды, грады, стрегы, иждивѣщ, мнѣщ; frequentius tamen assumpta Adjectivi definiti terminatione й: живый, пловый, крадый, блюдый, грызый, могый, жегый, верхый, пекыйся, рекий. Sic et кленыйся, quamvis alia in нѣ Praesenti Gerundivi careant. Quaedam etiam Praesens, saltem in libris recentioribus, mutuuntur a Conjugatione prima, illud formando ope л. Hinc зова, жива, живай, пдай, идай, пада, тра, жра, сматася. Sic et жна, жнай, а жнѣ, дмаса а дмѣ. лжа, лжай est а лжѣ Conjugat. primae, hinc et лжѣщи, лжѣще. славай Joh. 8, 54. in editionibus antiquis male formatum est а славити, славлю. Melius nunc славай, in codd. serbicis славей. Epentheticum enim л in Verbis tertiae Conjugat. non nisi ante ю primae personae locum habet. Ab Iterativo vero славляю Praesens Gerund. est славляа, славляай.

А горѣти Praes. Gerund. regulariter formatum est гора, горащ. Hinc Lucas 17, 29. камык горащ сѣѣю, sulphur. In Mss. autемкамень горѣщ legitur. Sic et Bohemi h o r u c j (peklo) pro horzjci dicunt. Alibi гасѣщ, искѣщ reperias, quae а гасити, искати de-

ducere non possis. Ejusmodi formationes anomalas, uti p. 543. diximus, optime explices, si a formis antiquis, nunc obsoletis, factas supponas. Igitur горѣщ а форма горѣ, горѣши, гасѣщ а гасѣ, гасѣши гере-
tenda sunt, uti искѣ, искѣщ, иском ab obsoleta prima
persona искѣ.

13. Praesenti Participii passivi ca-
rent vix non omnia verba in нѣ paradigmatis D.,
cum illud a forma iterativa petere soleant. пожнѣ,
exempli gratia, а пожинаю format пожинаем, cum
пожнѣ non sit сапах morae temporis, quam Prae-
sens requirit. Sunt tamen женом а женѣ, гнати,
кленом а кленѣса. Adde оубаѣдом, quod tamen
potius sit a форма оубаѣѣ, quam ab оубаѣнѣ (pro
оубаѣнѣ).

Literam м in Participiis passivis esse solidam, non
liquidam, ideoque ei in Mss. adjungi ѣ, Introd. p. 19.
monuimus. In editionibus antiquis nullum discrimen ob-
servare licet inter terminationes омѣ, емѣ, имѣ. In recen-
tioribus autem solum finita in ом signantur Je r crasso
ut зовомѣ (Hebr. 11, 8.), finita vero in ем, et им Je r
tenui: наѣчаемъ κατηχόμενος Rom. 2, 18. именѣемъ
бѣдет 1 Cor. 5, 11. славимъ δοξαζόμενος Luc. 4, 15.
гонимъ бываше Luc 8, 29. Volebant nimirum edito-
res hac ratione Participium passivum a prima persona
plurali distinguere. Cur autem Matth. 18, 26. емѣ
(Praeteritum Gerund. ab имѣ) scribatur pro емѣ,
plane assequi non possum.

14. Verba primae Conjugationis paradigm. А,
quorum simplicia in Praeteritis augmentum а
as-

assumunt, respuunt illud in compositis actionis singularis: дѣах а дѣю, at in compositis зааѣх, возаѣх, приаѣх, а зааѣю etc. Verba longioris morae pro а in tertia persona amant аше: спаше, знаше, питаше; дѣаше, смѣаше pro дѣа, смѣа. Aliorum simplicia Praeteriti Iterativi flexione gaudent: врах (врѣах), враше а врю, at возврѣх, возврѣ а composito возврю; прахса, прашеса а прюса, at ѿпрѣх, ѿпрѣ а composito ѿпрю. А глаголати, глаголах, in tertia persona et глагола dixit, et глаголаше locutus est, in usu est, pro ratione actionis aut determinato tempore absolutae aut continuatae seu iteratae.

Praeterita secundae Conjugationis paradigm. C. quamvis in ох, е regulariter desinant, tamen verba terminata in рѣ, quorum Infinitivi characteristicam ѣ ante ти habent, etiam in Praeterito ѣ praeferunt: оумрѣх, оумрѣ melius quam оумрох, оумре. Sic ѿпрѣх, сзѣтрѣх, прострѣх, codices serbici exhibent pro ѿпрох, сотрох, пожрох, прострох. жмох а жмѣ apud Mrazoviѣ male formatum est. Sed et жмах apud Mel. Smotriski vitiosum est. А жмѣ enim Infinitivus est жати, cui Praeteritum жах conforme est, Bohemis ждал а ждѣмѣ, ждѣти (pro ждѣти, ждѣти). Confer Praeterita пх ab имѣ, пти; пах, тах, жах а инѣ, тнѣ, жнѣ. дмѣ vero paradigmati D. se con-

format: дмѣх , дмѣ . Pleraque in нѣ , ob affinitatem cum forma prima in ѣ , pro нѣх amant ох , е : оуспох , оуспѣа оуспнѣ ; оуглеох , оуглебе ; воздвигох , воздвиже et воздвигнѣх ; поткох , потче а поткнѣ . Sic ѡплы , ab ѡплынѣ . Praeteritum iterativum живах , живаше , est a simplici живѣ . Compositum ѡживѣ format Praeteritum ѡживох , ѡживе , а Praesenti seu futuro, sed et ѡжих , ѡжи , ѡжихом , ѡжисте , ѡжиша , ab Infinitivo ѡжити . Sic et иждих ab ижднѣ , иждити (pro изживѣ , изжити).

Contractiorum Praeteritorum, quae in prima persona singulari ох rejiciunt, in tertia plurali vero, pro оша , non nisi ѣ admittunt, exempla e Damiani Apostolo collecta cape: идѣ , взидѣ , прѣидѣ , извѣгѣ , ѡврѣгѣ , pro идох , взидох , прѣидох , извѣгох , ѡврѣтох ; in tertia plurali: идѣѣ , внидѣѣ , изидѣѣ , взидѣѣ , прѣидѣѣ , прондѣѣ , снидѣѣ , pro идоша etc. погыбѣѣ et погыбнѣѣ pro погыкоша , погыбнѣѣша ; гдѣѣ (въ кораблѣ Act. 13, 4. nunc ѡплыша) pro гдоша ; падѣѣ pro падоша , взмогѣѣ , вздвигѣѣ , ѡвргѣѣѣ , постигѣѣ , pro взмогоша etc. заткѣѣ , прѣткѣѣ , pro заткоша seu заткнѣѣша а заткнѣѣ . Hebr. 11, 29. истопѣѣ хатепѣѣ ѡуцау , pro истопоша seu истопнѣѣша ab истопнѣѣ , nunc истопиша а форма истопити . Adde присвѣнѣѣ pro присвѣнѣѣша , et Zach. 1, 6. постигнѣѣ in Ostrog., pro quo correcta substituit постигнѣѣша .

Se-

Secundam Praeteriti personam a tertia non fuisse distinctam, supra monuimus. Immo fuit tempus, quo et prima persona nondum χ assumserat, uti e contractionibus Praeteritis concludere licet. Hinc et вѣдѣ et composita свѣдѣ , повѣдѣ , (аз исповѣдѣ) in prima persona frequenter libri antiqui usurpant; quod et Dalimilus Bohemus, qui initio sec. XIV. Chronicon Bohemiae versibus conscripsit, alique auctores idonei confirmant.

Characteristicam χ ad signandam primam personam singularem licebit conferre cum Germanorum *ich*, cui in plurali *om* (olim et *omъ*) accedit: разумѣх , разумѣхом , (разумѣхомы).

15. Praeteritum Participii activi in secunda Conjugatione pro ох assumit л : могл а могѣл , могох , рекл а реклѣ , рекох . Verba in рѣ , si consona immediate praecedat, inserunt е euphonicum ante р : оумерл , сѣтерл , простерл , пожерл , ab оумрѣл , сѣтрѣл , прострѣл , пожрѣл . Sic et жегл а жгѣл (жегѣл). Verba paradigmatis D. elidere solent нѣ , si euphonia id admittat, et Part. activum conformiter paradigmati C. a Praeteritis simplicibus deducunt: извѣгл а ab извѣгѣх , извѣгнѣ ; привѣгл а ab привѣгѣх , привѣгнѣ . At минѣл а ab минѣх ; изсѣхнѣл а ab изсѣхнѣх , quamvis et изсѣхл а , изсѣхлѣ , изсѣхлѣ ab изсѣхѣх formari possit. Sic et повил pro повилѣ , cum et пови (сам т paragogico повитѣ)

[qua-

quasi а повѣю, dicatur. Verba жнѣ, зачнѣ etc. cum ob infinitivum formae primae Praet. forment in ах, etiam in Part. act. desinunt in ал: жал, зачал. Sic et тал ab имѣ, тѣх, et composita взал, внал а възмѣ, възѣх, вонмѣ, вналѣх. А помню, помнѣти Part. act. est помнѣл, non помнил, quamvis Hebr. 11, 15. Correctoribus Russica inflexio praeplacuerit: аще бы помнили.

А Participio act. in а оре auxiliarium есмь, бы, вѣдѣ Praeteritum circumscriptum, Optativi et Praeteritum conditionale et Futurum exactum formari P. I. §. 84. 85. docuimus. Cf. etiam §. 79. Addam hic Abd. 1, 12. Imperativum Auxiliaris вѣдѣ conjungi cum Participio activo in Ostrogiensi: не вѣди видѣлѣ мѣ епидѣс, non despicias, in correcta не презриши. In tertia persona sine есть quasi in Subjunctivo Philip. 2. 22. legitur: зане-поработал, quia servivit, quod servierit. In libris minus antiquis non raro, etiam in Indicativo: стиснѣл Lev. 8, 8. correcta стисне (про стиснѣл). Sir. 31, 11. кто могѣл in Ostrog. et correcta, pro Russorum, Polonorum et Bohemorum consuetudine.

In plurali genera distinguere, quod Bohemi et Illyrii faciunt, nondum observare mihi licuit. Notavi tamen locum ex Apostolo Petropolitano chartaceo initio Sec. XVI. scripto, in quo Hebr. 10, 2. престалы оубо быша, in feminino pro престали legitur. Mardarius quoque Luc. 23, 55. вѣхѣхъ пришлѣ, Illyricum hodiernum morem secutus, pro пришли aliarum editionum excudit. Confer notam p. 537. et p. 547.

16. Praeteritum Gerundiivi verborum in ѣ ad paradigma C. spectantium subinde е euphonicum requirit: км ab имѣ, вѣм а възмѣ,

СНЕМ

ѢНЕМ (СНЕМ) а СѢНМЪ, приѣм (et прїим) а прїимъ ;
распен а распнъ, начен а начинъ; оумер аб оумръ,
штер аб штръ, простер а простръ; жег а жгъ, чет
а чтъ. Addita autem in fine terminatione ѡй eu-
phonicum е eliditur: распный, прочтый, оумрый
(et оумерый). възнез а възнъ. Multa etiam Verba in
нъ, rejecto нъ Futuri, seu ох Praeteriti, quod pro нъх
assumserant, paradigmatis C. se conformant: погык
а погыгнъ, погыкох; прозаб, приник, а проза-
бнъ, приникнъ, вздвиг про вздвигнъ. Sic et оу-
топ inserto euphonico о ab оутох, оутопнъ; оу-
ток аб-оуткох, оуткнъ. At миндв а миндх, ми-
нъ, плюндв а плюндъ. Meletius distinguit чтъй
et чтеѡ, illudque Praesens, hoc Praeteritum esse
statuit. Similiter возведеѡ, стрежеѡ, несеѡ, течеѡ
а Praeteritis возведе, стреже, несе, тече deducit,
dubito an recte. Nam ѡй pro ѡѡ nonnisi post
consonas liquidas et quidem in verbis conjugatio-
nis tertiae locum habere observavi. Horum enim
Gerundivis contractis affigi solet ѡй: гавлей, по-
ставлялей, оударей, творей, рождей, нѡждеѡ (нѡжей),
оутвержей, повѡшей, а гавив, поставив, оударив,
творив etc, про гавивый, оударивый, родивый,
повѡживый etc.

Matth. 27, 48. περιθείς (καλάμῳ) recte Ostrogi-
ensis aliaeque editiones antiquae Gerundivis възнез
(на трѡстѡ), et Joh. 19, 29. περιθέντες pl. itali въз-

нѡзше

нѣзше expresserunt. Pro вѣзнѣзше legit codex Petropolitani вѣзнѣше (alius vitiose вѣзнѣше), Evangelia vero Mosqu. An. 1606 вѣзнѣше. Primo loco jam ante correctionem postremam вѣзнѣ (Praeteritum Indicativi pro Gerundivo вѣзнѣ), altero вѣзнѣше utpote notiora, male substituta fuere, quorum utrumque retinuerunt Correctores Bibliorum. Aliud certe est вѣзнѣ, cujus Imperativus вѣзнѣи seu вѣзнѣи (ножъ вѣзнѣи mitte gladium in vaginam) Joh. 18, 11. legitur; aliud вѣзнѣз ex praepositione вѣз et нѣз compositum. Marci 15, 36. περιθείς vocabulo вѣзлож (Gerundivo pro вѣзложивъ) exprimitur. Psal. 31, 4. Praeteritum singulare оунѣ (Ven. оунѣ), Psal. 37, 3. plurale оунѣша, Ven. стрѣлы твоѣ оунѣше въ мнѣ, sagittae tuae infixae sunt mihi, ἐνεπαύνησάν. Russi norunt etiam пронзая, пронзати, пронзѣ, пронзѣи transfigere. Simplex iterativum нѣзати a нѣзѣ (нѣзѣ) et Russis et Serbis (his etiam нѣз margaritarum filo insertarum series, torques) adhuc in usu sunt. Infinitivus a forma нѣзѣ nullibi legitur, sed нѣзѣти (нѣзѣти) esse possit.

17. Praeteritum Participii passivi in prima Conjugatione terminatur in ен aut т: бѣен, побѣен, at Gen. 9, 31. etiam побѣит. Pleraque post vocales и, ѡ, оу amant вен; швен (eliso и) а шню, ѡмывен, измвен, et inserto euphonico о Russorum оумовен ab ѡмью etc.; hinc etiam забвен (pro забывен) а забыти; покрывен, скривен, прикрывен (pro покрывен etc.) et покровен скровен, прикровен, sed et покрѣит in libris a Russis translatis. т pro ен postulat имѣ et Verba in нѣ, quae Inf. in ати formant: пѣт (ejusque composita поѣт, ѡпѣт, вѣзѣт)

ВЗАТ), ПАТ, РАСПАТ, ТАТ, ЖАТ (а ЖНЪ et ЖМЪ),
НАЧАТ, ПОЧАТ, ЗАЧАТ, ПРОКЛАТ. His adde ПИТ,
hinc verbale ПИТІЕ; ПѢТ а ПОЮ, ПѢТИ, licet ver-
bale ПѢНІЕ sit а ПѢН; ПОВИТ, СВИТ, а ПОВІЮ, СВІЮ
(ПОВИНЪ, СВИНЪ); ПРОЛИТ а ПРОЛІЮ (in Serb. codd. et
ЛѢН, а ЛѢЮ), at проліан est а форма проліати,
А ЗНАЮ est ЗНАН. А ЗАКОЛЮ (Parad. В.) ЗАКЛАН et
ЗАКОЛЕН, quasi а заколити.

In II. Conjugatione (Parad. С.) regularis infle-
xio est ЕН: КРАДЕН а КРАДЪ, РАЗЖЖЕН а РАЗЖГЪ,
ИЖДЕЖЕН ab ИЖДЕГЪ (pro ИЗЖГЪ), ШБЛЕЧЕН, con-
tracte ШБЛЬЧЕН (in codd. Serb.), ШБОЛЧЕН (in Rus-
sicis) ab ШБЛЕКЪ. Sunt tamen, quae pro ЕН etiam Т
admittunt, ut ПОЖРЕН et ПОЖЕРТ а ПОЖРЪ, ПОДПЕРТ
et ПОДПРЕН, а ПОДПРЪ. Alia vero potius Т adscis-
cunt: ШВЕРСТ ab ШВЕРЗЪ, quamvis verbale sit ШВЕРЗЕ-
НІЕ, ПРОСТЕРТ, РАЗПРОСТЕРТ. Huc spectat anomalum
ВѢСТ, ВѢСТА, ВѢСТО, ab antiqua forma ВѢДЪ, ВѢ-
СТИ (pro ВѢДѢТИ). In Paradigmatе D. potuissem
pro ШРИНОВЕН compositum ШЕНИНОВЕН ab ШЕНИНЪ
ponere. Volui autem apponendo ШРИНОВЕН regu-
larem formationem designare, quae fit resol-
vendo ъ in ов et addendo ЕН, et simul, cum ВИТ
sit proprie а ВІЮ, indicare, quaedam transilire ad
alia paradigmata. Conformia paradigmati D. sunt
МГНОВЕН а МГНЪ, ПОМАНОВЕН а ПОМАНЪ, ПРЕТКНОВЕН
а ПРЕТКНЪ, ДХНОВЕН (ДОХНОВЕН) а ДХНЪ. At ИЗ-

МЧЕН,

мчен, ѡдшен ab измкнѸ, ѡдхнѸ, rejecto nob secundum parad. C. inflexa sunt. Sic et разгѡбен (разгѡбена книга Арос. 10, 2. apertus liber) a разгѡбенѸ; согбен a согбенѸ, formata sunt. Hinc et оуспеніе ab оуспнѸ. Adde надмен a надмѸ, ѡбѡмен ab ѡбѡмѸ. Servant quaedam subinde н ante ен, ut воздвигнен, тагнен, aut pro обен assumunt Ѹт: разгнѸт, воздвигнѸт, стагнѸт.

Verba paradigmatis F. mutare ante ен transformabiles д, т, з, с, ст, supra p. 553 dictum est.

Apud Russos et Serbos Praeteritum Participii passivi in verbis in нѸ terminatur in Ѹт. Poloni admodum variant, et praeter іѣты (Ѹт) etiam іѡны (ен) admittunt: rozgarnіѣty et rozgarnіony. Bohemi in plerisque servant Ѹт post н, in aliis rejecto нѸ praeferrunt ен: тажен pro тагнѸт (tahnul).

§. 42. De sede et mutatione Toni in Verborum Conjugatione nihil certi statuere ausim, cum is in libris a Serbis Sec. XVI. editis multum differat a tono, quem russicae editiones antiquae et novae exhibent. Russi ex. gr. Infinitivorum in сти et щі terminatorum ultimam tono afficiunt: блюсти, понести, стрѣщі, Serbi penultimam: блюсти, понѣсти, стрѣщі. Russi ultimam primae personae signant: живѸ, грядѸ, морѸ, рекѸ, Serbi penultimam: живѸ, грѣдѸ, морѸ, рекѸ. Russi personae secundae pluralis ultimam: живѣтѣ, терпѣтѣ, держѣтѣ,

житѣ, ѿпѣтитѣ, in iisdem vocibus Serbi antepenultimam: жи́вете, трѣ́пите, дрѣ́жите, ѿпѣ́титѣ et sic in aliis. Solam orationem dominicam, quam p. 78 ex Bibliorum editione Petropolitana 1816 descripsimus, si cum ea conferas, quae in Horis (часословецъ) Psalterio Venetiis 1561 a Vincentio Vuković edito adnexis legitur, discrimen quoad tonum in verbis sequentibus observabis.

Russ. да свѣтитѣся	Serb. да свѣ́титѣсе
— ѿста́вляемъ	— ѿста́вляемъ
— въве́ди	— въве́ди.

Conveniunt autem ambo in прѣ́идетъ, ѿста́ви, изба́ви, cum hic Russi tonum antiquum Serborum servant. In Psalmo 130. trium duntaxat versuum, editio russica a Psalterio Serbico quoad tonum differt in his verbis:

Russ. вознесѣся	Serb. въ́знесе́се
— возве́дѣтѣся	— въ́зведе́тѣсе
— хва́дихъ	— хва́дихъ
— вознесо́хъ	— въ́знесо́хъ
— упова́етъ	— оупо́ваетъ

Conveniuntque in возда́си, Serb. въ́зда́си, et ab utroque in hac voce differt Ostrogiensis, quae ultimam signat: възда́си. V. 2. про смиреннѣ́дѣ́ствовахъ Serbus legit смѣ́рахъсе ѣ́тапейуофрѣ́нну.

Quis

Quis jam definire ausit, quis sit aut fuerit verus tonus slavicae linguae veteris? In Bibliis et aliis libris ecclesiasticis recenter impressis non nisi in iis paucis, quae a communi regula toni russici deflectunt, tonus slavicus videri possit retentus. Russici toni leges qui cognoscere cupit, Antonii Puchmayeri Grammaticam russicam adeat. Hic solum monebo, tempora Praesenti analogam tonum in ea syllaba servare, quae in prima persona tono afficitur: пита́ю, пита́еши etc. ве́дѣю, ве́дѣеши, ве́дет etc. твора́ю, твора́еши, твора́ет, твора́ю, твора́ете (immo potius твора́ете et твора́ете ad distinguendam secundam pers. plur. Imperativi: твора́ете), твора́ют; Inf. твора́ти, inde твора́х, твора́л etc. именѣю, именѣеши etc. Imp. именѣй, Praes. Ger. именѣа, Praes. Part. pass. именѣем. At vero ве́дѣю, ве́дѣеши etc. мѣрю, мѣреши, мѣрит, мѣрим, мѣрите, мѣрат; сла́ваю, сла́виши, сла́вит etc. слы́шѣю, слы́шиши, слы́шите etc. слы́шати, слы́шах, слы́шал, слы́шав, слы́шан; поми́лю, поми́леши etc. поми́ловати, поми́ловах etc. Sunt etiam non pauca Verba, quae tonum primae personae in secunda et reliquis personis ab ultima retrahunt ad praecedentem: иде́ю, иде́еши, иде́ет etc. мо́гѣю, мо́жеши; молю́ся, мо́лишися, мо́лится etc. про́шѣю, про́сиши, про́сит etc. хо́щѣю, хо́щеши, хо́щет, хо́щем, хо́чете, in tertia plur. хота́т, Inf.

хот-

хотѣти. пишѣ, пишеша, пишеть et alia formae quinae, quae pro аю Praesens in ю amant: пишѣ, пишеша etc. Imp. пиши, Praes. Part. pass. пишеша, Inf. писати, писаша, писал, писав, at Part. pass. писан, писана, писано.

Vīnogradov etiam secundae pluralis творѣте penultimam accentu signavit; Meletius vero, excepto творю, primam reliquarum personarum: твориши, творит, творим, творитѣ, творят. Rimnicensis servavit accentus Mosquensis editionis: творѣши, творѣт, творѣм, творѣтѣ, творят. In passivo vero творѣтсѣ, quod et Mrazovič probavit. In Ostrogiensi vero accentus secundae pers. plur. penultimam occupat: сътворѣте, потребѣтсѣ, положѣте, sic etiam поживѣте pro russico поживетѣ.

§. 43. Ad melius cognoscendas Nominum et Verborum flexiones juverit analysim grammaticam orationis dominicae hic subungere. Vide pag. 78.

отѣ lege отче, Vocat. declin. masc. secundae, ab отцу pater. отцу оу formatum est ab от.

наш noster, Pron. poss. н. a Genit. нас, оу formatum, mutato с in ш.

иже qui, Pron. relat. м. compositum ex и et же.

еси es, 2. pers. Verbi есмь, quod est оу formatum.

на in, Praep. quae praeter Accusativum etiam Localem regit,

нѣбѣх lege небѣх coelis, loc. plur., declin. tertiae neutrorum, а небо.

да utinam, particula Optativi formativa; alias Conjunctio: ut.

сѣитца lege сватитца sanctificetur, tertia pers. sing. in Praes. а сватитца, passivo оpe сa formato. Activum сватити est а сват sanctus.

има nomen, Nomin. declin. tertiae neutrorum. Est vero има аб имѣ, пати, capere, quasi dicas conceptus, quod concipitur.

твоѣ tuum, Pron. secundae pers. possess. n. cujus masc. твой оpe ой а ты formatum est.

да прїидет adveniat, tertia pers. fut. а прїидѣ, composito ex при et идѣ, quod est оpe дѣ а syllaba и formatum, Inf. ити.

цѣрствїе lege царствїе regnum, Nomin. declin. secundae neutr., а царь, rex, оpe ствїе formatum. твоѣ tuum, ut supra.

да еѣдет fiat, еѣдет erit, fiet, tertia pers. sing. а еѣдѣ, quod est а еѣ оpe дѣ formatum, Inf. быти.

воля твоя voluntas tua, воля Nomin. declin. secundae femin. твоя femin. а твой.

яко sicut, Conjunctio а pronom. и оpe ак formata.

на нѣси, на небеси in coelo, Localis sing. declin. tertiae neutr. а небо.

и на земли et in terra, и Conj., на Praep., земля Localis sing. declin. secundae fem. а земля; а post м est epentheticum, igitur земля pro земля.

хлѣбъ наш panem nostrum, хлѣбъ Accus. sing. declin. primae masc. aequalis Nominativo.

находящій ἐπιούσιον (supersubstantialem, quotidianum) Accus. masc. Adjectivi compositi ex на et сущій, quod est formatum оpe ный а Gerundivo сущ, Verbi есмь. Про находящій olim legabatur находящій, а находяще ἐπιούσιον.

даждь da, Imp. pro дай, ab inusitato дай pro дамь. Vide verba anomala.

нам nobis, Dat. plur. Pron. primae pers. ab Accus. мы, Nomin. мы.

днесь hodie, Adverbium compositum ex день et demonstrativo съ hic, proprie: die hoc.

и остави нам et dimitte nobis, Imper. secundae pers. Conjug. tertiae, ab оставити, relinquere, quod est compositum ex ѡ et ставити, facitativo formae quartae а стати stare.

долги, olim длѣгы, debita, Accus. plur. Declin. m. 1. а долг.

наша nostra, Accus. plur. Pronominis possessivi наш.

такъ, olim такоже, sicut, Adverbium.

и мы et nos, Nomin. plur. Pron. 1. pers., cum quo Accus. sing. ма, et Dat. ми conferri possunt. Nom. sing. аз radicem propriam constituit.

ѡстаѡлаем dimittimus, Praes. 1. pers. plur. iterativi ѡстаѡлати, ab ѡстаѡвити.

должникѡм debitoribus, Dat. plur. Declin. masc. 1. а должник, quod est оpe ник а долг formatum.

нашѡм (scribendum нашим) nostris, Dat. plur. а Pron. poss. наш.

и не ѡведи et ne inducas, и Conj., не particula negativa Verbis praeligi solita, ѡведи 2. pers. sing. Imperativi а composito ѡведѡ inducam, cujus simplex, rejecta praepositione, est ведѡ duco.

нас nos, Genitivus plur. Pron. 1. pers. pro Accus. ны, ob negationem не.

ѡ напасть in tentationem, Acc. sing. ob praepositionem ѡ, Declin. fem. quartae, qui а Nom. напасть non differt. Abstractum напасть est ab Infin. напасти, incidere, incurritare, fut. нападѡ, cujus simplex, rejecto на, est падѡ cado.

но sed, Conjunctio, olim нѡ.

избави нас libera nos, secunda pers. sing. Imperativi а composito избавити eripere, eximere, cujus simplex бавити est factitivum а быти esse.

ᾧ α, Praep. regens Genitivum, ᾧ Ἀδκαβαγω
ἀπὸ τῆς ποιήσεως.

Ἀδκαβαγω malo, Genit. sing. masc. Declin. Ad-
ject. definitorum primae, cujus indefinitum Ἀδκαβ
ορε αβ α Ἀδκα, dolus, formatum.

ἵακω quia, Conjunctio.

τῷ εἶναι tuum est, εἶναι tertia persona sing.
Verbi anomali εἶμι.

ἡγεμονίᾳ regnum, vide supra.

и сила et potentia, δύναμις, и слава et gloria, No-
minativi sing. Declin. fem. 1. слава, unde et сла-
вити glorificare, est а слѣю seu словѣ, unde et
слово.

во вѣки, olim въ вѣкы, in secula, Accus.
plur. Declin. m. 1. а вѣк aetas, seculum.

Analysis versuum aliquot ex Evangelio Joh. Cap. I.

Praemittam primos tres versiculos et quarti
partem ex Alexii Metropolitae Mosquensis versione
descriptos (sine contractionibus codicis), ut cum
textu superius p. 70-72. expresso conferri possint.

и кони бѣ слово. и слово бѣ къ богу. и богъ
бѣ слово. съ бѣ и кони къ богу. вса тѣмъ
бѣша. и безъ него бѣсть ничтоже еже бѣсть. бѣ-
томъ животъ бѣ.

и҃зъ in principio, Adverb. ex **изъ** et Genit. **и҃зъ**, а **и҃зъ** initium. Alii **вѣдѣ**: **вѣ** in, Praepositio, **началѣ** initio, Localis Declin. neutr. 1. а **начало**, quod est **орело** а **начати**, incipere, formatum.

бѣ fuit, Praeter. 3. pers. sing. а **быти**; alii **баше** erat, Praet. iterat. pro **бѣаше** а **бѣ**.

слово verbum, Nomin. Declin. 1. neutr.

къ прѣсѣ, ad, apud; alii **ѡ бога** а **Deo**.

богѣ deo, Dat. sing. а **бог**, Declin. m. 1. **бога** Gen. Declin. m. 1.

бог deus, Nomin. Declin. m. 1.

сѣ hic, **оу҃тосъ**, Pron. demonstr. masc. Alii **се** hoc, referendo ad **слово**. Editi **сеи** referendo ad Dei filium **λόγος**, quod jam Alexius fecerat.

всѣ omnia, Nomin. plur. neutr. а **всѣхъ** Alii **всѣ** in singul.

тѣмъ per eum, Instrum. sing. а **Прон. тѣ**.

бѣиша facta sunt, Praet. 3. pers. plur. а **бѣ**. Alii **бѣи**, alii **бѣишѣ**, in sing. referendo ad **всѣ**.

и et, Conj. **безъ** sine, Praep. regens Genit.

безъ него sine eo, (Codd. Serb. **безъ него**, Cod. Sec. XII. Mosqu. **бѣишѣ**), **него** cum prosthetico **и** ob praecedentem praepositionem pro **его** seu **него**, Genit. Pron. tertiae pers. и.

бѣишѣ ничтоже Alexius ordinem graeci textus **ἐγένετο ὅδε ἐν** pressius secutus est, cum quo facit et

et Mosqu. secundus, retenta tamen negatione **НЕ**: **НЕБЪ** НИЧТОЖЕ, quam Syntaxis slavica exigit.

НИЧТОЖЕ nihil, Nominat. Pron. compositi ex negatione **НИ** et **что** quid, et emphatico **ЖЕ**.

БЪ factum est, antiquiores Codd. Syntaxi slavicae convenienter legunt **НЕБЪ**, **НЕБЪ** factum est. Negatio enim **НЕ** Verbo praeponi debet, etiamsi alia vox negans in constructione inveniatur.

БЪ factum est, Praet. simplex a **БЪТИ**. **БЪ** vero coaluisse videtur ex **БЪ** **ЕСТЬ** factum est.

ЕЖЕ seu **ИЖЕ** quod, Nomin. Pron. relat. neutrius generis ab **ИЖЕ**, quod, ex **И** et **ЖЕ** compositum est.

БЪ, seu ut alii legunt **ВЪ**, vide supra.

ВЪ in ipso, **ВЪ** in, Praep. regens Localem.

ТОМ Loc. sing. Pron. demonstr. a **ТЪ**.

ЖИВОТ vita, Nom. Declin. m. 1. **ЖИВОТ** formatum est ope **от** ab Adjectivo **жив** vivus, quod est a Verbo **живѣ**, **жити**, vivere.

БѢ erat, fuit, Praet. a **БЫТИ** esse.

И ЖИВОТ БѢ et vita erat.

СВѢТ lux, Nomin. Declin. m. 1.

ЧЛѢКОМ hominum, proprie hominibus, Dat. plur. declin. m. 1. a **ЧЕЛОВѢК**, quod ope **ов** et **ѣк** a **ЧЕЛ** formatum videtur. Confer **ЧЕЛО** frons et **ЧЕЛАДЬ** familia.

и свѣтъ et lux, vide supra.

въ тѣмѣ, во тѣмѣ, in tenebris, sing. Declin. fem. 1. а тѣма, quod est ope а a radice тѣм seu тем formatum. Confer Polonorum ёма, quorum ё respondet slavico тѣ.

свѣтитъ, alii свѣтитыся, lucet, tertia pers. sing. Praes. а свѣтити seu свѣтитися, quod est а свѣтъ lux.

и тѣма et tenebrae, vide supra.

иго еум, in editis ego, Genit. Pronom. tertiae personae, Declinat. 2. ab и, pro Accus. и, ob negationem не in непостиже.

постиже comprehendit, Praet. tertiae pers. sing. а постигнѣ, quod est compositum ex по et стигнѣ, cujus Iterativum est стигати seu стигзати, Praes. стигаю. Alii нехваѣтъ, uti nunc editi. хваѣтъ Praet. simplex хваѣ cum т paragogico, ab хваѣмѣ, хваѣти, amplecti, complexi, quod est compositum ex хваѣ et имѣ, Inf. имѣти capere.

Grammaticae Slavicae

Pars III.

De Vocum Constructione.

I.

Syntaxis Convenientiae.

§. 1.

Sermo constat Subjecto, Copula et Praedicto. Subjectum casu recto sive Nominativo Pronominum personalium et Substantivorum exprimitur:

- a. аз ниц есмь и оубогъ, ego egenus sum et pauper.
- b. бог твой есмь аз, Deus tuus sum ego.
- c. ты еси богъ спас мой, tu es Deus salvator meus.
- d. ты страшен еси, tu terribilis es.
- e. сей есть сынъ божій, hic est filius Dei.
- f. той естъ милосердъ, ipse est misericors.
- g. меч есть языкъ царевъ, gladius est lingua regis.
- h.

- h. жи́ва бу́дет ду́ша ва́ша, *vivēt anima vestra.*
 i. с́іе е́сть пра́ведно, *hoc est justum.*
 k. бла́женн сѣ́тъ ра́бн тѣ́и, *beatī sunt servi illi.*
 l. всѣ́ пѣ́тіе е́гѡ пра́ви, *omnes viae ejus rectae.*
 m. за́творены́ бы́ша ду́вери, *clausae erant fores.*
 n. стрѣ́лы младе́нцѣ́ бы́ша тѣ́звы ихъ, *sagittae parvulorum factae sunt plagae eorum.*
 o. ба́хѣ́ же и́ жены́ изда́лече́ зра́ще, *erant autem et mulieres de longe aspicientes.*
 p. тво́а сѣ́тъ не́беса, *tui sunt coeli.*
 q. всѣ́ мо́а тво́а сѣ́тъ, *omnia mea tua sunt.*
 r. с́іа сло́веса́ истинна́ бо́жіа сѣ́тъ, *haec verba Dei vera sunt.*
 s. та́ сѣ́тъ сквернѣ́щаа́ чело́вѣ́ка, *illa sunt quae polluunt (τὰ κοινῶντα) hominem.*
 t. е́гѡже́ кля́твы о́уста е́гѡ по́лна сѣ́тъ, *cujusmaledictione os ejus plenum est.*

Vides hic omnia, quae de Subjecto praedicantur, numero et genere, copulam etiam personam, cum Subjecto convenire.

§. 2. In tertia persona copula (е́сть et сѣ́тъ) saepe subintelligitur, quin exprimatur:

- u. свѣ́то и́ стра́шно́ имя́ е́гѡ *sanctum et terribile nomen ejus.*
 x. за́повѣ́дь го́сподна́ свѣ́тла́ про́свѣ́щающа́а очі́ *praecceptum Domini lucidum illuminans oculos.*

у. СОТОВЕ МЕДОВНИИ СЛОВЕСА ДОБРА, favi mellis verba bona.

з. НЕКО ВЫСОКО, ЗЕМЛЯ ЖЕ ГЛУБОКА, СЕРДЦЕ ЖЕ ЦАРЕВО НЕУБЛИЧИТЕЛНО (olim необлично) coelum excelsum, terra autem profunda, cor vero regis argui non potest (ἀνεξελέγκτος); Vulg. coelum sursum et terra deorsum et cor regum inscrutabile.

§. 3. Omnia verba, dum Praedicatum agunt, copulam includunt: око видит, oculus videt, оухо слышит, auris audit, птица летит avis volat, огонь палит ignis urit; лѣта твоа неуменьшаются anni tui non deficient.

§. 4. Vocativus est vicarius Nominativi. Subjectum itaque, quod alloquimur, aut nomine suo compellamus, casu vocativo exprimendum est: БОЖЕ, ГОСПОДИ, СПАСИТЕЛЮ, ЖЕНО, БОГОРОДИЦЕ, ЦАРИЦЕ, ВЛАДЫЧИЦЕ, ГОСПОЖЕ, ДѢВО МАРІЕ МАТИ etc. КДИНЕ, ИСТИННЕ ПРАВЕДНЕ, ЩЕДРЕ И МИЛОСТИВЕ.

а. ВОСКРЕСНИ БОЖЕ, exurge Deus.

б. ПРИДИ БРАТЕ МОЙ, veni frater mi.

в. БЛАГОСЛОВИ ВЛАДЫКО, benedic Domine.

г. ОТЧЕ НАШ ИЖЕ ЕСИ etc., pater noster, qui es etc.

д. ВСЕЮ ПРИКОРЕНА ЕСИ ДУШЕ МОЯ, quare tristis es anima mea.

е. БОЖЕ СВЯТЫЙ ВЛАДЫКО, НЕБЕСНЫЙ ІсѢ ХѢ царю, Deus sancte Domine, coelestis Jesu Christe rex.

- h. ЖИВА БУДЕТ ДУША ВАША, *vivet anima vestra.*
 i. СІЕ ЕСТЬ ПРАВЕДНО, *hoc est justum.*
 k. БЛАЖЕНН СЪТЪ РАБИ ТІИ, *beati sunt servi illi.*
 l. ВСИ ПУТИЕ ЕГО ПРАВИ, *omnes viae ejus rectae.*
 m. ЗАТВОРЕННЫ БЫША ДВЕРИ, *clausae erant fores.*
 n. СТРЕЛЫ МЛАДЕНЦУ БЫША ПЛАЗЫ ИХ, *sagittae parvulorum factae sunt plagae eorum.*
 o. ВЛХЪ ЖЕ И ЖЕНЫ ИЗДАЛЕЧА ЗРАЩЕ, *erant autem et mulieres de longe aspicientes.*
 p. ТВОА СЪТЪ НЕБЕСА, *tui sunt coeli.*
 q. ВСА МОА ТВОА СЪТЪ, *omnia mea tua sunt.*
 r. СІА СЛОВЕСА ИСТИННА БОЖІА СЪТЪ, *haec verba Dei vera sunt.*
 s. ТА СЪТЪ СКВЕРНАЮЩАА ЧЕЛОВѢКА, *illa sunt quae polluant (τὰ κοινῶντα) hominem.*
 t. ЕГОЖЕ КЛАТВЫ ОУСТА ЕГО ПОЛНА СЪТЪ, *cujusmaledictione os ejus plenum est.*

Vides hic omnia, quae de Subjecto praedicantur, numero et genere, copulam etiam personam, cum Subjecto convenire.

§. 2. In tertia persona copula (ЕСТЬ et СЪТЪ) saepe subintelligitur, quin exprimatur:

- u. СВАТО И СТРАШНО ИМА ЕГО *sanctum et terribile nomen ejus.*
 x. ЗАПОВѢДЬ ГОСПОДА СВѢТЛА ПРОСВѢЩАЮЩАА ОЧИ *praeceptum Domini lucidum illuminans oculos.*

у. СОТОВЕ МЕДОВНІИ СЛОВЕСА ДОБРА, favi mellis verba bona.

з. НЕКО ВЬСОКО, ЗЕМЛА ЖЕ ГЛБКОКА, СЕРДЦЕ ЖЕ ЦАРЕВО НЕШБЛИЧИТЕЛНО (olim необлично) coelum excelsum, terra autem profunda, cor vero regis argui non potest (ἀνεξελέγκτος); Vulg. coelum sursum et terra deorsum et cor regum inscrutabile.

§. 3. Omnia verba, dum Praedicatum agunt, copulam includunt: око видит, oculus videt, оухо слышит, auris audit, птица летит avis volat, огонь палит ignis urit; аѣта твоа нешкдаѣют anni tui non deficient.

§. 4. Vocativus est vicarius Nominativi. Subjectum itaque, quod alloquimur, aut nomine suo compellamus, casu vocativo exprimendum est: боже, господи, спасителю, жено, богородице, царице, владычице, госпоже, дѣво маріе мати etc. кѣдне, истинне праведне, щедре и милостиве.

α. воскресни боже, exurge Deus.

β. прїиди брате мой, veni frater mi.

δ. благослови владыко, benedic Domine.

ε. отче наш иже еси etc., pater noster, qui es etc.

ζ. вскѣю прискорбна еси дѣше моа, quare tristis es anima mea.

и. боже свѣтлый владыко, небесный Ісѣ Хѣ царю, Deus sancte Domine, coelestis Jesu Christe rex.

§.

2. ВОЗЛЮБЛЮ ТЕ ГОСПОДИ КРѢПОСТИ МОЯ diligam te domine, fortitudo mea.

3. РАДОСТИ МОЯ, ИЗБАВИ МЯ, gaudium meum, libera me.

Nunc in correcta Psal. 17, 2. КРѢПОСТЕ, et Ps. 31, 7. РАДОСТЕ, male utique. Antiquae enim editiones КРѢПОСТИ, РАДОСТИ legunt. Sic et Psalt. Venetum et Codd. Mss. Confer supra p. 481.

§. 5. Quod de duobus Subjectis, etiam diversis, praedicatur, numero duali exprimere amant Slavi veteres, cui tamen in libris impressis pluralis non raro substitutus fuit, praecipue in 1. persona.

А. МЫ ПОДОКОСТРАСТНА КЪВѢ ВАМ ЧЕЛОВѢКА БЛАГОВѢСТВЮЩА ВАМ Act. 14, 15. Ostrog. мы quidem est in plurali pro вѢ seu ва, КЪВѢ in duali pro ева, in quibusdam editis ЕСМА. In correcta plurales ПОДОКОСТРАСТНИ ЕСМЫ ЧЕЛОВѢЦЫ БЛАГОВѢСТВЮЩЕ substituti sunt.

Б. МЫ ОУКѢ ВПРАВДЪ: ДОСТОЙНАА БО ПО ДѢЛАМЪ НАЮ ВОСПРІЕМЛЕВА (alii вѢ - ВЪСПРІЕМЛЕВѢ) Luc. 23, 41.

В. АЗ И ОТЕЦЪ ЕДИНО ЕСВѢ ОЛИМ (nunc ЕСМА pro masc. ева) Joh. 10, 30.

Г. АЗ И ІОХАННАН СЫНЪ МОЙ СТАНЕВА in Moscu. prima, (СТАНЕВѢ in Ostrog., СТАНЕМ in correcta) 1 Reg. 14, 40.

- а. вѣрамъ кожѣ ходи́ховѣ Psal. 54, 15. in Ostrog.
Melius Psalt. Ven. ходи́хова, correcta in plu-
rali вѣдомъ-ходи́хом.
- б. гдѣ хо́щешѣ, оупотоваѣѣ Luc. 22, 9. Cod.
Кор., оупотоваѣм in editis.
- в. вамъ вѣ благовѣстѣхъ Act. 13, 23. in Damiani
Apostolo. Confer p. 491.
- г. по́йдеѣ оуко, на поле Gen. 4, 8. in Ostrog.,
по́йдем in correctis.
- з. да помниѣ Gal. 2, 10. Mss. et Ostrog., пом-
нима, editiones mediae, помни́м postremae.
- и. прѣиди брате мой: изыдеѣ на село, въ дво-
ри́вѣса въ селехъ, оуранивѣи въ винноградѣхъ,
видѣѣѣ аще — Cant. 7, 11, 12. in Ostrog.
Correcta plurales и въ́идемъ, въ двори́вѣса,
уранимъ, увидим substituit.

Confer quae p. 548. de terminatione masculina
ба diximus. In Mss. quidem, quae mihi consulere li-
cuit, pro masc. ба ubique вѣ reperi. Pro хо́щева,
просѣва, садева, можева (Marc. 10, 35. 37. 39.)
leguntur in Cod. Ossolinskiano, Корѣ. et in Ostrog.
editione хо́щевѣ, просѣвѣ, садѣвѣ, можевѣ. In
Damiani Apostolo constanter вѣ in utroque genere
usurpatur: имавѣ, давѣ, помнивѣ, можевѣ, въ-
спрашиваѣе оба, да посѣтивѣ, in Praeteritis ходи́хо-
вѣ, видѣховѣ, слышаховѣ, проповѣдаховѣ etc.
Sic in poemate de Igore оба есѣѣ, вѣ-опѣтаевѣ.

Сѣ. М. А. Т. А. Т. Н. Сѣ. М. А. Т. А. Т. Н.

Secundae et tertiae dualis exempla capre e
Lucae capite 24. postremae editionis.

І. и се два ѿ них бѣста идѹща въ тойже день въ весь
— v. 13. и та бесѣдѹваста въ себѣ — v. 14.

к. и бысть бесѣдѹшима нма и совопрошающима
(Ostrog. ствопрашащимаса) v. 15.

л. очижє єю держастѣса, да єго не познаста v. 16.

м. рече же к нима: что сѣтъ сѣа, ѡ нихже стазда
стаса к себѣ идѹще (Ostrog. идѹща) и еста

драхла v. 17.

н. и рече им (Ostr. нма): кѣих; онаже рѣста емѹ
v. 19.

о. и той рече к нима (Ostr. кним): ѡ немислен-
наа и кѡснда сердцем v. 25.

п. и приближшаса (plural.) въ весь, вниюже идаста
v. 28.

р. и нѣждаста єго, глаголюще (plur.): ѡблази
с' нама — и вниде с' нима ѡблеши (Ostrog.
облежити) v. 29.

с. онѣма же ѡверзостѣса очи и познаста єго v. 31.
(Ostrog. ѡверзостаса masc. pro femin.)

т. и рекоста к себѣ: не сердце ли наше гора бѣ
нас v. 32. Ostrog. наю in Gen. duali, et внию
in Locali duali.

ѡ. и воставша въ той час, возвратистаса — и ѡвер-
тоста v. 33. и та повѣдаста v. 35.

в. онѣ же пристѣпашѣ (Ostr. et Mss. пристѣпашн)
 гасѣса за нозѣ егѡ и поклонистѣса емѡ
 Matth. 28, 9. Mardarii editio поклонистасе,
 Cod. Mss. etiam метаса, mascul. pro femi-
 nino.

г. посластѣ убо сестрѣ к немѡ, глаголюще (plur.)
 Melius Ostrog. in duali глаголющи Joh. 11, 3.

ѡ. аще же брат или сестра нага бѣдетъ и лишени
 (plur.) бѣдетъ дневнѡя пища Jac. 2, 15. Sic
 Ostrog. At Damiani Apost. лишена in duali.
 Correcta in plur. наги бѣдѣт, лишени бѣдѣт.

Anomalia generis etiam in secunda et tertia persona locum habet. In his autem masculina terminatio та pro feminina тѣ usurpatur, etiam in Codd. antiquis. In Damiani Apostolo кѣта про кѣтѣ. милость и правда срѣтостѣса, правда и мир шелоковызастаса Ps. 84, 11. in correcta. Ostrog. vero et Psalt. Ven. срѣтостаса habent. At Psalm. 13, 7. идѣже стоастѣ нозѣ егѡ omnes tres conspirant. Pluralem Verborum cum duali Substantivorum constructum jam in editione Ostrog., saepius tamen in correcta invenias: очи ваши оузраг про оузритѣ. Zach. 13, 8. correctae editio plurales потребатса, изчезнѣт cum duali двѣ части еа construit. Ostrog. vero duali utitur: двѣ еа части потребитса и оугиблетѣ, vitiose ulique pro потребитѣса, оугиблетѣ, uti Mosqu. prima recte emendavit.

§ 6. Substantivo colectivo singulari jungitur Verbum in singulari: сѡмъ людей шешдетъ та Psal. 7, 8. synagoga populorum circumdabit te;

te; оумолча же все множество Act. 15, 12. tacuit autem omnis multitudo. Saepe tamen etiam in plurali

1. кто сѣть братіа моя Matth. 12, 48. Qui sunt fratres mei?

2. ꙗбѣдѹт вы (вас) сѣщаа сомною братіа Phil. 4, 21. Salutant vos, qui mecum sunt, fratres.

3. сонм лѣкавыхъ ѡдержаша мя Psal. 21, 17. Concilium malignantium obsederunt (obsedit) me.

4. ꙗзи мѣхъ каменіе се (сїе) хлѣбъ бѣдѣтъ Matth. 4, 3. Dic ut lapides hi panes fiant.

5. воскликните когови всѧ землѧ Psal. 97, 4. Jubilate Deo omnis terra. Hic tamen Slavus

magis graecum textum exprimere studuit.

Sic отънокъ людей идоша. Apud Nestorem pluralis Verbi cum Collectivo saepissime legitur: прокъ людей (ладѣй) возвратишасѧ на побѣгъ (residium pavium); иадѣтъ рѣсь и напѣли сѣть; побѣдахъ каждый своимъ; елико насъ крестилисѧ есмо (есмы).

Exemplum secundum docet Adjectivum cum colectivo connecti in singulari. At non desunt exempla, in quibus adjectiva etsi coacte in plurali construuntur. немощнымъ братіи 1 Cor. 8, 9. Ostrog. infirmis fratribus. At correcte delevit братіи cum in Graeco non legatur. 3 Macch. 4, 5. Ostrog. ведаше бо са старецъ множество, сѣдинами оубѣлены и — слачены; correcte melius ведаше бо бѣше престарѣлыхъ множество сѣдинами украшенныхъ, — слаченныхъ, ferendo participalia adjectiva ad Genitivum престарѣлыхъ. Psalt. 45, 5. братіа моя добри и бѣлицы,

И НЕ БЛАГОВОЛИ В НИХЪ ГДЬ. Melius Psalt. Ven. ДС-
БРА И БЕЛИКА, quamvis В НИХЪ (ἐν αὐτοῖς) in plurali le-
gat, quod ad collectivum femininum БРАТІА referendum
erat.

Numeralia пѣть, шість etc. considerari possunt
ut Collectiva neutra, hinc etiam cum iis verbum in plu-
rali subinde construitur: ПОМША Ю СЕДМЬ Marc. 12, 22.
acceperunt eam septem (οἱ ἑπτὰ), at v. 20. СЕДМЬ БРАТІЙ
БѢ septem fratres erant. Vide infra Syntaxim Nume-
ralium.

§. 7. Syntaxim graecae potius linguae, quam
suae observasse censendus est interpret slavus,
quoties ille verbum singulare cum neutro plurali
conjungit: Psal. 1, 3. Ostrog. Ven. et correcta ВСА,
БЛИКА АЩЕ ТВОРИТ, ОУСПѢЕТ (κατευοδωθήσεται), про-
sperabitur, pro оуспѣют prosperabuntur. 1. Cor.
10, 23. Ostrog. ВСА МИ ЛѢТЬ ЕСТЬ (ἔξω), at МОХ
eodem versu ВСА МИ ЛѢТЬ СЪТЬ. Correcta utro-
que loco СЪТЬ. Luc. 11, 26. Cod. Корит. БЫВАЕТ
ПОСЛАВЛЕНІА (γίνεται τὰ ἑσχατά), editi БЫВАЮТ. Ex-
stant et alia servilis imitationis exempla, quae do-
cent, interpretem nullam habuisse rationem ge-
neris vocum slavicarum, dummodo in graeco neu-
tra pluralia cum verbo singulari constructa inve-
nerit: Ostrog. 2 Tim. 2, 20. НѢСТЬ ТОЧІЮ СОСЪДИ
ЗЛАТИ И СРЕБРЕНИ, НО И ДРЕВАНИ (ὡς ἔσι-σκεῖν etc.)
non solum sunt vasa aurea etc. Melius correcta НЕ
ТОЧІЮ СОСЪДИ ЗЛАТИ И СРЕБРЕНИ СЪТЬ etc. Psal. 19,
4. ВСА СОЗЕНІА (lege ВЪСОЗНЕНІА) ТВОА ТЪЧНА БЪ-

te; оумолча же все множество Act. 15, 12. tacuit autem omnis multitudo. Saepe tamen etiam in plurali.

1. кто съть братіа моя Matth. 12, 48. Qui sunt fratres mei?

2. ꙗблѣютъ вы (вас) същаа со мною братіа Phil. 4, 21. Salutant vos, qui mecum sunt, fratres.

3. сонм лукавыхъ оудержаша мя Psal. 21, 17. Concilium malignantium obsederunt (obsedit) me.

4. рчи мѣхъ каменіе се (сѣ) хлѣбъ бѣдѣтъ Matth. 4, 3. Dic ut lapides hi panes fiant.

5. воскликните когови всѧ землѧ Psal. 97, 4. Jubilate Deo omnis terra. Hic tamen Slavus

magis graecum textum exprimere studuit.

Sic отънокъ людей идоша. Apud Nestorem pluralis Verbi cum Collectivo saepissime legitur: прокъ людей (ладій) возвратишася на побѣгъ (residuum navium); иадѣтъ рось и нагали сѣтъ; побѣдахъ каждоу своимъ; елико насъ крестилися есмо (есмы).

Exemplum secundum docet Adjectivum cum colectivo connecti in singulari. At non desunt exempla, in quibus adjectiva etsi coacte in plurali construuntur. немощнымъ братіи 1 Cor. 8, 9. Ostrog. infirmis fratribus. At correcta delevit братіи cum in Graeco non legatur. 3 Macch. 4, 5. Ostrog. ведаше бо са старецу множество, сѣдинами оубѣлены и — слачены; correcta melius ведомо бо баше престарѣлыхъ множество сѣдинами украшенныхъ, — слаченыхъ, deferendo participalia adjectiva ad Genitivum престарѣлыхъ. Psalt. 45, 5. братіа моя добри и белицы,
и

И НЕ БЛАГОВОЛИ В НИХЪ ГДЬ. Melius Psalt. Ven. АС-
БРА И БЕЛИКА, quamvis В НИХЪ (ἐν αὐτοῖς) in plurali le-
gat, quod ad collectivum femininum БРАТІА referendum
erat.

Numeralia ПѢТЬ, ШЕСТЬ etc. considerari possunt
ut Collectiva neutra, hinc etiam cum iis verbum in plu-
rali subinde construitur: ПОМША Ю СЕДМЬ Marc. 12, 22.
acceperunt eam septem (οἱ ἑπτά); at γ. 20. СЕДМЬ БРАТІЙ
БѢ septem fratres erant. Vide infra Syntaxim Nume-
ralium.

§. 7. Syntaxim graecae potius linguae, quam
suae observasse censendus est interpret slavus,
quoties ille verbum singulare cum neutro plurali
conjungit: Psal. 1, 3. Ostrog. Ven. et correctae ВСА,
БЛИКА АЩЕ ТВОРИТ, ОУСПѢЕТ (κατευοδωθήσεται), про-
sperabitur, pro оуспѣют prosperabuntur. 1. Cor.
10, 23. Ostrog. ВСА МИ ЛѢТЬ ЕСТЬ (ἔξουσιν), at мох
eodem versu ВСА МИ ЛѢТЬ СЪТЬ. Correcta utro-
que loco СЪТЬ. Luc. 11, 26. Cod. Kopit. БЫВАЮТ
ПОСЛАВЛЕНІА (γίνεται τὰ ἑσχατά), editi кывают. Ex-
stant et alia servilis imitationis exempla, quae do-
cent, interpretem nullam habuisse rationem ge-
neris vocum slavicarum, dummodo in graeco neu-
tra pluralia cum verbo singulari constructa inve-
nerit: Ostrog. 2 Tim. 2, 20. НѢСТЬ ТОЧІЮ СОСЪДИ
ЗЛАТИ И СРЕБРЕНИ, МО И ДРЕВАНИ (οὐκ ἔστι σκεύη etc.)
non solum sunt vasa aurea etc. Melius correctae
ТОЧІЮ СОСЪДИ ЗЛАТИ И СРЕБРАНИ СЪТЬ etc. Psal. 19,
4. ВСА СОЖЕНІА (lege ВЪСОЖЕНІА) ТВОА ТЪЧНА БѢ-

§. 11. Adjectiva et pronomina possessiva numero et genere concordare cum Substantivis, exempla §. 1. subnexa docent. Idem valet de Participiis passivis in utroque numero, de activis in a in singulari, immo et de Gerundivis, praecipue si assumpta terminatione definita in Adjectiva trans eant.

ПРЕДАН БЫХ; ВИНОВРАД - ПОЖЖЕН ОГНЕМ И РАСКОПАН.

ДА ЗНАЕМА БѢДЕТ СНАА ЕГО.

АЩЕ НЕ ГДѢ ПОМОГА БЫ МИ, ВЪ МАЛѢ ВСЕЛИЛАСА БЫ

ВЪ АД ДѢША МОА.

БѢДИ ИМА ГОСПОДНЕ БЛАГОСЛОВЕНО; ОСА ТВОЕ Ѡ ПТО

Ѡ ТЕБЕ (БѢДЕТ). ЗАБѢДАНХ ПКО ОБЧА ПОГЫБШЕЕ.

СПАСЕНИ БѢДЕМ. ЛЮДІЕ ЗИЖДЕМІИ ВОСХВАЛАТ ГДѢ,

ПАДОША ПЗВЕНИ МНОЗИ.

СЫНОВЕ ТВОИ И ДЩЕРИ ТВОА ѠДАНЫ БѢДУТ ПЗЫКУ

ИНОМУ. ДѢБЫ ИХ НЕ ѠСѢТОВАНЫ БЫША, ВДОВЦА

(ршг.) ИХ НЕ ОПАКАНЫ БЫША.

БЛАГОСЛОВЕНА ПЛЕМЕНА ОУТРОБЫ ТВОЕА Ostrog. БА

ИСКАДІА ЧРЕВА ТВОЕГО correcta, Deut. 28, 4. et

У. 18. ПРОКЛАТА ПЛЕМЕНА (corr. ИСКАДІА) СУ-

ТРОБЫ ТВОЕА. ТА (corr. СІА) ВРАТА ЗАКЛЮЧЕНА

БѢДУТ Ezech. 44. 2.

Anomaliae generis in Ostrog. Deut. 28, 17. про-
клаты гѢМНА ТВОИ et c. 17, 20. многи лѢТА (corr.
recte многа лѢТА) excusari possint, cum et Poloni
et Russi femininum cum plurali neutro construant. At
2 Macchab. 6, 10. дѢБ БО ЖЕНЫ ОКЛЕБЕТАНИ СѢТЬ
nullo

nullo modo tolerari potest, hinc et correctum fuit. Legitur enim nunc **ѡКЛЕВѢТАНЫ БЫША** in feminino. Corrigi autem etiam debuisset 1 Macch. 3, 29. **ДАНИ ѡ СТРАНЪ МАЛИ**, cum **ДАНИ** femininum sit, cui fem. **МАЛЫ** respondet. Etiam Арос. 1, 15 et 2, 18. **НОЗѢ ПОДОБНИ** corrigendum fuit. Editor Mosqu. primae **НЕДОЛЖНА БО СЪТЬ ЧАДА** 2 Cor. 12, 14. male correxit ponendo fem. **НЕДОЛЖНЫ**, Correctores vero recte restituerunt neutrum **НЕДОЛЖНА**. At 2 Cor. 10, 10. **ПОСЛАНИА** — **ТАЖКИ И КРѢПКИ**, Арос. 13, 5. **ДАНЫ БЫША ЕМЪ ОУСТА ГЛАГОЛЮЩА** incorrecta mansere. Арос. 12, 14. **ДАНЫ БЫША ЖЕНѢ ДВѢ КРЫЛѢ**, mutarunt solum correctores dualem in pluralem **ДВА КРЫЛА**, cum quo feminin. **ДАНЫ** (pro neut. **ДАНА**) construxere.

In libris recentius in Polonia aut Russia translatis ex. gr. in Pentateucho, libris Regum et Paralipomenon, Macchabaeorum, leguntur subinde Gerundiva foemina in **ѡ**и, **ѡ**и terminata pro masculinis: **ХОТАѡИ**, глаголюѡи pro **ХОТА**, глагола, оумноживѡи, оузрѣвѡи pro оумножив, оузрѣв. In plerisque locis correctores restituere terminationem masculinam. Num. 22, 32. olim **ОУЗРѣВ МА ОСА**, nunc **ВИДА МА ССА** лица male pro **ВИДАѡИ** (aut **ВИДѣВѡИ**). Mutato enim genere Substantivi etiam mutanda erat terminatio Gerundivi. 2 Macch. 1, 22. olim **ЕГДА СЛѢЦЕ ВЪСІА ПЕРВІЕ ВЪ ОБЛАЦѢ СЪѡИ** (**ѡу**), nunc **Е. С. ВОЗСІА ПРЕЖДЕ ОБЛАЧНО** (**ѡπνεφῆς**) **СЪѡО**. Viderunt illi femininum **СЪѡИ** non posse convenire neutri **СЛѢЦЕ**, mutarunt itaque genus, sed pro vulgari **СЪѡО** utique **СЪѡЕ** scribendum erat. Confer Matth. 6, 30. **СѢНО СЕЛНОЕ ДНЕСЬ СЪѡЕ**. Gerundivorum terminationem masculinam convenire etiam neutris supra diximus: **СЕРДЦЕ-ГОРА БѢ** Luc. 24. 32, **ЗЕРНО ПШЕНИЧНО ПАД** Joh. 12, 24. Immo olim **ОКО РѢГАИ** Prov. 30, 17. pro **РѢГАИ**, nunc **РѢГАЮЩЕЕ** cum terminatione definita pro **РѢГАЮЩЕ**.

§. 12. Adverbium исполнь, olim et свободь non raro etiam Comparativi Adverbiorum, quando Adjectiva supplent, omni numero et genere tribuuntur: исполнь земля, правды исполнь десницы твоя; четыре животна исполнь очес; мнозѣхъ птицъ лѣчше есте вы meliores estis vos. Joh. 8, 33. 30. свободь бѣдете in Mss., свободни in editis. едакъ честнѣе тебѣ honoratior te Luc. 14, 8. (In Mss. minus antiquis честнѣй in masculino). сего послѣдшій мѣдрый премѣдрѣе бѣдетъ σοφώτερος ἔσσι Prov. 1, 5. сѣи же баше славноѣе всѣхъ Gen. 34, 19. (nunc славноѣшій). меншій перст мой толстѣе есть чресла отца моего 2 Paral. 10, 10. Russi et hodie Adverbii pro comparativis Adjectivorum utuntur, uti quandoque veteres Interpretes. Cape duo exempla ex Damiani Apostolo: толико лѣче бывъ аѣгла, како различнѣе ихъ наслѣдова имѣ Hebr. 1, 4. nunc толикѡ лѣчшій бывъ аѣглавъ, еликѡ преславноѣе паче ихъ наслѣдствова имѣ. Respondet autem лѣче бывъ, uti лѣчшій бывъ, graeco κρείττωι γενόμενος. 1 Cor. 15, 19. пѣцше кѣмъ miserabiliores sumus, ἐλαττούτεροι - ἐσμὲν, nunc шкalanѣйши - есмы.

§. 13. Adjectiva, quorum pleraque duplicis terminationis, indefinitae et definitae, capacia sunt, si Praedicatum agant, indefinitam terminationem postulant: благъ есть сотъ; бѣдѣ тебѣ подобенъ; блага милость твоя; да бѣдѣтъ сынове егѡ сири-
сѣ.

СДѢКЪ ТВОѦ БЛАГЫ. ДА БѢДѢТЪ ЧРЕСЛА ВАША ПРЕПОСЛАНА.

Si substantivis connexa Subjectum aut Praedicatum compleant, et determinent, etiam terminationem definitam admittunt: ДОБРОТА НЕКЕСНАА, СЛАВА ЗВѢЗДАНАА. ДИВНЫ БЫСОТЫ МОРЕСНАА; ГОРА БОЖІА ГОРА ТѢЧНАА, ПОНОШЕНІЕ ВѢЧНОЕ; ХЛѢБ НЕКЕСНЫЙ, НЕДЪГ ДОЛГЫЙ; ПОМАНЪ (memor fuit) СЛОВО СВАТОЕ СВОЕ. МЫШЦА СВАТАА ЕГО. НѢМЫ ДА БѢДѢТЪ ОУСТНЫ АСТИВНАА Psal. 30, 19. muta fiant labia dolosa, τὰ χεῖλη τὰ δόλια. Supplent nimirum Slavi terminatione definita articulum aliarum linguarum. Quotiescunque igitur in Graeco articulus Adjectivis praefigitur, interpretes Slavi terminatione definita utitur. Marc. 8, 22. ПРИВЕДОША КЪ НЕМУ СЛѢПѦ τυφλόν, at v. 23 ЕМЗА РѢКѢ СЛѢПАГО ТѢ τυφλῷ, cap. 10, 40. ВАРТИМЕЙ СЛѢПЫЙ ὁ τυφλός. V. 49. Substantivo uti maluit Slavi pro Adjectivo definito: ВОЗГЛАСИША СЛѢПЦА τὸν τυφλόν, v. 51. СЛѢПЫЙ ЖЕ (ὁ δὲ τυφλός) ГЛАГОЛА ЕМУ. Rom. 8, 16. САМЫЙ ДѢХ СПОСЛАШЕСТВУЕТЪ ДѢХОВИ НАШЕМУ αὐτὸ τὸ πνεῦμα. Luc. 5, 31. НЕ ТРЕБѢЮТЪ ЗАРАБѢИ ВРАЧА, НО БОЛѢЩІИ, ΠΟΙΝΔΙΓΕΝΤΙ qui sani sunt, medico, sed qui male habent, οἱ ὑγιαίνοντες — οἱ κακῶς ἔχοντες. Psal. 63, 11. ПОХВАЛАТСА ВСИ ПРАВѢИ СЕРДЦЕМ laudabuntur omnes recti (οἱ ἐυθεῖς) corde; Luc. 6, 6. РѢКА ЕМУ ДѢСНАА БѢ СДѢХА manus ejus dextera (ἡ δεξιὰ) erat

§. 12. Adverbium исполнь, olim et свобода, non raro etiam Comparativi Adverbiorum, quando Adjectiva supplent, omni numero et genere tribuuntur: исполнь земля, правды исполнь десница твоя; четыре животна исполнь очес; мнозѣх птицъ лѣчше есте вы *meliores estis vos*. Joh. 8, 33. 30. свобода бѣдете in Mss., свободни in editis. едакъ честнѣе теке *honoratior te* Luc. 14, 8. (In Mss. minus antiquis честнѣй in masculino). сего послѣдшма мѣдрый премѣдрѣе бѣдетъ *σοφώτερος ἔσσι* Prov. 1, 5. сѣи же баше славнѣе всѣхъ Gen. 34, 19. (nunc славнѣшій). меншій перст мой толстѣе есть чресла отца моего 2 Paral. 10, 10. Russi et hodie Adverbiis pro comparativis Adjectivorum utuntur, uti quandoque veteres Interpretes. Cape duo exempla ex Damiani Apostolo: толико лѣче бѣв аѣгла, клико различнѣе ихъ наслѣдова име Hebr. 1, 4. nunc толикѡ лѣчшій бѣв аѣглашъ, еликѡ преславнѣе паче ихъ наслѣдствова има. Respondet autem лѣче бѣв, uti лѣчшій бѣв, graeco *κρείττω γενόμενος*. 1 Cor. 15, 19. пѣцше ксм miserabiliores sumus, ἐλαττούτεροι - ἐσμὲν, nunc шкаанѣйши - есмы.

§. 13. Adjectiva, quorum pleraque duplici terminationis, indefinitae et definitae, capacia sunt, si Praedicatum agant, indefinitam terminationem postulant: благъ есть сотъ; бѣдѣ тебѣ подобенъ; блага милость твоя; да бѣдѣтъ сынове егѡ сирѣ.

СДАКЫ ТВОА БЛАГЫ. ДА БДАДТ ЧРЕСА ВАША ПРЕ-
ПОСЛАНА.

Si substantivis connexa Subjectum aut Prae-
dicatum compleant, et determinent, etiam termi-
nationem definitam admittunt: ДОБРОТА НЕБЕСНАА,
СЛАВА ЗВѢЗДАНАА. ДИВНЫ ВЫСОТЫ МОРЕКША; ГОРА КОЖІА
ГОРА ТДЧНАА, ПОНОШЕНІЕ ВѢЧНОЕ; ХЛѢБ НЕБЕСНЫЙ, НЕ-
ДЪГ ДОЛГЫЙ; ПОМАНЪ (memor fuit) СЛОВО СВАТОЕ
СВОЕ. МЫШЦА СВАТАА ЕГО. НѢМЫ ДА БДАДТ ОУСТНЫ
ЛСТИВША Psal. 30, 19. muta fiant labia dolosa,
τὰ χεῖλη τὰ δόλια. Supplem nimirum Slavi ter-
minatione definita articulum aliarum linguarum.
Quotiescunque igitur in Graeco articulus Adjecti-
vis praefigitur, interpres Slavus terminatione de-
finita utitur. Marc. 8, 22. ПРИВЕДОША КЪНЕМЪ СЛѢПІА
τυφλόν, at v. 23 ЕМЗА РДКЪ СЛѢПАГО ТѢ ТУФЛѢ, cap. 10,
40. ВАРТИМЕЙ СЛѢПЫЙ ὁ τυφλός. V. 49. Substanti-
vo uti maluit Slavus pro Adjectivo definito: ВОЗ-
ГЛАШИША СЛѢПЦА τὸν τυφλόν, v. 51. СЛѢПЫЙ ЖЕ (ὁ δὲ
τυφλός) ГЛАГОЛА ЕМЪ. Rom. 8, 16. САМЫЙ ДХ СПО-
СЛАШЕСТВУЕТ ДХХОВИ НАШЕМЪ αὐτὸ τὸ πνεῦμα. Luc. 5,
31. НЕ ТРЕБДУТ ЗДРАБІИ ВРАЧА, НО БОЛѢЩІИ, ποῖν-
digent qui sani sunt, medico, sed qui male ha-
bent, οἱ ὑγιαίνοντες — οἱ κακῆς ἔχοντες. Psal. 63, 11.
ПОХВАЛѢТСА ВСИ ПРАВІИ СЕРДЦЕМ laudabuntur om-
nes recti (οἱ ἐυθεῖς) corde; Luc. 6, 6. РДКА ЕМЪ ДѢ-
СНАТА БѢ СДХА manus ejus dextera (ἡ δεξιά) erat

arida (ξηρα). Matth. 11, 5. Slavus Adjectivis definitae terminationis utitur, quia vices Substantivorum seu Subjectorum supplent, quamvis in Graeco articulus non praefigatur: слепїи прозирають и хромїи ходят, прокаженїи очищаются и глухїи слышат, мертвїи востають и нищїи благоуствѣють саесї τυφλοὶ etc. Sic творай (ὁ ποιῶν), претворай, призывай, разливай Amos 5, 8. огонь попалай, пламень пожигай Psalm. 82, 15.

§. 14. Si proprie Substantivum Subjectum aut Praedicatum constituat, Adjectivum ei conexum terminationem jam indefinitam, jam definitam admittit. мал квас все смѣшенїе квасит Gal. 5, 9. modicum fermentum, μικρὰ ζύμη. сїе море великое и пространное Psal. 103, 25. hoc mare magnum et spatiosum, αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη etc. Quo antiquiores libros consulas, eo frequentiore usum Adjectivorum indefinitorum invenias, ut facile augeri possint exempla, quae paradigmati possessivi павлов supra p. 484—488. subjunxi. Ad illustranda, quae p. 486 de Vocativi flexione dicta sunt, locum e 2 Macch. 1, 24. 25. adducam. гдїи, гдїи кѣе всѣх творче, страшный (ὁ φοβερός), крѣпкій, и праведный, и милостивый, единый (ὁ μόνος) царю и благїй, единый дателю, еди́не праведне (ὁ μόνος δίκαιος) и вседержителю, и вѣчный, спасаай (ὁ διασώζων) —, сотворивый (ὁ ποι-

(ὁ ποιήσας) — , и ѿтѣивъ их, ubi единый cum Substantivis, едине vero cum Adjectivo праведне constructum est.

Hebr. 9, 12. in correctâ editione legitur вѣчное искупленіе вкрѣтъй, licet εὐρύμενος articulo careat. At in Damiani Apostolo вкрѣтъ, sine terminatione definita ѡй. Ostrog. aliam quidem vocem, sed terminationem indefinitam habet: вѣчное изъавленіе сѣтворивъ. Numeralia ordinalia sine terminatione ѡй vix unquam reperias; in Dam. Apostolo tamen 2 Pet. 2, 5. осма нѡга pro осмагѡ occurrit. In eodem Hebr. 10, 31. страшно впасти въръцѣ бога жива, θεῷ ζῶντος, sic et in Ostrog. licet еже ante впасти (τὸ ἐμπέσειν) inserat, in correctâ vero страшно есть еже — бога живагѡ.

§. 15. Possessiva in ов, ев, енъ, ин, et оре ѡ formata, ut пророч, единорождѣ, княж, respuunt terminationem definitam, exceptis божій, вражій, кравій et paucis aliis, quae tamen in obliquis quibusdam casibus ut indefinita inflectuntur. Gentilia in екк in antiquis libris obvia, in recentioribus скѡй (скій) amant. Hinc et мѡжескѡй, женскѡй пол, olim мѡжеск, женеск (in Dam. Apostolo мѡжьск, женьск), талантеск, pro quo Арос. 16, 21. талантес male in editionibus omnibus impressum est. Confer р. 131.

§. 16. Utuntur vero Slavi Adjectivis possessivis, uti et quibusdam aliis, loco Genitivi aliarum linguarum. сын божій est filius Dei, гора божіа mons Dei, слово господне verbum Domini; дом

ДАВІДОВ Domus Davidis, сын Іуцифов et Іуцифль, Іакѡва, Левіин, гора сіѡна, колѣно Іудово tribus Judae, лоно Авраамле sinus Abrahae, сѣть дѣавола laqueus Diaboli, рѣка грѣшница, има пророче nomen prophetae, подобіе змѣино similitudo serpentis, рѣбра сѣверова latera aquilonis. глѣбини морскаа profundum maris, пѣсѣк морскый arena maris; звѣрь тростен fera arundinis, зверіе дѣбравніи ferae sylvarum, хлѣб а҃ггаскыи panis angelorum, сѣнь смертнаа umbra mortis, смерть крестна mors crucis, цвѣт селный flos agri, влѣти глѣвиніи capilli capitis, оуглѣе огнено carbones ignis, в глѣвизнѣ книжнѣ in capite libri, в гласѣ трѣкнѣ in voce tubae, глас пищалск sonus fistulae etc.

§. 17. Numeralia един, два, три, четыре Adjectivorum more cum Substantivis construuntur. пять, шесть etc. сто, тысяща (тысяща), тма utpote Substantiva singularia verbum in singulari postulant:

пять их пало Арос. 17, 10. quinque (οἱ πέντε) ceciderunt.

не пять ли птицѣ цѣнитса Luc. 12, 6. veneunt.

шесть днѣй есть Luc. 13, 14. sex dies sunt.

сѣдмь оубѡ братіа бѣ Luc. 20, 29. septem — erant.

бысть же емѡ сынов сѣдмь Ostrog. Job. 1, 2. (correcta быша же емѡ сынове сѣдмь minus recte).

ДАНО БЫСТЬ ИМ СЕДМЬ ТРѢХ АРОС. 8, 2.

ИЗЫДЕ СЕДМ АГГЛ ИЗ ХРАМА АРОС. 15, 6.

ДЕСАТЬ РОГ ПЖЕВИДѢ, ДЕСАТЬ ЦАРЕЙ ЕСТЬ АРОС. 17, 12.

Ostrogiensis (correcta десать рогѡв пжѡ ви-
дѣл еси, десать царей сѣтъ in plurali, minus
recte).

АЩЕ БѢДЕТ НѢКОЕМУ ЧЛѢВ СТО ОВЕЦ Matth. 18, 12.

ПАДЕТ Ѡ СТРАНЫ ТВОЕА ТЫСАЩА, И ТМА ѠДЕСНЮ ТЕ-
КЕ Psal. 90, 7.

БѢ ЖЕ ВЪ КОРАБЛИ ВСѢХ ДѢШ ДВѢСТѢ СЕДМЬДЕСАТЬ
И ШЕСТЬ Act. 37, 37. Slavus in 3. pers. бѣ
про ѿмен, eramus; fortasse olim legebatur
бѣ же нас.

КОЛИКѡ ЕСТЬ ДНЕЙ РАБА ТВОЕГО Ps. 118, 84. quot sunt
dies servi tui.

§. 18. Negligi syntaxim slavica in editicni-
bus recentioribus plura exempla docent. Sed et in
antiquis subinde verbum plurale cum numerali-
bus шестъ etc. connexum probat, interpretes syn-
taxim graecae linguae potius secutos fuisse, quam
slavicae: ПОИША Ю СЕДМЬ Marc. 12, 22. СЕДМЬ БО
ИМѢША Ю ЖЕНѢ V. 23. БѢДУТ БО Ѡ СЕЛѢ ПАТЬ ВЪДИ-
НОМ ДОМѢ РАЗДѢЛЕНЫ (ПРО РАЗДѢЛЕНИ) Luc. 12, 52.
СЕДМЬ ГЛАВ ГОРѢ СѢТЬ СЕДМЬ АРОС. 17, 9. et V. 10.
ЦАРІЕ СЕДМЬ СѢТЬ. ГЛАША СЕДМЬ ГРОМѢВ АРОС. 10,
3. ЕГДА ИСПОЛНИШАСЯ ОСМЬ ДНІЙ Luc. 2, 21. ВЪ НЕМЖЕ
МАЛО, СИРѢЧ ОСМЬ ДѢШ СПАСОШАСЯ 2 Petr. 3, 20.

Fac-

Factum id est praecipue, ubi Adjectiva simul cum numerali construenda fuere: дрѣгѣа же седемь краб (Ostrog. кравы in Nominativo) изыдоша Gen. 41, 3. Rectius utique дрѣгѣх седемь краб изыде. и падоша ранени — пат сѣт тысащ мѣжей крѣпких 2 Paral. 13, 17. pro паде раненых etc. бѣхѣ же тѣ водоноси каменни шесть лежаще Joh. 2, 6. Melius in Codd. Serb. Pragensi et Kopit. бѣ же тѣ воднос камен шесть лежещ. патъ же бѣ ѿ них мѣдры и патъ юрѣдывы Matth. 25, 2. Non aliter Mardarii editio, licet бѣе (i. e. бѣа) legat pro юрѣдывы. At Cod. Kop. omnino recte Genit. мѣдрых, бѣих. Vide Regimen Numeralium.

Genescos Capite 41. contra Syntaxim slavicam saepius peccatum fuit. V. 2. исхождахѣ седемь краб добры видом и избранны тѣлесы; Ostrog. quidem исхождаше in singulari et добра взорѣ in Genitivo legit, sed избранны etiam male construxit cum седемь краб. V. 4. и попадоша седемь кравы злыа и хѣдыа тѣлесы седемь краб докрыхъ видом и избранныхъ тѣлесы; Ostrog. corruptissime: и изыдоша (lege cum Mosq. prima изыдоша) седемь злыа взором и хѣдыа телесы седемь кравы (quod ante злыа ponendum erat) добрыхъ, образомъ избранныхъ. V. 5. и се седемь класи исхождахѣ — избранны и добры, Ostrog. melius седемь клас etc. et избранни in mascul. at mox iterum добры in feminino, cum tamen клас sit masc. generis. V. 6. дрѣзѣи же седемь класи тонцыи истончени вѣтромъ израстахѣ по нихъ. Ostrog. дрѣгаже седемь клас (rectius utique) тонцыи истончени вѣтромъ изницахѣ по нихъ. V. 7. и пожроша седемь класи тонцыи истончени вѣтромъ седемь класѣв избра-

Formulae дрѣгаа сѣдмь in Ostrog. Gen. 41, 6. сѣдмь сїю Gen. 21, 30 pro сѣдмь снх, et на дрѣгю з днїй Levit. 13, 5. antiquitatem sapiunt. Nam et Matth. 25, 10. Cod. Кор. legit дрѣгю ї (i. e. пать), quod v. 20. bis repetit, ubi editiones nunc дрѣгья exhibent. Sunt nimirum numeri cardinales а пать usque десать revera Abstracta feminina, hinc et femininorum more declinantur: Genit. пати, Instrum. патїю, сѣдми, сѣдмїю etc. reguntque Genitivum rei numeratae. Intuitu autem verbi cum iis construendi considerantur uti collectiya neutra quantitatis indeterminatae много, мало, колико.

ДБА-

ДВА ГОРА, duo vae, dualis aut plur. a горе, melius
 ДВѢ ГОРН, nisi malis reddere ДВОЕ ГОРЕ. Confer, quae
 Р. II. §. 26. de Neutorum duali dicta sunt. Recentiores
 masculinum ДВА neutris tribuere p. 510. monuimus.
 Hinc et КОЛѢНА МОА ИЗНЕМОГОСТА ѿ ПОСТА Psal.
 108, 24. genua mea infirmata sunt a jejunio. Melius
 utique Острог. et Psalt. Ven. КОЛѢНѢ МОИ ИЗНЕМО-
 ГОСТѢ.

§. 19. Reciprocum СЕБЕ, СЯ, non solum ad
 tertiam personam, sed etiam ad Subjectum seu
 Nominativum primae et secundae personae refe-
 runt Slavi. Hinc reflexiva МОЛЮСЯ, МОЛИШИСЯ, МО-
 ЛИТСЯ, МОЛИМСЯ, МОЛИТЕСЯ, МОЛАТСЯ; СТЫЖУСЯ,
 СТЫЖИШИСИ, СТЫЖИТСИ etc. et passiva ГЛАВЮСЯ,
 ГЛАВИШИСЯ, ГЛАВИТСЯ etc. КДПИТИ СЕБѢ pro ratione
 personarum verbi finiti ex. gr. ХОЩУ, ХОЩЕШИ,
 ХОЩЕТ, cum quo Inf. кдпити construitur, reddен-
 dum erit: emere mihi, tibi, sibi, nobis, vobis, sibi.
 Cape exempla quaedam. НЕМОГУ АЗ ѿ СЕБѢ ТВОРИТИ
 НИЧЕГОЖЕ Joh. 5, 30. ѿ СЕБѢ а́п' ѡ́у́ѡу́ѡ, a me ipso.
 МАРКА ПОЕМ ПРИВЕДИ СЪ СОБОЮ 2 Tim. 4, 11. съ
 СОБОЮ tecum, μετὰ σεαυτοῦ. ЕГОЖЕ ОУКРѢПИЛ ЕСИ СЕБѢ
 Psal. 79, 18. СЕБѢ tibi, σεαυτῷ. ДА НАСЛѢДИМ СЕ-
 БѢ СВАТИЛО (corr. СВАТИЛИЩЕ) БОЖІЕ Psal. 82, 13.
 СЕБѢ vobis, ἑαυτοῖς. ВСЕГДА БО НИЩИХ (corr. НИЩЫА)
 ИМАТЕ С' СОБОЮ Matthaei C. 26, 11. с' СОБОЮ vobis-
 cum, μετ' ἑαυτῶν. НѢСТЕ СЕБѢ Damiani Apostolus
 (editi свои) 1 Cor. 6, 19. non estis vestri, ἄλλ' ἐστέ
 ἑαυτῶν.

§. 20. Sic et possessivum свой ad omnes tres personas Nominativi seu Subjecti refertur, et pro ratione trium personarum, et numeri aut singularis aut pluralis, latinis pronomibus meus, tuus, suus, noster, vester, suus respondet. Ex. gr. разлію (corr. излію) тако водою гнѣвъ свой Os. 5, 10. iram meam, correctam мой. не ѿверзоу оуст своих Psal. 38, 10. os meum, corr. моих. оумерщвлѣю тѣло свое 1 Cor. 9, 27. corpus meum, correctam мое. прострѣю рѣкѣ свою Ezech. 25, 13. manum meam, correctam мою. Immo Mosqu. prima jam in margine notavit мою, male emendando lectionem свою, quam Syntaxis slavica probat. аще прѣдам тѣло свое Damiani Apost. 1 Cor. 13, 3. corpus meum, correctam, immo hoc loco etiam Ostrogiensis, мое, quod innumeris aliis in locis substitutum fuit. Chronographus Nestor : пойду во свой град, urbem meam; аще оубѣю брата своего, fratrem meum, cum свой referatur ad personam primam оубѣю.

In Damiani Apostolo Jac. 2, 18. мой et твой pro свой legitur, sed hic certe ob antithesim: покажи ми вѣръ твою ѿ дѣл твоих и аз покажу тебѣ ѿ дѣл своих вѣръ мою. Editi аз тебѣ покажу ѿ дѣл моих, sed in aliis conveniunt.

свой ad secundam personam refertur, Jac. 2, 8. etiam in correctam: возлюбихи искренняго своего (tuum). In editionibus antiquis: оудержи п-

зык свой (linguam tuam) и оустнѣ свои (labia tua) Psal. 33, 14. очима своимъ смотриши Psal. 90, 8. ѿврати лице свое Psal. 29, 8. ты оутвердил еси силою своею море Psal. 73, 13. послещи дѣхъ свой (corr. дѣха твоего) Psal. 103, 30. оклѣцнѣ въ ризѣ свою Dam. Apost. Act. 12, 8. свою et Ostrog., correcta твою. Rectius iterum Damiani Apostolus аще исповѣдаемъ грѣхы свои peccata nostra, 1 Joh. 1, 9. at наша Ostrog. et editiones posteriores. In oratione dominica pro должникомъ нашимъ ponendum fuisset своимъ, cum вѣтавляемъ praecedat. 1 Thess. 1, 2. благодаримъ — вѣмолитвахъ своихъ Dam. Apost. et Ostrog. pro нашихъ.

Pro свой constructo cum secunda plurali persona Ostrogiensis exempla non pauca suppeditat. рцѣте братѣ своемъ, людѣе мои, и сестрѣ своей Oseae 1, 1. Hic etiam correcta, quod mirere, своей, своемъ, retinuit. обратитесь акъ гѣ къ своему, correcta вашимъ Oseae, 14, 3. внидѣте въ клѣть свою, затворите дверь свою Isai. 26, 20. in Psal. Ven., Ostrog. въ храмъ ваш, correcta въ храминѣ вашѣ, et utraque in plurali двери свои. Sic 1 Pet. 2, 12. Ostrog. et correcta житіе ваше, at Dam. Apost. rectius свои.

§. 21. свой si referatur ad Subjectum tertiae personae, respondet latino suus, erw vero et fem. ея, plur. ихъ respondent latino ejus et eorum, quae

quae ad tertiam personam aliam, quae a Subjeto sermonis distincta sit, referuntur. рахиль плачѣшиа чадъ своихъ, Rachel plorans filios suos, τὰ τέκνα αὐτῆς Matth. 2, 18. он же востав полт отроча и матеръ егѡ, ille consurgens accepit puerum et matrem ejus v. 20, слышав же гѡкѡ Архелай ѡрѣствѣет во Иудеи вмѣстѡ Иродѡ отца своего, cum autem audiisset, quod Archelaus regnaret in Judaea pro Herode patre suo v. 22., милость егѡ в родѣхъ родѡвъ болющима егѡ, misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum Luc. 1, 50., сотвори державѡ мышцею своею: расточи гѡрдыа мыслию сердца ихъ, fecit potentiam brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui (ipsorum, αὐτῶν) v. 51. пиущѡ даде болющима егѡ; поманетъ вѣкъ заветъ свой, escam dedit timentibus se (eum), memor .erit in seculum testamenti sui Psal. 140, 5. Si Gerundivum болющима resolvas ope relativi in иже болюща, facile intelliges егѡ referri ad aliam personam ab iis, qui timent, distinctam. Subinde tamen свой referunt Veteres ad personam, quae in oratione proxima est. ѡставилъ къ всѡмъ языкомъ ходити въ пѣтехъ ихъ Act. 14, 16. Даміани Апост. выпѣти своихъ. и дасть ѡ матери своей et dedit eum matri suae (αὐτῆς) Luc. 7, 15. Correcta nunc егѡ pro своей, quod postremum non solum Ostrogensis

et

et Mardarii editio, sed etiam Mss. legunt. Ibid. 12. etiam correcta legit сына единокродна мате своей, quamvis in slavica versione Nominativ (defunctus efferebatur) in Accusativum (efferebatur defunctum, изношахъ оумерша) mutatus fuerit et своей referri possit ad eos, qui efferebant eum. Recte призвавъ насъ въ вѣчнѣю свою славу in aeternam suam (αὐτῷ) gloriam, 1 Pet. 5, 11 legunt editi, male Damiani Apostolus κτὸς славы Hebr. 3, 5. вѣренъ бѣ въ всемъ домѣ егѡ, male Damiani Apost. домъ своимъ.

Duales Genitivi наю, ваю supplent possessiva uti егѡ, еа in singulari, et ихъ in plurali. Serbi atque Illyrii formarunt possessiva adjectiva нѣговъ, нѣгова, нѣгово про егѡ, et нѣиовъ, нѣиова, нѣиово про ихъ; нѣи, нѣина, нѣино, et нѣзинъ, нѣзина, нѣзино про еа; Boh. solum g e g j (lege кій) pro feminino singulari g j (lege ий). Rom. 7, 9. pro егѡ in editis нѣс егѡвъ (Ostrog. еговъ) p. 522. indicavimus.

§. 22. свой etiam respondet graeco ἰδιος: источникъ твоѡа воды да кѡдетъ текѣ свой, ἔγω σου ἰδίᾳ, Prov. 5, 18. correcta твой. свой имъ пророкъ, proprius ipsorum propheta, ἰδιος αὐτῶν, Tit. 1. 12., к своей погыбели имъ (Ms. имъ погыбели) suam ipsorum perniciem, 2 Pet. 3, 16. во своя прїиѡи и свои его не прїиѡиша, in propria venit et sui (ἰδίας) eum non receperunt, Joh. 1, 11. каждо во своя, unusquisque in sua, εἰς τὰ ἰδία Joh. 16, 32. Alias et

et во своя си. ѿблекоша его въ ризы своя (τὰ ἴδια)
induerunt eum vestimentis suis (ipsius) Marc. 15,
20. ѿ своих емѣ, τῶν ἰδίων αὐτοῦ Act. 24, 23. какѡ
мы слышим кѣждо свой языкъ нашъ, (Ostrog. ко-
ждо своимъ языкомъ нашимъ) τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν,
Act. 2, 8. Adde свои cum Dativo емѣ, си: свои
емѣ вси, οἱ αὐτῇ πάντες. по своей емѣ воли, secun-
dam suam (ipsius), κατὰ τὴν αὐτῇ, Hebr. 2, 4. вси,
во своихъ си ищѣтъ, quae sua sunt, τὰ ἑαυτῶν,
Philip. 2, 21. не ищетъ своихъ си (correcta своя си)
non quaerit quae sua sunt, τὰ ἑαυτῆς 1 Cor. 13, 5.

§. 23. Pro Possessivis свой, мой, твой, utuntur
veteres Slavi non raro Dativo си, ми, ти Prono-
minum personalium: не повѣда отцѣ си, patri
suo, Judic. 14, 6. рече къ отцѣ си ad patrem suum
Judic. 11, 37. (correcta utroque loco своимъ). кро-
ткомъ си окомъ призри про твоимъ, i. e. tuo. дай
вѣрномъ си рабѣ царю нашемъ, про своимъ i. e. tuo.
цѣлѣйте епенеѣ възлюбленнаго ми, τὸν ἀγαπ-
τόν με, dilectum meum, Rom. 16, 5 Sic etiam v.
8, 9. кдѣ ти, смерти (corr. male смерте) жало,
гдѣ ти, аде, повѣда; πῃ σὺ etc. ubi est mors,
stimulus tuus? ubi est, inferne, victoria tua?
егда прѣидеши въ царствѣи си, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου,
quando veneris in regnum tuum, Luc. 23, 42. In
Damiani Apostolo: оученикомъ си про своимъ;
слѣжка ми про моѣ; въпрѣши ми ѿвѣтъ про мой;

свои-

своинника ми, вамже апла, commilitonem meum
vestrum autem Apostolum Philip. 2, 25. pro св
инника моего et вашего посланника, Ostrog. свои
ствена мнѣ vitiose, pro своимствена.

си Dativus a reciproco себе, cui emphaticus сѣ
respondet, distinguī omnino debet a demonstrativ
fem. си, haec, et neutro plurali си pro сїа. слова с
idem est ac слова сїа verba haec; гора си in Ostrog.
(горѣ сїю in Ven. et correctā), юже стажа десни
его, mons hic (montem hunc), quem acquisivit dex
tera ejus, Psal. 77, 54.

§. 24. Relativum иже concordat quidem ge
nere et numero cum Substantivo, ad quod refer
tur, sed non semper casu, cum hic a sequenti
Verbo pendeat: змїй сей, егоже создал еси;
тѣ гади, иже нѣсть числа; бѣсть ноці, ѣ нейже
пройдѣт вси зверїе дѣравнїи.

Utuntur vero Interpretes relativo иже, ꙗже, еже
ad exprimendum Graecorum articulum ὁ, ὃ, τὸ,
quo carent Slavi. старца ꙗже въ вас молю тѣс ѣ
ѣмїу, 1 Pet. 5, 1. Accusativum ꙗже, qui graeco
тѣс respondet, habet etiam Damiani Apostolus
(старце иже) et editiones antiquae omnes, quem
non male Correctores mutarunt in Nominativum:
иже ѣ вас, qui in vobis sunt. бѣди же вам еже ей
ей, и еже ни ни (τὸ καὶ καὶ, καὶ τὸ οὐ οὐ) Јас. 5,
12. Damiani Apost. да бѣдет слово ваше иже ни
etc. At idem 2 Cor. 1, 17. да ксть ѿ мене ии ии
и

и ни ни sine еже, editi vero да бѣдет оу мене еже ей ей и еже ни ни. Hebr. 10, 31. страшно впасти, (edd. есть еже впасти, τὸ ἐμπεσεῖν) въ рѣцѣ бога жива (edd. живаго). Sic graecum εἰς τὸ Infinitivi praefixum reddere solent, praecipue recentiores, вѣ еже: во еже служити Hebr. 9, 14. at Damiani Apost. sine еже. во еже быти ми служителю, εἰς τὸ εἶναί με, Vulg. ut sim minister, Rom. 15, 16. жалащси (Ostrog. стѣжающе си) за еже оучити им люди, διὰ τὸ διδάσκειν, dolentes quod docerent populum, Act. 4, 2.

Cum Gerundiva assumant Adjectivorum terminationem definitam ad exprimendos Articulos in graeco praefixos, superfluum omnino est, Gerundivis иже praefigere. 2 Cor. 1, 21. извѣстѣвый, помазавый respondent participiis graecis ὁ βεβαίω, χρίσας, sed v. 22. иже и запечатлѣвый graeco ὁ καὶ σφραγισάμενος in Ostrog. et aliis, pro quo in correcta иже и запечатлѣ qui et signavit (obsignavit), resolute Gerundivo ope иже in Praeteritum simplex, legitur. Sic et Lucae 19, 27. factum fuisse probo. Legebatur olim recte врагы мои, нехотѣвшыя (τῶς μὴ θελήσαντας), inimicos meos illos, qui noluerunt. Verum in Evangeliiis Mosqu. 1606 pro articulo τῶς habetur иже ante нехотѣвшыя, quod in editionibus mediis servatum fuit, in postrema vero pro Gerundivo Praeteri-

tum substitutum legitur: **ИЖЕ НЕ ХОТѢШЕ**. Exempla servilis imitationis alibi sat obvia sunt: **ИЖЕ (ѿ) ПОБѢДЫ НОСА ИМА** qui Victoriae ferens nomen, in Acathistis de S. Nicolao. **ИЖЕ (ѿ) ЖИВОТ РОЖДАША** quae vitam peperit. **СЕ АГНЕЦЪ БОЖІЙ ИЖЕ (ѿ) ГРѢХЫ МІРА ВЗЕМААЙ**, ecce agnus Dei, qui peccata mundi tollit. In Calendariis **ИЖЕ (тѣ) ВЪ КЕСАРІИ** великаго василѣа, in Symbolo **ИЖЕ (тѣ) ѿ оца рожденнаго**, a patre genitum; (in Psalt. Ven. quidem hic sine **ИЖЕ**, sed **МОЖ** etiam addito) **ИЖЕ (тѣ) ѿ оца исходящаго (исходимаго)**, **ИЖЕ (тѣ) съ оцем и сыном съпокланяема**.

Ilinsky in Concordantiis 18 locos adduxit ex Evangeliiis, in quibus **ЕЖЕ** Infinitivis praefixum est ad exprimendum (τὸ) Graecorum: **А ЕЖЕ — ПЯСТИ**, τὸ δὲ — *φαγεῖν* Matth. 15, 20. etc. Vocatque hanc particulam, male utique, союз; i. e. Conjunctionem. Ex Actis vero semel duntaxat **ВО ЕЖЕ** citat: **ВО ЕЖЕ ѿВРАТИТИСЯ ѿ τῷ ἀποσρέφειν**, Vulg. ut convertat se. **Вогданов** ex Epistolis pro **ВО ЕЖЕ** (graeco *ἐἰς τὸ* respondens) 41, pro **ЕЖЕ** quod a relativo, **ЕЖЕ** non separavit, 84 locos adduxit. **Кантемиръ** **ЕЖЕ** e Psal. semel citat, neglectis aliis locis, in quibus **ЕЖЕ** graeco τὸ respondet, sed **ВНЕГДА** 57 vicibus repetit, quo *ἐν τῷ* Infinitivo praefixum reddi solet in Psalterio ante correctionem postremam Sec. XVII. a Russis edito. In Psalterio Veneto et Ostrogiensi interpretes graecismos hos evitare studuit. Nam Psal. 4, 2. legitur **ВНЕГДА ВЪЗВАХЪ** cum invocarem, про **ВНЕГДА** призвати ми. Psal. 9, 29. **ОУБИТИ НЕПОВИННАГО** про **ЕЖЕ** оубити, *τῷ ἀποκτεῖναι*, et v. 30. **ЛОВИТЪ ВЪСХИТИТИ ОУБОГАГО**, Ven. **ЛАЕТЪ ВЪСХИТИТИ НИЩАГО**, *τῷ ἀρπάζειν*, sine **ЕЖЕ**, quod habet correcta.

Eodem versu pro **всегда** привлеци и, ἐν τῷ ἐλκύσαι αὐτόν, quod jam in Ostrog. legitur, Venet. minus serviliter да и привлекает. Apud Russos pseudoarticulus **еже** etiam in compositis locum obtinuit: **ежедневно**, **ежегодно**, **ежемесячный**. Alexjejew unicum **ежеденный**, с Chronographo slavico sumtum, in Lexico ecclesiastico explicat.

§. 25. Particula не in propositione negativa Verbo praefigenda est, etiamsi aliae voces negationem exprimant, cujusmodi sunt ex ни compositae: **никто**, **ничтоже**, **никогда**, **николиже**: **нѣсте ли чли николиже** nunquam legistis? Matth. 21, 16. et 42. **ни един ѿ них не изысть**, unus ex eis non remansit, εἰς — ἔχ, Psal. 105, 11. **не имать жаждати никогдаже** non sitiet unquam Joh. 6, 35. **да не погибнет ничтоже** ne quid pereat Joh. 6, 12. **ничтоже емъ не глаголют** nihil ei dicunt Joh. 7, 26. **в тѣ ноци не ꙗша ниче҃же** illa nocte nihil prendiderunt Joh. 21, 3. In his quidem locis etiam correcta duplicem negationem retinuit, quamvis Graecus simplici negatione usus fuerit. Servat omnino negationem duplicem graeci textus Joh. 3, 27. **не может члѣк прїимати ниче҃же** non (οὐ) potest homo accipere quidquam (ἔδεν). Joh. 11, 49. **вы не вѣсте ниче҃же** vos nihil scitis, ὑμεῖς ἔκ οἴδατε ἔδεν, atque alibi ubicumque in Graeco duplex negatio legitur. At vero aliis in locis innumeris editores etiam ante postre-

tum substitutum legitur: **ИЖЕ НЕ ХОТѢШЕ**. Exempla servilis imitationis alibi sat obvia sunt: **ИЖЕ (ѿ) ПОКѢДЫ НОСА ИМА** qui Victoriae ferens nomen, in Acathistis de S. Nicolao. **ИЖЕ (ѿ) ЖИВОТ РОЖДША** quae vitam peperit. **СЕ АГНЕЦЪ БОЖІЙ ИЖЕ (ѿ) ГРѢХЫ МІРА ВЗЕМАЙ**, ecce agnus Dei, qui peccata mundi tollit. In Calendariis **ИЖЕ (тѣ) ВЪ КЕСАРІИ** великагѡ василіа, in Symbolo **ИЖЕ (тѣ) ѿ оца рожденнаго**, a patre genitum; (in Psalt. Ven. quidem hic sine **ИЖЕ**, sed **МОХ** etiam addito) **ИЖЕ (тѣ) ѿ оца исходящаго (исходимаго)**, **ИЖЕ (тѣ) съ оцем и сыном съпокланяема**.

Ilinsky in Concordantiis 18 locos adduxit ex Evangeliiis, in quibus **ЕЖЕ** Infinitivis praefixum est ad exprimendum (τὸ) Graecorum: **А ЕЖЕ — ПЯСТИ**, τὸ δὲ — *φαγεῖν* Matth. 15, 20. etc. Vocatque hanc particulam, male utique, союз; i. e. Conjunctionem. Ex Actis vero semel duntaxat **ВО ЕЖЕ** citat: **ВО ЕЖЕ ѿВРАТИТИ СЯ ѿ τῷ ἀποσρέφειν**, Vulg. ut convertat se. **Вогданов** ex Epistolis pro **ВО ЕЖЕ** (graeco *εἰς τὸ* respondens) 41, pro **ЕЖЕ** quod a relativo, **ЕЖЕ** non separavit, 84 locos adduxit. **Ка n t e m i r e ж е** e Psal. semel citat, neglectis aliis locis, in quibus **ЕЖЕ** graeco τὸ respondet, sed **ВНЕГДА** 57 vicibus repetit, quo *ἐν τῷ* Infinitivo praefixum reddi solet in Psalterio ante correctionem postremam Sec. XVII. a Russis edito. In Psalterio Veneto et Ostrogiensi interpretes graecismos hos evitare studuit. Nam Psal. 4, 2. legitur **ВНЕГДА ВЪЗВАХЪ** cum invocarem, pro **ВНЕГДА ПРИЗВАТИ МЯ**. Psal. 9, 29. **ОУБИТИ НЕПОВИННАГО** pro **ЕЖЕ ОУБИТИ**, *τῷ ἀποκτεῖναι*, et v. 30. **ЛОВИТИ ВЪСХИТИТИ ОУБОГАГО**, Ven. **ЛАЕТ ВЪСХИТИТИ НИЩАГО**, *τῷ ἀρπάζειν*, sine **ЕЖЕ**, quod habet correctia.

Eodem versu pro **всегда** привлеци и, ἐν τῷ ἐλκύσαι αὐτόν, quod jam in Ostrog. legitur, Venet. minus similiter **да** и привлекает. Apud Russos pseudoarticulus **еже** etiam in compositis locum obtinuit: **ЕЖЕДНЕВНО**, **ЕЖЕГОДНО**, **ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ**. Alexjejew unicum **ЕЖЕДЕННЫЙ**, e Chronographo slavico sumtum, in Lexico ecclesiastico explicat.

§. 25. Particula не in propositione negativa Verbo praefigenda est, etiamsi aliae voces negationem exprimant, cujusmodi sunt ex ни compositae: **никто**, **ничтоже**, **никогда**, **николиже**: **вѣсте ли чли николиже** nunquam legistis? Matth. 21, 16. et 42. **ни еди́н ѿ нихъ не изъбысть**, unus ex eis non remansit, εἰς — ἔχ, Psal. 105, 11. **не имать жаждати никогдаже** non sitiet unquam Joh. 1, 35. **да не погибнет ничтоже** ne quid pereat Joh. 1, 12. **ничтоже** емѡ не глаголют nihil ei dicunt Joh. 7, 26. **в тѡ ноцѣ не ꙗша ниче҃сѡже** illa nocte nihilprehendiderunt Joh. 21, 3. In his quidem locis etiam correcta duplicem negationem retinuit, quamvis Graecus simplici negatione usus fuerit. Servat omnino negationem duplicem graeci textus Joh. 3, 27. **не может члѣк прѣимати ниче҃сѡже** non (οὐ) potest homo accipere quidquam (ἐδέεν). Joh. 11, 49. **вы не вѣсте ниче҃сѡже** vos nihilscitis, ὑμεῖς ἔκ οἶδατε ἐδέεν, atque alibi ubicumque in Graeco duplex negatio legitur. At vero aliis in locis innumeris editores etiam ante postre-

zum substitutum legitur: **ИЖЕ НЕ ХОТѢШЕ**. Exempla servilis imitationis alibi sat obvia sunt: **ИЖЕ (ѿ) ПОБѢДЫ НОСА ИМА** qui Victoriae ferens nomen, in Acatistis de S. Nicolao. **ИЖЕ (ѿ) ЖИВОТ РОЖДАША** quae vitam peperit. **СЕ АГНЕЦ БОЖІЙ ИЖЕ (ѿ) ГРѢХЫ МІРА ВЗЕМАЙ**, ecce agnus Dei, qui peccata mundi tollit. In Calendariis **ИЖЕ (тѣ) ВЪ КЕСАРІИ БЕЛИКАГѢ ВАСИЛІА**, in Symbolo **ИЖЕ (тѣ) ѿ ОЦА РОЖДЕННАГО**, a patre genitum; (in Psalt. Ven. quidem hic sine **ИЖЕ**, sed **МОХ** etiam addito) **ИЖЕ (тѣ) ѿ ОЦА ИСХОДЕЩАГО (ИСХОДАЩАГО)**, **ИЖЕ (тѣ) СЪ ОЦЕМ И СЫНОМ СЪПОКЛАНАЕМА**.

Ilinsky in Concordantiis 18 locos adduxit ex Evangeliiis, in quibus **ЕЖЕ** Infinitivis praefixum est ad exprimendum (тѣ) Graecorum: **А ЕЖЕ — ПΑΣΤΙ**, τὸ δὲ — φαγεῖν Matth. 15, 20. etc. Vocatque hanc particulam, male utique, союз; i.e. Conjunctionem. Ex Actis vero semel duntaxat **ВО ЕЖЕ** citat: **ВО ЕЖЕ ѿВРАТИТИ СЯ ѿ τῷ ἀποσρέφειν**, Vulg. ut convertat se. **Вогданов** ex Epistolis pro **ВО ЕЖЕ** (graeco εἰς τὸ respondens) 41, pro **ЕЖЕ** quod a relativo **ЕЖЕ** non separavit, 84 locos adduxit. **Кантемиръ** e Psal. semel citat, neglectis aliis locis, in quibus **ЕЖЕ** graeco τὸ respondet, sed **ВНЕГДА** 57 vicibus repetit, quo **ѿ** Infinitivo praefixum reddi solet in Psalterio ante correctionem postremam Sec. XVII. a Russis edito. In Psalterio Veneto et Ostrogiensi interpres graecismos hos evitare studuit. Nam Psal. 4, 2. legitur **ВНЕГДА ВЪЗВАХ** cum invocarem, pro **ВНЕГДА ПРИЗВАТИ МЯ**. Psal. 9, 29. **ОУКИТИ НЕПОВИННАГО** pro **ЕЖЕ ОУБИТИ**, τῷ ἀποκτεῖναι, et v. 30. **ЛОВИТЪ ВЪСХИТИТИ ОУБОГАГО**, Ven. **ЛАЕТЪ ВЪСХИТИТИ НИЩАГО**, τῷ ἀρτᾶσαι, sine **ЕЖЕ**, quod habet correcta.

Eodem versu pro **всегда** привлеши и, ἐν τῷ ἐλκύσαι αὐτόν, quod jam in Ostrog. legitur, Venet. minus serviliter да и привлекает. Apud Russos pseudoarticulus **еже** etiam in compositis locum obtinuit: **ЕЖЕДНЕВНО**, **ЕЖЕГОДНО**, **ЕЖЕМѢСЯЧНЫЙ**. Alexjejew unicum **ЕЖЕДЕННЫЙ**, с Chronographo slavico sumtum, in Lexico ecclesiastico explicat.

§. 25. Particula не in propositione negativa Verbo praefigenda est, etiamsi aliae voces negationem exprimant, cujusmodi sunt ex ни compositae: **никто**, **ничтоже**, **никогда**, **николиже**: **нѣсте ли чли николиже** nunquam legistis? Matth. 21, 16. et 42. **ни едиѣ ѿ них не извѣсть**, unus ex eis non remansit, εἰς — ἔχ, Psal. 105, 11. **не имать жаждати никогдаже** non sitiet unquam Joh. 6, 35. **да не погибнет ничтоже** ne quid pereat Joh. 6, 12. **ничтоже емѣ не глаголют** nihil ei dicunt Joh. 7, 26. **в тѣ ноци не ѣша ниче҃же** illa nocte nihil prendiderunt Joh. 21, 3. In his quidem locis etiam correcta duplicem negationem retinuit, quamvis Graecus simplici negatione usus fuerit. Servat omnino negationem duplicem graeci textus Joh. 3, 27. **не может члѣк прѣимати ниче҃же** non (οὐ) potest homo accipere quidquam (ἐδέεν). Joh. 11, 49. **вы не вѣсте ниче҃же** vos nihil scitis, ὑμεῖς ἔκ οἶδατε ἐδέεν, atque alibi ubicumque in Graeco duplex negatio legitur. At vero aliis in locis innumeris editores etiam ante postre-

preti Apocalypseos adhuc notum fuisse antiquum не да ὄφελον, quod recentiores neglexere. Habet enim cap. 3, 15. не да στῆδεν βυ βυλ, quem locum p. 546 illustravimus. Conferenda autem hic praecipue est p. 453, cui subjungi adhuc possit, Cod. Vindobon. CI. nonsolum in lectione аще бы есте прїали 2 Cor. 11, 1. consentire cum Ostrog. ensi, sed etiam 1 Cor. 4, 8. и ещѣже да вцаритеса et utinam regnetis, καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, hoc solum discrimine, quod Ostrog. оубо pro же legat. Correcta и ѿ дакъ воцарилиса есте, quod utique vix slavicum sit, cum бысте pro бы- есте dicendum fuerit.

Ibidem p. 453 et 454 male Codicem Belgrad. bis nominavi, qui omnino Dragomirnensis hic et alibi appellandus fuerat.

II.

Syntaxis Regiminis.

§. 29. Objectum, in quod actio Verbi fertur, casu Accusativo exprimitur. Regunt itaque Verba activa seu transitiva Accusativum: молю тѧ того те. помиаѣ ма, ны. помаза и unxit eum. оупаси тѧ и возми тѧ. очисти грѣх мой. іаждѧ медсѣне. соблюди мой совет. хлѣбѧ нашѧ псти бѣдем. оукроти гнѣб свой. иже щадит жезл свой.

по-

посла ракъ свой. бѣс имать. породиши сын. приве-
ди ми сын твой сѣмо. ѿимеши дѣх их; да
примет дѣх сват. видѣх дѣх сходящъ ꙗко го-
лабѣ, сѣмексе Joh. 1, 32. in Ostrog. — послю на
вы клатвѣ. любай дѣшѣ свою погѣбитъ ю. шѣрѣ-
те бѣс изшедъ (corr. бѣса изшедша) и дщерь ле-
жащѣ на одрѣ invenit daemonium exiisse et fili-
am jacentem supra lectum, Marc. 7, 30. прине-
сѣте гдѣви славу и честь. — блюди твое сердце,
имже дано есть вредити землю и море адикѣσαι
тѣу ѱѣлс. Ap. 7, 2. — пожроша (Ven. пожрѣше)
сыны свои и дщери свои бѣсовымъ (Ven. бѣсомъ)
immolaverunt filios suos et filias suas daemoniis,
Psal. 105, 37. чѣда ихъ предъ ними разбѣютъ и до-
мы ихъ плѣнатъ, и жены ихъ поимѣт Isai. 13, 16.
помани щедроты твоѣ гдѣи и милости твоѣ, re-
miniscere miserationum tuarum Domine et mi-
sericordiarum tuarum, Psal. 24, 6.

§. 30. Haec regula comprehendit etiam Geni-
tivos Masculinorum animatorum, qui Accusativi
vices agunt. чѣдо зло кленетъ оѣдѣ, и мать не бла-
гословит Prov. 30. 11. гдѣ хранитъ пришелца,
(Accus. plur., corr. пришелцы), сира (Gen. sing.
pro Accusat.) и вдовѣ приметъ, Dominus custo-
dit advenas, pupillum et viduam suscipiet, Psal.
145, 9. In correcta Joh. 1, 32. видѣхъ дѣха схо-
даща ꙗко гольба. Hinc Genitivum ego in editio-
ni-

nibus frequentissime Accusativo и substitutum legimus. да быша его низринѣли ut eum praecipitarent Luc. 4, 29. Cod. Кор. и про его. стрѣит его comminuet eum, Luc. 20, 18. про сътрет и ejusdem Cod. Et in plurali их, ихже про ѣ, ꙗже; нас, вас про ны, вы.

In singulari quidem usus Genitivi Substantivorum masculinorum, cum eorum Accusativus a Nominativo non sit distinctus, in omnibus dialectis invaluit, ut is omnino pro vicario casu Accusativi in Syntaxi jure habeatur. Confer P. II. §. 3. p. 462., §. 15. p. 491. мѡжа тѣхъ и даѡтелеа любитъ гдѣ Prov. 22, 9. Si hoc loco мѡжъ тѣхъ ponatur, constare non poterit de Subjecto, quod diligit, et de Objecto, quod diligitur. In plurali autem, cum Accusativi a Nominativo flexione distinguantur, non licet Genitivos Accusativis in lingua slavica substituere, quamvis id Russis ita placuerit, ut Accusativos plurales non alios agnoscant in ipsis declinationum paradigmatis quam Genitivos. Prov. 22, 2. recte Ostrogiensis Accusativo utitur: оба же естъ гдѣ сътвори, at editor Mosquensis primae manum continere non potuit, quin Genitivum dualem обою substitueret. Correcta nunc legit pluralem: обоихъ же гдѣ сотвори. Sic et Isai. 43, 17. syntaxim russicam potius secuti quam slavicam, Accusativum мнѡгъ in Genitivum mutarunt

Cor-

Correctores: се аз возбуждаю на вы мидѣхъ, Ostrog. enim legit въставляю на вы миды. Genitivus их et Accusativus а saepe alternant: Psal. 27, 5. Ostrog. et Ven. разориши ихъ, и не изсозиждеша ихъ, correcta in utroque membro а pro ихъ, in primo quidem recte, in secundo vero, cum negatio ne praecedat, male. Psal. 36, 40. избавит ихъ и измет ихъ ѿ грѣшник и спасет ихъ (pro ꙗ) Venet. Ostrog. et correcta, cum tamen alibi избави а, et in singul. избави ма, избави дѣшѣ мою legatur. помилѣй насъ pro ны, in singulari помилѣй ма. Psal. 77, 5. сказати а, v. 6. повѣдат а, v. 13. проведет ихъ Ostrog. et correcta pro ꙗ (Venet. ꙗ), v. 14. настави а, v. 15. напои а, (Venet. ꙗ, at Ostrog. ихъ), v. 34. егда оубиваша ихъ et v. 42. избави ихъ Ostrog. et Venet. (correcta а), v. 51. порази всакъ прѣвенецъ Ostrog. (Ven. прѣвѣнцъ), correcta всакое первородное. v. 52. возведе а, [v. 53. настави а, et v. 54. введе а Ostrog. et correcta, Venet. more suo ꙗ, quamvis v. 5. сказати ꙗ (lege сказати ꙗ) et v. 6. повѣдѣть ꙗ habeat.

Inde ortum habent hybridae illae constructiones, in quibus e duobus Accusativis unus duntaxat in Genitivum mutatus fuit. Psal. 123, 2. in Ostrogensi живы пожрѣли быша насъ, vivos deglutissent nos, utique olim ны pro насъ, uti revera Venetus legit. Correctoribus russis placuit, Accusativum живы ob Genitivum насъ commutare: живыхъ пожрѣли быша насъ. Coloss. 2, 13. васъ мертвыхъ съѣда съоживилъ естъ снѣмъ Ostrog., et aliae edi-

tiones **вас мертвы сѣша** melius, correcta iterum Accusativum **сѣша** commutando: **вас мертвых сѣшихъ**. Rectissime Damiani Apostolus tres Accusativos conjunxit: **вы мертвы сѣше оживи кѣтъ снимъ**. Matth. 17, 1. etiam correcta textum Ostrogiensis immutatum exhibet: **възведе (corr. возведе) ихъ на горѣ высокъ едины** duxit eos in montem excelsum seorsum (solos). Rectius Cod. Serb. к про ихъ. At Matth. 26, 40, 43. correcta **вкрѣте ихъ спящихъ** pro ихъ спяща antiquarum editionum. Marci vero 13, 36. omnes legunt **да не придетъ внезапно, вбѣдетъ вы спяща**, ne quum venerit repente, inveniat vos dormientes. Marci 14, 37. correcta **вкрѣте ихъ спящихъ**, editiones antiquae **ихъ спяща**. Sic Ostrog. etiam v. 40. **ихъ пакы спяща**, aliae edd. et correcta **а пакы спяща**. Luc. 22, 45. correcta iterum pro ихъ спяща antiquarum editionum **ихъ спящихъ**, ubi potius **а спяща** praefерendum fuisset, quod revera codd. Mss. legunt.

§. 31. Accusativo casu etiam vocabula, quibus tempus designatur, exprimi solent: **день и ноцъ, день ѿ дне, три дни (быхъ тѣ), весь день** tota die, **вса дни** omnibus diebus, **сѣ лѣто, лѣто на лѣто, двѣ лѣтѣ** царствова duobus annis regnavit, **мѣсяца три, многа лѣта, весь день той и всю ноцъ тѣ, третій день, время не мало прѣбывша тѣ**. **три лѣта ноцъ и день** непрестахъ оуча per triennium nocte et die non cessavi docens Act. 20, 31. Supplentque hi Accusativi Adverbia: **вечеръ и полднѣ** vespere et meridie. **днесь** idem est ac **день сѣ**. Sed et Genitivus eodem officio fungitur: **перваго лѣта, втораго дне, мѣсяца шестаго,**

гѡ, полнощи etc. Praeliguntur autem iis non raro praepositiones: въ кый час, въ сию нощь; заутра mane. Vide Adverbia ex Praepositionibus composita p. 434, et infra regimen Praepositionum.

§. 32. In propositione negativa Verba, quae alias Accusativum regunt, cum Genitivo construuntur: грѣха не имамъ; свѣта не оузрит; не оузритъ пагѣбъ. грѣхъ твоихъ не поманѣ; ни лѡтребъ твоихъ восхотѣхъ. исхода своего не исправи (correcta неизмы), ἵκ ἀπένιψεν Prov. 30, 12. не даши же преподабному своему видѣти истлѣнїа corruptionem, Act. 2, 27. Dam. Apost., Ostrog. ни даши же, согг. ниже даши et твоему, at in Genit. истлѣнїа omnes conveniunt. славы моея иному не дамъ; мышца ихъ не спасе ихъ non salvavit eos Psal. 43, 4. не оудали щедротъ твоихъ Psal. 39, 12. (Venet. щедроты твои in Accusativo). не ѿверзохъ оутъ своихъ (моихъ) Psal. 38, 10. не зови дрѣгѡвъ твоихъ (дрѣгъ своихъ Ostrog.), ни братїа твоя, ни сродникъ твоихъ, ни согѣдъ богатыхъ ne vocato amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites, Luc. 14, 12. At Luc. 20, 26. miscet jam Ostrogiensis Accusativos cum Genitivis: и не вѣзмѣнитъ отца своего и матери ни женѣ и чадъ, и братїа, и сестрѣ, ещѣже и дѣшѣ свою, olim и жены про женѣ, дѣша своеа про дѣшѣ свою. Editio
прае-

stantissima Evangeliorum An. 1606 pro Genit. братія etiam Accusativum братію, correctā vero non solum братію, sed etiam матерь pro матере legit. Vides hic Editores in femininis vitare voluisse ambiguitatem, cum Genitivus singularis ab Accusativo plurali non differat. Sic Psal. 39, 11. правдѣ твоею не скрѣх justitiam tuam non abscondi, et не скрѣх (Venet. непотанх) милостѣ твоею и истинѣ твоею, misericordiam tuam et veritatem tuam, non solum correctā, sed etiam Ostrog. et Venetum Psalterium legunt, pro правды твоея etc. Vice versa correctā 2 Tim. 1, 7. Accusativum дѣх mutavit in дѣха: не бо даде намъ бѣ дѣха страхъ, non enim dedit nobis spiritum timoris, cum et Ostrog. et Damiani Apostolus hoc loco дѣх legant.

Veteres regulam, quae post negativas particulas не et ниже Verbis praefixas Genitivum exigit, strictius observasse e locis, quos ex Damiani Apostolo notavi, sequentibus liquet. 1 Cor. 9, 5. ꙗкоже не имамъ (имамъ) власти сестры жены водити, sororem mulierem, Ostrog. et correctā сестрѣ женѣ. 1 Cor. 11, 20. несть господскыя вечерѣясти, согг. гдѣскѣю (Ostrog. господьскѣю) вечерю. 2 Cor. 1, 15. не имѣхъ бо пишу вамъ, Ostrog. et correctā имамъ — пишу, non enim alia scribo (scribimus) vobis. Rom. 11, 4. ниже не поклониши сеи колѣнѣ баалови (Genit. dual.), Ostrog. ебъ согг. непреклониши колѣна предъ бааломъ. Act. 20, 24. ниже имамъ дѣше мои честны сѣбѣ, οὐδέ έχω τήν ψυχὴν μου τιμίαν ἐμυτιο Ostrog. et correctā дѣшѣ мою честнѣ. Ad da-

damus Matth. 4, 6. да не когда преткнеши ѿ каменъ ногѣ твоѣ, Ms. ногы твоѣа, in glagolitico Missali a Levakovichio edito ногы твоѣе, quod Caramanus, Russicas editiones secutus, in ногѣ твоеѣо mutavit. Confer Psal. 90, 12. ubi Ostrog. legit да не преткнеши — ногы твоѣа, Venet. et correcta ногѣ твоѣю.

§. 33. Absolutae negationi hoc proprium est, ut non solum casus Objecti, sed etiam Subjecti, seu Nominativus, mutetur in Genitivum: не бѣ има чада, non erat illis filius, τέκνον, Luc. 1, 7, пакѡ нѣсть свѣта въ нем, quia lux non est in eo Joh. 11; 10. сребра и злата нѣсть оу мене, argentum et aurum non est mihi, Actorum 3, 6. смерти не бѣдетъ ктомѣ; ни плача, ни бола, ни болѣзни не бѣдетъ ктомѣ, mors non erit amplius, neque fletus, neque clamor, neque dolor erit amplius, Арос. 21, 4. не бѣдетъ волеѡ при гаслѣхъ Hab. 3, 17. величїю егѡ нѣсть конца; не баше числа сокровищъ ихъ; нѣсть бога, развѣ тебе; нѣсть мужа моего въ домѣ; главы нѣсть на немъ; ниже нѣсть разума; нѣсть ктомѣ пророка; нѣсть въ оустѣхъ ихъ истины; нѣсть страха божїа предъ очима ихъ. пакѡ Іиса не бысть тѣ, ни оученикъ егѡ Joh. 6, 24.

In Damiani Apostolo 1 Joh. 1, 10. словесе егѡ нѣсть въ насъ, Ostrogicensis et correcta слово in Nominativo.

§. 34. Verba reflexiva, praeter Accusativum reciproci са, admittunt Genitivum Objecti, si Activorum vires agant: скверныхъ же и изгнанныхъ блгней ѿрицайсѧ devita (rejice) 1 Tim. 4, 7. вѣры ѿвергасѧ естъ fidem negavit; ѿвергасѧ себе abnegabo me; иметсѧ тебе; вѣчныхъ благъ лишаюсѧ; бойсѧ бога; моихъ словесъ сыне бойсѧ; лицъ грѣшниковъ бинуетсѧ, facies peccatorum sumitis, Ostrog. et Venet. (нынѣ лица грѣшниковъ пріемлете) Psal. 81, 2. всякого (сорт. всякаго) врашна възгнана душа ихъ, omnem escam abominata est anima eorum, Psal. 106, 18. плакатисѧ. чадо своихъ.

§. 35. Verba ex ѿ et из composita postulant Genitivum, ac si praepositiones ѿ et из Substantivis praefixae essent: ѿтѣпи прегрѣшеніѧ. да ѿтѣченъ сѣмнища бѣдетъ ut extra synagoram fieret, (сорт. ѿ сѣмнища) Joh. 9, 22. пакъ ты избежиши ли сѣда божіѧ, quia tu effugies iudicium Dei? Rom. 2, 3. ѿбѣгоша острѣѧ меча (Ostrog. избыща остріѧ меча) effugerunt aciem gladii, Hebr. 11, 34. избави мѧ пламенныѧ мѣкъ. ѿбѣже лѣдъ златыѧ Nestor; азъ ѿхождѣ свѣта сего idem. Verba vero насытити, наптити, наполнити, исполнити, напоити, praeter Accusativum objecti, petunt Genitivum mediū, quo actio Verbi complenda est: хлѣба небеснаго насыти ихъ (olim а) pane coeli saturavit eos Psal. 104, 4°.

ДВОЕЯ НЕЧЕСТИ НАСЫТАТСЯ; МЕДА НАСЫТИ НХ. ИСПОЛ-
 НИТСЯ ДУХА; НАПОЛНИТСЯ БЛАГЫХ; НАПОЛНИ Ю (КА-
 ДАНИИЦУ) ОГНА; НАПОИША МЯ ОЦТА; НАПИТАКШИ
 МЯ ХЛѢБА СЛЪЗНАА И НАПОИШИ НЫ СЛЪЗ ВЪ МѢРѢ
 Venet. cibabis nos pane lacrymarum et potabis
 nos lacrymis in mensura, Psalm. 79, 6. At Os-
 trogiensis питаеши нас хлѣбом слезным, и пои-
 ши нас слез въ мѣрѣ, correcta напитаеши, на-
 поиши нас слезами въ мѣрѣ. Supplet itaque hoc in
 casu Genitivus Instrumentalem. Damiani Apo-
 stolus legit исполнии плоды праведными Phil-
 lipp. 1, 11. исполнихсе оутѣхою 2 Cor. 7, 4. editi
 vero Genitivum pro Instrumentali habent пло-
 ды правды et оутѣхи. Saepius tamen исполнити,
 cum et Adverbium исполнь Genitivum regat,
 etiam in antiquo Apostolo cum Genitivo con-
 struitur: раби своя господы всякыа чести да спо-
 добляют servi dominos suos omni honore dig-
 nos arbitrentur, 1 Tim. 6, 1: (corr. своихъ гдѣй).

Marc. 9, 41. иже бо аще напоит въ чашѣ во-
 ды, et Matth. 10, 42. иже аще напоит единого ча-
 шѣ студенъ воды, servarunt editiones antiquae omnes
 graecam syntaxim; in correcta vero Instrumentalis ча-
 шею substitutus legitur.

§. 36. Amant vero et pauca quaedam simpli-
 cia, quae significatu suo Neutris magis affinia
 sunt, ut Verba desiderandi, optandi, petendi,

Geni-

Genitivum pro Accusativo: пожди благыхъ пло-
дѣвъ ея; повелѣ имъ ждати ѡбѣтованіа отча, ut
expectarent promissionem patris, Act. 1, 4. ищѣтъ
благодати добры; ища покоа quarens quietem;
ищитѣ прежде цѣствіа бжїа; живота проси єсть
ѡ тебе; проси тѣлесе Іисова (et тѣло Іисово); впро-
шѣ въ и азъ словесе єдинагѡ (olim єдиногѡ) Luc.
20, 3. et слово єдино Matth. 21, 24. взыщи мира
quaere pacem; крѣпцїи взыскаша дѣша моеа Psalt.
Kiov. at дѣшѣ мою Ostrog. Venet. et correcta
Psal. 53, 5. чаю воскресенїа мертвыхъ; словесе не-
праведна, ненавидит; аще бы послѣшалъ заповѣдїи
моихъ; сребра или злата или ризъ ни єдинагѡ воз-
желахъ Act. 20, 33. (Ostrog. сребрѣ или златѣ или
ризамъ ни єдиномѣ вѣжделахъ).

§. 37. Regunt etiam quaedam Adjectiva et
Adverbia Genitivum: ихже оуста клатвы и горести
полна сѣтъ quorum os maledictione et amaritudi-
ne plenum est, Rom. 3, 14. достоинъ дѣлатель
мзды своеа; правды исполнь десница твоя; нагъ до-
брыхъ дѣл; скѣденъ богатства. Sic лишенъ хлѣба,
et лишени сѣтъ славы бжїа, egent (deficiuntur)
gloria Dei, Rom. 3, 23.

Praecipue Comparativi: колїи — пророка Іо-
анна крестителя никтоже єсть Luc. 7, 28. ої мой
колїи мене єсть. нѣсть рабъ колїи господа своего.
многочестнѣйше злата multo pretiosius auro;

дѣлаѣ

далѣе вавлона, trans (ultra) Babylonem, Act. 7, 43. горчае желчи amarior felle; невѣрнагѡ горши естъ infideli pejor est; нравомъ скотинъ есмь пѣщій, скота горшій; сладчайшаа меда; брашно брашна добрѣе Sir. 36, 20. дщи (corr. male дщери Accus.) дщере лѣчше v. 23. вожделѣнны (сдѣбь) паче злата и камене честна многа, и слаждаша паче меда и сота, desiderabilia (judicia) super aurum et lapidem pretiosum (τίμιον), multum, et dulciora super mel et favum, вѣшше трехъ сотъ пѣназь plus quam trecentis denariis, Marc. 14, 5.

§. 38. Numeralia a пѣть usque тма, cum proprie Substantiva sint, Genitivum rei numeratae postulant. Exempla vide §. 17. et adde пѣть хлѣбъ именныхъ; сѣпрѣгъ волѡвъ кѡпихъ пѣть juga bouum emi quinque, Luc. 14, 19. на трехъ стѣхъ пѣназь trecentis denariis, Joh. 12, 5. пол часа; пол имѣнїа, моегѡ; пѣтеро телатъ; воинѡвъ двѣстѣ, стрѣлецѹ триста; шесть сѡтъ тысящъ пѣшѣцѹ сошедшихся, sexcenta millia peditum qui congregati sunt, Sir. 16, 11. Reguntur hic Genitivi tres, alter ab altero, сѡтъ а шесть, тысящъ а сто, пѣшѣцѹ сходшихся а тысяща. сѣдмїю тѣтивъ мокрыми, (melius мокрыхъ) Jud. 16, 7. Correcta сѣдмїю тѣтивами мокрыми. Solent nimirum Recentiores etiam cum Instrumentali сѣдмїю conjungere eundem casum pro Genitivo: сѣдмїю степенями про

СТЕПЕНЬ, СЕДМІЮ ВОСХОДАМИ про восход. Арос. 3,
1. СЕДМІЮ ПЕЧАТІЮ, septem sigillis, in singulari,
про печатми. Certe olim СЕДМІЮ ПЕЧАТІЙ lectum
fuit. Alia exempla pro Genitivo vide in Declina-
tione Numeralium p. 507. Excipiendi tamen sunt
casus duo. Dativus enim rei numeratae cum Da-
tivo, et Localis cum Locali construi solent: СЕДМИ-
ДЕСЯТИ ЦАРЕМ, ДЕСЯТИ ТЫСАЦИ МЪЖЕМ, Dam. Apost.
ТМАМ АГГЛОМ, (editi ТМАМ АГГЛѠВЪ) 1 Cor. 15, 6.
БОЛЕ ПАТИ СЪТЪ БРАТІАМ plus quam quingentis
fratribus, ПАТИ СЪТЪ ob praecedens БОЛЕ, quod
Genitivum regit, про ПАТИ СЪТЪ. Jos. 13, 31. по-
ЛЪ СЫНОМ Ostrogiensis, ПОЛОВИНѢ СЫНѠВЪ correcta.
по ШЕСТИ ДНЕХЪ, по ДЕСЯТИ ЛѢТѢХЪ. Addi possit Ju-
dic. 7, 7. СЪ ТРЕМИ СЪТЪ МЪЖ (МЪЖЕЙ) ЛОКАБИШИ.
Cod. Serb. МЪЖИ in Instrumentali.

ДВАНАДЕСЯТЕ duplici modo construitur. Si enim
ДВА solum respicias, res numerata etiam in duali po-
nenda erit: ДВАНАДЕСЯТЕ ЛЕГІѠНА АГГЛА duodecim le-
giones angelorum Matth. 26, 53. Vide p. 601. Jos. 4,
2. ДВАНАДЕСЯТЕ МЪЖА Ostrog., correcta vero МЪЖЕЙ,
ДВАНАДЕСЯТЬ sumendo pro colectivo seu integrasum-
ма. Арос. 21, 21. olim ДВАНАДЕСЯТЬ БРАТЪ, ДВАНА-
ДЕСЯТЬ БИСЕРА (согг. БИСЕРѠВЪ). In ДВА ОУЧЕНИКЪ СВОИХЪ
про ОУЧЕНИКЪ СВ. sit ellipsis, ommissa praepositione ѿ.
Matth. 27, 3. ТРИДЕСЯТЬ СРЕБРЕНИКЪ in Accusativo,
respiciendo solum три, et v. 9. СРЕБРЕНИКЪ respicien-
до totam summam triginta. Cod. tamen Serb. etiam
v. 3. legit СРЕБРНИКЪ.

Matth. 15, 34. КОЛИКѠ ХЛѢБЪ, et v. 36. СЕДМЬ
ХЛѢБЪ certe vitiosa sunt. Ostrog. saltem v. 34. Geni-
ti-

tivum pluralem хлѣбъ habet. At Cod. Serb. etiam v. 36. Iterum Marc. 6, 38. колико хлѣбъ Ostrog. et correctâ, at Cod. Кор. et Mardarii editio recte хлѣбъ. Marc. 8, 5. correctâ колико имате хлѣбѡвъ, et v. 9. прїем седемъ хлѣбѡвъ, Ostrog. male utroque loco хлѣбъ, sed v. 19. melius пать хлѣбъ, quam correctâ, ꙗко хлѣбъ hoc versu non emendavit, uti nec Matth. 16. 9. Vitia hæc jam in Codices Mss. quosdam (juniores utique) irrepserant. Nam Ossolinskianus Marc. 8, v. 5. et 19. хлѣбъ legit, Serb. vero Cod. Кор. ubique хлѣбъ.

§. 39. Genitivum regunt omnia Collectiva, ut число, множество, мѣра, часть; Continentia, ut чаша, чбанецъ: число мѣжей, множество болѣзней монахъ, мѣра елѣа, чаша воды, чбанецъ вина. Immo et aliquantam partem subintellectam per Genitivos exprimere amant Slavi: хлѣба, воды, вина, ubi pars indeterminata relinquitur, pro Accusativis хлѣбъ, вода, вино, quibus utuntur, si de toto sermo sit; plane Gallorum et Italorum more.

§. 40. Genitivum denique regunt Substantiva omnia, si iis determinandis alia serviant. пѣть si per aliud Substantivum, ex. gr. истина, determinare velis, hoc in Genitivo casu ei apponendum erit: пѣть истины via veritatis. Cape exempla: юстокъ санца ortus solis, рѣка слезъ, источникъ кивота, зѣница ока, пламень огня, долгота днѣй, премѣдрость премѣдрыхъ, градъ цара великаго, глаголющаго, гласъ господѣа бога вашего, страхъ смерти, зракъ рака божия

ma servi, шумъ волн sonus fluctuum, сѣдѣа вдовиц
 iudex viduarum, отецъ сирѣх pater orphanorum,
 богъ ѿмщеній Deus ultionum, гласъ хвалы, гласъ трубъ
 sonus tubae, прахъ ногъ твоихъ pulvis pedum
 tuorum, звѣкъ моря мѣтающаго, богъ мира, гдѣши,
 двери небесе, зачатое премудрости initium sapien-
 tiaе, высоты горъ, время скорби, свѣтъ очей моихъ
 lumen oculorum meorum, старцы людей, день
 брани, дѣло перстъ твоихъ, небо небесе, вѣкъ
 вѣка.

Supplent itaque Genitivi hoc in casu Adjecti-
 va possessiva, si haec deficient. Pro tertia persona
 singulari utuntur Slavi Genitivo егѡ, f. еѡ, pro plu-
 rali ихъ, pro duali 1. наю, 2. ваю, 3. ею, at pro prima
 in singulari мой, in plurali нашъ, pro secunda твой
 et вашъ, et pro omni persona свойъ, siquidem ad
 Subjectum orationis referatur. Sic et in aliis pos-
 sessivis Adjectivis pro Genitivo utendum est. Non
 enim dicendum est сынъ бога, sed сынъ божій. Luc.
 3, v. 23—38. omnes Genitivos nominum pro-
 priorum, qui leguntur in graeco textu, interpret
 Slavus Adjectivis possessivis expressit. Confer e-
 xempla §. 16. adducta, et adde e Damiani Apo-
 stolo въ мудрости плътци про мудрости плоти,
 2 Cor. 1, 12.

Modum subinde excedere Veteres vix negari potest.
 Damiani Apostolus pro плодовъ правды legit плоды
 пра-

праведными, про слово истинны legit слово истинноу. Tolerari haec possint, sed versionem Dragomiriensis codicis Jacob. 4, 4. любу мирскаа вражда ко- жѣа есть про ἡ φιλία τῆ κοσμου ἔχθρα τῆ θεῷ ἐστίν, pro- bare non poterant alii. Melius certe editiones, quae Ge- nitivo мѣра et Dativo когѣ uti maluerunt: любу мѣра зегѣ вражда когѣ есть.

§. 41. Dativus est casus Objecti, ad quod ac- tio Verbi dirigitur. Hinc Verba dandi et similia, praeter Accusat., Dativum personae postulant aut admittunt: прине́сѣте гдѣви слава́ и честь. кому́ да́нѣ да́ете. да́ждь ми сыне́ твое́ сердце. да́де ржѣ́ melius ржи) пло́д ихъ, и трѣ́дѣ ихъ про́гѣмъ dedit erugini fructum eorum, et labores eorum locu- tis, Psal. 77, 46. преда́де (olim предасть) гра́дѣ ско- ты́ ихъ, и имѣ́нїе ихъ огню́, tradidit grandini jumen- ta eorum et possessionem eorum igni, v. 48.

§. 42. Dativo utuntur frequentissime Slavi ve- res pro Genitivis, qui a Substantivo reguntur: вѣ́тъ чело́вѣкъмъ Joh. 1, 4. Vide supra p. 71 et 79. ца́ръ все́й земли́ богъ. црѣ́ црѣ́мъ и гдѣ́ гдѣ́мъ. ле́ко ста́дѣ (сorr. ста́да). ве́рхи го́рамъ Gen. 8, 5. (correcta в. горъ). вра́чъ ду́шамъ и тѣ́лѣмъ. по́дножіе́ о́гма твое́ма. ко́рѣнь все́мъ злымъ. вла́дыка жи- зѣ́ мое́мъ. ма́ти все́мъ гра́дѣмъ рѣ́скимъ Nestor. ма́нїе́ ви́нѣмъ. днѣ́ ѿмѣ́ненїю. неба́ше́ числа́ ордѣ́но ихъ. ви́но весе́лит се́рдце́ чело́вѣ́къ Ostrog. Psal. 13, 15. (сorr. чело́вѣ́ка). гдѣ́и́ си́ламъ. дру́зи ко́га- тымъ

ТЫМ МНОЗИ. ШЛЕМ ОУПОВАНІЮ СПАСЕНІА 1^а Thess. 5, 8. согг. оупованіа). ѿ оца свѣтѣм Јас. 1, 17. (согг. свѣтѣм). мѣж естъ глава женѣ (согг. женѣ) Ephes. 5, 23. един ходатай богъ и челоуѣкъм 1 Tim., 2. 5. (согг. бога, челоуѣкъм), сын емѣ; има емѣ. единой женѣ мѣж; единомѣ мѣжъ жена. ѿ бѣкъ бѣкъм. конецъ книгам про книг. не дасть бо бог нам дѣхъ страхъ, нѣ силѣ и любви и цѣломудрїю Dam. Apost. 2. Tim. 1, 7. editi страха, силы, любви, цѣломудрїа. Laudanda hic mihi est Fr. C. Alteri sedulitas, qui quamvis e Grammaticis nosse poterat, usum Dativi pro Genitivo esse valde frequentem apud Veteres, tamen hanc in rem plures codices consulere voluit, e quibus collecta exempla in Miscellaneis philologico - criticis (Vindob. 1799. 8.) pag. 35—69. consignavit,

Libet ex iis, quae in Mss. leguntur, pauca hic repetere. Legunt itaque Joh. 4, 42. спас мїръ прас. ter editos etiam Codd. Evangeliorum Bibliothecae Caesareae Num. 355 et 356. Missale Glagoliticum Romae 1631 editum спаситель мїра, salvator mundi. At Missale a Caramano correctum antiquam lectionem спас мїръ vindicavit. Joh. 8, 12. свѣтъ мїръ editi, utrumque Missale glagoliticum et ambo Codd. Caesarei. Joh. 9, 5. свѣтъ емѣ мїръ iidem. Joh. 12, 31. сѣдъ емѣ мїръ семѣ editi et ambo Codd. Levakovich tamen in Missali glagolitico мїра, Caramanus iterum мїръ. Rom. 11, 13. мѣжъкъм апа editi et Cod. Slav. 3275 seu Dragomirneusis, Acta et epistolas continens. Rom. 11, 15. примиренїе мїръ; 1 Joh. 4, 14. спасителя мїръ iidem. Matth. 22, 13. скрежетъ зѣвомъ editi et ambo Codd.

Jodd. Evangel. et Missalia glagolitica. Obiter hic addam, Evangelia Почаевii an. 1768 impressa legere ꙗкѡв. Psal. 90, 8. вЗДАНІЕ грѣшникѡм оуЗриши Izbukidarium glagolicum (antiquissimum) et Psalterium Ms. 98 Biblioth. Caesareae. Addere possum Psalterium et Ostrog. aliasque antiquas editiones. Correcta Dativum mutavit in Genitivum: вЗДАНІЕ грѣшникѡв.

§. 43. Verbum **ЕСТЬ**, et plura alia Dativum postulare, exempla subnexa probant: что ми **ЕСТЬ**. **СДѢЛАН** ти чада? **ЕСТЬ** ли ти скотъ, жена. **МЖЕ** нѣсть разѡма, quibus non est intellectus. **ЩЕ** лѣтъ ми **ЕСТЬ** глаголати что тебѣ, si licet mihi dicere aliquid tibi, Act. 21, 37. **ДАЛЕКО** ти **ЕСТЬ** **ШТЪ**. **АЩЕ** ми **ЕСТЬ** с' тобою оумрѣти si oportuerit de commori tibi, Marc. 14, 31. **НЕ** **ТРЕБѣ** ми **ШТЪ**. Etiam subintellecto **ЕСТЬ** Dativus locum habere potest: 1 Cor. 15, 39. **ИНА** оубѡ члвѣкѡм, **НА** же плоть скотѡм, **ИНА** же рѣбамъ, **ИНА** же **ТИЦАМЪ**, v. 40. **ИНА** оубѡ нѣснѡмъ слава и **ИНА** **ЗЕМНѡМЪ**, v. 41. **ИНА** слава санцѣ и **ИНА** слава **АДНѣ** **ИНА** слава **СВѣздамъ**.

ПОМОЗИ ми. **НЕ** **БРАНИТЕ** имъ. **ПОВИННИ** сѧ гдѣви. subditus esto Domino, Psal. 36, 7. **СТРАСТЕМ** **ПОИНОВАТИСѧ**. оуподобисѧ имъ. **ПРИКЛЮЧИТЕСѧ** вамъ. **ОТѢТИ** мирѣ. **ПОХОЩИ** емѣ (словѣ). **ЖИВОТ** мой **А** приближисѧ (et cum praepositione к: **НЕ** **ПРИЛИЖАТЕСѧ** к' тебѣ), **ПОРѢГАЕТЕСѧ** наказанію. **НЕ** **РѢГАЙ-**

гайса члвѣкѣ сѣщѣ въ горести. посмѣшиши им *ip̃i-*
debis illos. запретителѣ *comminabitur ei.* совѣща-

ет дѣломъ егѡ злымъ. гдѣ гордымъ противится.
 да послѣдуетъ текѣ. да послѣдѣемъ стопамъ егѡ, *ut*
sequamur vestigia ejus, 1 Petr. 2, 21. аще сердце

наше не зазритъ намъ, *si cor nostrum non repre-*
henderit (condemnaverit) nos, 1 Joh. 3, 21. дрѣгъ

дрѣгѣ завидѣше *invicem invidentes,* Gal. 5, 26.
 патрїарси позавидѣвше Іѡсифѣ. диваса бывшемъ;
 дивалашеса видѣнію, *admiratus est visum,* Act.

7, 31. да не стѣбжаютъ емѣ, *ne eum comprimerent,*
 Marc. 3, 9. сребрѣ или златѣ или ризамъ ни еди-

мѣ вѣждеахъ, *argentum aut aurum aut vestem*
nullius concupivi Act. 20, 33. (corr. сребра-ни еди-

ногѡ возжелахъ). навѣкоша дѣломъ ихъ, *didice-*
runt opera eorum, Psal. 105, 35. страхѣ гдѣню

научѣ васъ (Psal. Venet. въ), Psal. 33, 12. прав-

дѣ научитеса. прѣрѣцати емѣ. ни возревнѣй пѣ-

тѣмъ ихъ, *nec aemuleris vias eorum,* Prov. 3, 31.

ревнѣйте же даромъ болшимъ *Dam. Apost. (nunc да-*
рованїи болшихъ), aemulamini autem charismata

meliora, 1 Cor. 12, 31. да ревнѣете имъ, *ut illos*
aemulemini, Gal. 3, 17. at eodem versu cum praepr.

по: ревнѣютъ по васъ, et v. 18. ревновати доброе *Ostr.,*
correcta в добромъ. оумѣти книгамъ, *sed* 2 Tim.

3, 15. тѣмъ изъ млада сѣеннаа писанїа оумѣши,
quia ab infantia sacras literas nosti. предста вса-

комѣ

комѸ пѸти небагѸ astitit omni viae non bonae, Psal. 35, 5. лѸкавшѸ не прикасается емѸ, malignus non tangit eum, 1 Joh. 5, 18. иномѸ клѣнѸ причастиса Hebr. 7, 13. мѸжатаа жена живѸ мѸжѸ привязана есть, — *viventi viro alligata est*, Rom. 7, 2. At Dam. Apost. cum casu Locali: живѣм мѸжи привезана. Idem прилѣпляющеся блзѣм in Locali, Ostrog. прилѣпляющеся благомѸ, *κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ*, adhaerentes bono, Rom. 12, 9. correcta, mutato Gerundivo in Imperativum, прилѣплайтеса.

Vide regimen Localis, ubi pluribus exemplis docuimus, Verba composita ex при olim constructa fuisse cum casu Locali.

§. 44. Regitur Dativus etiam ab Adjectivis, Adverbiis, Interjectionibus: благоже благоже дѸши; напей; горе земли, оувѸ мнѣ! комѸ подобен, тебѣ подобен бѸдѸ, бѣм повинен; всякой мѸцѣ повинен бых, непотребен вам. еллинѸм же и варварѸм, иудѸм же и неразѸмным долженесмь Rom. 1, 14. милостив бываа им; послашлив отцѸ; противен им; тебѣ оугоднаа, да воеводѣ оугоден бѸдет ut duci (στρατολογήσαντι) placeat, 2 Tim. 2, 4. страчен сынѸм; чѸждаь братѸи моеи. достойнаа янаа; недостойны творите сами себе вѣчномѸ животѸ indignos vos ipsos decernitis (κρίνετε ἑαυτὰς) aeternae vitae, Act. 13, 40. вѣрно слово и

всакомѣ прїятїю (всемѣ прикѣтїю Dam. Apost.) до-
стойно *fidelis sermo et omni acceptione dignus*,
1 Tim. 1, 15. (Correcta cum Genitivo всакагѣ
прїятїа). достойна покаанїю дѣла Act. 20, 20.
etiam correcta, at Matth. 3, 8. плодъ достоин по-
каанїа correcta et Ostrog. бѣхъ же незнаемъ лицѣ
црѣкѣмъ їудейскимъ *eram autem ignotus facie* (τῷ
προσώπῳ) ecclesiis Judaeae, Gal. 1, 22. лицѣ О-
strog. aliae editiones jam ante correctam Instru-
mentalem substituerant. любезниѣли есть златѣ,
ли паволокамъ Nestor.

§. 45. Notandae praeprimis formulae, in qui-
bus Dativi cum Infinitivo construuntur: живѣ бы-
ти (*vivum esse*) vivere; ѿлѣченѣ быти separati.
какѣ намъ живымъ быти, πῶς ζήσόμεθα, Ezech. 33,
10. повелѣно бытъ всѣмъ готовымъ кыти. заповѣ-
да имъ бѣхѣто кыти готовымъ (Ostrog. готовомъ)
1 Macch. 3, 28. невозможно есть пророкъ погы-
нѣти. также кытъ внити петръ Act. 10, 25. егда
внити. емѣ въ домъ, ἐν τῷ εἰσεῖν αὐτὸν, quum in-
troiret in domum, Luc. 14, 1. егда быти дѣхѣ
нечистѣ въ садѣхѣ. внигда потребаѣтиса грѣшны-
мъ, οὐδὲν, cum perierint peccatores, videbis,
Psal. 36, 34. (Melius utique Psalt. Venetum кгда
потребаѣтиса грѣшныи). ѿйти кемѣждо (correcta
коемѣждо) нѣ своа си Act. 14, 18. небыти дѣхѣ,
τῷ μὴ βρέξαι, Dam. Apost. Jac. 5, 17. (editi да не
бѣ-

БѢДЕТ ДОЖДЬ). НЕПРИЛОЖИТЕСЯ ИМ СЛОВЕСИ Dam. Apost. μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον, ne eis fieret verbum, Hebr. 12, 19. (editi да не приложится им слово phrasim graecam resolvendo). ВНЕГДА СЪКРѢШАТИСЯ КОСТЕМ МОИМ, dum confringuntur ossa mea, ἐν τῷ etc. Psal. 41, 11. Melius utique Psalt. Venetum егда съкрѣшахоу се кости мои, Ostrog. ВНЕГДА СЪКРѢШАХЪ СЯ КОСТИ МОИ. Eodem versu ВНЕГДА ГЛАГОЛАТИ ИМ МНѢ НА ВСЯК ДЕНЬ, dum dicunt ipsi mihi, ἐν τῷ etc. Ostrog. et correcta, at Psalt. Ven. егда глаголахоу мнѣ. ОУДОБѢ ЖЕ ЕСТЬ НЕБѢ И ЗЕМЛИ ПРЕЙТИ, НЕЖЕ ѿ ЗАКОНА ЕДИНОЙ ЧЕРТѢ ПОГЫБѢТИ, facilius est coelum et terram praeterire quam de lege unum apicem perire, Luc. 16, 17. БЫТИ ЖЕ ОУМРЕТИ НИЩЕМЪ И НЕЧЕНЪ БЫТИ АГГЕЛЪ НА ЛОНО АБРААМЛЕ v. 22. factum est autem ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum Abrahae. ХОЩЕЖЕ ВАС БЕЗПЕЧАЛНОМ БЫТИ Ostrog., volo autem vos sine solitudine esse (ὁμᾶς ἀμερίμυς) 1 Cor. 7, 32. edit. quaedam БЕЗПЕЧАЛНЫ, correcta БЕЗПЕЧАЛНЫХ. ХОЩЕ ВАС МѢДРЫМ ОУБѢ БЫТИ ВЪ БЛАГОЕ, КРОТКОМЖЕ ВЪ ЗЛОЕ Ostrog. Rom. 16, 19. Correcta мѢДРЫХ et простых pro Accusativo. Eadem Rom. 6, 11. ВЪ ПОМЫШЛАЙТЕ СЕБѢ МЕРТВЫХ ОУБО БЫТИ ГРѢХЪ, ЖИВЫХ ЖЕ БѢГОВИ, Ostrog. веро мертвым, живым, et Dam. Apost. мртвом, живом. САДЪДЖЕН БО ГЛЮТ НЕ БЫТИ ВЪС-
КРѢ-

крѣсенію, ни агѣла, ни дѣла Act. 23, 8. miscet hic Ostrog. Genitivos cum Dativo; Dam. Apost. ἀντὶ καὶ δὲ legit, correcta vero ubique Genitivos habet.

§. 46. Gerundivorum Dativus respondet Latinorum Ablativo absoluto et Graecorum Genitivo: еще брашнѣ сѣщѣ вѣсѣтъхъ ихъ, τῆς βρώσεως οὖσης, cum adhuc esca esset in ore ipsorum, Psal. 77, 30. не сѣщѣ царю, ни сѣщѣ князю, ни сѣщѣ имѣнію, ни сѣщѣ требникѣ, ни жречествѣ, ни проповѣданію, ὡς οὗτος βασιλέως etc. (corr. ни сѣщѣй жертвѣ pro ни с. имѣнію, жертвенникѣ pro требникѣ, ниже тѣлѣніам pro проповѣданію) Oseeae 3, 4. еще емѣ глаголющѣ adhuc eo loquente. приходящимъ имъ да витаютъ cum illi advenissent etc. Nestor. еще далече емѣ сѣщѣ, adhuc illo longe agente, cum adhuc ille procul est, Lucae. 14, 32. исходящимъ же имъ ѿ сонмища exeuntibus autem illis, ἐξιόντων δὲ, Act. 13, 42. тѣма же исходящема (corr. in plur. тѣм-исходящимъ) начатъ їѣ народомъ глаголати illis autem abeuntibus coepit Jesus dicere ad turbas, τούτων δὲ προερχομένων, Matth. 11, 7. днюже бывшѣ die exorto, ἡμέρας δὲ γενομένης, Act. 16, 35. днемъ же минѣвшимъ нѣкоимъ (correcta нѣкимъ) diebus autem aliquot exactis, Act. 25, 13. двѣма же лѣтома скончавшемася biennio autem expleto, Act. 24, 27. вѣсѣтъ

иѣ приспѣвши Nestor. сразившимася полкома
и побѣди трополк олга Idem. давшѣ тебѣ им,
соверѣт: ѿверзшѣ тебѣ рѣкѣ всаческая наполнат-
ся благодати. ѿбращшѣже тебѣ лице, возматѣтса,
lante te illis, colligent: aperiente te manum, om-
nia implebuntur bonitate. Avertente autem te fa-
ciem, turbabuntur, Psal. 103, 28. 29. члавшем
им свѣта, кысть тма, correcta in Praesenti ждѣ-
рим — кыст им тма, ὑπομενῶντων αὐτῶν φῶς, ἐγέ-
ετο αὐτοῖς σκότος, Isai. 59, 9.

§. 47. Localis casus, alias et Praepositionalis,
Russis предложный dictus, quod ei Praepositio-
nes praefigi soleant, olim cum Verbis е при et
quibusdam е на compositis construebatur. Ostro-
giensis editio, et Mosquensis prima multa suppe-
litat exempla, quae tamen in aliis editionibus mu-
ata sunt, substituto Dativo, aut Genitivo aut alio
casu cum praepositione. Job. 20, 6. in Ostrog.
implex коснѣса cum Locali constructum legitur:
кертѣа же его облацѣх коснетса; in margine autem
Mosquensis primae appositus fuit Dativus обла-
цѣм, et correcta nunc exhibet Genitivum обла-
цѣвъ. Psal. 104, 15. textus Ostrogiensis jam mu-
tationem subiit, legit enim неприкасайтѣса пома-
заномѣ моемѣ (correcta помазаннымъ моимъ in
plurali), cum hoc loco Psalt. Venetum хрїстѣхъ
ионхъ Localem retinuerit. Alibi tamen etiam
Ostrog.

Ostrog. Localem servavit: неприкасаются жидесе самаранѣх (corr. самаранѣм) Joh. 4, 9. кто прикоснѣся ризах моих Marc. 5, 30. at v. 28. etiam Ostrog. аще прикоснѣся ризам его, correcta utroque versu ризам. v. 31. кто прикоснѣся мнѣ Ostrog. et correcta, quia Localis мнѣ a Dativo non differt. прахъ прилепшій нас, pulvis qui adhaeret nobis, Luc. 10, 11. (correcta прилѣпшій нам). неприкоснѣся их ѿнѣдь огонь Dan. 3, 50. Correcta hic Localem их non mutavit, cum a Genitivo non differat; mutavit autem Localem ем in Ostrogiensi obvium ubique in Dativum емѣ. Prov. 20, 2. примѣшайся емѣ, correcta емѣ. Luc. 5, 1. належащѣ емѣ народѣ, cum turbae irruerent in eum, correcta емѣ. Luc. 10, 34. прилежѣ ем, curam ejus egit, v. 35. прилежи ем curam illius habe, corr. прилѣжи емѣ. Luc. 6, 19. прикасатися ем, Cap. 7, 39. прикасается ем, Cap. 8, 47. прикоснѣся ем, corr. ubique емѣ. Marc. 3, 10. екоже нападати ем, ut irruerent in eum, correcta на него. Thren. 4, 8. прилеже кожа их костей их, correcta костем. Ezech. 29, 4. чешѣхъ твоихъ прилепнѣтъ, squamis tuis adhaerebunt, correcta к чешѣамъ твоимъ прилѣпнѣтъ. Prov. 27, 25. прилежи полныхъ злацѣхъ, correcta cum praepositione ѿ: прилѣжи ѿ злацѣхъ сѣишихъ на поли. не належаи имѣніи своемъ Ostrog. Sir. 5, 1. (correcta не оуповай на имѣніа

на твоа). Mich. 2, 9. прикляжнѣса горахъ вѣч-
ныхъ, согг. горамъ вѣчнымъ. Sir. 19, 2. прилагаа-
а лювоуѣицахъ, согг. лювоуѣицамъ. 1 Tim. 5, 22.
ниже приуѣицаа чужихъ грѣсѣхъ (Dam. Apost.
тѣхъ грѣсѣхъ), neque communicaveris alienis
peccatis, согг. чужимъ грѣхѣмъ. Mich. 7, 5. науѣи-
теса старѣишинахъ, согг. на старѣишины. In Ora-
tione: пригвозди страстѣ твоемъ плоть мою, quam-
vis Psal. 118, 120. olim ѿ страха твоего плоти
моа, nunc vero страхъ твой legatur. Act. 9,
26. приуѣицаа (Dam. Apost. примѣшатице)
оученицѣхъ, correcta оученикѣмъ. Hebr. 7, 13.
Dam. Apost. законѣ иномъ причестнѣ, editi ко-
лѣнѣ иномъ. Idem Hebr. 5, 13. причецаа мѣ-
цѣ, Ostrog. причацаа мѣцѣ, correcta млека.
Idem Hebr. 7, 19. приуѣицаа козѣ, edd. къ бѣзѣ.
Idem 2 Joh. 1, 11. причецаа дѣлѣхъ его злыхъ.
editi соуѣицаа дѣламъ его злымъ.

Etiam Adjectiva приклонен, прилепен regunt
Localem, quin praepositio при aut alia ei prae-
figatur: таже некаше прилепна мѣхъ Num. 31,
35. correcta in plurali таже не познаша ложа мѣ-
жеска. борове неприклонни вѣхъ его, и еліе не-
кысть приклонно ѿраслѣхъ его Ezech. 31, 8. Cor-
recta hoc loco substituit Adjectivum подобен, le-
gitque: свсны неподобенъ ѿрасламъ его и еліе не-
кысть подобно вѣтвѣамъ его.

Locali denique casu utebantur Veteres in nominibus loci et temporis. In subscriptione Evangeliorum ad usum Josephi Ostromir a Gregorio diacono anno сѣѣе (i. e. 1057) descriptorum Locales urbium russicarum кѣмѣ et новѣгородѣ sine praepositione въ leguntur. Alibi зимѣ, лѣтѣ, invenias pro въ зимѣ. Adverbia горѣ, долѣ, лани etc. certe nihil aliud sunt, quam Locales sine praepositione. Confer bohemicas voces на горѣ (nahorze), в долѣ, в лани. Adde третіем дни, pridie, третью и мѣсяцъ, Gen. 31, 2. et 5. correcta третіаго дне. Deut. 4, 42. ни вчера, ни третіем дни, neque heri, neque nudius tertius; correcta прежде вчера и третіаго дне, πρὸ τῆς χθες καὶ τῆς τρίτης.

§. 48. Casus Sociativus, qui praefixa praepositione съ societatem indicat, etiam sine hac et omni alia praepositione usurpatur, diciturque tunc Instrumentalis, quia medium per quod, et instrumentum, quo aliquid efficitur, designat, respondetque plerumque Latinorum Ablativo instrumenti. оушима слышати, очима видѣти; именемъ помине; яземъ бити; солюшкою шкелити; оумертви его пращюю и каменемъ funda et lapide; оуби градомъ винограды ихъ и черниче (Ostrog-трѣніе) ихъ моромъ occidit grandine vineas eorum, et moros eorum pruina, Psal. 73, 47. (Psalt. Venet.

изки — и сукаменны их славою). возлюбивша его
 усты своими и азыком своим солгаша ему, di-
 legerunt cum in ore suo, et lingua sua mentiti
 sunt ei Psal. 77, 36. не спасѣ ихъ лѣкомъ, ни мечемъ,
 ни бранію, ни коньми, ни конники, (correcta:
 ниже конниками) non salvabo eos in arcu,
 neque gladio, neque bello, neque equis, neque
 equitibus, Oseae 1, 7. ѡдѣхайся свѣтомъ ꙗко риз-
 зю amictus lumine sicut vestimento, Psal. 103, 2.
 не кленитеся (Ostrog. не кленѣтеся) ни небу, ни
 землею, ниже иною кою клятвою nolite jurare,
 neque per coelum, neque per terram, neque aliud
 quodcumque iuramentum, Jac. 5, 12. не вѣй
 всацѣмъ (согг. себе всакимъ) вѣтромъ, и не ходи
 всацѣмъ пѣтемъ неподобнымъ, ἐν πάσῃ ἀτροπῇ (согг.
 всакимъ пѣтемъ, deleto неподобнымъ), Sir. 5, 11.

Supplet itaque Instrumentalis praepositiones
 varias. оконцемъ въ кошницѣ (correcta кошницѣ)
 свѣщенъ быхъ по стѣнѣ διὰ θυρίδος, per fenestram
 etc. 2 Cor. 11, 32. In Passivis suppletur ἐπὶ: егда
 званъ будещи кымъ на бракъ quum invitatus fueris
 ab aliquo ad nuptias, ὑπὸ τινος, Luc. 14, 8. вса
 мнѣ предана сѣтъ оцѣмъ моимъ a patre meo, Matth.
 11, 27. (Lucas 10, 22. ѡ оцѣ моємъ). познанъ бысть
 Іоаннъ братією своею a fratribus suis Act. 7, 13. (editi
 братіи своей in Dativo). ненавидимъ славою. бѣ
 любимъ оцѣмъ Nestor. Supplentur etiam instrumen-

tali casu alii casus ; аз потрасѣ неом и землею, морем и сѣшею, ego commovebo coelum et terram, inare et aridam Agg. 2, 7. неможе поколѣбати ею, non potuit movere eam, Luc. 6, 48. habent Mardarii Evangelia, pro ея. подвигом добрымъ подвизахся, bonum certamen certavi, 2 Tim. 4, 7. мнѣиша владѣти языцы, qui videntur principari (imperare) gentibus, и величїи ихъ владѣютъ ими dominantur eorum, Марци 10, 42. владѣша всею рѣкою землею Nestor. господѣютъ (corr. повладѣютъ) землею 3 Esdr. 12, 23. сотами (melius соты) рѣгается Prov. 27, 7. Ostrog. Alias cum Dativo; hinc correcta сотамъ (immo сотѣмъ a mascul. сотъ fatus). востыпѣ земля ихъ жабамъ ἐξήρψεν etc. edidit terra eorum geras, Psal. 104, 30. вженитиса иною; вжениса ею duxerat eam, Mar. 6, 17.

Verba напоити, насытити, исполнити, quae alias Genitivum amant, etiam Instrumentalem admittunt: напоилъ еси насъ виномъ про вина, насыщѣ хлѣбы; исполненъ благомъ многымъ. млекоу бы напоихъ а не крашномъ 1 Cor. 3, 2. (про млѣка, крашна in Dam. Apost.). вкроплени сердца, et измовени тѣлеса legunt editiones antiquae Hebr. 10, 22. 23. servando graecismum ἐρραντισμένοι τὰς καρδίας, aspersi corda, λελεμένοι τὸ σῶμα abluti corpus. Correctores Instrumentales сердца, тѣла-

съ recte substituerunt, quin scirent eos jam in Dam. Apostolo lectos. In Mss. Instrumentalem legi, qui in editis in casum cum praepositione resolvatur, uno adhuc exemplo docebo: не можаше народомъ прѣ турба, Luc. 19, 3. editi ѿ народа. Sic Nestor: помроша ови ѿ зимы (pro зимою), дрѣзи гладомъ, инѣже моромъ, и сѣдомъ божиимъ.

Amat Instrumentalem Slavus pro Nominativo secundo, qui Praedictum agit primi: се дщи моѧ дѣвою ecce filia mea virgo, Ostrog. Jud. 19, 24. Correcta се дщерь (male Accus. дщерь pro Nomin. дщи) моѧ дѣва. Act. 21, 9. legit Dam. Apost. mutato ordine вѣхъ дѣвою дщери ѧ. erant virgines filiae quatuor, Ostrog. дщера дѣвица (corr. дщери дѣвицы) четъри Graeco conformius, sed neglecta Syntaxi slavica, pro qua dialecti Russica, Bohemica et Polonica innumera praebent exempla. сѣждѣ царицею и вдова нѣсмѣ, sedeo regina (qua regina, pro regina) et vidua non sum, Apoc. 18, 7. прочѣи прозвашасѧ рѣсью et каше была чернижею Nestor. Verba Vulgatae Tob. 1, 8.: »haec et his similia secundum legem Dei puerulus observabat», reddita sunt in Ostrog. сѣи сицеваа по законѣ божию отрочищемъ сѣшемъ (lege сѣш) вѣздърѣжаше; отрочищемъ pro Nom. отрочиш, cum puerulus esset. Manet hic Instrumentalis Praedicati, etiamsi No-

minativi in alios mutantur casus: **ЕЖЕ БЫТИ МНѢ ЗАТѢМ ЦАРЮ**, esse me generum regis, 1 Reg. 18, 18. quae constructio supponit aliam, in qua аз sit Nominativus Subjecti, **ЗАТѢМ** vero Instrumentalis pro Nominativo Praedicati **ЗАТѢ**: аз емь **ЗАТѢМ** царю. Correcta Nominativum habet **ѡѡ да бѣдѣ ЗАТѢ ЦРѢСКІЙ**. At 3 Esdr. 13, 55. correcta pro secundo Accusativo utitur Instrumentali: **ЧѢВѢСТВОЕ НАЗВАА ЕСИ МАТЕРІЮ**, sensum tuum vocasti matrem, Ostrog. **ЗВАА ЕСИ МАТИ**, Nominativum **МАТИ** pro Accusativo **МАТЕРЬ** male usurpando.

Quantitas pretii Instrumentalem exigit: **ДВѢМА СТОМА ПѢНАЗЬ** (corr. **ПѢНАЗЕЙ**) **ХЛѢБЫ** не до-
вѣют им, ducentorum denariorum panes non
sufficiunt eis, Joh. 6, 7. **ДА ШЕДШЕ КЪПИМ ДВѢМА**
СТОМА ПѢНАЗЬ ХЛѢБЫ, euntes emamus ducentis de-
nariis panes, Marci 6, 37. **КОЛИЦѢМ ДОЛЖЕН ЕСИ**
QUANTUM DEBES Luc. 16, 5. **ЕДИН БѢ ДОЛЖЕН ПА-**
ТІЮ СѡТ ДИНАРІЙ, unus debebat quingentos de-
narios, Luc. 7, 41. **САМ СОКОЮ МИ ЕСИ ДОЛЖЕН ТЫ**
te ipsum mihi debes, Ostrog. Philem. 1, 19. (cor-
recta **САМ СЕБѢ**, deleto in fine **ТЫ**).

Adjuncta temporis in Instrumentali supplent
quoque Adverbia: **ЕДИНОЮ**, **СЕДМЕРИЦЮ**, **КОЛЬ**
МНОЖИЦЮ quam multipliciter; **ТРЕМИ ДЕНЬМИ**,
ЮТРОМ, **ДНЕМ** и **НОЩІЮ**, et Marci 4, 27. **НОЩІЮ** и
ДНІЮ nocte et die. Ex Instrum. **ДНІЮ** colligi pot-
est,

est, дѢнь olim, uti dies, etiam in feminino genere usitatum fuisse.

Notandae adhuc formulae, in quibus Adjectiva cum Instrumentali construi solent: добра сѣщи сѣлау лицем, quae est valde pulchra facie, Nestor. скѣден разѣмом, оумом; възрастом мал statura parvus; сими доволни бѣдем his contenti erimus; доволни сѣщими contenti praesentibus, τοῖς παρῆσιν, Hebr. 13, 5. неповинный рѣкама innocens manibus; чистый сердцем mundus corde, правѣи сердцем recti corde; гордый мыслѣю superbus mente. лѣп очима; немощен ногама; благъ взором. бѣ же мстиславъ дѣкал тѣлом, черменъ лицем, великыма очима Nestor.

§. 49. Verbum, quod regitur ab alio, in Infinitivo locatur: копати не могѣ, просити стѣжѣса (corr. стѣжѣса), fodere non valeo, mendicare erubesco, Luc. 16, 3. At Verba motus apud Veteres (uti hodie dum apud Croatas) Supinum regunt: пришелъ кси — мѣчитъ нас legunt duo Codices Petropolitani sec. XIV. Matth. 8, 29. прѣиде ѿтѣдѣ оучитъ и проповѣдатъ iidem Matth. 11, 1. чѣсо изидосте видѣтъ Matth. 11, 7. 8. 9. iidem et Codex Vindob. (Hankianus olim). изиде сѣти сѣтитъ Matth. 13, 3. вжелаша видѣтъ Codex Petropol. antiquior, at minus antiquus сѣтитъ mutavit in да сѣт, quod nunc editi legunt, et pro видѣ-

тъ. habet Infinit. видѣти. приде мѣста магдали-
ни и другам мѣста видѣтъ гроб Matth. 28, 1. Cod.
Vindob. текоста възвѣститъ в. 8. вниде снима
облакъ Luc. 24, 29. idem.

Cum Supinis, aut Infinitivis praecedente прѣ-
иде, Genitivum pro Accusativo construunt Vete-
res: пришел еси мѣчит нас, про ны. яко мира прѣ-
идох дати Ostrog. Luc. 12, 51. correcta мир.
приде въ всьмир грѣшник спасти Dam. Apost. I
Tim. 1, 15, at Ostrog. et correcta substituto accu-
sativo грѣшники pro Genitivo: прѣиде въмѣ грѣ-
шники спасти, venit in mundum peccatores sal-
vos facere.

Usus Supini a posterioribus plane neglectus fuit,
ita quidem, ut in junioribus Codicibus et in editionibus
ubique Infinitivi substituti inveniantur. In Damiani
Apostolo nonnisi 1 Thess. 3, 2. leve vestigium Su-
pini deprehendi: послахом оутѣрдити ны, sed мо-
и оутѣшити. In Cod. Mosquensi, quem manu Alexii
Metropolitae scriptum credunt, Апок. 18, 10. прѣ-
иде сѣдѣти, et aliis in locis Infinitivi pro Supinis le-
guntur.

§. 50. Pro Infinitivo ulitur Slavus et Gerun-
divo, Graecorum more: егда видите сѣа быва-
юща таѣта чинѣна, haec fieri, Marc. 13, 29. въ
желчи ко горести и союзѣ неправды зрю та сѣща,
ѣрѣо се ѣста, video te esse, Act. 8, 23. ѿ мног (corr.
многих) лѣт сѣща та сѣдѣю праведна пзыкъ сѣ-

§. 51. Licet Gerundivorum ope membra duo aut plura in unum contrahantur ita, ut conjunctio и omnino superflua sit, tamen Slavus pleonasticum и in membro secundo non raro retinere solet: сразившимся полкомъ и побѣди м-роупок олга Nestor. вшедеже (corr. melius возшеде) и преломаъ (corr. преломь) хлѣкъ и вкѣш, доволноже кестѣював даже до зорей (corr. зари) и тако изшеде, ascendens (cum ascendisset) — satisque

que collocutus usque ad diluculum, sic profectus est, ἀναβάς δὲ — οὕτως ἐξῆλθεν.

§. 52. Rectio praepositionum partim a significato earum, partim etiam a verbo quietem aut motum indicante pendet. Regunt itaque aliquae unum, aliae duos aut plures casus.

Unum casum regunt *οὐ*, *ἀπό*, *ἐκ* de, *ἐν* cum, *κατά*, *ως*, *ὡς*, *ἐν*, *ἐν*, *ἐν*, *ἐν*, *ἐν*. Et quidem *ως*, *ἐν*, *ἐν*, *ἐν* Accusativum:

ως *νοῦν* per noctem; *ως* *οὐ* *πόλ*, *ως* *οὐ* *στράν* in altera ripa, trans, *ω* *οὐ* *στράν* pro *ω* *οὐ*. Russi *ως* (pro *ω*) cum Locali construunt: *ως* *нем* in correcta Ezech. 17. 7. olim *ω* *нем*. Vide *ω*, quod ab *ως* omnino distinguendum est.

ἐν: *благодарѣ въз благодарѣ* χάριν ἀντὶ χάριτος, gratiam pro gratia, Joh. 1, 16. *воздаша ми лѣваа въз клѣгаа*, retribuebant mihi mala pro bonis, Psal. 34, 12. *иже воздает злое въз докроѣ* correcta *злаа за клѣгаа*, Prov. 17, 13. *злаа въз клѣгаа*, corr. *зл. за кл.* 1 Reg. 25, 21. Confer Adverbia *всѣмъ*, *всѣмъ* p. 455.

прѣз: *прѣз все лѣто* per totum annum. In Verbis compositis *прѣ* eundem casum regit: *прѣ* *вѣзе их* (т) *рѣкѣ*, pro *прѣз рѣкѣ*.

чрез: *чрез естество*, *πρὸ φύσιν*, praeter (contra) naturam, Rom. 11, 24. *чрез все житіе* Hebr. 2 15 (olim *по всемъ житію*). *чрез вѣрѣ*, olim *вѣрою*,

Ephes

Ephes. 2, 8. *чрез день; чрез дней тридцать*, ubi *чрез* regit numerale *тридцать*, non Genit. *дней*; hic enim a numerali regitur. *чрез него, чрез всѣх* sunt Genitivi pro Accusativis. Supplet enim Genitivus in animatis etiam Accusativum, qui a praepositionibus regitur. Confer. p. 189.

Eundem casum regunt Adverbium *мимо*, *сквозѣ* (in Serb. Codd. *скрозѣ*), et particula *съ* comparandae quantitati serviens: *проходящаго мимо оуга* juxta angulum, corr. in Genit. *оугла* Prov. 7, 8. *сквозѣ море, пѣстыню*, per mare, desertum; *сквозѣ врата* per portam; *приидохом сквозѣ* (Ven. *скрозѣ*) *огнь и вода* transivimus per ignem et aquam, Psal. 64, 12. — *аще ли не постигнет рѣка ея съ агнеца*, τὸ ἰκάνει εἰς ἀμυνὴν, corr. *аще же не шбращет р. ея довольнаго на агнеца*, quantum sufficit ad comparandum agnum, Levit. 12, 3. *спостигнѣти съ овцѣ*, corr. *довольства имѣти на овцѣ*, τὸ ἰκάνει εἰς τὸ πρόβατον. Lev. 5, 7. *съ горсть не имѣи силы*, δράγμα, tantum quantum pugillus, corr. *рѣкоатъ имѣщаа силы*, Oseae 8, 7.

§. 53. Genitivum regunt *оу, до, съ de, ѿ, из, без*: *оу мене* apud me, *оу тебе, оу негѣ*, *оу бога, оу гѣа милость, оу цара сѣдит, оу града*. — *до нѣс* ad coelos, *до тебе; прїдоша до негѣ*, ἕως αὐτῆ, usque ad eum (corr. *къ немѣ*) Luc. 4, 42. *до оумертвїа ирѣдова* ἕως, usque ad obitum Herodis

rodus Matth. 2, 15. до три тысящ мѣж и жєн cum Accusativo (nisi sit legendum до трѣх, in Genit. pro трех). до вѣѣ града, ἕως ἑξω, usque foras civitatem Act. 21, 5. даже до вѣка, даже до днє сегω usque ad diem hanc; до вечера usque ad vesperum, ѿ востокъ сѣнца до западъ хвалѣно има гдѣне, ab ortu solis usque ad occasum laudabile nomen domini, ἀπὸ ἀνατολῶν — μέχρι δυσμῶν Psal. 112, 3. ѿ мала до велика; ѿ главъ до ногъ (Genit. dualis). — съ сребра, своегω de argento suo; вѣстанѣ съ постела (corr. с' постели) твоеа surge de lecto tuo, (ἀνάσθι καὶ σπῶσον σεαυτῷ, surge et sterne tibi). Act. 9, 34. свѣчєса с' ризъ. спадоша емѣ оужа желѣзнаа с' рѣкѣ ceciderunt ei catenae de manibus, Act. 12, 7. снемше с' древа, положиша во гробѣ deponentes (cum deposuissent) de ligno, posuerunt in monumento, Act. 13, 29. снидетъ с' небєе, descendet de coelo, с' горы de monte, с' ѡбѣда, de prandio, a prandio.

Differt omnino с' (de) ab из (ex), ut mirer has praepositiones a Grammaticis confundi potuisse. Ostrog. quidem polonizat subinde з pro с scribendo: Lev. 25, 17. з двѣ десятѣхъ частѣй (corr. ѿ двѣхъ десятицъ), alibi et з горѣ pro с' горѣ, imo etiam pro съ (cum): з вєселїємъ cum laetitia Jud. 19, 4. At non licet из (ex) cum с' (de), uti nec с' (de) quod motum de loco, cum altero с' (cum), quod societatem et conjunctionem indicat, confundere, quamquam с' primum ab с' altero non pronuntiatione, sed solo significato differat, a quo regimen diversorum casuum pendet.

шт. ab: ѿ мене, ѿ нас, ѿ негѡ, ѿ запада ab occasu, ѿ сѣвера a septentrione; ѿ оуст моих. оуклониса ѿ всякого (corr. оуклонайса ѿ всякагѡ) зла Prov. 3, 7. ѿиде ѿ неа; ѿ вѣры ѿпадаша; изыдох ѿ оѣа. избави нас ѿ лѣкавагѡ. изми ма ѿ врагѡв моих. Composita Verba ex ѿ regere Genitivum, quin ѿ Substantivo praefigatur, supra §. 35. dictum est. тока слез моих не ѡвратиса, pro ѿ тока.

из ex: изыди из негѡ; изми первѣе бервно из очесе твоегѡ, ejice primum trabem ex oculo tuo Matth. 7, 5. изоуст (corr. изооуст) младенеч ex ore infantium. из рѣкы; из домѣ. изведе вода из камене eduxit aquam de petra, ἐκ πέτρας, Psal. 77, 16. издѣтска ab infantia, παιδιόθεν, Marc. 9, 21. Confer и҃кони, ab initio, et alia adverbia ex из composita p. 435. Alternant subinde из et ѿ, uti ἐκ et ἀπό: из мертвых, ѿ мертвых, a mortuis. Hebr. 7, 5. Dam. Apost. из чрѣл, ἐκ τῆς ὀσφύος, editi ѿ чрѣл.

без sine: без страха, без зла, без правды, без оѣа нашегѡ, без дѣла закона, без оѣа, без матере, без причта рода (Ostrog. родѣ) sine patre, sine matre, sine genealogia Hebr. 7, 3. Confer Adverbia безпрестани, безѣма, бесчинѣ p. 436.

Adde pleraque Adverbia, quae praepositionum vices agunt et Genitivum petunt, uti вѣѣ, вон,

перхѣ.

ВЕРХЪ, БЛИЗ, ПАЧЕ, ПРЕЖДЕ, РАДИ, РАЗВѢ, КРОМѢ
ДѢЛА, ДЛА, ПОДАѢ, ПОДОЛГ, ВМѢСТѢ, ВНѢТРЬ,
ВСАѢД, ВСКРАЙ, ШКРЕСТ, ПОСРЕДѢ, ОБАПОЛЫ.

ВНѢ СТАНА *extra castra*, ВНѢ ВРАТ *extra portam*, ВНѢ ГРАДА; ВОМ (согг. ВНѢ) ПОЛКА *Levit. 14, 3. ИЗВЕДѢТЕ Ю ВОМ ЦРКВИ* (согг. ИЗРИНИТЕ Ю. ВОМ ИЗ ЦРКВЕ) 2 Paral. 23, 14. — ВЕРХЪ ГОРЫ *supra montem*; ВЕРХЪ ЕЮ *ἐπ' αὐτῶν*, *super asinum et pullum*, согг. ВЕРХЪ ИХ *super ea* (*vestimenta*) *Matth. 21, 7. ВЕРХЪ ГЛАВЫ ЕГО* *super caput ejus*. — БЛИЗ ЕГО, БЛИЗ ЕЯ, БЛИЗ МѢСТА, БЛИЗ МОРА *prope mare*, БЛИЗ СМЕРТИ (*Dam. Apost. искръ смрти*). — ПАЧЕ МЕНЕ; ПАЧЕ ЧИСЛА *super numerum*; ПАЧЕ ВСѢХЪ ЯЗЫК *plus quam omnes gentes*; ПАЧЕ МЕДА; ПАЧЕ ТЫСЯЦИ ЗЛАТА И СРЕБРА; ОУМНОЖИШАСЯ ПАЧЕ БЛАС ГЛАВЫ МОЕЯ, *multiplicatae sunt super capillos capitis mei*, *Psal. 39, 13. Comparativos quosque Genitivum regere, jam §. 37. dictum est, hinc et* ВЫШЕ, ПРЕЖДЕ: ВЫШЕ ВСѢХЪ *super omnia*; ВЫШЕ РАБА *ὑπὲρ δοῦλου*, *amplius quam servum*, *Philem. 1, 16. ПРЕВЫШЕ НЕБЕС* *super coelos. ПРЕЖДЕ ВРЕМЕНЕ* *ante tempus*, *ПРЕЖДЕ СМЕРТИ*, *ПРЕЖДЕ ВѢК* *ante secula*; *ПРЕЖДЕ СЛОЖЕНІА МІРА* *ante constitutionem mundi*, *Ephes. 1, 4. Confer inferius пред.*

РАДИ *propter*: СЕГѢ РАДИ *propterea*; ЕГОЖЕ РАДИ *propter quem*, ЕАЖЕ РАДИ ВИНЫ *quam ob causam*; ИХЖЕ РАДИ *propter quos, quas, quae*; СЪДѢ

РА-

ради твоих propter judicia tua, словесе ради твое-
го; имени твоего ради; мене, тебе, вас, нас ради.
/ix unquam ради praepositur Substantivo, quod
egitur: ради благодати твоея propter (ἐνεκεν) boni-
tatem tuam, at Venet. благодаты ради твое, Psal.
14, 7. ради знаменій propter (διὰ) signa, Арос.
13, 14.

развѣ praeter: кто и҃ развѣ гдѣ или кто
и҃ развѣ кога нашего, praeter Dominum (παρὲξ
τῷ κυρίῳ), praeter Deum (πλὴν τοῦ Θεοῦ) Psal. 17,
32. Pro altero развѣ legit Psalt. Кіон. кроме.
развѣ жен и дѣтей; развѣ словесе прелюбоудѣйнаго
Matth. 5, 52. παρὲκ τοῦ λόγου πορνείας, excerpta causa
fornicationis. кроме апостолъ praeter Apostolos
Act. 8, 1. кроме оуз сих excerptis vinculis his
Act. 26, 29. кроме (corr. внѣ) дома своего Levit.
14, 8. кроме тѣла extra corpus, Dam. Apost.
развѣ тѣла.

дѣла, дѣла, дла propter, ob: вас дѣла
Mich. 3, 12. мира дѣла Nestor. егже дѣлама перѣ
ѡу, (corr. имже) Levit. 5, 5. дла крове propter
sanguinem, διὰ τὸ αἷμα, Арос. 12, 11. — подлѣ
penes, пропе: подлѣ олтаря (corr. близ олт.)
juxta altare, Levit. 6, 10. подлѣ егго (melius не-
го); подлѣ них in Ostrog. penes eos, καὶ ἑαυτοὺς
(corr. melius ооокино) Gen. 43, 32. — подолѣ
рѣкы pone fluvium.

вмѣстѣ loco, pro: вмѣстѣ о тебѣ твоихъ pro
patribus tuis, Venet. ѡ ѡ тебѣ твоихъ мѣсто, Psal.
44, 17. вмѣсто любви облагоуха ма Ostrog., ѡ
любви мѣсто Venet. Psalt. at correcta вмѣстѣ
любви ма *αὐτὶ τῇ ἀγαπᾷ με*, pro eo ut diligere
me, Psal. 108, 4. Inter в et мѣсто casus, qui re-
gitur, saepissime interponi solet: ѡ тебе мѣстѣ,
ѡ отца мѣстѣ, ѡ хлѣба мѣстѣ, ѡ рыбы мѣстѣ.
око въ око мѣсто, зѣбъ въ зѣба мѣсто, согг. око
за око, зѣбъ за зѣбъ, Levit. 24, 20. Non tamen sem-
per: вмѣстѣ ирѣда pro Herode, Matth. 2, 22.—
внѣтрѣ васъ intra vos; внѣтрѣ цркви intra templum
Арос. 11, 2. внѣтрѣ двора in atrium, intra aulam,
ἔσω τῆς αὐλῆς, Marc. 15, 16. влѣдъ мене, *ἐα*
вопѣетъ въ слѣдъ насъ clamat post nos, *ὀπίσθεν ἡμῶν*,
Matth. 15, 23. ѡ слѣдъ сатаны retro post satanam
ὀπίσω τῆς σατανᾶς, 1 Tim. 5, 15. Cum verbis идѣ,
хождѣ, грядѣ conjungi soletъ въ слѣдъ: влѣдъ *ἐγὼ*
идѣхѣ sequebantur eum. Genitivi regimen pendetъ
hic a Substantivo слѣдъ vestigium, etsi formula
влѣдъ seu ѡ слѣдъ pro Adverbio usurpetur. Idem
valet de aliis e praepositione et Substantivo com-
positis. Hinc et вскрай моря ad oram maris, *παρὰ*
τὸ χεῖλος. емѣже хранина вѣ вскрай сѣмницъ
цѣ, cujus domus erat conjuncta (confinis) syna-
gogae, *συνομορεύσα τῇ συναγωγῇ*. окрестъ in circuitu:
окрестъ тебе, окрестъ насъ; окрестъ *ἐγὼ* селеніе *ἐγὼ* in
cir-

circuitu ejus tabernaculum (σκιυή) ejus Psal. 17, 12. нападаша посреда́ стана их, окрест жилищ их, (Venet. окрестъ шчырь их) ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum, ἡνὶ ἑκαστοῦ σκιουμάτων, Psal. 77, 28. посреда́ стана; посреда́ братъ, домъ, моря; посреда́ двою горъ in mediō duorum montium; среда́ воды; посреди стогны его и окопы (correcta по окопы) рѣкы древо животное, in medio plateae ejus et ex utraque parte fluminis lignum vitae, Арос. 22, 2.

§. 54. Dativum regit к: кѣнам ad nos, к ним ad eos; къ немѣ ad eum. приклони ко мнѣ оухъ твоѣ, inclina ad me aurem tuam; воля мой къ тебѣ да прїидетъ, clamor meus ad te veniat. вса къ тебѣ чаютъ, omnia ad te ((πρὸς σε) expectant Psal. 103, 27. Eundem casum regunt Adverbia прамѣ et противѣ, сѣпротив (сопротив): прамѣ мнѣ приближиша, adversus me appropinquaverunt, ἐξαναυτίας μὲν, Psal. 37, 12. прамѣ ассирийѣм contra Assyrios (κατέναντι) Gen. 2. 14. прамѣ емѣже вѣрова кѣмъ coram, cui credidit, Deo, κατέναντι, ἃ ἐπίστευσε, θεῷ, correcta прамѣ кѣмъ емѣже вѣрова, Rom. 4, 17. прамѣ вама contra vos, vobis ex adverso, ἀπέναντι ὑμῶν, Matth. 21, 2. Marci 12, 2. прамѣ емѣ Marc. 15, 39. прамѣ сокровищномѣ хранилищѣ contra gazophylacium Marc. 12, 41. агнецъ прамѣ стригущемѣ его, agnus coram tondente eum,

Act.

Act. 8, 32. противъ законъ, противъ мнѣ, противъ роженъ contra stimulum, противъ вратѣм, противъ гдѣ contra Dominum, съпротивъ царю; противъ кознемъ діаволскимъ, contra, adversus, insidias diaboli; Ephes. 6, 11. сопротивъ стѣжающимъ мнѣ, adversus eos, qui tribulant me, Psal. 22, 5. At Psalt. Ven. прѣмо стѣжающіими (vitiose pro Dat. стѣжающимъ), Ostrog. прѣд (pro съпротив) стѣжающимъ ми.

In recentioribus libris прамѣ et противъ etiam cum Genitivo constructa inveniuntur. Нѣмъ противъ роженъ, вѣтра. съпротивъ дѣкрѣ in Ostrog. Jos. 1, 4. Nec mihi quis objiciat e Psalm. 147, 6. противъ мразѣ лица егѣ ante faciem frigoris ejus, aut Hebr. 12, 4. противъ грѣхѣ, aut Matth. 25, 15. противъ силы. In his enim locis Ostrog. syntaxim antiquam servavit: противъ мразѣ, грѣхѣ, силѣ. противъ силѣ I. с., et Matth. 27, 61. прамѣ грѣхѣ, Marc. 13, 3. прамѣ црѣкви non solum Ostrog. et Evangel. Mosqu. 1606, sed et Mardarii editio exhibent, quod Cod. Кор. confirmat. Hoc mirum, in correcta editione Act. 9, 5. противъ роженъ, at cap. 26, 14. противъ роженъ legi, servata primo loco syntaxi antiqua slavica, altero vero ea mutata secundum novam russicam. Vacillat itaque regula a Meletio proposita et ab aliis Grammaticis repetita: прамѣ и противъ, егда согласіе знаменуютъ, родителнѣ сочиняются: егдаже разгласіе дадеа. Refutatur enim haec distinctio inter согласіе consonantiam et разгласіе discrepantiam, ratione significatus, exemplis a nobis adductis.

§. 55. Localem tantum regit praepositio при. прѣд, ad, juxta: при пѣти secus viam; при одѣ
при

при дверех; при ногѣ egw ad pedes ejus; при плечех; при печи juxta fornacem. Бѣдетъ такъ дерево насажденное при исходящихъ водахъ, erit tanquam lignum plantatum secus decursus aquarum, Psal. 1, 3. Хода же при мори галілейстѣм, ambulans juxta mare Galilaeae, Matth. 4, 18. при оустѣхъ двою или тріеихъ свѣдѣтелей (Ostrogen. свѣдѣтелехъ) станетъ всякъ глаголъ in ore (ἐπὶ στόματος) duorum aut trium testium stabit omne verbum, 2 Cor. 13, 1. Verba ex при composita regere Localem supra §. 47. dictum est. Hinc Dam. Apost. причещаетеся хѣбахъ мѣкахъ, correcta пришещаетеся хрѣтовымъ мѣкамъ, communicatis Christi passionibus, 1 Petr. 4, 13. Regunt quidem etiam ѡ, въ, по, на, Localem, at non solum, sed praeter Localem et alios casus.

§. 56. Instrumentalem seu Sociativum casum regit сѣ cum: сѣ тобою, сѣ вами, сѣ нимъ, сѣ нею; сѣ друзья cum amicis, сѣ вѣнцы и пѣсньми; нападется волкъ со агнцемъ cum agno; рысь почіетъ сѣ козлищемъ и юнецъ со львомъ, cum hoedo, cum leone; работайте гдѣви со страхомъ и радуйтеся емѣ сѣ трепетомъ, servite Domino in timore et exultate ei in tremore, Psal. 2, 11. сѣ тѣпаниемъ cum festinatione, μετὰ σπουδῆς Psal. 77, 33. Confer supra сѣ (de) Genitivum regens, quod a сѣ (cum) distinguendum censuimus. Regunt autem etiam подъ, надъ,

пред, за et adverbium между Sociativum, sed praeter hunc et Accusativum.

§. 57. Duos casus regunt в, въ, на, et под, над, пред, tres vero по et за; et quidem Accusativum et Localem в, въ, на: в сію странѣ, вѣдѣннѣю a dextris, вшѣюю a sinistris. вѣсно, вѣѣво; да не когда прѣткнешн в камень ногы твоѣ, не offendas ad lapidem pedem tuum. в козѣ живѣ in deo vivo; вѣраѣюса в текѣ exultabo in te, ἐν σοὶ, Psal. 9, 3. в мнѣ, в вас; в нем, в ней; походит в жезлѣ; в десяти рогѣх decem cornua habens; да не нерадат в них; нерадит в овцах non curat de ovibus, περὶ, Joh. 10, 13. роптати в сем; вѣзѣмѣются в нем ridebunt eum. испытайте извѣстнѣ в отрочати interrogate (exquirite) diligenter (ἀκριβῶς) de puero, Matth. 2, 8. в чреслѣх своих circa lumbos suos, Matth. 3, 4.

въ respondet graeco εἰς et ἐν: въ дом in domum, в домѣ in domo; в род in generationem, в родѣ in generatione; в рѣцѣ in manus, в рѣках in manibus, в рѣкѣ твоѣ in Dual. в оуста in os, в оустѣх in ore; в кровь in sanguinem, в крови in sanguine, в ямѣ in foveam, в ямѣх in fovea. Accusativum cum praepositione в petunt: 1) vocabula temporis: в вечер, в день седмиый die septima, в дождю сѣбѣшѣ, в недѣлю, въ вѣкы in secula, в пол седмины in dimidio hebdomadis; во дни
сѣа

сіа diebus his; въ всако время omni tempore;
 въ день въ нѣже (во-нѣже) die qua, въ он час in illa
 hora. Adde въ имя in nomine, *εἰς ὄνομα*. 2) Verba
 designantia motum ad locum et alia quaedam:
 внидѣтъ въ покой мой introibunt in requiem meam
 Psal. 94, 11. введи мя въ пажить твою; всадника
 вверже въ море, ascensorem dejecit in mare, Exod.
 15, 1. конем оузды въ оуста влагаем, equis froena
 in ora immittimus, *εἰς τὰ στόματα*, Яс. 3, 3. Adde
 вѣровати во нь credere in eum, въ бога in Deum
 pro въ ког, supplet enim in masculinis animatis Ge-
 nitivus Accusativum. въ лѣпотѣ облечеса, облечеса
 гдѣ въ силѣ decorem indutus est, indutus est Do-
 minus fortitudinem, Psal. 92, 1. въ ризы наша да
 сѣмъ ѡдѣемъ, corr. ѡдѣвѣтисѣ (бѣдемъ), Isai. 4, 1.

Localem cum в amant Verba quietem in loco
 designantia, respondentque quaestioni ubi: въ без-
 днѣхъ мнозѣхъ in abyssio multa, въ мори in mari,
 внемъ, вней, внихъ, во всѣхъ; въ книгахъ in libro; въ
 стогнахъ пѣтій стоаше Matth. 6, 5. сѣшїи во Іу-
 деи qui sunt in Judaea; крѣстай въ пѣстыни in de-
 serto; бѣ въ сомниши ихъ члѣкъ въ дѣстѣ нечистѣ erat
 in synagoga eorum homo in spiritu immundo, Marc.
 1, 23. въ мїрѣ есмь; бѣдете во мнѣ и азъ въ васъ.
 бѣдѣте въ любви моей. дѣлай въ виноградѣхъ моихъ
 in vinea mea. Etiam de tempore: въ ноши спятъ;
 въ онѣхъ днѣхъ. Confer Adverbia въ скорѣ, въ малѣ.

Eadem est ratio diversi casus cum praepositione на: на небо in coelum, на небеси, на небесѣх, in coelo, in coelis. встѣд на осла super pullum asini; сѣдѣ на ослати. на десно, на шѣ, на та, на ны, на вы, на всак день, на вса лѣта. посла на на misit in eos, super eos. паде на лице cecidit in faciem. нападет на них (про на на) страх. надѣюся на нь, оуповати на кога (Genit. pro Accus.) снидет ꙗко дождь на рѣно descendet sicut pluvia in vellus Psal. 71, 6. Cum Locali: на сѣдищи, на источницѣ; сѣда на жревати осли; на двоюнадесяте престолѣ; на престолѣ славы; сядете на престолѣх super thronos, in thronis; сѣдѣщѣ же емѣ на горѣ in monte, super montem. на мѣстѣ in loco, на земли in terra. видѣ ны столца на торжищи alios stantes in foro; мѣсто на немже стоиши in quo stas: възстани и стани на ногѣ твою surge et sta super pedes tuos, ἐπὶ τὰς πόδας σου, Act. 26, 16. възхышени вѣдем на облацѣх ѿ сретеніе гдѣне на възвѣстѣ rapiemur in nubibus in occursum domini in aëra (Dam. Apost. на акрѣ), εἰς αἶρα, 1 Thess. 4, 17.

§. 58. no vero, praeter Accusativum et Localem, etiam pro diverso significato Dativum postulat. Inde *почто* quare, *ob* quid, *потом* postea, *post haec*; *потомъже* secundum haec, *κατὰ ταῦτα* Luc. 17, 30. *по* (per), cum Accusativo: *по мѣста* olim

olim Marci cap. 13, 8. (correcta по мѣстам cum inflexione russica pro мѣстѡм). по единѣ, по дѣдѣю странѣ станева. имиса по мое наказаніе. по вса дни, по три дни; по вса лѣта; по двѣ и по три жены Nestor. по три мѣжи (мѣжа) Jos. 18, 4. възлегоша — по сто и пѣтъдесят — per centenos et quinquagenos, ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα, Ostrog. Marci 6, 40. Correcta vero по стѣ и пѣтъдесят in Dativo. по (secundum) cum Dativo: даждѣ им гдѣи по дѣлѡм их, и по лѣкавствѣ начинаній их da illis Domine secundum opera eorum et secundum nequitiam adinventionum ipsorum, Psal. 27, 4. по силѣ своей; по шкычаю своемѣ; по словеси твоємѣ: по грѣхѡм нашим; по всемѣ; по толикѣ, in tantum, tanto; по книгам, по писанієм secundum scripturas; по своим похотем et по похотех своих. Miscet Ostrog. Num. 1, 2. Localem et Dativum: по роженіях их и по домом, по числѣ, по главам, согг. по сродствѡм елс. по семѣ оубѣм, olim по сем, Gen. 24, 14. по (per, in) de loco: по всей земли; по морю, по водам, по стѣнам (olim et по стѣнах), по ланитама; по полем (согг. полам) и горам Deut. 8, 7. ходай по пѣти непорочнѣ, ambulans in via immaculata, Psal. 100, 6. по днѣм secundum dies Lev. 12, 2. Ostrog. по днѣх post dies; по днѣм онѣм прѣждѣм (Ostrog. прѣвым) Zach. 8, 11.

Ме-

Melius in Serbico Triodio по днѣх прѣжданих in Locali. по (post) de tempore: по осмом днѣ, по днѣх сѣх; по двою дню; по пяти днѣх; не по мнозѣ; по лѣтѣх многых прїидох, post multos annos veni. De loco: ити по нем sequi cum; аще кто хощет по мнѣ ити, si quis vult post me venire, Matth. 16, 24. по (pro): аще бѣ по нас, кто на ны, si Deus pro nobis, ὑπὲρ ἡμῶν, quis contra nos, Rom. 8, 31. по нем страдати pro illo pati, ὑπὲρ αὐτοῦ; пострада да по нас passus est pro nobis, 1 Petr. 2, 21.

§. 59. Similiter pro ratione motus aut quietis Praepositiones на́д, под, прѣд, за, et Adverbium междѣ regunt Accusativum et pro Locali Instrumentalem; за vero praeter hos duos et tertium casum, nimirum Genitivum, postulat. на́д (super): на́д негоже оузриши дх̃ сходящ super quem (ἐφ' οὗ) videris spiritum descendentem, Joh. 1, 33. низходяща на́д сѣа члвчческаго v. 51. Supplet hic, uti alias, Genitivus Accusativum. Frequentius cum Instrumentali: на́д нами, на́д ними; на́д всѣми super omnes. сѣлау превознесася еси (Venet. прѣвзнесеce in Praet. simplici) на́д всѣми боги, nimis exaltatus es super omnes Deos Psal. 96, 9. аз же поставлен есмь црѣ ѿ негѣ на́д сѣѣном гороу сватою егѣ, ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, Psal. 2, 6. — под (sub, subtus): да под кров мой внидѣши, ut

sub

sub tectum meum intres, Luc. 7, 6. или под одр
 подлагает aut sub lectum ponit, Luc. 8, 17.
 вса покорил еси под нозѣ егѡ, omnia subiecisti
 sub pedibus ejus, Psal. 8, 7. под твою милость
 прикѣгаем. At Matth. 5, 15. поставляют его под
 спѣдом, ponunt eam (lucernam) sub modio. Psal.
 90, 4. Graecum imitatus est Slavus: под крилѣ
 егѡ надѣшица, sub pennis ejus (ὑπὸ τὰς πτέρυ-
 γας) sperabis, pro под крилома. мрак (примрак
 Ven. et Ostrog.) под ногама егѡ, caligo sub pedi-
 bus ejus. под лѣною sub luna, под дровом sub
 arbore, под властію sub potestate; под оучителем
 sub magistro; под повелители и пристабликы sub
 tutoribus et actoribus (curatoribus), Gal. 4, 2. под
 игом sub iugo, под грѣхом, под законом. —
 пред (ante): возложить дар пред гдѣ (Ostrog. пред
 ѣ) ἐναντί κυρίου, ante Dominum, Lev. 7, 30. иже
 подобаше пред та прѣйти, ἐπὶ σὲ παρεῖναι, quos
 oportebat apud te adesse Act. 24, 19. да внидет
 пред та молитва моя, ante te, in conspectu tuo,
 ἐνώπιόν σου, Psal. 87, 3. егда вниде пред лице ante
 faciem. At Luc. 1, 76. предидеши бо пред лицем
 гдѣним, praeibis enim ante faciem Domini, πρὸ
 προσώπου. Porro милость и истина предидетѣ пред
 лицем твоим, misericordia et veritas praecedent
 ante faciem tuam, Psal. 88, 15. да предлагают
 пред ними, ut ponerent ante eos, Marc. 6, 41.

положиша пред народом, *turbae*, τῷ ὄχλῳ, *Marc.* 8, 6. пред когом, пред очима, пред людьми, пред тобою. егоже полагахъ по вса дни пред дверми црковными рекомыми красными, *quem ponebant quotidie ad portam templi, quae dicitur speciosa*, πρὸς τὴν δύραν, *Act.* 3, 2. иже предъмною бысть, *qui ante me factus est*, ἔμπροσθέν μου, *Joh.* 1, 27. предомногими лѣты ante multos annos. Confer adverbium прежде *supra* p. 652.

за про, ob, propter: око за око, зѣб за зѣб. за ма, за та, за са. за ны, за вы, за сыны; за свой грѣх; за слова; за вса челоуѣкы; за оца, за црѣ, за всѣх вас (*Genit. pro Accusat.*); за то *pro hoc, propter hoc*; зань *pro eo*; за еже *διὰ τὸ, eo quod*; зане (*pro за е*) *quoniam*; за страхъ мѣк *propter timorem tormentorum*, *διὰ τὸν φόβον*, *Арос.* 18, 10. три мѣры пшменю (сорт. пшмена) за динарь, *tres choenices hordei denario, pro denario*, *Арос.* 6, 6. Adde formulam пати за рѣкѣ *manum prehendere, bey der Hand nehmen*. в день, вонъже емшѣ ми их (*pro а*) за рѣкѣ, *in die qua apprehendi manum eorum*, ἐπιλαβομένους μου, *Hebr.* 8, 9. и емѣ за рѣкѣ ея (*pro ю*) возгласи, *et prehensa manu ejus, cum prehendisset manum ejus*, *Luc.* 8, 54. емѣ (*correcta sine ratione емѣ*) его за деснѣю рѣкѣ, *apprehensa manu ejus dextera* *Act.* 3, 7. за рѣкѣ ведомѣ (*сорт.*

(corr. iterum ве́домъ) ad manum (manu) deductus, χειραγωγούμενος, Ibid. 22. 11.

2) за post, retro. Rarius за hoc significatu cum Accusativo constructum invenias, quia praepositio по, et adverbium влѣд ejus vices supplent. Meletius иди за ма сатано, sub regula decima adduxit, cum tamen иди за мною legatur Matth. 4, 10. pro ѱπαγε, vade, abi, et Marc. 8, 33. pro ѱπαγε ὀπίσω με, vade retro me, abscede a me. Aliud exemplum profert Maximov: изыде за град, et Meletius sub regula duodecima: зайде за шклак. In Bibliis frustra exempla quaesieris, praeter sequens: ѿверже ма за тѣло свое (corr. ѿвергла мене назад тѣла твоего) projecisti me post corpus tuum, ὀπίσω τῆ σῶματός σου. Ezech. 23. 35. Adde formulam посагни за мѡж nubere viro; аще жена пѣстит мѡжа и посагнет за иного (Genit. pro Accusat.) si mulier dimiserit virum (suum) et nupserit alteri, Marc. 10, 12. Huc spectat Serborum иѣи (ити) за мѡжа, удати се за мѡжа. Alias cum Instrumentali: за рѣкою, за градом, за мною. испѣсти смѣй за женою из оуст своих вода, misit serpens post mulierem ex ore suo aquam, Арос. 12, 15. се сѣй стоимше за стѣною нашею, post murum nostrum, Cant. 2, 9. за подбон (corr. подвоами) дверѣй твоих полож

жѡ

жи память свою, post postes, ὀπίσω τῶν σταθμῶν, Isai. 57, 8.

3) за, si tempus designet, cum Genitivo construitur; hinc Adverbium за́втра mane, ex за et оу́тро: вечер и за́втра, и полд́не повѣм, vespere et mane (πρωῖ, Venet. оу́тро) et meridie narrabo, Psal. 54, 18. поможетъ емѣ кѣ́ оу́тро за́втра, mane diluculo, τὸ πρὸς πρωῖ πρωῖ, Psal. 45, 6. за́цара константи́на и матери́ егѡ елены. Hoc exemplum usus est Meletius ad firmandam regulam, quam his verbis concepit: за́, время знаменѣа, сочиняется родительномѣ. Addere possum non solum Bohemis et Polonis, sed etiam Serbis hoc sensu за usitatum esse: за́ лазара tempore Lazari, sub Lazaro.

Russus; qui Meletii editionem secundam Mosquæ curavit, regulam datam restrinxit, post знаменѣа proponendo оу́ малоросковъ, et post елены addendo мѣстѡ рещи, при црѣ́ (immo slavice црѣ́) константи́нѣ. Eadem repetit Rimnicensis editio.

Adverbium ме́ждѣ́ Accus. et Instrumentalem petit: прѣ́иде — ме́ждѣ́ прѣ́дѣ́лы де́каполскы, inter medios fines Decapolis, ἀνὰ μέσον, Marc. 7, 31. ме́ждѣ́ себе́ симъ слѣ́жаще, in alterutrum illam administrantes, εἰς ἑαυτὲς, 1 Petr. 4, 10. и́же можетъ разсѣ́дити ме́ждѣ́ братѣ́й своихъ (Genit. pro Accus.) qui possit judicare inter fratrem suum, ἀνὰ μέσον τῶ

τῶ ἀδελφῶ αὐτῶ, 1 Cor. 6, 5. Ατ. v. 7. **ПЛАЖЕШИМА-**
ТЕ МЕЖДА СОКОЮ (Ostrog. **МЕЖИ СЕБЕ**) *judicia habe-*
lis inter vos, μετ' ἐαυτῶν. Alias saepius cum In-
 strumentali: **МЕЖДА СОКОЮ**; **МЕЖДА НАМИ И ВАМИ**;
МЕЖДА ЗЕМЛЕЮ И НЕБОМ, **МЕЖДА ОЛТАРЕМ И ХРАМОМ**. **БѢ**
ПЕТР СПА МЕЖДА ДВѢМА ВОИНОМА, *erat Petrus. dor-*
miens inter duos milites, Act. 12, 6. **ОБЛИЧИЕГО**
МЕЖДА ТСОКОЮ И ТѢМ ЕДИНѢМ, *argue eum inter*
te et ipsum solum, μεταξὺ σὺ, Matth. 18, 15.

Russi construunt **МЕЖДА** (**МЕЖИ**, **ПРОМЕЖ**) *uti*
pleraque alia Adverbia etiam cum Genitivo. Hinc Ju-
 dith 4, 6. **МЕЖДА ГОР** (*in Mosquensi prima гор*) *inter*
montes. Unde colligas, *interpretem hujus libri, uti et*
aliorum, qui e latino translati sunt, fuisse Russum.

III.

Syntaxis Ordinis.

§. 60. Regulas a Meletio datas, quo ordine par-
 tes orationis se excipere debeant aut soleant, hic
 nolim repetere. Sunt enim ejusmodi, ut non solum
 de slavica, sed de omni alia lingua valeant. Mag-
 na omnino libertate utuntur Slavi in disponendis
 orationis partibus. At interpretes librorum sa-
 crorum textus originalis ordinem religiosius sequi
 maluerunt. Liberiores tamen hac in re fuere in-
 terpretes antiqui, quam posteriores graeculi, qui
 etiam Syntaxim slavicae graecae linguae genio
 ac-

accommodare studuerunt, cuius servilis et inutilis conatus exempla varia supra dedimus. Quod ordinem attinet, unum alterumve sufficiet. Matth. 12, 10. *pro τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν* Slavici codices antiquiores legunt: *сѣхѣ рѣкѣ имѣй* aridam manum habens; at impressi libri, immo et Cod. Petropol. Sec. XIV. *рѣкѣ имѣй сѣхѣ*, manum habens aridam. Sententia Pauli 1 Corinth. 15, 33. *φθείραται ἡ ψυχή χρὴσθ' ὁμιλίαι κακχαί* eodem ordine reddita est in versione slavica: *тлѣще обѣчан* (Ostrog. *обѣчаа*) *благѣ бѣсѣдѣ злѣ*, a quo ordine nec Dam. Apostolus recedere voluit, quamvis Nominativum *бѣсѣдѣ злѣ*, cum ab Accusativo non differat, in Instrumentalem mutandum censuerit: *тлѣще обѣчае благѣ бѣсѣдами злыми*, connectendo sententiam per Gerundivum *тлѣще* cum praecedenti *μὴ πλανᾶσθε, не лѣтитесь*, nolite seduci (не еггате). 1 Joh. 3, 23. *также даа кѣтъ нам заповѣдѣ* Dam. Apostolus, at editi *заповѣдѣ нам* cum graeco.

Pronomina possessiva Codex Damiani saepe Substantivis praeposit, contra graeci textus ordinem, quem editi libri nunc pressius sequuntur. Hinc in illo *ваше лице, ваша срдца, нашим словесем, ѡ наших грѣсѣх, в' сем мирѣ*, in his vero *лице ваше, срдца ваша, словесем нашим, ѡ грѣсѣх наших, в' мірѣ сем* leguntur. Ille 1 Joh. 2, 7.

le-

git не новѹю заповѣдь пишѹ кам, adjectivum praeposendo Substantivo, linguae propriae genio magis obtemperans, hi заповѣдь новѹ, graeci rectus ordinem restituendo. Hebr. 10, 35. editi не имать мздовоздааніе велико cum Graeco, am. Apost. имать великѹ възмѣзди, Vulg. magnam habet remunerationem.

§. 61. In locanda Optativi seu Subjunctivi particula бы multum differunt pro varia aetate Codices ipsi et editiones inter se. Hebr. 8, 7. editi не бо бы первый он (Ostrog. закон про он) не порочен был, не бы второмѹ искалося мѣсто; at am. Apost. аще бо прѣвый он бы был непорочен. Matth. 24, 43. аще бы вѣдал домѹ владѣка, в кѹю траждѹ тать прїидет, бѣѣл оубѹ бы и не бы дал оѹкопати храма своего. Codex Petropol. не бы оставил подѹкопати клети своих, alius vero не дал бы подѹк. кл. св., quem ordinem et Bohemi mant. Luc. 4, 43. Ostrog. да не бы ѡшел ѡ них, e discederet ab eis, correcta да бы не ѡшел ѡ них. Confer Act. 26, 32. аще не бы нарицал кесарѹ, si non appellasset Caesarem; correcta, discedendo a Graeco, кесарѹ нарицал.

§. 62. Conjunctiones бо, же, ли, оубѹ, et praepositiones ради, дѣла postponi, loco suo dictum est. не бо даде editi, Dam. Apost. не дастѹ бо. аще же, аще ли. хочешѹ же ли раздѣлити, vis vero

nosse, Jac. 2, 20. At *аще ли же*. Reciprocum *са* in editis fere semper Verbo adhaeret, apud Veteres tamen etiam transponi et a Verbo separari solet. 1 Joh. 3, 2. *и не оу гвнса что бѣдем editi*, at Dam. Apost. *и неоу се гвн*. 1 Reg. 14, 11. Ostrog. *идѣжеса баше скрѣли*, corr. *идѣжеса скрѣшася*. Psalmo, 92, 1. *гдѣ вѣрѣсѣ, в' лѣпо-тѣ шкелечеса* Ostrog. et correcta, at Venet. Psal. *в' велѣпотѣ се шкелѣче*. Apud Veteres же ante *са*, apud Recentiores *са* ante же locari solet. Act. 5, 16. *сходашеса же* in correcta, olim *сходашжеса*. Act. 6, 2. etiam correcta ordinem antiquum servavit: *раздѣлишажеса*. In editionibus antiquis etiam particula *ко* et Dativi *ми*, *ти* ante *са* locari solent. Jac. 1, 6. olim *сѣмнайбеса*, nunc *сѣмнайса ко*. Matth. 3, 2. correcta servavit ordinem editionum antiquarum *приближбеса*, at Matth. 4, 17, eum mutavit: *приближиса ко*. Psal. 110, 3. *про что дастъ ти са*, et *что приложитъ ти си* nunc in correcta legitur *что дастъса тебѣ*, *что приложитса тебѣ*. Eadem Luc. 8, 28. *молюса ти* at Luc. 9, 38. *молютиса* habet.

§. 63. Genitivus, qui ab Adverbio *вмѣстѣ* regitur, inter *в* et *мѣстѣ* interponi solet: *в' рыбѣ мѣстѣ* in piscis locum, pro pisce, Luc. 11, 11. Exempla alia vide supra §. 53. p. 654.

Composita pronomina ex ни et нѣ, praepositiones ω, в, по, на, за, к praefigendas inserunt
 ost ни, нѣ: ни ω чемже, ни ω комже pro ω
 чемже, ω никомже; ни вчемже, ни вѣчтоже,
 1 зачтоже, ни на когоже, ни на кѣюже потребѣ,
 1 кчесомѣ, ни по единомѣже ωбразѣ, нѣ вкое
 ема, нѣ вкѣю горѣ. Subinde et Substantiva ex
 composita praepositionem в inter не et alte-
 m vocem recipiunt: не вѣчесть 2 Tim. 2, 20.
 Damiani Apost. в нечесть) εἰς ἀτιμίαν. Sic et Rom.
 21. et 1 Cor. 15, 43. In libris Serbicis не в' мѣ-
 рость глѣю, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω pro несмысленно, 2
 cor. 11, 21. at v. 23. немѣдрствѣк, παραφρονῆν,
 strog. vero et correcta не в' мѣдрости. в видѣ-
 ни и не в' видѣніи pro в' невидѣніи. At for-
 ula не ω бозѣ, не ω пзвѣтѣ respondet graeco
 οὐ θεῷ, ἐπ' ἧς ἔθνηι, Vulg. in eo, qui non est
 deus, in eo, qui non est populus.

Specimina e Codicibus diversae aetatis.

I.

E Cod. 6 membranaceo in 4. Bibliothecae Synodalis Mosquae, secundum catalogum sec. X., at certe seculo integro, aut duobus, serius scripto. Continet Psalterium insertis post singula καθίσματα orationibus. Psalm. 90, 4. 5. 6.

4 Плещема своимъ оѣнитъ тѣ ::
и подъ крилъ ко надѣкшиа ::
щитомъ обидеть тѣ истин-
на ко ::

5 Не оубоишиа ѿстраха ноо-
щнаго ::
и отъ стрѣлы летаща вѣнь ::

6 И ѿвещи вѣтмѣ преходаща ::
и отъ сѣраца и дѣмона полд-
дѣнаго ::

V. 4. Editi плещма scapulis, Venet. плещма
оѣнитъ obumbrabit. оружїемъ, Venet. оружїемъ,
ѿплѣ, pro щитомъ scuto. оѣдетъ circumdabit.
истина veritas. De ь post т in tertia persona in оѣ-
нить et post м in щитомъ vide sis p. 19.

V. 5.

V. 5. *нощнаго нуктернѣ*, nocturno. Tria и sequentia omittunt editi, cum in Graeco desint.

вѣдѣне in die, Ostrog. et Venet., *водни* correcta pro *вѣдѣ*.

V. 6. *ѿ сраца* ab incurso, Ostrog. et correcta, *ѿ сръше* Venet. A radice *сръш* est compositum *сра-мѣ*, inde Substantivum fem. *сраца*, de qua voce vide p. 175 et 272.

ѣса pro *дѣмона*. Pro *δαίμων* in Psalmis, Evangelis, Actis et Epistolis ubique *ѣсѣ* legitur. In Apocalypsi tamen cap. 9, 20. *дѣмонѣмъ*; et 16, 14. Adiectivum *дѣмонѣти* occurrit.

II.

Ex antiquissimo libro изборникъ dicto, quem scripsit Johannes clericus (дѣакъ) Duci Svjatoslavo I. М. *ѿсфѣа*; (seu Christi 1073). Cap. лѣ. *сѣаге аслима отъ трудоуѣнѣихъ*.

Иште вѣроуемъ гѣи глаголюштоу ꙗко вѣсь
ворѣи грѣхъ рабъ ꙗко грѣхоу и пакъи вѣи отъ
ѣа дѣвола кѣте. и похотѣнѣи оѣа вашего хош-
ете творити. да вѣмъ ꙗко не причастѣникъ кѣтъ
ростѣ нѣ рабъ. и гѣа и собѣ и оѣа наричетъ.
ого ꙗкоже дѣло кѣто творить. и послоушь-
гвоукъ аѣлѣ рекѣи. не вѣстѣи ꙗко ꙗмоуже
рѣдѣставѣиете себе вѣпослоушаник. раби кѣте
гоже послоушаѣте рекѣше грѣха вѣ смѣртъ или
ослоушаник вѣ правдоу. да нѣсть мѣртвѣ лѣ-
о вѣити вѣрѣ. ꙗмаже ꙗкоже рече ꙗкоже тѣло

У и

кро-

кромѣ дѣла мѣртва кѣтъ. такоже и вѣра кѣтъ
 дѣла мѣртва кѣтъ. и пакѣ тѣ вѣроуѣши ꙗко
 бѣ едина кѣтъ добрѣ твориши. нѣ и бѣси вѣ-
 роуѣтъ и сѣдѣрзѣются. глѣтъ же вѣи гѣ чѣто
 ми глѣте гѣ гѣ а нетворите ꙗкоже глѣю. подо-
 ба бо нѣи кѣтъ и дѣломъ гѣ исповѣдати. подѣ
 того господѣствомъ сѣштемъ ни црѣствоуѣ-
 тоу ни господѣствоуѣштоу вѣ насѣ грѣхоу.
 да не и о насѣ глѣмо бѣде. ꙗко и вѣзѣюбѣша и
 вѣ оустѣхъ своихъ. мѣзѣкъмъ своимъ сѣлѣгашѣ
 кѣмоу сѣрдѣце же ихъ не право сѣ нимъ. сѣлѣ-
 шимъ же и апѣла глѣюшта. не прѣльшѣдѣтѣся ни
 блѣудѣници ни коумирѣнии слѣожителе и любѣ-
 дѣици. и сквѣрнотворѣци ни моужелѣожѣници
 ни пѣмниѣа. ни клѣбетѣници. ни грабѣтеле.
 црѣства бѣжѣи не причѣстѣтѣся.

E Parte secunda Fol. 121.

Анфракѣсѣ (камѣикѣ) зѣло чрѣвѣнѣ кѣтъ об-
 разѣмъ. вѣзѣакѣтъ же вѣ кархѣдонѣ либоуѣсѣѣмъ
 иже наричѣтѣся африкии. глѣютъ же нѣ дѣнѣмъ
 нѣ ношѣмъ сѣ обрѣтакѣтъ. издаѣча бо акѣи доу-
 платѣиѣа. или акѣи оугѣа. искрами мѣчѣште. и
 едина чѣсѣ прѣстѣне —

ашѣте про аше, хошѣте про хошѣте; et in aliis
 vocibus scribitur шт про щ. — вѣсь omnis, про
 бѣсь. — да вѣмъ et scimus, про и вѣмъ. — сокѣ
 sibi,

ibi, Dativus, uti et hodie apud Polonos et Bohemos, ro **СЕБѢ**. — **НЪ** sed, verum, pro **НО** Russorum. **ВЫ** obis, **НЫ** nobis, pro Dativis **ВАМ**, **НАМ**. — In ter-
is personis **БЖДЕ**, **ПРѢСТАНЕ**, **МЪЧЬШТЕ**, videtur т
игра е a librario omissum fuisse, aut evanuisse, pro
БДЕТ, **ПРѢСТАНЕТ**, **МЕЧЬЩЕТ**, а **МЕЧТАТИ**; **ИСКРА**
И **МЪЧЬЩЕТ** scintillat, scintillas emittit. — In **ОБРАЗЪМЪ**,
ИЗЫКЪМЪ, supplet а vocalem о. Legendum enim **ОКРА**
ОМЪ, **ИЗЫКОМЪ**. — **НѢ** semel Polonorum more,
ІА **НЕ** non. — In **ПИГАНЦЯ** cum а conjunctum est
uti alias cum а et ж in **ІА**, **ІЖ**. — Quid **АДПЛА**
НЦЯ sit, definire non ausim. An adamas?

Textus e scriptura citati omnino differunt ab edi-
s; Rom. 6, 16. **НЕ** **ВѢСТЕЛИ** etc. non nisi in paucis. Post
еке legunt editi **РАКЫ**, pro **РЕКШЕ** vero **ИЛИ**, et **ПО**
ИШАНІА in Genitivo, utique recte. **Іас**. 2, 26. editi
ІЗ **АХА** pro **КРОМѢ** **АША**, et v. 19. **ТРЕПЕЩУТ** pro
ВДЪРЗАЮТСЯ contremiscunt. Alii Codices **ТРАСЪТ**
А, alii **ОУЖАСАЮТ**, alii **СТРАШЪТСЯ** pro **Φρίσσει** le-
unt. Cum **ВДЪРЗАТИ** confer Russ. **ДРОГНЪ** et **ДРО**
Ъ, Croat. **drehtati**, et Serb. **ДРКТАТИ**, quae a radice
рг deducta sunt. Pluribus differunt versus 9 et 10.

1 Cor. 6. adducti. Pro **КОУМИРЬНИИ** **СЛЪЖИТЕЛЕ**
gunt editi **ІДШЛОСЛЪЖИТЕЛИ**, pro **ЛЮВОДѢИЦИ** vero
РЕЛЮВОДѢИ, pro **СКВѢРНОТВОРЦИ**, **КЛЕВЕТНИЦИ**, **ГРА**
ИТЕЛЕ idem **СКВЕРНИТЕЛИ** (Ostrogiensis **СКВЕРНИТЕ**
І), **ДОСАДИТЕЛИ**, **ХИЩНИЦЫ**. Vocibus **МАЛАКІИ**, **ЛИ**
ИМЦЫ, **ТАТІЕ**, nihil respondet in codice.

III.

E Cod. аѣ. e Typographia in bibliothecam sy-
odalem Mosquae illato, Evangelistarium conti-
nente, membraneo in 4., secundum Catalogum
ec. XII. Matth. 15, 19. 20.

19 ѿ сѣаца бо исхѡдѣть помѣшлениа зла.
оубиства. любодѣлннѣ. прелюбодѣлннѣ. тѣтъ-
бѣ. лѣжнѣмѣ послѣшества хоуано глѣник. 20
сиа соутъ сквернашии члѣва. а кже неомове-
нами роуками гѣтъ. несквернить члѣва.

зла etiam Ostrog., злаа Vindob. Evangeliorum,
злаа correcta. — прелюбодѣлнѣа adulteria, praе-
ponunt editi. Sic et Codd. Vindob. sed блѣди (блѣ-
ды) про любодѣлнѣа. — лжесвѣдѣтельства, ψευ-
δομαρτυρίαι, et хѣлы editi. Codd. Vind. власфимнѣ
про хѣлы. — сѣа сѣтъ сквернашаа editi. — неоу-
мывенами рѣками Ostrog., неумовенныма рѣкама
correcta, неумывенама р. Vindob. B. seu Belgrad.
неумывенама Vind. A seu Xeropot. — гѣти om-
nes alii pro russo Infinitivo гѣтъ. — не сквернит
editi.

IV.

E Cod. 7. (olim Typographiae) membranaceo
in 4. secundum catalogum seculi XII. Continet
lectiones ex Apostolo. 1 Joh. 5, 6—9.

6 ꙗко дхѣ кѣте истиннѣа. три сѣтъ послу-
шествоующе. дхѣ и вода и крѣвь и триа вѣ-
каино соутъ. 9 аще послушество члѣвѣско прик-
млемъ.

Versum septimum abesse in omnibus Codd. Mss.
et libris ante annum 1653 impressis, aliunde constat.
V. 6. кѣте про кѣтъ. Solent enim librarii ε et ѣ
confundere. Vide p. 558. истиннѣа vitiose про исти-
на ꙗко. V. 8. ꙗко про ꙗко Nov. Test. Bibliothecae S.
Mar-

Marci Venetiis. τρι τρεῖς et τριη οἱ τρεῖς distinguit odex. Alii etiam primo loco legunt τριε, uti editi; Codex Venetus utroque loco τρε. Vindob. Apostolus hartaceus свѣдѣтельствующе, sic et Venetus codex, ed addito и ante адх. Certe и cum свѣдѣтельствующе conjungendum fuit. Sic Ostrog. свѣдѣтельствующи, correcta свидѣтельствующи. Про кръвь edit. ussicae кровь. Про послѣдство juniores Codd. cum Ostrog. свѣдѣтельство, correcta свидѣтельство.

V.

E Cod. Synodalis (olim patriarchalis) Bibliothecae Mosquae, Nro. 6. membranaceo, in folio grandissimo 1220 scripto, qui epistolas Pauli ad Romanos, Corinthios, Galatas, Ephesios, cum Commenario continet. Dividitur textus in чтеніа, главы, вѣдѣтельства et гранеа, i. e. in lectiones, capitula, testimonia et versus. 1 Cor. 15, 47—50. Eosdem versiculos etiam e Cod. кѣ. membranaceo n. 4. ejusdem Bibliothecae, anno 1507 scripto, sectiones ex Apostolo continente, descripsi usque ad vocem плзть.

47 Първъин члкъ ѿ земяа пърстънъ вѣторъин
члкъ гъ съ нѣсе .:.

48 . . ко пърстънъин. такови и пърстънини. и пакъ
нѣнини. такови и. нѣсъцини .:.

49 и пакъже носихомъ тѣло. пърстънаго .:.
да носимъ и нѣкнаго тѣло .:.

50 сеже глѣю братик. пакъ плзть и кръвь
црѣвниа причастити неможе .:.

Со-

nosse, Jac. 2, 20. At *аще ли же*. Reciprocum *са* in editis fere semper Verbo adhaeret, apud Veteres tamen etiam transponi et a Verbo separari solet. 1 Joh. 3, 2. *и не оу гвнса что бѣдем editi*, at Dam. Apost. *и не оу се гвн*. 1 Reg. 14, 11. Ostrog. *идѣжеса баше скрѣли*, corr. *идѣже скрѣшася*. Psalmo, 92, 1. *гдѣ вѣрѣся, в' лѣпотѣ шлечеса* Ostrog. et correcta, at Venet. Psalt. *в' велѣпотѣ се шлѣче*. Apud Veteres *же* ante *са*, apud Recentiores *са* ante *же* locari solet. Act. 5, 16. *сходашеса же* in correcta, olim *сходашежеса*. Act. 6, 2. etiam correcta ordinem antiquum servavit: *раздѣлишажеса*. In editionibus antiquis etiam particula *ко* et Dativi *ми*, *ти* ante *са* locari solent. Jac. 1, 6. olim *сѣмнайбеса*, nunc *сѣмнайса ко*. Matth. 3, 2. correcta servavit ordinem editionum antiquarum *приближбеса*, at Matth. 4, 17, eum mutavit: *приближиса ко*. Psal. 119, 3. *про что дастъ ти са*, et *что приложитъ ти са* nunc in correcta legitur *что дастъса тебѣ*, *что приложитъса тебѣ*. Eadem Luc. 8, 28. *молюса ти*, at Luc. 9, 38. *молютиса* habet.

§. 63. Genitivus, qui ab Adverbio *вмѣстѣ* regitur, inter *в* et *мѣстѣ* interponi solet: *в' рыбѣ мѣстѣ* in piscis locum, pro pisce, Luc. 11, 11. Exempla alia vide supra §. 53. p. 654.

Composita pronomina ex ни et нѣ, praepositiones ѡ, въ, по, на, за, к praefigendas inserunt post ни, нѣ: ни ѡ чемже, ни ѡ комже про ѡ ничемже, ѡ никомже; ни въ чемже, ни въ чтоже, ни за чтоже, ни на когоже, ни на кѣюже потребѣ, ни кчѣсомѣ, ни по единомѣже ѡбразѣ, нѣ въ кое время, нѣ въ кѣю горѣ. Subinde et Substantiva ex ne composita praepositionem въ inter ne et alteram vocem recipiunt: не въ чѣсть 2 Tim. 2, 20. (Damiani Apost. въ нечѣсть) εἰς ἀτιμίαν. Sic et Rom. 9, 21. et 1 Cor. 15, 43. In libris Serbicis не въ мѣдрость глѣю, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω про немысленнѡ, 2 Cor. 11, 21. at v. 23. не мѣдрствѣк, παραφρονῶν, Ostrog. vero et correcta не въ мѣдрости. въ видѣнїи и не въ видѣнїи про въ невидѣнїи. At formula не ѡ козѣ, не ѡ мзѣцѣ respondet graeco ἐπ' οὐ θεῶ, ἐπ' οὐκ ἔσται, Vulg. in eo, qui non est Deus, in eo, qui non est populus.

Specimina e Codicibus diversae aetatis.

I.

E Cod. ẽ membranaceo in 4. Bibliothecae Synodalis Mosquae, secundum catalogum sec. X., at certe seculo integro, aut duobus, serius scripto. Continet Psalterium insertis post singula καθίσματα orationibus. Psalm. 90, 4. 5. 6.

4 Плещема своимѧ осѣнить тѧ ::
и подѧ крилѣмъ кѣмъ надѣкшися ::
щитомъ обидеть тѧ истин-
на кѣмъ ::

5 Не оубоишися ѿстраха ноо-
щнаго ::
и отъ стрѣлы летяща вѣнь ::

6 И ѿвещи вѣтмѣ преходаща ::
и отъ страха и дѣмона полѣ-
дѣнаго ::

V. 4. Editi плещма scapulis, Venet. плещма
осѣнитѧ obumbrabit. ордѣмъ, Venet. ороужемъ,
ѡплѣ, pro щитомъ scuto. ѡбидетѧ circumdabit.
истина veritas. De ѣ post т in tertia persona in осѣ-
нить et post м in щитомъ vide sis p. 19.

V. 5.

V. 5. *нощнаго уиктернѣ*, nocturno. * Tria и sequentia omittunt editi, cum in Graeco desint.

вѣднѣ in die, Ostrog. et Venet., *водни* correcta *по вѣднѣ*.

V. 6. *ѿ сраца* ab incurso, Ostrog. et correcta, *ѿ сръце* Venet. A radice *срътѣ* est compositum *сра-мѣ*, inde Substantivum fem. *сраца*, de qua voce vide p. 175 et 272.

бѣса pro *дѣмона*. Pro *δαίμων* in Psalmis, Evangeliiis, Actis et Epistolis ubique *бѣсѣ* legitur. In Apocalypsi tamen cap. 9, 20. *дѣмонѣмъ*; et 16, 14. Adiectivum *дѣмонѣтъи* occurrit.

II.

Ex antiquissimo libro *изборникъ dicto*, quem scripsit Johannes clericus (*дѣакъ*) Duci Svyatoslavo A. M. *ѿсфѣа*, (seu Christi 1073). Cap. лѣ. *сѣаго заснѣа отъ трудоуѣнѣхъ*.

Яште вѣроуѣмѣ гѣи глаголюштоу ꙗко вѣсѣ гворѣи грѣхъ рабѣ ꙗко грѣхоу и пакѣ вѣи отъ оѣа дѣавола кѣте. и похотѣнѣа оѣа вашего хошѣте творити. да бѣмѣ ꙗко не причастѣникѣ кѣтѣ просто нѣ рабѣ. и гѣа и собѣ и оѣа наричѣтѣ. того ꙗкоже дѣло кѣто творитѣ. и послоушѣтвоуѣтѣ аѣлѣ рекѣи. не вѣстѣи ꙗко ꙗмоуѣтѣ рѣдѣстѣавѣкѣте себѣ вѣпослоушаниѣ. раби кѣте ꙗкоже послоушѣкѣте рекѣше грѣха вѣ смѣртѣ или послоушаниѣ вѣ правдоу. да нѣстѣ мѣртѣвѣ лѣю вѣити вѣрѣ. ꙗмаже ꙗкоже рѣче ꙗкоже тѣло

кромѣ дѣла мѣртва кѣтъ. такоже и вѣра кѣтъ
дѣла мѣртва кѣтъ. и пакѣи тѣи вѣроуѣши тако
бѣи кѣдинѣ кѣтъ добрѣ твориши. нѣ и бѣи вѣ-
роуѣть и сѣдѣрзѣются. глѣтъ же вѣи гѣ чѣто
ми глѣте гѣи гѣи а нетворите такоже глѣю. подо-
ба бо нѣи кѣтъ и дѣломъ гѣи исповѣдати. подѣ
того господѣствомъ сѣштемъ ни цѣрѣствоуѣ-
тоу ни господѣствоуѣштоу вѣи насѣ гѣрѣхоу.
да не и о насѣ глѣмо бѣде. тако и вѣзѣбѣши и
вѣи оустѣхъ своихъ. мѣзѣкъмъ своимъ сѣлѣгѣши
къмоу сѣрдѣце же ихъ не право сѣи нимъ. сѣлѣ-
шимъ же и аѣла глѣюшта. не прѣлѣштѣнтѣся ни
блѣоудѣнници ни коумирѣмъни слоужителе и любѣ-
дѣици. и скѣвѣрнѣтворѣи ни моужелѣжнѣици
ни пѣмниѣи. ни клѣветнѣици. ни гѣрѣбѣи.
цѣрѣства бѣи не причѣстѣнтѣся.

E Parte secunda Fol. 121.

Инфракѣтъ (камѣкъ) зѣло чѣрѣвѣтъ кѣтъ об-
разѣмъ. бѣзѣбѣтъ же вѣи карѣхѣдонѣ либѣоуѣнѣи
иже наричѣнтѣся аѣфрикии. глѣютъ же нѣи дѣнѣи
нѣи ношѣтъ сѣи обѣрѣтѣтъ. издалѣча бо акѣи доу-
платѣи. или акѣи оуглѣи. искрами мѣчѣште. и
кѣдинѣ частѣ прѣстанѣ —

ашѣте про аѣи, хошѣте про хошѣте; et in aliis
vocibus scribitur шѣт про ѣи. — вѣи omnis, про
вѣи. — да вѣи et scimus, про и вѣи. — сѣи
sibi,

sibi, Dativus, uti et hodie apud Polonos et Bohemos, pro сѢБѢ. — нѢ sed, verum, pro но Russorum. вы vobis, ны nobis, pro Dativis вам, нам. — In tertiis personis БЖДЕ, прѣстанѣ, мѣчьште, videtur т supra е a librario omissum fuisse, aut evanuisse, pro БЖДЕТ, прѣстанѣТ, мѣчьштѣТ, а мечтати; искрами мѣчьштѣТ scintillat, scintillas emittit. — In образѣмъ, ꙗзыкъмъ, supplet ꙗ vocalem о. Legendum enim образомъ, ꙗзыкомъ. — нѣ semel Polonorum more, alias не non. — In пи́мницѣ cum ꙗ conjunctum est i, uti alias cum ꙗ et ж in ꙗ, ѣж. — Quid дѣпла́тица sit, definire non ausim. An adamas?

Textus e scriptura citati omnino differunt ab editis; Rom. 6, 16. не вѣстели etc. non nisi in paucis. Post себе legunt editi ꙗкы, pro ꙗкше vero или, et по́сѣшаніѣ in Genitivo, utique recte. Јас. 2, 26. editi безъ дѣха pro кромѣ дѣха, et v. 19. трепещѣтъ pro сѣдѣръзѣются contremiscunt. Alii Codices трасѣтъся, alii оужасѣютъ, alii страшѣтъся pro φρίσσει legunt. Cum дѣръзати confer Russ. дрогнѣ et дро́жѣ, Croat. drehtati, et Serb. дркѣтати, quae a radice дрг deducta sunt. Pluribus differunt versus 9 et 10. e 1 Cor. 6. adducti. Про коуми́рънии сѣдѣтели legunt editi ꙗ́дѣлосѣдѣтели, pro люво́дѣици vero прѣлюбо́дѣи, pro сквѣ́рногѣворци, клеветни́ци, грабители ꙗdem скверни́тели (Ostrogensis скверни́тели), доса́дители, хи́щни́цы. Vocibus малакѣи, ли́хѣи́цы, тѣтѣе, nihil respondet in codice.

III.

E Cod. аѣ. e Typographia in bibliothecam synodalem Mosquae illato, Evangelistarium continente, membraneo in 4., secundum Catalogum Sec. XII. Matth. 15, 19. 20.

19 ѿ сѣдѣца бо исхѣдѣть помѣшленнѣа зла-
оубниства. любоудѣаннѣа. прелюбоудѣаннѣа. татѣ-
бѣа. лѣжѣнаѣа послѣшества хѣуано глѣаник. 20
сиѣ соутѣ сквернаѣи члѣва. а кѣже неомовѣ-
наѣи роукаѣи гѣть. несквернитѣ члѣва.

зла etiam Ostrog., злаа Vindob. Evangeliorum,
злаа соггеста. — прелюбоудѣаннѣа adulteria, praе-
ponunt editi. Sic et Codd. Vindob. sed блѣди (блѣ-
ды) про любоудѣаннѣа. — лѣжѣвѣдѣтельство, ψευ-
δομαρτυρία, et хѣлы editi. Codd. Vind. власфимнѣа
про хѣлы. — сѣа сѣть сквернаѣаа editi. — неомо-
мывенаѣи рѣкаѣи Ostrog., неомовѣннаѣа рѣкаѣи
соггеста, неомывенаѣа р. Vindob. В. seu Belgrad.,
неомывенаѣа Vind. А seu Херопот. — гѣти om-
nes alii pro russo Infinitivo гѣть. — не сквернит
editi.

IV.

Е Cod. 7. (olim Typographiae) membranaceo
in 4. secundum catalogum seculi XII. Continet
lectiones ex Apostolo. 1 Joh. 5, 6—9.

6 ꙗко дхѣ кѣте истиннѣа. три сѣть послу-
шествоуѣше. дхѣ и вода и крѣвь и трик бѣ-
кѣдино соутѣ. 9 аще послушество члѣвѣско прик-
млемѣ.

Versum septimum abesse in omnibus Codd. Mss.
et libris ante annum 1653 impressis, aliunde constat.
V. 6. кѣте про кѣть. Solent enim librarii ε et ѣ
confundere. Vide p. 558. истиннѣа vitiose про исти-
на ꙗко. V. 8. ꙗко pro ꙗко Nov. Test. Bibliothecae S.
Mar-

Marci Venetiis. τρι τρεῖς et τριη οἱ τρεῖς distinguit codex. Alii etiam primo loco legunt τριε, uti editi; Codex Venetus utroque loco τρε. Vindob. Apostolus chartaceus свѣдѣтельствующе, sic et Venetus codex, sed addito и ante адх. Certe и cum свѣдѣтельствующе conjungendum fuit. Sic Ostrog. свѣдѣтельствующи, correcta свидѣтельствующи. Pro кровъ edit. russicae кровь. Pro послѣдство juniores Codd. cum Ostrog. свѣдѣтельство, correcta свидѣтельство.

V.

E Cod. Synodalis (olim patriarchalis) Bibliothecae Mosquae, Nro. 6. membranaceo, in folio grandi anno 1220 scripto, qui epistolas Pauli ad Romanos, Corinthios, Galatas, Ephesios, cum Commentario continet. Dividitur textus in чтеніѣ, главѣ, свѣдѣтельства et гранеѣ, i. e. in lectiones, capitula, testimonia et versus. 1 Cor. 15, 47—50. Eosdem versiculos etiam e Cod. кѣ. membranaceo in 4. ejusdem Bibliothecae, anno 1507 scripto, lectiones ex Apostolo continente, descripsi usque ad vocem плѣть.

47 Първъи члкъ ѿ земла пъртънъ вѣторъи
члкъ гъ съ нѣсе .:.

48 . . ко пъртънъи. такови и пъртънии. и тако
нѣнии. такови и. нѣсъци .:.

49 и такоже носихомъ тѣло. пъртънаго .:.
да носимъ и нѣнаго тѣло .:.

50 сеже глѣю кратик. тако плѣть и кровъ
црѣвѣи причастити неможе .:.

Со-

19 ѿ сѣаца бо исхѡдѣть помѣшлениа зла-
оубиства. любодѣлннѣ. прелюбодѣлннѣ. тѣтъ-
бѣ. лѣжнѣа послѣшества хѡуло глѣник. 20
сиа соутъ сквернациа члѣва. а кже неомове-
нами роуками гѣтъ. несквернить члѣва.

зла etiam Ostrog., злаа Vindob. Evangeliorum,
злаа correcta. — прелюбодѣлнѣа adulteria, praepo-
nunt editi. Sic, et Codd. Vindob. sed блѣди (блѣ-
ды) про любодѣлнѣа. — лжесвѣдѣтельства, ψευ-
δομαρτυρίαι, et хѣлы editi. Codd. Vind. власфимнѣ
про хѣлы. — сѣа сѣтъ сквернацаа editi. — неоу-
мыбенами рѣками Ostrog., неумовеннѣа рѣками
correcta, неоумыбенама р. Vindob. B. seu Belgrad.,
неоумыбенама Vind. A. seu Heropot. — гѣти om-
nes alii pro russo Infinitivo гѣтъ. — не сквернит
editi.

IV.

E Cod. 7. (olim Typographiae) membranaceo
in 4. secundum catalogum seculi XII. Continet
lectiones ex Apostolo. 1 Joh. 5, 6—9.

6 ꙗко дхъ кѣте истиннѣа. три сѣтъ послу-
шествѡюще. дхъ и вода и крѣвь и триа бѣ-
кѣдино соутъ. 9 аще послушество члѣвѣско прие-
млемъ.

Versum septimum abesse in omnibus Codd. Mss.
et libris ante annum 1653 impressis, aliunde constat.
V. 6. кѣте про кѣтъ. Solent enim librarii e et ѣ
confundere. Vide p. 558. истиннѣа vitiose pro исти-
на ꙗко. V. 8. ꙗко pro ꙗко Nov. Test. Bibliothecae S.
Mar-

Marci Venetiis. τρι τρεῖς et τρικ οἱ τρεῖς distinguit codex. Alii etiam primo loco legunt τριε, uti editi; Codex Venetus utroque loco τρε. Vindob. Apostolus chartaceus СВѢДѢТЕЛЬСТВЮЩЕ, sic et Venetus codex, sed addito и ante АДХ. Certe и cum СВѢДѢТЕЛЬСТВЮЩЕ conjungendum fuit. Sic Ostrog. СВѢДѢТЕЛЬСТВЮЩЕИ, correcta СВИДѢТЕЛЬСТВЮЩИИ. Pro кръвь edit. russicae кровь. Pro послѣшество juniores Codd. cum Ostrog. СВѢДѢТЕЛЬСТВО, correcta СВИДѢТЕЛЬСТВО.

V.

E Cod. Synodalis (olim patriarchalis) Bibliothecae Mosquae, Nro. 6. membranaceo, in folio grandi anno 1220 scripto, qui epistolas Pauli ad Romanos, Corinthios, Galatas, Ephesios, cum Commentario continet. Dividitur textus in чтеніѣ, главѣ, СВѢДѢТЕЛЬСТВА et гранеѣ, i. e. in lectiones, capitula, testimonia et versus. 1 Cor. 15, 47—50. Eosdem versiculos etiam e Cod. кѣ. membranaceo in 4. ejusdem Bibliothecae, anno 1507 scripto, lectiones ex Apostolo continente, descripsi usque ad vocem плѣть.

47 Първъи члкъ ѿ земя прѣтънъ вѣторзи
члкъ гъ съ нѣе . . .

48 . . . ко прѣтънзи. такови прѣтънии. и ꙗко
нѣнии. такови и. нѣсьци . . .

49 и ꙗкоже носихомъ тѣло прѣтънаго . . .
да носимъ и нѣнаго тѣло . . .

50 сеже глѣю кратик. ꙗко плѣть и кръвь
црѣвѣи причастити неможе . . .

Со-

Codex 24. вторзи sine ꙗ inter в et т. V. 48. такоже про тако seu. .ко, cum ꙗ initio paginae non compareat. тацѣже bis про таковы и, тацѣже хал. такоже нѣнзи про и тако нѣни. нѣни про нѣсьци, quod postremum est a singulari нѣськѣй. V. 49. male omittit и ante такоже. въраз bis про тѣло. въраз нѣнаго ordinem graeci textus servando,

Editi v. 48. таков оѣс. Ostrog. таковыи, melius correcta таковы и, pro secundo тацѣже utraque. V. 49. вълекохомса во образ et да вълечемса. V. 50. сѣже — црѣствѣа кѣѣа наслѣдити немогѣт. Vindonenses Apostoli, (chartaceus et membranaceus seu Dragomiricensis), servarunt singularem неможет, at pro сѣ же глѣю editorum legunt сѣ же рекѣ, тѣто дѣ фиѣ. V. 47. pro Genit, russo земан editorum, uterque земан Serborum more, pro antiquo земля; прѣстѣнь prior, прѣстѣнь Dragomir. V. 48. таков uterque cum editis. тацѣ и primus, таковыже Dragom.

VI.

E Cod. 36. scripto anno mundi 6917, i. e. 1409, membranaceo in 4. majori, continente lectiones ex Evangeliiis. Lucae 1, 1. 2. 3. 4.

(1) понеже убо мнози начаша чинити. повѣсть о извѣстѣнѣхъ. вънаса бѣшехъ. (2) такоже прѣдаша намъ бѣвѣшии искони. самовидци и слугѣ словеси (3) изволиса и мнѣ хужьшо повѣхъ. въ истину порадѣ. писати тебе сла-

ВНЗИИ

ВНѢИ ѲЕОФИЛЕ. (4) ДА РАЗУМѢКШИ. ОНИХЪЖЕ НАОУ-
ЧИЛЪСА КСИ. СЛОВЕХЪ ОУТВЪРЖЕНИИ.

Codd. Vindobon. (Xeropot. et Belgrad.) textum exhibent, qui ab editis, praecipue a Mardarii editione, minus differt. V. 1. ѱ ИЗВѢСТВОВАНЫХЪ ВНАС ВЕЩЕХЪ. V. 2. ИЖЕ ИСПРѢВА — БЫВШЕЙ СЛОВЕСИ, οἱ ἀπ' ἀρχῆς γενόμενοι τῷ λόγῳ. V. 3. ПОСЛѢДОВАВШЪ ВЫШЕ ВСѢХЪ ИСПЫТНО ПРО ХЪЖШЮ etc. Post хѡжшю legunt duo Codd. Petropolitani (apud Griesbachium 2 et 3) ИСПРѢВА (ВСѢХЪ Cod. 2, ПОВСѢХЪ Cod. 3). At Alexii versio, seu versionis antiquae recognitio, хѡжшѡ non probavit. Habet enim припослѣдовавшѡ СВЫШЕ ВСѢМЪ ОПАСНО ПРО ΠΑΡΙΚΟΛΩΘΗΚΟΤΙ ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς. Cod. Кор. convenit quidem cum Vindobonensibus, legit tamen ВЫШЕ ВСѢМЪ ПРО ВСѢХЪ. ПИСАТИ ТЕБѢ Ostrog. et correcta, uti Cod. 36. ТЕБѢ ПИСАТИ Xeropot. Belgrad. et Mardarii editio cum graeco. V. 4. СЛАВНЫИ Petropol. secundus (3). Primus (2) servavit vocem graecam ΚΡΑΤΙΣΤΕ. Codd. Vindob. cum editis ДРЪЖАВНЫИ. Sic et Alexii Metropolitae versio. Quoad orthographiam Codd. Serbicos differre a Russicis, satis jam notum est. Hinc НАЧЕШЕ, ПОРЕДЪ, СЕ Xeropot. et Mard. editio, pro НАЧАША, ПОРЯДЪ, СЯ.

VII.

E Cod. membraneo in 4. olim Hankiano, nunc Vindobonensi Caes. Bibliothecae, seculi XII. aut XIII. (non VIII. uti visum fuit pristino possessori), apud Griesbachium N. 1, qui potius ѱѡ҃҃҃҃ник, quam Hirmologium dicendus fuit. Continet praeter Odas ex Octoecho etiam lectiones ex Evangeliiis et Epistolis. Luc. 24, 12—35.

12 Петръ вѣставъ тече къ гробу. и прииди
видѣ ризы лежаща едина. и иде вѣсѣ диваса
бѣвшему. 13 и два ѿ нихъ бѣста идуща въ тѣже
днѣ. въ вѣсь ѿтопациюю стадини шестидесятъ
ѿ иерѣлама. кѣже има камаоусъ. 14 и та бесѣдо-
вашета ксебѣ. о вѣхъ сихъ приключешихъса. 15
и бѣ бесѣдоующима има и стазающема и
самъ ісѣ приближиса. и дашета снима. 16 очие
кю дѣржашетася. да кѣго непознаста. 17 речеже
книма. что соуть словеса си онихъже истазактася
къ себѣ идоуща и кста драхла. 18 ѿвѣщавъже
едина кмоу же има клеопѣ. рече кнемоу тѣли
едина пришлецъ кси въ иерѣлама. и нечюли бѣвѣ-
шихъ въ немъ въ днѣ сима. 19 и рече има кѣхъ.
онаже рѣста кмоу. пже о ісѣ назаранинѣ. иже
бѣ моу же прѣкъ сильнѣ дѣломъ и словомъ прѣ-
дъ бѣмъ и вѣми людми. 20 и како и прѣдаша
архикрѣти. и кнази наши. на осужение смер-
ти. и пропадан. 21 мѣ же надѣгахомъса. пко
съ кетъ хотѣи избавити изѣла. нѣ и надобѣми
сими трѣтии съ днѣ имать. 22 и женѣ ктерѣ
ѿ насъ оужашиша нѣ. кѣвшата рано оу гробѣ
23 и не окрѣтѣша телесе кѣго. приидоша гѣше
и пѣлѣникъ анѣла видѣша. иже гѣть и жибѣ.
24 и идѣ ктерѣ ѿ насъ къ гробу. и окрѣтоша
тако пкоже и женѣ рѣша. самогоже невидѣша.
25 и тѣ рече книма. о несмѣльнѣмъ. и моутъ-
нага

наѣ срдѣмъ. вѣровати о вѣхъ ꙗже глѣша
 прѣци. 26 не таколи подобаѣтъ пострадаѣти хѣу.
 и вѣнѣти вѣ славоу свою, 27 и на ченъ ѿ моста.
 и ѿ вѣхъ прѣкъ, сказаѣше има ѿ вѣхъ
 книгъ ꙗже бѣахъ онѣмъ. 28 и приближишася
 вѣвсѣ нѣкоую вѣнюже и даѣта. и тѣ твораѣшеся
 далече ити. 29 и поужаѣта и глѣша облази
 сѣма. ꙗко при вечерѣ кѣтъ. и приклонилъсѣ кѣтъ
 оуже дѣнь. и вѣниде сѣма облацѣ. 30 и вѣтъ ꙗко
 вѣзлеже сѣма. и примъ хлѣбъ кѣгослови и. и прѣ-
 ломъ даѣше има. 31 онѣмаже ѿверзостаѣ очѣ.
 и познаста и. тѣ иѣзе ѿ нею. 32 и рѣста ксебе.
 не срдѣ ли вѣ гора и вѣно. ꙗгда глѣше кѣма
 на поутѣ. и ꙗко сказаѣше на ма книгѣ 33 и вѣ
 ставъша. вѣ тѣ чѣ. вѣзвратиѣтася вѣ иерлѣмъ.
 и обрѣтоста сѣвѣкоуплъшася кѣдино гонаѣсѣте. и ꙗже
 бѣахоу сѣми. 34 глѣше. вѣ истѣноу ꙗко вѣста
 хѣтъ. и ꙗко сѣмоу. 35 и повѣдаѣта ꙗже
 вѣша на поутѣ. и ꙗко познаѣша има. вѣ прѣло-
 мѣнни хлѣба.

Cum in Mss. antiquis vocabula non sint spatiis
 ubique separata, nos ea in lectorum commodum spa-
 tiis interpositis divisimus. Solent adhuc in editis voces
 conjunctim scribi, uti in Ostrog. **вѣдѣри зѣдинѣ ле-
 жаѣа**, et **вѣдѣвѣсѣ вѣдѣвѣсѣ вѣвѣмѣ**.

V. 12. **лежаѣа кѣдинѣ**, hoc ordine graecus :
κειμενα μόνα. Codd. juniores, uti Vindobonenses duo,
 Kopitarii, editiones omnes **единѣ** praeponunt.

Pro **и де** alii melius **вѣде** ἀπὸ λθε, abiiit.

V. 13. се post и legunt omnes alii. М glagol. 1483 inserit оученика ѿва post два р них, cum ab hoc versu lectio incipiat. Cod. Кор. мѡжа ante два. Про тѡже editiones russicae же. Cod. Belgrad. тѡже; Veneta Liturgia, Мар editio, Cod. Кор. utpote Serbici тѡже. Miss. gla вѡан вскрѣсенїа его in die resurrectionis ejus, втѡйже день. Про вѣсь Vindob. B. seu Belgrad. editis вѣсь. Mardarii edit. et Miss. Glag. legunt вѣс serendo Illyriorum more а pro ѡ seu е. Pro determinatione ѡстоащюю editi et Codd. alii ѡстоац praeter Mardarium, qui ѡстѡещюю habet. Про Ge шестидесятъ alii cum editis Accus. шестѣдесат. I камаоуѣ alii cum editis еммаѣс.

V. 14. бѣсѣдоваста ксеѣѣ alii cum editis. Mi glag. глѡхота мею сокою loquebantur inter se. Ide omittit снх post вѣѣх. In приключеших про при ключьших librarius scripsit е pro ѡ. Mardarius при ключаших inserendo а euphonicum Serborum.

V. 15. биси Miss. glagol. hic et alibi про бѣкѣ бѣ сѣдѡщема Ven. Liturgia et editi, praeter Mardarium, qui cum Codd. terminationem има habet. мею сокою post има addit Miss. Glag. сѣвѣпрашающема Херопот. et Venet. совопрошающема correcta. сѣвѣпрашающима Belgrad. et Mard. сѣвопрашающима Ostrog. pro сѣззашема. Про сѣ Codd. Serb. et Glag. hic et ubique се. приближиса sic et editi; Belgrad. in Gerundivo приближса ѡууѣсѣ. иѡашета male про иѡаше. и иѡѣше Хероп. Кор. Mard. et Glag. et Cod. Vaticanus, cujus fragmentum Alterus contulit. иѡѣшѣ Venet. иѡѣшѣ Belgr. шнима про сннима Glagol.

V. 16. дрѣжастаса Ostrogiensis, дрѣжастас Кор. Mard. Glagol. дрѣжастѣсе Venet. дрѣжастѣса Belgr. дрѣжастѣса correcta. непѡзнаѣта Кор. Venet. editi. непѡзнаѣта Miss. Glagol.

V. 17. Про си editi сїа. сѣззаетаса Belgr. editi. сѣззаетасе Codd. Serb. In plurali сѣззаетесѣ Хероп.

Кор.

лн. М. Кор. Pro ксебѣ Glagol. мею собою. архла, архла
 аба р. Codd. Serb. архела Glagol.

лн. М. Кор. V. 18. кнѣмъ Codd. Serb. емъ Glag. нечѣл еси
 Glagol. не оувѣдѣл еси correctae, не оувѣдѣ Ostrog.
 , Mar. et alii. в сѣ дни Glag. sequendo ordinem Vulgatae:
 luss. gl. his diebus.

еуш. V. 19. мѣже про мѣжъ. силен Belgr. editi.
 lgrad. силен Glag.

it бу V. 20. и ante како male omittunt editi, cum
 > dei δπως τε legatur. его pro и et quidem post предаша
 tva. alii cum editis. кнези Codd. Serb. et Glagol. ѿсѣжде-
 ro 6 нїе editi, осѣкнїе Glag. смерти Glag. про смерти:
 нан. сѣмрѣти Херор. сѣмрѣти Belgr. пропешен Glag. et
 Vatic. распаша его edd. распеше его Codd. Serb.

лн. V. 21. сей есть хотѣ edd. хоте Кор. Glag. Ме-
 lius хотѣи cum sit ὁ μέλλων in graeco. Sic Belgr.,
 хотѣи Херор. Venet. Mard. и ныне надвѣѣми трети
 дань есть, et nunc super haec omnia tertia
 dies est, Vulg. Glag. нѣу Belgr. Mard. нѣ edd. про
 нѣ. Pro съ, hic, correctae сей, Ostrog. male се. Pro
 имать а҃уе correctae есть. днесь сѣмѣрон Belgr. et editi;
 cum nostro omittit Херопот. ѿнелнже сѣлѣша, quod
 habent editi et manuscripti post днесь, in Cod. nostro
 deest errore librarii, uti нѣ versu 22.

лн. V. 22. нѣ Belgr. нѣ edd. на Glag. етерїе ѿ на-
 шнх Glag. нѣкѣа edd. нѣкѣе Codd. Serb. про кте-
 ры. Про бѣвшѣа Codd. Serb. бѣзше, correctae
 бѣвшѣа.

лн. V. 23. не ѿбрѣтше edd. in plurali pro duali mascul.
 неокрѣтша, qui pro fem. неокрѣтши hic locum ob-
 tinuit. телесе etiam Ostrog. Alii тѣлесе utique me-
 lius. приѣ Glag. про приѣша. Confer Gramm. p.
 564. видѣвшѣа Ostrog. Alii видѣвшѣе, Gerundivo
 graecum ἐωρακέναι exprimendo. Correctae, resoluta Ge-
 rundivo, такъ видѣша. его pro и (eum) editi, и Кор.
 et Glag.

V. 24. идоша нѣцѣи alii cum edd. ка гробѣ Glag. ко гробѣ correcta, appōsita vocali euphonica Russorum.

V. 25. той про тѣ edd. та Glag. in mascul. ip. αὐτός. мѣтна про брадѣтѣ Vatic. apud Alterum; an мѣдна, мѣднаа, legendum, cum Carniolis мѣден мѣднѣти in usu sint. Confer et медлѣти. Alii кѣ наа, Venet. Мѣрд. кѣснаа, Кор. кѣсна, edit. russ. ко наа. Glag. лѣна. еже ante вѣровати edd.

V. 26. не сѣа ли alii cum edd., praeter Кор. Glag., qui не таколи legunt. подокаше alii cum edd. тако ante вѣнѣти addit Glag. quia Vulg. ita legit.

V. 27. начѣ edd. Serbicae, начан Кор. Glag. скѣ заше Ostr. сказаше corr. сказоваше Codd. Serb. et Glag. писанѣи alii cum edd. At Vaticanus et Glag. cum nostro книгъ, sed тѣже про vitioso иже. вѣхѣт Vatic. вѣхѣ Glag. Кор. тѣже ѡ нем edd. ѡ нем Venet. Man deleto вѣхѣ, cum in Graeco non legatur.

V. 28. нѣкѣю non legit Vatic. neque alii. к вѣ Glag. про вѣсь вѣ дом Кор. et tamen мох вѣюжъ Мѣрд. вѣ вас, Venet. вѣ вѣсь. Glag. addit pronome та ante идѣшета. идѣшта edd. идѣшта Venet. Мѣрд. идѣшета Кор. — далѣчайше edd., далѣченше Херот. далѣчѣише Belgr., далѣ Glag. далѣче Кор. cum nostro.

V. 29. нѣждаста Vatic. ac alii cum edd., нѣжѣ ста, sine д, Ostr. нѣжѣхота Glag. обѣлѣзи Кор. Мѣрд. обѣлѣзи alii et Glag. ѡбѣлѣзи edd. Russicae. к вѣчеръ edd. при вѣчерѣти Glag. прѣклониасѣ естъ Codd. Serb. et Glag. приклони Кор. et edd. юже Vatic. Кор. Glag. at alii cum edd. omittunt. съ ними in plur. Belgr. шнѣма Glag. hic et alibi. обѣлѣзи Кор. Мѣрд. обѣлѣзи Venet. Херот. ѡбѣлѣзи Belgr. correcta, обѣлѣзѣти Ostr. Imo et in Vatic. siquidem accurate descriptum fuerit fragmentum transmissum, Infinitivus обѣлѣзи pro Supino обѣлѣзѣ. Miss. glag. omittit τὸ μεῖναι cum Vulgata.

V. 30. и (et) ante прѣим corr. omittunt alii cum Ostr. прѣим Cod. Serb. et Glag. и (cum) post благословѣ

deest

leest in aliis et in Graeco. прѣломив edd. прѣломь Кор. прѣломь cum nostro Vatic. им in plur. Кор.

V. 31. Ѡверзостѣса correcta, Ѡврзостѣса Belgr. Alii mascul. dualem in оста habent. Glag. Ѡврѣстѣ. — и та нирезе Ѡ очюю ею Glagol. Vulgata sequens: et ipse evanuit ex oculis eorum. Alii cum edd. невидим бысть има. Vatic. cum nostro нирезе Ѡ нюю (certe нѣю).

V. 32. рекоста к сертѣ edd. Post ли excidit наю, quod alii legunt. горѣ въ Кор. горе въ Ven. Mard., взораше е х а r s i t, Glag. нама sine к alii cum edd. показаше Glag. et alii cum edd. сказаше Vatic. cum nostro.

V. 33. съвѣкѣпаша Кор. савѣпаше Glag. свѣкѣпаша Хероп. свѣкѣпаша Belgr. свѣкѣпаша Ostrog. совѣкѣпаша pro Accusativo correcta. единого на десате Ostrog. единого на десате edd. aliae, единадесате correcta. и ante иже legunt alii, quod in nostro et in Кор. deest. вѣхъ Codd. Serb. вѣхъ edd. Russicae.

V. 34. гл҃юще Кор. Glag. cum nostro, гл҃ущих Хероп. Belgr. cum edd. pro Accusativo λεγοντας. вѣстниъ ante тѣко cum nostro Vatic. et Кор. Post тѣко alii cum edd. At Vulgatae ordinem sequitur Miss. Glagol. тѣко вѣкѣсе фъ вѣстниъ, quod surrexit Dominus vere. хѣъ cum nostro Vaticanus tantum; alii cum edd. фъ. In тѣ. са desideratur ви. Nam alii omnes legunt тѣвса, Codd. Serb. тѣвсе.

V. 35. и та повѣдашега Glag., и та повѣдаста Vatic. et alii cum edd. Excidit itaque та in nostro. — иже быша (quae gesta erant) edd. тѣже быше Vatic. Кор. вѣше (erant) Glag. тѣже на пѣти, та ѣн тѣ ѣдѣ, Mard. et Codd. Хероп. et Belgr. deleta быша. — прѣломленіи edd. At Хероп. et Belgr. в прѣломленіи cum nostro, qui et alias in participio passivo Verborum ити, Serborum more, ѣн pro ен amat Confer p. 554.

VIII.

E Cod. Bononiensi Bibliothecae S. Salvatoris, continente Psalterium cum Commentario, qui falso S. Athanasio adscribitur. Ex hoc codice Nicolaus Antonellus, qui Interpretationem Psalmorum S. Athanasii Romae 1746. fol. edidit, in Praefatione p. XIX — XXI. specimen exhibuit. Psalmum primum ibidem non sine vitiiis pluribus, a literarum similium permutatione et signorum et confusione ortis, editum hic restituere conatus sum, ad normam orthographiae veterum Codicum, cum codicem ipsum inspicere mihi non liceat.

1. БЛАЖЕНЪ МЯЖЬ ИЖЕ НЕ ИДЕ НА СВѢТЪ НЕЧЬСТИВЪИХЪ: И НА ПЯТИ ГРѢШЬНИХЪ НЕ СТА: И НА СЕДМИЦИ ГОУБИТЕЛЬ НЕ СѢДЕ.

2. НЪ ВЪЗАКОНѢ ГДНИ ВОЛѢ КГО: И БЪ ЗАКОНѢ КГО ПООУЧИТЬСЯ ДНЬ И НОЩЬ.

3. И БЖДЕТЬ ТКО ДРЪВО САЖДЕННО ПРИ ИСХОДИЩИХЪ ВОДАМЪ.

4. КЖЕ ПЛОДЪ СВОИ ДАСТЬ ВЪВРѢМѢ СВОЕ.

5. И ЛИСТЪ КГО НЕОУПАДЕТЬ.

6. И ВСЕ КЛИКО СТВОРИТЬ ПОСПѢКТЕСЯ КМОУ.

7. НЕ ТАКО НЕЧЬСТИВИН, НЕТАКО: НЪ ТКО ПРАХЪ КГОЖЕ ВЪЗМѢТАКТЪ ВѢТРЪ ѠТЛИЦА ЗЕМЛА.

8. СЕГОРАДИ НЕВЪСКРѢНЯТЬ НЕЧЬСТИВИН НА СЖДЪ, НИ ГРѢШЬНИЦИ ВЪСВѢТЪ ПРАВЕДЬНИХЪ.

9. ꙗко вѣсть гдѣ пять праведныхъ, и пять нечестивыхъ погубнеть.

1. бѣжи beatus, Ms. Vind. et editio Veneta. блажен sine titla Ostrog. гѣбителей correcta pro гѣбитель. не сѣде non sedit, sic et Venet. Ostrog. не сѣде correcta et jam ante eam aliae edd.

2. но pro нѣ edd. russicae. нѣ codd. Serbici. воля voluntas, sic Ms. Vind. et Venet. вола alii. Solet autem ѡ in antiquis Codd. post consonantes, ѡ vero initio et post vocales scribi, ex. gr. ꙗвлѡмъ. еѡ seu еѡ edd. russicae pro ꙗѡ.

3. древо lignum, edd. russicae. сажденно Ms. Vind. сажденное ed. Venet. сажено Ostrog. насажденное correcta. вода, aquarum, Genitivo alii, pro Dativo водамъ.

4. еже (quod) edd. иже vitiose Ms. Vind., Venet. et Ostrog.

5. не ѡпадет non decidet, omnes alii pro неѡпадетъ.

6. вса елика ꙗвѡта ѡбѡ, alii in plurali pro все кѡлико. аще творитъ ѡу ꙗвѡ, alii pro створитъ. оуспѣетъ prosperabitur, pro поспѣетъ.

7. земли terrae, edd. russicae, земакъ Venet. сѣмакъ Ms. Vind. pro antiquo Genitivo земла.

8. не въскресѣтъ non resurgent, sine titla Ostrog. не въскрѣноутъ Ms. Vind. не въскрѣноутъ errore typi ч pro к ed. Veneta. ниже neque, correcta et jam ante eam quaedam editiones.

9. сѣвѣтъ (novit) Ostrog. сѣвѣтъ Ms. Vind. et ed. Venet. Suspicio autem etiam in Cod. Bononiensi legi сѣвѣтъ, quamvis вѣтъ, quod editiones recentiores russicae habent, apud Antonellum excusum sit. Cum Veneta editio нечѣстивыхъ exhibeat, vellem certo scire, an non et Cod. Bononiensis legat нечѣстивыхъ et праведныхъ, antiquissimorum Codicum, cum ille hos in scribendo ꙗ pro ѡ, аште pro аще, et in aliis sequatur.

IX.

È Codice glagolitico, quem Josephus Simon Assemanus Jerosolymis invenit atque Romam attulit. Continet Evangelia pro Dominicis et Festis secundum ritum graecum. Matthaeo Caramano, qui eum Suida seu anno 1081 antiquiorem statuit assentiri non possum, quamvis eum e codice cyrillico antiquo seculi XIII. mutatis literis cyrillicis in glagoliticis descriptum facile credam. Joh. 1, 1. 2. 3. et 14. e Caramani Considerationibus seu Refutatione adnotationum Stephani Rosae in editionem Missalis Glagolitici an. 1741 impressi.

1. ИСКОНИ БѢ СЛОВО И СЛОВО БѢ ОУ БОГА И БОГ БѢ СЛОВО.

2. СЕ БѢ ИСКОНИ ОУ БОГА. 3. ВСА ТѢМ БѢШЕ
V. 14. И СЛОВО ПЛѢТЬ БѢШЕ И ВСЕЛИСЕ ВЪНѢ.

Prorsus convenit fragmentum glagoliticum in membrana Bibliothecae Caesariae Vindobon. V. 2 tamen addit И ante СЕ. Continuatque post ВСА ТѢМ БѢШЕ versum 3. 4. et partem 5.

3. И БЕЗНЕГОЖЕ НИЧЕГОЖЕ БИСИ, КЖЕ БИСИ.

4. В ТОМ ЖИВОТ БѢ И ЖИВОТ БѢ СВѢТ ЧЛѢКОМ.

5. И СВѢТ В ТѢМѢ СВАТИТСЕ И ТѢ . . . .

In Assemani Codice, quem ille in Calendariis ecclesiae slavicae saepius citat, p. 46 adscriptum est cyrillicis literis nomen scribae: папас Иван Кравчоси писа евангеліе сіе, i. e. ut interpretatur Ca-

Caramanus, presbyter Johannes Vaccifer scripsit Evangelium hoc. Pro ѡ saepe scribi шт: itaque хомѣ pro хомѣ, et pro vocali solum ѡ poni: itaque трѣть pro russo трѣть, плѣть pro плѣть et Jer crassum forma distinctum a tenui notavit Caramanus, quae omnia probant, Glagolitam Kravonos longe accuratius codicem cyrillicum transformasse in glagoliticum, quam alios.

V. 1. et 2. Pro оу бога, apud Deum, codd. cyrillici antiquissimi ѡ бога; minus antiqui кѡ богѣ, quod editi servarunt. Ostrogiensis vero legit оу бога; correcta in textu кѡ богѣ, at in glossa marginis оу бога. Confer p. 70.

V. 3. бѣше, uti Codd. Serbici, pro бѣша, и бѣзънегоже Cod. Кор. бѣзънегоже Mosqu. secundus supra p. 71. citatus; alii бѣзънего. ничтоже pro ничтоже, et бѣсть pro кси Codd. Cyrillici omnes, et Glagoliticus Assemani v. 14.

V. 5. свѣтитѣ cum euphonico а Illyriorum, pro свѣтитѣ antiquorum Codd. Fragmentum igitur hoc longe recentius est codice Assemaniano.

X.

E Cod. Parisino Bibliothecae regiae N. 52 Supplemēti, cujus fac simile mihi benevole nuper transmissum fuit. Luc. 15, 11—32. Eandem lectionem olim descripserat Dn. Kopitar ex alio Codice antiquiore, quem in notis Parisinum A. nominabo.

11 чѣкъ нѣкъи имѣ два сына, 12 и рече юнѣишѣю ѡ ѡѣ, ѡѣ. даждѣ ми дѣинжа чѣ имѣнѣа. и раздѣли има имѣнѣ. 13 и не по

X x

мнозѣх

мнѡзѣхъ днѣхъ, съкравъ всѣ мѣнѣи оны и ѡтѣде и
 странѣ далече, и тамо разточѣ имѣніе свое жи
 выи блѣдно 14 и издѣвшѣ емѣ всѣ. бѣ гладъ
 крѣпкъ на странѣ той и тѣмъ начатъ лишатися. и
 ишѣ прѣлѣпѣса единѡмѣ жителѣ страны той. и
 посла его на села своя пастѣ свѣнѣа, 16 и желашъ
 насытити чрѣво свое ѡ рожецѣхъ пѣхъ пѣхъ свѣнѣа
 и никтоже дааше емѣ. 17 бѣ секеже пришѣ, рече
 комико наемникъ шѣа моего изкывахъ хлѣбъ, а
 же голодомъ гыбнѣхъ. 18 вставъ и азъ къ шѣу моему
 и рече емѣ, шѣе съгрѣшихъ на нѣбо и прѣдъ тобоу,
 19 и кѣтомѣ нѣмѣ доми... речеца снѣ твои, створи
 ма яко единѡго ѡ наемникъ твоихъ. 20 и вѣтава и азъ
 къ шѣу моему. ешеже емѣ далече сѣшѣ, 23 бѣ
 шѣу его, и миль емѣ бѣ и текъ нападе на выхъ его
 и шѣловыза и. 21 речеже емѣ снѣ. шѣе, съгрѣшихъ
 на нѣбо и прѣдъ тобоу. и кѣтомѣ нѣмѣ доми
 нарецица снѣ твои. 22 речеже шѣу къ ракомъ своимъ
 изнесѣте одеждѣ прѣвѣа, и шѣлѣцѣе его, и да
 дѣте прѣстѣнь на рѣкѣ его и сапогы на нѣзѣ, 24
 и привѣдше телѣу ѡпитѣны, заколите. и пѣшъ
 веселѣмса 24 яко снѣ мои съ, мртѣвъ бѣ и шѣнѣи
 и изгыбѣлъ бѣ и шѣрѣтеса. и начашъ веселѣти
 са. 25 бѣже снѣ его старѣи на селѣ, и тако гра
 ды прѣблѣжѣса къ домѣ, слыша пѣнѣа и лики
 и призвавъ единѡго ѡ отрокѣ, выпрашааше что смѣ
 сѣа, 27 шѣнѣ рече емѣ. яко братъ твои прѣидѣ
 заклъ

акла ѡѣ твои теѡѣ ѡпитѣи. ꙗко здрава его
рѣжѣ. 28 разгнѣвавжеса, и нехотѣше внити.
ѡѣже его изышѣ молѣше и. 29 онже, ѡвѣщавѣ
ече ѡѣ. се толико лѣт работѣх тебѣ, и ни-
олѣже заповѣди твоя прѣстѣпих, и мнѣ ни-
огдаже. дадь еси козлатѣ, да съ дрѣгы моими
възвесела. 30 егдаже снѣ твои съ. изѣды
имѣнїе твое сѣлюкодѣицами приде. закла емѣ
теѡѣ питомы. 31 онже рече емѣ. чадо ты всег-
да сѣмнож еси, и вѣѣ моя твоя сѣжѣ. 32 възве-
елѣтиже са и възрадовати подобаше. ꙗко брат
твой съ мрѣѣ бѣ и ѡживе. и изгнѣлъ бѣ и
обрѣтеса.

V. 11. ктер про нѣкыи *Par. A. et Miss. Glagol.*

V. 12. мнѣи *Par. A.* манши, et ѡ нѣю про ею
Glag. дѡинѣ чѣ *Paris. A.* Ex orthographia достѡинѣ
частъ apparet Codicem Parisinum B. esse e mediis inter
serbicos et Russicos, quales Moldavici esse solent.
Glag. даи ми чѣстѣ достѡанїа. Про имѣнїе *Glag.*
достѡанїе имѣнїа.

V. 13. маан про мнѣи *Glag.* далѣчнѣю про
далече *Glag.* Про тамо *Cod. Кор. et Glag* тѣ. живе
про жива) *Glag.*

V. 14. иждившѣже *Paris. A. et editi;* и потом
егда разтѡчи *Glag.* sequendo *Vulgatam:* et postquam
omnia dissipasset. бѣи lege быси *Glag.* про бысть.
ааа велн *Glag.* и си наче лишитисѣ *Glag.*

V. 15. шаа *Glag.* more suo pro ѣ inter duas con-
onantes inserendo mobile seu euphonicum а, prout
Russi suum е et о. единомѣ alii. ѡ граа про ѡ жи-
тель *Glag.* ѡ ante житель *Paris. A. et editi.*

V. 16. Про чрево свое solum ce Paris. A. et Mss. Glagol. at impressi Glagol. legunt чрево свое. не да тше Paris. A. не да дше Cod. Кор. bene cum negatione, quamvis никтоже praecedat.

V. 17. и помыслив всекъ Glag. оу оѣа мѣгѣ изъываѣт им хлѣба Paris. A. колико Mard. колико наемникѣвъ естъ въ домѣ о. м. Glag. хлѣбъ in formula изъываѣтъ хлѣбъ est Instrumentalis: abundanter panibus. Editi колико наемник mutarunt in Dativum колико наемникѣм изъываѣтъ хлѣбъ (про хлѣбъ) и всем хлѣба изъываѣтъ Glag. Post азже addit за Paris. A. саде Glagol. cum vulgata legat: hic с. гыбам editi et Codd. jun.

V. 18. встанѣ и идѣ surgam et ibo, cum Vulg. рекѣ alii про рекѣ.

V. 19. юже Paris. A. и юже Glag. и оуже editi, про и ктомѣ. нарецисе Paris. A. зватисе Glag. нѣтъ достоин Glag. нь ante створи Paris. A. на Glag.

V. 20. и егда оше далече бѣ, видѣ и Glag. целъ ваше и Glag. про шелокуза и.

V. 21. Post сѣ твой е v. 19. repetit Paris. A. нь створи ме тако кдиногѣ ѿ наемник твоихъ. Eadem repetit Glag. на etc.

V. 22. Post оѣ addit Paris. A. его, et post съим cum Glagol. скоро cito. Accus. и про его Paris. A. et Glag. одѣю Glag. его post нозѣ addunt Paris. A. на нози его Glag.

V. 23. приведите телѣц Glag. тѣше да взберемисе Paris. A. да тѣше etc. Glag.

V. 24. оумрѣ бѣ Paris. A. са сѣ мои мртѣ бѣ и вскорѣ Glag. погнѣ Glag. про изгнѣл бѣ.

V. 25. бше, леге бше, про бѣ, et на селѣ рѣ Glag. more suo mutando б in и. оѣ post к до мѣ addit Paris. A. и егда приде. приближисе Glag. нѣтъ ни и танци Glag.

V. 26. раб про отрок Paris. A. Glag. впрашаши что оубо си сѣтъ Paris. A. оупроси что сѣ сѣтъ Glag.

V. 27. *ѣко* omittit Paris. A. Glag. — *ѣмѣ* post *за-*
клаа addit Paris. A. *спасена* Glag. pro *зарава*. приѣт
и Paris. A. Editi *ѣго* приѣт; а itaque scribendum erat
про *ж*.

V. 28. *прогнѣваѣсе* Glag. *вѣом* post *внѣти*
Glag. *начѣ* и *молиѣти* Glag. coepit illum rogare, cum
Vulg.

V. 29. *своемѣ* post *оуѣ* addunt Paris. A. et Glag. *ко-*
лико iidem pro *толико*. *работая* Paris A. editi. *ра-*
ботахѣти Glag. Missale primum et Venetum, at Le-
vackovichii Romae 1651 editum *работая* теби servio
tibi. *непрѣстѣних* Glag. cum negatione *не*. и *нико-*
лиже *неда* *мнѣ* и *козлища* Glag. *спрѣтѣли* pro
ѣдрѣгѣ Glag. *давѣвѣселилѣсѣбѣх* Paris. A. Sic Glag. sed
бѣм pro *бѣх*.

V. 30. *на* *потомѣгда* Glag. cum Vulg.: sed post-
quam. Post *сѣ* *твои* addit Levackovich *са*, quod erat
in Glag. prioribus omisum. *изадыѣ* editi, *иже* *по-*
гѣби Glag. *свое* pro *твое* Glag. cum Vulg.: substanti-
am suam. *зѣвѣдѣницами* Glagol. *са* pro *з* Leva-
kovich. *заклаа* *ѣмѣ* *телецѣ* *питомѣи* Ostrog. *за-*
клаа *ѣси* *ѣмѣ* *телеца* *питомагѣ* correcta. *заклаа* *ѣмѣ* *ѣси*
телеца *ѣпитѣи* Glag. *оупитанѣи* Paris. A. *питѣи*
Cod. Кор.

V. 31. *всагда* *самною* Glag.

V. 32. Post *взвѣсѣлиѣти* *же* *се* addit Paris. A. *те-*
бѣ. *вѣсѣлиѣти* *се* *тебѣ* Glag. *подокаѣт* Glag. *сѣ* omi-
sit Glag. Miss. primum et secundum, at *са* addidit
Levackovich in Romano.

Codex antiquus olim S. Germani, quem sec.
XI. censet catalogus, continet Evangelia incipien-
do a verbis Matthaei *роди салаѣиѣа*, et in fine
сназѣарѣ seu collectionem mensium. Huic in mul-
tis consentire Glagoliticum Missale satis apparet e
specimine dato. Alterum codicem N. 52. seculis

aliquot juniorem esse, ex lectionibus variantibus et ipsa orthographia satis liquet. Octo primo versus Cap. 1. Evangelii Johannis, quos accurat delineatos habeo, hujus rei causa ex eodem hi adhuc subjungam.

1. ВЪ НАЧАЛО БѢ СЛВО И СЛВО БѢ КЪ БѢУ
И БѢ БѢ СЛВО. 2. СЕ БѢ ИСКНИ КЪ БѢУ. 3. И ВѢ
ТѢМ БЫША, И БЕЗЪНЕГО НИЧТОЖЕ БѢ, ЕЖЕ БѢ,
ВЪТОМЪ ЖИВОТЪ БѢ. И ЖИВОТЪ БѢ. СВѢТЬ ЧЛКОМЪ
5. И СВѢТЬ ВЪ ТѢМѢ СВѢТІТЬСЯ. И ТѢМА ЕГО И
ШЕЕТЪ. 6. БѢ ЧЛКЪ ПОСЛААНЪ Ѡ БѢ, ИМА ІМѢ ІОАННЪ,
СѢ ПРИДЕ ВЪ СВѢДѢТЕЛСТВО, ДА СВѢДѢТЕЛСТВУЕТЪ
СВѢТѢ, ДА ВСИ ВѢРЖ ИМѢ. 8. НЕ БѢ Т
СВѢТЬ, НЖ ДА СВѢДѢТЕЛСТВУЕТЪ Ѡ СВѢТѢ.

V. 1. ВЪНАЧАЛО in Accusat. pro ВЪНАЧАЛѢ aliorum
juniorum Codd. Antiqui omnes ante finem sec. XII
scripti ИСКНИ, quod tamen et illi v. 2. servant.

V. 3. И ВѢТ pro И ВСА, и recte omittunt alii omne
praeter Mosquensem tertium. Vide p. 70. КИТЬ sui
не cum aliis junioribus. Vide p. 71.

V. 5. СВѢТІТЬСЯ cum Hankiano seu Vindob. VII
p. 72.

V. 7. ИМѢ, per eum, cum aliis Codd. pro vitio
ЕМѢ editionum russicarum. Mardarius recte e Codd. Se
biciis excudit ИМѢ.

V. 8. НЖ pro НЪ Codd. antiquorum seu no Ra
sorum.

Pro ѣ in fine vocum Codex Parisinus ѣ Serb
rum more usurpat. At differt a Serbicis in eo, qui
initio et post vocales pro ѣ adhibeat ѣ: ЕГО, СВѢДѢТ
СТВУЕТ pro ЕГО, СВѢДѢТЕЛСТВУЕТ, et quod ѣ non in
tet in ѣ post consonas. Habet enim СѢ, ИМА, НАЧА
pro

pro Serborum. се, име, начало. At v. 5. неокет про
неубаѣт.

XI.

E glagolitico Psalterio, cum adnexis Breviarii
precibus, scripto in membrana ab Ivano жакан (Dia-
cono?) Segniae an. 1359. in 12. Bibliothecae illu-
strissimi Comitis Francisci de Sternberg Pragae.
Psalmus 112.

1. хвалите отроци гл̑, хвалите име гл̑и.
2. бѣди име гл̑и бѣно ѿ селѣ и до вѣка.
3. ѿ востока снѣца и до запа, хвално име гл̑и.
4. висок на давсеми кзики г, и над небеси слава
его.
5. кто тако г б нш, живен на високих.
6. и на смиренат призирае на небеси и на земли.
7. ваздвизае ѿ земли ница, и ѿ гноица вносе
убога.
8. да посадит и скнези, скнези люди своих.
9. иже обитати творит неплоднѣ в домѣ, матер чед
векелѣще.

V. 2. име про има, alias име, uti Codd. Ser-
bici. — Про ѿ селѣ, ex hoc nunc, legunt Codd, cyril-
lici ѿ нзынѣ, Venet. Psalt. ѿ нынѣ.

V. 3. ѿ восток до запад, in plurali Codd. cyril-
lici, cum in graeco ἀνατολῶν, δυσμῶν legatur.

V. 4. висок sic etiam Venet. Psalt. a Serbis edi-
tum pro вѣсок. At idem кзики cum ш, Ostrog. ш-

зкы.

зыкѣ. Discrimen inter *ѣ* et *и* Glagolitae plane neglunt. — *надъ всѣми* Codd. cyrillici. *и* ante *надъ* addunt Glagolitae, quia etiam Vulgata legit: et super coclos etc.

V. 5. *живей про живай*. Cod. cyrill. *живый*, *ἐν ἰψῇ κατοικῶν*, Psalt. Venet. *иже на высокѣхъ живѣи*, Ostrog. et alii recte sine *иже*. Vulg. qui in coelis habitat.

V. 6. *смирѣнная призракъ* Ps. Venet. *смирѣнная* edd. russicae. *призираа* Ostrog. *призирааи* correcta, quamvis *ἐφορῶν* articulo *ὁ* careat.

V. 7. *възавизае ѿ земакъ* Psalt. Venet. *възавизааи ѿ земла оубога* Ostrog. *возавизааи ѿ земли нища* correcta, *ὁ ἐγείρων — πτωχόν*, Vulg. suscitans a terra inopem. — *възносѣ* Ps. Venet. *възносѣ нища* Ostrog. *возвышааи оубога* correcta, *ἀνυψῶν πένυτα*.

V. 8. Codd. cyrillici graeco *τῇ καθίσαι* conformiter посадити его (olim certe и pro его). Vulg. ut collocet eum, да посадит и. — *людѣи* Codd. cyrilл. *люди* correcta.

V. 9. *Per иже — творит неплоднѣ* Vulgatae phrasim qui habitare facit sterilem expressit Glagol. at Graecum *ὁ κατοικίζων* Cyrillici Gerundivo *вселааи неплодове* Ostrog. *вселааи неплодовѣ* correcta. *въселааи неплодовѣ* Psalt. Venet. — *матеръ чедъ* cum Vulg. matrem filiorum. Cyrillici vero cum Graeco *ἐν τέχνῳ*: *мѣрь о чадѣхъ* Ostrog. *матеръ ѿ чадѣхъ* correcta, *мѣрь ѿ чедѣхъ* Ps. Venet. — *беселещѣ* Ps. Venet. *вселааищѣ* edd. russicae.

Vides jam ex hoc specimine, Glagolitas Versionem Cyrilli in paucis ad textum Vulgatae mutasse et literis suis transscripsisse, ut itaque de versione Dalmatica, cujus auctorem Hieronymum clerici Dalmatiae sec. XIII. asserebant, frustra

glorientur. Maneat haec gloria merito Cyrilli Thessalonicensis.

XII.

E Cod. membraneo glagolitico Missalis secundum legem Romanae Curiae scripto a knezo Novak milite palatii Ludovici Regis Hungariae an. 1368 in fol. Bibliothecae Caes. Vindob. Jacobi 5, 16—20.

16. испѣданте другъ другѣ грѣхъи вѣше. и мѣте другъ за друга да исцѣлиете. много бо можетъ мѣва прѣвнаго просѣкваема. 17. илии бо чѣеише подобанъ имъ страстию. и мѣвою пѣмѣсе небыти даждю назѣмлю. и нежданъ даждь назѣмлю три лѣта и ѣмѣци. 18. и паки пѣмѣсе и нѣбо дасть даждь, и зѣмля дасть плодъ свои. 19. братие аще кто ѡ вѣе заблѣдитъ ѡ истини и обратиѣ и кто, да вѣесть тако обрати грѣшника ѡ заблѣкнии пѣти его. сѣсетъ дѣшъ его ѡ сѣмрѣти. и покрѣетъ множество грѣхъ.

V. 16. грѣхъи Hank. (nunc Caesar. Vind.) cum Glagol nostro. старѣшенїа alii Codd. cyrillici. — молитѣа Codd. cyrillic. молитѣа дѣте Hank. — тако да исцѣлѣете Cyrill. ὡς ἰαθῆτε, ut salvemini, Hank. cum nostro sine тако. поспѣшествѣема Cyrill. ἐνεργουμένη, Vulg. assidua, поспѣвающиса Hank.

V. 17. подобенъ Hank. подобострастен edd. et Codd. alii, ὁμοπαθής, Vulg. passibilis. — небыти даждь Codd. cyrillic. Mss. не одѣждити, тѣ мѣ вѣеѣи, Vindob. chart. да не бѣдетъ даждь edd. назѣмлю

млю (Vulg. super terram) deest in Codd. cyrill. — ѿ
ѿдожди edd. quin addant дождь. — ѿ apud Glagol-
itas valet sex. Codd. cyrill. мѣсяц (in Genit. plur.)
шесть.

V. 18. Cyrill. дождь дати (corr. дати) ordi-
nem graeci (ὡς τὸν ἔδωκε) sequuntur, uti Glagol. Vul-
gatae: dedit pluviam. — Про дати Codd. cyrill. про-
закѣ ἐβλάτισε. Glagol. hic Vulgatae se conformavit:
terra dedit fructum suum. плоды свое in plur. Vind.
Apost. chart.

V. 19. Vulg. Fratres mei, Glagol. mei non ha-
bet, uti nec Codd. cyrill. — вѣас Codd. cyrill. pro ѿ
вас, Vulg. ex vobis. ѿ истинѣ, a veritate, Hank. ѿ
пѣти истинѣ alii cum edd. Про и кто Vind. chart.
его кто, alii кто его. — Post ꙗко videtur иже omis-
sum. Cyrill. ѿвративъ ѿ ἐπισρέψας, Vulg. qui con-
verti fecerit. — ѿ заблуженіа, заблужденіа cyrill. за-
конозблуженіа Hank. — множество грѣхѣв edd.

XIII.

E Codice membraneo glagolitico Bibliothecae
Caesar. Vindob. in fol. scripto an. 1396 a Vito scriba
de Almissa. Continet Homilias et lectiones scrip-
tura sacra in Breviariis legi solitas. Jobi 1, 1. et
Judith. 11, 1—4.

Job. 1, 1. чѣ етеръ бѣ въ странѣ аксидуѣ. емѣ
же име нов. и бѣ чѣ та истинн непорочн праведн
богочистив ѿ грѣхѣв. ѿ вѣкое заливѣ вещи.

Ipsam jam initium argumento esse potest,
versionem slavica huius libri e textu graeco fac-
tam fuisse, cum чѣ-нов non respondeat verbis Vul-

gatae: Vir erat in terra Hus nomine Job, sed graecis vocibus: ἄνθρωπος τις ἦν ἐν χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι ᾧ ὄνομα Ἰὼβ. Sic et correcta челоуѣкъ и ѣкій каше во странѣ авсигидійстѣй etc.

In Ostrog. vero initium мѡжъ бѣ въ землѣ хѣсѣ и менем Іов prorsus cum Vulgata convenit. Subiit autem hanc mutationem ab eo, qui et alios libros veteris Testamenti recognovit, corruptum textum e Vulgata hinc inde emendando. At reliqua in Ostrog. a verbis бѣ чѣкъ той Graeco conformia sunt.

он, ἐκεῖνος, correctae; Ostrog. теѣ pro Glagol. та. — истинен, ἀληθινός, utraque, Ostrog. et correctae. Vulg. simplex. — непорочен utraque ἀμειπτός, Vulg. et rectus, — праведен utraque δίκαιος, deest in Vulg. — богочестив utraque Θεοσεβής, (melius quam богочистив) Vulg. ac timens Deum. — оудалласѣ ѿ всакого зла дѣаніа Ostrog. оудалласѣ ѿ всакіа лѣкавѣа вѣщи correctae, ἀπὸ παντός πονηρῶ πράγματος, Vulg. et recedens a malo. Non dubito olim et in Codd. cyrillicis lectum fuisse ѡгребасѣа, cum 1 Thessal. 5, 22. adhuc legatur: ѡ всакіа вѣщи зла ѡгрѣбайтѣсѣа (corr. ѡгребайтѣсѣа.) ἀπέχεθε, abstinele; in Dam. Apostolo etiam alibi.

Judith 11, 1. тагда слопераи рече еи равною мислю бѣди и немози боитисѣ въ срци твоѣм. ꙗко аз николиже ѡврѣдих мѡжа. иже хотѣ работати на входоносорѣ црѣ. 2. людиже твои аще неѡбничижили би ме. не вѣдигалъ бимъ сѣлицѣ мою на не. 3. нинѣже рци ми коею виною отиде ѡ них. и ѡго-

ДНО БИСИ ТЕБѢ ДА ПРИДЕШЬ КНАМ. 4. и рече иудин
прими сѣвса рабине, твое.

Hanc versionem e Vulgata factam e collatione
cum hac et graeco textu luculenter apparet. Non
videtur igitur versio huius libri e graecis fontibus
ulla exstistisse, quam Glagolitae in usus suos con-
vertere potuissent. Nam et eam, quae in Ostrog-
ensi (et Mosquensi prima) editione legitur, e
Vulgatae textu latino factam Correctores monu-
erunt in nota huic libro subjuncta: сѣа книга
дѣиѡы переведена вновѣ с' греческагѡ ѿлѣзандрійскѡ
гѡ, а в' первопечатном переведена была с' Вѣлагаты.

V. 1. Tunc Holofernes dixit ei: Ostrog. тогда
олоферн рече ко іудинѣ. Aequo animo esto: радѣ-
стна буди дѣиѡю. Et noli pavere: и не оужасайся.
Nunquam nocui viro: никогдаже побихъ мѡжа, quasi
legisset necui (не сави) virum. Qui voluit servire:
ниже хоташе сѣужити.

V. 2. Populus autem tuus si non contempsis-
sent me: аще небы людѣ твои оуничжиша мене.
Nota Coniunctivum небы оуничжиша male formatum.
Non allevassem lanceam meam super eum: не вѣз-
двигнѡа бы копѣа моего на нихъ, russico more pro
на на. Melius correcta не воздвигл быхъ. бым pro
быхъ usurpavi, p. 392 monuimus.

V. 3. Qua ex causa recessisti: коеа ради выны
ѡидѣ. Et placuit tibi: и оугодно тебѣ sine биси
сеи бысть. Ut venires: да прїидеши. Alibi tamen,
quamvis raro, etiam in Ostrog. и post 3 secundae per-
sonae omittitur.

V. 4. Et dixit illi: и рече емѡ. Glag. omisit емѡ.
Sume verba ancillae tuae: прїими словеса рабына
твоеа

ТВОЕА ГОСПОДИНЕ МОЙ, correcta v. 5. (cum plura v. l. inserat) ПРИИМИ ГЛАГЛОУ РАКЫ ТВОЕА.

Auctorem ejus versionis, quae in Ostrogiensi legitur, codices glagoliticos inspexisse, haud crediderim. Integrum certe librum Judith in his reperire non potuit. Versionem hujus libri russicam a Francisco Skorina itidem e latino textu factam et Pragae 1519 impressam novimus. Verum eam, quam Ostrogiensis editio exhibet, antiquiorem esse non dubito, cum Biblia slavica integra jam m. 1499 descripta in bibliotheca synodali Mosquae serventur, ex quibus alia duo ibidem exstantia exemplaria desumpta fuisse conjicio. Ex horum altero, Constantino Duci Ostrogium misso, textus Ostrogiensis editionis impressus fuit, cum ei persuasum fuisset, (falso utique si de omnibus libris id intelligi voluerit), hoc in Codice veterem versionem slavicam, quae jam sub Wladimiro ad Russos pervenerit, contineri. Correctores Bibliorum, quae anno 1751 primum prodire, dolent codicem tam antiquum, qui Wladimiri tempore scriptus fuerit, amissum. Atqui verba praefationis in Ostrogiensi editione non de aetate codicis, sed versionis slavicae intelligenda sunt; ut adeo amissum exemplar illud, quod Constantino missum fuerat, frustra doluerint, cum revera adhuc exstet

XIV

E Fragmento Missalis glagolitici bibliothecae Landshutensis, quod ante plures annos descripsi Jeremiae 1, 4—10.

4. БИѢ Г҃Е К' МНѢ Г҃. 5. ПРИЕ НЕЖЕ ТЕ САЗАМ
В ЧРВѢ ЗНАХТЕ. И ПРИЕ НЕЖЕ ИЗИДЕ ИЗ ЛОЖЕЦИ
СВѢТИХТЕ. И ПРѢКА В ПАЗИЦѢХ ПОСВѢВИХТЕ. 6. И РѢХ
АА. Г҃И БѢ СЕ НЕДМНО ГЛ҃ТИ ПѢ ОТРОЧЕ ЕМ. 7. РѢ
Г҃ К' МНѢ НЕГЛ҃И ПѢ ОТРОЧЕ ЕСИ И НЕДМИЕШИ ГЛ҃ТИ
КВѢМ ПМОЖЕ ПОСЛОУ НАДѢШИ И БСА ПМЖЕ ЗАПВѢМѢ
ВЗГЛ҃ЕШИ. 8. НЕКОИСЕ ОТ ЛИЦА ИХ И НЕУСТРАШИ
ПѢ. СТОБЮ ЕМ. ДА ИЗБѢЛЮ ТЕ Г҃И Г҃. 9. И ПОСЛА
Г҃КВ СВОЮ И КОСНѢ ДѢТА МОГА И РЧЕ МНѢ. СЕ ДА
СЛОВА МОГА В ДѢТА ТВОГА. 10. СЕ ПОСТАВИХ ТЕ ДА
НА ПѢКИ И НАД ЦАРСТВІИ ДА ПОСТИГНЕШИ И РАЗОР
ШИ И РАСТОЧИШИ И ЗБЕРЕШИ. ИШИ Г҃И Г҃А ВСЕМОГ

V. 4. *внс lege* *внс* aut potius *внст*. *г* *lege* слово
ка *мнѢ* Missale a Levakovichio 1631 Romae editum
г *lege* глаголе.

V. 5. *прежде* *про* *прие* Levak. *ва* *чребе* Levak.
из *ложеци* in plur. correcta. Ostrog. *ѡ* *матери* *си*
мѣтрас, Vulg. *de vulva*; hinc Glagol. *из* *ложеци*. *свѣ*
тих *sanctificavi*, Levak. *cum* Ostrog. *Про* *поставих*
quod *graece* *πεθεμα* *respondet*, *дах* *dedi* Levak. *cum*
quo Ostrog. *conspirat*. Correcta *поставих*.

V. 6. *рекох* *про* *рѣх* et *сми* (*ω сый*) *про* *аа* Os
trog. et correcta. *недмѣю* Levak. *не* *вѣм* Ostrog.
et correcta. *есам* Levak. *иже* *отрок* *есмь* Ostrog. *яко*
отрок *аз* *есмь* correcta.

V. 7. и рече — на мнѣ Levak. немѡзи глѣти poli dicere, Ostrog. не глаголи correcta cum Glagol. есам про еси Levak. и не ѡмнѣши глаголати et nescis loqui, non habet Levak. neque Vulg. neque Graecus. ꙗко на вса — пошлюте Levak. ико ко вѣмъ книмже, ὅτι πρὸς πάντας ὑς, correcta; ꙗко на вса иже Ostrog. — заповѣдъ Levak. — елика повелю Ostrogicensis et correcta.

V. 8. и неѡстрашайсе omittunt Levak. et alii. аз есам про есмь Levak. ego sum Vulg. аз есмь correcta. ꙗко лега глаголет.

V. 9. посла misit, etiam Ostrog. cum Glagol. at correcta прѣстѣ, ѣхѣтеуе: прикоснѣса (correcta прикоснеса) оустом моим Ostrog. рече гдѣ ка мнѣ dixit Dominus ad me Levak. cum Vulg. гдѣ ко мнѣ corr., omisso гдѣ Ostrog. — слова про слова Levak. cum Ostrog. et correcta.

V. 10. на пѣзъки и на црѣтва Ostrog. на пѣзъки и на црѣтѣ in Instrumentali corr. cum Glag. — да исторгнеша ut evellas, Levak. cum Ostrog. да искорениши ἐκρίζῃ correcta. — и раздрѣшиши и созиждѣши и насадиши, et dissipes, et aedifices et plantes, Levak. глаголет гдѣ всемоги omittunt Ostrog. et correcta, immo et Vulg. suntque ob finem lectionis addita.

XV.

Formula orationis dominicae e Glagolitico Missali anno 1483 impresso.

Оче ѿш иже еси ннѣсх. сѣисе нме твое. приди црѣство твое. бѣди вола твоя ꙗко ннѣси и на земли. хлѣб ѿш всѣдѣни даи ѿм днѣ. и ѡпѣсти ѿм долги ѿше ꙗкоже и ми ѡпѣшаемъ должникомъ ѿшм. и неѡведи нс вънаст. на избѣви нс ѡ неприязи.

ИЖЕ

иже qui. Sic Mss. et Missale secundum Venetū 1528 editum. In tertio (an. 1531 impresso) ки про иже

Pro црство Miss. secundum et Azbukvidarium Glagoliticum cum variis precibus, цесарство. Confundunt Glagolitae voces admodum diversas цесар et цар ita ut etiam rex Syriae in lectione Missalis primi цесар et libri Regum цесарские книги appellentur. Levakovich in Missali quarto (Romae 1631 impresso) posuit царствіе et pro вола scripsit вола.

паѡ, superposito к sub titla, lege тако. Miss. tertium како bis, pro тако et pro такоже. Idem хан pro хлѣк.

всѣдани Miss. Mss. всагдани Azbukvid. всадани Levak. at всагдашнн Miss. tertium.

данс Miss. Mss. данас aliud Ms. Azbukvid. et Miss. alia impressa.

отпѣшамо (отпѣшамо Azbukv.) Miss. tertium отпѣшаемо Levak. отпѣшаем Miss. Mss.

введеи Azbukv. вабди Miss. Mss. введеи alia Mss. од (pro от) Azbukv. Miss. tertium, Levak. на

пасты etiam in Codd. cyrillicis usurpatum olim fuisse pro tentatione, probari potest ne 2. Petri cap. 2, 9.

Ibi enim pro ἐκ πειρασμῶν legitur ὡς ναπαστῆν. Add. 1 Pet. 1, 6, въ различныхъ напастехъ in variis tentationibus, ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς. Искѣшеніе vero ibidem v. 7. est probatio, τὸ δοκίμιον. Voce непріазнь diabolus denotatur in versione antiqua. 1 Joh. 3, 8. ὡς

непріазни есть, ἐκ τῆ διαβόλης ἐσιν, непріазнь διάβολος, аѣла непріазнина, та ер҃га тѣ διαβόλης, et v. 10. чада непріазнена, τὰ τέκνα τῆ διαβόλης.

Epimetra Kopitarii tria.

I.

Vix R^{mus}. Dobrowsky Vindobona Pragam discesse-
rat domum, cum ecce adfertur Parisiis, quae jam
fere desperabatur, doctissimi canonici Bobrowski
epistola, cum descriptione codicis Parisini A. (lau-
dati Gramm. p. 689 et 693), ex eoque Lucae I,
1 – 12 in charta pellucida imitatione. Cujus laboris
fructu ne et amicus et lectores privarentur, hujus
codicis lectionem hic subjunximus, conferendam
cum Gramm. p. XV et 678. Codex hic Evangeliorum,
olim Coislinianus, nunc est in Bibliotheca Regia in-
ter orientales N. 27. Mutilus primo folio, incipit a
Matthaei I, 12.) ροδι σαλατιλѣ (τὸν Σαλαθιήλ). En
am Lucae primae paginae columnas ambas:

ПОНЕЖЕ ОУКО МНОЗИ НАЧЕШЕ ЧИНИТИ ПОВѢСТИ.
О ИЗВѢСТНИХЪ (ВЪ?) НѢ ВЕЩЕН (sic). ТАКОЖЕ И ПРѢ-
ДАШЕ НАМЪ. БИВЪШЕ ИСКОНИ САМОВИДЬЦИ И СЛОУ-
ЧИ СЛОВЕСИ. ИЗВОЛИСЕ И МНѢ. ХОЖЬШОУ ИСПРѢВА
Ю ВСѢХЪ. ВЪИСТИНОУ ПО РЕДОУ ПИСАТИ ТЕБѢ ДРЪЖА-
ЗНИ ФЕОФИЛЕ. ДА РАЗОУМѢКШИ Ѡ НИХЪЖЕ НАОУЧЕН
ЕСИ СЛОВЕСЕХЪ ОУТВРЪЖДЕНИКЪ:~

БѢ ВЪ ДНИ ИКРОДА ЦРѢ ИЮДЕНСКАГО. ИКРЕН ИѢ-
СОН. ИМЕНЕМЪ ЗАХАРИИ. Ѡ КПИМИРИКЕ АВИГАНЕ. И ЖЕНА
ЕГО Ѡ ДЬЩЕРЬ ТРОНОВИ (sic). ИМЕ КИ КЛИСАВТА.
ѢСТАЖЕ ѠБА ПРАВЕДНА ПРѢДЪ КГОМЪ. ХОДЕЩА ВЪ

заповѣдехъ всѣхъ и шправданихъ гнѣхъ кеспо
и не бѣ ма (sic?) чѣ

Понеже бѣ класата (sic) неплода и шва
матерѣвъша въ днѣхъ своихъ бѣста :~

Бѣ же слоужоушу кмоу въчиноу чрѣдѣ
прѣдѣ бѣмъ. по швичая икреискому. ключисе к
покадити въшедыше въ црѣкѣ гнѣю. и все множа
люди бѣ молитвоу дѣк въ нѣ. въ годѣ темнѣ

Иви же се кмоу агль гнѣ. стокъ ш дсно
ѡлѣра (sic) кадианаго. и сметесе захарит
дѣвъ и. и страхъ.

II.

Advenit item post abitum Rmi. Dobrowsky, ex
plum Grammaticae Slovenicae, editae Mosqu
A. 1648, in 4., humanissime communicatum a R
Archimandrita monasterii Шиматовѣцъ, Lucia
Мѣшицкѣй, Serborum Horatio, et cultioris Eu
pae literarum aequae ac suae gentis utriusque
linguae scientissimo. Quae Grammatica, cum
primarius fons, unde omnes fere novationes
solum in subsecutas quoque Grammaticas, (a
Rimnicensi Smotriskii editione excepta), sed in
eos etiam libros ecclesiasticos fluxere, cumque in
per de Maximi Graeci correctionibus specialia hab
ex ipsius Maximi supplicibus ad Patriarcham lib
lis, operae pretium nos facturos existimavimus
diligentius eam excuteremus.

Est

Est universum opus foll. 378 in 4. Nec enim te turbet, quod ultimum folium signetur ϣ̃нн (388); hoc inde est, quod typographus post fol. 3̃r, quod sequitur, falso signavit 5̃Δ, hincque continuando dena folia plura numeravit, quam oportuit. Ac quod minus credas, deesse in hoc exemplo dena folia, obstat signatura duernionum, et contextus, quae utraque recte se habent. Folium item ϣ̃Λ (330, rectius 320), quia album erat, rescissum est a bibliopego una cum suo numero ϣ̃Λ. Hinc verus numerus foll. sit 377. Sunt autem tam foliorum, quam duernionum numeri appositi in margine inferiori. Ac primi quidem duernionis numerus (litera) abest, aut, si malis, in hoc exemplo deest; nam revera hic duernio septem tantum folia habet (pro octo); quorum tamen primum signatum est α, ita ut et duernionis primum folium vacuum fuisse putes. Duernio ultimus, ѿн, duorum tantum foliorum est, subscriptionem continentium.

Tres maxime partes distinguas: Praefationem, Grammaticam ipsam, et Appendicem.

Praefationis inscriptio, miniata (praeter initialem с, quae est nigra), linearum 13, (praeter ѡписáхωмъ et хотáщимъ lin. 2, et ѣкразъ lin. 11 quae superposita habent м et з), sic habet:

Отъ бѣгомъ починаемъ, заѣ въ предисловіе
вписавомъ, къ люботроуднѣ тѣмъ хотѣющимъ
къ разумѣ оученіа грамматическаго. и
прочихъ, ꙗже хртіанства законъ ѡбде
ржитъ не сами собою; но виноу вземъ ѡ
многихъ стѣхъ оуѣ житіи, ꙗкѡ и сін
дхоносніи стїи оуѣ мнози, грамматїки,
и прочихъ кнїгъ философскаго ученіа,
люботроуднѣ во ученїи оупражнѣхса. и
ѡ страны вѣ страноу, и ѡ града, во градѣ, пѣти
шестъ (вїа?) оученїа ради творѣхъ. сїцевъ образъ
любомѣра и кѣмъ ѡстаѣиша искѣти, ꙗкоже
на предѣ писанїе ꙗвїтъ.

Commendat auctor, stylo quidem subrudi et
vitis SS. proprio, literarum studia ab exemplo SS. Pa-
trum Athanasii, Basilii, Gregorii, Joannum Chryso-
stomi et Damasceni, hymnographi Cosmae et ali-
orum.

Fol. 18, verso, linea antepenultima, inscrip-
tio miniata: ѡразумѣ. Hinc Auctor a Sanctorum
exemplo transit ad Maximum Graecum, qui in
libris suis reprehendat doctrinae calumniatores,
seque probet nec haereticum esse, nec Russiae
inimicum. — Et sub finem dicat: Язъ же ꙗже и
великѣ емъ вѣ разумѣ и искоуѣстѣ бжтвенныхъ писанїи,
оваче посланъ емъ заѣ ѡ всеѣ стѣхъ горы
по прошенїю и грамотѣ влговѣрнаго великаго
кнѣза

КНІЗА ВАСІЛІА ІΩΑΝΝΟΒИЧА, ОУ НЕГОЖЕ И ПРЕИЗОВІА-
 НША ЧЕСТИ ПОЛУЧИХЪ, ДѢВАТЬ ЛѢТЪ. ЄГОЖЕ ПО-
 БЕЛѢНІЕМЪ ПОВИНОУАСА, НЕ ТОЧІЮ ТОЛКОВАНІА ПСАЛ-
 ТЫРНОЕ ДѢЛО НАРѢЧИТО, И ВСАКІА ДХОВНА ПСЛЗЫ
 И СЛАДОСТИ ИСПОЛНЕНО, ПРЕВЕДѢХЪ ѿ ГРѢЧЕСКАГО
 ПЪЗЫКА НА РОУССКІИ, sed et alios Θεοπνεύστους libros,
 a describentibus varie corruptos, gratia Christi
 et cooperante Spiritu S. se optime (ΠΡΕΔΟΞΕΥΨΗ) *se optime*
 correxisse, prout et ipsi domini (judices) sciant.
 Si forte quid per oblivionem aut alio casu minus be-
 ne vidisset, multa esse, quae turbent hominis men-
 tem, ut sint oblivio, sollicitudo, ira et ebrietas etc.

Fol. 21. inscriptio miniata: ѿ ΔΕΣΑΤΑΓΩ ΣΛΟΒΑ
 (Maximi Graeci), ЄЖЕ НА АФРОДИТІАНА ПЕРСАНИНА.
 Aphrodisiani liber (de Incarnatione D. N. J. C.)
 pro haeretico declaratur, ex legibus criticae.

Fol. 22. v. inscriptio miniata: ѿ, аи, СΛΟΒΑ
 (Maximi). Se ab inimicis suis haereticum vocari,
 et sacrorum librorum non correctorem, sed cor-
 ruptorem; cujus rei rationem eos reddituros Deo.
 Et orthodoxiam quidem suam satis demonstrari
 in libro Responsi sui (В КНІЗѢ МОЕѢ ѿВѢТА).
 Sacros vero libros se non corrumpere, sed dili-
 genter, et attente, et in timore Dei, et recto in-
 tellectu emendare, quae corrupta sint partim a li-
 brariis, partim vero etiam a primis interpretibus,
 viris (de cetero) aeterna memoria dignis. Dicen-
 dum

NW4

нши вѣѣствомъ ab ignaris verae theologiae hodiernis sciolis esse positum: неописуемою плотію.

Fol. 23. queritur Maximus de diris (ω λύ-
τῶν), quae jam abhinc annos 18 patiatur in carcere (in quo demum post 15 annos et obiit).

Fol. 25. тогоже инока маѣма ѿ вторагона-
десать слова, ω κνίжномъ исправленіи. Repetit,
se fideliter correxisse libros, pro certa sua grae-
cae linguae, et rerum scientia, quanta se Spiritus S. dignatus sit. Esse linguam Graecam longe
ingeniosissimam, neque plene percipi nec ab ipsis Graecis posse, nisi multorum annorum assiduo
et alacri labore idque sub magistris eximiis; cui horum aliqua deessent, discere eum quidem ex parte,
sed ad perfectionem non pervenire (не дошолъ,
russ.) Id, se videre, accidisse etiam ἀειμνήσοις inter-
pretibus sacrarum scripturarum Russis, in multis
vocibus. Proferre se tres aut quatuor, e quibus
inferri posse de reliquis. ὑψιλόсъ esse въсѣк; ab
hoc una tantum litera differre ψιλόсъ, нагъ любо
голъ. Jam ubi Graecus defendat, Christum non esse
ἄνθρωπον ψιλόν, sed et Deum, »а преподѣвнѣи пре-
вѣданицѣ — въсѣка чѣка преведѣша вѣмъ хрѣта!»

Sic et ἐκκλησία, i. e. црковь, parum differre ab
ἐκκλῆσε, ἣже ἔσται внѣ цркви когѣ затворѣти, истѣ-
еже решнѣ ѿлѣчнѣти. Нас similitudine inductum
veterem interpretem post заѣ, ἵ (Gal. 4, 17) pro

ѿлѣчѣти вѣсѣ хотѣтъ temere »vobis« vertisse цѣкви
 вѣсѣ хотѣтъ (cf. Gramm. XXXIV. eundem errorem
 Apostoli Шишатовецensis), neglecto sensu Apo-
 stoli, et vocum differentia. Sic et in oda 8. ca-
 nonis Nativitatis, versu 2, veterem interpretem
 ε γὰρ εἶδον, невѣдѣша, confundentem cum ε γὰρ
 εἶδον не пѣвѣхъ, temere (наддачу) vertisse не вѣ-
 дѣша въ любодѣаніихъ. (Sic revera habet et Mine-
 Ven. 1538, sed et graecus ibid. impressus A. 1672:
 ε γὰρ εἶδον, ut adeo Slavum excuses, Graeco ipso
 delirante). Κάκο βο невѣдѣша, (exclamat hic Maxi-
 mus) блженніи ѡни трѣѡтроци, и прочіи сщѣ-
 ници и левѣти, не слѣпи бо бѣли etc. Nec в лю-
 бодѣаніихъ reddere sensum qui sit в чюжнхъ, et
 amsi poeta νόθοις usurpaverit ob versum (ноуѣ-
 ди рѣди ірмоса, да бы пришло к согласному
 пѣнію). Horum et similium manifestorum pecca-
 torum convictos teneri veteres interpretes, »quae
 corrigere volentes recentiores Russi, ignari grae-
 cae linguae, pejus etiam corrumpere (най больше
 испортили)«. Sic et Act. 17, 19 et 22. Paulum a
 vetere interprete in Arii glaciem abduci (на Ярі-
 евѣ ледѣ), cum in Areopago (на Яріевѣ пѣ-
 Athenienses diceret δαισιναιμονεσέρους, quod non ver-
 tendum erat хѣдожнѣйшихъ cum ignaro graeco-
 rum literarum Vetere, sed вѣсобоазнѣйшихъ; аи-
 еиѣ бо, боазнь, а дѣмони бѣи толкѣются, а не

писалъ ѿпистѣмонаѿ ѿже ѿсть хѣдогичъ, ни техни-
 кѣѿ, ѿже ѿсть хѣтрѣхъ; ни софѣѿ, ѿже ѿсть премѣ-
 дрѣхъ; ни гностикѣѿ, ѿже ѿсть разоумныхъ. и ѿ
 сихъ до заѣ. (Habes hic speciem correctionum
 grammaticarum monachorum sancti mon-
 tis, graecas subtilitates nimis prementium, itaque
 prae nimia in biblicam graecitatem reverentia Sla-
 vicae linguae genio vim inferentium). Multis ad-
 huc ejusmodi lapsibus veterum interpretum, ne
 obtunderet, nunc praetermissis, se tantum hos
 paucos attulisse, ut se vera dictitare, et talento a
 Domino tradito recte uti ostenderet. Sed dicere
 inimicos, a correctore injuriam fieri Sanctis terrae
 Russicae thaumaturgis, qui talibus libris (usine, an
 versis?) Deo se probarint vivi, adeo ut post mortem
 miraculis inclaruerint. His respondisse jam Paulum
 заѣ, рѣа (Cor. 12, 8). Non omnes posse omnia;
 Sanctos Russicos fulsisse sanctimonia, seque illos
 sincere venerari, non tamen illos et donum lin-
 guarum et interpretationis desuper accepisse;
 non ergo mirandum, haec versionis vitia illos fugis-
 se; illis ob apostolicam humilitatem, mansuetu-
 dinem et vitae sanctitatem datam esse gratiam
 sanationum et miraculorum: alii vero, etiamsi
 peccator sit supra omnes homines, datam esse
 linguarum scientiam et interpretationem. Neque
 hoc mirandum esse; posse enim, Dei nutu, vel

a bruta bestia moneri prudentissimum senem. Et nonne presbytero illi, cui ob vitae innocentiam angelus continuo adstabat ad altare, admonito a recente diacono Constantinopolitano de verbis Severianae haereseos, quae in sacris mysteriis usurparet, objurgantique angelum, quod se per tot annos de talibus non monuisset, responsum est, ita Deum velle, ut homo ab homine corrigatur? Nullam ergo Russiae Sanctis a se fieri injuriam, sicut nec a Symmacho, Theodotione et Luciano Antiocheno facta sit primis pontificibus et martyribus.

Fol. 33. v. sine inscriptione, fit transitio ad *Silvanum*, Maximi discipulum, qui Russus (нѣмъ грекъ и ѿтоудъ, но здѣшнїа персти и роуснїа) tantum profecerit in graeca lingua, ut Matthaei evangelium бѣ превода, ѿ грѣческаго ꙗзыка на словѣнскїи! Recitatur locus ex illius praefatione in Matthaicum, unde videas, natum Slavum sensisse jam vim, quae a graeculis argutantibus linguae Slavae inferebatur: нѣсть бо, нѣсть лѣпъ по истинѣ, всачески премоудрѣйшемъ ономъ (graeco) послѣдовати ꙗзыкъ. понѣже ѡбращетсѧ сопротивнъ, ниже бо родъ, ниже времена, ниже ѡкончанїа подобна са имѣютъ, но вса премѣненѧ. Бегъ ради разума (sensus) паче всегѡ ꙗзыка ти подокаетъ. Simul vides, Russum scivisse se Slo-

Slovenice scribere, non Russice, dum Maximus Cyrillum ignorat, et Russicam semper versionem somniat.

Fol. 40, linea quarta: Inscriptio miniata:

Проче же к' сѣмѣ, и похвѣльнѣмъ словеса
сеѣ бѣженныѣ и стѣмъ кни҃ги грамматики
да не перекоуѣтѣ, ꙗкоу бѣ ѿ лица сѣ
бѣти реченнымъ.

Laudes suas ipsa praedicat Grammatica, usque ad folii 44. paginam rectam, cujus linea tertia:

Грамматика име

et demum quarta - ноуѣтѣ; - claudunt praefationem.

Paginarum epigraphae nigrae sunt plerumque, uti et duernionum numeri; praeter fol. 25. v. ubi предисловіе miniatum, (sed грамматики paginae adversae fol. 26 iterum nigrum). Duernio item sextus 5 rubro notatur. Ceterum praefationis auctorem fuisse graecarum literarum rudem vel ex понамида (pro Palamede), комѣда (pro Cadmo) et промѣѣда, fol. 41. appareat.

Fol. 45. incipit ipsa Grammatica, et paginarum et capitum inscriptionibus, imo et singulorum articulorum initialibus rubricatis; continuaturque usque ad fol. тѣс (sic enim hic recte; praeter spem, cum vicina folia habeant тм-). Meletium fere exscribit, nisi quod, ubi ille Latina et Graeca habet, hic ea aut plane omittit, aut graeca slavici

typis

typis scribit; unde latinis et graecis typis caruisse tunc Mosquenses apparet (cf. Grammaticae Dobrovii p. LX). Mirere et hoc, quod nusquam Meletii meminerit! Sed ad singula descendamus.

1) In alphabeto omisit $\int$ figuram, et κ , quas Meletius habet penes γ et ζ . (Quamquam et ipse Meletius κ , vitio typographi, habeat disjunctum: κ). 2) Accentus Meletii saepe mutavit, e. gr. illius писмѧ hic est писма, твѡратѧ est творѧтъ, нѧ трѡе est нѧтрѡе etc. 3) Pro рѡѧ habet рѡуѧнѧ (at in declinatione tamen adjectivum російскій). 4) Declinationibus praemisit quatuor tabulas finalium sed literarum tantum, non syllabarum, sic:

рода муж. числа единств.

правши	а	ы, ѣ, ѱ, о, ю, ѧ,
правши	ѧ	а, ѱ, а, е, ѧ, ѧ,
правши	ь	а, ю, а, ю, ѧ, ѧ,
правши	й	а, ю, а, е, ѧ, и,
правши	а	и, и, ю, е, ю, и,
правши	о	а, ѱ, а, о, ѧ, ѧ etc.

5) Post Meletii paradigma мрежа inserit овца pro illius лѧдѧ habet russ. лодѧ. 6) Pro Meletii vere slovenicis formis Genit. мрежа, лѧдѧ, пѧница, самаранѧ etc. habet russicas мрежи, лодѧй, пѧнницѧ, самаранѧ etc. Et pro Dat. сноѧ, habet russ. сноѧѧ etc.; pro illius Loc. оѧци, серѧци, овѧци habet russicas оѧцѧ, серѧцѧ, овѧцѧ,

овуѣ, пі́аницѣ etc. 7) Contra, quae falso Meletius adstruxit, adoptat: а (eos duos) pro я. 8) Pro illius (semirecto) свѣдѣтель jam habet свидѣтель, et semel снѣѣти pro сѣѣти, sic et тѣсаща pro тѣсаща. 9) Dualis Verborum primam adulteravit, ѣсма, бѣема etc. conjugando, pro veris Meletii ева, бѣва etc. etc. —

En ergo Mosquensem Grammaticam fontem, unde tanta genuinae veteris dialecti corruptela fluxit in omnes alias grammaticas, in scholas et in posteriores librorum ecclesiasticorum editiones, quas correctas appellant. Et esse quidem correctas prae antiquis, quoad fideliores (imo plerumque nimis anxiam) archetypi graeci expressionem, damus libenter: sed poterant, imo debebant corrigi salva et incolumi linguae sacrae natura. Optandum omnino est, et vel sperandum, Russos ipsos, praesertim tam laete adulta vernacula eorum dialecto, daturus operam, ut et lingua sacra in integrum restituatur; sicque, (ut cum Ovidio loquamur, quem post Stryikowskium haec quoque Grammatica cum Meletio etiam Slovenica carmina scripsisse credit), acris impigrique Achillis

Una manus nobis vulnus opemque ferat!

Fol. 347. (verius 337) Inscriptio rubra:

Нѣкогѣхъ вопросившагѣхъ съ любовотроуднымъ
тѣшаніемъ, мажѣма ѣнока сѣѣа горы,

иже ѿ грамматікѣи, и риторикѣи, и фило
сѡфїи, ѿ єже пакѡ да не неизвѣстїтѣ
ємоу ѿ сїхѣ, вѣ пользѣ к ѡлюбоуєніа
рэдмѣ єгѡ желдующѣ.

Est dialogus discipuli interrogantis (Вопросивши)
et Maximi respondentis, de utilitate et necessitate
Grammaticae etc. Est haec tertia commendatio!

Fol. 361. (351) Inscriptio rubra:

Гослѡвіє имєнѣ по азѣ вѣди. сѣхѣ
соущїхѣ вѣ свдѣтцѣхѣ, столковднїи сло
вѣнска пзѣка.

Яввдкѣмѣ, борѣцѣ сїлннн. дѣкѣ, ѣ etc. Ab
quorum nomina et dies tantum, absque interpre-
tatione, e. gr. Ядрїднѣ, Явгдѣта, кс. Praeter no-
mina explicantur et aliae voces, e. gr. вѣсѡнѣ,
порѡнѣра, пдволока; — грамматїка, дѡбѣрагѡ пн
сднїа и речѣнїа ндѣка, пѣрвое оучѣнїє ѡ сѣднн
свобѡдннхѣ хѣдѡжестѣхѣ. — Вѣддлїє, бѣговѣщїнн.
дѡбѣра вѣстѣ. — Вѣдлїстѣ, бѣговѣстнннѣ. —
Вѣноуѣхѣ, скѡплєннн чѣкѣ. — Вѣстѡлїа sola oc-
cupat lineam, sine die, aut interpretatione. Sic et
нрїндрѣхѣ, нрїнѣнн, маркѣлѣ, парасковїа (sic), сѣлн
вѣстѣрѣ, софїа, ддлєнтѣ, ддлєрїднѣ, ддлєрїнн.
Ѣффѣктѣ, нзѡдѣстѣво. — клдудїн, гѡлѡсѣ плдчднн
внн. — Кѡндѣрат dicit esse Latinum, et significat
дѣлѣтѣлѣ, сѣн. кд, Ut кѡнстднтїн, тѣѣрдѣ; е
квдртѣ, четѣвѣртнн; лѡуппѣ, волкѣ, лѣгѣ. кѣ

мамантѣ, перси. тѣртїи, третїй. — лїнѣ, сѣть. —
петръ, опѡка, ѿ опѡки. — провѣ, предводитель. —
презвѣтерѣ, старѣйшїи сщ҃енникѣ, зрїи попѣ (sed
hoc suo loco oblitus est). — риторїка, лѣпогла-
голнаа наука, третїа ѿ свободныхъ; сїлѣан, сла-
венѣ; sed alio loco melius сїлѣанѣ, лѣсникѣ дїкїи. —
сугклитикїа, сенаторка. — терентїй, глѣбокоѣ-
менѣ. — ѡрѣанѣ, обѣчайныи. — Фѡка, славенѣ; etc.

Fol. 373 (verius 363) v. Exercitia grammatica.
Ac primo quidem thematis: аплѣ сѣшїи ѡмѣ мо-
литъ мѣтїваго бѣа, да грѣхѡвѣ ѡставленїе подѣсть
дѣшамѣ нашимѣ per omnes casus et nume-
ros variatio. Ejusdem thematis analysis gramma-
tica. Item analysis тѣ царю, нѣныи etc. Analysis тѣ
оѣе нашѣ.

Fol. 387 (verius 377). Subscriptio operis:
Всесїланыи — просвѣтїи сердѣчнїи очи цр҃ю и вели-
комѣ кн҃сїю алеѣїю михѣиловичю всеѣ рѣсїи чамѡ-
дѣрѣжцѣ произвестїи тѣпографскимѣ хѣдѡжествомѣ
сїю кнїгѣ глѣмѣю грамматикѣ. — (pag. penultima)
начатѣ же бѣсть печѣтати — повелѣнїемѣ — цр҃ѣ
и великагѡ кн҃зѣ алеѣїѣ михѣиловичѣ всеѣ рѣсїи
самодѣрѣжца, и по бѣгословенїю вѣдѣхѡвном чиноу,
оѣѣ егѡ и бѣгомѡльца — іѡсїфа патрїарха москѡв-
скагѡ и всеѣ рѣсїи, вѣ лѣто 7395, мѣѣ декамѣбрїѣ
вѣ 5 дѣнь, на пѣмѣть иже во сѣтѣхѣ оѣѣ нашегѡ
никѡлы. — Ѣвершенѣ же бѣсть тогоже лѣта,

Addenda et Corrigenda.

- Pag. 59.** Etiam in Ostrog. ed. voces nonosyllabae Kamora signantur, non duplici lineola. Delenda igitur sunt lin. 20 verba: immo et in Ostrog. et lin. 6 apponenda post vocem fol.
- 81. Lin. 1 post ꙗти adde: manet вѣд.
- 91. Addendae syllabae radicales ром. Deinde рѣтъ, рѣтъ, рат, рот, рѣтъ.
- 115. Linea 3. a fine: въращеніе Cant. 4, 3. in Ostrog. et Mosqu. ed. prima est error librarii. Nam cap. 6, 6. recte utraque въращеніе, quod utique est ab въращи-ти, non ab въротѣ.
- 117. полза delendum est, cum sit compositum ex по et аза.
- 147. Lin. 17. Dragomirnense lege pro Belgradense. Ita et 241 ac alibi, ubi Apostolus citatur.
- 273. Lin. 13. мысль dele, quia оре ль formatum est.
- 315. Lin. 9. Adde сѣтник seu сотник inter вратник et Centurio.
- 497. Lin. 8. a fine addendum: occurrit tamen Dualis fem. и in Ostrog. Ezech. 35, 10. обѣ странѣ и обѣ земли мои вѣдѣта и прїимѣ ѣ, eas; correctae их pro accus. ѡ.

S p h a l m a t a.

Pag.	73.	Lin.	2 a fine	паспырь	lege	пастырь.
—	261.	—	1	вѣра	—	вѣра.
—	272.	—	1	пучеразь	—	оучеразь.
—	291.	—	12	жава	—	жаба.
—	338.	—	17	двадесать	—	двандесать.
—	341.	—	16	нь	—	ны seu нѣ.
—	318.	—	3 a fin.	гони	—	гоним.
—	526.	—	11	виннѣхъ	—	винѣхъ.
—	683.	—	10 a fine	бывшеѣ	—	бывшекъ.

45

